

Přílohy

Rozhovory

P. Milan Beran

- narozen 2. prosince 1950 ve Velkém Dívčím u Hronova
- v roce 1966 nastoupil na stavební průmyslovku v Náchodě
- v roce 1974 po svatbě se přestěhoval do Rychnova na Kněžnou
- 20. 5. 1978 vysvěcen na kněze v Náchodě biskupem Josefem Blahníkem
- pracoval v různých stavebních profesích, v roce 1980 nastoupil do Okresního podniku služeb v Rychnově
- srpen 1983 u Trnavy zatčen a následující čtyři roky držen ve vyšetřovací vazbě bez soudu a celil zástupnému obvinění z rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví, poté propuštěn bez jakéhokoliv vysvětlení
- přestože nepřijal svěcení „sub conditione“ přisobil s přestávkami od Sametové revoluce dodnes jako výpomocný duchovní na Rychnovsku

S pamětníkem uskutečnily dva rozhovory. První rozhovor proběhl 16. června 2015 v rodinném domě v Rychnově nad Kněžnou, druhý rozhovor proběhl 11. července 2015 v kostele Nejsvětější Trojice tamtéž.

Jakým způsobem jste došel ke kněžství a manželství?

Kdybych to měl popsat, tak jsem k tomu přišel jak slepý k houslím - doslova. Pocházím od Hronova po „základce“ jsem nastoupil v Náchodě na „stavebku“. Prvního září jsem nastoupil a 1. 9. nastupovala také moje matka do Náchoda na pilu jako skladováčnice, protože pila se měla stěhovat do Hronova. Hlavního skladníka tam dělal Josef Blahník, kněz bez státního souhlasu, ze kterého se postupně vyklubal biskup - a já jsem tam k němu chodil. Dotkla mě k tomu, abych se kromě té stavěny vnoval i studiu náboženství, že buď potěba vzdělané lidi, kteří budou moci učit náboženství, až to půjde. Malinko mě k tomu přitlačil, tak jsem mu na to skočil, a postupně jsem studoval.

Po škole jsem šel na vojnu. Dva roky po vojně jsem se oženil a přitom jsem přibížel studoval, a když se nám narodil první syn, tak mi bylo sděleno, že je možné ilegálně vysvětit i ženaté podle východního způsobu, a jestli bych chtěl, a jestli bych s tím souhlasil. Když manželka souhlasila, tak jsem s tím souhlasil taky. Takže nic zlého netuše si mě takhle připravoval. On to byl biskup v záloze, protože každá skupina měla biskupa, který nasazoval krk a druhý byl schovaný v záloze, kdyby s prvním soudruzi zametli, aby mohl nastoupit další. Protože já byl jeho závazek, osobně mě vysvětil, jinak moc svěcení na své domě nemá.

Vy jste zvažoval v mládí, v dětství kněžství, nebo duchovní povolání? Napadalo Vás to někdy?

Nenapadalo, to se musím přiznat, že ne - neuvažoval jsem nad tím.

Jakým způsobem probíhalo Vaše studium.

Měl jsem literaturu a podle té jsem studoval a jezdil jsem na zkoušky k profesorům, nebo k lidem, kteří tím byli pověřeni. V tšinou to byli lidé, kteří učili na fakultách a soudruzi je v padesátých letech „vykopli“. Nebo něco jsem dělal i u něj (*u Blahníka*) samozřejmě. Kontakty mi dával biskup Blahník osobně. Blahník si moje studium vlastně hlídal. Dával mi k dispozici, co mám studovat, a když mi nabídnul knižství, tak jsem byl zrovna na nějakých těchto zkouškách.

Jezdil jste na nějaké společné vzdělávací semináře?

Ne, to bylo jen tak soukromě.

Pamatujete se, za kterými učiteli jste jezdil?

Moc jsem toho nevěděl, ale co jsem věděl... Tak třeba bibliistiku měl doktor Heger, který předkládal písmo.¹ Za profesorem Krátkým jsem jezdil a dost věcí jsem dělal u něj. Dva lidi jsem vůbec neznal. Nekdo mě nikam zavezl, nikam jsme šli, nebo jsem nikam šel, kde to bylo domluvené. Moc lidí jsem přitom nepoznal.

Jestli to správně chápu, tak úkoly jste dostával od biskupa Blahníka a na zkoušky jste chodil i k jiným lidem.

Ano, ale nikdy jsem dostal literaturu i od těchto dalších vyučujících, třeba od profesora Krátkého a za ním jsem jezdil do Kunštátu i sám.

Kdy začalo Vaše studium?

Například to bylo přímě u Blahníka, u něj jsem začal v roce 1968, kdy mu vrátili souhlas, a on se dostal jako farář do Vyskytné u Jihlavy, tak nějak kolem té doby to začalo. Pak to rychle navazovalo dál, ale to bylo až později. Základy mám celé v podstatě od něj.

Kam jste jezdil za vyučujícími?

Jezdil jsem nikam k Hlinsku, nevím ke komu. Potom ke konci jsem jezdil za profesorem Krátkým. Taky jsem jezdil do vesničky Pravlov, k dr. Hegerovi, biblistovi. To byly takové hlavní body a potom samozřejmě za Blahníkem do Vyskytné.

Věděl jste ještě o někom, že by s Vámi takto studoval.

Nevěděl, tehdy se takové věci nesdělovaly, jen ty nezbytně nutné.

Pokračoval jste ve vzdělávání i po vysvědčení? Případně - za kým jste jezdil?

Vzdělávání probíhalo přibližně dál. Studijní materiály - nějaké přišly přeložené z ciziny, něco se tedy vydávalo v samizdatu a přibližně se to doplňovalo. Byly to v té době špičkové předklady od Ratzingera, Häringa... v tšinou od německých kapacit.

A kdo to předkládal - Jan Kofroň, nebo někdo jiný?

¹ Jméno Prof. ThDr. Josefa Hegera (1885-1952) pravděpodobně využil jako krytí Dr. Jakub Marek Mayer, OFM, žijící v letech 1974-1975 na farnosti v Pravlově.

Z toho hnízda bylo hodně těchto skrytých předklad ...

Kdo zajišťoval takové vzdělávání? To koordinoval biskup Zahradník?

No, vždycky si to koordinoval ten příslušný biskup pro svou skupinu a vzdělávání zajišťoval.

Setkal jsem se s jiným tajemným knězem, vysvěceným biskupem Peškem, ale vzdělával se pod biskupem Blahníkem a on říkal, že byl na semináři i na chatě nebo chalupě u nějakého Dědka, tady přibližně v Rokytnici.

To nebylo v Rokytnici, to bylo u Bílého Újezdu u Dědka. To byl Jiří Škoda.

Vy jste tam taky jezdil?

Já jsem tam byl asi dvakrát, nejezdil jsem tam.

Kdo tyto akce zajišťoval? Ten kněz ani nevěděl, jak se k tomu vůbec dostal.

Dědek spolupracoval s podzemní církví a spolupracoval hodně i se Zahradníkem.

Aha, takže předpokládám, že ho kontaktoval on, protože ten kněz dostával pozvánky, ale vůbec nevěděl, kdo to posílá. Jen mu přišlo poštou pozvání. Takže to vy jste koordinovali?

Mělo to napojení ještě určitě další, protože Dědek pracoval u Frída Zahradníka v té partě, co opravovala stěchu kostela, hned ze začátku. Takže v tomhle ze začátku jela. Podle mě v té době, to jsem tady nebyl, to jsem fungoval právě u Blahníka, byl napojený touthle cestou na Davídku a na tu brněnskou skupinu.

Po vysvěcení pokračovalo studium pořád stejným způsobem?

Ještě jsem nevídal jaké věci doplňoval, a protože byla nová literatura, tak byla přiblížená možnost se vzdělávat a ono to vlastně běželo dodneška.

Jakou formou to probíhalo? Už Vás nikdo nezkoušel? Jenom Vám doporučovali: tohle si přečti?

Pak už mě nepozkoušovali, když jsem to měl vlastně za sebou. A teprve když jsme dělali postgraduální církevní právo, tak taková forma předzkoušení tam byla. Abychom nezakrneli. Nebo zpovídní jsme si opakovali podle Häringa, to bylo po revoluci taky s takovým drobným předzkoušením.

Když nás pak na biskupství v Hradci Králové lustrovali - co jsme a všechno... tak jsem říkal, že jsem přiblížen opakovat a dostal jsem se s nimi malinko do rozepě, že naše studium je povinnost - opakovat a tak. Tak jsem jim připomněl, že jsem podle Häringa opakoval zpovídní. Provádět se má po těchto letech, nebo tak nějak. Já jsem měl tohle zpovídní od Häringa za sebou asi jeden a půl roku a samozřejmě jsem se nezdržel komentářem, že farář i na faráři měl poslední takové provádění někdy v osmatřicátém, a že to nikomu nevádí. Pak jsme na sebe byli ještě trochu hlasití, ale to bylo ještě za biskupa Otčenáška

krátce po revoluci. Protože tam vedle nich seděli ti, kteří za totality byli aktivní. Tak jsme tam na sebe byli malinko hlasití.

Vy osobně, jste znal biskupa Peška? Setkal jste se s ním?

Já jsem se s ním nikdy nesetkal. Akorát, když uměl, tak mně bylo vědomo, že kdyby mne „estébáci“ mlátili tak, že bych musel přiznat, kdo mě svítil, tak že mám říct jeho jméno. Bylo mi vědomo, že byl v Kameničkách – a to je všechno. To je jediné, co mám s ním společného.

Jak přijal biskup Blahník Vaše rozhodnutí oženit se?

Svatba byla předtím, než mi nabídl kněžství. Do té doby jsem o té možnosti nevěděl. To už se nám měl narodit první syn, nebo se už možná i narodil, když mi sdělil tu možnost, že bych mohl být vysvěcený. Že by mě tlačil k celibátu, tak to v žádném případě. On to byl takový člověk od plic, dobře rostlý, „hubu“ měl dobře proříznutou, takže názory měl velice moderní a celibát rozhodně neprosazoval. Počkal si, až se ožením a co ze mě bude. Co ze mě nadlá manželka. Ony nás ty ženy opravdu hodně ovlivují. Manželce nikdy říkám šéfová. To je takový hezký vtip. Jsou dva druhy mužů. Ti nešástní, kteří jsou pod pantoflem a ta druhá skupina šťastných, kteří o tom nevědí. Já se radím k té šťastné druhé skupině, a preventivně jí občas eknu i šéfová.

Jak Vám bylo vysvětleno, že je možné svatit ženaté muže?

Vcelku jednoduše. Jednoduchý právní řízení. Přestoupit k řeckokatolíckému a u těch je možné svatit ženaté muže. Já mám v matrice napsáno, že jsem přestoupil k řeckokatolíckému. Byl tedy jsem je poznal až dodatečně a ten jejich způsob vyznávání je strašně krásný, ale mně moc nevyhovuje. Zejména proto, že mám hudební „hluch“ a tam se všechno zpívá. Když jsem dělal zkoušky, tak jsem to uměl všechno i přepíchnout odrecitovat, ale zpívané...

Vy jste měli zkoušky takto zaměřené?

Ano.

Jakým způsobem jste sloužil mše za socialismu?

Jedině v západním ritu. Ve východním dvakrát na zkouškách, jednou předtím prvních zkouškách a podruhé, když to s námi opakovali po revoluci, aby se přesvědčili, jestli ty věci umíme. Bylo nás přes dvacet. Tehdy jsem si říkal, že nic neztratím tím, když si všechno zopakují.

Dělali to dominikáni, tak jsem na to přistoupil, i když se toho někteří štítili a nešli na to. Člověk nic nezkaží, když si to zopakuje. Tak jsem to celé prošel, trvalo to asi dva roky, kdy jsme jezdili jednou za měsíc do Prahy nebo do Olomouce. Tam s námi zkusili studium znova „probíhat“ a pak nás formálně přezkušovali.

Odkud byli učitelé tohoto dodatečného studia?

Z celé republiky – z Ostravy, tady z Brněnska, z Moravy, z Čech.

Já jsem si myslel, že bylo to čto u astník daleko víc. M p ekvapuje, že íkáte jen 25, myslel jsem si, že jich bude to eba 100.

Ne, ne, ne. T ch 25 to absolvovalo poctiv celé. Ono, ob as tam bylo víc lidí.

Z t čto u astník dopl ujícího studia se v tšina nechala p esv tit?

N kte í se nechali p esv tit. Po kejte. Mn se trochu pletou ísla. Protože nás bylo p es 20, kte í jsme odmítli se nechat p esv tit, tak nás muselo být víc. T ch, kte í se nechali p esv tit, t ch mohlo být... Já nevím, do deseti, takže nás bylo kolem 30.

Kdy toto dodate né studium prob hlo?

Chcete toho na m moc. Musel bych se podívat na vysv d ení, to mi podepisoval Dominik Duka, toho snad nikdo nezpochybní. I když je dneska možné všechno. Dneska se nedá v ít žádnému podpisu. Nikomu. Zatím si ho nikdo nedovolí zpochybovat.

Za socialismu jste sloužil mše ve ejn ?

Za socialismu jen soukrom . Doma nebo v n jakém spole enství, kam jsme chodili.

M l jste n jakou kratší verzi bohoslužby, nebo n jaká jiná specifika v liturgii apod.?

M l jsem normální verzi, akorát jsem m l povinnost se nau ít jeden kánon zpam íti. Tak jsem si vybral ten nejkratší druhý kánon pro p ípad, že by m zav eli. Bylo to prorocké. Ten kánon sloužím ásto, protože ho mám stejn nejradši, on je asi nejstarší, jak se traduje a je tak nalad ný tomu mému smýšlení. Je tam *se všemi spravedlivými od po átku sv ta ne se všemi, kte í mi íkají pane, pane, nebo se všemi pok t nými, ale se všemi spravedlivými*. Spravedlivý ve starozákonním slova smyslu je ten, který pomáhá sirotk m, vdovám, tohle je strašn d ležité, že to tam je.

Dnes dodržuji církevní folklór, takže kdo si p eje, abych byl ustrojený, tak se ustrojím. Kde to projde, tak normáln v civilu, vsed kolem jednoho stolu. No a p i p íjímání - p íjímám poslední – jako Ježíš lámal, dával – jako hostitel. Tak to je v podstat jediné, co je trošku jiné.

Ve v zení jste taky sloužil mše?

Moc ne, tam na to nebyl moc prostor. To byla vyšet ovací vazba. Tam Vám i v noci svítily do o í. Abych tu eucharistii jednou za as m l, tak jsem m l vlastn takové improvizované ná íní. Hostii jsem si ud lal z rohlíku a víno z hrozinek. Ty získat, bylo složité, ty mohly p íjít jen n kdy v balí ku. Já jsem m l s Pánem kontakt p i modlitb , p i kontemplaci. Tam jsem se to dost nau íl. Protože jsem v base trp l takzvan ztrátou pam íti, dali mne na 18 m síc do cely s pogramotnými cikány, nebyli to zlí lidé, jen hlun í a nebylo s nimi o em povídat, byl to dobrý prostor pro meditaci.

Oni soudruzi v d li, že jsem m l díá a tam jsem m l napsané všechny kontakty. Tam jsem m l i všechny adresy a telefony. Sebrali nás na Slovensku, a když nás vezli zpátky, tak p estože jsme m li svázané ruce a nesli jsme si ty naše rance, tak se mi poda ilo ten kufírek otev ít a ten sešitek zbaštit, jen igelit mi nechutnal, tak tam z staly jen igelitové desky. Oni si to nejd íve sami prohlédli. Ale oni to totiž správn musí otev ít a kontrolovat p ed námi a tady

v Rychnov , když nás kontrolovali, tak zjistili, že jsou tam jenom igelitové desky. P kn se vztekali, že p išli o adresy.

Kolik lidí v d lo za socialismu, že jste kn zem?

Manželka, moje babi ka. Matka to nev d la, protože byla malinko labilní a nemusela by to unést, potom okruh lidí kolem patera Blahníka a pak n kde v t ch spole enstvích. Ale oni zas nev d li odkud jsem a kdo jsem. Dostal jsem kontakt. Tam jsme si „pokecali“ nebo tam byli na dovolené, nebo tak a m li jsme n jaké povídání... Hlavní moje innost se rozjela až pozd ji. Protože Hospodin si naše kroky ídí a nenechá si do toho od nás moc „kecat“, pracoval jsem jako stavbyvedoucí u silnic, d lal jsem „mosta inu“. editel silnic se rozhodl, že p jdu d lat k „finišéru“, že je to pot eba. Já jsem ekl, že jim p jdu na rok vypomoct, když nejsou lidé a je tam n kdo pot eba. Když jsem za rok p išel, že chci zpátky, tak na m za al je et, že budu d lat, co chce on. Já jsem íkal, že nebudu. Nechal jsem si napsat papíry od doktora, že to nem žu d lat a odešel jsem. Obešel jsem tenkrát výpov dní lh ty, ale když to máte od doktora, tak jdete hned. Tak m museli pustit hned. To jsem ještě nev d l, kam p jdu pracovat.

Když jsem šel po této anabázi z podniku Silnice dom , šel jsem kolem dílny, kterou používal „komunál“. Tam na zahrádce pracovali lidé, tak jsem se ptal, jestli nev dí n co o n jaké práci ve stava in . íkali: „Tady je stavební st edisko, tady je pan vedoucí.“ Oni m už znali z kostela od vid ní, já jsem tady tehdy byl jen párkrát v kostele, v tšinou jsem jezdil do Hronova nebo za Blahníkem. Tak mi vedoucí íkal: „Já vás znám z kostela.“ Já jsem ekl: „Já vás neznám.“ A on mi ekl: „Já jsem Zahradník.“ Tak n jak jsme se o ukávali.

Nastoupil jsem tam tém hned, asi po m síci. Když jsem zjistil, že opravují kostely a n jaké v ci se šuškejí kolem, a ti zam stnanci v d li, že je v n em namo ený (*Fridolín Zahradník*). Já jsem taky ob as mizel, tak jsme se pak asi po t i tvrt roce domluvili, že d láme totěž, jen n kde jinde. Nato se domluvili Zahradník s Blahníkem, a tak m vlastn p edal, když spolupracujeme k Zahradníkovi. Hospodin to za ídil takhle jednoduše.

Pokra ování se Zahradníkem, to byla práce ve velkém, to m Blahník varoval p edem, že to tak bude, že to bude záslužná práce, ale že to taky m že skon it pr švihem. Nemyslím si, že to skon ilo pr švihem, protože Hospodin se za tyhle v ci odvd í. Te už to vím a vidím. Mn potvrdil, že to co jsem d lal a to co d lám, že je správné, a m j osobní vztah s ním je na dobré úrovni, i když nevím pro , protože já si to rozhodn nezasloužím. Pro m je strašn d ležitě, že ta modlitba, nebo jak bych to ekl, že to není jednostranné, že to má odezvu, že to funguje. M že mi n kdo kroutit palcem u nohy a íkat, že to není pravda, já vím své. Já jsem m l hrozný strach, protože když m zav eli, tak byli kluci malí. Nejstarší šel zrovna do první t ídy a ti další dva byli ještě menší. Te co bude s d tmi, když to vidím, jak to dneska všechno chodí. A všichni kluci jsou dob í, ten tvrtý p íbyl až po revoluci, když už bylo jasné, že m znova nezav ou, tak jsme si na stará kolena po ídili ještě jednoho. Takže toho jeho požehnání je daleko víc. Mnohonásobn vyvází ty ty i roky tam v base.

Zmínil jste, že o Vašem sv cení v d l biskup Blahník a okruh kolem n j. Kdo tvo il ten okruh kolem biskupa Blahníka?

No, to byli vlastn ti, kte í m znali – páter (*Vladimír*) Mat jka, to byl kn z, který byl v té dob ve Rtyni a vlastn ti, kte í p ezkušovali, nebo ti, které jsem znal - to byla jeho (*biskupa Blahníka*) hospodyn a ten okruh, se kterým jsem tam p išel do styku.

Setkal jsem se s knzem, který spadal jurisdikcí rovněž pod Blahníka a na základě jeho pokynů vypomáhal ve farnostech na Vysočině. Byl jste rovněž biskupem Blahníkem podobně zapojen do veřejné pastorace?

Přes biskupa Blahníka ne, jelikož jsem pak přešel pod biskupa Zahradníka – tak až s biskupem Zahradníkem jsem se do této činnosti dostal.

Kolik far jste takto objížděl? Jak jste vytipoval, kterému knzovi můžete vstoupit a nabídnout mu své služby?

Ne, ne, ne- to už byly skupiny lidí, které byly ověřené – tam se jezdilo. Jezdili jsme na různých místech na Slovensko. Jezdili jsme do hor, do Studence. Tam jsme se sešli v jednom domě, já nevím, asi 30 lidí - byl tam totiž knz, kterému nevím, do toho Studence se jezdilo hodně. Na Slovensku jsem dokonce „rozpráväl“ po slovensky, aby to nebylo moc „blbý“.

Jak byl přijat Váš návrat z vězení?

Když nás pustili, tak to byl největší šok pro místní policisty, protože ti nevěděli, co se děje. Já mám pocit, že v Praze na Nejvyšším soudu už tušili, že se to hrouští a schyluje k revoluci, protože ta soudkyně, která nás měla soudit, dělala v první polistopadové vládě ministryni spravedlnosti. Toto mohlo sehrát roli, že sbírala plusové body. Z Hradce Králové nás odvezli do Prahy na soud. Ustrojili nás do civilu. Na soud nás totiž vodili v civilu. Byli jsme v místnosti s eskortou a najednou nás zas odvedli zpátky.

Pak nařídili sbalit všechny věci, tak já říkám, že Nejvyšší soud rozhodnul bez naší přítomnosti, že se to vrací do Hradce. A oni nás vyhodili bez jediného slova vysvětlení, asi proto, protože už jednou to šlo do Prahy a Praha to vrátila, a že to chtějí mít podložené důkazy, nejen to, co si tam vymýšleli „estébáci“. V té době jsme byli obviněni z rozkrádání socialistického majetku. Kdyby nás obvinili z nedovoleného podnikání, protože jsme chodili na melouchy a opravovali jsme kostely, abychom vydělali na tu naši činnost, tak by možná uspěli. Melouchy jsme dělali, to byl trestný čin a za to by nás zametli. Ale na to byl paragraf do dvou let a to jim nestačilo, proto to změnili na rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví, a to jsme my nedělali.

K čemu jste potřebovali peníze - na opravu kostelů?

Ne, ne, abychom měli na naši ilegální činnost, protože to se tiskly samizdaty... Měli jsme třeba chalupu támhle na eskomoravské vrchovině, statek do Tverce, tam se to přes prázdniny nezastavilo. Tam jezdili lidé odevšad z celé republiky. Rodiče nám dávali děti, nevěděli, kdo jsme, co jsme. Svovali nám malé děti. Já jsem viděl ty maminky, jak jsou vyděšené, ale dávají nám ty své děti, aby slyšeli pravdu. Nevěděli, kam jedeme, no prostě to bylo úžasné.

Celé prázdniny se jelo a to taky nic stálo. Na to jsme si vydělali, třeba jsme třeba opravili kostel na nějaké smlouvy o dílo a tak. Materiál jsme na to kupovali, aby to vyšlo levněji, protože peníze nebyly. Měli jsme kontakty, na zkorumpovaného náměstka z Kovohtů Velvar, který nám prostě zavolal, že můžeme přijet pro materiál - a on nám taky navíc fandil. Oni totiž tehdy museli plnit plán a museli ho plnit třeba i ve šrotu. Tak nám ten náměstek zavolal, kdy vezou materiál do Kovošrotu Kralupy, a že tam bude přebytečný materiál - tabule hliníku, kilo, jsme kupovali za 4 koruny. Tabule hliníku tehdy přišla na 16 korun. Já jsem třeba koupil matce na stěchu taky tento materiál, udělal jsem z toho šablony. A díky tomu jsme měli důkaz, že jsme to kupovali v těch Kralupech, protože při domovní prohlídce u nás

už nebyla tak velká akce jako tady (v Rychnov nad Kněžnou). Tam to bylo jen okrajové a matka to měla u sebe - ten doklad, kde bylo napsané, na co je a za kolik. To v Rychnov všichni zametli. Hliník jsme nakupovali ve velkém, tak to našli i u Zahradníka a napsali - zabavená krabice s doklady. Tu krabici s doklady nevrátili, ta se nenašla, takže ji zlikvidovali, aby nebyl důkaz o naší nevině.

My jsme opravovali tyto kostely a na ně jsme koupili levný materiál. Dostali jsme zapláceno. Ti faráři někde sehnali peníze, viděli, co děláme a byli rádi, že mají kostel v pořádku. My jsme byli rádi, že dostaneme zapláceno a měli jsme na takovouhle činnost. To byl taky vlastní cyklostyl – náboženská literatura, skripta...

Pro koho jste množili tyto materiály?

Pro potřeby. Protože jsme opravovali kostely po celé republice, tak jsme měli možnost jezdit, a když jedete za izovat (stavěniště), i když tenkrát to kontrolovali, nebo když se veze náklad s prkny, tak se tam mezi to vejde taky bedna s Biblemi. My jsme měli pro sobě po celé republice, takže jsme byli zapojeni do rozvážení literatury a měli kontakt s těmi dalšími skupinami... tohle šlo v tšinou přes nás.

Támhle kdesi na dálnici zastavil kamion, který jel z Anglie. Jak je to možné nevím, já jsem u toho čekal o kus dál. Položili literaturu, kterou tam pro nás vydali v češtině, do auta. Kamion odjel, ti co to převzali, pojedli - to bylo kousek od Prahy, tam jsme něco uložili, něco jsme naložili do auta a jeli jsme.

Kde jste měli uložen cyklostyl?

To místo se změnilo, jeden byl třeba na faře v Kvítkově, ten měl takové stálé místo a jeden putoval. Tisklo se na tom, co bylo potřeba.

Objednávali si u vás tisky i jiné skupiny?

To byla spousta věcí, které... Tenkrát ekumenismus fungoval úžasně, protože po nás jako po katolické církvi nejvíc šlapali, tak oni nám pomáhali a my zase, co jsme měli literaturu, co bylo, tak jsme si to navzájem poskytovali. To byla úžasná spolupráce, to byl ekumenismus, jak by měl fungovat. Bohužel ta spolupráce dneska tak nefunguje.

S kým jste takto spolupracovali?

V tšinou to byli evangelíci nebo „echoslováci“. „Pražáci“ měli na starosti tyhle kontakty, oni tyto kontakty udržují do dneška.

Přemýšlíte se vaše aktivity po návratu z vězení v roce 1987?

Ze začátku nás někteří lidé vítali, někteří se nás báli potkat. To byla sranda. Policista, který mluvil, se před mnou schovával. Nevěděl, co se děje, protože říkali, že menší trest než osm let pro nás neexistuje, a Zahradník, že se nevrátí věznic. Najednou jsme byli tady, oni nevěděli, co se děje. V podstatě s námi navázali opatrný kontakt naši známí. Tak jsme se občas někde dostali, ale moc jsme nevystupovali. Byli jsme sledovaní, no sledovaní, něco jsme občas dělali, protože to vám nedá.

To dávám k lepšímu, před mládeží bych asi neměl. Když na mě soudruzi čekali v noci v autě, viděl jsem, jak ten policista vyběhl s baterkou, tak jsem šlápnul na plyn. Oni se za mnou pustili, tak jsme se honili. Oni za mnou s majákem, jak v americkém filmu. Oni měli

žiguli, já žiguli, byl jsem lepší, ujel jsem jim. To byl krásný adrenalin. Nic z toho nebylo, protože oni si nemohli připisovat, že jsem jim ujel. Byly to zajímavé zážitky... někdy.

Po návratu se trochuinnost utlumila, ale stejně pořád probíhala, protože lidé měli zájem s námi ten kontakt mít a ten servis, který jsme jim poskytovali, tak byl pro ně dost důležitý, tak se to postupně ...

Pokračovali jste po návratu v aktivitách na chalupě v Rosicích?

To ne, ta byla pod přísným dohledem. To bylo napsané na jednoho našeho spolubratra, on z toho měl chudák taky dost potíže. „Estébáci“ ho kvůli tomu týrali, taky se tam dělala domovní prohlídka.

Pro koho byly určeny a jak probíhaly semináře na chatě v Rosicích?

V tštinou to sloužilo pro ty lidi, kteří tam jezdili na doporučení. Byla to část rekreace, část seminářů a přednášky. Bylo to zaměřené jednou na menší děti, pak v tštině děti, na rodiny s dětmi a pak na dospívající. Řízení jak se to podařilo....

Víte, co se s tou chalupou stalo po Sametové revoluci?

Prodala se.

Změnila se situace v roce 1988 po návratu Zahradníka z vězení?

Pokračovali jsme dál, tak opatrně, abychom nikoho nekompromitovali, nebo nedostali do problémů, protože jsme nevěděli, kdy to skončí, neměli jsme ty informace, co měli soudruzi, kteří nás pustili.

Předtím jste měli kontakty s pražskou skrytou církví kolem Jana Konzala, pokračovali jste v tom po propuštění?

Já jsem v tom pokračoval. Zásadně samozřejmě velice opatrně a s menší intenzitou, ale ten kontakt s tou Prahou pořád fungoval. Vlastně funguje dodnes.

Měli jste informace o tom, že Vatikán zpochybňuje platnost svatěcení ve skupině Davídky?

Tyhle pochybnosti se začaly objevovat až po revoluci. Svědecky jsem byl přítomen tomu, když si biskupové jeden druhému doložili sukcesi i povolení, co mají děti. Existuje o tom i zápis, když tady byl arcibiskup Bertone, který za námi přijel. Možná, že o tom taky víte, o tom zápise.

O zápise nevím, ale vím, že to probíhalo.

Tam ti biskupové ještě byli a dosvědčili to.

Měli jste v Praze kontakt na jiné skupiny skryté církve? Na Zvěstování, na Mádra, na Dvořáka a na ty skupiny, které kolem nich byly?

To si zajišťoval Zahradník, tyhle kontakty. Jak to měl Blahník, to šlo zcela mimo mě. Více do práce jsem byl zapojený až tady se Zahradníkem.

Víte, že by tam byly nějaké kontakty?

Zahradník kontakty měl, Blahník taky, ale nemluvili o nich.

Byl jste na nějakém semináři, který by vedl například Zvěřina?

Ne, ne, ne. Od Zvěřiny třeba byly nějaké věci, které napsal – to bylo k dispozici. Víím, třeba, že dizertací práci doktora Mádra vynes Blahník z basy v konečném. Po revoluci jsem byl za ním a on mi to potvrdil. Byl jsem zvědavý, jak to probíhalo...

Vedli jste o sv. ceně žen před rokem 1989?

Ne, to jsem nevedl. Doslechl jsem se to až po revoluci, když začaly nějaké problémy.

Vedli jste o těch mexických fakultách před rokem 1989?

Ano.

Avedli jste co je jejich obsahem?

Dostal jsem informaci, sice jen ústní, ale dostal jsem tak zevrubnou informaci, jak byla potěbná, protože jinak bych do toho nešel.

A co Vám bylo přesně známo?

No, obsah těch fakult, že to je vlastně umožnění toho, aby církve v době pronásledování žily. Že je možné sv. tit biskupy bez v domích, s tím, že se to pak jednou musí dát do pořádku a nahlásit. A že tyhle fakulty byly udělené i nám, pro československou republiku.

Proměnila se Vaše činnost po roce 1989? Jak?

Velice, protože biskup Otčenášek se znal s mým sv. titulem a vedl, že to mám v pořádku. Ze začátku se nedělo v podstatě nic. Měl sv. titul zemřel před revolucí. On upadl do komatu týden před revolucí a zemřel týden po revoluci. Karel Otčenášek ho byl pohřbívát, to ještě nevedl, co jsem začal. Pak to prasklo, a protože ho znal a vedl, že to mám vše v pořádku, tak když tady v jedné farnosti (Bílý Újezd a Skuhrov) umřel kněz, tak on mě tam uvedl, že tam budu sloužit, tak jsem rok fungoval tady pro dvě farnosti. Po práci jsem tam jezdil a na neděle a svátky. Pak se to změnilo panu Vlčkovi, tak to zakázal, a pak když přišel Dominik Duka, tak to zase v nějakém tom záskoku povolil. Jsem asi jediný, který pravidelně chodil takto vypomáhat. Někdo chodil, ale že se o nich nevedlo, odkud jsou.

Angažoval jste se po roce 1989 v činnosti, kterou rozvíjel biskup Zahradník?

Áste n. Emauzy v tom jsem mu dělal neuvolněného zástupce, protože jsem to měl práci, tak jsem tam chodil jednou v týdnu.

Po Sametové revoluci jste pokračoval v rozvoji „Fridolínovy“ stavební firmy?

Ano, a to pokračuje do dnešních dn – je to vidět.

V rámci této firmy probíhala rovněž práce na knižství formou nějakého studia apod.?

Došlo se tam takové věci.

Byla tato práce zaměřena rovněž na zaměstanence? Během rozhovoru jsem před lety narazil na to, že Zahradníkova firma jezdila do Kunštátu, a že to byl takový „pojízdňový seminář“.

Ne, ne. Jeden náš spoluzaměstnanec byl taky kněz (Václav Netuka), ten funguje dodneška jako kněz v duchovních u Chlumce nad Cidlinou v Lovčicích. Ten v té firmě fungoval. Ty aktivity se vystíhaly, protože já jsem tam půšel až v roce 1980. Předtím tam probíhala rovněž aktivita ve velkém. Víím, že do Kunštátu jezdili, že tam měli kontakt s profesorem Krátkým. Ten zařídil i tu chalupu na Rosičce, která je kousek odtamtud. V tom Kunštátu jsme taky byli, ale on (Stanislav Krátký) už tam v té době nebyl.

Tenkrát třeba, když jsem s ním (s Fridolínem) Zahradníkem někam jezdil, protože Zahradníka všichni znali, tak jsem já zůstal v autě. Víím míš se v duchovní, tím to bylo lepší. Byl jsem na mnoha místech, ale lidí jsem zas tolik nepoznal, protože za té totality se to opravdu hlídalo. Co nevíte, tak z vás nevytlučte.

Navazovali jste kontakty uvnitř skryté církve po roce 1989?

Poznal jsem ještě pár lidí, o kterých jsem nevěděl, jak se jmenují. Ale v tšinu jsem jich znal, protože oni pracovali s touhle skupinou. Chodili s námi na melouchy, přitom to bylo spojeno s přednáškami. Nebo jsme se setkávali na Rosičce. Ti lidé tam chodili dříve i nějaké přednášky. Takže jsem poznal nějaká jména. O pár nových kontaktů, zas o tolik se ty obzory nerozšířily.

Těba víím, že Zahradník jezdil za biskupem Davídkem. Byl jsem tam několikrát, ale vždycky jsem zůstal venku v autě. On měl biskup Davídek takovou představu, že ho sledují, ona to byla pravda, takže to zas tak utkvělá představa nebyla.

Měli jste po roce 1989 kontakty s brněnskou skupinou kolem Josefa Javory? Nebo hrála roli vzdálenost?

Ne, ne. O dálku nejde. My jsme jezdili až na východní Slovensko. Ta skupina měla trochu jinou koncepci a dělala si svoje - to si dělala každá skupina. Za nimi do Brna jsme párkrát jeli, nic jsme vezli - nějakou literaturu - jak za totality, tak potom. Ale nějaký bližší kontakt nebyl. Vedení o sobě v duchovní, občas nějakou komunikaci měli, ale šlo to naprosto mimo mě.

Byl jste účastníkem nějakých koordinací schůzek skryté církve po roce 1989?

V takovém případě jsem byl venku v autě jako idiota. V duchovní jsem, že probíhá něco důležitějšího.

Překvapuje mě, že Zahradník udržoval kontakty s Davídkem i po Koběnickém synodu?

Ano, to probíhalo.

Mluvil n kd y Zahradník o pr b hu Kobe ického synodu i o d vodech rozd lení skupiny kolem Davídka?

V d l jsem o n m. Ví m, že se rozešli, protože tam nesouhlasili se sv cením žen a to je všechno, a to je taky to podstatné.

Jaký je Váš názor na praxi a možnost sv cení žen?

To sv cení, které bylo pro kriminál, si myslím, že bylo v po ádku, že bylo správné, protože ty ženy, které byly v kriminálu, nem ly servis svátostí. M ly však z stat uml ené. Tenkrát se o tom tak hovo ilo, aspo jak se to ke mn doneslo tou tichou poštou, jak to tehdy bylo.

Vysv cené ženy m ly z stat v utajení a m ly to íct, jen pokud by se dostaly do kriminálu. Takže to bylo jen pro ten extrémní p ípad, že se zase bude zavírat ve velkém. Protože ženy v t ch kriminálech nem ly posilu svátosti, a jak se to pak zp tn analyzovalo, tak jim opravdu moc chyb ly. Je možné, že jednou k tomu naše církev taky dosp je. M že mi to být sice ukradené, ale myslím si, že k tomu ještě není as, že na to musí uzrát doba.

Vidím, že jsem takový pokusný králík, protože Karel Ot enášek v d l, že jsem byl v kriminále a nechal m sloužit. Protože jsem byl v kriminále, tak jsem si s ním dokonce musel tykat, protože „kriminálníci“ si mezi sebou tykají. On v d l, že mám všechno v po ádku a nechal m sloužit. Pak to bylo zatrženo, dostal kv li tomu „sprdunk“ od kardinála Vlka, protože n jaké ú ední p edpisy (*Normae*), které byly dokonce ve dvou odlišných verzích, v jedné verzi požadovali podmíné né p esv cení...

Kv li nám p išly *Normae* z íma. V Hradci na nám stí jsme šli se Zahradníkem a potkali jsme Karla Ot enáška. My jsme si ho nejd íve ani nevšimli, tak za námi dob hl a dali jsme se do e i. On byl opravdu hodný a m m l rád. Protože se proslýchalo, že s t mi Normami to není úpln košer, tak jsem se ho na to ptal. Zahradník mi íkal, že už o tom spolu mluvili. A Ot enášek íkal, že p išly dvakrát, poprvé tam bylo, že se musí podmíné n p esv tit v t ch p ípadech, kdy to není doloženo sv decky. Druhé *Normae*, které pak p išly, a o kterých nevíme, z jakého jsou pramene, protože ty verze jsou snad i t i a nevíme, kdo to napsal. Tam bylo napsané, že se musí p esv tit všichni. Pro by mi to tehdy íkal? Jestli ho n kdo chce ozna it za lhá e, tak dostane ode mne do nosu.

M l jste za minulého režimu strach?

Od za átku. Kdo by nem l strach, ur itý strach jsme m li všichni. Bylo tu ur ité riziko, lov k d v oval, že ti lidé, kte í jsou kolem n j, že by to nemuselo prasknout, a že stojí za to do toho jít.

M l jste pocit, že vás n kdo za minulého režimu sleduje?

V té dob ne. Potom když jsem se vrátil z basy, to už jsem vid l. Manželku sledovali ty i roky, tajný za ní chodil i do práce. Nikde ji ani necht li vzít do zam stnání, protože když m zav eli, tak byla na mate ské. Nedali jí ani p ídavky na d ti, aby m la dost pen z. P átelé opravdu pomáhali. Manžel iny rodi e šli akorát do d chodu, tak se mohli st ídat u d tí, aby ona mohla pracovat. Šla do práce, tajný za ní. Šla z práce, tajný za ní. Ta si toho strachu potom užila víc. Jendou si z nich trochu vyst elila. Byl jsem dva roky v base a telefon u nás z stal a nikdo necht l platit za telefonování. Prost zadarmo m la telefon, mohla telefonovat, kam cht la. Zná mí íkali, že je to odposlouchávané, tak jí to vrtalo hlavou. ekla si, že si to

zkusí provít, tak volala švagroví. A pojedou, nevím, který den přesně, v šest odpoledne, ale přesně v šest, aby byli u nás, ani o chvíli dříve, ani o chvíli později.

Ráno pojedlo jedno auto „estébák“, v poledne druhé a večer tam byly tři. Když pojedl švagr s tchánem, tak pojedli trabantem, estébáci udělali špalír ke dveřím. Začali nosit tašky s bramborami, s mrkví, takhle jim to ukazovali, takže pak pochopili, že si z nich vystřílela. Pak ještě pojedli se švagrem do Hronova, tak mu hlídali barák přes noc. Druhý nebo třetí den nato pojedl pracovník telekomunikací a bez jediného slova oddělal telefon a odvezl ho.

Po Vašem návratu z vyznání Vás sledovali až do roku 1989?

Ano, až do konce, ale pojedli jsme na to, jak to obejít. Protože sledovali náš vchod, tak když jsem potřeboval zmizet, tak jsem šel večer sklepem, ty naše baráky jsou propojeny, tak jsem vyšel od sousedního sklepem a oni mluhli smůlu.

Jakým způsobem jste vnímal a pojedl II. vatikánský koncil a jeho závěry?

Velice radostně, protože se nám dost dostávaly informace a my jsme se jimi snažili řídit. Takže se to dost rozvolnilo ve prospěch lidí a ve prospěch církve v komuniálním pojetí, o kterém vlastně snil Davídek, a který se snažil prosadit. Tam se to začalo naplňovat. Bohužel se to později začalo vracet zpátky. Ta společnost, která vznikla, a která fungovala a fungují dodneška - to jsou živé církve. Společnost rodin, kde máte od malých dětí po staré lidi. Drží pohromadě, všichni se seberou a jedou někam na dovolenou. Když má někdo problém - pomáhají si. To je to, co by měla církev žít. Funguje to dnes ve farnostech? Jsou výjimky, kde to funguje, ale je to výjimečné. V těchto společnostech to funguje. Je škoda, že si církve z toho podzemí nevezme to dobré, co to pojedlo a nepoužije to. Ještě do nás kopnou... Kolik nás dnes je? Kolik nám je? Podle věku bychom mohli trénovat skoky do rakve, ale tohle, to, co to pojedlo nového, to by měla církev použít. Myslím si, že kdyby se o tom dověděl papež František, tak že by po tom rychle sáhnul. Dokonce mám někdy pocit, že mají strach, aby se to nedověděl. Podrobné informace o koncilu jsem měl pak zprostředkovaně, něco ze samizdatu.

Jak probíhalo Vaše svícení?

Byl jsem svícený podle římského ritu pro východní i západní ritus.

Vy jste na tyto aktivity jezdili dovolenou?

Něco jsme měli dovolenou, něco jsme chodili do práce. To byly zajímavé akce. Po práci jsme sedli a jeli. Byli jsme tam na setkání do dvou v noci, pak se sedlo do auta a ješlo se domů. Ty hodinky se pospalo a ráno do práce. Byly to „zabíraky“, ale člověk byl mladý a s pomocí boží jsme to zvládli - žádná havárka, prostě nic. Nakonec, i když nás sebrali, tak to bylo, když skončil celý prázdninový cyklus, takže nikoho z těch, kteří tam s námi byli, se jim nepodařilo „klapnout“. To bylo na konci srpna, když už tyhle aktivity skončily. To je asi mrzelo.

V noval jste se nějakým v dnům disciplínám, pojedl jste nějaký úkol pojedl svícení?

Hlavní úkol byl zaskakovat tam, kde není kněz. Dostali jsme poměrně široké pole působnosti, každý si svoje uplatnění hledal. Dostal pověření třeba se starat o tuhle konkrétní skupinu. Obecně se to bralo tak, jak to pojedlo a bylo toho dost.

B hem studia jste se setkal s myšlením de Chardina?

Už je to dávno, moc si to nepamatuji. Ty jeho názory byly velice zajímavé. Vím, že i jezuiti ty jeho v ci dost berou. Jeho názory jsem také bral. Rád znám názory druhých a jsem ochoten o všem p emýšlet, a když si utvo ím vlastní názor, tak si ho zase nechám vytlout z hlavy, ale to jen když mi n kdo p edloží relevantní argumenty. Mn dost dlouho trvá, než n co vezmu za své, ale pak to v tšinou bývá stoprocentní.

Kde jste se dostal k de Chardinovi?

Od Blahníka, to byla oficiální knížka, která vyšla, to si pamatuji. Nevím, jestli jsem m l jednu nebo dv . Byly to brožované knížky. Pro se zrovna ptáte na n j?

Kv li tomu, že pro Davídka to byl zásadní zdroj inspirace.

Já jsem tam m l i p eložená skripta od Ratzingera z doby jeho mládí. Zpov di od Häringa jsem m l ze samizdatu.

Kolik lidí se za komunismu zapojovalo do Vašich aktivit?

To byla menší spole enství, rodinná, ale hlavní innost byla ta prázdninová. Takže když tam byly t i, ty i cykly po t iceti, ty iceti lidech - d tech i dosp lých. Kapacita té chalupy, když se tam srovnali jeden p es druhého, tak byla do ty iceti lidí. Problém bylo t eba zásobování. Tenkrát, když n kdo nakupoval víc v cí, tak to bylo podez elé. Proto když jsme tam jeli, tak jsme navštívili p t samoobsluh, všude se koupilo dvacet rohlík a tak. To bylo promyšlené, vymakané, aby to nebylo nápadné.

Maskovali jste n jak tuto Vaši innost, nap . pod hlavi ku SSM?

Ne, v bec. Jen když byly n jaké hry venku, to muselo být v opatrnosti. Ti kluci, kte í to zažili, íkali, že potom chaloupky po revoluci, že to už nebylo ono. Ten adrenalin, aby je nikdo nevid l pohromad , ten stál za to.

Vystupoval jste p ed t mi lidmi jako kn z?

P ed t mi lidmi ano, protože vždycky byla eucharistie, tak to samoz ejm v d li. Oni nev d li, kdo jsme a odkud jsme, jedin , že by jim ukazovali fotky. Zase v íli tomu, kdo to zprost edkoval, že to je v po ádku.

Jak jste získávali ú astníky?

To už tady fungovala sí . Jakým zp sobem, no prost ízením Hospodinovým. Ale fungovalo to, ta d v ra lidí v druhé, osobní doporu ení. Ty kontakty fungovaly. „V íť mu m žeš, je to dobrý, je to dobrý lov k, m žeš mu sv íť d ti.“ Já jsem ty mámy obdivoval.

V em Vy jste vid l svou roli po vysv ení?

Být kn zem tam, kde je pot eba a co je pot eba. Nebylo to specifikované, to se mi líbilo, protože když mi n kdo nadiktuje co musím - to nemám rád. Já do toho rád vložím

kousek své aktivity, své iniciativy a p emýšlím o tom, jak by se mi to nejvíc zamlouvalo, a aby to p ineslo n jaký efekt.

Byl jste za komunismu v kontaktu se zahrani ím?

Osobn ne. Víím, že ty kontakty byly, že se pak i obnovovaly. T eba dodneška sem jezdí jednou za rok z bývalého východního N mecka kn z, který byl tajn vysv cený (*Klaus Metsch*). P ijíždí sem za námi do Rychnova. Víím, že kontakty byly i s Ma arskem a do Ruska.

Jezdil jste za lidmi, kte í fungovali jako spojky se zahrani ím?

Víím, že se jednou ešilo n co pro Ma arsko, ale já jsem byl zase jenom jako idi . Bylo to napojeno na doktora Bulányho, to jsem se dov d l pozd ji, pro n j byla n jaká sv cení. U téhle akce jsem byl zase jenom jako idi . ím mí lidí u toho bylo, tím lépe. Nehled na to, že s Ma arem bych se nedomluvil.

Kontakt se zahrani ím zajiš oval pouze biskup Zahradník?

On na sebe bral nejv tší riziko. A snažil se, aby riziko prozrazení bylo co možná nejmenší. Co nikdo neví, nepoví, a riziko trápení t ch druhých je menší, když se doty ní p esv d í, že vyslýchaný nic neví, tak jej nebudou tolik týrat. Takže z jeho strany to byl takovýto p ístup.

Jaký je Váš názor na biskupa Davídka?

Z t ch informací, které jsem m l, a které mám, si myslím, že to byl vynikající lov k, vynikající teoretik i praktik. Když jsou t eba v ci, jako je nap íklad to sv cení žen, které prý m lo být uvážliv jší. Uvážliv jší – co - v tomhle p ípad . Jak on to mohl d lat. M l dobrý úmysl, správný úmysl. Že to „ulétlo“, je už druhá v c. Já v íím tomu, že Hospodin nás bude soudit podle toho, eho jsme cht li dosáhnout, ne podle toho, co se nám povedlo.

Mluvil biskup Zahradník n kdy o biskupovi Davídkovi?

Mluvil a vždycky v dobrém. By m li na n co rozdílné názory.

Jak probíhala spolupráce biskupa Zahradníka a pražské skupiny kolem Jana Konzala, znal jste tuto skupinu?

Znal. Byl jsem sv dkem jejich sv cení, v tomto p ípad ano, protože musel být sv dek, a to n kdo z t ch d v ryhodných. V tomhle p ípad jsem byl vybraný jako sv dek.

V d l jste tedy o tom, že biskup Zahradník n kdy sv tí?

Nebyl jsem u toho vždycky, ale p i této akci jsem byl. P i jejich biskupském sv cení.

Jak to prob hlo?

Prob hlo to podle ímského ritu v byt v Praze.

Jakým způsobem toto vše cení biskup Zahradník z hlediska vodní oval? Tím, že se cítí ohrožen?

Ano, to bylo v době, kdy jsme v době, že po nás jdou. Měli jsme to ověřeno z několika míst. Já jsem si myslel, že jsem na okraji, ale nebyl jsem. Oni byli vysvěceni proto, aby když s ním „zametou“, aby byli jeho nástupci. Bylo to v reálném nebezpečí, takže to bylo naprosto v pořádku a podle těchto mexických fakult. On neměl nikoho za sebe, žádného zástupce, tak vysvětlil zrovna dva, aby se mohli dohodnout, kdo bude ten první a kdo bude v záloze.

Došlo k dohodě mezi Pavlem Hájkem a Janem Konzalem?

My jsme byli v base, tak nevím, jak to pak pokračovalo, ale Konzal vystupoval... Podle mě se dohodli.

Jací lidé využívali Vaše služby, jako tajná služba ceněného kněze?

Zas to bylo různé. Dost lidí bylo z jedné vesnice, kde byl kněz „estébák“, co slyšel ve zpovědnici, tak za chvíli v době jeho kolegové „estébáci“. Anebo to zas byli lidé, kterým nestačilo to formální, co mohlo být v kostele, ale chtěli víc. Anebo to byli rodiče, měli zájem o to, aby jejich děti dostaly víc, než to, co bylo povoleno v náboženství ve škole. Anebo učitelé, když chtěli mít svatbu před Pánem Bohem, když to chtěli mít v pořádku. Kdyby měli svatbu v kostele, tak skončí, takže takovýto servis se zaizoloval. Taky k tomu učitelských dětí...

My jsme to pak zapisovali do matrik. Byly matriky, o kterých nikdo nevěděl. Možná, že se to někde po revoluci ani nedohledalo, co se všechno udělalo. Protože tam byl potom hrozný chaos. Víím, že se pak někdo dohledávalo, třeba u lidí, kteří byli takto k tomu. Jak to dopadlo - to šlo mimo mě. My jsme tu měli matriku na Liberku, tam je krásný kostelík, děvů.

Jaký byl důvod pro nešťastný konec Emauzských domů v R?

Z mého hlediska je to smutná záležitost, protože Zahradník... Začalo to tím, že říkal, že už se na to necítí, že chce skončit. Předsednictvo, nás tenkrát bylo šest lidí, všichni se shodli na tom, že bych to měl převzít já. Mě se do toho moc nechtělo, ale když si mě vybrali, tak jsem skončil podnikání, nechal jsem se napsat na „pracák“. Aby mě mohli přijmout do Emauz, tak jsem musel být evidován na „pracáku“. Pak mě v Emauzích vzali a zaměstnali mě, někdy v dubnu, nebo květnu. Já si dal podmínkou, že do konce roku tam budeme spolu (*se Zahradníkem*). Pak že mi vše na konci roku předá, dostane služební auto a telefon nadsmrti, a že bude dělat čestného předsedu.

Jeden z těchto lidí, kteří se nejen jak většinou do předsednictva, do toho začal mluvit a začal ho (*Zahradníka*) ovlivňovat. Říkal: „Frída, on by to nikdo jiný neuměl líp, než ty. Já ti s tím pomůžu, kdo ví jak by to jinak dopadlo.“ Nahloďoval ho a na konci roku řekl (*Zahradník*), že to nepředá. Abych nesl odpovědnost za něco, do čeho nemůžu mluvit, to ne... Tak jsem řekl, že půjdu. Další lidé řekli, že když tam Beran nenastoupí, tak půjdou taky. Dva jsme dali výpověď a ti napsali, že když odejdeme, tak půjdou taky. A on jim to vzal. Takže ten realizací tým celý odešel, zůstal tam Zahradník, ten jeho kamarád, hodná paní úřetní a šlo to potom pomalu z kopce. Dostalo se to do nějakých problémů. Ta paní úřetní dostala podmínku, že tam byly nějaké machinace.

Takovou organizaci, to musí řídit tým lidí, to už nemůže dělat jeden nadšenec. Byl podle mě však v té „bordel“ v papírech, než že by byly nějaké machinace. Když jsme chystali uzávěrku, protože se to vše předkládalo auditorům a nejednou u nás byl na kontrole i Nejvyšší kontrolní úřad, aby se to dalo dohromady, tak dostat od něj (*Zahradníka*) všechny

papíry, faktury, ú tenky, tak bylo nutné sebrat mu šuple a ud lat mu v tom po ádek. Najít všechno a dát to dohromady byla nutnost, prost když je chaos, tak nep ijdou dotace. Emauzy se dostaly do dluhu, když to v podstat takhle zkrachlo.

Pak to p evzala právní ka, která odešla s námi. Prodala n jaký majetek, zaplatila dluhy a dostávala dotace. Když už byly zase na ú tu n jaké peníze, tak tenhle chlapík, p epadl Emauzy s n jakou agenturou. Všechny zam stnance vyházeli, zase to p evzali a p ivedli to tam, kde to je. Tedy, že ty Emauzy totáln skon ily a ten barák je absolutn vybydlený. Tam nez staly žárovky, kohouty, nic. I podlaha je vytrhaná, a to byla podlaha z PVC. Když vytrháte PVC, které je p ilepené, tak je zni ené, na vyhození. Proto to tam z stalo v kout , úpln zni ené, jako by to n kdo ud lal zám rn . Prost to zaniklo. Z toho bylo hodn lidí smutných, já se p iznám - taky. V novali jsme tomu dost.

Kde se v bec vzal ten nápad s Emauzskými domy?

Vzniklo to tak, že po revoluci jsme se dostali do ciziny. Poprvé jsme jeli do Rakouska s Antonem Srholecem z konfederace politických v z , on je taky kn z. Tam jsme se seznámili s lidmi, kte í tuto innost d lají. Spojili jsme se s Emauzy v Sankt Pöltenu, tam to vedl Karl Rottenschlager. Za ním jsme jezdili, ješt pak nám pomáhali z Belgie, takže ti všichni nám to pomohli vybudovat. Bylo to opravdu ve velkém, rozjeté, fungovalo to krásn . P inášelo to opravdu efekt, bohužel to dopadlo takhle. Když jsem zjiš oval, osudy takovýchto organizací, dopadlo jich takto víc, prost když zakladatel nep ekro il sv j stín, jak se íká.

Kolik klient jste m li a jak to fungovalo?

Tady v Rychnov byl hlavní stan, tu bylo tak p tat icet, p ta ty icet lidí. Pak byla farma v Lupenici, tam byla kapacita osm až dvanáct lidí. Produkovala prasata. V Klášterci byla bývalá sov tská kasárna, tam byla práce s opravami a sklady. Vozila se tam humanitární pomoc z Rakouska a z Belgie. Vše se to skladovalo, pralo, p erozd lovalo a posílalo zas jinam. Lidé z „pracáku“, kte í byli p id leni na ve ejn prosp šné práce, tam jezdili pracovat i z Rychnova. Byly tam i byty pro dv rodiny. Pak byla pobo ka v Praze, ta byla pro dvacet lidí, pobo ka v Most , která byla hodn veliká - padesát lidí tam mohlo být. Potom byla v Prachaticích, to bylo menší, asi pro p tadvacet. ísla neberte úpln vážn , já si nepamatuji, co bylo v era.

N kde tu innost p evzaly jiné charitativní organizace, takže to pokračuje podobným zp sobem dál, n kde je to už n co jiného. Ale je škoda, že to krachlo, protože to bylo opravdu efektivní - p inášelo to užitek. Peníze na to chodily dobrým dota ním zp sobem, protože Emauzy už m ly jméno. Paní editelka p íslušného odboru na Ministerstvu práce a sociálních v cí, ta si nás vážila, ta nás nau ila d lat projekty, aby byly peníze. Když jsem poprvé n co napsal jako projekt, ona ekla: „No máte to v cn v po ádku, ale na to nedostanete ani korunu.“ Ta si s námi opravdu sedla a nau ila m to. Fungovalo to dobre. Já jsem pak podle toho ud lal asi t i projekty pro Evropskou unii - naprosto bez problém . Mám pocit, že u nás se z toho d lá v da, protože se do projektu snaží zamontovat v ci, které tam nepat í. Peníze v podstat vždycky p išly, akorát pak p išli a zkontrolovali si, jestli je to p esn podle projektu.

Možná že jsem paranoik, ale já tvrdím, že ta „estébácká mafie“ se p ekotila ve finan ní. Syn „estébáka“, který m mlátil, pracuje ve vedení Komer ní banky. Když jsem pak vid l, že v té kancelá i sedí „estébáci“. Dneska už tam nejsou, ale jsou tam jejich lidi. Všude se dnes dává na to, že ten má známé, a že je dobrý podle doporu ení. V ím, že tihle lidé, to nebyli žádní pitomci ti „estébáci“, to byli velmi vzd laní lidé. Byli schopní a všeho schopní, že si tyhle místa udržují. P es ty finance si udržují ty kontakty a po ád se snaží vládnout p es peníze.

Já jsem prošel v base školením. Vím, že se takové věci dělají, a že se dělaly už tenkrát. Od těch nejrafinovanějších, až po ty nejprimitivnější, že šli třeba em, dva toho třeba a dobili nebo zabili a nastrčili to na toho tetěho. Poté bovali se ho zbavit, no a bylo to. To mám z doslechu, ale takové případy tam byly a takové podrazy se dělaly a nepokvapilo by mě, kdyby v téhle politice se to dělalo v podstatě taky. U těch peněz jsou tihle noví mafiáni, vždy to jsou pohrobci komunistů.

Jak probíhala Vaše integrace do života církve po roce 1989?

Mám pocit, a myslím si, že to je dobře, že to tak je, že jsem pokusný králik. Protože Karel Otčenášek mě tady uvedl, rok jsem sloužil ve farnosti ke spokojenosti. Lidem to nevadilo, zvykli si na to. Oni o mně věděli, vědělo se o mně, že ze mě nic nevytloukli, to byla dobrá reklama, kterou nám „estébáci“ udělali, takže jsem byl dobře přijatý, jak ve farnosti, tak tady v Rychnově. Lidé za mnou chodí a dělá mi pro ty místní politiky takovou vrbičku. U lidí to mám lepší, než si můžu přát, než si zasloužím. Jsou výjimky, které s tím nesouhlasí, to jsou ale opravdu výjimky.

Pak, když to bylo zakázané z Prahy, tak jsme s tím oficiálním zastupováním přestali. Pořád jsme však zajišťovali ty skupiny, které chtějí náš servis a soukromí. Takže pokračují v tom, co bylo dříve, protože jim to nic nedává... Nebo ty nemocné objíždíme, atd.

Hned na začátku devadesátých let jsme všichni dostali přeložený dopis od profesora Jorissena, jinak bych to těžko přetl - nebylo by to ono. Tam je napsáno, že nechat se přesvědčit je hříchem proti duchu svatému. Jorissen byl vynikající teolog, je to tam krásně rozebrané. Dominik Duka nám taky tlasil, abych se nechal přesvědčit, tak jsem mu předložil všechny dokumenty, které mám. Dal jsem mu k tomu tenhle dopis, řekl jsem svůj názor, že to vidím jako hříchem proti Duchu svatému, a než abych udělal hříchem proti Duchu svatému, to ať mám radši exkomunikuje. Já to takto cítím, pokud mi to vyvrátí, bude tam nějaký dekret, že se porušilo církevní právo, nebo něco takového, tak nic proti tomu. Já jsem naopak první souhlasil s přesvědčováním. To se nás ptali, asi před rokem nebo rok po revoluci, jestli bychom souhlasili s přesvědčováním. Nevím, co mě tenkrát prolétlo přes nos, tak jsem napsal, že bych souhlasil, ale že chci vidět písemně, kde jsem já, nebo můj svátek porušil církevní právo. Dodneška mi nikdo neodpověděl.

Dominik s tímhle vším byl seznámen, a slíbil mi, že to začít věřím. Jestli to začít věřím pro všechny, nebo pro mě... Já jsem v tomhle případě trochu exot bez přesvědčení. Říkal, že to můžete trvat dlouho, tak nevím. Pak ho vykopli směrem nahoru do Prahy.

Pak k nám přišel nový biskup Jan Vokál, seznámili jsme se, protože jsem tady zastupoval. Rychnovský farář mě vždycky psal na zástup jménem, Milan Beran, nikomu to nevadilo, bylo to všechno v pořádku, protože Dominikovi si nikdo nedovolil odporovat. A on jediný má přetl všechny moje doklady. Jediný se mnou o tom mluvil. Aby věděl, co jsem, tak jsem se u něj ohlásil na audienci. Popovídali jsme si o tom všem, je to hodně citlivý téma, který se snaží být spravedlivý, ale není to autorita, není to manažer. Na biskupskou funkci je potřeba, aby měl nejen dobré srdce, ale byl trochu manažerem. To tam v Hradci chybí. Ale Hospodin si to vědí, že když mi něco „zvoeme“, není to tak tragické, vždycky to dopadlo dobře.

Když jsem ho navštívil, a všechno mi řekl, prohlásil: „Dobře, co dovolil Dominik, to potvrzují.“ Akorát mi řekl, že bych neměl zpovídat, sice nevím proč, ale já jsem jeho požadavek respektoval a do zpovědnice jsem nelezl. Co je mimo, když chodím navštěvovat nemocné, to už je mimo. Jinak jsem respektoval jeho přání, a když jsem zastupoval, tak jsem do zpovědnice nelezl. Říkal, že se s Dominikem brzo domluví, že to začít věřím. Možná jsem byl pro něj jedovatý, když jsem mu říkal, že mě ty jeho ujištění do smrti už stačí. Říkal: „Ne, to bude brzo“, a je to už tři roky.

No a te nevím, jak to dopadne, protože rychnovskému faráři pšel papír, že ho nesmím zastupovat. Podepsal to biskup (Josef) Kajnek. Tak já nevím, co za tím je, protože mi jeho šéf Vokál slíbil, že mi žudu dlat to, co Dominik dovolil, že v tom mi žu pokračovat dál. Osm let jsem psaný na zástupy, na všechno, a najednou p ijde tohle. Uvidíme, co se z toho „vyvrbí“, já se tím spíš bavím.

Kdybych podlehl tlaku, já nevím, třeba starokatolík, nebo ostatních, kteří nás lana ili, p estoupil bych k nim a měl jakýsi klid, ale pro? Já mám sv domí isté. Není to mi j problém, je to problém jejich administrativy a jediný, kdo ty podklady všechny měl, byl Dominik. Jan Vokál tomu v il, ten to p evzal, ale nikdo z Hradce, kdo tam te je, ty moje papíry neviděl, ani neslyšel argumenty, které jsem k tomu uvedl. A oni ani nenapsali, ani mi nezavolali, a pošlou faráři ovi, že nesmím zastupovat, že církev na mě hledí jako na laika. P itom osm let tam faráři píše, že ho zastupuji. Takže v tom mají binec, tak uvidíme, co se z toho „vyvrbí“.

Lidé mi pší z celé republiky, pší mi SMS, emaily, abych z toho nebyl smutný, že se to vy eší. Já z toho zatím smutný nejsem, protože ti lidé, kteří za mnou chodili, budou chodit stejn. Já budu mít o ned lích víc asu. Speciáln na tyhle prázdniny už jsem měl kalendá popsaný, kde mám za kterého faráře zastupovat, protože taky mají dovolené. Místo toho budu mít voln jší prázdniny. T eba se podívám s manželkou ještě n kam o prázdninách.

Jaký je výsledek cca po m síci?

Je v tom určitý posun. Biskup mě p ekvapil svou vst ícností. Byl jsem tam sám, proto si myslel, že jsem jediný v diecézi, tak jsem mu sd il, že je tu ještě jeden kn z a jeden jáhen. Ptal jsem se, jestli by je cht l vid t. ekl, že ano, že když budou mít as, tak a je vezmu s sebou. Tak p išli oba. Ze za átku prosazoval p esv cení „sub conditione“. To jsme odmítli. Shodli jsme se všichni na tom, že budeme ochotni pomáhat církvi, když bude chtít, ale „sub conditione“ je na naše sv domí p íliš silné kafe. Prost vzhledem k našemu sv domí, tak jak to napsal pan profesor Jorissen.

T eba moje osobní zkušenost je, že když se lov k s n ím mimo ádným setká – jako já, jako slabý, h íšný lov k - když mi p es to Pán použije k n jakým mimo ádným v cem, t ůžo se to vyjad uje, to je vyložen zásah Boží. Když jsem byl n kolikrát použitý, jak v té base, tak potom, tak to nem žu shodit tím, že eknu: „Nechám se p emáznout, abych mohl sloužit.“ Já vím, že to je dnes dobre a opravdu z mého hlediska by to byl h ích proti Duchu svatému.

V tuhle chvíli m žete sloužit jako výpomocný kn z, nebo...?

Práv potom, co te vyšlo, tak mi žu. Ale oni mě nesmí pozvat. Vyšlo to dokonce v hradecké Acta Curie, je tam napsáno, že církev na mě hledí jako na laika. Ne, že jsem laik. Prost to nemají právn doložené. Takže mě oficiáln nesmí pozvat, zakázat mi to nem žou. Napsali to tam velice – nevím, jak bych to ek slušn, výstižn – „vy řan“.

Jaké d sledky to pro Vás má? Máte více volna, jak jste íkal? Platí to?

Ano, platí to, tyhle prázdniny mám v podstat volno. Samoz ejm n kam pojedu, kam si mě pozvou soukrom. Na n jaké tábory, ale toho zas není tolik. Budu pracovat dál jako soukromý lov k, navšt vovat nemocné, sloužit tam u nich ob as eucharistickou modlitbu – pro posilu t ch lidí.

Fungujete jako kostelník, že máte klí e od všech kostel ?

Lidi mi vědí, protože v těchto kostelech jsme jako firma třeba vyměnili zámky. Těch tady máme zámecký kostel, mám podepsané od faráře a správce zámku, že mám generální klíče od všeho, proto když je potřeba, tak se obrazejí na mě.

Byl jste ústní schůzka s Tarcisio Bertone?

Byl, u toho jsem byl. Ten nám taky napřed všem „omyl“ hlavu. Měl tam předkladatelku, která předkládala dobře, ale církevní terminologii nerozuměla. Honza Kofroň proto začal předkládat, nato ona skončila, protože jeho předklad byl jasný. Tam ještě bylo těch pánů biskup (ze skryté církve) víc a říkali: „Já jsem dostal jurisdikce tam a tam a sukcese tam a tam.“ To pokračovalo dalším a takhle si krásně dosvětili i to, jak to bylo ohledně Davidka, že on byl předvodce sv. cení. Když to slyšel, tak řekl: „No jo, ale to jsme všichni nevěděli.“ „Ale my jsme to už písemně poslali, a dvakrát.“ Tak on řekl, že se vrátí do Říma, prošetří to a brzy přijede. Jenže se vrátil do Říma a vykopli ho směrem nahoru, tím to skončilo. Nevím, jestli to chtějí tou biologickou cestou vyřešit - pokračovat až uměme.

Setkal jste se po roce 1989 s biskupem Blahou?

To byl můj ordinář, jezdil jsem za ním jednou za dva roky skládat počet. Referovat o své činnosti. Nejdříve jsem měl Zahradníka, pak když jsem skončil v Emauzích, tak jsem jezdil za ním (Janem Blahou), až do jeho smrti. Teď nemám ordináře. Co se týče jurisdikcí, tak ty jurisdikce platí do té doby, než bude nový ordinář. Takže zatím nikoho nemáme a čekáme, co bude, ale jurisdikce platí.

Dával biskup Blaha skryté církvi nějaké instrukce, nebo ji nějakým způsobem řídil?

Více méně fungoval jako ordinář. Protože jsem k němu chodil na návštěvu jednou za dva roky popovídat o tom, co dělám. A on se mě na něco zeptal, sdělil svoje názory. Ty věci, které má člověk ve své jurisdikci, o kterých má informovat biskupa, tak jsem mu sdělil...

Vím, že prosazoval personální prelaturu, že se o ni snažil a on byl v podstatě nejméně zpochybnitelný. Byl dokonce v Hradci Králové oficiálně a tam mu nabízeli, že by mohl dělat pomocného biskupa, což odmítnul, abychom nepřišli o svého ordináře. Takže tak přirozenou cestou jsme se na něho vlastně všichni obraceli.

Proč myslíte, že odmítnul funkci pomocného biskupa v Hradci?

Protože kdyby byl pomocným biskupem v Hradci, nemohl by se starat o všechny nezářené kňazy v celé republice, kteří odmítli přispívat. Podléhal by pravomocím sídelního biskupa. To je moje dedukce, ale podle mě je naprosto logická.

Když jste se nechal vyjmout z jurisdikce biskupa Zahradníka, jste s ním v kontaktu?

Ano, jsme přátelé, navštěvují ho. Rozešli jsme se v názorech na Emauzy, tehdy vypověděl a řekl, že jeho jurisdikce pro mě končí, a tak jsem šel za Blahou a bylo to vyřešeno. Blaha byl jeho nadřízený. Jak to bylo v Emauzích, to se rozklíčlo dost rychle, takže on už byl v obraze. Taky jsem tuhle zmužně nahlásil Dominikovi, on s tím problémy neměl, bylo mu to jedno. Bral oba dva, obzvlášť tedy Blahu, který byl tehdy tady v Hradci.

Jaký je Váš názor na způsob integrace skryté církve a vliv vývoj církve po roce 1989?

Myslím si, že na Druhém vatikánském koncilu si to představovali jinak, a že tou cestou nejdeme. Protože církev je společenství. Slyšel jsem to od člověka, který přišel od buddhismu k nám, což je výjimka a mluvil o tom, že oni vědí, že kolektivní cesta k dokonalosti, a u nich, že to je cesta sólistů. My to společenství potěbujeme. V prvotní církvi to společenství fungovalo úplně nejlíp a to byl nejlepší rozvoj církve. Takže to, co chtěl koncil, aby se na to navázalo, aby to společenství fungovalo - to se taktně vypustilo a to farizejské lpění na detailech, to tady převládá.

Ona ta byrokracie v církvi se vyvíjí 2000 let, takže ona nepustí hned tak svoje otázky. Nehledě na to, že ve Vatikánu byli dosazení „estébáci“, „kágebáci“. Když františkáni dali na nátlak zůstat, že tam mají poslat seznam svých novic, které sesbírali, tak aby o tom nikdo nevěděl, tak se to poslalo po lidech, kteří byli sto procentně prověření. Když se to dostalo do Říma, tak je tady posbírali. Jednoho znám, jmenuje se (Antonín Pavel) Kejdana, přišel z Libercem. On se narodil ve stejné vesnici jako já. Moje mamka ho vozila na sádkách. My se známe spíš takhle. Když jsme se párkrát potkali, tak jsme se dali do řeči a domluvili jsme se, kdo jsme. Takže ho moc neznám.

V dleli jste za komunismu o perzekuci aktérů skryté církve, případně i o podivných úmrtích P. emysla Coufala a Pavla Švandy?

To víte, že tyhle zprávy se šířily ústním podáním a Svobodná Evropa občas nic nepustila, takže to jsme poslouchali. Taky se tam ale dostaly desinformace. Zrovna o Zahradníkovi.

Jak jste tyto desinformace vnímal?

Mně se to nedotklo.

Nevyvolávaly ve Vás tyto informace pochybnosti?

Ne. Já jsem znal Blahníka a to byla pro mě dostatečná autorita. Nevím, proč mi lidé v Římu říkali, o kterých dodneška nikdo neví a je zbytečné o tom mluvit, protože by to byla ostuda pro církev. Hodně lidí mi říkalo takové v Římu, protože vědí, že to u mě zůstane a potěbují si ulevit. Vím, že je to v pořádku. Vím, proč mi lidé říkají, že podepsali spolupráci. Dodneška to třeba o nich nikdo neví. Vím o nich, kteří podepsali spolupráci a dneska mají papír, že jsou křesťany. Vím, co dělali. Je zbytečné o tom mluvit. Proč? To by nikomu nepřineslo užitek, akorát by z toho byla ostuda.

Dotkla se tehdy ta desinformace Zahradníka?

Tehdy ho to samozřejmě naštvalo, ale je to muž jiný, takže ho to zas nepoložilo. Slabou povahu by to složilo, ale jeho ne.

Když se vrátil Zahradník z vězení, jak ho přijalo okolí a bývalí spolupracovníci? Slyšel jsem o negativním přijetí.

Spíš bylo problematické, že nás pustili, protože bylo jasné, že se dříve než za osm let nedostaneme domů a najednou nás pustili. My jsme byli doma a nikdo nevěděl proč, takže si mysleli, že jsme podepsali spolupráci, takže z toho měli lidi obavy. Já si to vykládám takhle.

P. František „Tišek“ Frá a

- narozen 11. února 1938 v Brně
- během II. světové války byl jeho otec v odboji
- starší sestra byla lékařka a františkánská terciářka
- vzhledem ke svému povolání byl nucen studovat ekonomickou školu
- 1957 – 1990 pracoval jako konstruktér v podniku Prema (později Chirana a následně Výzkumný ústav zdravotnické techniky)
- 22. března 1968 vysvěcen v Brně biskupem Davidkem na kněze
- od padesátých let se věnoval mládeži, v roce 1967 působil katechetou v letních táborech
- v prosinci 1989 obdržel prozatímní písemné povolení ke kněžské službě u sv. Michala v Králíkách pod Horou Matky Boží
- 1996 – 2009 byl duchovním představeným Kolpingova díla České republiky
- v listopadu 1990 nastoupil jako druhý spirituál Biskupské gymnázium v Brně
- od roku 1993 působil na Biskupském gymnáziu ve Žďáru nad Sázavou
- v květnu 1992 převzal cenu „sub conditione“ biskupem Cirklem
- stál u zrodu Radia Proglas v roce 1995
- 28. října 2010 byl vyznamenán Václavem Klausem medailí Za zásluhy

S paměťmi uskutečnily dva rozhovory. První rozhovor proběhl 12. listopadu 2011 v bytě v Brně -Masarykově čtvrti, druhý rozhovor proběhl 8. února 2015 tamtéž.

Přibližte nám svoje dětství a rodinu.

Mám sestru Marii, která je lékařka. Prožili jsme spolu harmonické dětství ve velmi těžké době války, při bombardování apod. Prožívali jsme pochopitelně i tu dobu následující. Ona pravděpodobně měla taky vojenské povolání, ale v té době se to vojenské povolání nedalo uskutečnit. Proto později, až vystudovala a stala se lékařkou, tak se stala kapucínskou terciářkou. Tím nejen jak kompenzovala tu potřebu a zároveň se stala svobodná.

Tatínek byl hodnostář v Lidové straně. Potom jako syn trestaný kulaka, který měl v trestě statek, byl i z náboženských důvodů pronásledován a byl nucen stěhovat se z místa. Nakonec zakotvil v české rodině družstev, kde potom pracoval. Zemřel v roce 1981. Byl to zbožný člověk, a co já pamatuji, tak chodil každý den na mši svatou, podobně i matka pochopitelně. Spolu chodili k minoritům.

Maminka pocházela ze Starého Brna, její otec byl pošáček a babička byla ze čtyř sourozenců.

Jaké byly Vaše rodinné poměry?

Otec se narodil v roce 1903. Když byl dítětem nasazený na vojnu, tak sám s babičkou vedli hospodářství – orali atd. Proto se vzdal toho, že by měl ten statek podílet a místo toho šel studovat ekonomickou školu. Potom když byl na vojně, tak se vytvářela československá republika, a díky tomu se stal důstojníkem. Pak nastoupil do Cyrilometodějské záložny, kde se stal prokuristou. Samozřejmě ve válce to nebylo snadné, a proto byl nějaký čas ve spojitosti. Po válce nastoupil jako poddůstojník, ale to netrvalo déle, než do těch padesátých let. Protože měl vysoké postavení, tak jsme neměli veliké problémy, protože co vydělával před válkou a za války, bylo na vázaných vkladech, takže z toho prakticky nic nebylo. A po válce se za ty

t i roky nic neušetřilo, protože se dával trošku dohromady byt atd. V padesátých letech jsme žili velmi skromně. Tatínek pak pracoval v českém svazu bytových družstev a maminka byla ženou v domácnosti. Po celou dobu jsem až do jejich smrti žil s rodiči.

Můžete n jaké knižské i jiné vzory?

Knižské vzory jsem měl - otce Karla Fanfrdlu a Josefa Gabriela. To byly moje opravdu velké vzory, oni mi po té stránce hodně pomáhali. Oba dva přečkali n jaké to pronásledování... Totiž takhle. Oni byli tady u toho kostela (*kostel sv. Augustina v Brně*), komunisti je vyhodili a oni se měli vrátit, protože přešel 68. rok a jim to povolili. Tady se n kdo postavil proti, že ne, že tam tyhle nechtějí.

Já Vás mám spojeného ještě se sv. Donem Boskem, byl to pro Vás vzor?

Byl to pro mě vzor, který padl, protože co se takhle povídalo atd., to mi nestačilo. Chtěl jsem, abych měl knihy, které napsal. Don Bosco, měl jsem to zjištěné, napsal jich celou skříň, že tam byl i katechismus a takové věci. A v jedné z těch písemností taky bylo to, že když n kdo n co tam začal provozovat - tak už sem nikdy nechoť! - a těch lidí, které víceméně vyhodil, bylo dost. Čili to nebylo o tom, že n kdo je špatný a my ho budeme za každou cenu dál dlat dobrým, tak to u Dona Bosca neexistuje.

Oni byli jeho následovníci, n kdo lepší, n kdo skvělý, n kdo horší. Dává se taková věc, kterou já dokonce říkám i kantorům. Byl n kdo, kdo se staral o ty děti a byl z toho špatný, že mu to nejde, a že mu to pořád nejde, a že on je má hrozně rád. A údajně se mu ve snu zjevil Don Bosco a říká: „Ano máš je rád, ale oni to musí vědět, že je máš rád, protože když to neví, tak to je těžké“. To říkám dnešním kantorům, že děti musí poznat, že je mají rádi. Protože všude ve škole, na táboře jsou koleje výchovy a ty koleje, buďto budou poslouchat ze strachu, aby se n co nestalo, nebo budou poslouchat z lásky k tomu druhému. A když to ve škole dokážete a poznají, že je máte rádi, tak vás skutečně budou poslouchat, což se n kolika kantorům skutečně podařilo.

Když jsme začali ve Žďáru, tak tam bylo normální gymnázium a nikdy tam nebylo kešanské gymnázium, nebo n co takového. Takže oni byli jednička, tam přešly děti a ten zbytek šel k nám. Asi zhruba za osm let se to převertilo a dneska my jsme ta jednička. Kam jsme to dali? Kde to je? Je to v té lásce, protože i rodiče, telefonem nebo i osobně, děkují kantorům za to, jak mají ty děti rádi. A to je hrozně důležité, oni to musí vědět. Když n kdo n co provede, jak se to dělá? Když je chce napomenout, říká: „Sedni si a přemýšlej, co ten kluk nebo ta holka, co v poslední době dobrého udělali. Musíš n co najít, potom si to dítě zavoleáš, řekneš mu, jak to bylo hezké, že udělal takovou dobrou věc, a že když dokáže takové dobré věci dělat, tak že určitě nebude takový problém dělat takovou věc, co udělal předtím. Že to zvládne“. A to dítě odchází pochváleno s dalším návodem, co má dělat. Ono totiž, říká, proti lásce jsou děti bezmocné. Podle toho co vím, se podle toho musí jít. Ovšem mě že se taky stát to, co říkal ten Don Bosco - už sem víckrát nechoť! Když bude n kdo totálně nenapravitelný... Víš, ono ti to tu nesejde. Nebude se ti to tu líbit, možná, že se uplatní n kde, kde to bude lepší.

Přibližte nám mládí v padesátých letech v Brně i z pohledu duchovního života.

V roce 1948 jsem celkem naprosto chápal, co se stalo. Ale co bylo zvláštní, jak jsme chodili do školy, tak bych řekl, že naprostá většina dětí věděla, že se stalo n co hrozného. A i když to kantoři neřekli, tak to na nich bylo poznat. Ale potom už se muselo... říkali jsme si vzájemně, tak pozor, na toho pozor, na toho, na toho... Už se nedalo si věřit, jak to bylo

p edtím. Ale co se týká církve, tak pokud se na n neuhodilo, tak ty kostely byly po ád plné. Ministrant, který t eba chodil vybírat peníze v ned li, tak se n kdy t žko prodíral mezi lidmi, a když byla taková p lno ní, tak to bylo p epln é.

Bylo tedy potom hrozné, když jsem tady v této nové dob , protože jsem pracoval už ve Ž á e, tak jsem samoz ejm p ijel na Vánoce a šel jsem na p lno ní. A lov e, to byla hr za, protože to nebyly plné ani lavice. Já si vzpomenu, když jsem tam nemohl prolézt. Nebyly prázdné lavice, navíc ti lidé, co tam jezdili tenkrát, tak to byla pro n p lno ní. Zpívaly se koledy, zp v v tom kostele h m l. No a tady bylo *Hej mist e, vsta byst e*. Lidé tam p ijeli, nezapívali si, stali se tzv. n mými diváky. A navíc já jsem tam oby ejn usnul, tak už jsem tam potom rad ji nechodil. Ono to bylo taky zp sobeno tím, že tady se to t m místním lidem nelíbilo. Ta duchovní správa tady, a tak jezdili do m sta. Ale z m sta sem jezdila tramvaj a lidé, co n kde bydleli a nemohli daleko do kostela, tak sedli na tramvaj a projeli se. Takže tady to bylo vesm s opa n , místní jezdili tam a ti tam. A protože na tu p lno ní tramvaje nejezdily, tak to tady bylo skoro prázdné. Tam (*kostel sv. Augustina v Brn*) se vyst ídalo moc t ch kn ží, a ne každý byl zrovna... N jaké takové problémy, tak zkrátka už jsem se tam ani necítil. I když to byl pro m kdysi zamilovaný kostel.

Jak jste se setkal s redemptoristou Janem Zemánkem?

Když jsem nebyl p ijat na vysokou školu, z „pochopitelných“ d vod , tak jsem nastoupil na umíst nku do firmy Prema, která se potom p ejmenovala na Výzkumný ústav zdravotnické techniky. M l jsem nastoupit jako ekonom, ale dali m do konstrukce. V koncovce jsem pracoval v ná a ovn v Komárov , kde jsem kreslil nástroje na výrobu výrobk . Tam v kontrole pracoval otec Zemánek, tak jsem jej kontaktoval. On už tehdy byl kn zem, ale nem l oficiální povolení jako celebrant. M l jen ústní povolení, protože byl vysv cen narychlo. M l jsem s ním styky až do jeho zat ení, tenkrát dostal asi 25 let. Krátce nato byl propušt n a pak jsem ho už prakticky nezachytil.

Kdy zav eli patera Zemánka?

N kdy kolem roku 1960. ili jestli to dob e po ítám, tak 1957, 1958 jsem tam mohl za ít, tak n jak v té dob to mohlo být. To nevím p esn . Tam jsem se s ním za al velice rychle seznamovat. Protože ze za átku jsem byl v Komárov , potom jsem šel jinam, takže to už jsem byl jinde. To bylo n jak v té dob .

P es n j jste získal další kontakty na osoby inné v církvi?

Skrz n j jsem získával studijní materiály. Radil mi, co mám studovat. N co jsem podle n j studoval, ale pak to bylo p erušeno, a já se potom musel orientovat sám. Tak jsem si sehnal skripta a za al jsem studovat sám.

Jak jste se seznámil s P. Dominikem Peckou a P. Stanislavem Krátkým?

S Peckou jsem se znal, protože se s ním dob e znal m j tatínek. Proto jsem s ním m l u Pecky asi jednu nebo dv návšt vy. ešili jsme spolu teologické problémy.

Se Stanislavem to byla dlouhodobá spolupráce. Já jsem ho znal jako kazatele, a když jsem v roce 1967 d lal první tábor v Orlických horách, tak nás p ijel navštívit. Myslím, že jsem chodil na Krátkého kázání v Husovicích. On poznal moji spiritualitu, poznal moje touhy, které byly v té dob nenaplnitelné. Protože jsem m l ekonomickou školu, nemohl jsem jít

studovat teologii. Krátký mně dal jistou naději, že vedou i jiné cesty, a právě on mne pak začal soustavně opřít a napravovat na kněžství. To netrvalo dlouho, protože už jsem spoustu věcí znal. On mne potom přezkoušel a zkoušeli mě i jiní lidé z jeho okruhu. Potom jsem byl v roce 1968 vysvěcen. Moje práce trvala něco málo přes deset let. Poznal jsem celou škálu lidí z jeho okruhu, ale v té době se neříkala jména. Jestli jsme se někoho na něco ptali, tak jsme se ho v žádném případě neptali, jak se jmenuje. Když tak to byla krycí jména, která nic neříkají. Vesměs to byli lidé starší, kteří již dnes nejsou.

Setkával jste se s těmito lidmi i později?

Každé propojení bylo nebezpečné, vždycky bylo lepší mít malý okruh. To byla taková zásada - zbytečně se nespojovat.

Jak probíhalo Vaše studium?

Docházel jsem na bytové semináře, kolik jich bylo – nevím. Semináře byly na různých místech v Brně a taky v Koberžicích, a byl jsem potom i v Kunštátě. Vesměs to trvalo dlouho do noci za účastí deseti, patnácti lidí. Přednášelo tam hodně lidí, ale jména neznám. Potom byla setkání, která organizoval přímo Davídek. Tam jednak mluvil sám, jednak měl škálu těch, co už měli vystudovanou teologii. Ti hovořili o některých tématech, třeba to byl Bedřich Provazník, nebo Jan Blaha. Tyto přednášky jsem doslova hltal, protože to byly velice zajímavé přednášky, které vycházely ze zbožnosti těch lidí. Prakticky byly takové niterné, vnitřní, s výhledem do budoucnosti.

Jakým způsobem jste si předávali informace o těchto seminářích?

Na seminářích byli patrní lidé, kteří neměli za cíl stát se kněžími. O seminářích jsem se dovídal od jednoho člověka, který byl se mnou zaměstnaný. On mi vzkázal tam a tam, tak a tak.

Měli jste nějaká pravidla, jak se chovat?

Šel jsem normálně na návštěvu. Pravidla byla například vypouštění lidí, dejme tomu po dvou, a do prázdné ulice. Bylo to za velké opatrnosti. Já jsem měl ten postěh taky, ale Davídek ho měl taky. Těba když zastavilo auto, v přízemí bylo zataženo, takže světlo nebylo vidět. Když zastavilo auto, tak nikdo nesměl mluvit, protože oni měli přístroj - odposlech. V té době ještě nepoznali, co se mluví. Ale poznali by, kolik lidí mluví podle tóniny. Proto se muselo zmlknout, a to bylo jakékoliv auto.

Přibližte prosím trochu semináře.

Byly to přednášky, diskuse a otázky. Panelová teologie se tomu nikdy říkala.

Jaká byla témata seminářů?

Byla tam samozřejmě probírána možnost svěcení ženy, s tím, že by bylo velmi nebezpečné tvrzení, že to bude později. Protože, když to má být později, tak pro to nemá být hned. To byla velice nebezpečná věc, že to někdy bude. Přednášky šly podle srovnání povahy ženy a muže a jejich společenského vyrovnávání během doby, jak to bylo dříve, a jak

se to promítá a stává. Sledoval se společenský vliv, pohled vady atd. Zkrátka, že se ta doba změnila.

Jak probíhalo p *ezkoušení z prostudované látky?*

No tak, chodili jsme za Davidkem, který dával přednášky, sem tam se takhle na něho zeptal, jestli to známe a na jaké úrovni v cí. Nebylo to předím zkoušení, ale měl svoje otázky. Co jsem chodil za něho kým víceméně se ptát - a co říkáš na to... To nebyla forma zkoušení, ale víceméně takového vzájemného povídání.

Jak probíhalo Vaše kněžské sv. cení?

Probíhalo to v Chrlčicích v Davidkově domě, i v těch kterých jeho příbuzných, za účasti jednoho sv. dka. Probíhalo to normálně. Bylo tam prost radlo, na něm jsem dělal prostraci. Potom to probíhalo podle římského kánonu. O sv. cení jsem žádné potvrzení nedostal. S tím souvisí i to, že kdokoli, kdekoli na světě byl vysvěcen a nemá o tom potvrzení, tak musí být podmíněn vysvěcen znovu. Proto musí být po změně vysvěcen znovu s tím, že to první je platné. Ale pokud nemá písemný doklad, musí být předsv. cen. Ovšem předechovávat potvrzení bylo velice nebezpečné. Sv. dkem předi sv. cení byl Josef Dvořák.

Měl jste za minulého režimu snahu zapojit se do oficiální církve?

Tu nabídku jsem pochopitelně měl, znamenala strávit ještě jeden rok na fakultě. Ale vzhledem k tomu, že nám byla situace v té době jasná, tak jsem na to nepřistoupil. Tuto nabídku jsem dostal v roce 1968.

Zapojoval jste se po vysvěcení do duchovního života v Brně?

Já jsem se takto zapojoval předes ministranty, te jsem pochopitelně na několika místech učil děti náboženství, které se jaksi oficiálně nepřihlásily. Tak jsem tam měl předt, šest dětí. Pak jsem sem tam sloužil mši svatou u lidí, kteří nemohli chodit do kostela, to byli kantoři. Potom jsem měl na jaké nemocné. Abych poznal, jak to vypadá, tak jsem měl na jaké ženy, které chtěly být řádovými sestrami, a tak jsme se setkávali. Jenom jsem dostal za úkol, že to mám taky dělat, jenom bych poznal, jak se to dělá.

Kdo Vám to ukládal?

Stanislav (Krátký).

Setkal jste se za komunismu s represemi?

Nikdy jsem se s represemi neseťkal. Co se týče StB, ta se jednou vloupala do objektu. Svedli to na nějakého lovka. Ztratily se nějaké věci, které jsem nemohl najít a nevěděl jsem, že mezi těmi věcmi byla i knížka, která se normálně prodávala v Charitě. Tu tam našli a brali ji jako nějaký tajný dokument, jinak tam nic nenašli, žádné dokumenty od nás nikdy nebyly chyceny.

Vyslýchala Vás StB?

Vyslýchala mne mockrát, nevím, kolik těch výsledků bylo, ale byla jich celá řada a vyslýchali i lidi z Radosti - rodiče i samotné děti. Výsledky probíhaly formou rozhovoru. Nechtěli nic jiného, než jména, jména, jména. Pochopitelně jsem je neznal, tak jsem o žádných jménech nemohl mluvit. Stejně jako o Stanislavovi, o kterém samozřejmě byla řeč. Zkoušeli nejprve zjistit, že jsou tu nějakí bratři v Králově poli, že si na to jméno nemohou vzpomenout, že ho má někde napsané. Jestli bych mu nepomohl, jestli je neznám. Z Králova pole jsem nikoho neznal. Podobně se mne ptali jindy, jestli neznám nějaké Provazníkovy. Já jsem jim říkal, že Provazníkovy neznám, že jsem znal nějakou Provazníkovou, že to byla spolužačka. Šáhli propojení, jak to teda je. V důsledku toho se jim nepodařilo zjistit moje jméno.

Výsledky probíhaly v Brně na „Lenince“, dneska na Kounicově v letech sedmdesátých a ještě i v osmdesátých letech taky. Po vzniku Charty to už nebyly takové výsledky, domníval jsem se, že mají jiné starosti. Potom jsem se z protokolů StB dověděl, že vyšetřování k němu nevedlo, takže to zkrátka zastavili. V sedmdesátých letech jsem byl sledován a kolikrát jsem v kuse na každém kroku. Už jsem věděl, kdo to je. Z jejich strany to bylo velice dobře dáno, když jsem šel na trolejbus, tak už na zastávce stál člověk, který se se mnou bavil, a potom se mnou do toho trolejbusu nastoupili, ale během jízdy se vystřídali. Jenom jsem se díval, kde vysednou a dají poznámku dalším, kteří je potom vystřídali a ti mi pak dovezli až do druhého konce, až do práce. Když jsem jel autem, bylo to totéž. Bylo to zajímavé, my jsme to dělali tak, že kdo měl auto, tak pomohl druhým, protože my jsme tam byli vlastně na kopci v Bohunicích. Zkrátka sedl jsem do auta a za mnou auto, vozil jsem ty lidi. Kdekoliv jsem zastavil, protože jsem vozil kolegy z práce, tak oni zastavili taky a vystoupili, pokud se to dalo a dívali se, kdo nastoupil a zase jeli dál. A podobně když jsem šel nakupovat do obchodu, tak šel za mnou člověk a stoupl si do fronty za mnou a sledoval, jestli s tou prodáváčkou nebudu mluvit, nebo jí něco nedávám. Tak to šlo, potom zase dva měsíce nic a pak zase takhle. Pod takovou hlídkou to bylo pořád. Já jsem je potom začal zdravit, tady ty, co mi takhle hlídali. Zkrátka hledali nějaký kontakt se mnou, já jsem to tušil, takže v té době žádný kontakt nebyl.

U těch výsledků jsem se tam do nich jednou moc škaredě pustil. Já jsem jim řekl: „Prosím vás, ukažte mi ruce.“ Nevěděli co. „Copak nevidíte tady ty mozoly, kde je máte vy? Kde vy pracujete. Já tady pracuji pro děti, aby něco měly a podívejte, co mám. A co máte vy? V dnešní době neumíte pracovat!“ Já jsem je tak seval, že se nezmohli na odpověď. Bylo to těžké, ale víš, já jsem nepožílal s tím, že když budu někdo zemřít, že budu déle než pět let. Po těch pětiletých letech jsem si myslel, že mě zlikvidují, jak zlikvidovali jiné. Už se nezavíralo, ale skončilo se pod vlakem nebo autem. To měli někde takový vagón, kde zkrátka bylo propadliště, tam hodili člověka a přejel ho vlak a hotovo. To se normálně dělo.

Co bylo potom zajímavé, oni začali dělat přípravu pro takové ty nadané děti, které byly nevěstičky, a museli se učit poměrně hodně náboženství, aby mohli jít do těch různých skupin a mohli sledovat, co se tam děje. Dopadlo to ovšem trochu jinak, ono totiž dost těch lidí, kteří se tady takhle něco naučili, tak se skutečně stali věstičkami. Ti, co se nestali věstičkami, tak to neměli v sobě a nedokázali to, a tak to zkrátka padlo. Já jsem jednu tak trochu znal, ta skončila pod nákladním autem. Měla černé vlasy, ale když byla v rakvi, tak je měla šedivě - mladá holka. Sem tam přišla taková nějaká zpráva - ten je mrtvý. Zrovna když se podíváš, pod tím sklem, je tam o jednom něco napsané. S ním jsem dělal zkoušky, s ním jsem v autě byl zkoušený, byl to Petr Coufal.

Sledovali i tábor Radost - Ameriku?

Ameriku také sledovali, ale tam se to dělalo tak, aby to nemohli poznat. Děti měly, to byla jedna věc. Potom všichni všechno nevěděli, ty, co jsme neměli prověřené, tak ti

všechno nevídli. Pochopitelně sledovali, jestli se nemodlíme atd. Mše jsme dělali tak zabezpečeně, aby to nebylo poznat. Těba se sloužila mše venku u stolu, já jsem u toho seděl, kolem stolu ho obstoupili ostatní, aby zvenčí nebylo vidět, co se uvnitř děje. Hostie si podávali táborníci jeden druhému, a na ruku. V budově to bylo uděláno tak, že kolem budovy byly pod obložením reproduktory, kde hrála nepřetržitá hudba, tak to vypadalo, že to jde z chalupy a nebylo slyšet, co se uvnitř děje. Jako misálek jsem měl malinkatý zápisník ručně psaný. Byly to i zápisníky, tak do kapsy jsem si bral jeden. Krom toho to nebyla rozmnoženina, ale opis, takže i kdyby mi to našli, tak se s tím nedalo nic dělat. Co se týká nádobí, to byl talíř a položená sklenička - takže nebylo nic. Hostie jsme používali rozkrájené na tvrdě ky. Hostie vozil otec Stanislav. Protože jsem neměl neustálý kontakt se Stanislavem, tak mi je nosil jeden pomocný duchovní v duchovní správě. Ale měl jsem je vždycky.

Minule jste zmiňoval získávání hostií od otce Stanislava, jak to bylo po vašem nuceném přerušení styku?

Když to bylo tady v Brně, tak po tom sv. cení jsem dostával hostie normálně od něj (od Stanislava Krátkého). Chodil jsem k němu i do bytu, když to bylo potřeba. Potom to bylo tak, že my jsme přerušili kontakt, že jsme už nemohli spolupracovat. Odkud jsem ty hostie mohl dostávat? Někdo mi je musel nosit, ale to už jsme byli vlastně na Americe, to si nevzpomenu. Není vyloučené, že v té době takového povolení, že jsme je normálně kupovali, pak to kupoval třeba někdo, a byl to civil, jako že to dělá pro kostel, ale dělal to pro mě. Nevím.

Jak velký byl tábor Radost na zátku, jak se rozrůstal a jak jste oslovoval táborníky?

Táborníky jsem oslovovat nemusel, oni sami přiváděli přibuzné a známé, takže to rostlo. Eventuelně to byli lidé, co chodili do kostela, kteří posílali zájemce za mnou, proto nebylo potřeba přímě ně koho oslovovat. Možná jsem ně koho oslovil, ale to neznamenal, že ten člověk pojede. To už záleželo na něm a na jeho rodičích. V děsledku toho těch zájemců přibývalo a samozřejmě taky otec Stanislav, než jsem s ním musel přerušit styky, určitě lidi posílal. To bylo v době jeho působení v Kunštátě. Museli jsme na ně kolik let přerušit styky, protože ho taky vyslychali, aby nebyla žádná spojitost mezi námi dvěma. Potkali jsme se až dva roky před Sametovou revolucí. Zasedli jsme ke stolu a mluvili jsme spolu tak, jako bychom se viděli v ěra.

Jakým způsobem a kde jste hledal „táborové“ know how? Od Junáka?

Když jsem pracoval normálně v podniku, tak jsme měli různé funkce v ROH, a já jsem se vždycky snažil, když byly prázdniny - tak co měli? Taky zajišťovali tábory pro děti a jezdili se za nimi dívat. Já jsem se vždycky snažil, abych byl s nimi. Takže jsem tam viděl, jak se ledacos dělalo. Potom Standa Skřivánek, potřeboval nějaké peníze, tak šel pracovat, ještě za totalitu, do nějakého pionýrského tábora a tam měl na starosti děti. On mi o tom hodně povídal, jak se to dělá. To jsem měl jako další zdroj. Dále jsem taky něco přečetl. Díval jsem se na tyto věci a nic z něto - no a šli jsme do toho. Já jsem nikdy v životě jako dítě nebyl na táboře, takže co jsem si představoval, bylo úplně jiné, než jak to bylo tehdy, a právě proto to bylo hezké.

Taky u nás byl tábor Junáku ze Starého Brna, protože oni tenkrát neměli kde, tak jsem jim to tady propůjčil, že to mohli mít po našem táboře. No a já jsem jim dělal zdravotníka, a tak jsem přitom poznal, co bylo hezké a co nebylo hezké. Co bylo hezké, tak to byl ten družinový systém, to jsme okopírovali, ale ně které věci se mi nelíbily. Zkrátka člověk viděl,

co a jak. Krom toho jsem viděl, že to neznají... takové ty věci. Když si rozdělíš jídlo, co bude k obědu, tak když se dostaneš k poslednímu týdnu do poloviny, tak ti může prasknout hlava, že jsi bez peněz. Ale jsi bez peněz, protože už máš všechno koupené, takže stačí pár korun na nějaké to mléko... Oni tam začali blbnout, a začali šetřit i chlebem, protože měli strach, že to nevyjde. Nehledě na to, že na rozdíl od těch Junáků, že když vidíš, že to teda už finančně krachuje, tak zkrátka víš, že máš nějaké peníze, a že se to případně pokryje. Zkrátka se nic neděje. Mně to takhle nevadilo, protože jsem byl svobodný, tak mi to vůbec nevadilo.

Dostal jsem se k publikaci Mutabor a pšela mi neuvěřitelně platná i pro dnešní situaci.

Na co by to ještě chtělo. Mám ještě nějaké novější věci. Ono totiž, když to bylo na té Národní třídě, tenkrát, jak tu mládež tam bily. Já jsem seděl tady, měl jsem dva přístroje, na jednom jsem sledoval zprávy z Rakouska, a na jednom od nás. Oba jsem sledoval a souasně jsem psal, už například, ten Mutabor. Protože jsem viděl, že už to bude tady. A musím něco mít, musíme něco udělat, protože za chvíli to využijeme ve věcech. Na co bylo vlovku a na co vlovk poznal. Já jsem, tak v té době, tak nějak v tom posledním roce, ještě toho komunismu, zrovna zavěšeli Havla a my jsme seděli s kolegy. Bylo nás tam asi 10 nebo 12. Nechtěl říkat, že zavěšeli Havla, tak já říkám, že zavěšeli přístředního prezidenta. Oni se na mě dívali. „Jak přístředního prezidenta?“ „Podívejte se, komunisti už jdou od válu. Ovšem musíme přistat, že když odejdou komunisti, že problémy budou přistat. To nemůže být, aby to bylo všechno bez problémů. Nebudou třeba takové, ale budou“ A ještě jsem řekl, že si k svačině dávám kuře, protože ono potom tak levné nebude. No a oni: „To je hezké, co říkáš, jen kdyby to byla pravda.“ Já jim řekl: „Kdyby to nebyla pravda, tak vám to neříkám.“ A ono bylo jasné, že už svobodné noviny hledají, kdo tady bude prezidentem, a tak se ho snažili taky nějak udělat.

Jak jste získávali peníze navíc na rozvoj, případně i provoz, tábora?

Po revoluci jsem byl úplně mimo, že nám dá stát dvacet tisíc, když od státu jsme nikdy nic neměli, ale to byl jen začátek. Další bylo, že děti, které budou mít málo peněz, a když to prokážou, zkrátka přinesou papír, že dostanou polovinu úhrady tábora. To se jelo podle tady toho. Ovšem ministr školství přišel na to, že rodiče mají peněz dost, takže na to se dávat přestalo, ale zase se dávalo na jiné věci, na budování zázemí, a tak se to přistat mnilo. Když byl vlovk šikovný, dal dohromady, co chce, tak ty peníze šly. Potom třeba došlo na to, že platili autobusy, když se jelo na tábor, ale i když se jelo během školy, takže ty autobusy se zaplatily. No tak to jezdily děti normálně autobusem, i během školního roku. Dovezl je autobus, to celkem rodičům nevadilo, protože viděli, že nelítají po vlcích atd.

Potom na takové ty opravy, třeba nám někde spadla stěcha kvůli zimě, no tak to jsme jim ukázali fotky, něco nám na to dali, a tak to celkem šlo. Taky když k nám přišli, tak se jim to u nás hrozně líbilo. Ono totiž, když jsme žádali, že chceme opravovat stěchu, tak oznámili, že jsou ty i kandidáti, kteří to mohou získat. Že to musí obejít, kteří to dostanou. K nám se přijel podívat nějaký chlap. Tak jsme si spolu vykládali, a přišli jsme na to, že on byl ze Žďáru, ale pracoval a bydlel v Praze. Ale jeho syn byl první kantor, a přistředním nemohl najít v tom Žďáru místo. Nebyl v úřadě, tedy mimochodem, ale my jsme ho na rok vzali. Normálně jsme ho vzali, aby měl nějakou práci. On byl docela hodný a byl slušný. No, a tak jsme došli, až k tomu synovi, že on tam přistředním byl u nás. Ale tak nic, on tam chodil, díval se po těch dětech a povídá: „To je zajímavé, tady není nikde žádný papírek. Tady není nikde nic pohozené, jak to tak bývá. Vy to tady máte krásné, no tak to budou mít ti ostatní také.“ No a měli to také, a vyhráli jsme my, a už se jelo. Tak to Pán Bůh dal... Začalo se po

Velikonocích a na začátku tábora byly poslední dodávky. Šlo to velice rychle, komplet stěcha dol, všechno pry. To bylo v roce 2004.

Vím, že jste získával peníze od eholních sester, jak jste se k tomu dostal?

Tatínek jim pomáhal tady na Grohově s nějakou opravou, on byl taky ekonom. Tak s nějakými v cmi jim pomáhal, když taky něco stavěli. Taky jim něco sháněl, nějaké emeslníky, co to dělají levně a taky nějaké peníze, co se daly sehnat z nějakého fondu. A já jsem k nim chodil ministrovat a takhle. Ony mě měly tak jaksí rády. Potom samozřejmě přišlo to, že se musely odstěhovat, ale ony tady mohly dlouho zůstat. Ty sestry potěbovali v nemocnici, potom už je nepotěbovali, tak je nikam, už jsem zapomněl kam, ale zkrátka je přestěhovali.

No a samozřejmě jsem za nimi s tatínkem jezdil, a tak se stalo, že ty dvě přestavené, co tam byly, tak je zavěšeli. Ony to měly velice těžké. Zkrátka byl to hrozný kriminál, se vším tím ponížením a já nevím, co všechno možné. No a ony měly, že to obětovaly za to, abych byl kněz. Takže já jsem tam za nimi chodil, ony měly rády. Když potom v době, že jsme rozjeli tady takovou věc (tábor), tak nám dávaly tak deset tisíc ročně. Když ony už zemřely, tak tam byla další sestra, která nám dávala ty peníze. Až začala revoluce, tak to už ne, protože ony potěbovaly ty peníze, kdežto mezitím ty peníze nepotěbovaly, protože měly víc, než bylo nutné. Protože to byly peníze pro ty staré sestry, ony dostávaly ty peníze a ony tolik nepotěbovaly, a tak jim to celkem zůstávalo. Postavily si tam i nový baráček, zkrátka o peníze nešlo.

Taky jsme potom ještě jezdili k sestřám, co byly na Hoře Matky Boží, v Královkách. Taky jsme tam spolu něco měli. My jsme tam chodili přes kostel, nešlo se přes klášter, ale za oltářem byl vchod, tak nikdo neviděl a dostal se tam. Ony říkaly, že ten, co tam je, co je tam sleduje, tak tam v neděli nebývá, takže se nemusíme bát. No, ale bylo vidět, že jsou taky hlídané. Ony tam tiskly všechno možné, nikdy na to nepřišli. Řízně knížky a takové věci, zkrátka, já jsem to někdy vozil odtamtud pry. No tak to bylo takové zvláštní, krásné, tak jsme to tak zvládli, s pomocí Boží.

Proč jste se začal v novat mládeži a jakým způsobem se podařilo získat chalupu pro konání tábora Radost?

To bylo tak, já jsem se staral o ministranty, ona to byla taková těžká doba. Totiž v Praze neexistoval dětský ministrant. Ministrovali staří dědci a nějaké dítě, které ještě nechodilo do školy, bylo obyčejně s nimi. V Brně se toto začalo taky, takže to začalo upadnout. Zejména ti starší měli strach, zkrátka odešli. Říkali si, ti nám můžou na něco vlézt. U těch dětí to nebylo tak zlé, nějaké dítě tam bylo, ale zůstalo jich hrozně málo.

Tenkrát pater Karel Fanfrla řekl: „Ty, vezmi si to trošku na starosti, trošku je to nauč.“ Zkrátka jsem se začal starat. Vždycky po mši svaté jsme si něco povykládali - nějaké takové věci, něco náboženského. Když bylo nějaké volno, tak jsme jeli tady do Vranova. Jednak to bylo přínosné, že jsme se pomodlili, a jednak tam bylo přínosné hřiště kousíček dál. Tam se hrál fotbal a děti byly spokojené. A těch dětí pořád přibývalo, potom jsem měl takových nějakých dvacet, přes dvacet ministrantů. Ale samozřejmě tady na té škole editelství prohlásilo, že pokud tam bude pater Fanfrla, tak že neklesne počet chodících do náboženství. Tak ho potom přeložili a dali tam nového kněze, který náboženství neudržel. Souasně mně oznámili, že když tam budu ty ministranty nadále mít, tak že mě zavou. Tak jsem si řekl, že když už mi to bylo takhle příměněno, tak to teda do toho nepůjdu.

Za al jsem jezdit do jiných kostelů a malé děti byly za mnou. Tak jsem s nimi taky nikdy chodil a už v tady takové době, když jsem se o ty ministranty staral, tak zkrátka, co oni mohli o prázdninách dělat? Rodiče museli pracovat; tak nakonec šli do pionýrského tábora, protože jiné nebyly. Nikdo šel rovnou na dva, a když se děti vrátily, tak se pomalu neumly modlit a tenkrát se mně zrodil sen, že bych chtěl mít kdesi tábor. Jak by to bylo krásné a potom tedy o prázdninách...

Já jsem jezdil o prázdninách do Jeseníků. Byl jsem tam párkrát a řekl jsem si, že se děti uděláme putovní tábory. Začalo to myslím se šesti dětmi a po pár dnech přibývalo. Já jsem už pracoval, měl jsem peníze, tak jsem nakoupil nějaké stany a takové ty věci. Tenkrát v Jeseníkách, kam jsem šel do lesa, tam jsem postavil stan, tenkrát nebylo žádné, že tam se nesmí a tam se nesmí. Zkrátka, musel jsem nechat uklizeno, tenkrát jednu dobu se zahrabávaly odpadky do země. Potom se to nesmělo, pak se to nosilo do dědiny. Bylo to hezké, a tenkrát děti přibývalo, a tenkrát krámy bylo, a všechno tahat rukama. Tak jsem si říkal, že by to nebylo špatné, nebylo v Jeseníkách, nějaký barák, který není ještě moc rozbitý a není drahý. Nic takového tam nebylo. Jeseníky, tam se lidi dost hrnuli. Říkal jsem si, jestli by se nebylo našlo v Orlických horách. Tenkrát jsem hledal ještě s panem Adámkem, který taky potřeboval nějaké místo pro děti. My jsme se tam spolu jeli podívat, a našlo se.

Našel se tam ten barák (*samota Amerika*), který původně sloužil dětem. Odtud se potom přestěhovali jinam, a toto prodali. Když jsme to chtěli my, tak už to patřilo podniku Potravinářské Pardubice. Oni tam měli nějaký tábor pro děti a měli tam dva baráky. V jednom bydlely děti a v druhém bydleli vedoucí. Chtěli, aby to bylo lepší a lepší a větší a větší, tak si tam pozvali někoho a ten jim tam vybral nějaké trámy, že to je zbytečné, že na půdě mohou bydlet děti. On to měl podle stěchy, co unese, jenže zapomněl na velikou hromadu sněhu, která tam bývá. A ono se to jednu zimu celé propadlo, bylo to zbořeno a pro děti už to nebylo. Nikdo se o to nestaral, byli tam sem tam nějakí milicionáři na srazu, a my jsme si to tenkrát vzali, že to si pronajmeme. Panu Adámkovi se začalo líbit, kde jinde, líbila se mu fara, která byla prázdná.

Mezitím byl rok 1967, už to povolilo, to jsme tam byli. V tom 68 chtěli (*Potravinářské Pardubice*) něco stavět, něco v zahraničí u nějakého moře, nevím kde. Tak potřebovali peníze, tak říkali, že už to nebudou pronajímat. Buď to koupíte, nebo že to prodají někomu jinému. Teď šlají peníze. Tak jsme je nějak sehnali, a chalupu jsme koupili. Teď na koho to koupit. Junák ještě fungoval, ale bylo jasné, že už dlouho fungovat nebude, že když to dáme pod Junáka, tak o to pojedeme. Jako soukromníci jsme to nemohli mít takhle pro děti. Otec tenkrát pracoval pro výstavbu domů svépomocí. Opatřil se jim nějaký ten materiál. Takže on tam takhle pracoval, a když se to takto dělalo, tak se tam soustředila děla i družstva. Ta družstva byla různá, nejenom stavební. Takže rekreační družstvo koupilo tu chalupu.

Otec s některými kněžími, kteří vedli ty, co studovali, Kounicovy, Sušilovy koleje, tak ještě před komunisty založili družstvo s cílem, aby bylo pro studenty nějaké rekreační středisko v Tatrách. Tenkrát tam koupili pozemky a nazvali to Tatranský nový domov (*dále TND*) a soustředil se koupil malý pozemek pro nás - tak to tam mám pořád. Komunisti samozřejmě rozpustili TND, ale otec přišel na to, že tam, kde zůstal majetek, tak to družstvo se může znovu obnovit, což se stalo. My jsme, jako družstvo, udělali Radost. Už jsme samozřejmě neměli ani korunu, a potom se pokračovalo, jelo se dál. Děti byly jsme družstvo a jako družstvo jsme mohli mít i pionýrský tábor. Tak jsme udělali pionýrský tábor, jestli si vzpomínáš, tak byly i šátky. Kdo chtěl, tak si je mohl uvázat, kdo nechtěl, tak nemusel. Zkrátka bylo jasné, že se nebylo dělat, tak se děti udělaly takové srandičky.

Dlouho to nezůstalo takhle. Časem byly výsledky čím dál víc výsledky. Oni nejvíce chtěli v dělníka a hlavně potřebovali v dělníka, kdo má vedu. No a to bylo velice jednoduché, já jsem pracoval s otcem Stanislavem.

Tam se stala další taková zajímavá záležitost, vrátím se k tomu, totiž já jsem od svého dětství chtěl být kněz, nešlo to. Nemohl jsem jít na gymnázium, a jen z gymnázia se mohlo jít na kněžskou. To byla jediná cesta, a nemohl jsem ani nikam na vysokou, protože jsem ministroval. Tak zkrátka to bylo pro mě uzavřené, nicméně jsem si sehnal materiály a studoval. Studoval jsem, co se dalo. Než jsem se ptal, měl jsem známé kněze, když jsem němu nerozuměl. Když jsem potom pracoval ve fabrice, tak jsem zjistil, že tam pracuje taky kněz, a ten mi toho taky hodně říkal. Byl to redemptorista (*Jan Zemánek*), ale stala se v čase taková, že oni ho pak zavázali na dvanáct let (*v roce 1961*). Ale za ty i roky už chodil po ulici, takže ono už to nebylo takové.

Tak například s hledáním chalupy jsem se setkal s otcem Stanislavem. On tam taky za námi přijel, protože on byl takový podnikavý, moc se mu to líbilo, a já jsem mu taky říkal, jak je to s tím mým kněžstvím, že zkrátka už dost věci znám, že mi nejde latina tak úplně přesně, jak by se to mělo. A on říkal: „Na latinu kašli, to věc nepotřebuješ. Pár věcí, pár výrazů a to máš.“ Zadal mi zkoušet a dával mi nějaké papíry. Taky mi dával natočené záznamy na magnetofon a já jsem to psal na stroji a tím jsem se to naučil. Bylo to souhlasně pro více překlady, já nevím, kolik se tam dalo kopií – šest, sedm. To se dávalo pro jiné. Vesměs se zkoušelo v autě, byli jsme tam v tšinou dva. Otec Stanislav říkal: „To je dobré, to je výborné a prosím tě, na toto se ještě trošku podívej.“ Tak to šlo dál, no a neuplynul rok a byl jsem kněz (*25. března 1968*). Takže na tábor už jsem jel jako kněz, ale dříve to ještě samozřejmě nevěděl, až později. To byl druhý sen, který byl neskutečný.

Samozřejmě tím ještě přibývaly nějaké závazky. Pak jsem znal nějaké lidi, co byli věřící, takže jsem s nimi kterými takhle mohl být... A když jsem pracoval ve výzkumném ústavu, tak se mnou tam pracoval po dobu, myslím, dvacet let ještě jeden kněz, který ještě funguje. Je starší, než já, ale ještě stále funguje, jmenuje se Josef Šík. To je velmi hodný člověk a on mi říkal: „Já už se nedožiji toho, abych mohl sloužit v kostele.“ A já jsem mu říkal: „Budeš ještě sloužit v kostele, až se ti to bude zajídat.“ A stalo se to tak.

Jak jste se seznámil s panem Josefem Adámkem? Podílel se na koupi chalupy na Americe?

Ne, ne. Viděl chalupu, ale on se začal starat o to druhé místo v Neratově. Dvakrát tam byl na jaký tábor, a potom to skončilo.

On tady bydlel blízko, jeho kluci ministrovali. Já jsem nekdypřijel k nim, povídal jsem, a on se trošičku o tebe duchovní staral. On byl hodně věřící a měl hodně dětí, ale jen asi polovina dětí zůstala věřících. Protože to je celkem jasná věc, když máš tolik dětí, tak se o ně nemůžeš starat. Totiž takhle, ti starší, kteří to potřebovali ještě předtím, ale už na ně nezbude čas. Takže ono to není tak, že by muselo být hodně dětí, on jich měl dvanáct, a to už tedy bylo hodně. Ale udělal kus velké práce. Byl jednou zavazenej, a potom ještě tu byla taková rodina, kousíček nad Brnem, tak tam společně dělali nějaké ty knížky.

Bral jste od něj nějaké knihy?

Ne, když jsem nevěděl, že bych to nějak vyhledával, tak to ne.

Měl jste někdy pocit natolik kritické situace, že to co nastalo, by se dalo označit jako zázrak?

Vždycky chodily zprávy, že ten a ten, tak a tak. To byla jediná věc, ale to byly takové zvláštnosti. Já bych se vrátil nazpět, protože když jsme tady o těch věcech hovořili, tak vypadla vojna. Já jsem nebyl na vojně. To byla věc. Počítal jsem s tím, že půjdu na nějakou vysokou školu. Tam se to dělalo všelijak, že tam byl člověk jenom půl roku, nebo tak něco. Vojna znamenala být dva roky někde. Šel jsem k odvodu a tam byl lékař a měl takové ty

základní v cí. Měl mi taky krevní tlak a naměřil 240. Říkal: „Ty patříš do nemocnice“. Něco mi napsal, a prý abych šel a po vyšetření, abych se vrátil. Když jsem se vrátil, tak už byli pryč, už tam nebyli. Tak jsem tam šel potom. Byl tam nějaký poplach, protože nějaký doktor stojník jím na vysoký krevní tlak uměl. Teď dostali strach, a tak mluhali do nejrovnějších nemocnic a k různým doktorům. A ono to bylo pořád tak, někdy malinko víc, někdy malinko míň. Tak jsem to normálně dotlačil až k modré knížce. Dva roky po modré knížce už jsem měl normální krevní tlak. Ono krátce je možné ho snížit, ale co nemůžeš, nemůžeš krevní tlak zvýšit.

Taky jsem den dopoledu v dlu, když pojedou „policajti“, prostě jsem to v dlu. Naráz jsem to začal v dlu, a říkám: „Zítra pojedou „policajti“.“ A půšli. To jsem v dlu, takže jsem byl připravený. Ono to ovšem bylo takhle. Oni chodili „policajti“ ze SNB a z StB a my jsme tomu předcházeli takhle: chodili jsme s takovými papíry, to nemuselo být, a tam byly pod sebou kolonky, kde se bude chodit ke zdravotníkům, že tady chodíme k „policajtm“ a spousta dalších údajů, kdo jsme, kde to bylo povolené, hygiena, že to bylo povoleno na obecním úřadě. Tak jsem je s tím papírem vždycky obcházel. Když půšli „policajti“, tak jsem jim to ukázal, že jsme nahlášeni, že čekáme, že za námi pojedou a hotovo. S SNB s nimi to celkem nebyl žádný problém, ale horší bylo, když pojedlo StB. Jednou byli převlečení za „policajty“ a teď tam pojedli. Už jsme se chystali, už to bylo všechno hotovo. Teď se tam naráz objevili ty i „policajti“ a teď: „Co vy tady děláte? Co jste?“ „No my jsme pojedli z Ostravy.“ Já říkal: „Prosím vás, my jsme vás čekali až za tři, za čtyři dny, jak jsme domluveni.“ „Jak jste domluveni?“ „No s policajty. To nejste vy?“ A oni se dívali tady na to potvrzení, že je čekáme, a teď nevěděli, co mají dělat. „Tak se sbalte a jeďte pryč!“ A tak se sbalili a jeli domů. To byla zajímavá věc.

Jednou se nám stalo, že tam byli „policajti“ a naráz půšli ještě jedni. Ti co tam byli s námi, ti říkali: „To jste se spletli, to přece není váš rajón.“ Tak se domluvili a jeli pryč. Jednou pojedli, a bylo poznat, že jsou to výše postavení. Totiž bylo to zrovna v té době, kdy byly olympijské hry v Sovětském svazu, a já jsem tenkrát někde nabral, nebo mi to někdo dal, plakáty těch sovětských her a vyvěsil jsem to tam na nejrovnější místa. Teď oni půšli. „No my se zrovna chystáme na zítřek, ve stejnou dobu za neme taky hrát olympijské hry.“ Teď oni nevěděli, co mají říct. Tak to takhle obcházel. A mnohdy, když tam takhle chodili, jsem se ptal, jestli chtějí vidět, že máme nějaké noty, podle něho jedeme. Tak jsem jim to dal, třeba na to hleděli a nevěděli, co mají říct. Tam bylo napsáno, jak je to pionýrské a tak. Teď druhá věc: „Jestli se chcete podívat do budovy, no tak my vám ukážeme, co tady máme. Tak pojďte se podívat.“ „Můžete?“ „Kamkoliv budete chtít, se můžete podívat.“ Oni šli a koukali, a nikde nic neviděli takového zvláštního, až na chodbě, jak se vchází, ležela veliká červená kniha, taková ohmataná, protože každý, kdo šel, tak se na to podíval, co to je a zavěšoval to. To byla kniha o komunismu a jeho dějinách.

Já jsem to dostal tak, že když jsme se nějak stěhovali, tak jsem říkal šéfovi: „Ty máš malé výkresové prkno na technické kreslení, už to nepotřebujeme, dej mi to.“ On řekl: „Tak si to vezmi, ale musíš si k tomu vzít ještě knížku.“ „No dobře, tak si ji vezmu.“ To prkno, co jsem měl, tak jsem pojedl kde komu - kdo to potřeboval, ti co studovali. A tu knížku jsem dal do vchodu na Americe.

Jak jsem šel zezadu, jedním okem vidím, že ten přede mnou taky po té knížce sáhnul a začal si v ní listovat. Viděl, o čem je a teď nevěděli, na čem je. A oni mi vždycky hlásili, co viděli, co tam bylo, a tihle mi neříkali vůbec nic, nedokázali vůbec nic říct. Když se potom podíváš do těch papírů, co tam měli, tak tam najdeš, že duchovní věci tam asi jsou, ale že to nebylo nijak podloženo.

Samozřejmě se mi stala taky taková věc, jeden kluk, co se staral o program... Oni na nás v neděli poslali hygienickou kontrolu. Je celkem jasné, že to není jen tak. Půšli v neděli, tak se prošli, sedli jsme na kafe a vykládali jsme s nimi o všem možném. Půšel ten kluk a řekl: „Prosím tě, mají uklidit po mě?“ „Ne, čekni jim, a půjdou hrát.“ A nic. Nikdo nic neřekl,

tak jsme mluvili dál a hotovo. Tak jsem si říkal, buď nerozumím, nebo je zle. Oni budou hlásit, co vidí. Ale nic nebylo, nic se nedělo. Až za čtrnácti lety, tak jsem se s ní setkal, s tou editorkou, a ona mi říká, já jsem to tenkrát slyšela, ale nic jsme neřekli.

Proč jste začali připravovat dva kandidáty kněžství z táborníků? Jak jste dospěli k myšlence vzniku Společnosti Cyrila a Metoděje?

My jsme nechtěli, my jsme museli. Jedna věc byla, že hodně z těch táborníků se stalo normálními bohoslovci v Litoměřicích. Ale tito chtěli být něco podobného, jako jsem byl já. Ještě tady byly nějaké ty záležitosti - už se to sledovalo, že už skončí těch čtyřicet let, že se to tady musí umravnit. Když oni cítili v sobě, že chtějí být kněžími, tak měli možnost buďto jít na těch pět nebo šest let, nebo to udělat skrytým, protože oni už se taky do toho dostávali. Měli jsme všechno, něco museli dodělat potom, ale zkrátka šli raději touto cestou, protože chtěli pracovat s lidmi. No a teď, co my tři lidé - nejsme pod žádným biskupem - protože Davídek umřel, byl daný další - umřel. To už byl normální biskup, a co teď. Tak jsme museli vyrobit nějakou společnost - Cyrilometodějskou. Tak jsme ho na nějaký čas udělali s tím, že to nebude nastálo. Ale že až budeme pod biskupem, tak že se to zkrátka rozpustí, aby si každý dělal svoje. Do té doby jsme byli dohromady.

Byli jste ve společnosti jenom vy tři nebo i otec Stanislav?

Ne, Stanislav tam nebyl, ono to teda vzniklo ještě na několika místech, ale my jsme s nimi neměli nic společného.

Proč zrovna Cyril a Metoděj?

On nám to poradil otec Stanislav, abychom dali Cyrila a Metoděje. Tak jsme se dohodli, že to uděláme v tom případě taky, a že to bude lepší udělat tady takhle.

Souvisí to nějak s tím, že na táboře je kaple Cyrila a Metoděje?

To nevím, možná, že ano, možná, že ne, ale Cyril a Metoděj, byli pro mě vždycky silní svatci. Někdo to pro mě znamenalo. Už jako dítě jsem si stavěl takový kostelík a dal jsem tam právě obrázek Cyrila a Metoděje. Pro mě to bylo něco úžasného - Cyril a Metoděj.

Jakým způsobem probíhala příprava na kněžství u Martina Holíka a Josefa Sucháry?

Otce Martina Holíka i Josefa Sucháru jsem tak trochu přivedl ke kněžství. Udělal jsem, co je možné, když jsem zjistil jejich touhu po kněžství. Jednak jsem jim dal skriptu, která jsem měl. Potom už tu opatřil styk s otcem Stanislavem. Někdo jsem i přezkoušel, a byl jsem jejich zárukou. My jsme se tehdy specializovali na dogmatiku, takže jsem jim na které věci mohl klidně přednášet, protože jsem je dobře znal, i po stránce morální a spirituální jsem je vedl.

Jak hodnotíte biskupa Davídka?

Davídka hodnotím jako snad posledního polyhistora v dnešní době. Ten člověk měl vzdělání ze všech oborů, v etnografii, medicíně, filosofii a přírodních věd. Zkrátka znal kompletně všechno a přitom byl velice skromný. Když jsem měl být představen Davídkovi, nevím, kde to bylo, otevřely se dveře, otevřel mi takový malý pokojek, který mi vzal kabát, vše povsil

na v šák, a já jsem ho žádal, zda by mne nezavedl k Davídkovi. Netušil jsem, že je to Davídek sám. Byl skutečně velice skromný a velice zbožný. Na to co znal, byl neuvěřitelně skromný. Jeho život je popsán. Žil na zapomenutou. Měl svoji teologii, která byla obrovsky zajímavá, pohledem o současném hnutí v církvi a o současných vécích.

Setkával jste se se Stanislavem Krátkým i mimo tábor a semináře?

Ano, setkával jsem se s ním, ale nebylo to z důležitosti kolegů. Ale třeba jednou si vzpomínám, že to bylo za ústasti manželů Halasových, kteří byli náhodou u nás. Já jsem paní Halasovou dobře znal od sedmi let, na tom nebylo nic zvláštního, protože ona taky od sedmi let věděla, že budu kněz.

Jak se podle Vás měla atmosféra ve společnosti a církvi?

Co je mi známo, tak nemůžu říci o jakých pronikavých změnách. Pronikavou změnou samozřejmě bylo, když přišla svoboda. Přitom tady, na druhé straně, za totality byla ve státě vysoká zbožnost. Lidé se navzájem znali a měli různé rodinné setkání atd. Bylo velice smutné, když jsme přišli do zahraničí a vykládali nám, co máme dělat. To byla doslova humoreska, což se dělo. Těba v Kolpingu nám dávali přednášky o sociálních encyklikách. Dávali nám i knihy. Velice rychle jsem přinesl české vydání všech těchto encyklik a řekl jsem, že všechno, co tady přednáší, to, co jsou tady, ví lépe než oni. Takových různých, tzv. apoštolů, tady byla spousta, ale myslím, že naši je strhli do kapsy svou zbožností... Oni ovšem si mysleli, že tady jsou sami komunisti a netušili, že církve tady kvete v podzemí. Jak byla otevřená oficiální i neoficiální církve, tak se to jaksi kloubilo dohromady.

Měl jste za komunismu vazby s oficiální církví?

Záleží na tom, co myslíš církví. Když je nějaká společnost, tak je to církve. Nedá se říct, že bych neměl styky s oficiální církví. Prakticky otec Stanislav i další kněží byli jak v oficiální, tak v neoficiální církvi, tak tady ta vazba vždycky byla.

Mám na mysli například oficiální hierarchii.

S hierarchií jsem se nestýkal, pouze jsem se setkal v šedesátých letech s tehdejším otcem biskupem Skoupým, ale jinak jsem se s žádnou hierarchií nestýkal, protože jsem neměl důvod. Až koncem totality jsem se setkal s biskupem Liškou, kde jsme hledali nějaký systém, protože Davídek i Trochta už byli mrtví. Proto jsme hledali systém našeho zapojení pod nějakou autoritu. Trochta byl ustanoven zřejmě jako hlava podzemní církve, oficiálně ve Vatikánu.

Jaké východisko jste našli?

Dějte, co děláte.

Měl jste nějaké další aktivity během socialismu, kromě tábora Radost?

Aktivity za socialismu byly daleko širší. Byl určitý okruh lidí, kteří za mnou chodili ke zpovědi, kteří ke mně chodili na mši, nebo zkrátka, se kterými jsem nějakým způsobem spolupracoval. Samozřejmě byl i dost široký okruh lidí, kteří o mně věděli. Mše probíhaly u nás v bytě nebo někde u nich.

Mluvil jste o změně strategie StB po roce 1977, ovlivnilo to Vaši praxi?

Prakticky se nijak nezměnila. My jsme ty výsledky očekávali, takže se nic nezměnilo. Ba naopak, ještě horlivěji jsme pracovali, což je vždycky zaskočilo. Když jsem třeba za tři dny po výsledku měl na Americe setkání, o kterém třeba v době, protože se tam ti lidi scházeli.

Vyslýchalo StB i dítě nebo jiné osoby, se kterými jste byl v kontaktu?

Vozili je ze školy k výsledku naprosto nezákonným způsobem, protože by o tom museli v době rodiče a musel by u toho být psycholog. Například takto vyslýchán byl i Stanislav Juránek. Dítě, ani rodiče nic neprozradili. Rodiče byli někdy dost vystrašení.

Během socialismu jsem neudržel kontakt s nikým dalším, kromě otce Stanislava. Po pádu socialismu se to pochopitelně začalo otvírat, ale nebyl žádný důvod se s nikým stýkat, ale s jedním člověkem jsem se setkával - byl to otec Šik. On byl taky konstruktérem ve stejném podniku, tak jsme to pochopitelně o sobě věděli, ale nerozšiřovali jsme kontakty nijak víc.

Dal Vám Davídek nějaké instrukce po svém cenění, směřoval Vás někam?

Pastorace s mládeží. Přes otce Stanislava jsem vedl tajné schůzky, jenom pro praxi, on tomu říkal R.O.V.E.S. Ony se scházely v nějakém bytě, já jsem tam pravidelně chodil. To byly ženy, které se chtěly stát schůznicemi, ale nemohly. To probíhalo v Brně za účasti asi 5-7 žen, už nevím. Měly nějaká pravidla, ale to už si nevzpomenu, jaká byla. Pro mne to byla hlavně mládež, takže jsem to bral spíš jako praxi, kterou jsem měl mít.

O očekáváte druhý příchod Krista?

Samozřejmě, očekávám druhý příchod Krista, a kolik dnešní doba tomu vůbec nenapovídá. Protože až bude pokoj, klid, bezpečí, tak to zkrátka půjde. Ale vzhledem k současně nepokojné době to v nejbližších několika stoletích nečekám, i když to čekám každý den, i když podle písma se žádný znak nenaplní.

Jaký je Váš vztah k evoluci a k de Chardinově pojetí parusie?

Znám tu pyramidu zavíjení, to je velice zajímavé, s tím pojetím souhlasím. Mám kladný vztah k evoluci, a co se týká stvoření, tak já se přikláním k evoluci.

V noval jste se nějakým v dním disciplínám, mimo Váš pracovní obor?

Dogmatice a morálce. Ono prakticky na nějaké velké studium potom už nebyl čas. Lov k musel dělat celý den až do večera v práci, v noval se apoštolátu s mládeží atd.

Kolik osob se účastnilo tábora za minulého režimu?

Dá se říci, že kolem stovky, tak nějak to kolísalo - do té stovky. Začínali jsme jako dětský tábor pro chlapce. Až jsme sehnali nějaké finanční prostředky, protože jediný důvod pro to nebylo pro dívky možné, byl ten, že jsme neměli dvoje toalety, umývárny, ani provizorní. To stálo nějaké peníze, dokud jsem nezískal peníze z nějakých patentů na cement, děve apod. a mohli jsme to rozšířit tak, aby děti v táboře měla svoje zázemí, tak to zkrátka nebylo

možné. To znamená, že jel oddělen chlapecký a dívčí tábor. Ke sloučení chlapeckého a dívčího tábora došlo někdy v roce 1977. To tehdy nebyl nějaký mezník.

Jaká byla role Vašeho tatínka na táboře?

Tatínek byl ze začátku silně proti, protože měl obavy. Během krátké doby jsme ho přesvědčili, že začal spolupracovat, ale ze začátku se stavěl odmítavě a chtěl, abych to nedělal. Měl strach o mě, nikoliv o sebe.

Jak to bylo s patenty ve Vašem zaměstnání?

Když jsem pracoval jako konstruktér, tak pochopitelně nějaké patenty, nějaké zapojení, něco takového bylo. Považovalo se to za zásluhu podniku, protože tam bylo patentové oddělení, ale oni se tak nehleděli na osobu, ale že to je patent výzkumného ústavu. My jsme pracovali na kardiostimulátorech všeho druhu, defibrilátorech, umělých ledvinách a na spoustě jiných věcí.

Jaký je Váš názor na sv. církvi ženatých kněží? V čem jste o této praxi za komunismu?

Jestliže tam byl jejich přístup - zejména rituálně eckokatolíky - tak jaksi vzhledem k dané situaci... zkrátka žádný ze státních orgánů nehledal kněze mezi ženatými, tak to bylo do určité míry vymyšleno. V čem jsem o této praxi.

V čem jste o sv. církvi žen?

Nevěděl. Sice nějaké věci byly, ale já jsem dodneška přesvědčený, že Davídek žádnou ženu nevysvětlil, protože byl natolik opatrný. Ale není to jasné. Hrají tam roli dvě teorie. Že i přes své skromnosti chtěl být první, kdo to udělá. Aby se psalo, že jako první v čem jiných to udělal on. To je jedna domněnka. Druhá domněnka je, že je nechal vysvětlit od jiného biskupa, kterého on vysvětlil. Ale to se já nedovím, to nevím. Ale nejde mi o to, že by to přímě udělal on, ale každopádně vedl i studium žen, ale ne z důvodu, že by měly být sv. církvi, ale aby také znaly.

V čem jste o synodu v Koblenzích?

V čem. Byl jsem ve velkých pochybnostech, zda tam mám jít, nebo nemám. Na jedné straně jsem se cítil povinen Davídkovi, na druhé straně jsem měl vnitřní hlas, abych tam nechodil. Nevěděl jsem, o čem bude řeč. Ale nakonec se to vyvíjelo velmi jednoduchým způsobem, protože jsem měl úraz. Měl jsem havárku v autě, kde jsem si vykloubil ruku, takže jsem nikam chodit nemohl.

Měli jste za komunistického režimu informace o II. vatikánském koncilu?

Těch informací bylo poměrně dost. Například o liturgické konstituci. Ještě za komunismu se tiskly české bohoslužebné knihy. Navíc se informace šířily i díky Vatikánskému rozhlasu a Svobodné Evropě. Možná jsme byli více informovaní než ve státech, kde byla svoboda.

Jak jste přijímal závěry koncilu?

Co se týče konstitucí, tak ty jsem přijímal kladně. Co se týče pozdějšího rozpracování, tak to rozpracování nesedlo přesně s těmi konstitucemi, takže se někde udělaly chyby. Ale přímou konstitucím jako takovým se nedá nic vytknout. Myšlenka dobrá, ale její realizace nebyla zase tak přesná, jak by měla - neříkám ve všem. Prakticky nevytýkám nic, to co mělo být jinak, tak to se potom napravilo a dnes si myslím, že je to tak, jak by to mělo být. Teď bych řekl, že liturgie měla větší srozumitelnost, ale ztratila krásu a to se zase vyrovnalo. Prakticky se zdálo, že zaniknou pouti, ale pouti jedou dál a ještě víc. Mimochodem o těch poutích to tam nikdy nebylo, ale někdo to tak vydedukoval, že si to církve nepřejde, možná do toho chtěl promítnout své osobní názory.

Jak probíhala vaše integrace do oficiální církve po roce 1989?

Já jsem neměl žádné problémy, byl jsem jeden z prvních, kteří byli přesvědčeni. Nešastné bylo, jak integrace skryté církve probíhala. Myslím, že církev ztratila příležitost, kterou jí skrytá církev nabízela a nevyužila její potenciál.

P. Jan Franc

- narozen 12. června 1948 v Pardubicích
- vystudoval chemii v Pardubicích
- 18. 12. 1976 vysvěcen na kněze v Brně biskupem Felixem Davídkem
- pracoval v chemickém průmyslu v Pardubicích
- působil jako sekretář biskupa Jana Blahy
- nepřijal svěcení „sub conditione“
- podílel se na organizaci otevřeného diskusního spolku Pondělí ve věry v kostele sv. Jana v Pardubicích

S pamětníkem uskutečnily dva rozhovory. První rozhovor proběhl 14. května 2014 v bytě v Pardubicích, druhý rozhovor proběhl 27. května 2015 tamtéž.

Pamětník odmítl otisknutí rozhovoru.

Mons. Ing. Martin Holík

- narozen 20. května 1960 v Brně
- vystudoval elektrofakultu VUT Brno
- pracoval ve firmě Elektromont
- od roku 1973 působil na táboře Radost, pod vedením Františka „Tiška“ Fráni, nejprve jako táborník, poté jako táborový vedoucí
- za komunismu se podílel na tvorbě a šíření textového a audiovizuálního samizdatu
- 13. prosince 1987 vysvěcen v Hrádku u Znojma na kněze biskupem Stanislavem Krátkým
- květen 1992 převzetí cen „sub conditione“ na kněze
- od roku 1992 v duchovní správě (Brno-Žebětín) - podzim 1995 zakládá a stává se editorem českéanského Radia Proglas a kaplanem farnosti, Brno-Masarykova čtvrť
- 15. září 2010 jmenován Benediktem XVI. kaplanem Jeho Svatosti

Spam tníkem uskutečnily dva rozhovory. První rozhovor proběhl 3. prosince 2011 v bytě na faře v Brně, druhý rozhovor proběhl 18. dubna 2015 tamtéž.

Přibližte nám ve stručnosti Váš životní příběh

Své mládí mohu hodnotit jako šťastné. Měli jsme fajn rodiče a bydleli jsme na pěkném místě v Brně. Tatínek byl ze slovenského Zubáku, přes kopec do Valašských Klobouk, maminka z Olešnice na Moravě. My jsme si, tři kluci, dvojčata (*Martin a Tomáš*) a nejstarší bratr Jiří, vystačili, vyhráli. Takže si pamatuji, jak pro nás Jiří (*Holík*) připravoval různé hry a my jsme je taky potom připravovali druhým. Zachytili jsme krátký úsek otevřeného skautu, junáka, kam jsme chodili. Takže už v osmi letech jsme byli na skautském táboře. Po nástupu normalizace se přes našeho bratrance k nám dostal fenomén otec Tišek (*František Fráňa*), který nás pozval na Ameriku.

My jsme strávili první rok na Americe v roce 1973 a mohu říci, že ten fenomén Ameriky byl velmi zásadní pro hledání mého povolání kněze, protože jsem si říkal, to bude jednoznačně pozitivní, je to jednoznačně třeba. Kněží ve farnostech, jak je člověk znal, byli k tomu farám... Měli povolený ritus a nic víc nemohli. My jsme potom jezdili a školili se a rostli. To už jsme byli na gymnáziu, takže tam byla otevřená cesta. Taky tam mohla být v mém případě konzervatoř. Nakonec to bylo šťastné, že to bylo všeobecné gymnázium. Tehdy jsme rostli s Amerikou, v mnoha vlnách těchto aktivit práce s mládeží. Vždycky nějaká silnější generace byla nahrazena slabší, než se zase postavila nová. My jsme tam naráz začali stávat jako ti starší. To bylo ještě se Standou Juránkem, s Láďou Haikrem a dalšími. Byli jsme vedoucími a nám vystáli pod rukama ti, které jsme si dovedli velmi dobře představit... Protože jsme před pár lety byli na jejich místě, takže štafeta, to fungovalo.

Tak jsem si řekl, že bych to chtěl dělat, ale kdybych se přihlásil do Litoměřic, tak bych vlastně ten zájem zviditelnil a to by bylo špatné. Takže já jsem se díval, že otec Tišek je taky zastánec zdravotnického zařízení, výzkumného ústavu. Tak jsem se dostal na vysokou školu, elektro. Pak a po té škole došlo na vzdělání teologické, tajné studium je delší, zkoušky se dají obtížněji a je to všechno pomalejší. Zároveň mi přitom zbylo trochu času na další činnosti.

Takže jsem byl vysvěcen v prosinci v roce 1987. To mi bylo sedmadvacet let. To tenkrát nesměl vidět nikdo. Viděli to moji bratři, rodiče už nežili. Byl u toho sv. titul Stanislav Krátký, otec Tišek a Jožka Suchár. Mělo to být opravdu pro službu ve skrytosti, takže i dál jsem pokračoval inkognito. Vlastně to viděli jen někteří. Teprve potom, vlastně o

Velikonocích v roce 1988, jsem v uzavřeném okruhu na Americe, tenkrát v kuchyni, dneska v sednici, sloužil otevřenější svatou. To tehdy pokračovalo v podzemí, to znamenalo dlat schůzky, návštěvy lidí, celebrovat, vzdávat, návštěvy nemocných, chystat programy pro děti. S titulkováním jsme začali, začali jsme titulkovat první zbožné filmy v roce 1984, to bylo první video. My jsme začali s VHS kazetami. Promítali jsme ty „věhášky“; dále to bylo doporučení dobré muziky, dobré literatury. Nákupy, rozdávání a půjčování knih i v podobě samizdatu.

Dalším hybatelem v mém životě byly další knižské vzory, potom literární osoby. Teba i kniha o He manu z Altahausenu od Marie Calasanz Ziescheové o odevzdanosti He mana.² Konkrétně v chvalozpěvu Salve Regina. To byly všechny ty prvky, které v tom případě, kdy je člověk otevřený Bohu, ale nemá to jasné, tak to jsou impulzy, které to převážejí ve chvílích, kdy váhá. Tam bylo potom takové dlouhé čekání, protože nebylo jasné, jak se to sv. cením že provést. To čekání bylo poměrně dlouhé, ale potom jednoho dne přišla otázka, jestli chceš, a já jsem řekl ano.

Potom další milník je léto 1989, kdy se nám zdálo, že už ten režim nemůžu dlouho vydržet. Takže jsme začali s otcem Tiškem přisobit trošku ve věcni. Vybrané rádce a vedoucí na táboře jsme zvali na brzké ranní bohoslužby. Vrcholem bylo svatoešení Anežky české, Přemyslovny. K našemu údivu jsme, několik tisíc lidí a Moravan, dostali výjezdní doložky a vyjeli jsme do zahraničí. S ním bylo spojeno, že když bude svatoešení, tak to všechno padne. To se taky stalo.

Po tomto to bylo zdánlivě jednoduché, ale ve skutečnosti vůbec ne, protože nás byla poměrně velká skupina mužů, kteří se nějakým způsobem museli zadat. Vytáhnout ženatí, neženatí, univerzitní, a do praxe, a se speciálním akčním rádiem svým vinností, nebo na ty, kteří jen čekali na začátek do farností. Nakonec se zvolil postup, který byl nepříliš šastný z hlediska generálního řešení. Nicméně otec Tišek a já jsme to měli vyřešeno jako jedni z prvních v brněnské diecézi, po dvou a půl letech čekání v květnu v roce 1992 jsme byli přisvěceni. Neměl jsem s tím vnitřní problém.

No a zase nic, takže jsem normálně v létě odjel na tábor. To už jsem šest let pracoval jako inženýr. Pak jsem musel ještě absolvovat náhradní vojenskou službu, protože jsem byl důstojník, tak mi to všechno přikvůli. Takže ještě na „civilku“, biskup řekl: „Až ji budeš mít absolvovanou.“ Tak dobře. A až na táboře mne zastihla zpráva, že jsem dostal farnost Žebětín, Kohoutovice (*místní část Brna*). Tomu jsem zas tak nevěřil, že by to bylo tak. Bylo. Takže jsem dělal tři roky administrátora pro sedmnáctitisícovou část Brna a přitom mne farníci tak podporovali, že jsem mohl stále a stále smýšlet k vysílání pro křesťany. To se podařilo v roce 1995, kdy jsme získali licenci. To už mi pak pan biskup přesunul z administrátorského místa na kaplanské místo u sv. Augustina, abych to měl blízko do rádia.

Rádio (*Proglas*) začalo vysílat 8. prosince 1995, za pár dnů to bude jednadvaacet let. Ta moje služba je trojí: Jednak je to v těchto médiích, krom rozhlasu je to ještě televize Noe, potom stále to spojení Radost - Amerika, kde to stále stojí za doprovázení a teď to je podobně i ta knižská služba ve farnosti: zpovídání, celebrace, pípravy. A potom je to spojení editelské, reprezentační funkce s knižstvím. Například vyjezu do farností, tam je mše svatá, pak setkání s posluchači, ekne se něco slavnostního, něco pracovního. V té službě jsem taky šastný, řekl bych, že ten proces ve věcniho přijetí probíhal v mém případě převážně hezky a hladce, i když to trvalo dlouho. Nemám nějakou obtíž s tím, že uznání vzdání bylo prováděno jakýmsi přezkoušením. Já si nemyslím, že by ten můj rozsah znalostí byl nějaký malý, protože si myslím, že samostudiem není je se vzdávat stejně dobře, když je člověk veden.

² Maria Calasanz Ziescheová: Dokonalá svoboda.

Z jakého sociálního zázemí pocházíte?

Maminka mi zeměla, když mi bylo sedmnáct, na rakovinu. Jí bylo téměř padesát. Potom tatínek zeměl v roce 1984 na infarkt v necelých šedesáti letech. Sociální zázemí, v dobách studentských? Ještě tatínek žil, takže jsme žili z jeho platu. Po jeho smrti jsme na jakou dobu pobírali sirotčí příspěvky. Potom jsem měl svůj vlastní náhodný inženýrský plat, takže tam moc nebyl problém z něho fungovat. Sociální problém byl v době vojny a v době náhradní vojenské služby, protože to jsem měl pětapadesát nebo šedesát korun měsíčně a to bylo i na tehdejší dobu velmi málo. Takže se našly dobré duše, které mi daly do ruky bankovku se slovy, až budeš vydělávat, dej zase někomu potřebnému, podobně jako jsi byl ty.

Poté jsem se přihlásil panu biskupovi a dal výpověď v práci. To jsme ještě bydleli na Kotlářské, tam jsme platili nájem, tak to šlo. Tomáš si vyhlédl byt, já jsem pak dostal farnost, takže tím jsem měl vystaráno, v tom má někdo z výhod. Poznává vlhkost fary a její stáří, ale nemá nedostatek, tedy alespoň na Moravě. Takže tam je to základní zajištění jisté...

Maminka byla v domácnosti, byla vyučena švadlena, takyň kdy pracovala doma, potom později už byla nemocná. Když byla mladá, tak byla katechetkou ve své domovině. Tatínek byl elektroinženýr, nakonec i můj bratr dvojčet. Dělal docela zajímavé věci, takže my, jako kluci, jsme měli vždycky vztah k technice, a už to byly vláčky, telefonní ústředna, kterou jsem postavil v sedmnácti letech...

Zmínil jste inspirativní knihu od Maria Calasanz Ziescheová, jak jste se k ní dostal, protože oficiálně vyšla naposledy ve čtyřicátých letech.

Já myslím, že vyšla i později a byl to typický samizdat. To byla knížka napsaná na psacím stroji, vydaná ve dvanácti příklepech a vázaná amatérsky lidskou rukou. Byla zapůjčená, přenesena, vrácena a dána k dispozici dalšímu. Až později jsme zjistili, že to není muž, ale žena, že to je eholnice z Bodamského jezera, z Reichenau, která vlastně psala životopisy těch, kteří ve stejných místech pobyli a žili. Ta žena pak psala další díly, to byla vlastně trilogie o tom Heimanovi z Althausenu. On je to vlastně velmi jednoduchý příběh. Jazyk této spisovatelky není profesionální ve smyslu spisovatelském, ale je to tak silné svědectví, které mě tenkrát ovlivnilo! Ale to nebyla jediná kniha. Podobně pobyli třeba Citadela Antoine de Saint-Exupéryho, nebo Thomas Merton: Sedmistupová hora, Louis Evély: Nové víno do nových močál. Tyto knihy byly povíčky a některé jsou těmi mými životními, jako třeba Malý princ, i když vypadá jako kniha pro děti, ale ono tomu tak není. To bylo takové pokračování, my jsme vlastně měli přístup od různých přátel k různým samizdatům. Když jsme byli jednou náhodou na výstavě policejního muzea na téma Kapitána Jaroše, tak jsem si tam kontroloval, které knihy nám ještě chybí. Tam byly samozřejmě uvedeny jako ty protistátní, spiklenecké, podřívácké knihy, ale byly vlastně zbožné.

Měl jste nějaké knižské i jiné životní vzory?

Měl jsem tušit, že to byli kněží, které jsme našli. Mohu vzpomenout v Olešnici na Moravě, kam jsme jezdili za tetinou, za svými vrstevníky, netečmi, bratřenci. Tam to byl vzácný kněz pater František Kšica. Když jsme byli v Brně, tak k nám často chodíval kněz bez státního souhlasu Vojtěch Mareš, potom dlouhodobý farář v Praze na Spoilov. Když jsme ministrovali jako kluci u svatého Jakuba v Brně, tak se o nás staral pán, z kterého se potom vyklubal kněz, a byl to František Provazník, bratr také kněze a biskupa skryté církve, Bedřicha Provazníka. Určitých bylo ještě víc, některé vzory jsem měl, které jsem nepoznal, ale jejichž dílo jsem objevoval a obdivoval. To byli Dominik Pecka, Silvestr Brait, dominikáni v Bečově a další.

Kdo Vás p ivedl na Ameriku do prost edí spole enství tábora Radost?

To byl bratranec Venda T ma. Na otce Tiška byli navázáni spíš k es ané z menších obcí, protože venkov trp l nedostatkem spole enství, ve m st to jakžtakž šlo. On upozornil, že má bratrance, kte í by t eba taky rádi jeli na Ameriku. Vzpomínám si, že jsem si tenkrát na Vánoce zranil koleno, takže jsem pak jel až na ja e. Takže ve t inácti letech jsem byl poprvé na Americe. To byla taková ta cesta dvakrát táborník, dvakrát rádce, dvakrát instruktor, pak dva roky vedoucí p es d v ata. Jejich p ítomnost p išla po letech pauzy, kdy už nebyly dív í tábory, ale bylo to smíšené, tak už tam d v ata zase být mohla. Potom už p išla pozice vedoucího b hu a b h ...

Jak probíhalo tajné studium teologie?

To bylo r zné. Byly doby, kdy to bylo intenzivn jší, kdy t eba ten doty ný zkoušející byl v situaci, že t eba byl v Brn , nebo se za ním jednou za trnáct dní zazvonilo na ur ítém míst , na x-té tla ítko. Otev elo se, byla tam skripta, byl tam výklad a bylo tam p ezkoušení z minulého. Vždycky se dbalo, aby nez stal žádný písemný doklad. Když byl n jaký úkol, tak se to pak vždycky likvidovalo. Skripta se n kdy použila oficiální z Litom ic, n kdy to byly knihy, které byly lepší než skripta, ale byly málo dostupné. Takže to byly jednotlivé disciplíny, které jsou vlastn stejné, jako na teologické fakult . Potom, když jsme t eba jeli za n jakým p ednášejícím, tak on se mi t eba v noval n kde v aut . T eba se hodinu modlilo a dv hodiny jsme hovo ili o t chto v cech. To byl druhý zp sob. T etí zp sob byl p íté práci s mladými a pro ty mladé, protože lov k si musel spoustu v cí nastudovat. P ipravit si. Tak se to r zn uzavíralo, ty kapitoly. Samoz ejm n které z staly i otev ené, t eba jazyky.

Kdo byli Vaši u itelé, kdo Vás zkoušel?

Je to tak, že n která jména jsem ani nev d l, protože my jsme byli cvi eni, že co nemusíš v d t, nepot ebuj v d t. To bylo t eba v byt , kam ten zkoušející taky p išel, takže na zvonku bylo jiné jméno, než toho, kdo m tam ekal. O kterých jsem v d l, tak to byl t eba Eduard Krumpolc, Stanislav Krátký, potom otec Tišek sám. Potom r zní další lidé na tu svoji specializaci, se kterými jsem se t eba sešel t ikrát nebo jedinkrát.

Kolik lidí s Vámi studovalo?

Ono nás bylo víc, ale my jsme se vzájemn v bec neprolínali. Já t eba nepamatuji, že bychom se p íté cest autem p ipravovali spole n . Ur ít tam taková situace byla, ale já jsem nev d l, jestli ten lov k, co sedí vedle m , je kandidát na kn ze, jestli už je to kn z nebo jáhen. Takže otec Stanislav vysv til nakonec ty i lidi, jedním z nich je Jožka Suchár, jeden z nich jsem byl já.

Jakým zp sobem prob hlo Vaše sv ení?

To bylo jednoho dne, kdy mi bylo e eno: „Zítř se jede. Je to pro tebe d ležitě, Martine, p kn se oble !“ Jeli jsme do Hrádku u Znojma, kde otec Stanislav fungoval. Sv ení bylo v jedné místnosti na té fa e. Nejprve to bylo jáhenské sv ení a zhruba za m síc potom kn žské sv ení. Prob hlo to tak, jak to probíhá normáln s tím, že lov k leží na podlaze, je u toho prohlášení, ta p ísaha, vkládání rukou a hotovo. Byli u toho dva sv dkové, tehdy už kn z Josef Suchár a kn z František Frá a a pochopiteln Stanislav Krátký. Pak jsme

jeli na n jakou oby ejnou sobotní mši svatou s ned lní platností, Valtrovice nebo Dyjákovice, tam jsem „jakože“ ministroval a p i tom ministrování jsem vlastn už prom oval. Jediný rozdíl byl, že jsem p ijímal pod obojí zp sobou. Takže to byla úpln první mše svatá. Ten doklad o sv cení byl ve form obrázku, na kterém bylo latinsky Ad plenitudinem (*K plnosti*), heslo otce Stanislava, datum a k ížek na znamení pomazání. To je všechno, co jsme k této v ci mohli mít. Takže já jsem to pak nosil v kancionálu nebo v n jaké knížce. Až po revoluci jsme sepisovali všechny ty p edm ty a jak to bylo a bylo tam prohlášení t ch sv dk . Všechno jsme písemn uvedli.

Kde probíhala Vaše innost za socialismu?

Bylo to v t ch místech, odkud d ti na Ameriku jezdily. To bylo Brno a okolí. D diny jako Pozo ice, Kovalovice, Šumice, Tvarožná, Ji íkovice, Blažovice a tak. Druhý okruh bylo Valašské Mezi í í, tam byla dost silná enkláva. Tam jsme jezdili dost asto a dost rádi. T etí byla ta Amerika samotná, kam p ijížd li z nejr zn jších míst. Bylo to formou práce, jednak pro ty, kte í byli na základní škole, takže to byly r zné sout že a hry, kdy jsme to podávali sout žn populární formou. Potom to bylo trochu se staršími, to byli st edoškoláci, to byly seminá e, kdy n kdo chytrý p íšel a n co íkal, já už jsem taky n co íkal a potom se diskutovalo. íkaly se informace, že vyšla v zahrani í n jaká knížka, a že ji n kdo p ekládá. Tady že máme samizdat a poj me se s ním seznámit. To byla druhá úrove a t etí byla, ekn me, ta íst táborová. To znamená sportovní versus duchovní. Já jsem byl u oby ejných v cí, jako byl budí ek, vedoucí kondi ky, vedoucí programu k táborovému ohni a takové v ci, protože to duchovní se tím proplétalo.

Kde jste shán li literaturu, filmy apod.?

Jednak jsme m li p ístup ke kvalitním knihám a knihovnám u lidí, kte í je m li doma. Samoz ejm to byly knihovny i s n jakým samizdatem v druhé ad , n kde schované za slovníkem. Za druhé to byly knihy, které vycházely, a které se v tehdejší dob daly vysledovat, protože vycházelo tak málo knih. Když t eba Vyšehrad vydal n co, co stojí za to, tak jsme to v d li a v d li jsme, že to máme doporu ít. Tenkrát vznikl takový seznam doporu ené základní literatury pro ten který ro ník v ku. Víím, že celý ten sešitek m l možná dv st titul . Dneska by jich musel mít dva tisíce jen toho základního, co by lov k m l p e íst. Což je v dnešní dob spíš nevýhodou. Takže, kterým nakladatelstvím tu a tam n co prošlo, t eba Kalich, Albatros pro d ti...

Co se týká titul videokazet, tak to se pašovalo, prost se to dovezlo odn kud ze zahrani í a bylo to v cizí e i. Takže se k tomu d laly p eklady, které se t eba etly, nebo se to už potom nadabovalo. To bylo nato eno na pásky, které se pustily zárove s tím filmem. Potom pozd ji jsme d lali i titulky z kazet. Dobrých film bylo tak málo, že jsme si to pohlídali a mezi sebou všelijak ekli. Když byl t eba n jaký festival vybraných film ze zahrani í, tak se stalo, že tam byl n jaký film, který by normáln režim nepovoloval. To bylo pro specializovanou produkci - jedenkrát vysílaný. T eba si pamatuji, jak jsme šli na film *The Mission* s Rebertem de Nirem v hlavní roli, nebo t eba Tengiz Abuladze: *Pokání*, *Strom p ání*.

Znali jste n jaké jiné audio-video studio, spolupracovali jste s n kým?

Spolupracovali jsme s paterem Josefem Pekárkem, to byl salesián ve Slušovicích, který se vyznal, m l kontakty v zahrani í a byl schopen sehnat tenkrát první kamery, i videa a i ty filmy. Takže my jsme si tu práci d lili. Dále tady byl kn z Petr Chovanec, salesián, který m l velkou audio-video banku. Takže jsme to taky dopl ovali, byli jsme kousek od sebe.

Jinak bych si netroufl nazvat tu naši innost jako studiovou innost, to bylo nadšenecké a nebylo toho tak moc.

Kolik lidí se zapojovalo do těchto aktivit? Jakým způsobem jste oslovovali aktéry?

Ve chvíli, kdy jsem byl spotřebitelem, to ináčileté dítě, tak to bylo v okruhu táborníků a vedoucích, což bylo tenkrát devadesát plus tisíc lidí. Když se to rozrostlo, už za minulého režimu, až na ty tři body, to bylo už kolem sta lidí na jeden bod. Takže kolem tisíců lidí a dejme tomu osmdesát vedoucích. Řeknu vám, že dospělých, se kterými jsme spolupracovali, bylo kolem padesáti. Úzká spolupráce byla asi s patnácti osobami. Tím před revolucí to bylo v těchto poletech. Bylo to tak, že ti, co odcházeli do pozadí a do svých farností, tak s tím jsme se stýkali méně, nicméně jsme o sobě v dialogu. Kontakt byl málo intenzivní, ale byl. V intenzivní práci se v té době pohybuje kolem deseti, dvaceti lidí.

Jak se získávali lidé, jak se oslovovali? Nejintenzivněji to byli lidé, kteří to prožili jako děti a potom, když dospěli, měli svoje vzdělání, zkušenosti, tak si řekli: „Já to budu vracet dalším, aby to měli taky.“ To bylo nejjednodušší a nejlepší. Stejně silným příkladem byli příbuzní, to znamená sourozenci, bratřenci, sestřenice a jejich rodiče. Po mnohá léta se na Ameriku rekrutovalo tak, že se vlastně nikoho nového neoslovovalo a každý rok tam rodiče posílali děti. Nejduvete ty nejstarší a pak mladší, pak bratřenice a sestřenice a potom vlastně to přišlo do pozice, kdy to byly děti.

Měla se nějak výrazná atmosféra na Americe a případně pro ?

Pokud jsou v takovém kolektivu, kde jsou ti mladší, kteří jsou předem tímto práce, jednak ti starší, kteří se o ně starají, a potom se to prolíná, tak to jsou problémy obecného rázu. Vždycky je tam jakási generace, to znamená, někdo něco dělá dobře a potom bude další, kteří by to chtěli dělat, jsou v jeho stínu, nebo on odejde příliš brzy a ti další nedorostou a je tam nějaká vakance. To se těchto dovedností při vedení programu, nadšení pro program; potom se to týká písniček, hudby jako takové a vůbec té schopnosti to stmelovat. To se nevyhnulo ani Americe a bylo mi mnohdy úzko, ale každých dejme tomu, osm, deset let k této generaci výměna došlo. Někdy to nebylo bezbolestné, tak jak to v životě jiných společností nebývá bezbolestné.

Vím, že někdy to byly, až po revoluci, diskuse o poměru duchovního a sportovního, tělesného. Někdy převládly ty názory, že je potřeba se méně modlit a víc kopat do míče. Ale toho si vážím na Americe nejvíce, že přes všechny peripetie se to podařilo udržet i v šedých dnech. Dneska je to možná složitější, než kdy jindy na uvažování, protože jsou velká lákadla, velké tlaky, individualizace života, izolace, i mladého, je známa. Špunty v uších. Obecně povdomí o obecných společenských a politických vécích už jsou úzce vymezeny. Ten kámen mne zajímá, ten lov k němu zajímá a nic jiného nezvládám, protože vybrat si z informací je fakt obtížné. Žít to prožívání na Americe, ta sounáležitost... I když dneska mám že být podpořená i v cizí zemi, které tenkrát nebyly, jako jsou webové stránky, společné mobilní, hromadné emailové adresy a já nevím, co ještě.

Existovala za komunismu nějaká specifika pro liturgii na Americe?

Ona odlišnost mše svaté na Americe byla dána několika faktory. Jeden faktor, že tam byla krásná příroda. Když to bylo v sedmdesátých letech, tak jsme se skrývali a třeba ti vybraní rádčové, kteří s nimi v dialogu, tak se sešli ráno u ranního „poradového“ stolu. Liturgie byla velmi rychlá a stručná, snad jen evangelium, proměňování, přijímání, abychom, kdyby někdo šel náhodou, se jakože radili. Později to bylo zase jen pro vybrané, ale bylo to

v místnosti, kde bylo plátno a promítací projektor, kdyby něco, tak si promítáme. Tam už došlo víc lidí a byla cílená promluvy k posluchačům, vesměs tedy mladým lidem. To otec Tišek ovládal skvěle a myslím, že nám toho hodně dal. Že je dobrý kazatel, skoro bych řekl dodnes. Byl schopný doporučit právě tu samizdatovou literaturu, vybírat z toho, co mohlo vyjít: krásnou poezii, krásnou hudbu. Byli jsme schopni si vystát frontu, to byly myslím tvrdé fronty, a koupit si tu knížku z Vyšehradu a mít ji. Ili my jsme byli kultivováni jak kulturní, tak duchovními promluvami a navíc tedy formováni potom prakticky, technicky a ke zručnosti. To byly vlastně všechny skautské dovednosti.

Po revoluci jenom vyplynulo, že to je pro všechny. Tam byl živý přístup, nejen mě ten e-nický aparát Tišek, ale to si myslím, že už dneska není výsadní, ani to tenkrát nebylo výsadní. Tam spíš, že je to pod tou zelenou klenbou, tedy ty v tvé, listí strom, modrá obloha a ta krása prostředí. Kamenný obětní stůl a tak. Takže velká síla vlastně pramenila z těch úst samotných, kteří naráz spolu cosi sdíleli. Zatímco, když byli doma, tak třeba z těch menších obcí byli třeba úplně sami v cí. Takže tam to bylo bez našeho zavinění, správně a ano bez našich zásluh, že ti mladí lidé naráz viděli své vrstevníky a navazovali spolu přátelství a manželství a tak.

Když jste vzpomínal na dobu před revolucí, byla tam nějaká specifika v liturgii, vzpomenu například pozdravení pokoje.

Takhle ty situace, kdy se stojí, zatímco normálně se klelí, to je dnes úplně běžné, zvláště na západě, kde nemají klekátka. Tady, ano, to chytání se za ruce, to byla už invence nás samotných, to nebyl Tišek, protože my jsme mu to pak navrhovali sami, že jsme mu nosili nové verše, a když jsme udělali poknou píseň, tak jsme se jí snažili otextovat a zařadili jsme ji do zpěvníku. Známou píseň jsme přetextovali, že tam část z stala, část byla specifická pro tohle prostředí. Takže i to chytání za ruce...

Potom mě žeme říct, že takové ty křížky na stole, to jsem spíš zavedl já. Ale to vyplývalo ze skutečnosti, že jsme k sobě bližší, než jiní. Dneska je to u mnoha křesťanů docela standardní zvyk a návyk. Spíš je to součástí toho, že už se dneska nebojíme. Ba naopak se chceme utvrzovat ve věcech, ve kterých mě žeme, dle kladně než dříve. Protože vydržet kolem toho hlukového světa, nebo v něm, není zdaleka snadné. Takže určitá specifika ano, ale ne ve smyslu, že by se nějak narušoval formulář nebo tak. Já vím, že jsem tam donesl třeba ty překlady eucharistických modliteb do češtiny z francouzštiny, které v té době ještě nebyly schváleny... Nicméně ony v roce 1991 vyšly jako doporučené, alternativní, texty pro mše s dětmi, dále tam byly mše pro pokání atd. Takže tam se to trefilo. V tom malém společenství bylo možné některé věci dlelat pružněji a rychleji, než když byl ten farář na omezeném režimu, a třeba se ani k těm možnostem nedostal.

Uvedl jste, že současná situace je v něm jednodušší a v něm složitější, než tomu bylo dříve, v něm spojují ty plusy a mínusy?

Plusy, byl jasný tah na branku. Vděláme, co v těch velmi omezených možnostech, chceme dlelat a chceme to dlelat ve skrytosti, aby to fungovalo. Ili radost a síla z těch věcí, které šly dlelat aspoň takto. Jako mínus, zásadní omezení, žádný život mimo liturgii. Zásadní plus dnes je právě v tom, že mladí lidé i starší lidé, kdokoliv v církvi, už můžou prožívat mnoho typů spirituality a mít své projevy zbožnosti. Máme přístup k informacím, můžeme se velmi pružně rozhodovat, jsme schopni přepřevy. Takže v tomto smyslu nemáme téměř žádné překážky, nejvíce překážkou jsme si my sami. Nevýhoda je v obrovské rozdílnosti, v tom, že se chtělo obnovit všechno. Nikdo z nás s tím nemá zkušenosti, ani ti, kteří se stali před dvaceti lety biskupy, ani my, kteří jsme v děle, že to jednou musí prasknout.

Už v lét osmdesát devět se to „v d lo“, to už jsme vlastně celeburovali na Americe otevřeně a venku. Ale ani my jsme si nedokázali představit dosah toho všeho, co by se chtělo. Takže o ekávání, že se ten morální kredit, jež měla církev, projeví. Nejvíce se to projevilo u projevu kardinála Tomáška, že je na straně národa. Tak bylo jakési naddimenzované ekávání, které nemohlo být nikdy naplněno. Kdybychom možná neinvestovali tolik do těchto budov a stěch kostelů... To se dá přirovnat dneska jen k obnově po třicetileté válce. Tak by to bylo asi lepší, kdybychom se opravdu vnovali, zejména jak, jak výchově, tak aby bylo více kněžských povolání, aby byl větší zábor do školství, podstatně větší zábor do školství. Dodnes to vlastně není propracované, jsou to kompromisy a kompromisy. Do páté třetiny máme jakžtakž u ebnice, od páté třetiny výš už vlastně skoro nic a taky je naše země velmi proměnlivá. Je vidět, jak na západě a na severu všechno je to nesouměřitelně jiné, než na jižní Moravě. Neříkám, kde je to lepší, nebo horší, ale množstevně na té Moravě, mluvíš mít v této třetině klidně osmnáct, dvacet věcí dříve. To je potom ta práce úplně jiná, než když je tam na severu všechno jedno, nebo žádné.

Takže ty doby jsou svým způsobem požehnané oboje, každá jinak. Náboženská svoboda je v tomto nevídaná a my ji teď zažíváme. I když, na druhou stranu všelijaké ty podrazy a omezení ze strany státu, politiků, jednotlivců... Zřejmě lze přirovnat k rozným jiným trápením ve století devatenáctém, ve století, které se opojilo tím, že veda a technika všechno začne dělat a Bůh nebude potřeba, případně neexistuje. Ono se to tím ukáže, takže bych neskouhal, ale řekl bych, že každá doba má svoje. Mělo by být líto, tak vlastně ztracených generací. To jsou rodiny, generace našich otců a prarodků. V podstatě, kdo zažil první a druhou světovou válku a na to navázala padesátá léta, tak to jsou ztracené životy, to jsou vlastně všechno hrdinové, že tohle přežili. Ve své době, když se dneska podíváme, tak kolik je vlastně zemí, kde po více než třetí generaci nefunguje společnost, tak jak by měla, alespoň základním způsobem, je to rozbité až na atomy, a neřešitelné. Dneska když se podíváme na Ukrajinu, tak tyhle věci založil Lenin se Stalinem, co dneska sklízíme. To násilné přemísťování milionů lidí, to, že já jsem tam nepatřil, nemluvíme jejich řečí, ale už jsem tady třetí generace, tak sem patří i já...

Udržoval jste za socialismu kontakty s oficiálními i s neoficiálními církevními strukturami?

Těm jsem je neudržoval. My jsme měli nějakého kněze ve farnosti, ve městě Lovosicích vlastně není předsedou jedné farnosti, i když technicky je to ano. Biskupa, až do roku 1968, Brno neměl a biskup Skoupý brzy zemřel, takže pak ho zase neměl. Na Petrov nikdo z nás nechodil, nebylo pro něj, nebylo s ním a kromě toho byl strach... Tzn., čím intenzivnější byla práce státního Radost, tím méně kontakt bylo žádoucí vytvářet na oficiální struktury. Takže se vlastně každý znal se svým farárem a to bylo asi všechno. Takhle to zůstalo až do roku 1989.

Znal jste někoho ze společenství Koinótés, udržoval jste s ním z těchto lidí kontakt?

Neznal, neudržoval. Jen jsem v dle pasivně... V dle jsem, že i z svatitelů po otce Tiška je na toto společenství napojen. Já jsem vlastně, přestože jsem v tom i zci také, právě přes Stanislava Krátkého, tak jsem nikoho z nich neviděl, a když jsem ho viděl, tak jsem nevěděl, že je to člen společenství. Naše izolace byla téměř úplná a to bylo skutečně z bezpečnostních důvodů.

V dle jste za socialismu o své ceně ženatých mužů a žen a jaký jste na to měl názor?

Tenkrát jsem o něm takovém neměl tušení, nikde se o tom nehovořilo a nikdy jsem o tom neslyšel. Skutečně první takové informace byly až po listopadu 1989.

Jaký je Váš názor na tuto praxi nyní?

To se asi nedá stručně zodpovědět, tak jen letmo. Jednou jsme v církvi a ženám patřil jistě mnoho prostoru, kterého se postupně ujímají. Nakonec ta rovnoprávnost dneska v církvi je v mnohém směru daleko pokročilejší, než ve společnosti veřejné. I když se to tak moc nejeví. Co se týká kněžského sv. cení, tak jsem toho názoru, že kdyby chtěl, Ježíš Kristus by pravděpodobně vysvětil i ženy.

Byl jste za socialismu ve spojení se zahraničím?

Ne, my jsme jenom věděli, že třeba pan Adámek je v mnohém aktivní. Mělo k tomu velice na pozoru, protože on zase tak opatrný nebyl. Takže to bylo velmi komplikované, ale můžeme říct, že jsme se díky tomu dostali k mnoha samizdatovým knihám, provezeným někde v kamionu, ale to byl jenom výsledek těchto jeho kontaktů. My jsme tušili, že v zahraničí kroužky českého katolického živlu jsou, ale kontakty jsme s nimi nikdy neměli.

Měli jste nějak bližší kontakty s rodinou Adámkových?

My jsme kamarádili s jeho dětmi, jsme s nimi kterými podobné ročníky, takže jsme spolu trávili popoledne. Chodili jsme spolu na hokej, na ministrantské kopání, kdy jsme kopali za „svatoaugustinskou“ farnost na nějakých ministrantských turnajích a tak. Oni také jezdili na Ameriku, takže tím to bylo spojeno.

Jak jste se dověděli o krušném osudu Standy Adámka v zahraničí, od koho jste měli informace?

My jsme to věděli, dověděli jsme se to od jeho bratra Evžena. My jsme museli přerušit kontakt právě z těchto bezpečnostních důvodů, takže i ten Evžen Adámek už se upozadil. Spousta těchto lidí, kteří se za alián s jakýmžto sobem veřejně projevovali, tak se vlastně přirozeně izolovali, anebo my jsme je požádali, aby se izolovali. Takže, když třeba podal přihlášku do Litoměřic do semináře, tak tím to bylo, ta Amerika, hotovo. A samozřejmě, že těchto kluků bylo takhle poměrně hodně. Ty věci se věděly, když se někomu stalo takovéto neštěstí.

Já si třeba pamatuji, jak jsme se dověděli, že ho posadili do auta, zavezli ho čtyřicet kilometrů kam se zavázanýma ošima. Dali mu pár do žeber, polili ho kyselinou máselnou a bez dokladů a bez peněz ho nechali v lese. Takže on šel, až došel k nějakým kolejím, po těchto kolejích šel na nějaké nádraží a sedl do vlaku, kde ho na příští zastávce vyhodil přirozeně, protože neměl doklady, neměl peníze a smrděl, neskonale smrděl. On se potom dostával X hodin domů s jakýmžto šíleným způsobem. Měl „áčko“ v práci, protože nepišel do práce a telefony neexistovaly, neměl vlastně jak dát vědět, co se stalo. V podstatě by mu ani nikdo neuvěřil, že něco takového se mu stalo. To bývalo dost běžné, tady ty věci.

Jaký je Váš názor na druhý příchod Krista a na evoluci?

Můj názor se velmi blíží názoru Marka Orka Váchy, i když někdy v jeho knihách vidím víc otázek než odpovědí. Je jisté, že Pán Bůh vložil do stvoření pravidla, podle kterých ty věci vznikají a zanikají, vyvíjejí se. Nejsem evoluční kreacionista, který by řekl, že každou

tu jednotlivost B h ídí. Já si myslím, že on nastavil ta pravidla, fyzikální a jiná, a že v nich to je. Nicmén ukazuje se v posledních letech, že ty pravzory jsou skute n otisknuté a i v tom kompletním množství. Že skute n lidský zárodek má v sob skryty všechny ty možnosti toho, co bude. V etn emoci a možná také vlastností a tak. Takže velmi dobře mi dohromady jde to, že ta p íroda si to ídí sama, s tím, že tím p vodním hybatelem, ale ekl bych i tím udržovatelem, je Stvo itel, B h, Otec.

Parusie. My to jíst nevíme, my to máme jen v náznacích, jak se liší soud osobní, p i smrti, od soudu hromadného, který bude na konci – „Nebe a Zem pominou.“ Což je zajímavé, že: „Ale má slova nepominou.“ Takže možná, že nepomine, ale rozhodn to není nic tak podstatného, co by nám m lo vadit. Já si myslím, že tam už B h bere do rukou asovou osu a as a prostor tak, jak si to neumíme p estavit. lov k žije ve ty ech rozm rech, mimo to náš mozek není nijak vybaven na n jaké další p edstavy. Máme tady p kný, ale p ece jen náznak, v podob Kristova oslaveného t la, s jeho vlastnostmi, ale to je zhruba všechno. Je dost možné, že tam žádná asová osa není, a že okamžik osobní bude jedním okamžikem společným. Nicmén pro ty, kte í budou v tu chvíli na Zemi, tak pro n to bude zároveň . Zásadn se bráním tomu, že bych strašil a lidem íkal, že ty hr zy ano, to je všechno d sledek toho, že neberu vážn svého Stvo itele. V Písmu je podstatná jenom ta jedna v ta: „Až to všechno p ijde, nap imte se a zvedn te hlavy, nebo se p íblížilo vaše vykoupení.“ To je celý smysl Apokalypsy. íli ne se bát, ale t šit se.

Jakým zp sobem jsi p ijímal zm ny vyvolané II. vatikánským koncilem?

Já jsem si v dom, že každá nová v c, a když je hodn zm n, tak je to ur it jší, má své fáze pot ebnosti, potom toho vymýšlení a potom nadšení, se kterým to chci uvád t do života. Myslím, že my za železnou oponou jsme byli ochuzeni o to nadšení a o to: „Te to poj me uplatnit do života.“ Když se n co potom dostane s tím mnohaletým zpožd ním... N které zm ny prob hly, ale možná, že prob hly ty, které jsou dneska p edm tem obtíží. No tak holt už je to tak. Celý sv t se už tak n jak snažil, tak poj me se my snažit také. íli do jisté míry za to moc nem žeme. N které v ci se poda ily, zapla Pán B h za to. Na druhé stran jsme malá zem , jazykov vyhran ná. My jsme si už spoustu v cí mohli uspo ádat po ádn d ív, protože jsme malý národ, ale zase je nás na to málo. Takže z ejm to tak má být.

Rozhodn si myslím, že II. vatikánský koncil byl Duchem svatým svolán a proveden. Vlastn každá zm na p ínáší vždycky n jaké negativum, ale t ch negativ nebylo zas tak moc. Když se lov k dívá na historii, tak byly daleko v tší zm ny, daleko rozkoln jší a daleko v tší neklid. I to si myslím, že bylo pot eba. To je jedno ze znamení církve, že jsou v ci, u kterých do zna né míry na nás nezáleží, p estože víme, jak jedno slovo dokáže lov ka úpln zm nit. Tady smíme v ít, že to p sobil Duch svatý – II. vatikánský koncil – ano.

M l jste p i své skryté innosti strach a m l jste pocit, že Vás sleduje StB?

Zkušenost s policií, StB, byla už od mých tnácti let; kolem nás se to rojilo. Bratr byl u výslechu, Standa Juránek byl u výslechu, Tišek. Nás se to tenkrát netýkalo, protože jsme byli pod osmnáct rok . Pozd ji, když jsem ekl: „Ano, chci být vysv cen,“ a byl jsem vysv cen, tak n jak už na ten strach nebylo místo, protože to bylo sou ástí toho rozhodování. Nem l jsem strach. Po pravd jsem si íkal, nejsme tak d ležitá kole ka, aby se o nás m li as zajímat. Tehdy v tom osmdesátém sedmém, osmdesátém osmém a osmdesátém devátém už byly jiné starosti s jinými skupinami lidí. Sice jsme skrývali svoji innost, ale ne tak supertajn , spiklenecky, jako tomu bylo ekn me v tom p tasedmdesátém, sedmasedmdesátém, kdy se to kolem nás motalo.

Tedy jste asi strach nepoci oval, protože jste byl moc malý.

Tak.

Poznal jste biskupa Davídka?

Nikdy jsem ho nepotkal a neznal jsem ho. Vlastně jsem v d l to jméno, to bylo všechno.

Jak hodnotíte osobnost biskupa Davídka?

On byl tak výrazná osobnost, že podle jedné moudré úvahy nutně musel budít kontroverze. To znamená velmi silně pro, nebo také velmi silně proti, anebo pro, ale v ně kterých v cech už proti. Dneska, s odstupem času, bych řekl p irozená laskavost v t ch vývodech, které vedly ke všem t m opat ením, by bývala na místě , protože by se nad mnohými v cmi prost mávlo rukou a eklo se: „Tady to p ehnal, ale jaksi už není mezi námi a ty sv cené osoby prost složily písemný slib.“ T eba, že nebudou využívat toho svého sv cení a tím by to pro ně kon ilo. Mít tam tu nutnost toho p esv cení, podle m ě to bylo zbyte né, na druhou stranu jsem s tím nem l v bec žádný problém, protože to se m ě t eba i v p ípad k tu, který je ještě d ležit jší. Když ta sest i ka umírající dít v porodnici rychle pok tila a nikde se o tom nepsalo, aby nem la potíže, no tak se potom uskute nil slavnostní k est, který v podstat - de iure - už nebyl k est, p estože navenek ano. Takže dneska bych ho já hodnotil spíše velkoryse, s tím, že Davídek v mnohém p edb hl dobu. Není vylou eno, že v n ěm p est elil, ale rozhodně to byl multidisciplinární lov k, který m l p esah neuv íitelného rázu, který dneska tohoto typu asi neexistuje.

Jaké vidíte dopady innosti skryté církve na dnešní církev tady v Brn ?

Já si myslím, že v Brn ě to dopadlo docela dobře. Pan biskup se snažil odhadnout, co ten lov k dosud d lal, a potom se snažil naroubovat tu jeho dovednost na ty služby církve, které byly takové, jaké byly. Takže m ě poslal na t i roky d lat fará e. Bylo velmi dobré, že jsem se to nau il a pak, že m ě nechal d lat rádío, které jsem sice p edtím ned lal, ale jako elektroinženýr jsem k tomu tu výbavu jist ě m l. Nebo otce Tiška nechal vést mladé na Americe a v podstat ě tím, že nem l moc n jaké jiné úkoly, tak se tomu mohl v novat prakticky stejn ě, jako za totality. Nebo když to byli kn ží, svobodní muži, starší, kte í nem li jinou touhu, než stát se kn zem a fungovat jako kn z, tak ti se rádi zapojili do duchovní správy. Jako t eba Josef Šik. Však už to p i t ch silách a p i tom v ku moc možné a jiné být nemohlo.

Nebo Eduard Krumpolc, který byl „v dátor“, vzd lanec, šel u ít na fakultu a u í tam dodnes t ch p tadvacet rok ě a je to ta správná parketa, jsem o tom p esv d en. íli jen mén ě bylo t ch, kte í cht li d lat n co, co už d lat nešlo. Skoro bych ekl, že ono to vždycky šlo, ale muselo by to být v tom režimu pod ízenosti a tam n kdy mohl být ten problém. My to chceme d lat p esn ě stejn ě, jako jsme to d lali. Ono to už nešlo i z principu, že se zm nila ta situace, a že už tam byla taky ta poslušnost církvi. Na té národní úrovni bych to hodnotil daleko kritičt ěji. Protože z staly ostr vky muž ě velmi neš astných a takových, kte í žijí možná dodnes v pocitu velké k ivdy a nenapl n í poslání, které si vysnili. Jinak musím zase íci, že biskup má právo sv tit a biskup má právo zbavit výkonu této práce, odsv tit už nikdy. Nelze proti tomu nic namítnout, i když n kdy, dneska ta konstelace... Když dneska lov k d lá n jakou práci, tak za to t eba nic nedostane, protože má d chod, protože t ch pen z je dnes obecn ě velmi málo, ale to je jiná kapitola.

Jaký byl Váš vztah k minulému režimu?

My jsme byli od našich rodičů, řekl bych, pevně a kladně a tiše vyškoleni, a protože jižní Morava má výhodu, že mohla přijímat televizní a rozhlasové vysílání z Rakouska, takže se vlastně ty svobodně v cíli „nadechovaly“ na Österreich 1 a ORF 1. Tatínek, protože uměl dobře nemecky, tak nám říkal ty detaily. My jako malí kluci v osmi letech jsme už zažili tanky osvobozeneckých vojsk Varšavské smlouvy a ta hra za jak na nás šla... Myslím, že i dobře odhadli naši rodiče takové to uvolnění Pražského jara, nebylo tak příznivé pro církev, protože tam by bylo reformovat třeba ten reformní komunismus, i co to bylo, i co to mělo být, s tou lidskou tváří... Ten by pro víru neznamenal žádnou zásadní změnu. Měli jsme mluvit dobrý okruh intelektuálně postavených lidí. Teď jsem byl minulý týden na vernisáži Jiřího Šindlera vynikajícího grafika. Páter Vojtěch Mareš, františkán, to byli lidé, kteří nám byli schopni říct: „Tahle knížka vychází, tahle poezie vychází, tahle hudba vychází.“ To všechno bylo utváření světa, který se tím vymezoval v novém režimu, kterému tam cosi proklouzlo, a my to tedy potom měli.

Na které věci jsme dokonce skrývali, gramofonové desky Bratříků zavírej vrátka, Marta Kubišová: Songy a Balady, to bylo mezi prádlem. Takže - neměli jsme ten režim rádi. Já jsem si nikdy nekoupil svazáckou košili, a koliv jsem formálně svazákem byl. Když jsem nastoupil pracovat do Elektromontu, tak jsem tam pracoval v té profesi elektroinženýrské a nebyl jsem našťastí takhle do ní zatahován.

Pamatuji se, že na střední škole jsme byli vytipováni s dvojčetem Tomášem jako ti, kteří jsou sociálně slabí pro nízké příjmy jediného živitele rodiny, jímž byl tatínek. Maminka už byla v té době dva roky vážně nemocná. Takže řekl: „Pojďte na Vojenskou akademii Antonína Zápotockého, budete inženýry ve vojenství, když už chcete na elektrofakultu.“ To byl poměrně urputný zápas a bylo to těžké rozhodování. My jsme v důsledku toho, že jakmile bychom natáhli tu ruku, aby se nám asi dařilo dobře, tak že by někdy potom následovala povinná nabídka - žádost kandidáta do strany a tyhle věci. To my jsme nikdy nechtěli a nikdy neabsolvovali. Stydl jsem se, že jsem byl Jiskřička. Pionýr jsem nebyl, to nejak prošlo. Měli jsme šlápnout na dobré kantory, kteří třeba, to jsme se později dověděli, že měli kvůli nám těžkosti. V posudku: „Martin je s náboženskou otázkou vyrovnán.“ To nám napsala úžasná paní třídí profesorka na gymnáziu.

Když jsme viděli, jak jsou pronásledováni naši stateční, ale méně opatrní kamarádi. Když támhle Pavel Švanda skončil na dně Macochy a jeho kamarád Standa Adámek byl nucen emigrovat. Kdy mu řekl: „Jste na ad...“ Ještě ho vlastně zruinovali v té emigraci. Zlikvidovali ho ekonomicky - naletěl. Bylo to všechno pevně předem připravené a úspěšně provedené. Takže jsme v důsledku toho, že to není na žádné smlouvání.

Jak vznikla myšlenka vzniku Společenství Cyrila a Metod je v procesu integrace do oficiálních struktur?

Já jsem léta usiloval o to, abychom patřili definovaně do nějaké spirituality. Když máš spiritualitu, kde se to nějak dělá a nemáš to dlouhá léta zakotvené, tak je to: za a) škoda, za b) je nebezpečné, že když ten hlavní protagonista odejde, že se v tom nebude pokračovat. To už bylo v letech, kdy Tišek stárnul. Ovšem on přišel s tím nápadem, který je v podstatě dobrý, jde správným směrem, dokonce bych řekl, že je dneska neexistující mužská varianta Kongregace sester Cyrila a Metod je, což je, bych řekl, skoro neuvěřitelné. Možná, že se pletu. Ovšem tam by to muselo vzniknout na bázi nějaké dobrovolnosti, muselo by to být dobře definováno, jak se mají chovat ti, kteří v tom chtějí zůstat laicky, jako tětíád, nebo řád této společnosti, a jak by to bylo s nějakými závazky, které by byly už podle církevního práva.

To není úplně malá věc. To není snadné si to představit a zakotvit něčím, to v podstatě nebylo v našich silách. Takže spíš si myslím, že to byla jenom teorie, vyjádření touhy někam a někomu patřit. A už to je otázka, zda skutečně to takto zachovat. Byl jakýsi odpor vůči tomu, aby Tišek byl zase tím šéfem, protože tam někteří ty jeho povahové rysy, takové té dominance... Pokud by byly pod poslušností církevní, pod nějakými statuty, byly by nestravitelné pro kde koho. Protože tam samozřejmě docházelo k těm odchodům z tábora... Dost často byly ty odchody bolestné, přitom ony byly logické, protože když člověk dorostl a dokončil studia... Ale bohužel ty odchody dost často bývaly bolestné, celkem zbytečné. Já tím neříkám, že jsem ten chytrý, který by věděl, jak se to dělá. Dodnes my vlastně neumíme pracovat s těmi, kteří tím prošli a pozvat je třeba přinejmenším v nějakém výměně a postarat se o ně po všech stránkách. Takže to je problém. Možná, že v tom školství je to jednodušší, že se ví, že ten maturant odejde, kdežto tady je to všechno na bázi dobrovolnosti. Báze dobrovolnosti je poměrně složitá ke zpracování.

Koordinovali jste postup při integraci s jinými skupinami skryté církve?

V době totality jsme se neselektovali pro bezpečnost a odlišnost poslání. Po revoluci jsme se viděli z funkcí dle toho, třeba když jsme byli hromadně perzekuováni nebo hromadně svoláni na nějakou poradu, ale to všeho všudy bylo několikrát, takže když jsem se potom dozvídal, jak jsem byl nějak zapojen do duchovní správy, o nějakém knězi, že byl také tajně svatě, že byl tajným knězem, tak teprve jsem si ho začal, že patříme do stejné skupiny. Ale v podstatě to pouto, to bylo spíš profesní. Když to byl můj kolega ze sousední farnosti nebo nějaký specialista, tak jsem se s ním rád poradil. Ale nevnímali jsme tu jeho odlišnost, takže Koinotés je pro mne virtuální stavba, o které jsem se dojítal jako každý jiný.

Jak to bylo v případě ženatých kněží?

Oni byli vlastně připraveni proto, aby mohli sloužit východním oblastem pro ty, kteří by ten oblast chtěli. V Brně toho nebylo tak moc, tak jim bylo nabídnuto, aby byli tam, kde někomu je. Začali přebývat zahraniční dělníci z Ukrajiny a tak, ale většinou se těmito kněžími vyvíjel biritualismus, třeba s nějakým omezením. Takže on sice byl ženatý, ale my jsme to vlastně nevnímali a mám dojem, že i lidé to přijímali bez jakýchkoliv výhrad a buď to ani nevěděli, nebo jim to bylo jedno.

P. Josef Hoák

- narozen 14. března 1933 v Chrlčích
- pochází z 5 sourozenců
- vyučen sochařem, poté pracoval v nejrůznějších profesích (např. profesionální řidič, horník, zedník, stavební mistr, stavbyvedoucí a kněz.)
- 1953-1957 v zločinu za odboj proti socialistické republice, po odvolání rozsudek zmírněn na špionáž.
- v roce 1965 vstupuje do manželství.
- 27. února 1969 vysvěcen na kněze spolu s Josefem Javorou biskupem Eugenem Košíšem.
- v roce 1997 byl "sub conditione" papežem cenen na kněze.
- od 1998 do 2009 ve veřejné pastoraci v rámci římskokatolické církve na Vysočině

S paměťkou uskutečnily dva rozhovory. První rozhovor proběhl 6. března 2012 na Ondříkově náměstí v parku, druhý rozhovor proběhl 20. února 2015 v bytě v Brně - Židenicích.

My máme se sourozenci jednou měsíčně přes internet konferenci. Každý je jinde, bratr (Jiří Václav Hoák) je v Kanadě, druhý bratr je v Ostravě (Ing. Antonín Hoák) a třetí bratr je v Košicích, sestra (Anna) je v Ostravě a sestra Markéta je v Olomouci. Tento týden jsme měli konferenci a bavili jsme se o kauze arcibiskupa Bezáka. Každý se k tomu vyjádřil. Lidé si dnes málo uvědomují, že veřejná správa společenská je vždycky stavem hierarchickým - i v demokracii. Pokud je něco dáno dekretem, tak už to prakticky nelze odvolat. Jak to udělat, aby se s tím dalo žít? Bezákova reakce byla zřejmá. To dělá dnešní doba, dovolává se spravedlnosti a pravdy. Něco dříve užrálo. Dělají spíše vždycky k němu jakému cíli. Dnešní společnost to vnímá jako pozitivní, že něco užrálo. Ovšem dnešní svět neví, kudy kam. Neví, protože mnohé co bylo, přestává platit, to není dnešní technika (počítače apod.). Tyto informace je stále víc a víc.

Lidé z toho mají v hlavách šum i depresi. Když se přehltí informacemi, tak je z toho šum. A to je užrálost té dnešní doby, která užrála. Stojíme před ním velkým a my nevíme před čím. Ti nejvyšší si s tím nevadí rady a v podstatě se dělí na dvě skupiny. Na ty, kteří hledají dobro a pravdu, a na ty, kteří jsou zlí. A zlími se stali ne od podstaty, ale protože ztratili víru v láskyplnou společnost. Z realistického pragmatismu, z logiky ztratili schopnost milovat pravdu. Jsou bez lásky zamilovali si lež. Naprosto tomu propadnou a v domě postupují se lží a lživostí. To se nakonec projevuje nenávistí k lidstvu obecně, protože žádné jiné cesty nejsou. Je buď cesta k lásce, to znamená, ve vzájemných vztazích stojí buď společné dobro, abychom měli k sobě úctu a vzájemně se poznávali... anebo osobní nadřazenost a oddanost lži.

Vidím to tak, že stojíme před ním velkým. Možná, jak bych to řekl, před 50 lety byl Druhý vatikánský koncil. Před tím koncilem byla situace taková, jaká byla. Já si ji ještě pamatuji, ti mladí o tom neví nic. Onehdy jsem byl na fašně ve Křtinách, tam byla společnost asi dvaceti lidí, inženýr atd., hovořilo se o Lefebvrovi a o vřemosti k tradici a umění přijímat nové... Já jsem jim říkal: „Páťelé, vždy si uvědomte, že děláte Duch Svátý. To je velké tajemství, jestliže je děláte Duch Svátý, tak ty děláte lidskou svobodu postupují dopředu. Každý návrat, myslím k tradicím s lpěním na nich atd., není zcela v pravdě.“

Tradice jsou drahé a cenné, važme si jich, ale neke oviť se jich držet. Když přiletí záchránce v helikoptěře a já budu na voru, tak se nebudu ke oviť držet voru, aby mne

museli vytahovat i s tím vorem.“ Tak to ne, tak to nejde. Ve Ktinách jsme seděli a hovořili o (Marcelu) Lefebvri. To je všechno pro kně, ale tam žádná cesta není a jaká je cesta dopředu?

To nikdo nemůže říct, to můžeme jen tušit. Vždycky se v dýchání nacházeli lidé, jako byl třeba sv. František z Assisi. Bylo celá řada těch, kteří to dokázali nahodit, postavit tu výhybku a nastavit nový směr. Dneska se žádný neobjevuje, žádný, kdo by nahodil tu výhybku a to je vidět všude, celosvětově. Všichni jsou v koncích, oni nevědí, jak dál.

Vešnění mám pouze z písma a to je jen tušení. Totiž, že přišla doba, že se konečně ujme Kristus Pán sám vlády nad Zemí. No a nyní si to představte, jak jsme ho viděli odcházet, tak se tu zjeví znovu, úplně prostě na tom obláku. Za ne laskavě atd. Všichni ti zlí před ním budou utíkat, ale nebudou mít kam. Všimněte si, ve skutečích apoštolských. V říci snaželi majetky, lidé se připojovali k apoštolům a prodávali majetky a získané peníze kladli apoštolům k nohám. Církev bohatla a tím se stávala pro nekřesťany atraktivní.

Přišel i Kleofáš a jeho žena. Položili před kně obnos apoštolům k nohám. Petr se jich ptal: „A to je všechno?“ „Ano, to je všechno.“ „Proč vnášíte do církve lež? Padni!“ A tak skonali. Na lidi padla báze a to je ta správná báze.

Dneska jsou diskuse, plno starostí, málo se vnujeme evangeliu. Boh, to je tak velký Pán, že si nedovedeme udělat ani malou představu. Ti, co prožili klinickou smrt apod., nikomu z nich se už zpátky nechtělo. Zažili něco a už se jim zpět nechtělo.

Spousta věcí, které pochází z techniky, z objevů, mohou být užitečné a dobré. Velcí lidé, jako byl Teilhard de Chardin, kterým jsem byl kdysi nadchnut, tak často také uvěřili klamu. Jako archeolog seskládal kosti ky a se svými kolegy objevil „Pekingského člověka“. Nakonec se metodou DNA zjistilo, že šlo jen o kosterní skládku z různých kostí ek, různých živočichů.

Je to všechno složité. Chci jsem říct, že víra v Pána Boha se svým způsobem stále a cíleně naplňuje, když má člověk víru. Mít víru v Pána Boha to není tak samozřejmá věc, mít víru, to se člověk musí zajímat o pravdu.

Já se ještě vrátím do těch Ktin. Poslouchal jsem a pak jsem to nevydržel. Říkám: „Přátelé, tak si uvědomte, jak vypadal svět před II. vatikánským koncilem.“ Pak jsem si uvědomil, že to jsou mladí lidé, kteří tehdy nebyli na světě. Tak jsem potom zmlkl. To jsou právě ty chyby, kterých se pořád dopouštíme. Mnohé věci, mnohé poznání, jsou nepřenositelné. Postupem času se autor, který se tím zabývá, zasekne v té lingvistice. Za ne mít potíže s tím slovem, jaký to má význam atd. Pokud to píše mladý nadšenec, tak to má smysl, má to cenu. Jak postupně uzrává a hledá to slovo... Navíc to slovo je živé... Dneska to má často jiný význam, i jinak je chápáno, než to bylo kdysi.

Jaký je Váš životní příběh?

Bylo nás šest dětí, a zapla Pán Boh, všichni žijeme. Otec zemřel v jednámdesáti a maminka v sedmašedesáti, oba dva upracovaní. Otec sledoval politiku a události. Jeho to dost traumatizovalo. On se v roce 1967 přestěhoval do Ostravy. Když v roce 1968 došlo k okupaci, byl sám doma, všichni byli na dovolené. Sestra Anička s námi v Jeseníkách a maminka v Mikulově u dcery.

Sestra Anička se vrátila až po těchto dnech po okupaci a tatínka našla v bezvědomí. Bylo to způsobeno tím, že on nic nejedl. Byl zvyklý neustále něco pojídat, hraniční tank a napít se sledování televize udělal své. U něj došlo k nějakému zánětu v břišní dutině. Nechala jej odvézt do nemocnice v Záběhu a tam ho operovali. On při té operaci zemřel. Maminka v roce 1970 dostala chřipku a měla vysoký krevní tlak. Když náhle zemřela, tak k nám přišla, asi po týdně, domů cizí paní říct, jak to bylo. Že od desáté hodiny večer zvonili na personál, byl víkend, a nikoho se nemohli dozvonit. Mamince se udělal velice špatně. „Ona umírala a uměla mi v náručí, ve tři hodiny v noci. Nikdo do té doby nepřišel.“ Sdílela

její spolu pacientka. Potom u mne následoval ohromný vztek na nemocni ní personál, ale utlumil jsem to, pak jsem si řekl: „Už je mrtvá. Co ty tady si budeš brát spravedlnost do ruky? Prostě šla její hodina.“

Na maminku jsme měli veliké štěstí, byla ze Židenic, z Brna, a byla z jedenácti dětí. Všechny po-umírali v mládí, nejdéle se dožil její bratr, který umřel, když mu bylo třicet let. Ona jediná se dožila sedmašedesáti let a měla šest dětí. Ona byla naše záchrana.

Tatínek jako mladý a svobodný prožíval ten přechod z Rakousko-Uherska do republiky velmi aktivně. Na vojnu nebyl. Byl veliký demokrat, masarykovec. Chtěl prosadit a také prosadil, aby jednu horu k pasení dobytka, mohli jako státní majetek užívat místní domkáři, kteří byli proti sedlákům znevýhodněni. Bylo to na Valašsku, odkud pocházel. Byl to tenkrát také bouřlivý čas. Jako mladý zavař se nepochopil, jak to ve světě chodí. Vrátil se z Brna a myslel, že na Valašsku jsou zaostalí. Tak mu vypínila krev, chytnul na okrese hejtmána pod krkem a dal mu facku. Myslel, že v demokratické republice už na úřad rakouskouherský hejtmán nemá co dělat. Měl z toho soud, a na něm jej odsoudili asi na tři týdny. Ve vězení byl přesvědčený, že ho chtějí otrávit, tak nic nejedl, jen pil vodu, když se k němu dostal. Měl právníka ex-offo, který mu to vysvětlil, jak to v tom aparátu chodí, že je sice demokracie, ale že je to těžké. Ten právník ho v podstatě zlomil do bigotního katolictví. Písného, spravedlivého, takového toho kalvínského katolictví. Tatínek měl v sobě takovou tvrdost... V podstatě byl člověk velmi sociálně citlivým, ale tvrdé mládí v chudobě Valašska, jsouce polovinně sirotek (*otec mu zemřel, když měl pět let*). Jeho předkové byli kováři.

Teprve nedávno jsem na to přišel, čím byl otec formován. Byl jsem na duchovním cvičení v Hejnicích. Já jsem dlouho nevěděl, co to znamená jméno Hoák. Jestli to je od základu hořící pocházející z hor. Líhe Hoák byla tam, v těch Hejnicích, kam jezdil sám vojevůdce Valdštejn. Vybíral si tam dělostřelce – hoáky. Tam jsem se dověděl, že hoák je voják, který odpaloval kanóny. Měl na tyce nažhavenou koudel a na něm záleželo, jak rychle, přesně a včas se odpálí. To byla nesmírně ležité osoba.

Já jsem si na to vzpomněl, a napsal to bráchovi do Kanady a on mi odepsal, že to je zajímavá informace. Psal, že babička měla nad postelí, kde lidé mívají obraz Marie, anděla strážného apod., tak ona tam měla kanón a u něj naskládané do tvaru pyramidy koule. Potom jsem si na to taky vzpomněl, že babička to tak měla a mně to bylo divné. To mi zůstalo v paměti, koule naskládané do té pyramidy. Když se nad tím člověk zamyslí, to je povolání... Hodně krve, bolesti a trápení. Na to nemůže být v člověku nějaká mkkost... Jak to říkal generál (*George Smith*) Patton: „Nepřítel, to jsou jen sraky, krev. Rozmastit a rozbít, nepřemýšlet o něm.“ To je takové vojenské. Když jsem byl na vojnu, tak jsem poznal, že toho vojenského ducha v sobě mám. S tím souvisí ta naše tvrdost, kterou jsme zdedili.

Otec byl ve své době jeden z nejnadanějších chlapců školy v obci Nedašov, ležící na pomezí moravsko-slovenském. Obyvatelé tam byli chudí, takže pánové jako nadlesní, pan farář a pan editel školy, kteří se scházeli při tarocích, často rozhodovali také, v tom pozitivním smyslu, o nadaných dětech. Tam si řekl: „To by byla škoda toho talentu. Na Valašsku je zabít.“ A tak mu tito pánové umožnili, že se šel učit malířem pokojů do Brna. Využil v „Křpoli“ (*Brno-Královo pole*) malířem pokojů, písmo malířem, natíračem. Na tyto obory složil i mistrovské zkoušky. Po první světové válce se do Nedašova na Valašsko vrátil. Byl svobodný a tak jako již trochu zkušený začal hájit prosté lidi, vymáhat jim nějaké výhody. Dopadlo to jak uvedeno výše. Proto se vrátil do Brna, našel si manželku a už tu zůstal. Nedokázal však nikdy na své rodné Valašsko zapomenout. Pořád je to táhlo domů, i když měl svou rodinu a svůj domov v Brně. On se nakonec po válce odstěhoval, jenže to já už jsem byl v Olomouci v úmrtí, tak já jsem tam nikdy nebydlel. Byl jsem tam několikrát na návštěvu, ale nic mne tam netáhlo

Otec byl, jak jsem již říkal malírem pokojů, přitom byl velice zručný. Že byl také společenský a vtipný, to jsem poznal až velice pozdě, v nemocnici před jeho smrtí. Tam jsem si uvědomil, že se s ním něco stalo. Na pokojích dával vtipy a byl společenský. Ale tatínek, to byl pravý opak, nikdy neutrousil vtipek, byl spíše zakaboněný a přísrný. Ta jeho tvrdost hraničila s tím jeho zlomením v mládí...

Když jsem byl v dětském vku, tak jsem byl „do světa“, a protože jsem na jeho příkazy mnohdy nedbal, byl jsem bitý. Vždycky jsem si říkal: „Tu radost ti neudělám, abych žil.“ On potom, když to bylo podle něj neúspěšné, tak si vzal šlauch z kabelu a tím mě mlátil a to, naprosto necitlivě. Byl vzteklý, že je to neúspěšné a maminka ho musela ode mne odtrhávat. Měl samozřejmě i dobré vlastnosti. V pozdějším věku se hodně změnil a to k dobrému. On po úvodu uvnitř bojoval se svou přirozeností. Byl temperamentní, byl živý, ale srovnávat se s technikou, pokrokem to nedovedl. Všechno nové to začal přijímat a kritizoval. Naštětí jsme měli maminku, která byla velmi hodná... Měla to nesmírně štěstí.

Tatínek byl perfektní umělec, ale vůbec žádný manažer. Nedokázal si nechat svou práci zaplatit. Obdivoval jsem jeho práci, přičemž byl velmi zdatný. Tenkrát bylo v tehle Chrlčicích (dnes součást Brna) v módě nechat si malovat na verandy krajinky, svatý Hostýn, Svatý Kopeček, mysliveckou krajinu atd. Obdivoval jsem, jak uměl perfektně tu kresbu. Právě ten umělecký talent možná v něm dával tu vlastnost, že moc nehleděl na svou rodinu. Jeho útočání bylo prosté: „Vy jste mi dali oběd, pití, bral jsem vaši vodu...“ To všechno odpovídal a jen tak z paměti řekl o penězích, úctě, že pošle. Ten pak zpracoval podle přijaté hotovosti. No byla to bída, na útočání on moc nebyl. My jsme se měli jako rodina nejlíp až když přišel Hitler a nastal Protektorát. Tatínkovi byla přidělena práce bílení (*natírání vápnem*) před brněnskými domech. Dostával od úřadu mzdu za odvedenou práci, která byla mnohem vyšší než jeho předšlé výdělky. Byly potravinové lístky, kde bylo natištěno na ústředních množstvích v gramech a druh zboží (*chléb, mouka, cukr, sádlo, máslo apod.*) Já jsem poprvé ochutnal máslo. Maminka, jak byla chudá, tak vždy se všimla.

V roce 1945 se nám narodila nejmladší sestra. Anička. Potom se to začalo měnit. Maminka si potrpěla na čistotu a perfektní domácnost. Sama chodila v čistém, tatínek jí tlačil, aby chodila ve valašském kroji tady v Brně, ale ona byla z města a tohle nedovedla. Maminka byla velice laskavá a hodná. Zahrnovala okolí laskavostí, ne sladkou, ale když bylo potřeba, tak byla tvrdá. Měla ráda ptáky a zvířata, ale když bylo třeba zabít slepici, tak ji vzala a v činu zabila. Přitom ty ptáky měla velmi ráda. Kmotřenka mi říkala, když jí bylo osmdesát. „Já jsem vaši maminku strašně obdivovala.“ Ona byla sousedka. U nás se nezavíralo, nezamykalo. Když něco potřebovala... Ony se jako přítelkyně vzájemně navštěvovaly. „Já, když jsem něco potřebovala, šla jsem tam ráno. Vy jste byli ve škole a ona klečela a modlila se. Tak jsem potichouku zavěsila a odešla. Po hodině jsem nakoukla a maminka klečela a modlila se.“ Za další hodinu si již říkala, že bude pomodlená, vstoupila - maminka si toho všimla a okamžitě byla ochotná s čímkoliv pomoci. Ona se hodně promodlila, ona se promodlila nikam. Ona byla velice moudrá.

Všichni jsme se v tom životě uplatnili bez velkých problémů, i když jsme každý jinde. Já říkám, že je to dobré. Kdybychom byli spolu, tak by jeden druhého možná tíž nesl, takto se máme rádi. Všechno špatné je k němu dobré. Já jsem se chtěl učít něco od železa, našel jsem si místo v Brně v karosárně na Kolišti. Tatínek řekl: „To je čertovo umění, to není možné. Jedině malírem pokojů.“ To se mi protivilo, tak říkal něco užitečného, něco od dědy. Mně to nic neříkalo. Mně bavilo to železo, Starší bratr mě poslal exercitátorem na ulici Veveří P. (*Ferdinandem*) Nesrovnalem, jezuitou. Oni ho potom „estébáci“ ubili. Toho jsem navštívil a on říkal: „A studovat nechceš?“ Já jsem o tom přemýšlel a říkal jsem si, studovat na faráři nechci. Kdyby mi řekl - gymnázium. Když jsem viděl faráře skouknout, tak to ne... Nakonec jsem se paradoxně farářem stal. Ten mne (*Nesrovnal*) odvezl do Olomouce, tam měl dva

známé, jednoho fotografa, jednoho ezba e. Když už jsem tam jel, tak jsem si íkal, n jak to dopadne. íkal jsem si: „Fotograf, to by nebylo špatné.“ Jenže mistr fotograf m l plno u a norma mu nepovolovala p íjmout další. Tak jsme šli k tomu ezba i, Jaroslavu Kube kovi. On byl ezba , d lal „svaté“ sochy. Vyu il jsem se ezba em. Jak jsem se vyu il a m l jsem všechny papíry... U ovskou školu jsme m li v Prachaticích, každý rok t i m síce ve škole. Takže jsem v jižních echách strávil necelý rok.

Za t ch dev t m síc tam jsem m l spoustu vazeb, znal jsem tu situaci na Šumav . To byla ta doba, kdy spousta lidí utíkala p es Šumavu na západ a taky tam hodn chytali. To bylo jednoduché chytání. „ ára“, kam se až mohlo, to byly Lázn svaté Markéty, to bylo kousek u Prachatic. Tam se mohlo svobodn jet, ale oni je vybírali už na nádraží v Prachaticích. Tam bylo p istaveno nákladní auto, anton, a jak vysedali z vlaku.... Vid li je, jak šli lidé s rancem, s kufrem. „Tak sem! Nastupte do antonu.“ íli oni jim íkali – kope ká i. Bylo jich moc.

Otec naší u itelky eštiny tam byl major SNB, velitel pohrani ního úseku na Šumav , takže jsem poznal situaci a konflikty na hranicích. Celkem jsem to tam dob e znal. Když jsme kon ili školu, tak mi íkal jeden spolužák: „Pepo, já už tady nebudu. Já musím pry .“ On m l z n eho dv p tky. Oni m li d m p ímo na „ á e“ a on to tam perfektn všechno znal. Tenkrát tam byli jen etníci, ješt nebyli pohrani níci. Oni k nim jezdili a u nich se zastavovali na aj. Ono mu to nedalo, tak n jaké lidi p evád l. Ona ta hranice tam je dost zrádná, protože se dost klikatí. Jednou, to byl vrchol, p evedl partu kluk , osmnáct až dvacet let. Oni mu slíbili n jaké peníze. Tak on je p evedl do Bavorska, a když cht l peníze, tak oni mu ekl: „Tak, te ka se na tebe m žeme vykašlat.“ A kopl ho. On byl mladý kluk, tak si ekl: „Já vám dám.“ Oto il se a šel na N mecko, jakože zpátky, aby je popletl. ekl si, že oni to tady „houby“ znají. Neuv domil si ty d sledky, že oni to p i výsledku eknou. On m l pak velké potíže, i když jeho otec byl velký komunista, ale to nepomohlo. Byl rád, že ho nezav eli. Tak za mnou p íšel a ekl: „Pepo, poj .“ A já mu íkám: „Ješt nemám papíry, nejsem vyu ený, te ne.“ „Já bych šel hned.“ Tak se rozlou il a odešel. Mn se sv il. V té dob p echázel m j bratr. On byl v Horním Št pánov na Davídkov p ípravce na bohosloví. On tam m l mladé kluky, kte í studovali. On tam s Ladislavem Richtrem šli jako první dva. Oni p ešli do Rakouska a ta velká skupina, co s nimi šel Felix, tak je chytili. Brácha tam šel a mn nic ne ekl... Já jsem znal perfektn situaci na hranicích. Chodili tam ti agenti, které jsem znal. Ta doba byla taková. Felixe a ostatní vychytali na hranicích, p evád l je n jaký Pepa. Oni se až divili, Pepa p es rameno samopal s ostrýma, na jedné stran pistole, na druhé stran pistole, zav šené granáty. Zkrátka plný výzbroje. To jsou v ci vojenské...

Dneska se ekne brat i Mašínové. Ti byli vychovávaní od otce generála, vojáka. Já jsem to pra, pra, pra d de kovo vojenství m l taky ve své krvi. Už tenkrát jako mladý jsem v d l, že rytí ve st edov ku byl velkorysý. Bavil se v hospod s chlapy... Když šlo do hádky a za alo být zle, šlo o vážné v ci, tak rytí p edtím, než tasil, tak se postavil a zadupal. To bylo varování pro všechny. Poslední varování, ostatní v d li, že rytí , když zadupe, tak že je to znamení, a si s ním rad ji nic neza ínají. Když vytáhnul me , tak „lítaly hlavy“. To p kn ukázal (*František*) Vláš il v tom filmu Markéta Lazarová, když rytí e p epadli uhlí i.... Tady byla aféra v sedmdesátých letech, n kdo uko istil autobus s d tmi a jel s nimi p es hranice.

íkal tomu pohrani níkovi: „Zvednout závoru.“ Ale on ji nezvedl. Za ali vyjednávat, a to je chyba. Zadupu a pak už jdu do boje. Nic jiného neznám, než ten boj. Nic jiného nem žu znát, dokud nejsou hlavy dole a vít zství mé, nebo prohra. Váhat, p emýšlet, to je na nic. Brat i Mašínové, to byli vychovaní vojáci. Nezvedne závoru, tak je mrtvý. To jinak nejde, pokud jde o odboj, tak to jinak nejde.

V O echov byla b hem konce Druhé sv tové války taková scéna. Leží mrtvý n mecký voják propíchnutý bajonetem, proti n mu leží ruský mrtvý voják uškrcený emenem opasku od kalhot. Váhat, p emýšlet, to je na nic. Brat i Mašínové, to byli vychovaní vojáci. Ti v d li, co je válka. V boji neexistuje bratrství, o tom psal Alfred de Vigny v knize *Velikost a*

bída života vojenského. O tom, jak politici znemožnili vojenský stav. Ten je tady od toho, aby bojoval. Pak, až zjistí, že byli použiti k němu jaké lumpárně ... Přitom oni sloužili Bohu. To jsou zkratky, které v demokracii mají lidé v mozku. Demokracie vznikla v Německu, kde rozhodující byla kněžská tída. Když tohle není, tak vidíme, kam to vede. Naši politici si nic neodhlasují a naše hierarchie k tomu mlčí, no je to bída. Duch padesátých let...

Koncem čtyřicátých let, to ještě bylo hodně těch „kopecků“ a bylo to jiné. Ten odpor začal po útoku padesátých let, to už byla nálada, že toho už máme dost. Studená válka, tak válka, začal ten odboj, začali jsme nic odlat. Tak jsem začal nic odlat. Zkontaktoval jsem se, moc jsem mu nevěřil, a to byla ta bída, že si lidé přestávali věřit.

Já jsem měl kamaráda - Syrového, on byl velký skaut, já jsem byl taky skaut. Kamarádili jsme se na dálku. On byl nějak zapojený, ale jak srdce nemá otevřeno o tom bavil, tak to mi bylo podezřelé. To „smrdí“. Tak jsem se snažil s tím moc úzce nespojit, ale byl jsem moc mladý a naivní. On přijel za mnou do Olomouce a říkal mi: „Já potěbuji nějaké důležité objekty, které tady jsou.“ Že pracuje pro francouzskou rozvedku, že je to náš lovík, ale pracuje pro francouzské tajné služby. Měl špionážní aparát, takový malý jak zapalovač, a v něm mikrofilm. Já jsem mu říkal, že nic nafoťím, ale že toho moc neznám. Teď jsem nevěděl, jestli mu předat zprávu, protože já jsem měl takového sólokapra, co jsem se úplně náhodou dozvěděl. To dodnes nevědí Olomoučané, že pod kolejištěm jejich hlavního nádraží je vybudovaná velká podzemní zbrojovka. Já jsem tam jezdil na SAD, tak jsem si všiml, že se tam pořád něco vrtá a staví, ale nevěděl jsem, že se tam buduje podzemní objekt. To se říkalo, že se tam opravuje továrna Kosmos, tam hned vedle. Oni tam zatím stavěli podzemní továrnu a bylo to velice chytře vymyšlené, protože nádraží se rozbije, koleje se opraví hned. Tam byl výtah, že tam celý vagón v noci zajede pod zem, doveze materiál a výzbroj vyjede nahoru. Všechno se odehraje v noci, lidé si pomalu ničeho nevšimnou. To bylo dobře vymyšlené, ten projekt. A já jsme se to dozvěděl proto, že jsem měl kamaráda, který byl vyučený fotograf. My jsme spolu kdysi bydleli na domově a jeho StB nějak vytáhlo. Jim onemocněl jejich úřední fotograf, a nutně potřebovali pro Prahu snímky z toho podzemí, a jeho vzali. Byl mladý, sotva vyučený, ale uměl, a šéf ho doporučil, že si ho můžou použít. Tak musel podepsat, že to nikde neekne a tak dále. Připravil chodil s ním, filmy mu vzali, a tak dále, ale vyprávěl mi to všechno. Teď jsem uvažoval, zda mu to říct, tak jsem to ústně tomu Syrovému sdělil, vyfotografovali jsme to nádraží, aby věděli, kde to je. Já jsem mu říkal: „Jirko, kdyby se to dozvěděli, tak já zatlu, že jsme ti to říkal.“ Ten Syrový dopadnul tak, jak jsem předpokládal, protože se z něho stal spolupracovník StB, nakonec ho zavěsili, protože on se to pokoušel hrát na obě strany. Já už jsem s ním potom nemluvil, ani jsem neměl zájem s ním mluvit. Jeho potom odsoudili na 11 let a on si i v tšinu odseděl. Ale byl uvězněn na jiných táborech, než já. Ale od mukla (*spoluv z*) jsem se dozvěděl, že on byl takový donašeč, tak silný „bonzák“ (*udava*), že to měl jako úřad. Oni to všichni věděli, že je „bonzák“ a on nedovedl „nebonzovat“. On v tom byl úplně utopený. Já jsem byl tenkrát na něm strašně naštvaný, nevím, jestli to bylo v přelomu padesátém roce, nebo kdy, když si mi zavolalo StB eské Budjovice. Přijeli na vzešlý tábor, vytáhli mě a vyšetřovali kvůli mladým děvčatům, s kterými jsme tam jako kluci chodili, děvčata tam bydlela na Petingeu, studovala na gymnáziu. Jestli se jim chlubil, nebo nic, prostě o nich mluvil. Co potřeboval o nich mluvit? Já nevím, co si myslel – že ho pustí domů, nebo já nevím. Prostě už byl nemocný. Tak to je život. O té továrně v Olomouci se vyšetřovatelé našťstí nedozvěděli, protože co si nevzpomínal, tak nepověděl. To bych z toho nevyšel se čtyřmi lety, co jsem seděl v Jáchymově. To bych dostal nejméně patnáct. Potom jsme tam fotili kasárna a vojenské zásobovací objekty, což jsem považoval za „blbiny“. Tak jsem se dostal do odboje. Dostal jsme čtyři roky, ale zase to bylo zajímavé. Tehdy tam byla inteligence, tam byli lidé, co nic znamenali, kteří nic nebyli. Tak lovík nachytl spoustu informací. Teď jsem spal s Eugenem Löblem - to byl starý komunista, inženýr, ekonom, Žid, který učil Gottwalda a

Zápotockého ekonomice. Já jsem se o ekonomiku vždycky zajímal, o ú etnictví až tak ne, ale o tu podstatu. Dneska máme tu dobu know how - nadhodnotu vytvá í mozky, inteligenti, ne ti d lníci. Pak jsem jako mukl d lal s pražskými štukatéry. Vždycky jsem se o každou práci zajímal. Když jsem d lal jako zedník a p íšel jeden, že mám d lat sádrové omítky, už jsem si z toho moc nepamatoval.

Vyu il jsem se ezbá em, pak jsem s tím praštil a šel jsem k SAD. Kde jsem jezdil, odsud mne sebrali do v zení a po soudu na Jáchymov. Celkem jsem odsed l ty i roky. M l jsem to dobré, že jsem nebyl na jednom míst . Na výzvu táborového rozhlasu jsem se p ihlásil, že jsem socha a byl jsem p esunut do Ostrova nad Oh í. Tam se stav lo sídlišt . Um leckou výzdobu m l na starosti civilní zam stanec Jáchymovských dol architekt Ji í Kemr. Tomu jsem ekl, jak to je, že nejsem vystudovaný, ale emeslný socha - ezbá . On ekl: „Neboj se, to je dobré, Budeme mít práci i pro tebe. Budeš to mít lepší než v dolech. Tam jsem vydržel p l roku. Jednou na nástupu p íšel, my jsme mu íkali „Honza práce“, v ze ský dozorce. On m l na starosti pracovní nasazení v dolech. On si nás prohlížel a ptal se: „Jakou máte kvalifikaci?“ A oni íkali: „Cé ko, dé ko.“ Já íkám: „A ko.“ On vyvalil o i a íkal: „Co tady d láte?“ Okamžit vystoupit a pak jsem byl odvezen na šachtu Vojna u P íbrami. Tam jsem potom skon il svá ty i léta, na která jsem byl odsouzen. Trest mi nebyl zkrácen ani o jeden den.

Potom jsem ne ucházel o místa v Brn , ale žádný nebyl ochoten mne p íjmout. Nezbylo mi než vrátit op t do dol . Uzav el jsem jednoro ní smlouvu s Jáchymovskými doly a nastoupil jsem do dolu Barbora v Krušných horách. Ubytován jsem byl v Ostrov nad Oh í a denn jsem na šachtu dojížd l. Do Jáchymova jsem vzal i bratra. On p edtím d lal v zem d lství na statku v Kadani, kde mu zrovna skon ila jednoro ní brigáda. Myslel jsem, že p jde na pracovišt se mnou, ale jeho do dol nepustili, protože nem l ješt osmnáct let. Z stal se mnou v Ostrov a zam stnán byl na betonárce. Tam jsme pobylí necelý rok. Po necelém roce jsem odtamtud narukoval na vojnu. Po odsouzení vojenské služby jsem nastoupil do práce op t do dol , tentokrát OKR na šachtu „Odra“ v Ostrav – P ívoze. Z Jáchymovských dol mi napsali, že tam nemám skon ený závazek, ale že to tam ruší, takže mne propouští. V dolech jsem si odpracoval op t ro ní závazek a odešel. Nastoupil jsem k Vítkovickým stavbám v Ostrav . Po ase jsem zakoupil družstevní byt v Ostrav -Porub a odst hoval jsem tam maminku i ostatní sourozence. Tenkrát to bylo na tom Valašsku ztracené. To te je to tam rozkvetlé. Sestra Ani ka a brat í Antonín i Petr spolu s maminkou jsme vytvo ili znovu rodinu. Tatínek z stal ješt na Valašsku a sestra Markéta byla vdaná v Mikulov . Psal se rok 1963. Spole ný pobyt byl krátký. V roce 1965 jsem se oženil v Brn a manželka mn následovala do Ostravy, kde jsme spolu pobylí rok a následn se vrátili do Brna. Krátce na to v témže roce se oženil bratr Antonín a o dva roky pozd ji i Bratr Petr, který následn odešel za manželkou do Košic. Maminka s Aní kou zatím z stali v byt . Bratr Antonín pozd ji vystudoval Bá skou vysokou školu a natrvalo zakotvil v OKR. Když byl mladý p í studiích asto sloužil v záchraná ské stanici v Radvanicích a zú ast oval se nebezpe ných záchranných akcí. Když se zm nil režim (*po sametové revoluci*) d lal editele, likvidátora zavíraných šachet.

Pak to za alo s tím Davídkem. Jeho v ty iašedesátém propustili a on hned za al organizovat. Práv tady u nás (*Otakara Šev íka 64*) se odehrávalo plno t ch seminá . Bylo to celkem zajímavé. Nastoupil jsem v Brn k Dopravnímu podniku, protože jsem m l idi ský pr kaz na autobusy. Myslím, že jsem pak jezdil necelé t i roky. V roce 1968 jsem šel do podniku Izola ní závody. Ty jsem m l kousí ek od mého bydlišt . Jezdil jsem s podnikovým autobusem. Vozil jsem izolatéry z brn nského kraje. Každý týden v pond lí a v pátek jsem je vozil do Trnavy. Tam byl hotel a potom každý den z hotelu do Jaslovských Bohunic na výstavbu jaderné elektrárny. Tam to bylo dobré. Já jsem je dovezl do práce a pak jsem tam m l druhé auto, GAZa, a když n co pot ebovali, tak jsem jim to dovezl. Jinak jsem m l volno.

Protože to byli klempíři, tak jsem se naučil klempířinu. Tuto práci jsem dělal asi rok, potom jsem vedením povoleno, abych nastoupil jako dispešer dopravy. Tu práci jsem přijal a také jsem začal přemýšlet o studiu Stavebního průmyslovku.

Protože nákladních aut přibývalo, byla práce dispešera víc a víc náročnější, a protože jsem nemohl skončit studia, dostal jsem velice nízký platební výměr. Zažádal jsem vedení o uvolnění a šel jsem opět jezdit a to s malým dodávkovým vozidlem. Na mé dispešerské místo ve velmi krátkém čase potom nastoupili tři inženýři.

Po átém osmdesátých let začaly v našem bydlíšti změny. Protější strana ulice se začala bourat pro budování magistrály městského okruhu. Izolační závody stály ve trase východního dálničního přejezdu. Pekládala se do nové trasy tramvajová dvoukolejná trať. V Králově poli se dobudovaly nové administrativní budovy. Dostavba se urychlila a Izolační závody se odstěhovali do Králova Pole a doprava do Černovic. Nakonec jsem se s novými technologiemi. Jezdil jsem po celé republice na různé pracoviště. Když jsem následně byl v tom Králově poli, tak jsem si dokončil stavební průmyslovku, získal úplné střední vzdělání a byl jsem povýšen do funkce stavbyvedoucího. Jako stavbyvedoucí jsem se nakonec nepohodl. Šéf byl dobrý člověk, ale naštvala mě taková malá mzda. Měl jsem určitý plat a měl jsem státní, člověk, který nebyl schopen vystudovat národní Brněnskou stavební průmyslovku, a proto dále studoval v Hranicích na Moravě, kde to bylo snadnější, když do funkce nastoupil, tak dostal větší výměr než já, protože byl komunista. Tak mne naštvávali a já jsem dal výpověď. Pak mi všichni volali, editel, právník atd. Já jsem měl takového dobrého právníka. On dělal právníka v děvešských závodech. Já jsem mu říkal, že mě hned nepropustí, on říkal: „Jenom řekni, že chceš jít pryč.“ Pak jsem mluvil s náměstkem Stavebního podniku města Brna a on mi slíbil zaměstnání. Dal jsem výpověď. Ten můj právník říkal: „Dáš výpověď na závod, stejnou výpověď pošleš na podnik, a pak ještě jednu stejnou na oborové editelství v Praze. Všechny budou stejné pouze s jedním rozdílem. Na jedné bude napsáno datum jednacího, na druhé prvního a na třetí druhého. Uvidíme, co to udělá. Možná jedna zabere a ona jedna zabrala. Oni na dvě reagovali a pak to muselo jít k soudu. Mělo být první státní a od svého právníka jsem věděl, že to prohrajeme. Všechno jsem dělal podle toho právníka, odvolali jsme se ke krajskému soudu. Tam mi právníka toho našeho závodu říká: „Pane Hořák, to máte marné, víte, kdo je můj manžel? Můj manžel je rektor právnické fakulty.“ Ale já jsem řekl, že ten paragraf má dva háčky, jeden tak a druhý tak a já nevím, kterým se zahákne. To už jsem věděl, že to mám u toho druhého soudu vyhrané. Soudce mi dal slovo a říkal: „Trváte na té výpovědi?“ A já říkám: „Netrvám, já mám druhou výpověď a lepší.“ Přetím, než jsem šel k tomu soudu, tak jsem měl malou dušičku, protože jsem měl zkušenosti se soudy. Říkal jsem si, on z tebe může udělat podvodníka, protože jsem podal tři výpovědi, a že jsem chytrý atd. Co na to odpovím. Já jsem už šel k soudu, nebyl jsem se poradit, ale měl jsem štěstí, na ulici, cestou k soudu, na Gagarince, jsem potkal svého právníka. On mi říkal: „To je jednoduché. U soudu se odpovídá jen na to, na co se soud zeptá. Když se vás zeptá, proč jste podal tři výpovědi, tak vyřeknete: Ano pane soudce, já jsem dal tři výpovědi. U soudu je tohle odpověď, když se zeptá opakovaně proč, tak vyřeknete: A podle jakého paragrafu je zakázáno dávat tři výpovědi?“

Pak jsem pracoval u toho stavebního podniku až do revoluce, tam jsem dostal na starost generální dodávky (*Průmyslové stavby pro nás jako generálního dodavatele stavby úrazovou nemocnici – dostavba na Drobné ulici v Brně*). Byla to také zajímavá práce, ale po roce mi dalo vedení na starost středisko. Když jsem zjistil stav tohoto střediska, co to je... Měl jsem úřední šedesát zedníků, dvacet pomocníků, plus personál okolo - úřední atd. Do třinácti dnů jsem zjistil, že je mi to více k němu. Zednickou práci z těch všech lidí umělo jen šest lidí. Všichni byli vyučení, všech šedesát, ale v tom učení, ani na tom pracovišti, se nic nenaučili a nic neuměli. Zkuste potom s takovým ansámblem stavět budovy... To jsem si kolikrát všiml, když jsme byli na kolaudaci - jak tohle se může prodávat, takový aušus, taková

práce, to je hr za. Jak se to m že prodávat, ale prošlo to. Bylo to zralé na spadnutí. Oni už sami nev d li jak dál, ale vy ešili si to šikovn .

Mám dva syny šestasedmdesátý ro ník a ten druh dvaosmdesátý - má t icet. Ten první je svobodný, je trochu zvláštní. Znáte Eneagram? Já tomu v ím. Tu knihu vám doporu uji.

M l jste n jaké vzory kn žské, i jiné?

U m to bylo všechno jinak... T eba v tom kriminále, to bylo zajímavé, oproti jiným v z m, kte í t eba sed li deset let na stejném míst , tak já jsem za ty ty i roky prošel kus sv ta. M l jsem št stí, ze soudu z Prahy jsem byl odvezený do Chrudimi. Tak jsem poznal chrudimskou v znici. Z chrudimské v znice k soudu do Pardubic. To byl „kraj“, kde jsem byl souzen. Tam jsem dostal trest „proti republice“. Po odvolání prokurátora u soudu jsem byl odvezen k novému procesu na Pankráci do Prahy k Nejvyššímu soudu. Odtamtud do Jáchymova.

Tam se odehrála zajímavá v c. Z Prahy jsme byli odváženi kolonou aut. Bylo nás n kolik stovek v z . P ijeli jsme na úst ední tábor Bratrství do Jáchymova. Odtud nás po registraci odvezli na tábor Prokop. Bylo nás asi deset autobus . Stáli jsme nastoupení a p íšel p íslušník SNB s papíry a íká: „Vystoupit íslo to a to, Dominik Liška a Josef Ho ák. Vystoupili jsme a ekali. Jinak byli všichni odvedeni do tábora. Asi po p l hodin p ijel „gazík“ a odvezl nás na tábor Svatopluk u Slavkova v echách. Na tom tábo e Prokop byly vesm s právní p estupky, tam byli zlod ji, a jak se íká „prca ká í“ a tady ti všelijací násilníci. D lali jsme na šacht Barbora. Na šachtu jsme chodili koridorem z tábora Svatopluk, vzdálenost asi t i kilometry. Tenkrát ješt tábor Svatopluk, když jsme tam p ijeli, byl ješt v tšinou osídlen zajatými n meckými vojáky. N mci to tam m li v rukách. Já jsem p íšel na sv tnici, bylo nás tam vždycky dvacet, samí N mci, akorát dva eši. Byl jsem tam s n jakým Procházkou a ten asi na m „fízloval“. To jsem si vyhodnotil po ase, ale tvrdit to nem žu, ani m to nezajímalo. Já jsem o takových v cech, které by byly trestné pro mou osobu nebo pro druhé, nemluvil. Tam jsem byl tak asi ty i, p t m síc s N mci, kamarádil jsem s t mi „esesáky“. Bylo to také velice zajímavé, byli p átelští. Protože N mc na sv tnici byla v tšina, a protože jsem byl jak „lunt“, jak kostlivec, tak oni m vyžívali. Ten Jáchymov, to byla kapitola sama pro sebe. V té dob , v t ch padesátých letech, již dob e znali hornickou práci, a proto dob e vyd lávali. Kantýna byla dob e zásobená a já jsem ješt nem l žádný výd lek. Ale oni byli „geroži“. Prost si dost vyd lali a všechno utratili. Tam visely salámy, originál uheráky, to byste tomu nev íli. Potom jsem p e etl knihu *Jeden den Ivana Denisovi e*, tak se mi to velice líbilo, jak Alexandr Solženicyn psal o tom lágru. Když jsem tak o tom p emýšlel, že bych to m l všechno popsat, tady ty paradoxy... To prost lov k v bec nepochopí, ten hlad a ten blahobyt, ty neuv íitelné kontrasty. T eba byl úplný blahobyt, všeho jsme m li dost, p ijelo n kolik autobus „esenbák “ z Prahy, a ti p ijeli v ne ekaný as. A všichni na nástup, tak jsme stáli na tom place, na tom nástupišti. Oni šli po t ch barácích a d lali „filcung“ - hledali a hlavn všechno ni íli. Na t ch barácích na noc nikdo nesm l chodit ven, proto tam byl takový barel, sud, do kterého se chodilo mo it. Takže oni vždycky dali na hromadu všechny potraviny, co kde našli, (to žádný neschoval). To bylo plno potravin a dali to všechno na jednu hromadu. Vzali ten kýbl s tou mo í a ten obrátili na to. Prost to zni íli a za al hlad. Za al tvrdý režim a zase jsme se z toho... No, bylo to zajímavé.

Byl jsem tam na tom tábo e Svatopluk a rozhlas hlásil, že všichni um lci, akademi tí malí í, socha í a architekti, kte í tam jsou, že se mají hlásit na vrátnici. Vypadal jsem jak klu isko, tak jsem si íkal: „Nejsem akademický socha , ale jsem vyu ený socha ezbá , tak pro bych to nemohl zkusit?“ Tak jsem se šel na vrátnici p íhlásit. Asi po m síci, když jsem kone n zapadnul do party, d lal jsem na p ekopu, v part jsme se m li všichni rádi a práce

šla velmi dobře. V tom nejlepším najednou rozhlas volá: „A016302, všechny svoje věci a dostaví se na vrátnici.“ A že se jde pryč. Tak jsem se rozloučil s těmi kamarády, sbalil jsem všechno do deky a šel jsem na vrátnici. A odvezli mě na ten starý „ústěák“, na tábor Barbora do Jáchymova. Já jsem nevěděl pro co se jde. Já jsem dávno zapomněl, že jsem se hlásil jako nějaký sochař. Tam jsem popíšel a říkám si: „Co se to jde?“ Ty staré hadry všechny dol, dostal jsem nové, vzešlý od vnový, to jsem nikdy neměl. To jsem byl vzorový, pepychovo oblečený a ráno, že jedeme na stavbu, do Ostrova nad Ohří. Tak ráno jsme sedli do autobusu pro vzhled, dozorcipřed námi se samopaly na nás namířenými, jeli jsme na stavbu. Tam si nás vyzvedl jeden příslušník a zavedl nás do speciálního baráku a tam už byl takový menší mužička a nějakí ruští inženýři s ním. Teď nás přivítali společně, pak všechno tohle... Jako akademiky. A tebe ptali, kde kdo studoval a u koho studoval. A já jsem říkal: „No, já jsem se vyučil u Jaroslava Kubečka.“ Tak mi říkali, a to neříkám a zaadili mne do kolektivu umělců. Dělal jsem dost, ale byla to práce nesrovnatelná s tou v dolech. Dělal jsem pro pražské štukatéry všechny vzory. Oni to potom odlévali a vsazovali do připraveného stropu a tak dále. Tak jsem se tam ulil na necelý rok.

Jednou na nástupišti, jako vždycky, posílání přišel dozorce, kterému jsme říkali „Honza Práce“ – ten vždycky sháněl lidi do šachet. Na stavbách, to byli vždycky samí nemocní. Teď půjde, ke mně, prohlídí si mě a říká: „Jakou máte klasifikaci?“ Já říkám: „Áko.“ On: „Áko? A co tady děláte? Ven! Vystoupit!“ A hned na to jsem šel zase do šachty. Transport do Příbrami, na šachtu Vojna. Tam jsem byl potom další roky.

Nemžu si na to říkat. Všude byli chytří lidé a všude se studovalo. A už tam jsem přišel na to, že náboženství není záležitostí dokazování, vdeckého zvodování, ale v cílování, nakolik se nám podařilo vniknout do tajemství bytí. Nestojí to tak, že v dáříká to, my věříme ono. Snaha zvodovat náboženství vdecky, rozumově, to vše je liché. Víra je něco jiného, je to především dar. Dar, se kterým se dá chlubit. Jemná v pokoe.

V Americe, při návštěvě bratra, jsem před návratem chtěl koupit dětem nějakou hračku (*děti byly tenkrát malé*). Tam nebyla hračka, kterou bych mohl dětem koupit. Samé ty potvorky, „škaredice“, samé takové ty figuríny, bojovníci, hrdinové... A v tom duchu tam byly všechny ty hračky. Tak jsem si říkal: „Pěče nebudu takovou „škaredici“ vozit domů. To nevychovává k žádnému estetice, to nemá smyslu.“ Toho tam bylo plno. Tak jsem si říkal: „Vidíš, je to úplně jinak, tady jsou škaredky a ty př sobí již od dět na lidskou psychiku. Ideově př sobí, chytli tu dobu a vidí ji daleko jinak. Lidé jsou povrhiví, tak je potěba jim dát ty fantasmagorie, hlavně to zasytit, co nejvíc tam toho nasypat, aby se tam tím nemohli prohrabat už nikdy. Tak to je.“

Kdy jste se poznal s biskupem Davidkem?

Já jsem ho znal už z mládí. Dokonce jako kluk jsem byl na jeho svatbě, měl ho v ptařicátém roce. Byli dva, což měli slavnou primici, ne svatbě, ale slavnou primici v Chrlčích. Takže já jsem ho znal už dlouhá léta.

Kde jste se s ním seznámil?

On je rodák z Chrlč a já jsem taky rodák z Chrlč. My jsme bydleli v domku nad nádražím s Javorovými dohromady. No a Javorovi, to byla taková rodina velice fundamentalisticky, nábožensky založená. On tam chodil a chodil i k nám, ale víc se zdržoval u Javorů. Rozuměl si s panem Javorou.

Jak probíhalo vaše studium?

Myslíte s otcem Davídkem? P edevším to bylo, protože on pot eboval, jak se íká, „nový materiál“ nasm rovat na nové myšlení, na jiné myšlení, než je to tradi ní. Tak míval p ednášky. A t ch p ednášek byla celá ada, ovšem dneska, možná, že bych n co n kde sehnal z t ch jeho p ednášek, ale pochybuji. Protože se nic nezapisovalo, všechno b želo, jen tak maximáln poznámky, které se musely potom zni it, aby to nez stávalo venku, takže akorát ty poznámky. A mimo to jsme d lali, což jsem už úpln zapomn l, t eba hebrejštinu, e tinu, v latin jsem potom sloužil. To všechno je pry , to z pam ti vymizelo úpln , protože se to léta nepoužívalo. Hebrejský nápis už mi ne íká v bec nic.

Vás konkrétn vyu oval jen Davídek?

Ne, oni byli t eba vylou eni ze škol, profeso i... Ty seminá e se konaly u nás tady o patro níž. Tam bydlí sestra manželky, Javorová – ona si vzala Javoru. To bylo tady u Javor , on tady Davídek asi t i roky bydlel. Potom se odst hoval.

Bydlel s Vámi ihned po návratu z v zení v roce 1964?

Hned ne. N jakou krátkou dobu bydlel v Chrlicích, a když to za al, to bylo n jak... Myslím, že do toho šestašedesátého to dával dohromady. A v tom šestašedesátém asi za aly ty p ednášky. Ty bývaly pravideln každý týden. Já jsem byl potom v dev tašedesátém vysv cený. To znamená asi po t ch p ti letech.

Co Vás p im lo, že jste se zapojil do Davídkových aktivit, a že jste se nechal vysv tit na kn ze?

Já jsem v bec takový úmysl v mládí nikdy nijak zvlášť nem l. Chodil jsem ministrovat, ale to jsem se tak s bídou nau il ten kousek ministrantské latiny, ale moc jsem do toho nepáchl. Chodil jsem ministrovat hlavn kv li poh b m. Nesl jsem k ížek a dostal jsem desetikorunu. A nem l jsem žádné takové... P esv d ený jsem byl, ale n jak jsem k tomu klerikalismu, n jak jsem k tomu nelnul. Možná to souviselo s d v aty, to nevím. Nedovedl jsem si p edstavit, že bych byl n jaký celibátník. A potom za Davídka, to se konalo u nás... Já jsem Davídka dob e znal, hochy Javorovy taky, od mládí jsme se znali, od d tství. Tak se to tady konalo. Já jsem mu nikdy ne íkal, že bych cht l být vysv cený na kn ze. A on najednou za mnou p íšel a íká: „Necht l bys...?“ Já: „Tak necht l bych... Já jsem o tom nep emýšlel.“ „Tak o tom p emýšlej.“ „Když to je pot eba, tak ano.“ Tak jsem se nechal „zlanat“ a nelituji toho. Jenomže lov k si íká, že život utekl velice rychle a mohl jsem možná ud lat více. Ono to není v bec jednoduché, tyto v ci. N které v ci se musí stát, musí se „od-dít“. To už bychom zab edli do hlubších tajemství spásy a t ch v cí. Prost to u ení potom vychází, hlavn studium, z p emítání Bible a evangelia. Nejd ležit jší je evangelium, slova Krista, ta jsou nejd ležit jší. Teprve ony nám dávají porozum t tomu Starému zákonu, Mojžíšovi a t m situacím.

Takovou zajímavost o stvo ení sv ta... Adam a Eva, takové jednoduché, krásné vypráv ní. Te první otázka. Byl ten ráj v bec na zemi? To žádný neví. Domníváme se, že to bylo mezi ekami Eufkrat a Tigris, ale to nevíme. Apoštolové se t eba ptají jednou Krista pána, taky nebyli hloupí, taky p emýšleli, a ptají se ho: „Jak to vlastn je s tím naším já?“ On jim íká: „To vaše já, to je jako semínko, víte? Když chcete, aby vám n co vyrostlo, pot ebuje semínko, bez semínka vám nic nevyroste. To semínko pak samoz ejm pot ebuje to své – pot ebuje být zasazeno do p dy, pot ebuje tu vlhkost, pot ebuje sluní ko, to pot ebuje svoje, to semínko, ale bez semínka vám nic nevyroste. A to vaše já je jako to semínko. Vy jste od toho, bu to ho nechat zplan t a je to k ni emu, anebo to zasadit.“ Zasadit ho znamená umírat

svému „já“ a mnit jej láskou na „my“. Když semínko zasadíme do hlíny, dostane, co potěbuje (teplo, vlhko, správnou zeminu) tak za nerostlinka rost a semínko umírá. Když rostlinku vytrhnete, semínko tam už není. To je obraz vašeho já, vaše já musí zmrát, mnit se na „my“ láskou. Pozorujme rostlinku, nejdív se objeví zelet (nad je), potom kvít (nádhera, radost) a nakonec nová semínka (užitek).

Mnohokrát říká Kristus Pán: „Nebojte se!“ Zapus meko eny do Nj svými hovory k Nmu – modlitbami a prosme i Otce na nebesích, aby nám dal umní zdravít. Dva pohyby jsou do m a k Nmu. On to potom v tom podobenství říká. „Užitek je rzný: velký, desateronásobný, ticitinásobný, šedesátinásobný, jak u koho, u každého rzný.“ To vysv tluje. A zajímavé je o tom p emítat, p emýšlet, jak on to vysv tluje. Jakoby tak trochu – nevím, jaké slovo použít – ne, provinile, to slovo... Jako, že každý máme já.

Ješt , že se ho nezeptali: „Odkud máme to já?“ To je taky zajímavá otázka: Odkud máme já? Kde se vzalo já? Když studujeme Bibli, knihu Genesi, tak tam je jasn e eno: „B h stvo il Adama.“ Jak? To jsme potom všechno probírali s Davídkem - jak to bylo. Adam chodil s Hospodinem, ten v d l, ten byl probuzený, osvícený. Chodil s Hospodinem a u il se dávat jména, to znamená: u il se tomu vládnout. Rozum t tomu, racionalizovat to, vládnout. A bylo to dobré, íká svatopisec. Všechno bylo dobré. A potom p íšel, jakoby na konci toho poznávání, za Hospodinem a íká svému pánu: „No, pane, je to všechno nádherné, p kné to je, ale má to jednu chybu.“ „Jakou?“ „Já jsem sám, Tob se nemohu rovnat, Ty jsi strašn nade mnou. A to tvorstvo, ty opice a to všechno, to je všechno pode mnou. Já jsem vysoce nad nimi. Já jsem sám.“ A Hospodin to uznal: „Máš pravdu.“ P ívedl na n j spánek a vyndal mu žebro. To jsou všechno symboly, obrazy, to není prost ... Pán B h nemá ruce, aby vyndával žebra. Vyndal mu žebro a u inil Evu. A tam jsou zajímavá ta slova: „To je kost z mých kostí, maso z mého masa. „Mužící“ budeš nazvána, protože z muže vzata jsi.“ A byli svatí, blažení, t lesn nesmrtelní, a když si té dvojice všimneme, tak zjistíme, že oni nem lí žádné „já“. Oni m lí pouze „my“ a vzájemné „ty“, protože byli dokonale spoutáni láskou. Pokud lov k skute n prožil lásku až do hloubi, op tovanou lásku, tak ví, co to je. To je to, že nemusí spolu mluvit, ale jeden o druhém stále ví, co se v n m d je, kde je, jak je na tom, jestli nepot ebuje náhodou n co. A to vzájemné, tam není žádná žárlivost, žádný strach, je tam bezpečí, radost, pokoj. Ty v ci, po kterých lov k bytostn touží.

Tak kde se vzalo to „já“? Když si všimnete t ch dvou, tak tam „já“ nebylo. Tam bylo pouze „my“, tam „já“ být nemohlo, protože oni žili dokonale spoutáni láskou. Svatopisec tam íká, že teprve muž a žena dohromady, neboli Adam a Eva, je jeden lov k, jestli je to jeden lov k, tak to nebyl žádný „já“, tam bylo jenom „my“. Kde se vzalo to „já“? A to je práv ten implantát toho zlého, to B h v d l, že tam ten zlý zap sobí. Implantát toho zlého, že zlý tam naimplantoval to „já“. Aby skrze to „já“ utáhl lov ka na va ené nudli. V tom jsme, v tom se pohybuje, v tomto žijeme, v tomto sv t . P íšel chytrý had, Adam m lí jisté zkušenosti a m lí je p edávat Ev , ale Eva nalet la hadovi. Ten ji p esv d il o tom, že když bude jíst ze zakázaného stromu, bude um t rozlišovat dobro a zlo. To je tam velice pesn vypráv no. D d i ný h ích to je implantát toho „já“ do lov ka. lov ku nep ísluší žádné já. Kristus v evangeliu íká: „Miluje-li kdo mne - p íjdeme k n mu a ud láme si u n ho p íbytek.“ Jinými slovy: v každém lov ku si zbudoval tr n, ale ábel ho p edešel a posadil na ten tr n, kde se naše „já“ asto nadut roztahuje a neví, jaký duch mu vládne. To všechno kolem nás je tvorba Boží. To jen my lidé se snažíme uchopit božství, protože k tomu jsme se dostali už v ráji, kdy B h ekl: „Nyní se stal lov k jakoby jedním z Nás, ale vyže me ho z ráje, aby nejedl ze stromu života a nezem el nav ky.“ V plánech Božích má smrt veliký význam. Zap í inil ji ábel, ale nezap í inil ji sám. To všechno se muselo stát. My m žeme studovat historii, z toho se pou ovat, ale jak je psáno, o zít ku nikdo nic neví. To m žeme mít spoustu p edpoklad , ale nem žeme v d t, a tak je to s celým naším životem. Žena nikdy nebude muž a muž nikdy nebude žena, ale k emu dochází, tím h íchem atd. Dochází k takovým

pokiveninám. Vidíme, jak je dnešní doba pokivená, když chce dlat homosexuální páry rovnocenné párm manželským. To je vyložený nonsens. Spolenost se to snaží dlat programov, dlat na to zákony. Spolenost je kdesi na konci, ona k emusi dozrála. Te bu budeme um t íci svému já, že jsme správn „my“ a budeme mít zájem o d ní kolem sebe a d lat to pozitivní, nebo nebudeme mít v sob klid.

V evangeliu p ijíždí Kristus na lo ce a oni (posedlí zlými duchy) na n j z dálky volají: „Co je ti do nás Ježíši Nazaretský, ještě nepišla naše hodina.“ A když se s nimi setkal a uzdravil je, tak ho prosili, aby mohli vejít aspo do prasat a on jim to dovolil. Oni v dí - znají svoji hodinu.

A to hlubší tajemství je potom to, že Kristus zem el na k íži. Proto zem el na k íži, aby zaplatil, aby vzal na sebe h íchy sv ta. On má tak velkou lásku ke svému dílu, že by desetkrát, stokrát zem el na k íži, kdyby to bylo poteba, kdyby tím n co zm nil... Sta ilo jednou. To je taková zajímavá v c v teologii. Tomáš Akvinský u il, že by byla sta ila jediná kapka krve Krista Pána, to by sta ilo na spásu sv ta, všech civilizací. Já jsem si jako mladý íkal: „Blbost! Jak to mohl u it, takovou blbost? To nemohlo sta it.“ Pán B h p ece ned lá hlouposti, to nemohlo sta it, ta jedna kapka, to nemohlo absolutn sta it na spásu celého lidstva. Práv to je to zajímavé, že za nás položil život, že se stal lov kem, a že všechnu krev dal bolestn z lásky... Dokonce evangelista íká, že vyšla voda a krev, že jeho T lo bylo naprosto zdecimované, zničené srdce, že už se srážela krev. To byla smrt a lov k za ne p emýšlet nad tím, jak to bylo s tou kapkou. Nakonec je mu dáno pochopení. Sám ne, Marie Faustýna Kowalská, která za ala hlásat boží milosrdenství, protože B h je nejvíce spravedlivý... Kdyby byl jen spravedlivý, tak lov k nemá nad ji. On za nás za všechny zaplatil a my nesmíme zapomínat na jednu v c. Jak bych to ekl? ekové to kdysi ve svém náboženství m li, nap ed se to d lo na Olympu mezi bohy a to m lo odraz na lidi. Ti ekové pochopili, že je d ležitá to, co je na nebi. To, co je na zemi, už je n co podružn jšího. My na to dnes zapomínáme, racionální lov k potom v í esoterice, všelijakým nesmysl m, ale je to p edevším záležitost duch – jsou dob í a zlí. Tam by bylo zajímavé pátrat, jenže na to lov k nemá mozek, aby to tam mohl propátrat, protože duch není nám známá hmota, ale jeho inteligence je velká... Možná, že se dnešní skute ná v da, kde si dávají práci s propo ty pravd podobnosti, nebo výzkumy, že celé knihovny, et zce... Po íta to zpracovává a je to práce... V minulém století, nebo v p edminulém století v bec nemožná. To by lov k v bec nemohl zvládnout, to jen pomocí po íta se to da í pronikat hloub ji do skute nosti. Te jsem se díval na to, že t eba elektrické frekvence... My máme v síti, myslím, 50 Hz. A te v lov ku pracuje taky elektrický proud, ale jiné frekvence, a u lov ka se ta frekvence b hem života m ní. V mládí, jako malé dít , má frekvenci velice nízkou, p t až trnáct, velice nízká frekvence. To je frekvence, která zapisuje do mozku všechny události, tvrd vyrývá, vytvá í se ty spoje, to se všechno musí... Díváme se na malé dít , ono se hýbe, ale to je všechno svým zp sobem práce mozku, protože ono se to musí všechno nau it. Tu hbitost t ch prst a to práv probíhá v tom raném d tství. Tam je ta elektrická frekvence nejnižší. Kde je vysoká frekvence, tak to už je stá í. To je ale po ád málo oproti t m padesáti p ti kmit m. Já jsem to nezachoval v pam tí, ale jsou to t í takové etapy. Takže už v samotném život lov ka, každého jedince je omezení... lov k si myslí, že by to m l donést dál... Ne! Ono to je...

Ano, m že být inný, a také v náboženství íkají sv dkové, že všechno se po íta. Každý úsm v na druhého lov ka, každá laskavost, že všechno se po íta do budoucna. Dnešní lov k už za íná tušit, on nev íl, ale už za íná z racionálního hlediska tušit. T eba m j tchán, kameník, m l na díln na skle napsané: Tajemná, velká síla hýbající sv tem. Tak to je práv ta tajemná, velká síla.

Jednou jsem jel na Velehrad a zastavila nás policie: „Ne, nemáte povolení vjet.“ D íve nás poušt li na kolárky. „Á, to kolárek nepom že, musíte mít povolení vjezdu.“ Zeptali jsme se policie, kde je jejich velitel. Odpov d li: „Je - tam kousek.“ Tak jsme šli za velitelem.

Bavili jsme se s velitelem. Byli jsme tam s kolárky ty i v aut . Velitel říká: „Já taky v ím v Boha, ale v církve ne! Já mám svého Boha.“ Ale ono totiž, i když ta církev je n kdy tak mizerná, jaká je, co si budeme povídat, tak bez církve to nejde. Zdá se to být mizerné společenství, ale je to tajemné, je to svaté společenství. To jen lov k svými h íchy kazí a ni í, ani první století po Kristu neb želo bezchybn a správn . Už Pán Ježíš si „h ál na prsou hada - Jidáše“, a pak za ala ada nepravostí...

Falešná u ení, bludy a d lení. Já si myslím, aspo Davídek nás u il, že to byl práv císa Konstantin, který tomu dal ten ímský ád. U inil z k es anství státní náboženství. On sám vlastn p ijal k est až na smrtelné posteli. On byl v rný pohan, až potom, když vid l, že umírá, tak se nechal pok tít. Kristus pán íkal apoštol m, ti to dodrželi všichni, taky všichni šli, jak se íká, s hlavou na špalek: „Varujte se kvasu farizejského.“ A dneska je ho plno, farizejský kvas je všude, i v církvi svaté.

Dneska se hýbou základy. Do nedávna byla argumentace v církvi - to je v Bibli, to je slovo Kristovo, tam není lež. Dneska už nad vším vládne pochybnost. lov k se nem že poušt t do debaty nebo do hádky. Já eknou jen p íklad. Te je svolána synoda o rozvedených. Písmo a Kristus pán íká, když se na to ptají farizejové: „Podívejte se, Mojžíš vám to povolil pro tvrdost vašeho srdce.“ „Co B h spojil, lov k nerozlu uj. A když se n kdo rozvede a žije s jinou - cizoloží. A když n která opustí svého muže a žije s jiným - cizoloží.“ No a p es to nejede vlak, jenomže dneska už na to téma bylo svoláno sympozium. To je zajímavé, co tam eknou, protože co k tomu íct? Prost ten rozklad lov ka už je tak velký.

Jak se díváte na Ukrajinu?

Chodím na ukrajinské mše, neumím ukrajinsky, ale chodím koncelebrovat, splusloužit u oltá e, tak ty Ukrajince trochu znám. To jsou všechno up ímní, v ící lidé, ale asi tak, jako za mého d tství tady. Neproniknuté racionalitou... Tam není ten racionalismus takový, jako tady u nás. U nás to byla strojírenská zem , kdežto tam je více zem d lství spojeného s inností v p írod . Tady to strojírenství proniklo i do toho zem d lství a v tom je ten rozdíl. Oni jsou poctiví klasi tí v ící, ale... Mn se t eba líbilo více v echách, n kolikrát jsem zastupoval v eských Bud jovicích. Tam na té mši m l v ned li t icet lidí, ale to bylo t icet mladých lidí. Žádné babi ky, žádná navyklá tradice, kostel lidí hledajících, toužících poznat pravdu. Co íct dneska? T eba v naší církvi, v té eckokatolické, platí stále taková podprahová averze k pravoslaví a od pravoslavných zase averze k eckokatolík m. Pravoslavní íkají: „Klidn si odejd te ke katolík m, ale liturgie je naše.“ A my íkáme: „My jsme odešli ke katolík m i s liturgií.“ Protože liturgie je svatá, tu nepochopíte ani vy, ani my. Tak si vy ítají... Bohužel to dojde do té citové oblasti, do t ch emocionálních stránek, a lov k za íná p emýšlet o církvi a íká: „Ono každá církev je taková nebo taková. M že být svatá.“ Církev katolická a pravoslavná má to nejv tší tajemství - má eucharistii. Bohužel ty církve, jsou to k es anské církve, poctivé, protestantské, ty mají jenom památku. Tyto dv církve, pravoslavní a katolíci, mají živého Krista a to je práv ten problém dneška. Teologové už vymysleli tolik nesmysl , že se z toho mohou stav t hory, ale záchrana lov ka spo ívá konkrétn v Kristu. To znamená snažit se ho poznat, ani ne tak z lidské stránky, ale snažit se poznat, vyprošovat si to poznání, otevírat své srdce tomu daru. On ho rád dává i tam, kde neví, že bude p ijat. Je tam však up ímné hledání pravdy. lov k má svobodu a svobody on se nikdy nedotkne. On je tak mocný Pán, že ví, že to dovede do konce, ale „ne“ tak jako soustružník nebo pr myslník – toho bude štvať, že výrobky jsou dobré, ale ten odpad – tolik toho odpadu... To je sm la, jak to d lat, aby nebyl ten odpad. To je ta otázka dneška - jak to d lat, abychom se nezadusili odpadem, po duchovní stránce.

Zase musí platit svoboda a musíme se p estat dívat emocionáln na protestantskou církev, na ty jiné církve a kazatele - spatra. Kristus pán íká: „Kdo není proti vám, je pro vás“.

V evangeliu téme, jak apoštolové říkají: „Potkali jsme jiné, kteří také hlásali a tak jsme jim to zakázali.“ Kristus Pán říká: „Proč? Nezakazujte jim to, protože kdo není proti vám, je pro vás.“

Možná, že papež František to ví. Mně se méně líbil papež Benedikt. Ten na které kroky došel, zřejmě sloužil starou mší, ta stále platí, nic proti tomu, ale jestliže bylo schváleno něco nového, tak církev jde, i alespoň má jít, stále kupedu. Měla by právě probourávat to nové. Ta také vždycky bourala starý pohanský svět božstev. Aby se lidé nebáli každého dubu a zafoukání, kdy se nosili obětiny k modlám. Církev má jít také jde stále dopedu, i když to není moc vidět, protože se to skrývá ve svatých. Otec Davídek říká: „Až to praskne, protože komunismus a ani kapitalismus nemá budoucnost, tak jednu věc vám kladu na srdce: jenom ne žádné majetky, pole a lesy. Vy hlásejte evangelium, a z té materiální stránky – chraťte umění. To co budete potřebovat jako budovy, kostely a chrámy to půjde samo. Umění, to jsou poklady minulosti, to chránit. Protože v tom se nám přenáší něco, co třeba my dobře nechápeme a pochopí to až ti po vás. Proto je to důležité a je třeba to uchovat.“ To bylo Davídkovo učení. O to se rvát, o umění se rvát. Ostatní, ať si to všechno vezmou, vy hlásejte evangelium a nebojte se, nebojte se. Jak to říkal Kristus Pán, „Neberte s sebou ani rezervní opánky, ani si nic s sebou neberte.“

Kdo a kde Vás svítí?

Mě svítí biskup (Ján Eugen) Košíš, který byl taky tajně svícený. Ten byl z Prešova, a když přišla tato doba, tak mu to dlouho neuznávali, ale nakonec to z Vatikánu dostal. Když přišla tato doba, tak to trvalo taky dlouho. První si mě povolal biskup (Vojtěch) Cikrle, který stále ještě slouží. S ním jsem měl asi hodinový pohovor. On takhle mezi dvěma, když už jsem odcházel, říká: „Teďka neslužte, teďka nic nedějte, dokud se to nevyeší.“ A já jsem se otočil, usmál jsem se a řekl, jsem mu: „Ale pane biskupe, já mám svého biskupa.“ A s těmi slovy jsem odešel, neodpověděl jsem mu, jestli budu sloužit nebo nesloužit. Ten můj biskup, to byl vlastně (Jan) Blaha. Ovšem Blaha, on nebyl organizačně příliš schopný. On byl v duchu fundovaný, znalý, inteligentní. „studiosis“, ale neměl ten manažerský způsob a neměl to reálné vidění do praxe. Takže ho chápu, člověk až potom sásem pozná, jak to chodí v církvi, jak to je, jak jsou potřebné předpisy, zákony, tradiční způsob, a jak je nutné nespíchat příliš a tak dále.

Když jste byl vysvěcen, jaká byla Vaše úinnost? Dal Vám Davídek nějaký úkol?

Ano, všichni jsme byli úkolováni ale každý jinak. Důležité bylo obecné povědomí, že tady jsme. Když jsem byl vysvěcen, tak jsme dostávali úkoly navštívit nemocné – někdy i takové policejní... My jsme navštívili nemocné, kteří už nemohli. V tšinou jsem se v noval nemocným a sem tam byla nějaká skupina. Měl jsem jednou takový úkol postrašit nějaké babyky nebo ženské v domácnosti, když se něco dělo. Když se něco ví mezi těmi babkami, tak jedna se pochlubí druhé a ví to celá tvář. Tak jsme si jednou oblékli kožené kabáty, jak StB a pár babek jsme navštívili a vyslechli, a tak jsme je umlčeli. Protože to byla celá sada případů... Biskup (Šťepán) Trochta řekl: „Bude zřízený komunistický kněžský seminář, a kdo tam půjde, tak to je neplatné kněžství, s tím nepočítejte. Tam nechoďte.“ Byla celá sada, co poslechla, a to všechno „chytával“ Davídek. On to bral, aby si dokončil studium a usiloval o to, aby získal biskupství. Tak proto poslal toho Blahu, protože Blaha, nakonec se mu podařilo vycestovat do západního Německa. Bral materiály, na koho se má nakontaktovat, s kým má to a ono. A oni Blahu vysvětili a on to svěcení donesl sem. On byl vlastně takový přenaše svěcení, protože on jako biskup nebyl schopný. To potom člověk všechno promýšlí, probírá. Davídek byl génius. A géniové, jak to u géníů bývá, jsou úžasní a mají taky úžasné

chyby. Není to nikdy v rovnováze, velká inteligence a veliký smysl a chápání a vid ní souvislostí – tak to m l, to mu nikdo nevezme, ale m l taky své...

M l jste n jakou specifickou oblast, v níž jste p sobil?

Ne, my jsme chodili více mén , tak „p ištípka it“. Navštívili jsme n jaké nemocné a tak... To bylo slabé, protože církev normáln pracovala, byla. Takže do zelí se moc nelezlo. Potom, když p išel ten dev taosmdesátý, tak Davídek už v osmaosmdesátém zem el. On zem el práv v as. Na jeho povahu, já nevím... On by se možná nebojácn dohadoval i s papežem. Vid ní m l, to mu nikdo nevezme. Ale možná, že hrál i n jaké vyšší hry, to je t žké posoudit. Odsed l si jedenáct rok a u il nás: „Bu to zahynu, anebo situaci ovládn u.“ Tak nám vypráv l, jak to d lal. íkal, jak oni byli na v znici v Mírov a tam léta drali pe í nebo lepili sá ky, když m li pracovní sm nu. No a pro n ho bylo... Aby vycvi il dozorce a všechny ty velitele d ležitě, že ho musí bu respektovat nebo zahyne. Vytvá el takto své systémy i n kolikrát. Prost d lal v ci podle sebe, i když byl pak trestán hladem, samovazbou i jinými tresty. Nakonec se mu vždy poda ilo systém zdolat, i když za to tvrd platil celou dobu, než protivníka unavil. Pravideln ulehl pod st l, na kterém ostatní pracovali, a spal. Když p išel policista kontrolovat práci a našel jej pod stolem spícího, nechal jej odvést do korekce. Odsed l si tam t eba p t dn trestu. Po vrácení na pokoj, znovu v poledne lehl pod st l a spal. A tak to d lal dozorc m stále, po ád dokola, dokud nemávli rukou a nenechali jej pokojn spát. „Bu zdolají oni m , nebo já je – žádná jiná cesta není.“ To on byl takový. Já íkám, on zem el práv v as, protože to by bylo pro n ho velice zlé. Jak to tady po osmdesátém devátém d lali, to by bylo pro n j zlé.

V noval jste se n jakým v dním disciplínám?

Ne.

Udržovali jste s bratrem v Kanad kontakty b hem socialismu?

Ze za átku, v t ch padesátých letech, když utekl, tak psal jedin mn . Já jsem psal jemu. To byly ješt takové mládežnické dopisy. Ta korespondence nebyla astá, byla opatrná, protože já jsem se zapletl do špionáže a cht l jsem, aby ta informace šla ven. A nev d l jsem jak. A potom m j spolužák, skaut, co jsme chodili do školy v Prachaticích, tak že má kontakt. V t ch padesátých letech už jsme znali v ci, jak chodí. Nakonec se to odehrávalo, n které ty p ípady, p ímo v t ch Prachaticích. Naše profesorka eštiny byla dcerou velitele celého toho úseku pohrani ní stráže. Její otec byl major, který tam tomu velel. M li to rozd lené na ty úseky - Vimperk, to pat ilo jemu. Takže jsem m l živé informace... On chodil za dcerou a bavil se i s námi. My jsme byli svazáci. Já jsem od n ho vytahal všelijakých informací, všechno možné. Bratr Ji í utíkal p es Rakousko. Já jsem byl p íliš mladý na to, aby to se mnou konzultoval, n co mi nep ímo sd lil. To já jsem nev d l nic. V d l jsem, že jde pry , to jsem v d l, ale nevyptával jsem se. To už platil nový komunistický ád a ší il se strach. Totiž hned po válce vyšla knížka *Clay-Eva volá Londýn*, jestli jste o té knížce slyšel. A ta knížka, to byl románov napsaný dokument. Bylo to z protektorátu, jak pracovala anglická kontrarozv dka na našem území, jak nakonec byla odhalena. Prost všechny ty konspira ní záležitosti tam byly. Potom pozd ji za Davídka jsem etl knížku, na kterou jsem „vyvaloval“ o i. Byla od ruského autora, te už si nevzpomenu, jak se to jmenovala. (*Možná: „D m bez klí e, rezident uniká.“*) Prost jsem žasnul, že on velice tajné informace, které si lidi ani nevšimnou, všechny v té knížce popsal. A proto nám to Davídek dával íst. Jenom si vzpomínám na takovou mali kost, že je pot eba, když se pracuje v podzemí, informace stále

vyhodnocovat. Těba p ijedou popelá i n jak nepravideln . To sta í, malá nepravidelnost, t eba pár hodin. Tak si toho musíme všimnout. Rad ji si ov it telefonicky, pokud to jde, pro p ijeli pozd . Davídek, speciáln , když jsme n kam jezdili, tak si po ád posílal pohledy z r zných míst. Byli jsme spolu asi dvakrát v Rumunsku, jinak v NDR. Tak vždycky pohled, hned pohled a te vyhodnocoval. V d l, za jak dlouho odtamtud p ijde pohled a za jak dlouho dojde ten jeho pohled. A podle toho v d l - jsou mi na stop , jdou po mn , nejdou po mn , nev dí o tom. To jsou takové mali kosti.

Tady t eba šlo o pokus zabít Davídka. To bylo p ímo evidentní. Naše ulice tenkrát vypadala jinak, nebyl zde radiální okruh a naproti stály domy. Ulice byla mnohem užší a tenkrát celá rozkopaná k v li p eložkám sítí. Kopala se i kanalizace. Prost vjezd do ulice byl tak ka nemožný, ani omylem by do ní motorista také nevjel. O to to bylo zajímav jší, že k nám zvonil na zvonek takový malý loví ek, úpln cizí, a val: „Podívejte se na n ho, on m cht l zabít, on m cht l zabít, on m cht l zabít!“ val jak pavíán a ten idi toho auta byl jako opilý. Cht l ho zabít, ale spletl si ho s Davídkem. Plnou rychlostí jel z toho kopce tady do naší ulice a do n ho. Ur it byl n kým naveden, nebo... Prost , našť stí malý mužík sta il sko it za roh domu. Kdyby to stihl jen do našeho žudra, jist by byl mrtvý. Nedivím se, že tak rozrušen k nám val: „Cht l mne zabít!“ Takže tyto v ci se všechny d ly, Davídek nebyl n jak, že by byl mimo obraz. On sed l p es deset let a nasbíral mnoho zkušeností, jak to na našem sv t chodí.

Jak to bylo s vámi?

M zatkli v únoru v t iapadesátém a nev d l jsem pro . Snažil jsem se nev d t. Já jsem m l doma totiž dv encykliky, *Quadragesimo anno* a *Rerum novarum*. Tak jsem si íkal, že ty by oni nem li dostat do ruky, když mi d lali totální domovní prohlídku. A v d l jsem, že je po ád ješt neobjevili, nenašli, takže co bych jim ješt ukázal. Tak jsem si vzpomn l, že jsem tam m l blízko nich založené bratrovy dopisy ze západu. Tak jsem si u sebe íkal: „Hop nebo trop“ a promluvil jsem: „Jestli vás zajímají dopisy od bratra, který je v Kanad , tak vám je m žu dát.“ A p itom jsem m l v úmyslu, když tam otev u, tak rychle levou rukou do košil, str ím ty dv encykliky, protože jsem je m l po ruce. Ješt jsem je etl. A poda ilo se mi to, str il jsem je p ed nimi tam mezi ty košile, oni to tam prohlíželi a dal jsem jim ty dopisy bratra a projevil tím dobrou v li spolupracovat, no encykliky nedostali.

Nakonec se mi poda ilo projít celou tou sítí, vyšet ováním a vazbou velice dob e. Velice dob e proto, že jsem m l d kladn v pam tí a p e tenou tu knížku *Clay-Eva volá Londýn*, tak jsem v d l, jak to za války probíhalo v kriminále. Žádný m nebil, ale ty metody byly. Já jsem si íkal: „Tak tady je hloupost n co vymýšlet, vyhlávat. O d ležitých v cech ml et a takové ty prkotiny dávat s ochotou.“ Že jsem už dávno prohlédl tento režim, a že ho podporuji a tak dále. Takže jsem spolupracoval s referentem. V Olomouci jsem sed l ješt v tom starém kriminále, nakonec to bylo s tím referentem na takové úrovni, že jsem rozumným zp sobem íkal, jak m vedl z toho vyšet ování: „Pane referent, kdybyste byl tak hodný a povolil mi n jaký chleba, aspo suchý chleba, kdybych dostal.“ „Jo, jo, to za ídím, to za ídím.“ My jsme si vždycky museli na cestu uvázat ru ník na o i a to už jsem um l. To už jsem si uvázal vždycky sám, tak po ádn jsem to utáhl, škubnul jsem rukama a pustil jsem ho. Tak jsem ten ru ník nechal, aby byl nad t ma o ima, abych vid l. D lal jsem jako, že kopnu do schodu, že na n ho nevidím, ale já jsem ten schod uvid l. Tak jsem m l takový úhel vid ní a te on m vedl normáln , jako zajíce za límec. Do schod , a kdyby mi ne ekl: „Schody!“, tak já jsem spadl. Musel m p idržet, necht l jsem, aby se to vyzradilo. Tak to bylo takové p kné. On mi slíbil, že ten chleba za ídí a pak m p edával té v ze ské stráži a íkal: „Jo, a dejte mu chleba navíc, jeden krají ek chleba mu dejte.“ A vid l jsem ruku, jak ukazoval – nic! Taková „fligna“. Tak to jsou takové mali kosti, takové vzpomínky, které lov ku blesknou.

No a jak jsem říkal, potom už ta korespondence... Bratr už nepsal. Jestli potom hledal někoho jiného... Rodiče mu asi napsali, že jsem byl zavazenej. Tak potom už nepsal. On te vydal knížku v Kanadě a nechal ji tady položit do kšestiny od nějakého kamaráda. Ta knížka se jmenuje *Sv. dek.* Já s tou knížkou zcela nesouhlasím, ne proto, co tam napsal, že jsem nalítl komunistickému agentovi, a že jsem tím pádem byl zavazenej. To vůbec není pravda. Mně se právě podařilo ten husarský kousek, že jsem vylezl... Dostal jsem napřed paragraf „pobuřování proti republice“ na dva roky a v Praze to hned... Ale to proto, že jsem vůbec nepřišel, že jsem propašoval ten materiál, že jsem něco takového dostal do zahraničí, na západ. Jenom jsem trnul, jestli to ten Syrový neekne. Já už jsem tomu Syrovému, když jsem to dělával, už jsem mu moc nevěřil. On se moc „camral“. Moc se vytahoval před diváky, tak jsem si říkal: „To není dobré, ten neumí mluvit.“ A tam v StB, tam nejsou blbci, tam nebyli hloupí lidé, tam byli „koumáci“. To zase nebylo, že je opiju rohlíkem, tam byli velice schopní lidi a ti se pohybují dneska normálně. Protože schopný člověk je vždycky schopný člověk, bez ohledu na režim. Dnes myslím už v tšinou nežijí.

Dnešní společnost trpí na jednu věc: odpadla od Boha v tšinou vinou kléru, prostě hierarchie. Protože jim to trvalo 300 let, než se rozkývali. Ostatně zde na zemi se nic neděje náhodně. Vždy byli lidé táhnoucí a táhnutí. To platí i o Vatikánu. Dříve táhli, vždycky byli o krok vpřed, ale potom Koperník, to by bylo dlouhé povídání. No prostě zanedbali, ale ne všichni, to se zdá, že Církev je vedle. Ale není. To nevědí tšicho chápe. V krizi je celý svět, upadl do tmy domyšlivosti a pýchy v době, kdy se mlží a o skutečnosti se ví čím dál méně.

Navázal jste znovu kontakt s bratrem kolem roku 1968?

Ano, to jsme byli v kontaktu, to už byl trochu jiný svět. Po tom vstupu armád se situace hodně změnila, ale po té stránce policejní byla pořád vážná. Ale už to nebylo tak, jako padesátá léta. Už tam nebyla ta emocionální záměna a pesimismus a tak dále. Už tam v těch složkách pracovalo víc inteligence a už tam o inteligenci nebyla nouze. O to to bylo nebezpečnější. My s Davidkem jsme sledovali ten osmašedesátý rok a taky jsme říkali: „Všimněte si, že je uvolněná, ale to je svoboda pro komunisty, to není svoboda pro nás. Dokud se nezačne náboženství - o náboženské svobodě...“ To nepadlo ani slovo, to se vytyčovalo. Jako je to pomalinku... Dneska není potřeba to vytyčovat, protože to se vytyčuje samo. To se vytyčuje samo, protože holt nepochopili dobu a je to tak, jak to je.

Kdo vám dal za komunismu, že jste kněz?

Rodina to věděla. Mamince jsem to řekl. Můj starší brácha byl jezuita, nakonec zůstal v Kanadě. Tam byl pověřen, aby vybíral po Spojených státech a po Kanadě peníze na výstavbu semináře. Seminář, to je takové menší sídliště, se vším komfortem. Sběrka probíhala a pak ho pověřili, že bude v Montrealu i Torontu, že půjde jako pozorovatel za církev do blázince. Aby duchovní vedl bláznů a aby se tam půvil. Spolupracoval s personálem a seznamoval je s hlubším pohledem církve. Pracoval rok v tomto ústavu, tam se s ním seznámila socioložka a on zjistil, že se na něm stala závislá. Chtěl jít od toho, bylo to o Vánocích. To ho napadlo... Ona řekla, že jede do Newfoundlandu, domů. Najednou mu bleskla myšlenka, ona domů nejela, protože s tím cestováním je to složitější, tak se jel podívat k ní domů s neblahým tušením. A ona se zrovna v šela. To jsou intimní věci, to je těžko soudit. On jí prostě slíbil, že si ji vezme, až to vyjde ve Vatikánu, v církvi, a v šadu. Ona byla protestantka. On si ji asi po roce a půl vzal. Postavili spolu na východ domek.

Za ním jsme se dostali na návštěvu. Divili jsme se, že jsme všichni tři dostali povolení (*doložku k pasu*). Bylo to v roce 1987, to jsme se divili, že jsme byli i bráčové a všechny nás StB pustila, nebylo námitek. Byli jsme tam mše a trochu to tam poznali. Ta jeho

manželka Vera, byla starší o sedm nebo osm let a zemřela v roce 2014. Žil s ní, respektoval, že je protestantka a ona asi po těch letech přestoupila ke katolictví. Stala se z ní nadšená katolická. Po roce 2000 nás zde vícekrát navštívil, jednou i s manželkou. Te už nemůže, protože jednak je o ty i roky starší, než já a potom měl šest bypassů. On má již 87 let. Před dvěma lety unikl ze smrtelné postele. V Calgary už tomu vůbec nevěřili, že to přežije, tu operaci. Odešel z místnosti a potom to zjistil. Tam to mají jinak, než u nás. Tam mají v nemocnici takové apartmány, to mají pro ty, kteří už se ocitají před smrtí, u kterých se nepoříká, že se ještě proberou. Pořídají, že ti přibuzní se tam s nimi přijdou loučit, vedle je tam ložnice kde mohou přibuzní i přespávat, pokud jsou z daleka. Pohřební služba je místní, „kšeft“ má zajištěný. On tam tak ležel v té místnosti, probral se, a když se probral na tom lůžku, vstal a posadil se. Zdravotní sestra tam koukla, lekla se a zavolala další. To se jim nestalo, že by tam někdo utekl smrti. Dosud (2016) pořád žije, ale je chudák. Manželka mu zemřela...

On byl velký přítel (Tomáše) Špidlíka, který mu vím, když studoval, dával spirituála. Tam se spolu skamarádili a Špidlík za ním několikrát přijel na dovolenou. Tam v Kanadě je ještě divoká a krásná příroda. Sjížděli spolu prudké cesty na lodích. Takže on měl přes nahořlou informaci, o tom pohybu v hierarchii. „Ml, ml a ml“ -to je poslední informace od Špidlíka. Nevyplatí se vypouštět nějaká slova. Bezák udělal základní chybu, zveřejnil pro lidstvo to, co bylo pro nahořlou. Bratr prošel vím ambrosiánským kurzem. Ambrosiánská škola má na starosti diplomatickou výchovu nové inteligence. Učí se tam chování ve společnosti, stolování atd. Tak se chovají všichni diplomaté, ministři. Špidlík mu zařídil, že může soukromně celebrovat, zařídil to za Jana Pavla II. Bratr říkal: „Špidlík je velice vzdělaný, ale to slovo – ml et“. On dovedl ml et.

Jak hodnotíte biskupa Davídka a jeho dílo?

Byl to celkem génius, byla v něm horlivost a taky čin, ale byl to taky jen člověk. Já jsem jen jednu příhodu. Já jsem mu dával určitý čas. My jsme byli na jihu Rumunska a jeho tajemnice Ludmila Javorová měla maturovat. Byla neděle odpoledne a v pondělí měla ráno maturovat a my jsme byli až u moře. A on si najednou usmyslel, že od nahořlou jaké cikánky koupí kroj, a tak zašli shánět s Liduškou. On, když si vzal něco do hlavy, tak mu něco říkat, to bylo obtížné. Tak jsem říkal Lidušce: „Pokud chceš zítra maturovat, tak je jediné řešení, sednout, nic nevymýšlet a jet, protože už te to máme tak akorát.“ Ona toho Felixe zpracovala a jeli jsme. Jedeme, já jsem si v duchu rozplánoval cestu. Dojedu do Budapešti, tam si dáme večeři, kafe si dám a pojedu dál. Dojeli jsme do Budapešti, chtěl jsem někde zastavit a Davídek ne, ne, ne. Není čas, přikazují ti jet. Tak jsem se naštvál. Přikazuješ mi to, tak jsem jel. Přijel jsem do Bratislavy a v dle jsem, že mám dost, tak jsem sjel na parkoviště. Už jsem se neptal. Říkal jsem Lidušce: „Dej pozor, já si sklopím sedadlo.“ To auto byl myslím Renault. A říkám: „A spí se, klid!“ On jí dal nějaké prášky a ona mi to podává: „Vezmi si to a můžeme jet dál.“ Já jsem říkal: „Nemůžeme, tak si dej pohov.“ Vyzval jsem jí ty prášky a s emocí jsem řekl, že prášky „nežeru“. Tím to bylo odbyto, nastalo naprosté ticho. Sklopil jsem trochu opradlo a spal jsem zhruba od půlnoci do té té hodiny. Pak jsem v dle, že už je to dobré, tak jsem jel. V sedm hodin jsme byli doma a na osmou hodinu do školy, na maturitu. Všechno bylo dobré, ale Felix už se mnou od té doby nemluvil, už mě na žádnou cestu nechtěl a nic neřekl. „Já se ho doprošovat nebudu.“ Ale pak dostal školu. Uteklo asi před rokem a znovu jel do Rumunska. Na Rumunsko on trpěl a vzal si Edu (*Sedlického, který po revoluci jako kněz sloužil ve Svatouchu na moravské Vysočině*), ten ho vezl. Byl dobrý člověk, ale dal na hierarchii. Přijeli k Lanžhotu, tam je silnice s alejí, tam je takový mokad, tam zaspal asi v osmdesáti, devadesátikilometrové rychlosti „vlítl“ na ten mokad. Auto se několikrát otočilo, při každé otočce z toho auta jeden pasažér vylítl, jenom Felix tam zůstal až

do konce. Auto bylo rozbité na mraky. To bylo štěstí, že se v podstatě nikomu nic nestalo. To byly nějaké odrazy a tak, protože „vlítli“ do toho mokradu. To byl zážitek, takové pěstování. Felix potom musel spávat, myslím tři čtvrtě roku v sádrovém lůžku (kolíbce), jestli měl vyhledat nějaký lánec, něco s páteří. Potom se se mnou začal normálně mluvit. Zase by to neunesl, on neřekl: „To jsem ti uškodil.“ On byl pravý hierarcha a to on byl.

Já jsem si ho velice vážil a do dneška se ho budu zastávat a vážit si ho. Protože jsem to výborně myslelo a byl praktik. Dovedl aplikovat, dovedl z toho něco nového vyvodit. On třeba říkal, že když byl v té vazbě, nebo na tom Mírově, tam byl tvrdý řád a on měl taky svůj tvrdý řád. On říkal: „To je tak. Když si člověk vybuduje řád a následně se dostane pod knutu jiného řádu, tak ho to ty řády, když si spolu nerozumí, tak to jiskří, to musí jiskřit.“ On říkal, že tam moc nespál, on vůbec moc nespál, on po řádu študoval knihy a Písmo. On ty knihy bral velice rychle, ale on zase v době, co je v těch knihách, on měl „pamatováka“. Dovedl vybudovat ten svůj řád a systém, to celá řada lidí nedovedla a nedovede a mnozí se prostě „trepali“ jak ratlíci. On se nikdy „netrepal“, on v době začal jít a jak jít, a to je u člověka vzácný dar. To je člověk, který žije na doraz z modlitby, buď to přežiju, nebo „zhebnu“, jiná cesta není. To byl on. Takový tvrdohlavec, urážlivec. Ne vždycky si to po řádu uvážil, ale inteligence tam byla velká a vzdělání velké. Já vím, hodně lidí má námitky, že vysvětlím nějaké „estébáky“, to všechno je možné. Nakonec to máme v Písmu svatém, Pavel byl taky farizej, a byl taky tvrdě proti komunistům, a co se stalo? Člověk je neustále ve změně, já jsem znal celou řadu komunistů a to byli charakterní, poctiví lidé. Zase naopak jsem poznal celou řadu komunistů až na půdu, kteří byli ochotni chodit do kostela a byli to prvotní darebáci. To nejsou mátky lidská, aby člověk hned v době, to je dobrý člověk. S tím škatulkováním opatrně.

Máte strach?

Strach má člověk mockrát. Já jsem měl takový normální strach. Příklad. Když jsem dělal na pékoku (*na ražení pětím dvoukolejným cestám pod zemí*). Je v tom kus odbornosti, tak to byly party ty i až šest osob, které spolupracovali nejen vzájemně, ale také s předcházející i následnou směnou. Nejprve to byli němeští vojáci, zajatci a pak to byli naši lidé. Němce v padesátém šestém odsunuli. (*Konrád*) Adenauer jim to vymohl.

My jsme si potrpěli na pořádek, ten kolektiv byl široký, jel na tři směny, a aby se splnila norma, musel být pořádek a dokonalá souhra všech, protože jinak bychom nedokázali ve skále postoupit za ten metr. To skutečně vyžadovalo dobrou organizaci. A taková organizace mezi námi byla. Já bych nikdy nechtěl bydlet se svými spolupracovníky, protože se nedovedli bavit o ničem jiném než o konkrétní práci. Pracovníci, kteří nemají moc volného času a mají v těsnou jen práci a spánek se lehko stávají otrockými roboty. Jenom rozebírají do detailů každý pohyb, tu práci - co dělají špatně, a co by se to dalo dělat líp atd. Ty práce byly tak „vyšolichané“. Když se přišel podívat ruský dělník, jak to děláme, tak zůstal stát s otevřenou pusou a „vyvalenýma“ oči. A nemohl tomu věřit. My jsme byli schopni, když to šlo a byla dobrá hornina, tak ten denní cyklus: odstelenou horninu vybagrovat, položit kolej, nebo aspoň nástavec a vyvrtat a odstelit pro další směnu. To byl cyklus jedné směny a my jsme byli schopni to udělat za půl druhé hodiny. Tak to bylo zesynchronizované a nás to bavilo. Co bychom se dělali. Když se to vybrousí a vychytá, tak jsme vždycky zřídali, posedli, vystelili a vydělali jsme si takovou chaloupku pod tou zemí. Tam jsme se bavili a probírali, a pak jsme si říkali, už bude půl druhé, a ten cyklus stihneme a pak ještě něco naspíme. Tak jsme šli na to a před třetí hodinou jsme šli spát do pumpárny, kde se pumpovala voda, ten rytmus stroj nás rychle uspal. U těch prací jsme se točili. Vrtali jsme všichni, ale u těch dalších prací jsme se točili. Jednou jsem byl na té plotně, kde se vozíky táhly napravo, nalevo. Na jednu kolej se dává plný vozík, na tu druhou prázdný. To

byla taková odpoinková šichta. Vždycky vozík chytout a strhnout bokem. Stál jsem a díval jsem se, že tam byly povolené nájezdové packy na prostřední koleji. Ale s tím rozjetím to ty vozíky přejely bez problémů. Teď tak stojím a přemýšlím - měl bys ty packy narovnat, aby to najíždělo plynule, ale co bys rovnal, ono to jezdí taky - to byl takový vnitřní dialog. Zase přijel vozík - narovnej to! Udělal jsem krok, zohnul jsem se, že to narovná a najednou za mnou, právě tam, kde jsem stál, vypadl kámen ze stropu veliký jako vozík. Kdybych neudělal ten krok k opravení nájezdu na to, tak bych zůstal pod tím kamenem jak placka. Tak prudce mohla přijít smrt. Pak jsem si řekl: „Tak jsme na tom stále všichni, stačí moment, chvilka - ohlédnutí, vstoupení do vozovky, zamýšlení za volantem buď vlastní, nebo protijedoucího a jsme z tohoto světa pryč.“

Měl jsem obavy, měl jsem strach, ale bylo to potěšení. Byli jsme třeba na místě, kde to hodně padalo, ty kameny. Bylo to zrovna v nějaké žíle, tak se to tam vydělo, na to dala hráz - trámy do kříže - aby se to dotýkalo kamenem, aby se kámen jen opřel. On tam nikdo nechtěl lézt a stavět to. Já jsem tam byl jako mladý kluk, říkal jsem si, tak co. To, že riskuji život, to jsem si moc neuvědomoval. Jinak bez strachu... Ty věci je třeba zracionalizovat a pak vidět. Jednou budu muset odsud odejít, tak není třeba hazardovat, je třeba riskovat, hledat cestu, ale ne hazardovat. Já mám takový dojem, že jsem mnohdy hazardoval.

Na posledním výslechu StB jsem byl v Brně na Lenince (*bývalé sídlo StB, dnes Kounicova ulice*) někdy v sedmdesátých letech. Bylo to pro mě přímo kouzelné, protože za ta léta se nic moc nezměnilo. Zavelil jsem tam do místnosti, utekla jedna hodina, druhá, nic... Já jsem se pomodlil jeden, druhý režisér. Nevím, po kolika hodinách přišel referent a začal mě vyslyšet. Já jsem nevěděl pro koho. To neekne žádný referent. Pátral jsem v duchu, co po mě chce. Nakonec promluvil, o co jde. Já jsem si kdysi na výstavišti, na veletrhu objednal od Američanů časopis Spektrum. Mně to asi dvakrát, třikrát přišlo, a když to přišlo po čtvrté, tak si mě zavolali. Mě by nikdy nenapadlo, že je to kvůli tomu. Potom se mnou rozebírali všechny ty články, nakonec tam přišli tři nebo čtyři, aby jich byla síla. Následně mě vyvádějí ven dva z těch vyšetřovatelů a ten mladý se mnou ptal: „A vy jste neměli žádný strach?“ Já jsem mu řekl: „Strach? Já vím tomu, že žádný, kdo je k vám pozvaný, nemá příjemné pocity, to tady vy nevedete, ale z čeho strach?“ Říkal: „To byste se divil. My odtud lidi vynášíme. My tady máme takovou místnost s kanapem. Tam je položíme a necháme je být. Odtamtud už můžou klidně odejít, tam je cesta jenom ven. My je musíme vynášet, oni nejsou schopni se pohnout - to udělá strach.“ Já tomu vím, jim se podařilo za ta léta vybudovat si tak dokonalou pověst, že ten strach za ně drtí lovka, už když tam jde, i dostane dopis s předvoláním. To je v podstatě pořád stejné v každém režimu, jen ta míra se mění. Byl jsem ve Františkových Lázních v lázních SNB. Tam byli samí policajti, a úředníci... Byl jsem tam s jedním šikovným poručíkem na pokoji. Bylo to v devadesátých letech. Tak jsem tu společnost sledoval, a říkám si, nic moc se nezměnilo. Tam byly typy, které rozdávají ty kopance - to už je typ lovka.

Byl jste někdy vyslyšán kvůli línosti ve skryté církvi?

Nebyl. Nevím proč, celá sada lidí byla, ale já ne. Jestli Felix mě nějak uchránil.

Měl jste za socialismu nějaké kontakty s oficiální církví? Angažoval jste se do oficiální línosti církve?

Ty kontakty měl pan probošt Krátký, on byl tajně svcený biskup a měl (*státní*) souhlas. Takže ten sloužil, myslím, že byl v Kunštátě. Byli jsme v takovém známém styku s tím západním knězem, ale nic moc. Žádný pravidelný řád to neměl.

Chodil jste normálně do kostela, nebo jste sloužil jen doma, když jste byl vysvěcen na kněze?

Za socialismu jsme sloužili jenom doma, To byla někdy výjimka, že jsme někde kam vyjeli, tak se sloužilo někde v kostele. V Jeseníkách jsme byli asi dvakrát, červený dům nebo tak nějak se to jmenovalo, to je úplně na hranicích s Polskem. Dneska velice pěkná krajina, to už je taky let. Tam to nebylo osídlené, byla tam nádherná příroda.

Normálně do kostela jste nechodili?

Sloužili jsme sami, ale chodil jsem taky do kostela.

Měl jste za socialismu kontakt se zahraničím?

Bezprostřední ne. Jednou sem přijela rakouská televize ze zahraničí. Tak mne se ptali. Já jsem odmítl něco jim vyprávět.

O čem vypovídat?

Já jsem byl s tím mi mukly, už jsou to v tšinou nebožtíci. Teba z Prahy Emil Miná, který dělal editore někde organizace, dal mi samizdatovou knihu o de Chardinovi, to byla tenkrát velká bomba. Obohatilo mne to hodně. De Chardina jsem bral a dodneška ho beru, on je velice dobrý. Měl tam objevné věci.

Jaký je váš názor na praxi svěcení ženatých mužů a žen?

To nám právě moc vysvětleno nebylo. Já to osobně dneska považuji trochu za úlet a dovedu vysvětlit, proč si to myslím. Je celá řada skutečností a pravd, které se prostě v církvi nehlásají a neříkají. Když jdeme do Písma svatého, a snažíme se dojít k tomu, jak to je a pro to je, docházíme k zajímavým informacím. Už kniha Genesis, nám popisuje, že Pán Bůh stvořil všechno. Odbořím. V Kanadě měl mnicha a přijela za ním skupina vědců, aby si s ním rozdiskutovali nějaké věci. Řekli: „Proč nemůžeme věřit tomu, že Pán Bůh uplácal lovka z hlíny.“ „To nemůžete, já tomu taky nevěřím. Bůh totiž nemá žádné ruce. Všechno to stvořil a viděl, že je to dobré.“ Tomu, co vytvořil, stvořil - ráj, optimální místo pro toho živočicha, který byl nějakou tví živočišstva. Zajímavý je Darwin, který dal ten přechod druh dohromady, ale nikdy se neobjevil žádný materiál, který by přechod zaznamenal. Přechod „z pejska na kon“. Mezi články chybí. Tj., tak to asi nebude. My jsme nepochopili Nejsvětější Trojici a zde na zemi ještě mnoho nepochopíme, když oblast objeveného je obdivuhodná. Ježíš říká: „Nikdy nikoho neodsuzujte.“ Proč? „Nemáte na to, ta vaše oblast nevdomí je ohromná, ale jednou budete soudit i anděly.“ Až se nám zcela zaplní ta oblast nevdomí. Lovk je sám sobě tajemstvím. Potenciálně něco ohromného a ve skutečnosti se často musíme zastýdět, jak se dopouštíme omylů, soudů, kategorizace a já nevím čeho....

Doktor Felix Davídek to rozhodnutí světit ženy nejdříve zkusil v té linii biskupské, tam vznikl rozkol, tam s tím trochu pohořel, ale nevzdal to schvalování svěcení žen i s námi, co jsme měli někde výjezdní zasedání a tam nechal hlasovat. Já jsem se toho hlasování zdržoval, to bylo skoro takové nátlakové hlasování, protože jestliže platí to, co máme v Písmu svatém, že celý lov k je teprve muž a žena dohromady, tak tady spíše by platilo - zdobrovolnit celibát. Vždy budou ti, kteří budou chtít a ta tradice v Církvi taková byla. Na biskupy se světili pouze celibátníci, ale to bylo více méně z praxe. Mohl se cele novat tomu úřadu, který to biskupství v sobě nese. Jinak vlastně až do 12. století bylo běžné, že se kněží ženili a na východě je to jinak dodnes. Tam jsou svěcení i ženatí muži. Na biskupa je možné

svět byl pouze svobodného, celibátníka. Kdo chce a je Pánem Bohem povoláný, jde do klášterního života, jde k baziliánům. Mají jen jeden řád, nebo zůstává úplně jako mnich sám, samotný. Ten pak zůstává svobodný.

Udržoval jste s ním kým ze skryté církve kontakt po celou dobu, i po Sametové revoluci a jak moc to bylo intenzivní?

Tak ono tou smrtí Davídka v osmdesátém osmém... On sám už předtím to tak začal zbrzdovat, protože ti jeho biskupové již začali samostatně... Z toho vznikala nedorozumění, zavlnění i jeho nemocemi. To je zase jiný problém, který tady byl. Davídek dělával s materiálem, který měl, co se týká lidí. Byli tam schopní a tak dále, ale právě to mu uteklo, prostě nemělo to tu dynamiku, aby když přišla Sametová revoluce, aby vyjeli. Především ti biskupové, aby vyjeli vpřed a řekli: „Tak, „třepali“ jste se jako osiky, tak se „třepete“ dál a my budeme dál tak a tak. Davídkovi biskupové spíše mlčeli a do Vatikánu nejeli. Davídek byl mrtvý a ostatní nevytvořili jednotu. A diplomatická zkušenost a umění jednat efektivně, to také nebylo. Propadli negativnímu očekávání a potom se volili biskupové z těch, kteří se „třepali“. Ti se pak radovali: „Hurá, máme to! Máme to!“ Každý, kdo přijme takový úřad, jako je biskup, tak by se měl „třepat“, protože to má velkou starost a velkou bolest na svém „hřbetě“. Jenomže tito noví biskupové zavedli kolektivní Biskupské konference – to je ta rafinovanost. Biskup, to byl kněz, to byl pán na tom území, jako byl pan farář na své farnosti. To všechno je dnes jinak, je rychlý vývoj změny. Zdá se, že vítězství úřadu, Nestalili jsme té dobrou. Kdo jí stačil?

Udržoval jste tedy s ním kontakty?

Tak s Jendou Blahou jsem udržoval takový nepravidelný kontakt, jinak takový normální kontakt vlastně s mnohými z nich. S Bělou Provazníkem, nebo dneska ještě žije Jirka Krpálek, ale Krpálka jsem neviděl už roky. Ten byl, myslím, v Tišnově, i Kuřimi, nebo tam někde byl. Dneska jsou již v tišnově všichni po smrti.

V čem spočívala Vaše činnost po roce 1989?

V té době jsem již dělal prostého zedníka. Asi v roce 1987 mi bylo svěřeno jedno ze stavebních středisek Stavebního podniku. V této funkci jsem vydržel necelý rok. Poznal jsem skutečnost, že mám pod sebou asi osmdesát pracovníků, z toho asi šedesát zedníků. Ve skutečnosti zednickou profesi ovládalo jako řemeslo pouhých šest, kterým se dalo říci, že umí zednickou práci. S takovým kolektivem se nedaly plnit požadované úkoly. Odešel jsem z funkce a šel pracovat jako zedník. Tuto práci jsem vykonával až do odchodu v roce 1993. Řekl jsem stranickému výboru, že já už nemám na to vychovávat lidi, kteří neumí pracovat. A že jdu dál zedníka. Tu práci zedníka jsem dělal tři roky. To řemeslo potěbuje minimálně nejen řádné vyučení, ale pětiletou praxi. Ještě dva roky mi chyběly, abych se mohl nazvat zedníkem, ne papírově, ale skutečně. Je to prokonečně řemeslo.

Vraťme se do roku 1969, kdy jste byl vysvěcen na kněze.

V tom roce 1969 jsem skončil semináře a zkoušky. Byl jsem vysvěcen již v únoru. Já jsem o to nikdy nijak neusiloval, jen jsem se na to připravoval, ale najednou mi to Davídek nabídl, že bych mohl být vysvěcen. Já jsem řekl: „Já se vzdávat nebudu.“ Tak pozval ze Slovenska tajného vysvěceného biskupa eckokatolické církve. Musel jsem přejít do eckokatolické církve a

vysvítily mne tady doma. Když pšel ten nový nejistý ás obnovování socialismu a o ekávaly se odsuný na východ...

Orientace církevních úad trvala až do osmadvadesátého, jak to mnohdy trvá úad m, než se zorientují. Než uznaly, že se zem to í kolem slunce tak to trvalo také hodn dlouho, nyní už se to zlepšilo, že v ci trvají p t, deset let.

Jak p esn probíhala integrace?

V šedesátých letech... To bylo tak, s námi se vyloženo po ítalo, že se bude provád t s tímto obyvatelstvem to, co se provedlo s Ukrajinou. To byl takový vzor, na Ukrajin , tam bylo také hodn obyvatelstva vyst hovaného na jih. Z Podkarpatské Rusi zase obsadili jejich místa, prost bylo to tak hodn promíchané. V ilo se tomu, že jak se situace vyvíjela v tom osmašedesátém, tak že sem p íjdou Rusové ve v tší mí e a za nou se tady zabydlovat. K tomu bohudík nedošlo, a proto jsme byli v tom dev tašedesátém vysv cení – že budou p esuny. A potom, když se to p evrátilo, si s námi nev d li rady. Protože to všechno Vatikán v d l, všechny naše seznamy tam ve Vatikánu byly, jenomže Vatikán... Zase jen taková perli ka. Tady na univerzit v eských Bud jovicích u í Karel Skalický, napsal knížku o Druhém vatikánském koncilu. Utekl za hranice v dob , kdy utekl m j bratr. Bratr ho znal ze studií z íma. Skalický jako mladý student utíkal ještě s dalšíma dv ma, dalšími mládenci, kterým v il, vždy spolu s nimi st íhal pohrani ní dráty. Slavn utekli, až do Vatikánu došli ti dva. Až teprve te , po dvaceti letech se dozv d l, že ti dva, to byli p íslušníci StB, kte í šli do Vatikánu studovat. Oni tam vystudovali a byli to zahrani ní agenti pro západ. My jsme m li velice dobrou pov st jako špioni – to íkal bratr – že se t žko dostávalo do Pentagonu, ale že se tam dostali eši. To byla jedna velká aféra, že tam jako agenta odhalili echa. Takže jsme m li dobrou pov st ve zpravodajských službách.

V roce 1998 jsem dostal na starosti eckokatolickou farnost - okres Jihlava, okres T ebí , Znojmo. De facto jsem jezdil jenom do Jihlavy a po cest jsem d lal ještě Velké Mezi í í. Protože ty finance nebyly a eckokatolíci taky nebyli... Za ínal jsem v Jihlav , nakonec jsem se tam domluvil s ímskými katolíky – premonstráty. Byli ke mn vst ícní a dob í. Zpo átku mi uvolnili kapli ve farním objektu. Protože tam p ícházelo jen n kolik v ících, domluvili jsme se s místním správcem farnosti na tom, že budu mít jednou za m síc ve erní svatou liturgii - mši svatou místo západní v chrámu u sv. Jakuba, ve farním chrám . Tam jsem to míval jednou za m síc. Nebyli tam „naši“ v ící, abych to tam m l víckrát.

ecko-katolík se moc nep íhlásilo. Je tam pravoslavná farnost. Tenkrát ještě Ukrajinští ob ané u nás nebyli v po tech, jak je tomu dnes. To by byla další kapitola na vypráv ní, o Ukrajincích. A tak jsem sloužil v té Jihlav a st ídav ve Velkém Mezi í í. A to jsem sloužil od roku 1998 do roku 2010. Nechali m p esluhovat, tak jsem sloužil pomalu do šestasedmdesáti. A mezitím se to naplnilo Ukrajinci, a pan biskup m l pravdu v tom, že to potom obsadí ukrajinským kn zem. T ch našich eckokatolík se moc nehlásilo. Už se tam skute n slouží Ukrajinc m, kte í jsou v tšinou eckokatolíky.

Mons. Doc. Ing. Radomil Kaláb CSc.

- narozen 31. května 1930 v Brně
- pracoval jako výzkumný pracovník v oboru železobetonových konstrukcí na fakultě stavební VUT v Brně, kde nakonec od 1. 2. 1991 byl pověřen vedením Ústavu stavebních a zkušebních metod, ve funkci zůstal pouze do konce roku, protože očekával nástup do pastorace v církvi ve stejné
- požádal o vstup do církve
- 4. dubna 1968 tajně vysvěcen v Chřlčicích na kněze biskupem Felixem Davidkem
- požádal o pastoraci zasvěcených žen a vnovel se výuce dogmatiky v rámci tajného studia skryté církve
- v roce 1992 přešel na teologii na teologické fakultě v Praze
- v roce 1992 přešel na „sub conditione“ brněnským biskupem, poté 1. října nastoupil do duchovní správy (farnosti u kostela Neposkvrněného pojetí Panny Marie v Brně, od roku 1995 u kostela sv. Bartoloměje v Brně - Žebětín a od roku 2006 až dosud farním vikářem u kostela sv. Jakuba v Brně)
- 5. ledna 2014 jmenován Františkem I. kaplanem Jeho Svatosti, při této příležitosti mu biskup Vojtěch Ciklák udělil medaili sv. Cyrila a Metoděje

Spam tníkem uskutečnily dva rozhovory. První rozhovor proběhl 8. června 2012 v bytě v Brně, druhý rozhovor proběhl 18. ledna 2015 tamtéž.

Domníváte se, že existuje nějaké společenství milieum skryté církve?

Vzpomínání je vždycky problematické. Nejen, že si člověk na všechno nevzpomene, ale také, že pozná, že v každém člověku je jakýsi individualismus. Hledá své uplatnění, ale také jakýsi způsob sobě službu. Jestliže pozná, vycítí, že jakási služba by byla dobrá, přinesla dobro – nejen jemu přímo, ale i jak by posloužila i těm druhým, rozhodne se pro to. A nedá se říct, že jsme všichni, kteří jsme se dostali k Davidkovi, byli stejného ducha a stejné povahy, nebo záměrně chtít něco takového vytvořit.

Čím jsme se dále od těchto situací, tím poznáváme, jak se vyvíjel život po změně celé této situace politické a náboženské, i po pádu komunismu, nebo ještě v jeho existenci, nebo potom v závěrech. Byly tak velké rozdíly, že jsem si to nedovedl dobře uvědomit. Tebe osobně vím, že když jsem byl svěcený, že jsem žádal, abych byl určen pro brněnskou diecézi, protože jsem cítil a doufal, že se stávající režim rozsype. A že chci pomoci a požádat v tom, co se mně jeví už v civilním zastání, které jsem celou dobu v totalitě dělal, jak lidé odpadají od víry z neznalosti, z jakýchsi předsudků vnucených a vydávaných za hluboké vdecké pravdy. Zatím to byly propagandistické bludy, které odváděly od Boha, aniž by daly hlubší poznání v oblasti víry. A i zkrátka, dnešní doba, a obzvláště, když vzpomenu na (*Jiřího*) Grygara, když říká: „Věda a víra nemohou být v rozporu, vždy jsou od Boha.“

Je to všechno jenom otázka nastavení si nějakého rástru, skrz který chceme posuzovat svět, vědu i náboženství. A toto není kdo má stále nastavené a přes tyto brýle nevidí cestu. A potvrdil jsem si, že tím, že v zastání jsem byl napojený i na vědu, a zcela logicky jsem musel hledat příčinnost v konkrétních skutečnostech, které jsme museli prozkoumávat, a že to věc není v rozporu s vírou. Naopak, že když tento rástr přesnosti si nasadím i na víru, tak tam mám dost takových argumentů, aby se ta víra posílila. To byl i jeden z aspektů, který se vyvíjel i ve mně.

O tom, že lidé jsou a byli různí, svědčí to, že po zmn režimu mnozí odmítli, pod záminkou, že nechtjí p esv cení, že nechtjí v bec ve ejn p iznat, nebo chtít dál realizovat život ze sv cení. A šlo o kn ze nebo a šlo i o biskupy, protože tenkrát byla daná jednoduchá a základní podmínka, ale jakým zp sobem se realizovala, to byla druhá bolestná vzpomínka. Že jestli chceme sloužit v rámci oficiálního za azení do struktury církve, bez ohledu, jestli jsme prošli školou takovou nebo jinakou, a že všechno bude normálně řízeno v ádu oficiální církve, nebo se vzdáváme všeho posvátného, co jsme n jak p ijali a chápeme to jako minulost. Tím nechci tvrdit, jestli to n kdo p ijal s dobrým v domím, nebo špatným v domím, nebo jaké to m lo vyhlídky do budoucna. To není moje v c, takže vím, že mnozí odstoupili, že chtjí sloužit Bohu, ale tak, že odmítli to plné zapojení se do struktury církve podle p ijatého sv cení a vlastn se vzdávali té oficiální platnosti sv cení – a už kn žského, nebo toho biskupského.

V té situaci se ovšem velmi negativn projevila dlouhodobá obava ve ejné církve n jak p ijmout, že ta skrytá církev nebyla d laná sama pro sebe, ale pro službu Bohu tak, jak to d lá ve ejná církev. M li z toho strach, že je to n co sektá ského. N co odporujícího ádu církve a poslušnosti. Že je to cosi vzpurného, a to si myslím, že ve v tšin p ípad je hodnocení chybné. Proto byla i ta dlouhá odmlka od doby, kdy jsme se nahlásili biskupství, že jsme vysv cení do využívání služby. Za ala se zpochyb ovat platnost sv cení od biskupa Davídka a byla daná podmínka p esv cení. Trvalo to p esp íliš dlouho, to bylo velmi t žké období tušení, že vlastn je tomu n jak brán no, a že se o to nestojí, a že je to jakýmsi zp sobem záhadné pole ml ení. Bohužel, to bylo zna n bolestné a lidi to zna n znechutilo, že i pak jednali jinak, než t eba m li v úmyslu. Ten jednozna ný p ístup, který tenkrát byl nabídnutý: „Bu podepíšeš souhlas s p esv cením, nebo podepíšeš souhlas se vzdáním se pravomoci ze sv cení. Jedno z obojího si vyber.“ Navíc bylo to v latin , latinu tenkrát jsem celkem dob e um l, protože jsem studoval v latin , z latinských knih.

To byly bolestné zkušenosti z minula, ale to bych ekl, že to není otázka jednotného ducha Davídkovského. Protože ten byl vyložen zam ený na nouzový stav sv ta, kdy církev bude mocensky odstavena nebo držena v kleštích n jakého režimu, a takového nebo jiného, že nebude moct p sobit. Tak aby byla tzv. druhá linie. Druhá linka je jist pro k es anství a obecnou církev dobrá a správná. Proto hledal i takové cesty, které v b žné dob jsou neobvyklé. A otázka t eba n jakého urychleného sv cení, když je to možné. To se týkalo i nás, to není tajemstvím. Anebo potom bylo vymyšleno Davídkem to sv cení žen, bohužel ten koncil neš astný. Což byl d sledek r stu proticírkevního smýšlení a nátlaku i okupace Rusy.

To je jasné, že i kolem Davídka byla r znorodá spole nost. Že n jakým zp sobem to možná ídil Davídek, to nevím p esn . Ty lidi t ídil a pomáhal mu v tom nesmírn otec Krátký. V d l a znal už lidi, kte í jsou zvyklí na takovou formu církve, klasickou formu služby v církvi – svátostnou, výukovou, vedení kroužk , i eholního zam ení a podobn . íli toto bylo z ejmé. Také poznali, kdo je studijní typ a je ochoten tedy i jakési výuky. To vím o sob , protože jsem byl taky pov en výukou dogmatiky, a pak jsem vedl d v ata - sest i ky, k životu, skoro bych ekl, eholnímu. I když to bylo formou otázky do budoucnosti, jak to realizovat nebo od toho odstoupit.

Ten duch Davídk v nebyl v tom, že všichni m li mít stejné smýšlení, protože i to ukázal Kobe ický koncil – tam nebyli všichni pro, tam byly i hlasy proti, i ze strany t ch tajných biskup . Ono to bylo prý vyrovnané. Davídek dovedl siln prosazovat své myšlenky, i jakýmsi zp sobem manipulace s lidmi, usm r ováním. Nemyslím ke zlu, ale k tomu, aby se prosadila jeho idea. V tom sm ru byl dokonce nep ístupný debat . Vzpomínám na jednu v c, kterou mi ekl otec Krátký, tomu se v duchu stále usmívám: „Když budeš mít n co proti názor m Davídka, ne íkej mu to. P ij a ekni to mn , nap ed se o tom poradíme.“ Bohužel Davídek nebyl p ístupný, alespo z mého hlediska, n jakým disputacím nebo hledáním. On m l vždy už názor uzav ený, vyt íbený a ten prosazoval a cht l jenom souhlas.

V jistém smyslu byl génius, v obsahu nebo ve schopnosti pojmut látku r zných v dních sm r do dost velké hloubky. To mi nep ísluší hodnotit, to není má znalost, ale v tom smyslu byl geniální, to jist . Krátký byl opravdu takový d í , který se snažil tak íkajíc „p íhrávat“ lidi Davídkovi, vyhledávat. Oni dávali vyhledávat lidi. M vlastn takhle vylovil v kostele u jezuit ínženýr Ji í Pojer. Ten, co potom emigroval do Švýcarska, až byl vysv cený na biskupa. On m l známost s jednou Švýcarkou, která dokonce chodila k Davídkovi. Ale pak mi krátce ekl, že považuje za omyl, že se setkal s Davídkem, že všechny dokumenty, které m l u sebe, spálil, a že chce n jak hledat další cestu sám. Mn ne ekl, že prchá pry p es hranice.

Jaká byla Vaše životní cesta ke skryté církvi a ke kn žství?

N kde jsem etl nebo slyšel, že v kriminále se sešli všichni ti velcí, v etn Davídka, Zv íny, atd. Tam promýšleli, jak být ú inní v tom, aby potla ování církve nem lo takový negativní dopad pro spole nost. Takže tam asi byly jakési za átky. Pak se to vytvá elo samostatn v echách (kolem Prahy) a podobn , tady zase kolem Davídka.

Davídek byl velmi podnikavý, intenzivní a do jisté míry state ný až n kdy hazardní, ve svých jednáních. Vzpomínám, jak kdysi on sám nám vykládal, jak pot eboval jakési potvrzení, aby mohl cosi študovat. Pot eboval razítko KS , a tak v noci vlezl oknem do n jakého jejich sekretariátu, dal si razítko a zase oknem vylezl ven. Což by si asi normáln b žný lov k netroufl. On byl podnikavý, ale vlastn já jsem o tom v tehdejší dob v bec nev d l.

Když mluvíme o t ch za átcích, rodi e byli k es ané, m li spolu svatbu v kostele, ale byli už nepraktikující, takže to bylo úpln vlašné k es anství. Kdo m jako malé dít vedl k modlitb , byla babi ka. To je zas možná takový typický jev. Také mám zkušenost, že vnu ata prosila, abych svátostmi zaopat il jejich umírající babi ku, ale rodi e t chto vnu at to nem li v d t. Tak vyost ené to u nás doma nebylo. Moje životní cesta se pozvolna vyvíjela a skrytá církev, nebo snad kn žství, byly až po delším úsilí a hledání jakýmisi kýženými cíli (ovšem díl ími cíli). Vyno ily se po nelehkém zvažování vlastního života a životní cesty v daných podmínkách osobních, rodinných, politických, spole enských a rodícím se souladu touhy žít smyslupln a odpov dn .

Mladistvé „zvlaž ování“ ve ví e v dob dospívání mnou n jak zat áslo – asi když mi bylo 15 let. Vedlo to k nahodilému, ale soustavnému seznamování se s naukou víry, náboženskými informacemi a vztahem k Bohu. V tichosti soukromí jsem pro ítal množství náboženských knih - p edevším k es anských, i když ne vždy jen katolických. Rostla ve mne touha po Bohu a po život s Bohem. A toto období trvalo asi deset let.

Po skon ení vysoké školy jsem p emýšlel jak dál, zda hledat cestu do manželství se zam ením na rodinu, výchovu d tí atp. Nebo vstoupit do n jaké formy zasv ceného života. M j známý kn z z Orlických hor, P. Pavel Kopecký, mi cht l pomoci a nasm roval m postupn dv dívenky, o kterých p edpokládal, že by se ke mn hodily. Pokusil jsem se postupn navázat známost s první a pak ještě i s tou druhou, ale také jsem ze všech svých sil zintenzivnil modlitbu a doslova dotazoval se Pána, ba žádal i znamení, jak se mám rozhodnout. A tak jsem nabyl poznání, že manželství není cesta pro mne. Rozhodl jsem se pro jediné ešení, které se mi jevilo jako snad proveditelné (i v dob totality); skrytý zasv cený život v n jakém ádu. Jenže když v roce 1950 byly zlikvidovány všechny ády, nehledal jsem tu vn jší formu, ale intenzivn jsem se pustil do studia teologie, zopakování a dou ení latin , shán l jsem teologickou literaturu, v etn breviá e a modlitebních knih, pochopiteln v etn bible (a to i v latin i n m in).

Po vyštudování techniky jsem nastoupil do podniku. Tam o mn v d li, že chodím do kostela, i ve všední den, i že n kdy ministruji. Byly tam kádrové prov rky, asi kolem roku

1958. U m jasn za ali o náboženství. Dialog, otázka: „A co Toufar a takové ty podvody?“
Odpov : „Já jsem u toho nebyl, já vlastn tu historii ani neznám. Já jsem si p e etl, co je v novinách a tam to není popsáné. Tam je jenom napsáné, co se mu klade za vinu, ale jak to bylo, já nevím.“ „To je p ece jasné.“ „Tak jestli je to jasné, tak kv li tomu nep estanu chodit do kostela. Poslyšte, když najdete v housce zape eného švába, p estanete jíst housky? P jdete k jinému peka i, to je jednoduché.“ Dali potom záv r. Vyhozený ze zam stnání - náboženský fanatik. Tento titul se mi táhl pak i celé období dalších zam stnání. M l jsem to p ipsané na všech kádrových materiálech. Takže to byl takový titul honoris causa, bych ekl.

Jaké bylo Vaše rodinné zázemí? A jak jste se dostal ke k es anství a k duchovnímu povolání?

Z jaké rodiny pocházím: z rodiny katolické, ale nepraktikující k es anství. Rodi e byli pok t ní, svatbu m li v kostele, ale když šli do kostela, tak na n jaký koncert nebo na n jakou společenskou událost. Jinak i jako dít vzpomínám na modlení mé babi ky. Tatínek pravideln zval k nám do bytu n které kanovníky z Petrova. To se sešli do uzav ené společnosti, hráli si tam karty, jak bylo tenkrát ve společnosti zvykem. Kou ilo se tam, tatínek ku ák nebyl, ale když byli hosté, tak si zakou il s nimi. Po té stránce zase všechna est i mému tatínkovi, ale nevedlo to k takovému intenzivnímu k es anskému životu. Žádné svátosti, žádná povinnost ned lní mše.

Výuka náboženství: to vlastn za alo, až jsem chodil do školy a do náboženství na obecné škole a ty i roky na gymnáziu. Tak to se psalo, jestli jsem byl v ned li v kostele. Na gymnáziu jsme m li dost nep íjemného katechetu, takže od kvinty jsem už do nepovinné výuky nechodil. Ale tím více jsem za al víru a Boha hledat sám, jak jsem o tom už íkal. Pak jsem teprve za al p emýšlet. Za al jsem se zabývat náboženstvím d kladn . Nacházel jsem víru, nacházel jsem odezvu, nacházel jsem smysluplnost modlitby. P edtím jsem se modlíval n jak, že to pat í k životu ráno, ve er. Moc o tom nevím, prost to bylo n co takového vn jšího.

Pochopil jsem i mnohé jiné: že vlastn prarodi e z jedné strany, z našeho rodu, byli sice nábožní, ale taky moc s tím kostelem nekonvenovali. D de ek dokonce v Králov Poli nechal vytesat sochu sv. Terezi ky, ale z druhé strany zase m j d de ek prohlásil, že žádný kn z nesmí p ekro it práh jeho bytu. Takové e i, nechápu pro . Na druhou stranu ta babi ka, co se za m modlila, chodila do jakési mariánské družiny... Proto v ím, že to byl vymodlený dar z její strany pro m , pro m j život. Po vysoké škole, kdy jsem žil skute n už vírou, jsem se snažil p ícházet a chodil jsem na mše svaté i ve všední dny a k p íjímání a ke svátostem. Vedl m k tomu takový n jaký vnit ní hlas a nutil m , i když to nebylo pohodlné. A i ta doba od toho roku 1948 byla krutá, komunisti p íšli k moci, zase tatínka vyhodili z práce hned v tom osma ty icátém. On byl státní ú edník. Pon vadž i N mci p edtím ho vyhodili, my jsme byli rodina po ád n jak pronásledovaná, tak v lov ku se to za ne všechno bou it. A cítil jsem to jako nezbytnost hledat Boha a žít pro Boha. To se n jak o mn v d lo všeobecn , takže na gymnáziu už jsem m l i jasné prohlášení komunistických spolužák , že a si nemyslím, že já odmaturuji. Že m nepustí ani k maturit a vysoké školy - to a tak n jak pustím z hlavy v bec.

Nakonec jsem odmaturoval, s vyznamenáním, a dostal jsem se na techniku, protože tam byl nedostatek student . Tam brali, na stava inu. P vodn jsem cht l na architekturu, ale tam by bylo zapot ebí mít ideové doporu ení ze strany komunist , což jsem nemohl ekat, takže to už jsem potom ani nezkoušel. B hem studia jsem žil z toho, co jsem na erpal. Snažil jsem se n jak to prožívat, jak jsem um l, jak jsem považoval za dobré. Ješt moc jsem nep emýšlel - co a jak budu žít. A on mi to taky n který kn z doporu il.

Do kterých kostel jste chodíval b hem Vašeho hledání duchovní cesty?

V pracovní dny (ale až jsem měl jasno v duchovním zaměření) jsem chodil na šestou, před prací a v tšinou k Tomáškově, protože jsem to měl nejbližší do práce. To mi práce začínala v sedm nebo v kolik. O nedělních porážkách, nejdříve jen do nejbližšího kostela na Grohově ulici, později jsem hledal zajímavější kázání v dalších kostelích.

Jakým způsobem se z Vás stal kantor na vysoké škole?

Na vysokou školu jsem se dostal jako stavební inženýr – statik téměř omylem v rámci delimitací různých podniků, které nakonec vzala škola. Když chtěli opravovat areál VUT a viděli, v jakém stavu to je, tak si přibrali projektanty, a já jsem byl jako statik k tomu. Já jsem tam byl přijat do kanceláře, ne do výuky. Ale architekti se pohádali, takže se stavba zastavila. Tím pádem jsme byli přijeli jen na výukové části školy, ke katedře stavební a zkušebních metod. Takže jsem se tam dostal a „kádrovák“ to nějak uniklo. Vzali mě na zkušební dobu, buďna to nepišli, nebo na to zapomněli. Takže mi dali smlouvu na dobu neurčitou. Protože po zkušební době chtěli obnovit tu zkušební dobu ještě znovu, což jsem jim prokázal, že je to jasně protizákonné. Tak si mě pak zavolali „kádrováci“. Řekli, že mě nepřijímají, ale že mi speciálně říkájí, že si dají zvlášť pozor, abych se nedostal mezi studenty, protože my si svou mládež kazit nenecháme.“ To je ten vykecávaný – náboženský fanatik. To bylo tak v letech asi před šedesát. (Musel bych se podívat.) Takže to jsem zase trpěl nejen strachem, co se objeví dál, ale protože jsem tam měl tu poznámku, tak jsem měl ten nejmenší plat, který byl v době možný, po celou tu dobu. Což se projevilo i na mém dochodě, což mi ale zase tak nevadilo. Pedagogickým pracovníkem jsem se po právní stránce nikdy nestal, ba ani ne, když po změně režimu mě dovolili obhajobu mé habilitace na docenturu.

Jak probíhala Vaše příprava na kněžství?

Již dříve zmíněný kolega Ing. Jiří Pojer, který mne vídal modlit se v jinak prázdném kostele u Jezuitů, mi nabídl, že by mohl poradit, a že bych se mohl s ním někdy setkat, kdo by mi mohl dodat literaturu, třeba i novější. Seznámil mě s profesorem Krátkým. Krátký říkal: „To je dobré seznámit se postupně s dogmatikou a dalšími obory teologie. Že má takové kontrolní otázky, takže bychom vždycky jednou za měsíc nebo za nějaké období mohli probrat jeden traktát apod. Já jsem říkal, že si myslím, že bychom to mohli probrat i rychleji, pokud je to smysluplné, jestli chce, že si myslím, že jsem to už zvládl. Ne že všechno vím z hlavy z paměti, ale že jsem to akceptoval... Tu první nechal za měsíc a pak na další mi dal dva traktáty, No a pak to vzal nějak rychleji, protože zjistil, že dogmatiku znám a byl ovidně překvapen.

Ten mě následně nasmroval i na Davídku. To bylo až po nějaké době, kdy zjistil, že studium беру vážně. Sáhodlouze mi vysvětlil, a to bylo pro mě těžké rozhodnutí, že mám přijmout kněžské svcení. „Když přijdeš do školy, tak oni ti stanoví formaci na X let.“ Pak bych teprve mohl jít studovat kněžství – teologii. „Pak budeš typický chlap mezi osmnáctiletými.“ Tak to byla první fáze, že bych měl uvažovat o tom, napřed se nechat vysvětlit a pak vstoupit do školy. S tímhle plánem, jsem nakonec souhlasil. Pochopitelně i toto bylo probráno v modlitbě.

Pak se to naskytlo, (rok šedesát sedm, to byl ten Dubček) to Pražské jako, že se situace nějak lepší. Tehdy oni ty adepty posílali na svcení buďto do Polska nebo do východního Německa, to už byla prošlapaná cesta. Už jsem o tom i věděl, a tak mi to nějak plánoval. Jenže pak nastala ta změna, a Krátký mi s rozjásáním sděloval: „Máme svého biskupa a je to zařízené. Bude to u nás a bude to velmi rychle.“ A vysvětlil, že bude-li nutno, cosi dostudovat a bude i tento režim – komunistický - tak se nikde nebude hlásat, kdo je kněz. Takže tak to

bylo namyšlené ještě před odchodem Rus , i takto se to postupně realizovalo. Já jsem nebyl jediný, ale Davídek nesvil hromadně, ale každého jednotlivě. My jsme o sobě nesmlouvali v detail, nesmlouvali se znát příjmením, takže jsme si říkali křesťanským nebo dokonce předváděnou, tak to bylo sympatické. Mn Krátký dal předváděnou- Hilarius - to znamená radost. Takže jsem dostal církevního učitele.

Tímto způsobem to bylo domluveno, takže jsem byl tajný, (tam nesmlouval být ani bratr, ani rodiče, ani nikdo z blízkého okolí) v dubnu v šedesátém osmém roce vysvěcen. Bylo to v Chrlčicích u Brna, v domě jeho příbuzných. Bylo to takovým tím „polo-skrytým“ způsobem a před známými, že mi to vadilo. Protože já jsem si předtím nastudoval knihu *Cesta k oltáři*, která byla napsána k přípravě, ale i k samotnému svěcení - jak probíhá, v jakém prostředí atd. A teprve to bylo takové „supernouzové“. On ještě sloužil mši v latině, ale to by mi nevadilo, já jsem už s misálkem normálně sledoval mše svaté v latině. Ale ono to bylo úplně potichu. Já jsem nevěděl, kde je a to jsem byl kousek za jeho zády a to jsem nevěděl, co vlastně dělá. Teprve jsem nevěděl, jestli to bylo proměňování, ale ono to bylo teprve obřadění. Takže jsem tam prožil řadu takových psychologických šoků.

Předpokládalo se, že bude pak vhodný nějaký rok do obřadění, pro ty už starší kněze, kde by se probraly ty disciplíny, na které nedošlo nebo nemohlo dojít v rámci skryté výuky nebo domácí výuky. S tímto v domě jsem byl v dubnu vysvěcený na kněze. I v tehdejší době - a teprve nevím přesně, jestli to bylo před tím svěcením, nebo až potom - probíhal oficiálně kurz hebrejštiny na jedné škole v Brně kde v Zábrdovicích. Tak jsme se učili hebrejštinu, to učil jeden kněz. Naše tina jsme taky měli kurz, to dělal právě ten Jiří Pojer, který studoval klasické gymnázium, učil nás tina umění. Moc děkujeme to nebylo, něco jsme dovedli přečíst a tak ten otěnáš větin. V té hebrejštině zase něco z toho zařádku. Mnohé předem ty jsme na svěcení opravdu přetli - jakési učebnice a knihy. Nebylo to ani moc zkoušené... To jsem chodil do sboru zpívat gregoriánský chorál, takže jsem liturgii viděl a prožíval, tak jsem si to nemusel ani nijak dokazovat, protože jsem o tom něco věděl, nebo jsem četl skriptu.

Situace se zase silně změnila ještě před odchodem Rus , kdy už Davídek měl domluvené s (*Františkem*) Tomáškem, že přijde za ním a představení se mu jako tajný biskup. V té době už jsem věděl, odkud Davídek přijal to svěcení, že to bylo přes Blahu, ale on se dověděl, že se chystá invaze ruských vojsk na naše území. Že nastane okupace jako za Němců, takže z nás udělají ruský protektorát. A že je velké nebezpečí odsunu lidí odsud, a že se nesmí nic prozrazovat, takže přísné mlčení a ticho, co bude.

Jak to dopadlo politicky, víme všichni, a že tedy církev na delší dobu musela zůstat skrytou v tom našem slova smyslu. I když jsem si ještě vynutil na Standovi Krátkém, že jestli brněnský biskup před tím svěcením ví, že máme být svěceni. On říkal, že o tom ví, neví ještě, neví jména a nebude mu to sděleno, ale v principu, že se svěcením souhlasil. Protože má-li to být pro brněnskou diecézi, tak to takhle... Takže jsem byl určen svěcením pro brněnskou diecézi, to Davídek říkal. Ví, že některé svěceni pro skrytou církev. Takže právě mnozí z těch neslibovali, že chtějí pro všechny církve, ale že chtějí přisobit ve skryté církvi. Jak? To už je jejich věc. Já jsem právě z toho titulu považoval za nutné předhlásit se tomu brněnskému biskupovi, jak nastoupil.

Kde jste se setkal s otcem Krátkým?

Bylo to poté, co byl propuštěný z vězení a byl jeřábníkem v nějakém stavebním podniku. Jezdil s jeřábem. Kde jsme se poprvé setkali nevím, ale v tšinu zkoušek a setkání dělal v autě, to bylo pro něho typické. Někde cestou. Ale byl jsem u něho i v jeho bytě nad Lužánkami v Brně. To byl starý dům. Krátký se ke mně choval velmi přátelsky a výsledek předzkoušení byl, že mě pověřil, abych učil dogmatiku další zájemce tajného studia.

Takže jsem pak měl kroužky, dokonce jsem pro ně napsal skripta, a využíval jsem dogmatiku.

Kolik jste měl studentů ?

Nebylo to zase moc. Vždycky ta skupinka mohla být tak pět, osm lidí, a těchto skupinek bylo postupně několik, a pak jsem měl ještě skupinku devět. To byla příprava pro eventuální vstup do školy. I ta dogmatika se v tom případě musí probrat, byla taková zjednodušená. Proto jsem sestavil dvojí skripta, jedny s latinskými definicemi dogmat a druhé stručnější jen české. Takže těchto studentů bylo postupně asi 20 až 30.

Kdo všechno využíval na „Davidkově univerzitě“ ?

Ve třetinu Pojeř. Latinu nevím kdo, nebo tu už jsem znal a tudíž jsem nikam nechodil. Pak jsem sám využíval dogmatiku, k tomu jsem byl pověřen a napsal jsem skripta, která existují, a dokonce jsem je nabídl a potom poslal k prověření po změně režimu na teologickou fakultu do Olomouce. Měli jsme také různé přednášky koncipované jako takové semináře. Bylo několik takových přednášek o Cyrilu, o Metodějovi a ledacos. To bylo tady někde v takové době, někde tady kousek nad Brnem a míval to někdy kolikrát, on myslím už i v Praze, já bych si musel těžce vzpomínat... Je to myslím kněžský katolický... V třetina nás byla jako samouci, při ověření jsme si různé skripta - nakolik byla přístupná. I to co měli třeba v Litoměřicích, takže to jsem nakonec i měl: (Václava) Wolfa - dogmatiku, morálku, (Jana) Merella - teologii biblistiku, to jsme studovali z pramenů a z Bible více, méně sami.

Jistě byly různé takové přednášky, kdy někdo z nás, kdo něco nastudoval, tak o tom také v kolektivu měl přednášku nebo seminář, jak jsme tomu říkali. I v rámci toho, že hlavní semináře bývaly v Koberžicích, nebo v Komárově, nebo u těchto Javorů. To bylo tak, že tam někdo měl seminář o něčem, co patřilo do nějakého teologického oboru. Takže různé takové typy, které nás vedly k tomu, že jsme byli dost ovlivněni teologií Teilharda de Chardina a dalších myslitelů z poloviny nebo z konce minulého století. Nebo přednášky Krátkého o II. vatikánském koncilu, on potom taky vydal jako skripta, takže to jsme pak až po vysvědčení, studovali a doplňovali si znalosti. Maximální vzdělávání bylo stále převážně soukromé studium.

Jaký byl a je váš vztah k de Chardinovi?

Tak etl jsem to také a hodnotím to, jako sympatický vztah ke své tu Jeho myšlenky se snaží vytyčit globálnější plán, který má Boha s celým stvořením. To je ta Kristogeneze, co všechno proniká. Víte, to má biblické, symbolické výrazy, které se dají najít v Bibli. Po té stránce to není plácnutí vedle. Že to není žádný církevní útitel, to je mi jasné, přeci má jakousi vizi, a už básnickou nebo filosofickou. Je v tom něco a je to zajímavé. Taky asi hlásal moc odvážně, když tvrdil, že v každé hmotě je cosi božského. Ano ta hmota má své síly a řídí se zákonem atd. A všechno je sehrané, takže to funguje. Tam bývají atomy a vše funguje, čili plní jakýsi plán a plán pochází od Boha, čili je v tom ta Boží myšlenka. To je cosi božského, co je ve všem. Má to logiku, má to opodstatnění, i když pro běžný život nám to nemůže moc dát, pokud jsme zaměřeni jen na to materiálně.

Proměnila se nějak vaše pozice při oficiální liturgii, pokud jste se jí už účastnil?

Snažil jsem se využívat přítomnost na mších svatých skrytým a tichým koncelebrováním. Ale už účastoval jsem se v chorálním sboru a v liturgickém obřadu

svatého Tomáše, co vedl (*Ludvík*) Kolek chorálních zpívání v latině. Tím, že jsem znal latinu, tak to pro mě nebylo nic zvláštního nebo těžkého. Jsem zpěvák, i býval jsem kdysi. Nedělal jsem sólového zpěváka, ale jenom v chóru. V chóru jsem vystupoval skoro padesát let, stabilně jsem chodil zpívat a utajen koncelebrovat každou mši po celou tu dobu ukryvaného kněžství.

Měl jste nějaké kněžské, duchovní vzory?

Jeden z nich tam byl kanovník (*Josef*) Budiš, který dobře zpíval a i dobře kázal. Toho jsem rád poslouchal, byl u Tomáše a taky u Jezuitů. Ono se o něm mluvilo, že měl být, i za totality, kandidátem na biskupa v Brně. Ten míval krásná kázání, plná té Boží přítomnosti a duchovní energie.

Mně se líbily promluvy pátera profesora (*Antonína*) Nedomy, on to měl pěkně, pěkně napsané a před mší si to vždycky opakoval. Chodil vždycky s papírkem a on to měl takové precizní, on byl taky i precizní dogmatik. Jednou říkal, jak zná dogmatiku, že to zná od desky po desku. Měl to důležitě, všechno. On byl ovšem někdy trochu přístupný pro nějaké povídání. Jako z povídek byl dobrý a vládnul, že jsem vysvětlil tajně. Že je rád. Dobrá kázání míval i pater Voda, toho jsem taky znal, to byl spisovatel, chodíval sloužit na Grohovu. On vždycky zašel o nějakém autorovi, spisovateli, tak jsem říkal, že jsem se dověděl, co napsal ten nebo onen, ale nedověděl jsem se, co je v bibli (tak to byla trochu taková moje kritika). Jako kněz byl skvělý, to teda ano. Potom byl jeden v Masarykově čtvrti, já si te nezapomenu, pán zpíval... To prostě byla pěkná sprcha...(opět moje soukromá kritika). A snad nejvíce mi radil a opatřoval teologickou literaturu Pavel Kopecký, farář v Deštném a pak v Borohrádku.

Udržoval jste po sv. ceně kontakty se společenstvím Koinotés?

Ano, byly zhruba do toho roku sedmdesát nebo sedmdesát jedna, teprve už přesně nevím, kdy, díky tomu tzv. jeho „koncilu“ ke sv. ceně žen, se ta jednota rozpadla. Protože už předtím jsme se dobře poznali a nakonec tak přátelsky setkávali, trochu z toho stavebního oboru, s Bedřichem Provazníkem, tajným biskupem a on pak vedl skupinu těch, které Davídek odpudil, protože byli proti jeho rozhodnutí udílovat kněžské sv. ceně ženám. Tam bylo víc těch lidí. Pak už jsme to přímé spojení s Davídkem vlastně neměli. To už tím, že mě považoval, že patří k té skupině Bedřichových. Víím, že i Krátký byl rád, že se to už nechce propojovat. Protože tenkrát už to bylo s Davídkem takové trochu divné, prostě to jeho zaujetí pro svůj plán, který chtěl prosadit a v jakékoliv podobě i realizovat... Kdo tomu odporoval, tak toho on odstránil, i některé církevní trestem (suspence).

Ještě předtím, než došlo k tomu rozsypání, tak mi Davídek dal velký úkol. On dával každému nějaké úkoly. To je zajímavé, nebo dodnes skoro strašidelné, já jsem dostal za úkol zmapovat, co je známo, nebo co se stalo kolem zícení kostela v Hustopečích. Takže já jsem se tam vydal, nejen za paterem (*Václavem*) Fišerem (*Fišer byl farářem v Hustopečích až od roku 1979!*), který tam byl a ten mi dal různé materiály. Ty byly o tom, že tam bylo prasklé zdivo ve věži, a že bylo potřeba v něm zpevnit. Byly tam všelijaké návrhy na zpevnění, ale i zamítavé posudky. Potom různé korespondence s radnicí, Národním výborem, a obecně stále jakási zdržování. Sehnal jsem si různé historické materiály, fotky kdy to ještě stálo i po zícení, jel jsem si tam, posbíral v domosti o tom, jak to tam kolem kostela objížděly tanky. Tanky to otřásaly, ty tomu zícení pomohly. Potom celý ten zápas o zachování zbytku, protože celý presbytář se stal, spadla jen věž a kousek té levé zdi. Takže byla snaha třeba jenom zazdívat a zachovat to, co zbylo, odklidit trosky a nechat stát to, co zbylo. V dokumentech byl zachycen ten souboj s tím, když přišli s rozkazem, že se musí vše zbylé

odst elit. To je spousta dopisů, takže jsem to všechno opisoval. Byl z toho tlustospis a ještě tlustší dokumentace. To bylo pár set dopisů, které jsem opsal, sestavil atd.

Pak jsem to asi za átkem roku 1970 odevzdal Davídkovi. Ten si to prošel, byl tím nadšený, že to uschová, a že to uznává jako licenciátní práci, a že kdybych chtěl udělat speciální zkoušku z češtiny a hebrejštiny, že odevzdaný elaborát lze chápat jako doktorskou práci. Řekl jsem mu, že děkuji. Češtinu jsem trochu dělal i hebrejštinu, ale na zkoušku jsem si netroufl. Takže toto jsem odmítl. Tak mi řekl, že mi udělá licenciát teologie, že tenhle titul mne opravuje k výuce. Takže můžu udělat, že to je ten správný titul, který potřebuji.

S tím souvisí tajemné drama: ještě se politický režim v tom osmdesátém devátém roce úplně nezmenil, ještě byla ta studentská stávka, aby podpořila, tu změnu režimu. A přišel za mnou nějaký mladík, že bude dělat na architektuře, na technice diplomovou práci o církevních stavbách, že by ho náramně zajímalo něco o tom hustopešském kostele, a že tam pátral, a že ho poslali za mnou, abych mu svou studii poskytl. Tak jsem se ptal, jak a na co to chce využít a proč, aby to viděl, jak to vypadalo, jaké to bylo. Že s tím nebude celkem nic dělat, že to bude jenom dokumentovat, a že mi to zase vrátí. Že to bude za dva měsíce. Tak mi na papírek napsal jméno, adresu a já nevím co, legitimaci jsem po něm asi nechtěl, to už nevím. No a ještě jsme tak všelijak mluvili o historii a já jsem mu ukazoval knihy z knihovny, o dějinách umění. To bylo v kanceláři ve škole. Pak odešel a tu cedulku vím, že jsem si dal do diáře. Pak po nějaké době jsem ten papírek hledal, papírek byl pryč, hoch byl pryč. To byl nějaký nastraný hoch od někoho, kdo se postaral o zboření toho kostela a měl strach, když přichází doba, kdy to „ruplo“, aby nebyl potrestaný. Čili jsem byl okraden, sprost okraden z blbosti, že jsem věřil hochovi. Teoreticky by tu mou práci měli mít v nějakém tajném archivu, u Lídy, Davídkovy sekretářky, poněvadž on dostal originál psaný na psacím stroji. Já jsem měl prklep. Další prklep jsem dal páteru Fišerovi, ale tenkrát řekl, že to už asi nemá nebo to nenašel za tu dobu. Takže to takto dopadlo, ale nikomu jsem to nehlásil a ani se neucházel o Davídkem mi udělený titul.

Krom biskupa Provazníka jste se s nikým nesetkával?

Setkávali jsme se se Stanislavem Krátkým. Někdy jsem za ním zajel do toho Hrádku a potom ještě do Mikulova, ale spíš jenom na návštěvy, on už to neřídil – to už bylo po změně režimu, co teď mluvím. Ještě v tom starém režimu už to ani tolik neřídil, někdy mi někoho poslal na výuku. Ale nějak zvlášť seminář, že by dělal on pro nás, tak to nebylo. Takže ke konci té totality to tak nějak usínalo. My jsme se scházeli s Provazníkem a jeho bratrem Františkem. Ještě tam byli někdo jiní, někdy i ten eckokatolický (*Ing. Jiří Florián*, Petr Fiala, Jiří Krpálek, Fridolín Zahradník, Eda Krumpolc a jiní). To bylo vlastně naše takové soukromé společenství na modlitbu i na liturgii.

Jak jsem říkal, že jsem prožil mládí ve strachu, tak to pokračovalo i v celé době totality. Komunisti v tom únoru 48. roku vyhodili tatínka ze zemského úřadu, kdy on tam byl jako vládní rada, vyhodili ho do dělnického stavu, kde pracoval ve špitále jako zřízenec. Takže zase já jsem měl strach, co se stane, když na mě přijdou, že jsem tajně vysvěcený atd. Tak jsem se modlil za Boží ochranu a myslím si opravdu, že jí věřím, že jsem nebyl chycený. Nedělám ze sebe žádného hrdinu. Nechci ani pomyslet, jak by to dopadlo.

Co bylo náplní té tak říkajíc Provazníkovy skupiny?

Ten Davídek v krok vedl k výraznému rozsypání celého společenství „skryté církve“. Vedlo to i k tomu, že Davídek vydal následně v souvislosti s tím verdikt suspenze těch biskupů, kteří byli proti. To byl Bedřich Provazník a ti co potom (*Jiří Pojer a Dvořák*), tuto službu opustili a nějakí další, které neznám. Protože s Bedřichem jsme byli kamarádi, znali

jsme se tak trochu i d ív, a tak jsme se vzájemn ě radili, co by se dalo d ělat, aby se ten trest suspenze, a taky jakýsi zákaz ízení a funkce, dal n ějakým zp ůsobem odstranit. ěili se hledala, de facto, cesta, jak se ke své funkci Davídek dostal, a kde je n ěkdo p ědstavený, který by mohl i v dané dob ě tuto situaci ešit. Takže se r ůzn ě pátralo a hledaly se r ůzné spoje.

Nevím, kdy jsme byli i v Bratislav ě u toho pozd ěji divn ě zabitého P ěmysla Coufala. On byl jeden z t ěch, kte ě í do toho hloub ěji vid ěli, do všech t ěch situací. Já už p ěesn ě nevím, kdy to bylo, jestli to bylo p ědtím, nebo po tom Kobe ickém sn ěmu. Nic zvláštního jsme se tam nedov ěd ěli. Byla také snaha, abychom se mohli n ějak zkontaktovat s tím Ji ěím Pojerem, i když jsme v ěd ěli, že utekl za hranice a v ěd ěli jsme, že se oženil. Opravdu složil tu funkci, ale když byl p ěd tím suspendován, tak byl asi suspendován i z t ěch závazk ů, nevím. Cht ěl se n ějak s n ěm kdesi sejít, tak p ěi mé jedné turistické cest ě jsem byl ve Švýcarsku. Odeslal jsem dopis na adresu Ji ěiho, tedy na jeho manželku. Byl to dopis ze Švýcarska, n ěmecky psaný, poslaný do švýcarského m ěsta. Dob ě e ofrankovaný, takže tam to nemohlo jít p ěes žádnou kontrolu. Tam jsme žádali o setkání Ji ěiho Pojera s, nevím, jestli to bylo s tím Coufalem, nebo s n ěkým ve Francii, který tam m ěl cestu. Ale vím, že Pojer tam pak nep ějel. Jestli nemohl, nedostali žádnou zprávu, nebo jestli mu to ta manželka nedala ze strachu, že by to bylo n ějaké p ěmlouvání, aby se vrátil nebo n ěco, to nemám tušení. Já jsem to nezkoumal nebo necht ěl jsem se namá ět do n ějakých mocenských záležitostí. Snažil jsem se pomoci. Ale blíž už jsem se o to nezajímal.

Provazník v ěd ěl o naší ěinnosti, tam už byla jen p ěřezitostná setkání a vzájemné povzbuzení. Byli jsme ve spole ěnství, kde n ěkdo m ěl p ěednášku historickou, nebo p ěednášku z liturgiky, nebo z otázky t ěeba východních církví apod. Takže to byli r ůzn ě p ěednášející, kte ě í n ěco eklezi, mnohdy jsem neznal jména a ta ětnost hodn ě poklesla. Poklesla odvaha a zdálo se to bolestn ější. Takové to nadšení z Pražského jara bylo dávno pry ě a ten život byl takový p ěiškrcený. Takže jsme se drželi toho, co jsme m ěli rozb ěhnuté.

Udržovali jste spolu kontakty a pomáhal jste biskupu Provazníkovi v n ějakých aktivitách po roce 1989?

V t ědob ě, než jsme byli uznání, se vlastn ě nic zvláštního ned ělo. To byla doba zmatk ů, kdy jsme všichni jenom ěkali na to, co bude. Nakonec se ledacos uskute ěnilo, co jsme si mysleli, že by se mohlo uskute ěnit. Byli jsme na rozpacích, jak to p ějde dál, co vlastn ě zamýšlejí oficiální biskupové. Zda to bude uznáno, nebo ne, protože to bylo slíbeno, ale až v roce 1992 v lednu nebo únoru. Tehdy bylo dokonce oznámeno, že nesmíme sloužit m ěše svaté, ale že budeme p ěesv ěceni. Ale po ěád se to nekonalo, tak to bylo velmi bolestné období, kdy vlastn ě všechno bylo „zmrazeno“, nepodnikali jsme nic.

Tak jsem to poslechl, odpadly t ěeba i ty kroužky a setkávání s t ěmi d ěvaty i to vedení, protože co bych mohl? P ěišel bych za nimi a ěkl bych jim, že sloužit m ěši svatou nesmím, tak co vlastn ě smím, co jsem, nebo nejsem, nevím. Navíc jsem taky nev ěd ěl, co t ěeba t ěm d ěvat m ěkonkrétn ě ěct, co si mají myslet nebo chtít. Nedovedl jsem to vysv ětlit, pro ě je ten zákaz. Pro ě se musí ěkat, pro ě se to ne eší a ned ělá se n ěco, aby se to vy ešilo. Pro ě se tomu bránilo, to nám nikdo ne ekl. Trvalo to zase p ěes p ěl roku, než se to za ělo hýbat: jednak t ěmi exerciciemi v Olomouci, jednak t ěmi p ěezkoušením v Praze. A pak stanovením termínu p ěesv ěcení, ale zase to p ěesv ěcení „super tajn ě“ v biskupské kapli. Ne p ěed ve ejnosti, nesm ělo se to oznámit, nikdo tam nesm ěl být z ve ejnosti a ne všichni naráz, ale po jakýchsi skupinkách, kte ě í jsme se t ěeba ani neznali. Dodnes nechápu pro ě.

Dív ěí kroužky zmínilo v rozhovorech více aktér ů skryté církve. V ěd ěli jste, že se o ty kroužky n ějak d ělíte, nebo to byly r ůzné skupinky?

Celkem jsme o sobě nevěděli. Ty jednotlivé skupinky byly uzavřené. Totiž bylo jakýmsi tajemstvím, kdo je kde, kdo je z vedoucích vysvícený, kdo to jenom chce pro prohloubení svého života, kdo je ženatý nebo ne a kdo je ecko – římsko katolický. Prostě tam bylo to hluboké tajemství, a my jsme si říkali jenom k esťními jmény nebo někdy smyšlenými jmény. Takže to nebyla žádná velká organizace, která fungovala, to bylo rozprsknuté v jakési „buně“, které žily svým životem podle svých možností.

Ty ženy, to byly zase malé skupinky. Já jsem tam měl jednu skupinku, která během doby trochu permutovala a přebírala další, protože ony zase některé stagnovaly. To byla asi akce Krátkého, že to tak seskupoval, ale on to naplánoval, aby to existovalo, i v jiných částech Brna i tam kde mimo Brno. Třeba dovedu říct, že to bylo nějak plánovitě organizováno.

Vy jste v době dalších skupinkách žen?

Nevěděl jsem o dalších skupinkách v Brně, aspoň nic jasněho.

Co to bylo za ženy? Byly nějak profilovány?

To bylo asi nahodile sestavené z žen, které zřejmě Krátký znal, a které mi tam poslal. Ne, že bych je sestavoval já. Byly to ženy z dobrých katolických rodin. Konkrétně v mém případě to byly sestry provinciálky (Josefa) – upra z Prahy, (se kterým tady nyní chodím na obědy k sestře i kám), ještě tam byly sestry Ševčíkové a takové osoby z opravdu zbožných rodin, které měly předpoklad a chtěly dobře žít. Ty si nějak zasloužily, aby se jim někdo věnoval.

Dneska jsou tyto ženy osamoceny nebo...

V tšinou, co vím, zůstaly osamoceny. Jedna ta uprovdělala maminku v domov rodin dříve s náhradními maminkami ve Chvalově pod Hostýnem v SOS vesničce. Měla osm dětí pěstovaných charitou. Takže jsem ji tam byl i několikrát navštívit. Skutečně se o ni dobře starala a náhodou jsem zrovna o tom dneska mluvil s P. – uprem, u sestřiček na Grohové.

Říkal, že ona na to nejen dobře vzpomíná, ale že dokonce ty děti, které vychovávala jako náhradní maminka, za ní jezdí, i když teď už je sama stará. To jsem skutečně s radostí uslyšel.

Ty ženy našly nějaké uplatnění, do vědu, pokud vím, nikdo nevstupoval. Je to dost problematické, protože už přece jenom byly v čem pokročilejší. U těchto lidí, kteří to nezáleží od mládí, tak to možná není jednoduché se na to adaptovat a s tím se sžít. Navíc jsem nemohl nějak mluvit v jejich prospěch, když sám jsem nebyl uznaný jako kněz. Jak bych ještě mluvil za ty, které taky nejsou uznané, které dávaly jen roční sliby (dočasné sliby) zasvěceného života, tak co do toho mám mluvit já?

To mi taky už dost vysvětlili, že vlastně nepatím pod biskupství, které mě nepřijalo jako klerika. Z titulu klerika podléhám spíše biskupovi, který patří do té skryté církve. Kdy nastal přechod do režimu svobody? To není to, co se dělo v politice v Praze, ale to co se dělo v církvi. Kdy nastal přechod? Takže po té morální stránce jsem klidný. Nechci říct, že jsem nikoho neposlouchal, chci tím říct, že jsem nevěděl, kdo byl opravdu, a v které době, mým nadřízeným po stránce církevního práva.

Měl jste někdy pocit, že Vás StB sleduje?

Ano, to vím bezpečně. I sledování z aut a sledování. Dokonce mi i říkala jedna z děvčat, byla u výslechu, že se jí ptali, co jsem dělal ten a ten den večer u ní, když jsem tam šel sám. Tak mi to přišlo říct, že řekla, že jsem jí spravoval kapající vodovod.

Nazna oval n kdy biskup Davídek, že by n kdo z Koinótés byl agentem StB?

Jist , upozor oval: „Pozor na lidi, kte í by n co cht li v d t o druhých. Nemluvte! Nem jte písemné poznámky, jmenné seznamy, telefony...“ Toto konkrétn nepamatuji, že by byl n kdy n koho jmenoval. Dokonce bych ekl, že nebyl proti nikomu zaujatý. Sv d í o tom to, že když jsem chodil ke zpov di k profesoru Nedomovi, bývalému kaplanu u svatého Tomáše, Davídek mi dovolil, abych mu ekl o mém kn žském sv cení. ekl, že ví, že je v Pacem in terris, ale že má dobrou p edstavu o jeho sv domitosti, takže mi to dovolil. Profesor Nedoma z toho m l up ímnou, ekl bych, k es anskou radost, takže já v ím, že Davídek se snažil dob e pochopit danou situaci i jednotlivé lidi.

V em spo ívala Vaše innost od vysv cení do p íjetí v diecézi?

Ta innost se v období totality umenřovala, co do rozsahu, ale zase tam byla ta duchovní intenzita, že denn jsem sloužil mši svatou tajným zp sobem. N kdy k tomu chyb lo to vn jší prost edí, bylo to bolestné. Tak je to vlastn odezva t ch mší, co si sloužili v kriminálech, n kdy dokonce s r zným zkracováním formy, což jsem se snažil ned lat, protože p edpisy rubrik jsem znal. Byly problémy spíše psychické, protože n kte í íkali, že sv cení jsou ur it nedovolená a pravd podobn neplatná. Jist otázka dovolenosti a platnosti je základní východisko, p edtím než se n co ud lá. I dob í kn ží, kte í se už o tom dov d li, tak toto íkali. Jenomže oni nev d li mnohé posloupnosti. Takže zas to mé psychické prožívání, to nebylo zrovna p íjemné.

Jestli jsem to pochopil správn , tak Vaše innost za komunismu spo ívala zejména v liturgii. Kdo se jí zú ast oval?

Bratr se toho n jak nezú ast oval, ten o tom v d l a dával tomu prostor. To jsme bu museli absolvovat sami, anebo p i tom scházení. Což jsme d lali jednou za trnácet dní v kroužku šesti, sedmi hoch , ale byly tam i n jaká d v ata, pomocníci a známí, kterým se v ilo. N kdy, pokud to byly celé rodiny, tak jsme byli p ízváni do té rodiny, kde se sloužila mše svatá.

Dov d li se Vaši rodi e, že jste kn ž?

Nev d li. Já jenom kvituji to, když umíral d de ek, který již d íve nechal ud lat tu sochu sv. Terezie do kostela v Králov Poli, že léka žádal, aby d de kovy ob dcery šly ke zpov di (poprvé od svatby). Což ony ob splnily, což jsem také považoval za tajemství i úsp ch modliteb. D de ek pak zem el, ale ony alespo chodily, as od asu a v dob velikono ní, ke svátostem. Nakonec to dob e dopadlo, že tatínek šel ke známému kn ži. Pak hlásil, že se vyzpovídal za celý život, ale bylo to už blízko jeho smrti. Tatínek umíral doma; bratr, a léka , íkal, že nemá smysl dávat ho do nemocnice, pon vadž nastávala otrava krve a agonie. Ud lil jsem mu svátost pomazání nemocných, takže on o tom lidsky v d t nemohl. Jestli vnímal, nebo nevnímal, nevím. Já jsem mu ne íkal nebo nezd vod oval nic. Protože p edtím už chodil ke svátostem, tak si myslím, že to muselo být ú inné a platné.

Když umírala maminka, vzala ji švagrová do porodnice, kde pracovala, takže tam byla na odd lení intenzivní pé e. Já jsem si už vzal do kapsy vše pot ebné, že ji zaopat ím posledním pomazáním, že jí to vše eknu. Ale na JIP jsem se musel p evléct do bílého. To jsem si v bec neuv domil, že olejí ek mám v kapse odložených šat . P i rozlou ení jsem jí slíbil, že druhý den p íjdu zase. A ona v noci zem ela. Takže moji rodi e o mém sv cení

nevědli nic, což bylo v souladu s mým slibem Davidkovi.

Odhaliť někdo za socialismu, že jste kněz?

Ne, nebo to nevím. Ale bylo zajímavé, kdy ke konci totality, asi kolem roku 1987, byl do mé místnosti vyložen vnucen jeden inženýr, velký soudruh. On byl funkcionářem v „bílém domě“, jak se říkalo nomenklaturnímu orgánu komunistické strany. Využíval se k tomu, aby si dělal na VUT kandidaturu. Takže já jsem mu trochu pomáhal, odborně, technicky. On o mně věděl, že chodím do kostela. Klidně jsem si před ním z aktovky vyložil i Katolické noviny. On jezdil na různé školení jako komunistický lektor. Ten tam byl jasně nasazen do mé kanceláře, aby mě pozoroval. Já jsem na jedné straně zcela nezakrýval, že žiji z víry, v církvi, ale zásadně vůbec nic nedělal, co by nasvědčovalo němu hlubšímu. Takový „lidový katolík“ jsem byl. Jak to hlásil, hodnotící označení „náboženský fanatik“. Nemohl jsem pak už žádné takové zvláštní prověrky, možná, že to taky trochu tutlal, protože jsem mu pomáhal v práci na kandidatuře.

Jak jste vnímal II. vatikánský koncil a jeho výsledky?

Děležit. Ano, skutečně to bylo nevídané a byli jsme napnuti, co se tam udělá, k čemu to směřuje, jaký to má mít dopad nebo výsledek i pro nás. Bylo tam něco, co mě dokonce vadilo v rozhodnutí stát se knězem. Já jsem to i projednával výslovně s Krátkým. Tam se poukazovalo, že mše svatá je dílo společenství, že je to něco, kde nejde o jednoho člověka, a že tedy z toho plyne, že člověk by měl mši sloužit jen ve společenství. A ještě jsem mu říkal: „Za chvíli se zakáže mít soukromé mše, tak k čemu budeme vysvěceni, když to bude tajné a nebudeme moci sloužit ve společnosti.“ K tomu to totiž skoro směřovalo v těchto debatách i v těchto konstitucích, ale nikde to nebylo takto krutě dovedeno, jak jsem si to já dovolil chtít vytyčit. Takže to on mi vymlouval a jistě dobře. On mi vysvětloval, že je to akce, která je všeobecně lidská. Na Golgotě byl Kristus sám, pod ním panna Maria a Jan a nebyla tam žádná další církev. Takže toto byl možná můj blud, nebo můj strach, který on mi pomohl překonat k mému rozhodnutí. Takže kde bylo co k zaslechnutí, to bylo z nějakých vatikánských zpráv, nebo přes nějaké zdroje, třeba z Vídně. Já jsem dost poslouchal německé zprávy, tak jsem se snažil to nějakým způsobem zažít nebo přijmout a pochopit.

Jak jste hodnotil a hodnotíte výsledky II. vatikánského koncilu?

Jako takový úžasný pokrok k mentalitě lidí. Protože už jenom tím, že se zavedla do liturgie lidovost. Trošku mě to bolelo, že jsem se tak pracně naučil tu latinu, kolik času jsem tomu věnoval, vypisoval jsem si slovíčka hlavně z evangelií a kontroloval věnoval jsem, abych přesně rozuměl každému slovíčku. Tak to byla práce zbytečná, si dneska říkám, ale nebyla. Bylo to jistě snaha cesty k Bohu odklizení kameny, které stály v cestě. Asi potěbujeme takovou práci dělat, když to bereme vážně. Ano je to krásné, hledají se lepší formy, hledají se vztahy. Byl jsem zvědavý, jak se to zavede do praxe a dokonce, když se zaváděl ten nový rítus, sloužení mše svaté a v řeštině, tak jsem se, a nezávazně, vecpal na školení pro kněze, pro kostelníky a takové ty, kteří ministrují v kostele v Masarykově čtvrti. Říkal jsem si, ministrant jsem, takže v nejhorším mě nemůžou vyhodit. Na tom školení kněží přecevíděl, jak to má být konáno. Takže to jsem byl odborně poučený, stejně jako kněží ve společnosti.

Co podle Vás vedlo ve společenství Koinótés k praxi svěcení ženatých mužů a žen?

U těchto ženatých mužů, se jasně říkalo, že je podmínkou příslušnost k eckokatolické

církvi. Ale tenkrát se tušilo nebo odhadovalo, že asi bude zrušena ta povinnost celibátu u katolíků, a že to asi bude obecně možné. Nicméně bylo respektováno, zcela evidentně, i to, že eckokatolíci jsou ochotni vysvětit ženatého člověka, ale ne, aby vysvěcený kněz se třeba později oženil. Takže po té stránce byl respektován i ten východní náhled. Jasně nám bylo zřejmé, že kvůli tomu sv. otcem eckokatolík dostal Davídek povolení od nějakého eckokatolického biskupa asi na Slovensku, to už nevím přesně. Já jsem to tak vnímal. Tak to bylo akceptováno a chápáno, že to povede k biritualismu. Že tito lidé budou moct sloužit mše i v římském obřadu. Těm u těch dominikánů v Brně sloužil celou dobu až do smrti kterýsi kněz a byl i v katalogu kléru římskokatolického, i když byl eckokatolík (*Jakub Hradil*), ale sloužil tady běžně v římském ritu. O sv. otcem žen bych se raději nevyjadřoval, protože to jasně vybočuje z jurisdikce církve.

Vnímal jste kritiku Davídka i před rokem 1989?

Ano, to bylo jasně patrné z toho koncilu, který trochu zmanipulovaně „odsouhlasil“ sv. otcem žen, protože i tam (a já jsem na něm ani nebyl pozvaný, ani jsem tam nebyl) Davídek prosazoval svůj plán. Nevím, kdo byli pozvaní. Rozhodující hlas měli biskupové, které on vysvětil, ale pozvaných tam bylo snad víc, to já přesně nevím. Já jsem se o tom dověděl až ex-post. On o mně věděl, že jsem tak trochu konzervativnější, než abych to spolkl. S tím já nesouhlasím. Je možné, že měl jakousi vizi, o které nám potom říkal, že Rusové mají ve zvyku z obsazených zemí deportovat obyvatelstvo někam daleko. A když se ocitnou ženy v izolaci, tak že tam nakonec nebude možnost, aby tam přešly třeba zpovědník, nebo někdo sloužit, nebo donést eucharistii. Že je to nezbytné a nutné vzhledem k situaci, která v církvi nikdy nebyla. Takže jakási logika tam byla a dá se říct, že vždycky nové v církvi se rodilo v nouzi. A tady se jakási nouze oteklávala. Netvrdím, že Davídek jednal zle, ale možná jednal ukvapeně. Je to třeba soudit z našeho klidného posedu, co bylo tehdy a tam. Ta jeho zkušenost z kriminálu byla taky o něco jiná, než byla všech tady, kteří se na to díváme trochu z odstupem. Já bych ho v této věci zas chránil. On se maximálně angažoval do toho, co považoval za dobré. Jestli se trefil nebo netrefil, to je další věc.

Udržoval jste za socialismu kontakty s oficiálními církevními strukturami?

Moc ne, to jsme měli vyloženě zakázané, aby to nebylo nápadné. Čili choval jsem se jako katolický křesťan chodící pravidelně do kostela a ke svátostem. Měl jsem známého kněze, Pavla Kopeckého, ke kterému jsem se dostal náhodou během své dovolené v Orlických horách, a za tím jsem občas jezdil. Když byl autem v Brně, tak byl u nás. S tím jsem měl přátelský vztah. On mi obstarával literaturu, o kterou jsem měl zájem. On mi pomáhal už předtím, než jsem byl vysvěcený. Proto přesně ho jsem se chtěl zeptat v Litoměřicích (předtím, než jsem přistoupil na to, že měl Davídek vysvětit), zda je naděje, že bych tam mohl být přijat a vysvěcený společně s ním.

Protože P. Kopecký se znal dobře s profesorem Merellem, který tam učil. Předal mi můj dotaz na možnost studií v Litoměřicích. Odpověď byla jednoznačná: „Vyloučeno.“ To ještě bylo před tím polevením, které nastalo později. Že zásadně nemůžeme vzít člověka, který už má vystudovanou jednu vysokou školu a titul. Že stát neplatí druhou vysokou školu, aby zase odložil to, co do něj investoval na technice, tak to že nepřichází v úvahu. Tak jsem souhlasil s tím tajným vysvěcením. To bylo asi v roce 1966. Pořád jsem zvěděl, zda ví o tom biskup? Tak to mi bylo zaručeno tím přísahou, že ano, že ví, že nezná jména, ale že ví, že se sv. otcem tajně, a že s tím brněnským biskupem Skoupým souhlasí.

Měl jste za socialismu nějaké kontakty se zahraničím?

Ml, ale minimální, s tím, že jsem s Bedichem Provazníkem jezdil do Lipska a Drážan, kde byli eckokatolíci kníží vysvěcení Davidkem nebo přímo Provazníkem. Takže jsem dle Provazníkovi víceméně tlumočnickými. Tak to byl takový osobní vztah, který ještě pokračoval nějakými dopisy.

Ml jste přístup k zahraniční literatuře?

V Lipsku v Benno Verlag jsem kupoval knihy. Tam jsem měl dokonce známé, které jsem navštěvoval, a ti mi vždycky radili, co si koupit. Ml jsem spoustu knih, které jsem už nestíhal do menšího bytu. Německou knihovnu jsem prakticky zlikvidoval. Německé knihy si z větší části vzal pater Dormun, on študoval, nebo byl v Německu, uml dobře německy, tak zajásal, protože tam byly naučné slovníky a jiné. Rahnera jsem četl i v němčině, což se říká, že je „za trest“.

Jak probíhá integrace do oficiální církve?

Otcí biskupovi jsem se hlásil v roce 1991, hned co byl ustavený do Brna. Šel jsem se mu představit, navštívit ho. Sekretář: „Co chce biskupovi?“ Já jsem mu řekl, že je to v celkové zpodobení tajemství, tak mě pustil dál. Jen pod zpodobněním tajemství, jinak jsem to nesmí nikomu říct. Kdyby se změnil režim, mě vlastně nikdo nedal povolení nikomu říkat. Byl ke mně milý a vstřícný. Že si mě ještě zavolá, a že se to nějak uvede do pořádku, a že to chce nějaký čas a podobně. Mně bylo 61 let, to bylo v době, kdy jsem pracoval po řadu na škole. Následně ve snaze sloužit církvi ve veřejnosti jsem šel do duchovního.

Pořád byly jakési problémy a nejasnosti, jestli to svěcení bude uznané, nebo nebude uznané. Pak se to teda změnilo. Na Petrovsky čekali. Ale o tom jsem již hovořil.

Kdy se to vyřešilo?

Prakticky jsem čekal přes rok. V únoru roku 1992 byl dán ten zákaz celebrování. Zase bez nějakých dlouhých vysvětlování. To byly jakési „Normy“, mohli jsme si je přečíst v latinském textu - jen toto, ostatní ne. Ml jsme říct, jestli se toho chceme vzdát anebo přehlásit k přesvěcení. „Tak to přesvěcení, když to jinak nejde.“ Ještě jsem řekl: „Jedu v květnu na pouť do Svaté země, tak bych tam rád přispěl jako kněz.“ „To bude určitě.“ Bylo slíbeno, ale nestalo se tak. Cítili jsme to jako suspenzi.

Jak probíhá vaše přezkoušení po roce 1989? Byly tam nějaké podmínky, které jste v rámci „Davidkova“ vzdávání neměli?

Předmět na teologické fakultě je, myslím, asi tak tichý, že „házím“ to slovo od oka. Nejsem si jistý, zda na všech formách kněžské přípravy. My jsme dleli přezkoušení v Praze na teologické fakultě, myslím, přitom základních předmětů: dogmatika, morálka, církevní právo, pastorálka a liturgika. Jistě, že jsem mnohé další sám nastudoval. Čekal bych - biblické dle jiný. Když člověk te Bibli, tak se nutně musí podívat, kdy to bylo, kde to bylo, kdo vládl atd. Takže biblické dle jiný nebyly zkoušené, ale já jsem si vždycky četl Bibli s poznámkami a hledal jsem, kde těch informací je více. Církevní zpěv nebyl požadován, ale chodil jsem do chorálu ve veřejnosti, i když teď už nemůžu zpívat (v něm). Když nás přezkoušeli, tak nám nedali žádné potvrzení o tom, že jsme byli přezkoušeni nebo zeho. Byli s námi i eckokatolíci. Později se někteří dožadovali potvrzení z Prahy z fakulty, že byli přezkoušeni. To jsme pak dostali v roce 1997 od „Studie generale olomucensis“

Kdy jste byl nakonec zařazen do pastorace?

Po prázdninách v roce devadesát dva jsme byli rychle pozváni na exercicie do Olomouce, to tam byl páter (Vladimír) Novák tady z Brna, který tam působil. Následně na to, zaškrtně jaké pauze, na předzkoušení, to bylo v Praze na pražské teologické fakultě v Dejvicích, kde jsme dělali ústní zkoušky u různých kantorů. Přípravu jsem měl z těchto starých materiálů a nějaký velký čas na zopakování taky nebyl.

Na fakultu jsem si vzal i ta svá skripta, co jsem vypracoval pro bohoslovce skryté církve. Z dogmatiky zkoušel profesor Wolf. Ptal se, z čeho jsem to studoval, tak jsem mu ukázal i ta svá skripta a on mne požádal, ať mu je přijímám a přijdu odpoledne k němu „na kafe“. Odpoledne jsme pak jakousi chvíli vzájemně debatovali (materia prima, materia secunda a trochu filosofické otázky). A pak mi řekl: „Nechcete asistentké místo tady v Praze? To bych potěboval.“ Že bych mohl ihned nastoupit. Já jsem řekl, že je to lákavé, a že nemám námitky, ale přece jenom by bylo nutné přestěhovat se trvale do Prahy. Nedovedl jsem si to představit a navíc tu kopii těchto mých skriptů již měli také na olomoucké fakultě, že oni asi taky budou v Olomouci potěbovat sílu a tak jsem mu říkal, že bych raději byl v té Olomouci, protože tam to mám blíže a mám tam nějaké známé nebo příbuzné u Olomouce, takže by mi to tam mohlo lépe vyhovovat.

Na tu potěbu v Olomouci mě upozornil P. Novák, který měl pro nás ty exercicie předsvěcením. Ten mi to doporučil. Na fakultě je kantorem Eduard Krumpolc z Kyjova. S ním jsem se už znal z dob tajné církve.

Pak teprve následně jsme dostali předvolání k, jak ho říknu teď: „Přibližně týden přijete, bude předsvěcení.“ Mně to nevadilo, protože jsem byl už v důchodu. Víím, že to předsvěcení bylo na několikrát. Protože pro všechny asi to opravdu nevyšlo. Napřed se rok a půl čeká a pak je to „rychlíkové“. Stejně tak potom s tím nástupem. Já jsem tehdy mohl vypomáhat od neděle 27. září 1992 a dekret z 29. 9. 1992 s platností od 1. 10. 1992 byl na kaplanské místo ve farnosti na Křenové v Brně.

P. Ing. Jan Kofro

- narozen 8. června 1944 v Praze
- otec byl do r. 1930 soudce a poté ministerský rada na ministerstvu spravedlnosti do roku 1948, kdy byl komunisty vyhozen
- vystudoval agronomickou fakultu VŠZ (dnes česká zemědělská univerzita) v Praze
- nejprve pracoval v Zemědělském projektovém ústavu (posléze Agroprojekt Praha), poté na Generálním editelství podniku Oseva jako informační pracovník, resp. knihovník, tlumočník a překladatel technické literatury
- koncem let šedesátých až počátkem let sedmdesátých krátce studoval v podzemí teologii u salesiánů (přednášel tu Josef Šplíchal, Jaroslav Kopecký, Josef Kopecký aj.)
- postupně dospěl ke závěru, že celibát není jeho cesta, a tak se roku 1972 oženil, z manželství vzešly 4 děti
- zásluhou P. Václava Komárka SDB navázán kontakt se skrytou církví založenou biskupem Janem Blahou a Felixem Maria Davidkem
- v letech 1976-77 spolu s manželkou vstupuje do pražské obce, která má na tuto skrytou církev návaznost
- 21. 5. 1980 přijal jáhenské svěcení od biskupa Fridolína Zahradníka
- 18. 8. 1988 svěcen biskupem Pavlem Hájkem na kněze
- za komunismu i poté až do roku 2008 jedním z aktivních členů pražského společenství ES
- 12. května 2008 byl vysvěcen biskupem Václavem Malým „sub condicione“ pro západní rítus
- 1997-2013 působil jako sekretář biskupa Malého a dodnes působí jako nemocniční kaplan v Praze-Bohnicích

S pamětníkem uskutečnily dva rozhovory. První rozhovor proběhl 4. června 2012 v Arcibiskupském paláci v Praze, druhý rozhovor proběhl 2. června 2015 v rodinném domě v Praze - Bohnicích.

Jaká byla Vaše životní cesta od narození až dosud?

Jsem dítě starších rodičů. Můj tatínek byl self-made man, který pocházel z velmi chudých poměrů. Babička měla zbožné přesvědčení, že z tohoto syna, kterého rozpoznala jako z dítěte nejnadanějšího „bude mít pana faráře“. Tak udělala takový abrahámovský čin: Prodala chaloupku ve Stratově poblíž Lysé nad Labem, vše, co měli, naložili na jeden žebřík a přijeli s dědečkem sem do Prahy, do Bohnic, za pracovní příležitostí v nově postaveném c.k. Ústavu pro choromyslné (dnes Psychiatrická nemocnice). Oba rodiče byli nevzdělání. Otec byl dítě vysloven proletářské, dalo by se říci.

Můj dědeček získal u nově vzniknuvšího ústavu „kariéru“ polního hlídače. Tehdy v nejmodernější psychiatrické léčebně v mocnářství, postavené před více než sto lety. Dědeček k tomu dostal (to není jako dnes), k užívání služební domek u Vltavy – naproti Sedlci. Léčebna zabírala velice široce zastavěný prostor: 35 pavilonů, budovy pro lékaře, pro každého bylo bydlení. Tatínek se denně plavoval přeseku a jezdil vláčkem do Truhlářské ulice na dnešní gymnázium Gutha Jarkovského, který byl jeho profesorem. Ten mu přezdíval „chlapeček s trikem“, protože dělal už od gymnaziálních let advokáta všem těm „pršvihákům“. Jednou plamenným projevem zachránil jednoho před vyhozením ze školy, a to ho snad i nasměrovalo ke studiu práv.

Za první světové války v dělá, jak chutnají psi a kočky. Byl hlad. On se vypracoval, jak říkal: „Učil jsem blbě dělati bohatých fabrikantů latinu a jiné.“ Proto on tu „láci“ sypal takhle z rukávu, přestože měl jenom reálku, neměl klasické gymnázium. Ale to on uměl. Dneska lidé „kourají“, že nemají na to, aby platili školné. Naproti tomu tatínek vzpomínal, jak nocoval v jakési oficíně na kancelářských stolech, kde byly dveře do ulice a v zimě mu tam dokonce zamrzla voda v umyvadle. Takhle on tam přezíval a učil ty „blbě dělati“ bohatých fabrikantů. Vystudoval práva a velmi brzy byl soudcem. Velmi brzy, tzn. do svých třiceti let věku. Byl vyhodnocen jako nejlepší soudce v jakém distriktu a ve třiceti letech byl přeložen na Ministerstvo spravedlnosti. 25. února 1948 byl okamžitě, tedy hned druhého dne po onom příchodu, vyhozen jako blízký spolupracovník ministra (*Prokopa*) Drtiny. Soudruzi měli zjevně problém s ipraveně seznámy lidí, s kterými si to chtěl jít vyrovnat.

Byl po nějakou dobu bez práce. Chvilku pracoval v tzv. Fondu národní obnovy, nevím, co to přesně bylo. Bylo to na Invalidovně. Potom jezdil s koňmi na statku v Tróji. To on ale jako vesnický chlapec uměl. Dovedl využít všech svých zkušeností – tedy i z dob, kdy musel cestou do školy denně lodíkou přeplovat Vltavu. Stejně tak uměl po nějakých 35 letech převést celou skupinu lidí převozem přes Vltavu. To bývalo v neděli, když jsem jako kluk chodil v neděli navštívit příbuzné do Bohnic. Na to já jsem byl hrdý, když tatínek v neděli oběd odložil sáko a ušetřil převozníka práce, převezl všechny čekající na druhou stranu.... S tím převozníkem se přirozeně znal. Tatínek byl tak hodný k lidem, nikdy mu nos vysoko nenarostl, nikdy nezapomínal na to, že je z chudých poměrů.

Na prvního máje s podnikem do provozu nešel, nechal si napsat jako mínus, ale šel se podívat do ulic, jak on říkal: „Já to musím vidět.“ V těch padesátých letech samozřejmě všude valili: „Se Sovětským svazem na všechny strany.“ A tohle, támhle. A on zatím říkal: „Víš, to vždycky byl svátek těch utlačovaných - a já jsem k nim patřil.“ Otec byl přirozeně a jadrně v úctě k tomu, který svou víru a její praktikování prožíval jakoby skrytě. Chodil dokonce i ve všední den do kostela. Říkal mi, že chci-li, tak můžu jít s ním, ale nenutil mě, nic takového.

Za mlada byl ovšem bouřlivák. Do školy chodil v garibaldiovské červené košili a červené kravatě, s holí s sekanou na konci. Byla to vlastně menší sekyrka a od ní dolů visela trikolóra. Dělal dojem možná až extrémního leviáka, nicméně do žádné levé „partaje“ nevstoupil.

Maminka byla prostá žena, která nás měla hrozně ráda a tatínka ve všem respektovala. U dnešních feministek by asi propadla. Bylo jí šestnáct, když jí zemřela maminka. Tak přezvala domácnost a přezvala o své tři sourozence, jako nejstarší sestra, a tím pádem ani nemohla nikam do škol. Měla jen tzv. rodinku, rodinnou školu, kde se učila vařit a šít. Jinak přezvala o domácnost mému dědečkovi, který rovněž přišel za prací do Bohnic a tam pro pány doktory v ústavu točil pivo. Byl to člověk velice podnikavý. Přestoval zelí, zpachtoval si nějakou alej, vydělával a postavil z toho dům. Když byla sezóna, vstával ráno ve tři, a potom vezl svůj dvoukolák po pravém břehu Vltavy až na Havelský trh, aby první rané zelí za dobrý peníz prodal. Maminka pocházela z rodiny s evangelickými kořeny. Totiž dědeček i pradědek si vzal evangeličku. Tenkrát ona musela přestoupit ke katolictví, aby se ti dva mohli vzít. Navíc měla ta babička nebo prababička podezření, že jí byla spálena evangelická modlitební knížka. To v ní bylo jako trauma a přeneslo se to až na mou maminku, která sice jaksi konformně chodila do kostela, jednou za rok přijímala svátosti, nicméně „cosi“ z toho traumatu v sobě též chovala. Ale byla zlatá.

Co se týká té dimenze „prokostelní“, sehrál pro mě velkou úlohu sochař a restaurátor Karel Stádník, který se k nám přiznal, když si vzal mou sestru Vlastu. Dnes je celkem vzato známý, jeho věci jsou vidět po celé Praze, stejně i v Německu, jeden křížifix a socha sv. Patrika jsou kdesi v USA. Někdy studoval teologii, snad dálkově, já nevím, ale rozhodně žil u františkánů. Nejdříve v Kadani, a potom v Hejnicích. Když byl v Hejnicích, přišla ona osudná noc z 13. na 14. dubna 1950, přepadání kláštera. Karel měl obrovské štěstí, protože

byl zrovinka v tu chvíli v Praze. Když se potom vrátil do Hejnic a klášter byl vyliďný, nikdo už tam nebyl. Takže ho nesebrali. On m l ohrom spirituáln „kunšťtý sky“ lad ný, „drajv“, ekl bych. Když mi bylo n jakých t ináč let, zatáhl m do Týnského chrámu, kde p sobila velká osobnost Ji ího Reinsberga. Tomu jsem ministroval. Karel mi otev el o i, mluvil o tom, jak je t eba usilovat o ctnosti, a já nevím, co všechno. Dneska bych to asi všechno úpln nepodepsal, tehdy to ale bylo n co, co m více než nadchlo. Za al jsem toužit po kn žství a modlil jsem se za to zb síle. Modlil jsem se r ženec (každý ve er všechny t i!) a já nevím, co všechno.

Absolvoval jsem to nejpitom jší možné školství, které tady v bec bylo – z hlavy soudruha Zde ka Nejedlého. Byla to takzvaná jedenáctiletka. Na konci osmé t ídy byla taková mini-maturita - takzvané záv re né zkoušky. T i dny volna na p ípravu a pak zkouška p ed skute nou komisí. Pro malého kluka to byl skute ný stres.

Pak p išlo ono. „jako-gymnázium“. Tam jsem nicmén zaznamenal dv osobnosti. První byl Václav ep, bratr spisovatele Jana epa, který v té dob byl v exilu v Pa íži. Pan profesor m u il nepovinnou latinu. Bylo jí žel málo. M j tatínek, který m z žádného p edm tu nekontroloval, avšak nad mou latinou bd l. A tak si navzdory a vši té mizérii dodnes t eba pamatuju, které parisylllaby t etí deklinace jsou maskulina (je jich 11). Václav ep, to byla osobnost. Dívám vykal. P išel do t ídy, hluboce se uklonil a promluvil svým hlubokým hlasem. Když se s námi lou il, tak napsal na tabuli: Vivere non est necessarium sed navigare necesse est - není t eba žít, ale je t eba vyplout - heslo staro ímských námo ník .

Prve než jsem si vypl oval p ihlášku na vysokou školu, velice jsem se zakoukal do paleontologie. Paleontologie, to je n co jako polonáboženství! Chodil jsem kopat zkamen liny, nap ed k Barrandienu, kolem Prahy. Potom jsem se seznámil s mladými paleontology z mikropaleontologické laborato e Akademie v d (Dr. Václav Houša a Pavel ep), a tam jsem chodil, ješt s kamarádem Tondou Hájkem. Mladí v dáto i, mikropaleontologové, d lali svou v du s obrovským nadšením, a taky nás v našem nadšení podporovali. Podporovali i tím zp sobem, že ekl: „Kluci, tady máte skripta, stratigrafie eský k ídy, ty nastudujete, jinak do terénu o prázdninách nejdete.“ No, a já jsem šprtal tzv. Zahálkovu dekádu, svrchní k ídu - a jezdili jsme kopat zkamen liny. To se pak rozplavovalo, totiž ty opuky, a pod lupou se vám otevíral úžasný sv t takových opaleskujících bestíí – dírkovc íli foraminifer.

Když jsem si pak na tu paleontologii cht l podat na p ihlášku, sd lil mi tatínek k mému p ekvapení: „To ned lej, ty máš jedinou šanci se svým kádrovým profilem a to je zem d lství, protože tam te berou každého. Zem d lství je po kolektivizaci v t žké krizi.“ Byl velmi autoritativní (kdysi mu podléhalo deset tisíc zam stnanc justice). To jsem nesl s velmi t žkým srdcem. A tak jsem to považoval za prohru, že jsem se nepostavil, nevzep el, že prost nejsem osobnost.

Nicmén s výjimkou „marxáku“ (to bylo takové komunistické náboženství, které jsme m li od prvního do tvrtého ro níku) se každým rokem vyno íla n jaká faseta této úžasné disciplíny, která byla opravdu velmi zajímavá. P itom jsem snil o kn žství - už významn ji, a po ád jsem chodil ministrovat do toho Týnského chrámu. Poslouchal jsem s otev enou pusou Ji ího Reinsberga. O kn žství jsem ale hlavn mluvil, ale dohromady nic praktického jsem v tom sm ru nekonal. Já jsem odpromoval a po ád jsem žádnou p ihlášku do seminá e nepodával. Nic. Šel jsem na vojnu. Sloužil jsem v P íbrami. Tam jsem se seznámil i s Frantou Blažkem, který tam pracoval v dolech a taky cht l být kn zem. Já jsem mu ekl: „Tak pro se nep ihlásíš?“ Odpov d l: „Blázníš, tady?“ Pak se stalo, že opravdu utekl do íma za dramatických okolností v roce 1967. V roce 1968 se otev ely hranice, já jsem jel do íma. To n jak šlo, sice trochu krkolomn (museli jsme pad lat pozvánku), ale šlo to.

Te jsem zažil n co úžasného, ne ekaného. V rodin jsem totiž do té chvíle prožíval silný odpor proti tomu, abych teologii studoval. Ve er p ed odjezdem do íma mi tatínek

strohým hlasem řekl: „Tady se posaď! Podívej se, já si nemyslím, že ty se na toho faráře hodíš, ale když už by to mělo být, tak já bych si docela přál, aby si studoval na slušné škole. Tak mě zeš v tom směru zkusit, já ti k tomu dávám plný souhlas.“ Nejprve jsem si myslel, že si tatínek dělá legraci, rozčílil jsem se. Najednou jsem strnul: myslí to vážně. Až přijdu na druhý večer, tak se ho zeptám, jak to myslel. Jestli vpravdu tak, jak to říkal, nebo zda to byla úžasná psychologická finta. Obojí bylo skvělé a mnoho mi to pomohlo. Přijel jsem totiž do Říma, modlil jsem se u hrobu svatého Petra... a nic se se mnou nedělo. Žádné nadšení, žádné definitivní rozhodnutí. Odjel jsem tedy za seminaristy z Nepomucena – do Livorna. Když totiž je v létě vedro, jsou v Livornu, tam mají na Monte Nero vilu. Tam jsem se objevil s Františkem Blažkem. Řekl: tak výborně... fajn, zstaneš tady, já už jsem tě objednal k spirituáloví páteru Tomáši Špidlíkovi. A já mu říkám: „lově, já najednou nevím.“ „Ale, už jsi tam objednaný, tak tam bůž“, pravil. Pater Špidlík, jezuita, když jsem mu vyjevil všechny své pochyby a svou vášeň, mi řekl: „Po těchto měsících se ukáže, však zstať.“ Ani na to jsem nemohl, utíkal jsem k mým podstěm. Tím si po návratu jsem pak přišel na to (ve svobodě, ještě nebyla žádná důvaha na obzoru), že celibát, to není moje cesta. A zamiloval jsem se za pár měsíců. Když zemřel Jan Palach, tak jsem se dal jednou holinou dohromady. To byla moje první láska. Až tu tebe jsem si pak vzal.

Mezitím jsem měl přeci jenom takový záblesk v jakémsi mezidobí. Studoval jsem teologii v podzemním kurzu u salesiánů, u Josefa Šplíchala, Járy Kopeckého a dalších. Ještě si z toho něco pamatuji, jak jsme se tenkrát učili filosofii nebo logiku.

To netrvalo však dlouho. Potkal jsem tu „jistou“ – a oženil jsem se. Tu bych se však měl zmínit o jednom zážitku, který byl významný pro celý můj další život: h:

Večer předtím, než jsem šel žádat budoucího tchána a tchýni o nastávající manželku, jsem se modlil: „Pane, když na to přijde, a ty to budeš chtít, tak i s tím kněžstvím něco uděláš. To ovšem bylo *contra spem*, proti veškeré naději. O nějakém kněžství pro ženaté nebylo v západní církvi ani světlýčko nad je. A pak jsem si přišel na to, že totiž Pán je mistr těchto a dalších, jiných variant. To mluvím z pohledu dnešního, kdy už jsem 27 let kněžem a mám bohatě rozvíjenou rodinu. Ano, u Pána je tomu jinak. Naše pragmatické myšlení na to nestačí. Má v záloze jiná řešení, než bychom my vymysleli.

Tak jsem se oženil, a to trochu zarmoutilo mého životního přítele Václava Komárka, salesiána, který umýval okna na Václavském náměstí spolu s otcem Janem Vývodou a Alžbětou Novákovou. S Václavem jsme měli úžasnou spolupráci. Denně jsem po svém zaměření z Václavského náměstí odcházel do jeho bytů v podkroví. Měl jsem od nich hořké. Obnášel 12 m². Údaje se tam snad narvalo až tisíc lidí při nějakém tajném podniku. Václav dostal s tím, že budu tím salesiánem, a tak jsem ho zklamal. Nicméně asi za ty roky mého manželství na to mi sdělil, že se zdá, že je všechno jinak. Otevírá se cesta ke kněžství pro ženaté. S tím jsem okamžitě souhlasil, a tak jsem byl spolu s manželkou v roce přijet do malého společenství mladých (páři i svobodných). Václav je kolem sebe zaal shromážďovat zejména, když mu vzali státní souhlas k veřejnému kněžskému působení. Bylo nás na začátku asi deset. Vytvořili jsme malé společenství - komunitu modlitby a liturgie. Po nějaké době jsme přišli na to, že potřebujeme studovat. Václav začal poněkud experimentovat s tím, že například kázat může kdokoliv, nejenom předsedající kněz. Přitom jsme záhy přišli na to, že bez vzdělání se nejednou mlátí prázdná sláma. Vše bylo sice mínus, ale, upřímně, nicméně usazené to nebylo. Komunita proto krystalizovala do komunity modlitby, liturgie, studia následně i sdílení hmotných i duchovních statků.

Vznikala komunita, kde členové byli, *de facto*, vedoucími v jakých dalších společenstvích. O jejich složení jsme se ovšem z bezpečnostních důvodů navzájem neinformovali. Sám jsem v tomto bodě zvláštní nebyl. Postupem času jsme měli nakonec až ty i děti. To samo o sobě byl docela namáhavý život.

Vzal jsem si V ru, lov ka, u kterého jsem cítil, na rozdíl od jiných holek, že se s ním mohu modlit. lov ka založeného velmi poeticky, která poezii rozumí, poezii d lá, poezii p ekládala ze špan lštiny. Je hispanistka a eštiná ka. Je to lov k dobrotivý, který ale je trochu um lec, poeta. Takže jsem se musel, kupodivu, pasovat do té role prakti t jšího lena rodiny. Abych rodinu lépe uživil, tak jsem v tom podniku, v kterém jsem pracoval, ješt vzal úklid, takže jsem brzo vstával, abych stihl úklid kancelá í, záchod a chodbu. K tomu p istupovaly po ve erech seminá e a r zné p ednášky. Práce bylo dost.

V roce 1976 jsem z projektového ústavu Agroprojekt p ešel do podniku Oseva, což byl dar od Pána Boha. Vlastn se mi tam zpo átku ani necht lo. Práce v Agroprojektu byla zajímavá. P ekládal jsem tam z r zných obor a jazyk . Tam skute n o n co šlo, zatímco jinde se t eba „kecalo“, zde se projektovalo a práce musela být v termínu hotova. Vlastn jsem se vždycky zabýval jazyky, byl to pro mne út k ze zem d lství, které mi bylo jako kádrov nespolehlivému vnuceno. I tak jsem si p i studiu ledacos zamiloval, jako nap íklad fyziologii rostlin, nebo genetiku, disciplíny, které samy vypráv jí o nádhe e stvo ení.

Studium jazyk ovšem na po átku mým protestem bylo. Nap ed jsem obt žoval tatínka s n m inou - denn hned od prvního semestru. Denn jsme etli n mecky detektivky - Sherlocka Holmese. Jen jsme etli a tatínek ob as upozor oval na n jaký ten gramatický jev. Já jsem si nic nepsal a jelo se dál. Pak jsem studoval angli tinu, a když jsem kon il vysokou školu, tak jsem si p ibral francouzštinu a po ase italštinu. Ruštinu jsem se taky dost u il, zejména jsem v ní tlumo il jednání odborník se sov tskými partnery.

as b žel a 21. kv tna 1980 jsem p ijal od biskupa Fridolína Zahradníka jáhenské sv cení a za dalších osm let kn žské sv cení od biskupa Pavla Hájka.

Poznámka ke sv cení: lidé, zejména ímská kurie, se po roce 1989, jak íká jeden m j p ítel, se na to pohlíželi „oculís vykulentis“ neboli vykulenýma o ima, a to hlavn na platnost sv cení. My sami jsme považovali sv cení za pot ebné, za službu, ne za n co, že te budeme moderní, tak se „vykašleme“ na celibát atd. Ne, my jsme uv ili tomu, že jsou dány speciální fakulty, tzv. mexické fakulty, a tak jsme sv cení p ijali *bona fide*.

Co Vás p im lo k zapojení se do innosti skryté církve?

Spolu se svými p áteři jsme cht li žít autentický k es anský život. V Praze v té dob po okupaci byly asi tak dva, t i kostely, kde to za n co stálo. Nicmén í velmi aktivní P. Ji í Reinsberg byl ve své innosti omezen. Sm l si dovolit pouze povolenou liturgii. Jediné, co si dovolil navíc, byla tzv. „bohoslužba slova pro trpaslíky“ (mínil tím duchovní trpaslíky). Konala se po ned lní mši. Aby n kdo nap . d lal soustavné p ednášky, to bylo nemyslitelné. Spolu s manželkou jsme tedy s nadšením vpluli do života malé skupiny kolem Václava Komárka. Cht li jsme naplno žít k es anskou zv st. Je t eba si ovšem uv domit, že ta touha byla umoc ována prost edím, kde noviny se nedaly íst, média byla lživá, v zam stnání nesmyslné sch ze, po okupaci prov rky... Jist to v mém p ípad ješt nadto souviselo s touhou po kn žství, která s manželstvím nevymizela. Když tedy p išla nabídka, hned jsem na to kývnul. Manželka na ta setkání chodila a v bec se velice ú astnila, n kdy až víc, než já. Bylo to tedy s jejím souhlasem. Shromáž ovali jsme se na modlitbách – p es týden – o ned lích k liturgii. Kdo m l doma malé d ti, musel ovšem k tomu mít n koho na hlídání, což nebylo vždy jednoduché. Týdenní letní soust ed ní se každoro n konalo zpravidla vždycky v tom týdnu, kdy byl jedenadvacátý srpen.

Na jednom míst jsme se scházeli tak dlouho, než to za alo „smrd t“, totiž když se zdálo, že to není bezpečné. Pak jsme se p est hovali n kam jinam. Na Hradecku, nevím, jak se to tam jmenovalo, jsme byli v adaptovaném chlív , pak jsme byli v Kvítkov u eské Lípy a nakonec jsme skon ili ve Strašicích na Rokycansku v blízkosti velkého brdského vojenského objektu. Koupili jsme tam bývalou školu a faru. Vlastn to byla ruina se silnými

zdmi – z počátku 19. století. Okna tam nebyla, zbytek nebyl ani pravoúhlý, to byl spíše ovál, jako když tam proletí granát. Na jaká stěha tam byla, nicméně na několika místech protékalo až o patro níže. Byla tam díra ve stropě, a tak jsme místnosti dali jméno faustovna. Každého léta jsme to pořád opravovali. Tamní komunisté, (bylo to silně komunistické město s vojenskou základnou), nás považovali za jakési šílence, mladé, kteří si to tam opravují.

Večer nebo v noci byla nějaká ta setkání, liturgie, přednášky apod. Byli mezi námi elektrikáři, kteří pro volejbalové hřiště, které jsme zřídili, zajistili pouliční svítidlo. I když po večerním programu se tam nějakým měrem metal volejbal. Tím jsme úplně zmátli okolí: „Mají ty malé děti, (ty děti se tam všude batolilo), tak nemají přes den čas, tedy si hrají v noci.“ Naproti domu stojí kostel. Tam jsme měli zakázáno chodit. To moje básnická žena úplně nedodržovala. Měli jsme tvrdá bezpečnostní pravidla, která jsme museli dodržovat. Každá rodina měla své číslo, každá lokalita měla své číslo. To bylo dobré si zapamatovat, protože když se třeba měnilo místo setkání, tak existovala kombinace těchto dvojic čísel, z kterých se dalo vyčíst kolikátého, v kolik hodin a kde se sejdeme. Šlo se tomu číslo motoru. To se zatelefonovalo: „Prosím tě, já ti zapomněl říct číslo motoru.“ Když se z kombinace čísel odetlo nebo přičteno (už si to nepamatuji) bylo zřejmé, kde se přístí setkání koná.

Kdy jste se zapojil do vzdělávacích aktivit?

Vzdělávání přicházelo postupně. Tj., já jsem se ženil v roce 1972 a pak kdy tak v roce 1975, 1976 se mi ozval Václav Komárek, salesián, o kterém jsem už asi hovořil a pravil: „Hele, ona vede cesta k sakramentálnímu kněžství pro ženaté. Postupně se vynořil se Josef Zvěřina, Oto Mádr, Antonín Liška. Václav Konzal, Jan Konzal a jiní.

Pamatuji se dobře, že už jsme byli v létě v tzv. chlívkách (již výše zmíněném). To byla skutečně zadaptovaná škola maštal - moc přiknuto bylo udělané pro ty učily, zcela jistě dobře a vyhovujícím způsobem. To bylo v létě, když byla volba papeže. Pavel Hradilek (*Hradilek*) byl takový nakaboněný, že zase Ital, Albino Luciani, neboli Jan Pavel I. Tuto volbu jsme zaslechli z rádia, tam jsme registrovali, kdo to vlastně je, zase nějaký Ital. Chci říci, že to nás zastihlo už, ačkoli mě v jakémsi tvaru, kdy jsme už byli jako komunita. Byl tam i presbyter Antonín Rous s manželkou Inkou. Byl to skvělý, spíše tišší, laskavý člověk dobrého úsudku – s přirozenou autoritou. Dva roky byl na uranu. Požíval autority, a kolik toho moc nemluvil. Měl s manželkou děti. Papež zařadil ty dny, zemřel a přišel (*Karol*) Wojtyła a u nás se vše postupně vyvíjelo. To už nedám dohromady, v kolikátém roce to začalo, rozhodně to začalo tou dogmatikou, tedy Josefem Zvěřinou. Velice dobře si však pamatuju, jak jsme měli dogmatiku v bytě prof. (*Julia*) Bredára (hunganista na UK) – v lednu 1977. Josef odcházel, a v předsíni velice prostým oznamovacím tónem pravil: „Tak, existuje taková občanská iniciativa, Charta 77 se to jmenuje. No, a já to podepsal. Tak s Pánem Bohem!“

Kdo další byl Vaším kantorem v rámci skrytého vzdělávání?

O tom už šlo. Antonín Liška - Nový zákon, potom Dominik Duka - Starý zákon, ale u toho já nebyl, to už nevím, jak to bylo. To bylo nejspíš tak, že já jsem ještě nebyl do té skupiny tak zakomponovaný, ale určitě Pavel Hradilek byl ten, který Duku poslouchal, jeho přednášky. S Otou Mádr, to se mnou bohužel dopadlo na štěstí, toho bych býval strašně rád poslouchal, a slyšel jsem asi jen jeho dvě přednášky. To mělo své důvody, protože já mám za manželku básničku, ženu jaksi se srdcem na dlani, takovou otevřenou, která ne vždy za každou cenu dodržovala danou disciplínu. Jednoho dne přišel Josef Zvěřina (pamatuji, že to bylo u Tesárků v bytě na Anenském náměstí). Přišel, měli jsme spolu to běžné setkání, a

najednou on povídá: „Já si stejn myslím, že ten Frído je „fízl“.“ Pavel Baldinský, který dneska p sobí n kde v Tanzanii, schváln za al mlžit a povídá: „Jaký Frigo?“ On na to: „Ne Frigo, ten Fridolín.“ Te nevím, jestli ekl p íjmení, protože my jsme celou dobu neznali p íjmení biskupa (*Fridolína*) Zahradníka, pro nás to byl Frída nebo Franta. Frída, to se nám taky zdálo jako p ezdívk, protože jméno Frída není tak b žné. Když to slyšela moje žena, sice na míst z stala zticha, nicmén pak se za Josefem vydala do bytu, bydlel v Pravoúhlé ulici na Malvazinkách, Josefovi ekla: „Ne, Frídu my známe, to je naprosto seriózní lov k.“ Pak za mnou p išel Pavel Hradilek, který byl takovým, ekl bych, disciplinárním „sekerníkem“, který to všechno držel pohromad , a ekl mi: “Musíme t hodit v o ích Mádrových (Mádr tvo il nerozlu nou dvojici se Zv ínou) p es palubu. eknu, že vaše rodina má divné styky (rozum j s Fridolínem). A tak se stalo, že jsem se Mádrových p ednášek nesm l ú astnit.

Když pak m l Pavel Hradilek n jaké kulaté narozeniny, a to už byla svoboda, tak jsem tam m l gratula ní „plk“ a v n m jsem opravdu ekl, že jemu vd íme za bezpe nost pražské obce, nebo ta nebyla v bec objevena. A to byl mezi námi i syn podplukovníka SNB,(to tenkrát byla vysoká „šajba“). Byl to Míla Misauer. Jeho otec netušil, že má syna v takové ilegální skupin . Dokonce m l Míla tajnou svatbu, která byla za zav enými dve mi, což bylo tenkrát celkem udivující, že se šlo do sakrálního prostoru. To jinak v bec nebyl náš styl. Za zav enými dve mi u sv. Jiljí, v kapli u svaté Zdislavy. Fridolín se totiž znal s otcem Jiljím, dominikánem, který tam ve ejn tenkrát p sobil. On to tenkrát umožnil. Pak asem p istoupila dcera zpravodajského d stojníka armády, který odposlouchával francouzské depeše na západ v N mecku se sluchátky na uších. To byl jeho obor. Ta byla v obci taky k t ná, to bylo zajímavé.

Pak u nás u il i Miloslav Máša. Ten však p ípravoval pouze mn a Pavla Hradilka z liturgiky. Nicmén tím riskoval, protože on byl ve ve ejné služb , stejn jako Antonín Liška náš novozákoník. Všechno to bylo naprosto „singulární“ protože ta komunita nev d la o tom, že t eba já, nebo Pavel, nebo Josef Rendl, že jsme kandidáti sv cení. To bylo tabu, o tom se prost nemluvalo. Takže ta v c vypadala v praxi tak, že jsem byl jedenkrát dotázán, n kdy tak ekn me v roce 1979, 1978, zda jsem té cest sm rem ke kn žství otev en. Já jsem ekl: „Ano.“ Na ež nic, nic, nic. 20. kv tna 1980 se u nás objevili t i muži:to byl Frída, Pavel Hájek a Jan Konzal. Ti mi ekli: „Zítro budeš vysv cen na jáhna.“ Já jsem namítal: „To je jako dobré, ale co takhle exercicie?“ Oni íkali: „Je mimo ádná situace, jinak to prost nejde. To se stane zítra a te ka.“

Zajel jsem na Karlovo nám stí ke svatému Ignáci, tam, kde vpravo jsou zpov dnice, a kde je oltá o istce. Tam mi prob hl takový životní film, všechno jsem to n jak odevzdal Pánu a vydal jsem se onoho jednadvacátého na Jižní m sto do bytu k Rendl m, abych byl vysv cen na jáhna. Liturgicky to ani nebylo na to moc p íraveno. M l jsem n mecký misál a tam jsem si našel orace k sv cení, p eložil jsem to, jako kdybch tušil, že vše p íravené nebude, a p íslušná tení, která se m la íst, byla z toho použita. To stejné se stalo vlastn i p i mém kn žském sv cení, p inejmenším co se t ch lekcí dotýká. Já jsem si z toho n meckého Schottova misálu (má to ty i díly), vytáhnul všechna tení, která se p i ordinaci tou ad libitum - k výb ru. To m lo pro m význam, dodnes mám n kde tady sešit A4, kde mám rukou vypsane ty lekce a poznámky pod tím Všechna ta tení jsem p ed svým kn žským sv cením promodloval. Protože jsem o sv cení v d l tak jist t i m síce p edem, denn jsem se nad t mi texty modlil. N která tení jsem m l modlitebn prošlé aspo dvakrát.

To jsme se totiž nau il i v rámci charismatické obnovy - modlit se nad božím slovem a meditovat. M lo to pro m velký význam. Stejn se stalo i s p ípravou mého kn žského sv cení, to bylo na tehdejší pom ry luxus, protože jsem to m l jednak tak promodlené a za druhé jsem týden p ed tím sv cením dostal takovou „grandiózní“ angínu. Byl jsem v Podkrkonoší na chalup , mnoho jsem se potil, ale bylo mi v podstat po t le celkem dob e,

takže jsem celé dny mohl omluvenku od jakékoli činnosti, jen jsem koukal do stropu, modlil se a přemýšlel. K tomu jeden přítel zrovna uvažoval o tom, že by šel do semináře. Chodil za mnou a já jsem mu vlastně vyprávěl o tom, co ve mně je, aniž by on tušil, že za týden mám být vysvěcen na kněze. Tak mi Hospodin zařídil „nóbl“ exercicie před svěcením. V nich kterých rysech možná ještě lépe, než to mají dneska. Tím ovšem jsme odešli poněkud od tématu mých studií a vsadili jsme doprostřed příběhu obou svěcení.

V osmdesátých letech se prostřednictvím Václava Dvořáka v Německu vytiskly kurzy Stuttgartské teologické přípravy pro jáhny. Byly to učebnice, kterým jsme říkali červená a modrá. Provezlo se to vytištěné, aspoň tak jsem to slyšel, v opláštěných jakých cisteren. Němce kde v lese cisterna zastavila, knihy se přeložily a byly odvezeny dál. Šlo to, šlo, až v roce 1985, bych řekl, byl ten průšvih. Přišla velká policejní šetření po bytech a vznikla causa skupiny (Kvůli toslava) Kuželová, (Vladimír) Fučík a mimo jiné byl v tom i „malý Václav“, totiž Václav Dvořák, který dodnes žije. Našli mu v bytě něco u učebnic asi dvě, tři stovky a sebrali ho někdy v polte ráno. To on bych řekl přesněji, jak to všechno bylo. Byl ve vyšetřovací vazbě na Ruzyni. Tehdy jsem měl přkný strach, abych byl upřímný. Kdo byl statečný, byla rodina Kubánek a Sirovátko. Obě mající tak po čtyřech a po šesti letech, napsaly Václavovi na Ruzyň dopis. To ho velmi pozvedlo a povzbudilo. Takový „kanonýr“ jsem já nebyl. Dlužno pro úplnost dodat, že jsem do podniku Oseva „dostal“ i tajně svěceného Františka Picha a následně právní tohoto Václava. Naše činnost se vzájemně propojovala. Václav měl v bytě i vci psané v naší kanceláři. Proto když Václava zavěli, chodil František, který užíval nějaké prášky, denně do práce s prášky a s táhlí okolády, pro případ, že by ho sebrali. To jsme tak trochu ekali, byli jsme naštvaní.

V době svoje „poseroutství“ jsem si lévil, až přišla svoboda. To jsem si říkal: „Chartu jsi nepodepsal.“ Několikrát, jsem teda podepsal, a potom ještě ten papír co napsal Navrátil, protože se na to dívaly moje děti, jestli to podepíšu, nebo ne. Byly tehdy v pubertě. Já jsem tam totiž s tím Navrátillem, v tom punktu toho majetku, už tenkrát nesouhlasil, ale kvůli tomu dětem jsem to podepsal, jakkoli se mi ta díkce úplně nelíbila.

Ale strach jsem měl, když zašili Václava, ale proč, proč taky? Protože naše spolupráce byla velice těsná. František Pich, s kterým jsem v podniku Oseva seděl v jediné kanceláři i v takovém docela bezpečném okolí, protože kolem nás seděli lidé, kteří neměli s námi žádnou souvislost.

Navíc z oken kanceláře bylo vidět, jestli někdo z našeho editelství za námi jde. Tak František, zejména František, mnoho překládal, právě z těchto textů, které pak vyšly v tom „modrém“ a „červeném“. Já jsem taky překládal - komentáře ke tením ze Schottova misálu. Tam jsem zažil jeden takový polo-zázrak. Tenkrát bylo dost obtížné získat blány, ty se v každém podniku říšovaly a evidovaly. Cyklostylové blány, to byl způsob množení, který dovozoval řádově stovky výtisků, zatímco tzv. ormig, což bylo strašlivě fialové svinstvo, umožňoval namnožit tak asi osmdesát kusů. Nicméně v podzemí koloval mezi námi recept, jak ten ormig vyrobit. Pavel Hradilek množil fotografickou cestou. Měl na to manufakturu.

Když se psalo strojem na přklepový papír, získalo se maximálně jedenáct přklepů a to už pak moc nebylo vidět. Samozřejmě Václav měl v bytě vci, které pocházely z naší kanceláře a z oúedního psacího stroje u nás. Když Václava „zašili“, měli jsme z toho „lufta“ a ekli jsme si s Františkem, to nejde jinak, než že tenhle stroj musí zmizet. František objevil v nějakém second handu přesně ten typ toho psacího stroje a my jsme ho koupili. Vzali jsme si ho tam a samozřejmě, že přišla kontrola, tak jak se čas od času dělá, říšují ony, DKP se tomu myslím říká, nábytek a taky psací stroje. Přišla paní Přihodová, to si pamatuji. Jakmile se objevila, to byla taková nevdaná dáma, členo kulantně, tak já od samého začátku, hned jak se objevila, jsem dělal nějakou recesi a legrandu a tohle, támhle. „Ale hoši, tady máte jiné říšlo, než je tady.“ „No to je „bordel“, kdo to tak mohl napsat, pravil jsem.“ No a ona ekla: „Tak to tady přepíšeme, to bude dobré.“

Jindy jsme prožili takové malé zázraky. Já jsem p ekládal, zrovna byl pátek odpoledne, doba kdy každý ujížd l na p íslove nou chatu. Socialismus, to byla chata plus už pak skoro nic. Já jsem si s sebou do kancelá e nosil sv j kuf íkový stroj, ten jsem m l v takovém svém malém „portabelu“, a m l jsem tam blánu, což bylo pr švihové. Tu a tam byly v Praze obch dky, kde se daly koupit blány bez papíru podniku. V podnicích byly evidovány, jedna každá m la evidované íslo. Já jsem tenkrát p ekládal komentá e k ned lním tením Schottova misálu, dneska je to vytišt né, a nikdo to ne te. Najednou se rozlétly dve e a „vlítla“ tam - takové „t eštíprdlo“ - kolegyn , které jsme íkali Metelice. Ona byla taková, jak se íká „držkatá“: „Honzo, prosím, tadyhle m j „starej“ si koupil, já nevím co, a pot ebuje p eložít návod k používání.“ M l jsem p ed sebou ten stroj a v n m blánu. Navíc to byl stroj soukromý. Pro každý p ípad jsem míval vždycky p ípravené n jaké bezpe nostní opat ení - zem d lské noviny a nepo ádek na tom stole. Okamžit jsem na stroj hodil p ípravené zem d lské noviny. Kolegyn m však od mého stolu vymanévrovala, takže jsem se dostal ke stolu prot jšímu. Stroj byl te p ed ní – pod novinami – já na stran protilehlé. ekl jsem si: „Hop-trop, nedá se nic d lat. Uvidí, že mám blánu v tom stroji, ale hlavn a neví, co na tom je.“ A te nastal onen zázrak. Jakkoli to byly starší noviny, ona se opravdu za etla, koukala do toho, a já jsem p ed jejíma o íma z pod t ch novin ten stroj vytáhl a str il jsem ho do p ípraveného otev eného šuplíku mého kolegy. Nic nepozorovala! Ona si ni eho ne všimla. Ne ekl bych, že to byl zlovolný lov k, že by nás šla udat, byla jen „držkatá“ a strašn upovídáná, takže n co takového by záhy v d l celý podnik. To bylo jasné, takže takhle nás Hospodin chránil.

M li jsme tam Bibli a to eskou a n meckou, protože jsme z ní denn etli. Náš den m l sv j ád, m l sv j ritus: za alo to ráno laudami v n m in . Všechno v n m in . Jednak nám to vyhovovalo, breviá e jsme m li n mecké, a když by n kdo náhodou, za dve mi poslouchal, pak n m ina zní jinak, než eština, úpln by to neidentifikoval. To jsme m li laudy, pak jsme m li kapitolu z Písma, v n m in , poté litanie, s výjimkou tvrtka byly denn n jaké: V pond lí byly p kné litanie od Tomáše Halíka k Duchu svatému, to pamatuji. Kde jsou, to bych rád v d l. Ve st edu byly litanie biskupa Trochty, myslím, tzv. litanie všedních pot eb. Mezitím byly litanie mariánské a k Srdci Pán , ve tvrtek nebylo nic. Pak byl tzv. silák, neboli silencium - bylo ticho. Pak jsme tzv. stav li sv t, tj. oplod ovali jsme se navzájem bu názory, nebo taky tím, kdo byl kde u výsledku. A pak už se pracovalo. Naše spolupráce s Františkem ovšem m la sv j vývoj.

Musíte si p edstavit, že jsem nastoupil do vym elého odd lení, které m lo na rozkv tu svých kapacit deset lidí. Vždycky, když se ubíralo, totiž šet ilo pracovními silami (všude se chce šet it), ubíralo se v knihovn . Totiž v informa ním st edisku, jak se tomu íkalo. Nakonec tam zbyl jeden jediný lov k, to byla paní Aréli, což byla Židovka, jazykov nadaná. Ta bu zem ela, nebo odešla do penze, už nevím. Na její místo jsem p íšel já s tím, že: „Obnovíme, soudruhu, tady tu informa ní innost.“ Taky mi n co na plat p idali. Já jsem p edtím byl v projektovém ústavu, kde se (kupodivu) opravdu pracovalo, práce (projekty) se odevzdávala v pevných termínech. Byla to svým zp sobem zajímav jší práce. Byl jsem tedy zvyklý docela pracovat. Proto jsem si hned ekl, že se musím co nejd ív seznámit s novými kolegy, musím se trochu u ít jejich jména, kdo je kde a co d lá., musím vypracovat projekt, jak informa ní innost obnovit, co doplnit v literárních fondech, a ekl jsem soudruh m: „Minimáln jeden lov k musí ke mn p íjít.“ Souhlasili.

To, co následovalo, bylo pro mne úžasné zjišt ní. Projekt jsem podal. Bylo to pár stránek textu (abych tená e neznechutil). Obsahoval ovšem odlišná alternativní ešení, a soudruzích bylo, aby si vybrali nebo to doplnili vlastním pojetím. Nade mnou byl tzv. odborný editel, s kterým jsem si záhy tykal. To se stalo tak, že když jsem mu za al íkat pane odborný editeli, okamžit mi žoviáln nabídl tykání. Tam se p íšern soudruhovalo a on obez etn ekl: „Jendo, no tak, p eci já jsem Zbyn k.“ Stále jsem o ekával n jakou reakci na

m j projekt. Když jsem jednou „Zby ka“ potkal na chodb , tak jsem se na jeho názor zeptal: „Zby ku, prosím t , co s tím svým projektem.“ „Jó Jendo, souhlasím, to je p kné, souhlasím s tím.“ ímž mi bylo úpln jasné, že to ten lov k ne etl, protože souhlasit se bez p ipomínek nedalo. Šlo p ece o to, vybrat variantu. To bude tak, nebo onak. Tu mi došlo, že vlastn nemám skoro moc, co d lat, to bylo úžasné. Ob as jsem p eložil n jaký dopis i dálnopis – to bylo všechno.

Takže jsem nejd ív sám za al opisovat v ci o výchov d tí na stroji v té kancelá i, kterou jsem sdílel s podnikovou fotografkou. Ta ovšem v tšinu asu trávila ve své laborato i. Jen jednou mne p ekvapila, když jsem m l ve stroji svých jedenáct kopií. K mému údivu mne p itom fotografovala kouc, že jí v aparátu zbývá poslední obrázek. Vedle stroje jsem m l n mecký slovník – i p edstíral jsem, že p ekládám. Obrázek mám dodnes schovaný. Jen ta trocha strachu s tím spojená, tam zachycena není...

Pak p išla ta chvíle jménem František Pich (toho asu u itel na St ední zem d lské škole v B eznici – eštiná , ruštiná). To on m l být onou druhou pracovní silou, která mi byla na základ mého „ návrhu na obnovu informa ní innosti“ povolena. Tip jsem na to dostal od Petra Pi hy. Oba pat ili k podzemní skupin kolem Václava Dvo áka, toho tak e eného „velkého“ Václava (po listopadu generálního viká e v eských Bud jovících), kde byl Tomáš Halík, kde byl biskup (*Karel*) Chytil (ten se stal biskupem až v r. 1988, jako ženatý presbyter), Antonín B lohlávek (skv lý, vzd laný muž – v královských železárnách nep estal pracovat ani po listopadu), Antonín Klouda (mozaiká), Jaroslav Karl (strávil dev t plus dva roky ve v zení - ve Valdících, vysv cen pozd jším kardinálem Korcem na kn ze, dosud žije v Klatovech). Oni to tam m li namíchané - celibátní, necelibátní. Složení té skupiny jsem p esn poznal až po listopadu. Více mén se všemi jsem se znal, jen jsem nev d l, že tvo í jednu skupinu. Rohatý m l trošku „ uch“, a p íjetí Františka do Osevy nám trochu zkomplikoval.

editel zem d lské školy v B eznici byl trošilinku, s dovolením, „hajzlík“. František už to tam nemohl dost dob e unést, a tak mu vyhovovalo odtud jít pry . Co ert cht l, nebo necht l, ten editel se znal s kádrovou stoudužkou podniku Oseva. A tak spole n pracovali na tom, aby František p íjat nebyl. U Petra jsme kuli plány, jak to navlíknout, aby se v c poda ila – a... stalo se. František nastoupil.

Dlužno íct, že když jsem nastupoval do toho podniku v roce 1976, tak v tu chvíli zpracovávali doslova, a to si pamatuji, devatenáctou koncepci rozvoje eského šlechtitelství a semená ství pro úst ední výbor partaje. Byl to gigantický socialistický podnik – bylo tam dvacet tisíc zam stnanc , suma sumárum sto tisíc hektar p dy, t ícet šest šlechtitelských stanic, p t výzkumných a šlechtitelských ústav a v každém kraji, krajský semená ský podnik. To si dob e pamatuji, protože jsem ta data jako tlumo ník na zahrani ní návště vy sypal. Když n kdo p íjel, tak se ta omá ka po ád stejn íkala. To bylo relativn cosi obrovitého, takže to byla, v rámci Evropy, asi nejv tší organizace v oboru šlecht ní a semená ství. Ve sv t tomu bývá tak, že nap . jeden šlechtitel, který šlechtí hrách, tu je jiný ten d lá kuku ici, a každý má malou firmu, kdežto u nás to bylo všechno v jednom.

V generálním editelství se zabývali sami sebou natolik, že v bec nem li p ehled, sta í-li jim jeden „informatik“, nebo jestli pot ebují dva lidi a jestli máme v bec práci. Jediné, co v d li, bylo, že neznají cizí jazyky. K tomu jsme jim posloužili. Sm rem k listopadu, (byli jsme tam spolu t ínáct let) se to zahuš ovalo, takže práce za ínala být, ale na vrcholu našeho ned lání pro tuto zemi zbída ovanou takovým režimem bylo p eložít jedinou stránku ve dvou lidech za týden. Pro nás s Františkem tedy na po átku onen ert utekl a nastoupili and lé: Naši knihovnu (ta by p ece m la být k ruce) od Negrelliho mostu (nedaleko elektrických podnik), p emístili do úpln cizího podniku na roh Václavského nám stí do Opletalovy ulice - a ješt k tomu na st echu. Protestoval jsem: „To je absurdní – knihovna v posledním pat e. Na to jsou p edpisy, ty knihy mají mít n jakou m rnou váhu na kvadrátní metr atd., atd. Co to

vymýšlíte?“ „Ne, soudruhu, to bude takhle.“ To jsme se ocitli v naprostém ráji k ma ení dozoru státu nad církví. - pro tu naši innost p ekladatelskou. A nejen p ekladatelskou. Nap . jsem namluvil na magnetofon celou knihu Cesta do Damašku od Ignace Leppa.

Dlužno íct, zase míra té ilegality, až po sedmi letech mi František vyjevil, že je sv cený kn z. Po sedmi letech! My jsme o sob v d li moc dob e, že máme n jakou skupinu, že tohle, že támhle, ale v bec se to nepropojovalo. Respektive Pavel Hradilek z pražské obce, m l kontakt s „velkým Václavem“, ve v cech tisku. Byla tam spolupráce v tiskovinách, jinak ne. Václav nám jednou p išel ud lat dv p ednášky z mariologie, tady u m v bytu. Byly skv lé.

On vždycky íkal: „Mariologii, tu bychom m li.“ Pro taky? Protože on m l, a to je to, co íká dnešní papež František, že teologie má „smrd t“ ulicí, totiž tou praxí. On byl lov k svého vývoje. Jakožto „študióz“ byl totáln nasazen do Hermann Göring Werke v Linci, v továrn na tanky. Spojenci dob e v d li, že tam ta továrna je, a jali se ji bombardovat. Když houkaly sirény, že bude nálet, tak d lníci utíkali schovat se do kopce, kde byl les. Netušili, že pod tím lesem, je podzemní muni ní sklad, což naopak v d li spojenci. Václav mi barvit lí il, že tak utíkal a te slyšel „roletu“, jak padá bomba. Byla tam lesní „chajda“ nebo stodola: „Tak jsem sebou mrsknul na zem, v té stodole, a modlil jsem se, jak je ta modlitba: Maria nikdy nebylo slýcháno, že bys byla koho oslyšela... Najednou p išerná rána. Já se proberu, chalupa nikde, m se nic nestalo a nade mnou modrá obloha.“ Což je až neuv ítelné.

Já nejsem žádný teoretik výbuchu, ale je možné slyšet, že se dá p íjít o bubínky, o sluch p inejmenším, p i takové detonaci. Jisté je, že mi to vícemén , tedy obsahov , t mito slovy lí il. Lí il i jiné události, že se t eba schovávali, když byl nálet, pod komunikaci do skruží, které tam byly. Byli tam všichni – d lníci i nacisti tí dozorcí. Po náletu mu jeden nácek íká: „Herr Dvorak haben sie auch gebetet?“ Taky jste se modlil, pane Dvo áku? To byl jeho jeden praxí vonící mariánský zážitek. Druhý m l v Lurdech. Dostal se ješt do osma ty icátého roku do Lurd. Tam, p i tom eucharistickém procesí - to znal na hodinu p esn – zažil, jak dva, které vezli na invalidním vozíku, z vozíku vstali – a šli... Ten p íb h, totiž sv dectví, „podšprajcovávalo“ i teologii, kterou nám Václav p ednášel. Bylo to silné a dlužno íct, že i racionáln lad ní „sucha í“ to brali. Mimochodem jedna známá, která nem la ani n jaký vztah k praktickému životu z víry, se o Václavovi vyjád ila: „Nevid la jsem „chlapšt jšího“ kn ze, než je práv ten Václav Dvo ák.“ On byl velmi slušný, to ano, ale byl to i „drso “. Na n í adresu se jednou vyjád il: „Tak m naštvál, a tak jsem mu ekl, a mi políbí prsten.“

Existovalo n jaké prolínání mezi skupinami skryté církve?

Trošilinku ano, jen tak v tom smyslu, že jsme neš ourali navzájem, kdo tam je, co vlastn d lají, kde se vídají. Prost jsme jen v d li, že každý máme to svoje, takže N mec by na to odpov d l hezkým výrazem: „Jaien.“ Ano i ne. To znamená, ano, zejména ve spolupráci v tiskovinách (kontakt Hradilek – Dvo ák). T eba n kdo napsal n jaký dopis, nap . Josef Zv ína, nebo Bonaventura Bouše (onen legendární dopis Zv ínovi, za ínající: „Josefe, nebav se s preláty atd.“) – a pak to kolovalo. To proto, že takové v ci m ly širší význam. Mimochodem dneska se n kdy v ci zploš ují i zjednodušují. Tomáš Halík t eba íká: „Já, spolupracovník kardinála Tomáška.“ Tím cosi zd raz uje, zatímco vždycky to tak jednobarevné nebylo. M lo to sv j vývoj. Josef Zv ína nejednou p icházel na setkání se slovy: „Tak tohle jsem napsal Tomáškovi,“ a rozházel mezi nás kopie, totiž pr klepy. Byly to dost ostré dopisy. Vezmu-li ovšem do úvahy, co jsem o n m dosud vcelku mohl slyšet, musím si Tomáška vážít. Tenkrát jsem ovšem pat il k t m, kte í jej kritizovali. Taky jsme nem li ten vhléd, který je nám umož ován dnes. Zažívat to, co on zažíval, jak na n j na Ministerstvu

kultury k i eli, k tomu mít „profízlený“ celý palác, s výjimkou pana Bláhy, legendárního muže, který tam má dneska na vrátnici dceru – to nemohla být mali kost.

Pozd ji to už zn lo jinak: „Ano, byl jsem u kardinála“ a za ínalo to nabývat pozitivn jších rys , t ch, do kterých se to asi snaží Tomáš Halík p ivád t. Nemohu tvrdit, že do toho mám jasný vhlad. M lo to jednoduše sv j vývoj. Když zvolili Karola Wojtylu, byl hned po volb jeden zajímavý moment. Následovalo holdování kardinál (dnes zrušené). P i n m kle el kardinál Tomášek p ed papežem nápadn déle. íká se, že mu Wojtyla ekl: „P ij ještě odpoledne.“ Asi mu tam dal n jaké „injekce“ na kuráž - lze se domnívat.

Jak probíhalo Vaše skryté teologické studium za socialismu?

Zpo átku jsme študýrovali u Josefa Zv íny dogmatiku. On sám v tšinou nep ednášel. M l sv á skripta naklepaná na stroji. P íšel, ptal se, jestli máme otázky a pak rovnou zkoušel. Jiný zp sob ani nebyl. Sám jsem u n ho mnoho jako teologická veli ína neplatil, až m po n jakém ase velice zah ál jeho výrok, jako lov ka, kterého jsem si vážil. íkával místo teologie n co skoro jako tologie. A tak, když mi jednoho dne ekl „Chlape, tob to za íná tologicky myslet.“ Pat i n jsem se nadmul. Poté jsem d lal takového, já jsem tomu íkal - „p edžvýkáva e“. Nejprve jsem se scházel se skupinou sám, vysv tloval jsem, emu nerozum li, a to, na jsem se necítil, jsme p edkládali pak Josefovi (vlastn jsme mu dávali p ezdívkou Joe). Ukázalo se to být praktické. Pak už t ch otázek bývalo málo, už se jenom n co doladilo, Josef hned zkoušel.

Nový zákon jsme studovali u Antonína Lišky (pozd jšího biskupa), a taky mám pocit, že on mnoho nep ednášel. Vzd lávání probíhalo bez p estání. Nem li jsme žádnou ímskou vysokou školu, zato jsme studovali po ád. Stále n co bylo. Po stuttgartském kurzu pro jáhny následoval „Aufbaukurs“. František Pich patr n v d l, co stála výroba „, ervené a modré“ v zahrani í a litoval t ch pen z. Proto asi vznikla takzvaná „bílá“, což byl nástavbový kurz na cyklostylu. Jednotlivé kapitoly pocházely od r zných teolog , bylo to na úrovni. Z toho se studovalo, ekl bych, až do listopadu.

Co Vás p im lo k p íjetí sv cení, a jak vám bylo vysv tleno, že to je možné?

Bylo nám vysv tleno, že to ím povolil, že k tomu byly ud leny zvláštní fakulty. Tenkrát opravdu byla atmosféra, že se v ci v íly, nikoliv ov ovaly. Nám se dostala do ruky kopie dopisu kardinálu Tomáškovi, tehdy ještě biskupovi, nebo já nevím, kde se n kdo ptal na legitimitu sv cení a v bec na biskupa Felixe Davidka a existuje odpov od Tomáška, kterou považují za velice historicky cennou, kde on na dvou t ech ádcích napsal: Stvrzuji, že biskup Felix Maria Davídek je legitimní katolický biskup, podepsán Tomášek. Dokument existuje, možná, že Pavel Hradilek, nebo kdo, má originál, já jsem si samoz ejm ud lal ihned xerokopii. Ale z takových dotazování jsme m li trochu strach. Zažili jsme, že p eci jenom n kdo, kdo k nám byl n jak p íveden, za al mít o naší legitimit p ochybnosti. Ned lalo nám velikou radost, když n kdo pochybující cht l jít ov ovat si v ci v paláci, kde to je samá št nice, se ptát, jak ono to vlastn je.

T eba to n koho udiví, když mu z dnešního pohledu eknu, že nevím, pro jsem kn zem. Jist jsem poci oval povolání – jak jsem ekl - už v dob mého dospívání. Dnes si ale myslím, že „dospívám“ dodnes. Jednou na to uslyším od jediného Velekn ze odpov . Nevím, eho se od n ho do kám. Z jeho pohledu mám p ínejmenším respekt.

Kolik lidí se za socialismu zapojovalo do Vašich aktivit?

To tomu se v literatu e říká pražská obec ES, vyrostlo ze skrovných za átk . Jak bylo e eno, bere obec sv j po átek z malé skupiny kolem salesiána Václava Komárka. Vztahy se spole enstvím Koinotés tu nemohly být, nebo jsme ani nev d li, že n co takového existuje. Náš obzor kon il prvním biskupem, kterým byl Fridolín Zahradník. Jan Konzal p sobil mezi námi jako presbyter a byl vysv cen na biskupa, mám pocit 1982, aniž bychom tehdy o tom v d li. O jeho biskupském sv ení jsem se dov d l na Nový rok roku 1990, kdy si m zavolal k sob , p edložil mi dopis adresovaný papeži, a cht l po mn p eložít ho do angli tiny. V dopise prohlašuje, že je biskup, ale že se pro tuto chvíli vzdává výkonu biskupských pravomocí. Já jsem z toho z stal vyjevený. Našt stí tam jeho manželka, která je paleontoložka, m la návšt vu n jakých Angli an z oboru, a já jsem jim to namíst mohl dát ke korektu e. Najednou jsem se dov d l, že tento Jan je vlastn biskup. Angli ani z toho byli ješt vyjeven jší než já. Do té doby jsem ho považoval za kn ze.

V d li jsme, že existují r zná spole enství, ale aby to bylo propojené, a ne ku-li v bec, aby to bylo spojené s Koinotés, to nepadalo v úvahu. Ano sm rem k tomu roku 1989, jestli se na to pamatují, se vno ovaly mezi námi najednou pochybnosti o naší legitimit - na koho jsme vlastn napojeni. Nositeli pochybnosti byli ovšem pouze Pavel Hradilek a Jan Konzal. O nich jsme v d li, že zejména Pavel za tím ú elem jezdí hodn do Brna, a pak p ináší pro nás ne zcela z etelné zpochyb ující informace.

Taková byla prost atmosféra. Ale k p iblížení té atmosféry uvádím *ad illustrandum*: m a Pavla Hradilka, m l P. Miloslav Máša u it liturgiku jako pr pravu k p ijetí kn žství (to snad mohlo být v p taosmdesátém). Dostal jednoduše hlášku, že má dva kandidáty kn žství p ipravit z liturgiky. M li jsme sraz nedaleko kostela sv. Václava na Smíchov , pod lešením jednoho domu. Dostavili jsme se, já jsem p ijel pozd , n jak mi to nejelo. Otec Miloslav nás oba dva znal, a v d l, že jsme ženatí. P ekvapen se ptal, kde prý jsou ti kandidáti kn žství a Pavel Hradilek na to „jezuitsky“ odpov d l: „On už nikdo jiný nep ijde.“ On v reakci na to projevil obavu: „Ale nepat íte snad k tomu Davídkovi?“ Na ež my jsme oba v dobré ví e (!) jednohlasn ekli, že ne. P itom jsme nem li nejmenší tušení, že to není pravda - že p es Fridolína ta linka vede až k Felixovi. Dlužno íct, že totiž kolem Davídka kolovaly nejrn žší (ekl bych desinforma ní) pov sti. Sám Pavel mi se sarkastickým pousmáním tenkrát íkal, že tam snad existují n jaké liturgické tance... Ostatní v ci, jsou tu pravdiv , tu zamlžen zpracovány v bohaté literatu e. Pavel Hradilek, mi íkal, že Koinotés m li jinou koncepci. To je dnes více mén jasně. Tam se sv tili kn ží singulárn , nebyli pov tšinou sv ení pro službu ve spole enství, k n muž sami pat ili tak, jak tomu bylo v Praze. Bylo to n co, jako když se vysadí parašutista n kde v buši mezi domorodce. Je tam sám, a rozhlží se kolem, co by se tam dalo d lat. Kdežto v Praze tady vzniká spole enství, v první linii v bec bez n jakých aspirací na n jaká sv ení - kolem zmín ného Vaška Komárka. Nejprve tedy bylo žijící spole enství (modlitby, liturgie, studia, sdílení života a jeho trampot materiálních i duchovních). Potom teprve vzniká pot eba služeb, a našlo se tohle spojení, kde se sv tilo. Sv ení zde bylo k služb - nikoli „do zásoby“.

Nevím, v kterém to bylo roce, když vznikla pot eba obec rozd lit na dv ásti. Vím, že jsme p išli k záv ru, že je t eba se rozd lit, že je nás moc. M lo to d vody bezpe nostní. Vznikaly r zné návrhy jak obec rozd lit, nicmén žádný nebyl pro v tšinu vyhovující. Je t eba vid t, že tam byly r zné t sné p átelské i p íbuzenské vztahy - proto to bylo bolestné. Až p i letním soust ed ní - tzv. „létu“ se sáhlo po „metod “ ze Skutk apoštolských po celotýdenní modlitb se losovalo z klobouku a opravdu vyšla varianta, která všechny udivila, jak je dobrá. Jen jeden manželský pár to musel trochu oželet. Losování jako apoštolský zp sob. K tomu je t eba íct, že jsme z jedné strany nebyli ghetto, a z druhé strany jsme byli p eci jenom uzav ení. Takže r st té komunity vypadal tak, že n kdo musel s tím kandidátem lenství, *face to face* tak zvan „chodit“, a to po dobu aspo jednoho roku. Pak ho mohl p ívést a zaru il se za n j. P ivedl ho, a ekl: „To je Franta, za toho ru ím.“ Ostatní ekli:

„Ahoj Franto.“ A tak to rostlo. Možná, že to vždycky tak idylické nebylo, to už neumím pojmenovat. Víím, že jeden chlapec se zamiloval, p ivedl svou dívku, a tam si myslím, že to vlastn prob hlo asi v kratší dob , nebo n jakým jiným zp sobem, už nevím.

Jaká byla, nebo m la být, role kn ze ve Vaší skupin skryté církve?

Samoz ejm byla liturgická se vším všudy. K eucharistii se používal chleba - zprvu z konzumu – pozd ji se p išlo s tím, že by bylo p ípadn jší, kdyby chléb upekla hospodyn v té domácnosti, kde se slavilo. To byl samoz ejm kvašený chléb. Po n jaký as jsme používali hlin ný kalich, nicmén poté, co zav eli Fridolína Zahradníka, bylo zakázáno ho používat (dnes ho mám v kostele, kde sloužím). Brali jsme si n jakou vázi ku nebo skleni ku.

Vím, že když jsem Josefa Zv ínu angažoval u svých p átel na Morav , m li tam týž hlin ný kalich, který jsem jim dal. Když tam Josef jednou m l slavit eucharistií, se zalíbením se na kalich podíval a citoval n jakého církevního otce slovy: „D íve jste m li kalichy z hlíny a srdce ze zlata, te je to obrácen .“ Inu, to by se dalo použít možná i pozd ji...

V noval jste se n jakým v dním disciplínám?

Máte-li na mysli teologii, pak ano (svou p vodní zálibu v paleontologii jsem už v život neuplatnil). M li jsme všichni tak z osmdesáti procent muž, žena všichni jedno vícemén stejné vzd lání ve zmi ovaných kurzech. Nebyly kapacity, abychom nap . studovali antické jazyky. Krátce jsem se zú ast oval kurzu e tiny u Dana Drápala a Jana Sokola. N které zkoušky byly docela rigorózní. V mém p ípad m Josef trápil s kristologií, když m n kolikrát z ní vyhodil. Nebo se pamatuju, jak jsme d lali u Hradilk zkoušky ze „zpoz dnice“. Bylo to asi sto osmdesát vytišt ných otázek a toho jsme se docela báli. Kdo totiž neum l zodpov d t otázky tu n vytišt né, m l být vyhozen. Ale jinak to studovali všichni stejn a každý etl, co m l, co um l a jak to taky šlo.

Ten život zas nebyl práv nejjednodušší. T eba si pamatuju jeden z mých nejv tších výkon , že v Praze byla delegace šlechtitel z NDR. Pilo se spolu se soudruhy u Flek a v p l jedenácté, po pátém piv , za ali jednat. Tak jsem se n kdy kolem p lnoci vrátil dom . Do rána napadl sníh, tak v p l páté vstávat a odhazovat sníh, pak utíkat uklízet do podniku zde ud lat úklid deseti kancelá í, WC a chodby, a o p l deváté N mci op t na scén , znovu tlumo it. Tak jsem soudruhovi odbornému editeli íkal: „Zby ku tady dostanu takovýhle stakan vodky a po ádné kafe, a potom budeme tlumo it.“ To se splnilo. Byl jsem mladý, ekn me kolem ty iceti. Tak mohl vypadat rámeček, do kterého byla naše studia zasazena.

Žádnou velkou v du jsme ned lali. Vždycky jsme byli laiky. P esto jsme pozd ji (to už jsme m li základní disciplíny za sebou) pracovali v malých skupinkách a zabývali se n ím detailn ji. Skupinka m la jakéhosi moderátora, který m l danou disciplínu na starost a který se „tvá il, že o tom ví trošku víc“. P ítom na mne p ípadly církevní d jiny.

Kolik lidí p edstavovala pražská obec?

Ve finále to dorostlo k asi šedesáti lidem. Ale to už bylo velice po listopadu. Tehdy p istoupila skupinka z Hradce Králové, odkud byli dva jáhnové. S nimi jsme ovšem za socialismu kontakt nem li. Na druhou stranu, Rousovi, ti byli z T ebechovic pod Orebem, a ti tam byli s námi od za átku - úžasní lidé.

Zasahoval n jak biskup Zahradník nap . do liturgie pražské obce?

Když přijel Frída, to byla vzácná návštěva, objevil se tak dvakrát, třikrát do roka. Frída nás přicházel hlavně povzbudit. Chodíval s Janem Konzalem - to byl tenkrát takový hezký tandem. Frída už svým projevem a zjevem byl tím, kdo opravdu dodával sílu, kdežto Jan Konzal „dodával“ sílu znárodně. Byla to taková sympatická dvojka. Trochu si jeden druhého dobírali, bylo nám s nimi víc než dobře. Samozřejmě se jistě dá zjistit, jak to s Frídou všechno bylo, to vám věknou uřiti i Slováci. O jeho činnosti na Slovensku jsem jen cosi slyšel. Brázdil celou republikou až na východní Slovensko a byl velice aktivní. Jezdil autem prošívanou rychlostí. Jan Konzal nejdříve s ním, pokud vím...

Těžko si představit kolik energie to vyžadovalo, když Jan ve svém výzkumném ústavu musel odvádět svůj výkon. Frída svítil a všechno možné dělal, ale nebyl nikým, kdo by naplnil co využíval (jako Jan), to uřiti ne. Byl to biskup. Do liturgie - pokud je mi známo - nezasahoval. Až do listopadu jsme jako biskupa znali pouze Frídu. Na zakladatele celého toho hnutí, Jana Blahu, jsem si „sáhnul“ až když v lednu 1991. Do té chvíle jsem ho neznal. Biskup Pavel Hájek mne svítil na kněze až v roce 1988, což byl pro mne jeden singulární zážitek - a o něm jsem přirozeně mlěl.

Tež bylo to dvacet let od úmrtí moje maminky, těžko říct. Maminka umírala 30. dubna 1990, aniž by věděla, že jsem kněz. Dnes už to ani nedovedu pochopit. Takový jsem měl „převážající“ smysl pro mládež, ilegality. Měl jsem to tak hluboko pod kůží. Úplně stejně to nevěděli moji dva sourozenci, když maminka o patro níže zemřela. Nevím, jak se to vůbec stalo: bratr se sestrou seděl v kuchyni, já jsem byl u maminky, která právě zemřela, a opravdu jsem tam na stole stihl sloužit za ní rekviem. To bylo špatně lidsky i eklesiologicky. Mohli a měli jsme být všichni spolu. - Rozbalil jsem si to, primitivně, na takovém stole, maminka ležela na posteli vedle. Takhle to bylo!

To samozřejmě souvisí i s tím malérem, to otevřeně musím říct, co jsem měl s manželkou v souvislosti s mým kněžským svícením. Nevěděla o něm, nebyla přítomna, neměla možnost se k tomu vyjádřit. U mého jáhenského svícení byla přítomna - 21. 5. 1980, zatím 18. 8. 1988 při svícení kněžském nebyla. Nikoli. Tehdy mi Jan Konzal jednoduše řekl: „Honzo, my si myslíme, že je ten den tady, že bys měl být vysvěcený. Přemýšlej o tom.“ To se stalo někdy z jara 1988 na nádraží Holešovice, kam mě Jan Konzal pozval. Krásně svítilo slunko, do ruky mi strčil nějaké mecko-latinsky psaný Codex juris. Povídá mi: „Tady máš. Projdi si, jestli nemáš nějaké kontradikce, tzn. pokus o sebevraždu, pokus o potrat, ústast na potratu a takové věci. Tak se na to podívej.“ Já jsem řekl: „Jene dobrá. Dej mi to i neděle, já o tom budu přemýšlet.“ A on dodal: „Ale tentokrát to bude bez Vry - bez manželky.“ To byla samozřejmě, směrem k našemu manželství, velká chyba. Já si myslím, že oni to dělali z bezpevnostních důvodů. Jak jsem tady uváděl, ona je prostě trošku jako rozevlátý kumštýř, něco takového. Nicméně mohla to i odmítnout, už při jáhenském svícení měla nejprve námítky.

V té atmosféře, když jsem to vlastní mamince ani sourozencům ještě neříkal - už jsem kolikrát po listopadu - se stalo, že manželka vlastně přišla na to, že jsem vysvěcen. To bylo pro ni traumatizující, takže *de facto* má pozdější podmíněná ordinace v roce 2008, byla pro ni velkou satisfakcí před shromážděním církve. Tady vidíte fotky, když po té liturgii - dávám Věkytici gerber. K svatbě jsem jí totiž dal sedm bílých gerber, zde dostala sedm červených. Před celým kostelem jsem jí v ornátu políbil, a všichni zatleskali. Bylo to strašně spontánní a hrozně hezké. Takže *de facto* pro mě i pro ni to trauma bylo a do jisté míry někde ještě trošinku je - že u svícení tehdy roku 1988 přítomna nebyla. To je prostě tak, tak se to stalo. Víte, po bitvě je každý generál. Stejně jako, když slyším svého přítele historika Vojtěcha Šustka, který zná nějaký detail o odboji za druhé světové války, například jak se jeden parašutista vyspal druhému s manželkou, tak bych to nehodnotil zdaleka, zdaleka tak, jak když pan „Voňprut“ má něco s paní „Jeábkovou“. Prostě doby velkého napětí vás někdy

mohou dovést k chybám - vid no *ex post*. Ale já myslím, že ten který vše řídí, náš Pán, to taky vidí, a že z tohohle budu souzen nejmí. Udělal jsem řadu jiných blbostí.

V roce 2006 jsem rozeslal všem členům komunity dopis, kde jsem zdůvodnil, proč jsem se rozhodl přijmout podmíněné svěcení. Ten dopis měl své jádro a vždycky bylo místo pro úvod a pro závěr, které byly rukou psané a byly šité na osobu toho, komu to posílám. Většina to přijala, některé i až velmi hezky, ale taky jsem slyšel tvrdou větu, že jsem naplnil materiální podstatu tohoto hříchu. To se samozřejmě „blb“ poslouchá. Ale v mé rodině to bylo celkem osvobozující.

Byl jsem autorem (totiž návrhovatelem znění) dopisu 25. 1. 2006, který s úpravou asi jedné věty podepsali mluvčí podzemí biskup Krátký, biskup Jan Blaha, aby byl odeslán nově zvolenému papeži Benediktovi. V podstatě tam zaznělo, že te už jako nový papež není „Wachhund“, tedy hlídač pravověří, ale pastýř, a my že se mu zde znovu nabízíme do služby. Na to přišla ta reakce, že se máme setkat s diecézními biskupy. Moji spolubratři z pražské obce ES šli ke kardinálu Vlčkovi a jeden po druhém opakovanou ordinaci odmítali, až jsem nakonec kardinála Vlčka překvapil svým rozhodnutím, že to přijmu, protože on měl znal jako velkého, téměř až buřtáře. Já jsem totiž celá léta velice stál za tou analýzou, kterou provedl prof. Hans Jorissen z Bonnu. Sám jsem tu teologickou analýzu předkládal. Kodex mluví o tom, že musí existovat neodstranitelné pochybnosti k tomu, aby se ordinace nebo křest opakovaly, a ty tady nebyly. Ta sukcese je známa. Tedy jsem to všechno předložil.

Udržoval jste kontakty s jinými oficiálními, i neoficiálními skupinami?

Kontakty vůbec žádné. Bylo to nebezpečné. Jednu chvíli k nám chodil z kruhu, lehce „evangelikálních“, jakýsi David. Jak se dál jmenoval, nevím. My jsme totiž o nich kterých lidech celou dobu nevěděli, jak se jmenují, jenom předzvětku. To nebylo podstatné, kdo se na jména ptal, byl podezřelý. Ptát se? Neptát, to bylo ve stylu. Takže ne, kontakty žádné. Možná, že ke konci jsme třeba někoho pozvali, třeba evangelíka Ládu Hejdánka, to byl skvělý biblista a úžasný chlap. Myslím si, že k nám přišel ještě před revolucí. Jinak ne, jinak to prostě nešlo.

Jakým způsobem se určoval vhodný kandidát ke svěcení?

To se dělalo tak, že za člověkem přišel jiný člověk, nositel zodpovědnosti, a řekl: „My si myslíme, že bys na to měl.“ Výběr na to kněžské svěcení byl takhle nastaven. Toho se ta obec neúspěšně snažila, až když byl vhodný okamžik, byl ten člověk v obci představen, jako ten, kdo má být jako kněz nebo jáhen sloužit. To znamená, že to bylo úřadováním, ty jsi tady ke službě, do zásoby se nesvítlo - na způsob „aby tady někdo byl“.

Využití té služby: U diakonátu se říkalo, že diakon je garantem jednoty této komunity. Já jsem hlavně řekl bych, byl povolen, což je dneska dost komické, abych držel ruku nad studiem církevních dějin. Byl jsem vysvěcen na kněze 18. srpna 1988, *de facto* rok před listopadem, kdy to rázem začalo být všechno jinak. Kdo to ovšem měl tehdy vědět?

Přišly ony takové nové Normy, požadující opakovanou ordinaci „sub condicione“. Ze začátku jsem vlastně vůbec neváhal jso o platnosti svého svěcení předsvěcen. Bylo to proti sv domí, abych k tomu opakovanému svěcení svolil. Čas ovšem běžel a cosi se i vyvíjelo. V roce 1998 osmnáct spolubratřů reordinaci (ve východním obvodu) přijalo. I já jsem nakonec k ní svolil. Přispěly k tomu dva faktory. Tím jedním bylo, že jsem začal vnímat určitou polarizaci „my – oni“. Třetím jsem nesl, že my bychom měli být ti lepší a na druhé straně jsou ti „papaláši“ z říma, kteří tomu nerozumí (totiž s tím, co se tu dělo nemají zkušenost), a k tomu nám ještě říkají, co máme dělat. Zdá se mi, že to je dneska asi taky problém věřících. A

potom pramení mé rozhodnutí z toho, že jsem nahlédl, že prostě takhle ta církev je ustrojena, a je třeba to přijmout.

Když jsem to přijal, nedovedl jsem si ani představit, že bych se oblékl do paramentů. Říkal jsem si, že snad tu albu bych si na sebe vzal, ale ještě ten ornát? Dnes mi je to jedno. Více než před dvaceti lety jsem začal chodit jako dobrovolník k pacientům na psychiatrii. Tam chodím dodnes. A to byla i moje volba, že chci sloužit na psychiatrii a v hospici. To jsem ve své žádosti do říma taky napsal. K tomu ve svém anglicky psaném podání připojil: „Já, níže podepsaný prohlašuji tímto, že jsem nikdy neměl pochybnosti o platnosti svého sv. cení, a že tedy opakovanou ordinaci přijímám jakožto podmínku nutnou pro veřejnou službu a poroučím vše do milosrdenství jediného velebného Ježíše Krista.“ Mé rozhodnutí v římské pražské obce přijala, asi i ty lidé, to považovali za vážný představek. Jejich pohled v něm chápu, bylo to prostě *via facti* popření prvního sv. cení a odklon od biskupa, který mne sv. til.

Naznačil jste, že rolí kněze bylo utužovat kolektiv, jak jsem si to pracovní nazval...

To šlo o roli jáhna. Víte, já jsem asi nebyl moc dobrým jáhnem. Mohl jsem to vidět spíše na Petrovi Waldhegerovi (ten bohužel už zemřel) - to byl dobrý jáhen. Když jsme mívali ona letní setkání, velmi hezky a s citem všechno organizoval.

Co jste v době před rokem 1989 o „Davidkov“ skupině?

Nic, jen pověsti, možná dokonce sycené desinformacemi ze strany StB. Je pomyslitelné, že někdo z nás, což byl asi Pavel Hradilek a Jan Konzal, toho věděl víc, ale my ostatní nic. Teď samotný název Koinótés, jsem se dověděl až po listopadu. Sám jsem se se zakladatelem Janem Blahou, setkal někdy v lednu 1991. V dubnu 1990 umírá moje maminka, nevěděla, že jsem kněz. V tu chvíli mám bratra a sestru nevěděli, že jsem kněz. Zvyk je železná košile, to byl ten smysl pro tu ilegalitu tak hluboko vrytý, že to přetrvávalo ještě do svobody.

Setkali jste se během studia s de Chardinem?

To je příliš teoretická otázka. My jsme vycházeli z toho, co je a tak jsme se nějak němu naučili z té teologie. O de Chardinovi se dá mluvit u samotného Felixe, jeho okolí se se Chardinem zabývalo – my jsme ho ve studijním programu neměli.

Měl jste pocit, i jistě, že vás sledovala StB?

Měl jsem pocit, nevím odkdy, ale kupodivu až do března roku 1990, což je strašně zajímavé. Bydlím v rodinném domku, pod domem po strýci. Před naším domem buď stálo auto, nebo tam postával nějaký chlap, já už nevím kolik let. Jednou jsem šel, v autě seděli dva, a předstírali, že se líbají. Pak, to už jsem byl na univerzitě, na rektorátě, mi dal rektor Radim Palouš za úkol navštívit Bartolomějskou ulici kvůli lustraci jednoho kandidáta na rektora, kde jsem se setkal s Adolfem Rázkem. On patřil do takové „lustr party“. Říkal jsem u o mém sledování až do března 1990. Na to odpovídl: „To tak bylo, byla to záležitost peněz. Oni měli vypracované nouzové programy, což dlat když. Tedy dokud za to byli placeni, protože nic z lásky ke straně a vládě nedělali, tak to pokračovalo.“ A dodal, že poslední agenturní zprávu, tehdy již zrušené StB, chytli někdy v březnu 1990.

Takže ano, měl jsem ten pocit - pár let před listopadem, předtím jsem ho neměl. Nicméně již podstatně dříve jsem dostal echo od Vladimíra Koláře (byl to úžasný lovk, taky seděl

v kriminále za skauta a byl naším susedem). On bydlel v Bohnicích na náměstí a pak nešťastně zahynul pádem, prasklo pod ním lešení. Ten byl jednou u výslechu a pak mi říkal: „Prosím tě, Honzo, moc tak v cí nikde nepovídej, ptali se na tebe.“ Tak jsem nevěděl, co nepovídat.

Jak jste vnímal a přijímal závěry II. vatikánského koncilu?

Koncil zasedal v době, kdy jsem byl na vysoké škole. V první řadě dlužno říct, že ty dokumenty jsme neměli. To saháte hodně daleko do mého mládí do dob studia na VŠZ. V té době šedesát dva až šedesát šest, jsem byl nadšeným návštěvníkem Týnského chrámu, ministrantem, takovým z dnešního pohledu neúplně srovnaným, mladíkem. Dlouho jsem se hledal a možná, že dokonce to, že jsem začal ve stejném žesky p sobit, až v roce 2008 bylo vlastně velice dobře. Prostě mně ta „puberta“ trvala asi hodně dlouho. Tenkrát moc dobře pamatuji, že jsem bydlel v Dejvicích, když zemřelý pater Josef Hermach, veliký znalec, vdec, hebraista, starozákonník, vystoupil na kazatelnu, mile se usmál a řekl: „Představte si, že Svätý otec svolal koncil!“ Jméno Hermach tenkrát nic znamenalo. Vzali mu souhlas, a on pak pracoval někde v lampárně na nádraží. Pamatuji den, kdy ho sebrali: Bylo to – tuším – na Boží tlo, kostel narvaný a Hermach nikde – sebrali ho. Nic se tehdy nekonalo.

Ano, tenkrát se nic na tom rádiu poslouchalo. Nejednou ale namísto programu, bylo slyšet rušení. Takže jsme informace o koncilu vlastně ani neměli.

O koncilu se samozřejmě okamžitě zavedla veliká rozprava hned v r. 1968. Tehdy se zrodilo Dílo koncilové obnovy. Velice zajímavý tam byl třeba Jožka Nagy (matematik), který dodnes žije a skvěle působí ve vršovické farnosti. Je to vpravdě *vir probatus*. Bohužel na jáhna jej odmítli vysvětit. Škoda. Dnes má jistě přes osmdesát. Nedávno jsme spolu komunikovali. Je to skvělý člověk, docent matematiky na technice - na elektrofakultě. To byly doby nesmírně živé. Já jsem byl v té době sice nadšený, nicméně trochu „rouma“. Chodil jsem na pár přednášek tzv. živé teologie – termín zavedený Josefem Zvětinou. To se konalo v tom sále, který dodnes patří lidovcům na Karlově náměstí. Tam přednášel Oto Mádr a řídil takové „borci“, pak se to zavělo. Jak říkám, celkově si myslím, že jsem zrálnější jak dlouho.

Potom v rámci skryté církve získával II. vatikánský koncil nějaké nové dimenze?

Pamatuji se třeba na přednášku Jana Konzala, že jsme eklesiologii probírali podle konstituce Lumen Gentium. To žilo. To jistě ano, jakkoliv cestu jsme měli svou. Bylo to zvláštní, když v roce 1991 bylo v Praze setkání Taizé. (tenkrát se zúčastnilo šedesát tisíc mladých lidí). Měl jsem doma nějakou Francouze. Říkal jsem jim, jak v obci žijeme, na což oni vyhrkli: „Vous êtes une communauté de Base?“ Neměli jsme vůbec představu o tom, co to obnáší, co je Basisgemeinschaft, či Basic Christian Community. Přesto jsme tak byli oklasifikováni. Od té doby jsem byl hodně zvaný na mezinárodní konference a setkání „Basis“.

Dost jsme toho dělali, ale společně se nevyvíjelo podle nějakého vzoru, na základě nějaké předem dané teologické reflexe. Naše cesta se *via facti* hledala a krystalizovala. Vyjádřím se naproti otázce sakramentální, k slavení svátostí.

Asi jsem vám říkal, jak jsme slavili svátost smíření. Tvar slavení ovšem vznikalo, vyvíjel se postupem času. Na první poslech to pro ně koho mělo být „silný tabák“, pro ně koho, kdo je mimo stojící. Tenkrát už byla na světě takhle knížka, rituál slavení bohoslužby smíření, - pod titulem Obady pokání (1982), na který padá prach na mnohých farárech a nikdo to nepoužívá, leda tak v postu. Slavili jsme smíření v komunitě a to na základě Božího slova. To mělo být, daný zmíněným manuálem: zahájení, pozdrav, modlitba, první čtení, žalm, evangelium, homilie. Následovalo pak vyznání přítomných z hříchů v komunitě, což je tedy

silný tabák. Dlužno dodat, že to m lo sv j vývoj. Mn samotnému se to zkraje ani nezamlouvalo. Pamatuji se, že jsem protestoval, že se mi to nelíbilo. Bylo však rozhodnuto trošku direktivn . „Ne, my to tak ud láme.“ Zpo átku byla praxe taková, že na konci liturgie bylo hromadné rozh ešení. To pozd ji (vlastn po listopadu) Jan Blaha zakázal, protože takový postup je dneska legitimní, jen když se nap . potápí lo . Dlužno íct, že po tom rozh ešení byla ze za átku povinnost soukrom se setkat s p edsedajícím kn zem, kde si bu to lov k s ním vypráv l n jaký vtip nebo n co, anebo m l prostor k tomu, aby vyznal takový h ích, který nem l odvahu p ed ostatními vyznat. Pozd ji to tak trochu vyšum lo, p estalo se to sledovat a každý konal tak, jak uznal za pot ebné.

I slavení eucharistie m lo sv j vývoj. N kdo byl pov en tím, že bude kázat, že bude mít homilii. P ímluvy byly jaksi volné, nebyly nikde napsané. P edsedající zahájil a ostatní se p idávali. V obojím totiž, i p i slavnosti smí ení, stejn jako zde, se mohlo docela dob e napl ovat to Pavlovo: „Jeden druhého b emena neste.“ V tom vyznání nešlo o n jakou exhibici, bylo tam mnoho ticha, do kterého najednou n kdo vstoupil a ekl: „Vyznávám se, Pane p ed tebou a p ed vámi, že...“ Takže to taky trvalo t eba až do p lnoci. Byly i situace, kdy do toho vstoupil n kdo ze zú astn ných, aby projevil svou ú ast na p íb hu, který práv zazn l, nabídl, že se bude za toho, kdo se vyznává modlit, nebo m l jiný ú astný komentá . Vyznávající m l také sám sob navrhnout, tzv. znamení obrácení, emuž se normáln jinde íká pokání. Když se vyznání dotýkalo partnerky nebo partnera, mohla to doty ná/doty ný okomentovat. A „pokání“ se pak zformulovalo trošku jinak: „A co kdybys...“ Jiný do toho mohl vstoupit nap . slovy: „Kdybych byl na tvém míst , tak bych se pokusil o toto....“ Nebo n kdo ekl: „Víš co, já se za tebe budu modlit, abys m l sílu tohle p ekonat. Tedy to nebylo samou elné.

Shromaž ovali jsme se na r zných místech, a na letních setkáních (n kdy i zimních, kolem Silvestra). Taky pamatuji, že to bylo na r zných místech, první byl onen chlív, pak byl Kvítkov, to je u Jablonce, a to bylo romantické. My jsme byli mladí, ledacos jsme vydrželi. V Kvítkov bylo jedno okýnko nap l vyražené, dali jsme tam kus igelitu a topili jsme, venku byl mráz a my jsme to n jak zvládali. Byla to fara, vedle ní zdevastovaný kostel. To nepochybn za ídil Frída. Pak to n jak za alo „smrd t“, tak jsme to opustili a koupili jsme ony Strašice. Ty vydržely až do listopadu.

Snad ješt k ú asti d tí na liturgii. Nosily se dary, každý m l za úkol n jaký detail (aby na všechny vyšlo), n jakou de ku, korporál, sví ku nebo n co. I tanec d tí jsem zažil, a to bylo hezou ké. Bylo to p i p íprav dar , p ed stolem. Ovšem i to p išlo spíš až pozd ji. Pamatuju, jak v Kvítkov jsme m li k dispozici d v ata, která se o malé d tí starala, hrály si venku, a jednou, když už m ly hlad, ud laly vzpouru a bušily na vrata (beztak víc než tušily, co se uvnit d je – my dosp lí jsme v tom byli trochu naivní).

Výchova d tí byla strukturovaná podle v kových kategorií. To m ly na starost zpravidla matky. N co s d tmi malovaly, n co si povídaly a vypráv ly.

Velký d raz se kladl na slavení Velikonoc. T eba v jedné ohromné vile v Koší ích, která je dnes ur it restituovaná. To byla tehdy školka, kde jedna rodina z nás to správcovala, takže bylo docela zajímavé, že jsme t eba sv cení nebo žehnání ohn na velikono ní vigilii m li v jednom pat e, a pak se šlo pr vodem o patro výš, kde se zpíval velikono ní chvalozp v. N kdy byly podmínky k tomu dobré, jindy mén . T eba na tom Anenském nám stí u Tesárk , m li dva pokoje: v jednom slavili dosp lí, v druhém se tísnily d tí a n jaký zoufalec s kytarou se snažil, aby d tí ned laly rámus., Moc dob e pamatuju na Tomáše Tesárka a jeho písní ku íže ku, íže ku ptá ku mali ký. Hlavn šlo o to, aby d tí ned laly „rambajs.“

Taky vzpomínám, jak tamtéž, totiž na Anenském nám stí, jsme m li n jakou liturgii, skon ili jsme, n kdy v deset, v p l jedenácté ve er, na ež se otev ela okna a za alo se vát: „Živijó, živijó, živijó.“ Tak se kamuflovalo. Když pak jsme se po schodech trousili, mohly si partaje myslet, že jsme tam pa ili. „Hradilkovská“ disciplína též velela, že když se eklo, že

za átek je v osm, tedy p íjít maximáln v osm p t, pozd ji se neotevívá. To nám vydrželo n jakou dobu. Pak se to protáhlo na delší dobu, protože ne každý si za ídil hlídání pro d ti. To nebylo tak jednoduché mít baby sitting k d tem. Každý m l svoje možnosti, p íšel t eba se zpožd ním. Tak se využíval ten ekací as tím (to bylo bezvadné), že se etly žalmy, tzn., když n kdo p íšel pozd , vstoupil již do atmosféry modlitby, ticha. Jenom tam vklouznul, žádné „kecando“ a rovnou do procesu. To bylo hezké. Vzpomínám ovšem, že v „dobách p ísných“ jsem m l jednou na starost liturgii Zeleného tvrtku (p edsedal Václav Komárek), nic mi nejelo – i vzal jsem si taxi, abych pak bez dechu vyb hl do t etího patra, kde už všichni v naprostém tichu sed li, rozbalil jsem to, a za ali jsme.

M li jste za socialismu kontakty se zahrani ím?

Ne. Jen na za átku spolupráce s Vaškem Komárkem, kdy on p ece jenom ve ejn p sobil, než mu vzali souhlas. To mohlo být tak do roku 1973, kdy mu ho vzali. On m l obrovský, neuv íitelný rozmach. Nechci se vynášet, ale on n koho, jako jsem byl já, pot eboval. M jsem klí e od jeho bytu, p ipravoval jsem mu korespondenci, v ci i podklady pro homilie apod. Vlastn jsem se, *de facto*, u il být sekretá em, aniž jsem to tušil.

On m l ohromný zájem o práci pro d lnickou mládež. V té souvislosti se domákl p es P. Bohouška Kolá e o tzv. CAJ Christliche Arbeiterjugend nebo Jeunesse ouvrière chrétienne (JOC) založený od Josepha Cardijna v Belgii. Jezdili jsme spolu do Dráž an, kde bylo (snad) tajné centrum, ale já myslím, že ta jejich Sicherheitsdienst, že v d la. Ale p eci jenom se to tvá ilo tajn . Tam byl n jaký P. Georg Kirch, oratorián s p ezdívkou Paša. Zajímavý lov k. Kn mu jsme jezdili a oni nás do noci školili a seznamovali nás s myšlením a zp sobem práce podle Cardijna. Základním pilí em byla „troj lenka“: sehen, urteilen, handlen; voir, juger, agir. Vid t o ima Ježíšovýma, v jeho duchu situaci posoudit a pak jednat. To je jednoduché, a pro d lnickou mládež velice sd lné. Existoval systém „odpov dných“ - die Verantwortlichen. Byli jsme jednou nebo dvakrát na tábo e, v Brandenbursku (lokalita se jmenovala Lüchen). Aktivita tohoto Paši byla až neuv íitelná.

Možná ještě žije, navštívil jsem ho, je tomu sedm, osm let - ještě jezdil na kánoi. On byl ohromný sportovec, lyža . Stanovali jsme v lese, mezi stromy natažené š ry a bylo e eno: „Zítro m žeme mít program ve variantách a, b, c. B žte si ud lat árku na vyv šeném papíru, co se vám z t ch t í variant líbí.“ Pro mladé u n a d lníky se konaly i docela oby ejné p ednášky, jako význam vitamín ve výživ lov ka, o tom, jak si za ídit byt, když se ožením. K tomu p íšel bytový architekt, shodou okolností to byl bratr toho kn ze. Nedaleko byla zem d lská á usedlost, kde m li stodolu upravenou jako auditorium. Tam se promítalo na kus prost radla. Tehdy bylo senzací, když jistý švédský fotograf vyfotografoval fetus v t le matky - lidský plod v r zných stádiích, a jeho vývoj. Paša sám dával i hodiny tance, sám byl výborný tane ník. M l v tom lese rozv šené reproduktory na stromech, a na pasece se trsalo.

Hlavn na své poslucha e p enášel odpov dnost. Oni se sdíleli mezi sebou. To byli loví kové, kte í pracovali ve fabrice. Jejich cesta byla velice p kná, sm rovaná od p irozeného k nadp irozenému.

len skupinky CAJ ekn me pracoval na díln , kde v d l: kdy má kdo narozeniny, svátky, v d l, kdo má jaké rodinné problémy, v d l nebo se o to samoz ejm snažil, aby v d l. T eba když zjistil, že n kdo má problémy se šéfem, snažil se ho zastat í mu poradit co ud lat. Ti „zodpov dní“ - Verantwortlichen se scházeli a p edávali si zkušenosti, co v té které krizové situaci d lat. Paša zd raz oval, že k es anskou zv st není nutné chtít rozši ovat p edn verbáln . K tomu citoval (pamatuju se): „Ne, každý, kdo íká Pane., Pane, vejde do království.“ Pozoruhodné bylo, že u nás v echách to tém absolutn nežilo, p inejmenším v t ch krizových letech šedesát p t až sedmdesát. Hledali jsme, mapovali jsme a s tímhle Pašou jsme pokoušeli myšlenku JOC rozši ovat. Tak jsme navštívili i otce Norberta Šamárka

OFM, u františkán u Panny Marie Sn žné. On nebyl n m iná , já jsem tedy tlumo il. Chvíli poslouchal a pak pokorn ekl: „Já jsem p ímým žákem Josepha Cardiijna. Sed l jsem za to dev t let.“ To bylo n co úžasného. Kdyby ekl: „Mlí áci“, b žte si to ješt p e íst, já jsem za to trp l!“ Ne. On byl takhle pokorný ehovník, hrozn milý, už je dávno po smrti.

To byl singulární styk Václava Komárka s Christliche Arbeiterjugend ve východním N mecku. Tam dokonce n jak jezdili lenové JOC p es áru i ze Západu. Myslím si, že to muselo být nutn celé monitorované, tomu v ím. Že by to agenti Sicherheitsdienstu nem ly pod palcem, to bych pochyboval.

Jinak, tu byly i n jaké kontakty, až nebezpe né. O to se pokoušel Oto Mádr, a byla to naprostá naivita. Takže kardinál (*Joachim*) Meissner, si chudák myslel, že když má ob anství Vatikánu, což každý kardinál má, m že si dovolit vzít s sebou p es hranice seznamy ehovník (slyšel jsem). Na hranici všechno v d li, ješt ho potrápili tím, že ho vždy nechali kousek popojet, a pak op t dál, až ho pak zastavili a všechno mu sebrali. Bylo to samoz ejm špatn .

Jak se díváte zp tn na osobnost biskupa Davídka a jeho dílo?

Já jsem odkázán úpln na stejné prameny, jako kdokoliv, kdo se tím zabývá a je odkázán na literaturu nebo na sv dectví jiných. Tedy tvrdit, že to byl lov k, který byl duševn nemocný, je tvrzení, o kterém se má d vodn za to, že to bylo na zakázku. Jsou žijící sv dkové, nap . Jan Franc v Pardubicích, který byl od n ho sv cený, a který ho dob e znal, samoz ejm to vyvrací jako naprostý nesmysl. Zásadní sv dectví m že dát jist Ludmila Javorová. Felix byl bezpochyby mimo ádná osobnost. N jak byl jist excentrik. Je ale známo, že d jiny d lají práv ti mimo ádní, kte í ob as jdou za hranice n jakých platných p edpis .

Václava Vaška jsem slyšel na ve ejnosti, jako Felixova spolumukla, íkat, že to byl lov k mimo ádných schopností, který v kriminále po ád kul n jaké projekty budoucnosti církve. Pot eboval ke své práci kávu, kterou tam vždy m l (nikdo nev d l, jak toho dosáhl) a va il si ji na Rudém právu. M l tém úplnou absenci strachu, cituji Václava Vaška, takže jednou na apelplacu byl se ván bacha em: „Jak to vypadáte, jste jak „hadrník“.“ Felix na to: „Takhle jste m ustrojili vy!“ Vyvedl bacha e z míry tak, že téhož dne odpoledne dostal nový mund r. V katolickém týdeníku vyšlo dokonce, že když vyšla amnestie, že bylo k propušt ní t eba napsat žádost o milost. Nabízeli mu to. Odpov d l: „Já jsem katolický kn z. Mým nejv tším št stím v život je, že jsem pok t n, a že jsem katolický kn z. Žádný zlo in jsem nespáchal, o žádnou milost žádat nebudu a jsem ochoten pro Krista i zem ít.“ Úžasné. Když opoušt l kriminál, cituji op t, bylo mu zakázáno, aby jel do Brna, a první co ud lal, bylo, že samoz ejm do Brna jel.

Byl rozhodn mimo ádný, rozhodn mimo ádn nadaný. íká se, že n jakou spolupráci s nimi m l. To byly spíš šachy, do kterých se naivn pustil, protože si p íliš mnoho myslel o svojí hlav , která byla jist skv lá. Ale když máte výslech zorganizovaný tak, že vám n kdo klade otázky a v jiné místnosti to snímá n kdo jiný, podrobí to podrobné analýze, tak z toho n co dovodí. Tedy to byla naivita. Ne, to bych mu nep ipisoval, že by jednal jako n kdo jiný (nebudu jmenovat): Josef Zv ína m l sedmdesátiny a onen kn z, který dodnes funguje, tam byl, okamžit informoval StB – takže na druhý den už to v d li na „Bar áku“, kdo se tam zú astnil. To nap . byla úpln jiná, v domá spolupráce. Nejsm ten, který m že osobn o Felixovi sv d it. Nikdy jsem ho nepotkal. Dokonce jsem ani ne etl n jaké jeho teologické v ci. Co se mi trošku zdá, a na m nep sobí úpln nejlepším dojmem, je ta knížka, kterou za americké subvence vydala Lída Javorová. Mn to p ipadá v n em „upísklé“. Musím ale opakovat: nebyl jsem u toho. Lída je jist respektabilní osobnost, lov k, který se v život do n eho pustil – s ob tavostí a state ností.

V d l jste za komunismu o sv cení žen?

Za komunist jsem o sv cených ženách nev d l nic. Jiná v c je jakási kamuflující i desorientující protipropaganda vedená asi z Bartolom jské ulice nebo odkud. O Davidkovské v tvi šly tenkrát neuv ítelné chýry, pov stí.

Jaký je Váš názor na povinnost celibátu?

Už Josef Zv ína íkal: „Katolické je nejen, ale i.“ A to je moc moudrá v ta. Já si tedy celibátu nesmírn vážím - všude to íkám - jako mimo ádného daru, charismatu. Ten, když tady je, pak si kn z m že napsat na dve e to, co údajn m l na vratech zavražd ný pater Kubí ek: katolická fara, ú ední hodiny 0:00-24:00. Skv lé, výborné! Jsou to lidé vnit ní svobody, na ženu se umí podívat zp íma. Pro m to nebylo, dosp l jsem k tomu bohudík úpln v klidu, aniž bych v tu chvíli m l n jakou squaw ve výhledu. Ona pak p íšla – a to až za t í m síce poté, co jsem se takhle rozhodl. Nebyla to však moje stávající manželka. Takže si myslím, že obojí bude mít své. Samoz ejm jsem párkrát už slyšel: „Honzo, ty jsi sám ženatý, ty mn budeš víc rozum t.“ Ano, to jist . Na druhé stran k tomu, abych mohl lé it lepru, nemusím leprou sám projít.

Zdobrovoln ní (nikoli zrušení!) celibátu by to však zcela ur ít být m lo. Jsem p esv d ený, že kn mu dojde. Vzniknou samoz ejm spolu s tím nové problémy, tj. nap . rozvedená kn žská manželství. Jak to vidíme u brat í evangelík , kdy se t eba stane, že jsou oba dva kazatelé, ona je p ítom úsp šn jší, a za ne to n jak vrzat atd. Vzniknou nové problémy, nemusí to ani nutn dopadnout tak, že kn ží bude víc. Ale v d l bych o nesmírn schopných lidech, kde je škoda, že se na n nepoloží, nebo nepoložily ruce. To by bylo úžasné, takové osobnosti tady prost jsou a t ch je škoda. O zdobrovoln ní celibátu se ve sv t diskutuje, pokud vím, celá biskupská konference švýcarská o to žádala v ím .

Podobn si to myslím ostatn í o sv cení žen. Tam ovšem v tuto chvíli už v bec není Kairos – as p íhodný. Kardinál (*Miloslav*) VlK, p ed léty pozval k návště v arcibiskupa (*Alfonse*) Nosola z Opole, což byl osobní p ítel Jana Pavla II. Muž velice teologicky fundovaný, který velice p ísp l k dokon ení konkordátu mezi luterským svazem a katolickou církví o ospravedln ní. Když jsem ješt byl na arcibiskupství, p ednášel tento biskup u nás v paláci. Položili mu otázku na sv cení žen. Byl to strašn milý, tak až neporaziteln milý lov k, s krásným úsm vem. A on íkal: „Ono je prý zakázáno tuhle otázku sv cení žen v bec postulovat, v bec ji klást, ale jestli jsem se dob e u il, když jsem byl v seminá i, tak to se snad ani zakázat nedá.“ A to íkal tenhle muž, který m l myslím dokonce kdykoliv volný p ístup k papeži. K otázce celibátu by se ovšem ješt slušelo dodat, že nap . sv. eho Naziánský byl na kn ze vysv cen svým otcem, z ehož nutn plyne, že jeho otec byl dokonce biskup.

M l jste po roce 1989 kontakty s ostatními skupinami „Davidkovy“ skryté církve?

To nastalo z p írozených d vod . V první ad se p íšlo na to, že tam pat íme a v rámci toho se navázala spousta kontakt , jako byl t eba Frank Mikeš nebo jiní, i Slováci, jako (*MUDr. Eduard*) Kožuch, Vendelín Laca nebo jak se jmenovali, t ch bylo více. Organizovali jsme takové sch zky, byly to takové trošku top sch zky, kde byli hlavn biskupové. Já s Pavlem Hradilkem jsme tam byli zvaní jako moderáto i toho setkání, aby se tomu dal n jaký ád, n co se zapsalo apod. Takže u t chto jednání jsem por znu byl - i u toho dopisu papeži, který jsem tu zmi oval atd. P edtím se kontakty nikam moc nerozvíjely. P írozen .

Jakým zp sobem jste se dostali do kontaktu s Hansem Jorissenem?

To vůbec nevím. Sám jsem v lednu 1991 byl dovezen do Brna k prvnímu osobnímu setkání s Janem Blahou. Přítomen byl též Pavel Hradilek, a Jan Konzal. Tehdy byl přítomen i prof. Hans Jorissen a Dr. Alfred Schilling - řekl bych starozákonník, muž vysoce vzdělaný. Oni se od prvopočátku o naše podzemí velmi zajímali. Nevím, jak „chytli“ tenhle vítr. Jak buldok po kosti, šli za tou podzemní církví. Je to strašně zajímavé. To končilo tím, že jsme byli přítelové, že jsme si tykali. Hans byl nesmírně generózní, pokorný kněz. Pamatuju, jak jsem mu řekl, že jsem se rozhodl podmíněně své služby přijmout. Přijal to s naprostým klidem: on, který se mnoho namáhal, aby to všichni pochopili. Joseph Ratzinger byl jeho spolužák. Hans mu napsal osobní dopis – a dostal dost chladnou až ostrou odpověď. To všechno vynaložil, a přesto mé rozhodnutí přijal naprosto vyrovnaně, v klidu. Dlužno se též zmínit, že osobně – spolu s profesorem Jansem Waldenfelsem, SJ investoval do předkladu jediné relativně (Jan Blaha měl jisté výhrady) seriózní práce od Fialy a Hanuše o společenství Koinotés. Práce nepochybně nadaného studenta Lišky nebyla seriózní, ukazovala jedním, chtěným směrem (Hans Jorissen tomu říkal Auftragsarbeit – práce na objednávku).

P. Stanislav Krátký

- narozen 11. listopadu 1922 v Brně
- během válečných let byl jedním z iniciátorů materiálně-humanitární pomoci totálně nasazeným a uvězněným v Polsku
- v roce 1946 byl vysvěcen na kněze, poté působil v brněnské diecézi
- v roce 1958 byl uvězněn a na amnestii v roce 1960 byl propuštěn
- v letech 1960-1968 pracoval v duchovních profesích
- od roku 1968 opět působil ve veřejné pastoraci, roku 1999 se stal proboštem mikulovské kapituly
- od počátku padesátých let se podílel na aktivitách skryté církve, mj. byl pověřen brněnským biskupem Karlem Skoupým, aby se vnovoval vzdělávání a přípravu bývalých bohoslovců, kteří nenastoupili do komunistického semináře, v polovině šedesátých let rozvinul aktivity „moravské“ skryté církve spolu s Felixem Davidkem
- 27. srpna 1968 konsekrován Davidkem na biskupa
- po Koberžickém synodu omezuje kontakty s Felixem Davidkem a od poloviny osmdesátých let rozvíjí vlastní svatočinnost
- po pádu komunismu byl jedním z hlavních představitelů a mluvčích „moravské“ skryté církve, který se snažil o dořešení situace až do své smrti.
- zemřel 13. listopadu 2010 v Rajhradě

Mons. Jiří Krpálek

- narozen 6. září 1931 v Brně
- z jeho tří sourozenců jedna sestra zemřela v dětství v útlém věku
- studoval nejprve na brněnském gymnáziu na Slovanském náměstí, kde učil jeho otec, v šestém třídě přešel na Biskupské gymnázium, po jeho zrušení pokračoval na klasickém gymnáziu na třídě kapitála Jaroše, kde v roce 1951 ukončil studium
- odmítl nastoupit do komunisty kontrolovaného jednotného semináře v Praze
- pracoval v První brněnské strojírně, a to nejprve jako zámečnický vrtáček v železné kotlárně, pak jako jeřábčík a nakonec jako údržbář, v roce 1966 se stal zaměstnancem Vodohospodářské správy města Brna (později Jihomoravské vodovody a kanalizace, odšťavný závod Brno-město a následně Brněnské vodárny a kanalizace)
- 1952 až 1954 vykonal základní vojenskou službu u pomocných technických praporů
- 29. září 1967 vysvěcen ve Zhořelci na kněze biskupem Mons. Gerhardem Schaffranem
- F. M. Davídkem vysvěcen na biskupa 2. března 1973
- biskupem Davídkem pověřen zajistit obnovu Maltéžského řádu na Moravě
- Jiří Krpálek byl Vladimírem Píchou ustanoven 16. února 1973 priorem
- na brněnské univerzitě studoval medicínu a etnografii
- od roku 1992 v duchovní správě (Kulim, Lipůvka, klášter sester dominikánek ve Stělicích u Brna)
- 6. prosince 2006 jmenován Benedikt XVI. kaplanem Jeho Svatosti

Spamtníkem uskutečnily dva rozhovory. První rozhovor proběhl 12. května 2012 na faře v Lipůvce, druhý rozhovor proběhl 6. října 2013 v klášteře sester dominikánek ve Stělicích u Brna.

Přibližte nám svoji rodinu, studium a lidi, kteří Vás formovali.

Rodiče mne velice ovlivnili. Já jsem se narodil v roce 1931 v katolické rodině. Můj otec byl státní učitel, maminka byla doma, jak to tehdy bylo zvykem. Neměla žádné vzdělání. Otec pocházel z Vysočiny z venkovské rodiny ze Skorkova u Havlíčkova Brodu, jeho rodiče tam měli asi 500 ak. Maminka pocházela z moravské strany Vysočiny, její rodina měla jen pár ak, to byli chudí a prostí lidé.

Otec byl nejvíce vlivem z prvních sourozenců. Jako nejstarší šel studovat reálku a pokračoval ve studiu na jihlavském městem gymnáziu, kde ho, podle jeho slov, velice ovlivnil profesor náboženství. Pak šel studovat „profesora“ na Karlovu univerzitu, ale protože byla první válka, tak musel přerušit studia. Byl povolán k rakouské armádě a pak přešel k legionářům na ruské frontě. V tšina legionářů bojovala s bolševiky na straně bílých, jenom kteří se potom dali k bolševikům. Bolševici je potom nechali pustit domů, takže museli přes celou Transsibijskou magistrálu, přes Japonsko a Ameriku. Vraceli se domů teprve až dva roky po válce. U legií otec získal hodnost kapitána. A kolikrát byl venku a říkal, že měl kolikrát v té válce na káňku, pili z kaluží atd., tak z toho se stal též vězeň... Byl velice vlivem. Měl potom problémy se svými domácnostmi, které vyřešil ve zpozdění, protože přišel v most císaře, a pak přešel na druhou stranu.

Po válce mu bylo osm let, dodal si studium a pak se teprve ženil. Maminka říkala: „Já jsem nikdy nechcela starého.“ Ale mezi nimi bylo šestnáct let rozdíl. Otcovi bratři byli taky vlivem, ale na bohoslužby moc nechodili. K jednomu bratrovi otce jsme jezdili

na prázdniny. On pocházel ze Skorkova, to je na Humpolecku, a my jsme byli jediní z celé vesnice, kteří šli do kostela, který byl tři čtvrtě hodiny daleko. Neexistovalo, aby otec vynechal bohoslužbu, taky nás k tomu vedl. Vždycky jsme chodili ke svátosti smíření k dominikánům společně, celá rodina. Zpovídali tam redemptoristé, zpovědnice byly plně obsazené. V neděli po mši svaté, jak jsme se vrátili z kostela domů, si otec klekl před pracovní stůl, nad kterým visel křížek. My všichni jsme se přidali a společně se modlili po svatém přijímání. To se člověk tak vryje, takže můžeme být rodinně vděční za dar víry, a za celou výchovu.

Když přišli Němci, tak tatínka zavázeli, protože byl legionář. Byl zavázaný krátce asi čtrnáct dní na Špilberku a pak ho pustili domů. Problémy měli v roce 1948, tehdy ho přeložili z gymnázia v Králově Poli (místská část Brna), kde učil češtinu, francouzštinu a ruštinu na gymnázium do Židenic (místská část Brna). Důvodem pro přeložení byl přednes náboženské básně od (Julia) Zeyera - Král Agbar. To je nádherná báseň o králi, který touží po štěstí a nalézá je v Kristovi. To bylo příliš na tehdejší režim. Nakonec ho o něco dříve penzionovali.

Narodil jsem se roku 1931, v roce 1937 zemřel prezident Masaryk, a já začal chodit do obecné školy. Po válce jsem chtěl na gymnázium do Králova pole, kde jsem i nastoupil, ale mezitím se otevřelo Biskupské gymnázium, a tak jsem tam přešel. To bylo ve školním roce 47/48. Zpočátku bylo naše studium myšleno jako příprava na kněžství. Ve třídě nás bylo asi třicet, z toho bylo nakonec čtyři nebo pět kněží. Z vysvěcených jeden, František Venuta, utekl a přisobil jako jezuitský misionář, Ladislav Dvořák, ten už zemřel, pak Josef Suchánek a další. Občas se ještě ve třídě setkáváme.

V únoru 1948 přišli komunisti a všichni si mysleli, že to na jaře praskne. V roce 1950 nás přeložili zase nazpátek na klasické gymnázium na třídě Kapitána Jaroše. Naše třídní na klasickém gymnáziu, Josefa Skácelová, nám velice fandila. V neděli před maturitami (v roce 1951), byly prověrky od rána do večera. Každého, nebo skoro každého, maturanta si volali před celou komisí, kde byl editel atd. Komise rozhodovala, kdo půjde k maturitě... Třídní vyšla a čekala výsledek. Já jsem tam nebyl ani volaný... A nebyl jsem připuštěn k maturitě... To byla tvrdá léta. Tehdy přijali nový zákon, který platil jen rok nebo dva, o tom, že z politických důvodů nemusí být absolvent připuštěn k maturitě. Z těchto třiceti nás deset nepustili k maturitní zkoušce, tak jsme nastoupili do práce do První brněnské strojírny, kde nás dali do těžké kotlářny.

ekn te nám něco o svých sourozencích.

My jsme byli čtyři sourozenci, jedna sestra, nejmladší, se narodila za války. V šesti měsících dostala zápal mozkových blan a zemřela, protože tehdy byl nedostatek léků. Starší bratr vystudoval veterinářství a sestra studovala obchodní akademii. Bratr dostal po studiu umístění do Jaroměře, tak se přestěhoval do Dvora Králové. Sestra zůstala v Brně, takže se tam občas setkáváme. Vzájemně se máme rádi a jeden druhému jsme podporou. Oba moji sourozenci jsou v úctě, velice v úctě.

Jak jste získal povolání ke kněžství?

Já si nevzpomínám, kdy jsem se rozhodl pro kněžství, jen vím, že jsem se za to od šestnácti let modlil. Jednou mi rodiče řekli, ty bys možná mohl být kněz. Proto jsem šel na Biskupské gymnázium. Pak byly ty patálie - mne nepustili k maturitě a já přitom velice toužil stát se knězem. Vytvořila se určitá skupina, já jsem do toho nebyl tak zasařený, jejím cílem byl útek do újma. Mělo to být jedny Vánoce v roce 1951, já se už viděl v újmu. Jeden ze skupiny říkal, že je to už za řízené, a že mám přijít na Štěpána. No ale padlo to. Ono bylo těch skupinek víc a jednu před námi chytili. Proto byl náš odchod zrušen.

Ještě předtím jsme s jedním kamarádem šli udlat prázdnou hranici na jižní Moravu, tam nás chytla pohraniční stráž. My jsme ještě nebyli v pohraničním pásmu, tak nám celkem nic nemohli. Jen nás šacovali, a pak nás pustili domů. Zastal jsem tady a byl jsem z toho celkem nešťastný. Když se na to podívám zpět, vím, že to tak mohlo být. Jak je člověk starší, více vidí boží vedení.

Víte, když tehdy zavazovali brněnský seminář (1950), tak šli jen dva nebo tři z naší diecéze do semináře v Praze. Ostatní jsme skoro všichni odmítli. Nkte šli studovat jiné obory, my jsme nastoupili do zamětnání. Spíše pracovat a jít za svým ideálem, nám radil i náš tajný spirituál, pater Jan Pavlík, který se o nás staral. On byl potom taky zavazovaný. Ti co studovali, měli výhodu, protože se třeba mohli víc novat tomu studiu, jako například později inženýři (Bedřich) Provazník nebo Jan Blaha. My, zájemci o kněžství, jsme studovali u těch kterých kněží, kteří se nám (bývalým bohoslovcům a zájemcům o bohosloví) v novali. Díky tomu se naše povolání jaksi drželo. Mnozí kamarádi, protože nebyl výhled, že by mohli být vysvěceni, si řekli, že to nejde a jednoduše se oženili. Nkte naopak zůstávali, studovali u těch kterých kněží, kteří se nám v novali, a takto se to povolání drželo. Nakonec jsem na kněžství čekal šestnáct let, když jsem byl vysvěcen, bylo mi už třicet šest let a po celou dobu jsem až do roku 1992 pracoval.

Kte kněží se Vám v novali a jak probíhala Vaše příprava na kněžství před Koinotés?

V novali se nám P. (Jan) Pavlík, SJ, P. Zemánek, CSsR, to byli spíše takoví spirituálové, že jsme se setkávali a povykládali jsme si. Když bylo Biskupské gymnázium, když jsem tam chodil, tak jsem o Davídkovi nic nevěděl a P. Zemánka jsme v té době neznali. My jsme potom byli přeloženi na klasické gymnázium a tam byly i jiné třídy, kde byli nkte lidé se zájmem o teologii. Tam jsme vytvořili skupinu, já nevím kolik nás bylo, asi pět, že jsme chtěli poznat dělnickou třídu do továrny, do První brněnské. Ovšem co vám řeknu, jaký ten den v té továrně byl jeden z nejhezčích v mém životě. Protože to byla těžká kotlárna, to bylo hrubé prostředí. Teď ještě já jsem na to byl navíc nešťastný, ten jeden kolega byl velice šikovný, ale já jsem na to nebyl, a tak mě nkte ti chlapi tam říkali „študák“, zašli se mi posmívat atd. Takže to si vzpomínám, že jednou jsem přišel domů, tak jsem z toho byl celý nešťastný. Pak už jsem byl přeložen do jiné skupiny a to už zase bylo o něco lepší. Tehdy jsem měl úraz a šel jsem na vojnu. V roce jedenapadesát jsem nastoupil do továrny a dvaapadesát jsem šel už na vojnu.

Když jsem se vracel, tak jsem šel do kanceláře, to už oni, kamarádi, jak začali, že už jsem potom do dílny nešel. Pak jsem z té kanceláře byl zase vyhozen, zase do dílny – to jsem byl jeřábíkem. Zjistili, že jsem tam měl nějaké náboženské debaty atd., a tak mě prostě vyhodili zase do té dílny, a tam jsem potom dělal jeřábíka a pak jsem odešel do vodárny. Víte, mně vadilo takové to hrubé prostředí a sprosté prostředí, tak já jsem se trochu stáhnul a jako jeřábík jsem byl sám. To jsem tam v továrním prostředí nedovedl docela fungovat. Ale řekl bych, že to bylo dobré. Tam byli ti kněží, které já jsem znal, jeden jezuita, P. Stanislav Richter, jeden dominikán P. Jakub Zemek, OP. Ten dominikán, to byl převor ze Znojma, dělal tam pomocného dělníka, a ten byl pořád usměvavý, veselý.

Tady ti kněží v těch továrnách, mělo to smysl, protože lidé uvidí kněze nejenom jako bílé rukavičky a tak, ale skutečně pracovní. On s nimi dovedl jednat, a ti dělníci říkali: „Kdyby byli všichni jako Zemek, tak jdu k nim.“ To já jsem nebyl takhle přibojný, tak jsem se stáhnul. Já jsem se v tom nedovedl tak moc pohybovat. Nelituji, že jsem tam byl.

Jak prakticky probíhala Vaše příprava ke kněžství po uzavření gymnázia?

Krátce po nástupu do zaměstnání jsem byl povolán na vojenskou službu u Technických praporů (TP). Tam byli vojáci s menšími zdravotními handicapy, měli jsme zbraně, ale zároveň jsme sloužili jako pracovní útvary. Právě jsem měl v Bílině v severních částech, pak jsem se dostal do Šternberka, kde jsem se setkal s místním panem farářem (místním knězem byl v letech 1946-1972 Josef Pospíšil).

Hned po vojně jsme začali studovat teologii, bylo nás asi pět. Kamarád, se kterým jsme byli na prázdninách u známého kuchyňáře z Nové Vsi, kde měl klášter premonstrátů. Ten kamarád tam bydlel a znal to, tak jednou přišel, asi rok po té vojně, že bychom mohli intenzivněji studovat, tak právě se toho ujal premonstrát Bronislav Svoboda. Probrali jsme s ním celou filosofii v latině, studovali jsme po polích a po bytech. Ještě dnes mám poznámky v latině. Zpočátku jsme spolu taky mluvili latinsky, ale časem už ne, ale u obou jsme měli v latině. To byl člověk velice nadaný a schopný, který byl zásadně proti režimu. Ten mi velice pomáhal, já jsem za ním pravidelně chodil. Jsem mu velice vděčný za výuku filosofie. Učil i arabštinu a prohlásil, že za socialismu nebude pracovat, a proto pouze učil. On přece nebude pracovat a podporovat režim. On předtím byl zavěšený. Oni ho odhalili, tak jsme byli vyslýcháni a on byl zavěšený asi na tři dny, ale pak byl propuštěn. Nám pak už nikterým nebylo doporučeno s ním spolupracovat, protože se nevědělo, jestli není nějaká komunistická vlna. V té době přišel Zemánek.

U paterem Krátkým (Stanislav Krátký) jsme se setkávali, i když to nebylo ústně. Dokonce jsme dělali zkoušky už od studia u Bronislava Svobody. Teba nás zkoušel bývalý novozákoník brněnského semináře profesor Matyáš, zkoušel mne i Krátký - vím, že měl filosofii a Nový zákon. Postupně jsem ovšem v tom studiu čím dál víc ochabl. Koordinátorem tohoto studia byl možná Krátký, ale nevím to jistě.

Tak v roce 1955 nás vyslýchali, povolali si mne několikrát na Leninku a do Bohunic, kde byly kanceláře StB, už nás měli v merku. Jeden z výsledků přiznal, že on nás učil ten Bronislav Svoboda. Já jsem to taky přiznal, a to byla chyba. Byl pak krátce zavěšený. Nikdo s ním udržoval kontakty i poté, já se s ním, stejně jako mnoho dalších, od té doby nestýkal, protože ho už znala Státní bezpečnost. Dokonce měl potom nastoupit na znovuobnovenou bohosloveckou fakultu do Olomouce, ale za záhadných okolností ho přejel vlak a on zemřel. Byl silným kandidátem, možná čekal a koučoval u kolejí, nebo na tom měl podíl tajná policie.

Když byl Krátký zavěšený, právě tehdy pater Pavlík, když byl tím spirituálem, tak se za ním šel zeptat jeden můj kolega, jestli mu může říct, že má nějakou naději na svobodu. On mu řekl: „No tak kamaráde, to ti nemůžu říct, protože já nic nevím.“ On se oženil a za rok přišel Daviděk. Já jsem nikdy neuvažoval o ženění. Mně bylo to jasné, že mám jít touto cestou, i když někdy to byla v určitém smyslu křížová cesta. Já jsem dělal v té továrně, teba jsem zametal špony a měl jsem docela jiné ideály. Takže to byla určitá nenaplněnost, ale chápal jsem to jako nějakou oběť pro ty, kterým jsem tam byl poslán - spoludělníky.

Měl jste nějaké duchovní vedení během vojenské služby?

Na vojně jsem chodil za P. Josefem Pospíšilem ve Šternberku, ne že bych studoval, ale on byl takové útočiště. Já jsem tam mohl vždycky přijít, on mě přijal. On mě velice podržel na té vojně, já jsem mu nesmírně vděčný. On mě vždycky dal teba nějakou bonbónu. Oni si mysleli, že chodím s nějakou cukrářkou a já přitom... Tam jsem chodil po nedělích. Nebo jako služba jsem chodil na poštu a stavil jsem se v kostele s bajonetem a na fašism. To bylo na fašism ve Šternberku, tam byly velké schody do kostela a vedle byl Národní výbor. Ale asi si toho nikdo nevšiml, takže s tím nebyly žádné problémy.

Otec studoval doma soukromě teologii – Reginalda Dacíka, Tomáše Akvinského. Když jsem byl na vojně, tak mi psal odpovědi na mé náboženské námítky. Byl velice vzdělaný ve víře a moje otázky mi takto vysvětloval. V penzi napsal Křesťanství a v dečky

materialismus, pomrn velkou práci, která nevyšla, dneska už by to bylo pomrn zastaralé. Tím se zabýval v penzi.

Jak jste se dostal ke spole enství Koinótés?

Starali se o nás naši spirituálové, P. Pavlík a také P. Zemánek, redemptorista, který byl taky zav ený. Ten kamarád, se kterým jsme byli na hranicích, se vydal za otcem Pavlíkem a ekl mu, že mu musí dát n jaký výhled, n jakou nad ji do budoucna. A on mu na to ekl, že neví, co bude. No a za rok p išel Davídek (*Felix Maria Davídek*) a všechno se rozjelo - sv cení atd.

Když se Davídek vrátil z v zení, ihned m l zájem o p ípravu bohoslovc . Protože znal rodinu Javorovu, otce Ludmily Javorové, tak ji okamžit oslovil a zeptal se jí, zda nezná n jaké chlapce, kte í by cht li studovat teologii. My jsme se s Ludmilou znali od Minorit , kde pater (*Norbert*) Škrdlík za ídil mši o tvrt na šest ráno v pracovní dny. Jeden redemptorista, myslím, že to byl taky tajný, sloužil u bo ního oltá e. Pater Škrdlík sed l ve zpov dnici a každé tvrt hodiny rozdával svaté p íjímání, to bylo vynikající. Tam chodila taky Lída Javorová, asi m b hem té doby trochu poznala, a proto m zkontaktovala, jestli nemám zájem o studium teologie. Tím jsem se dostal blíž k Davídkovi. Jednoho dne jsem se potkal s P. Krátkým. Zeptal se m , co d lám a konstatoval, že to studium dosud nebylo nic valného, že mn a další spojí s Davídkem, a že se to rozjede. Mimochodem Krátký se taky n jak znal s Lídou Javorovou. Také na mém setkání s P. Davídkem m l podíl Jan Blaha.

Popište Vaše zapojení do innosti spole enství Koinótés.

V tšinou se Davídkovy aktivity d ly v noci, jednou si m v noci povolal. To bylo moje první setkání s ním, kdy mi íkal, co mám studovat atd. Davídek pracoval v D tské nemocnici, takže tam jsme za ním kolikrát chodili na n jaké pohovory. M l zvláštní zpov dní schéma - cht l, abychom chodili na zpov k n mu. Velice d ležitá byla seminá e v Kobe ících, což je vesnice za Slavkovem, ty byly vždycky v pátek nebo v sobotu ve er. Seminá e probíhaly v noci a následující den až v poledne, protože Davídek m l zvláštní režim, v noci pracoval a ve dne spal. Seminá za al t eba ve 21:30 a trval do rána. Vzpomínám si, že jednou jsme m li seminá do dvou hodin do rána. Ty seminá e jsou popsány v knize Hanuše a Fialy. Na seminá i vždycky navrhl t eba t i témata a nechal nás vybrat, které chceme. Látku p ednášel spatra, nic ne etl. T eba jsme se sešli a ekali jsme, že ráno za ne p ednášet. as ubíhal, bylo osm, dev t a Davídek nikde. Zašli jsme za ním a vzbudili ho. On íkal: „Jo já p ijdu, já p ijdu...“ Bylo deset, a pak v jedenáct p išel. Na omluvu ekl, že když prší, tak nem že p ednášet. On byl velice citlivý na tlak.

Ty seminá e byly hodn v Kobe ících na fa e. Davídek se tam jezdil domlouvat s tím paterem, který tam tehdy byl. Bylo nás tam patnáct, dvacet, byla tam auta. Proto to bylo nápadné, takže jsme museli p estat, ale n kolik let to tam bylo. Potom byly seminá e v Židenicích na ulici Otakara Šev íka. Tam bydlel bratr Ludmily Javorové a t i sourozenci od jeho manželky, takže ten její bratr tam m l i trvalé bydlišt . Taky jsme jezdívali do Horního Št pánova. Tam byl Davídek d íve fará em, proto tam m l známé. Taky tam m l seminá e pro malý po et lidí.

Rozjelo se to v šedesátém tvrtém, pátém roce. Tehdy ekl P. Davídek, že už by mohla být n jaká nižší sv cení a podjáhenská . Já jsem myslel, že budu taky vysv cen, ale já jsem nebyl. Byl jsem z toho smutný. Pak jsem m l v šedesátém sedmém jáhenském sv cení. To jsme jeli první - já, Jan Blaha a jeho bratr Petr a (*František*) Mikeš. Jan Blaha a Mikeš m li ty i nižší sv cení. To bylo ješt podle starých pravidel – ostariát, lektorát, exorcistát, akolytát. Já s Petrem Blahou jsme m li jen dv sv cení. Už p edtím byli n kte í vyslaní, ale do toho

jsem nebyl zasvěcen. Víím, že byl kontaktován biskup (*Gerhard*) Schaffran, který byl ochoten svítit na kněze předtím, než byl Daviděk biskupem. Takže před nás bylo vysláno do Německa. Měl tam být poslaný místo mne někdo jiný, ale ten byl zavazeneý, nemohl jet, a proto jsem jel já, jako náhradník místo něj.

Měl jsem v lednu na Tiskrále dvě svěcení. Daviděk se mnou na zkoušku ptal na něco z práva a z patrologie. Víím, že jsem to studoval z německého textu. Německy jsem trochu neuměl, takže jsem něco znal, ale přece jen to bylo z něčím jiným, z cizího jazyka. Potom jsem už během roku sedmašedesát, v srpnu, měl další dvě nižší svěcení a v září jsem jel do Německa, kde jsem byl vysvěcen na kněze. Jak jsem již řekl, nebyl jsem první na tom svěcení, ale asi třetí. Biskup Schaffran nás před svěcením ani moc nezkušel. Hovořili jsme o tom, jak to vypadalo tady v Československu, a jak to bylo tam. Do Německa jsem jel 27. září a 28. září roku 1967, bylo svatého Václava. Byli jsme na takovém místě, kde to oslavovala spousta kněží. S touto změnou to bylo tak s bídou, ale on mi řekl, že mi ve svátosti jáhenství a ráno, že mi svátost kněžství. Na kněze jsem byl vysvěcen 29. září v Schaffranově soukromém bytě, v kapli. U svěcení byl jeho sekretář, a jinak nikdo. Potom byla snídánka, dal mně nějaké peníze a aktovku. Já jsem pak musel jet jinou cestou a vracet se nazpátek po jednom. Samozřejmě jsem předtím musel napsat životopis a celibátní přísahu s tím, že to potom půjde z Německa do Itálie. Pak nevím, jak to s těmi papíry bylo, nebo nebylo.

Po návratu mně Daviděk sestříhal jak malého kluka na dimisionálky (*povolenací list*), což jsem měl dát biskupovi, kde bylo, že mně Daviděk doporučí uje ke svěcení. Daviděk mi dal takové papírky a řekl mi, že si je mám strážít za zuby kvůli pohraniční kontrole. Jenže já jsem byl tak nerozumný a řekl jsem si: „Proč bych si to dával do zubů, já si to dám do ponožky.“ Prošel jsem všechno a první Davidkova otázka po návratu: „Jak jsi to udělal.“ A tak jsem mu řekl, že jsem ty dokumenty měl v ponožce a on mně to razantně vytkl.

Jak fungovalo společenské Koinótés.

To bylo společenské, které mělo za cíl přiblížit parusii a to byl hlavní motiv Davidka, právě to čerpal z Teilharda. Toho on hodně uznával a z něj čerpal, že vlastně cílem všeho stvoření je pyramida, a že na konci, nahore, je Kristus. Kristus byl stvořený člověk, jako vrchol celého stvoření. Přiblížit parusii, to znamenalo přiblížit definitivní vítězství dobra, spravedlnosti a pravdy. Vlastně všechno co děláme, má být tímto zaměřeno. A už myjeme nádobí, nebo pracujeme na zahrádce, dokončíme dílo stvoření. Během stvoření, ale nedokončíme ho a my ho svou prací dokončíme. Právě tohle má Teilhard. Jak první křesťané oekávali Krista. „Pij, pane Ježíši, pij!“ A s horečnou touhou. Jak to za 2000 let opadlo. Dodnes oekáváme, denně se to modlíme při mši svaté - tvou smrti žijeme, tvé vzkříšení vyznáváme, na tvůj příchod oekáváme. Kdo skutečně oekává na ten příchod? Právě on mluvil o tzv. parusiálních ctnostech. To jsou ctnosti, které jsou nejvíce zapotřebí, ale které nejsou. Teba rizika milovnost, udělat krok dopředu, nebo nad je, důvěra, statečnost. To jsou všechno parusiální ctnosti, které dnešní svět nejvíce potřebuje, a které bohužel nejsou. Takže jsme tady proto, abychom přiblížili parusii. Kristus nepřijde, dokud nebude oekáván. Ta touha, přijez, pane Ježíši, to je něco, co se Daviděk snažil oživit.

Jaké byly Vaše motivy k angažování se v rámci skryté církve?

Protože jsem cítil, že to je moje cesta, že to Pán Běh po mně chce. Já bych řekl, protože jsem dost s nadšením přivítal, když jsem se dozvěděl Davidkovi atd. Kdy to skutečně už bylo svým způsobem reálné a ta svěcení se určitým způsobem jevila, že jsou možná. My jsme tehdy nechtěli do těch Litoměřic, celá ta skupina, protože tam to bylo hodně pod státní kontrolou atd. Takže cítím, že jsem měl úplně jinou cestu a způsob života, než

dneska ti mladí knží. Ti vbec ani nemají ponětí, co to pro nás znamenalo. Víte, ale jaksi nelitují toho, bylo to jakési obohacení, že jsem mohl dělat to, co bylo možné.

Znal jste ústníky semináře osobně?

Tak všechny jsem osobně neznal, ale potom jsme se seznámili. Pak jsme se už vzájemně dost znali, třeba na tom koncilu v Kobeřicích. Tam bylo ovšem hodně lidí a těch které jsem vbec neznal anebo znal málo, třeba pátera (*Oskara*) Formánka. Kontakty tedy byly, ale nebylo to zatím tak intenzivní. Byly ty semináře, ale jinak to bylo důležité, třeba když měl někdo oslavu.

Setkával jste se s ním pravidelně z tohoto okruhu kromě Davídka?

Pravidelně to nebylo, vždycky důležité. Když jsme měli semináře, tak se to setkávalo tam. A ještě teď, když máme ty panychidy, tak tam se taky setkáváme, to už jsou i ti mladší.

Kolik lidí ze společenství jste znal, spojovalo je něco?

Abych Vám řekl poctivě, tak to dost dobře nejsem schopn, protože já jsem všechny neznal. Jak jsme dělali ty semináře v Kobeřicích, tam bylo třeba deset lidí, dvacet lidí... To bylo různé. Já nevím, mnohé lidi jsem třeba vbec neznal a až tam jsem se s nimi seznámil. Protože už to byli třeba nějakí známí, nebo příbuzní někoho atd. To bylo tak propojené. Takže jsme se potom znali. Těeba tam byli - doktor (*Josef*) Zeman a dvě jeho dcery, ten doktor Zeman byl určitě se mnou na nás napojený. Já nevím, jak se tam vlastně dostali, prostě bylo to tak. Někdy měli známé, byli známí a proto do toho ryhodně.

Věm spojívala Vaše pastore a jak probíhala?

My jsme měli takovou skupinu dětí, kterým jsem dával duchovní cvičení po bytech v Brně. Jedna z nich byla z venkova, tak ty cvičení byly třeba i na venkově, v lese atd. Potom jsem cítil, že po mně Bůh chce, abych dělal pastore v nemocnici, i když to bylo někdy riziko, tak já jsem cítil, že to mám dělat. Davídek to viděl, schvaloval to, ale někdy mi to zakazoval. „Teďka nějakou dobu mi tam nebudeš chodit.“ Protože za ním byla StB. On s nimi uměl jednat, každý si to nemohl dovolit.

Prakticky každou středu a neděli po sedmnáct let, i když byly výjimky, jsem navštěvoval nemocnici. Tehdy za komunistů byly návštěvy v nemocnici jen ve středu a v neděli. Nejezdil jsem jenom po Brně, ale taky do Letovic, do Stelice, tam byly taky nemocnice a nikoho jsem tam neznal. S sebou jsem měl sanktissimum, svátost nemocných a chodil jsem po návštěvách. Vstoupil jsem do pokoje a třeba jsem se zeptal: „Není tady paní Brabencová?“ A oni odpovídali, že tam není. Takto jsem se dal do řeči s tou osobou, která mi odpovídala. Začal jsem otázkami jako: „Co tu děláte? Jak se Vám daří?“ A pak jsem se zeptal: „A modlíte se taky někdy?“ Tak jsem navázal kontakt a už to jelo. Někteří lidé, kteří by normálně neřídali kněze, aby za nimi přišel, byli otevření všemu.

V jedné nemocnici se mi stal takový případ. Šel jsem za nějakým známým a ptal jsem se souseda: „Jak se máte, co tu děláte?“ A taky jsem se ho zeptal, jestli se modlí. On mi odpovídal: „Já se budu modlit? Když včera jsem se budu modlit.“ Teď začal vykřikovat, kdyby řekl, dejte mi pokoj, ale on vykřikoval. Já jsem potom šel pryč a on na mně vykřikoval na chodbu. Jednou se mi stal kritický případ, tam jsem mohl šlohet. To bylo v Hybešově nemocnici, přišel jsem tam a viděl jsem jednoho dědečka. Povykládal jsem s ním a dal jsem

mu svaté p íjímání. Mezitím tam p išel jeho vnuk. Já jsem pak d de kovi dal k ížek na elo jako požeňnání a on na mn , že chci, aby zem el, že mu d lám k ížek na ele, a že jsem mu n co dával. Já jsem mu íkal, a chvilku po ká, že si to s d de kem vy ídím. Opakoval, že jsem mu n co dával, že ho chci zabít atd. Chytl mn pod krk a šel za sestrou. Já jsem mu íkal, že jsem mu nic nedal a sestra se šla zeptat toho d de ka a on ekl, že jsem mu nic nedal. Jinak nevím, jak bych odtamtud odešel... Tohle jsem d lal sedmnáct let. N kdy s v tším, n kdy s menším úsp chem. T eba na erveném kopci, po návšt vách, sestry v tšinou chodily pozd . Já jsem nemohl p íjít, když tam byly návšt vy, musel jsem chodit až tak ve t i tvrt na ty i. Pokoje byly t eba po deseti l žkách a z personálu nikdo. Celé jsem to obešel, dal jsem poslední pomazání a než p išla sestra, tak už jsem byl pry . N kdy jsem m l nervy. Taky jsem chodil na Kociánku až do t etího patra na uzav ené odd lení. Zjistil jsem, že tam t eba n kdo leží, tak jsem tam šel. Sestra mi musela otev ít a odešla. Tak jsem t eba pochodil všechny pokoje. N kdy m n kdo vid l z jiného pokoje.... Tak to byly taky nervy, ale vždycky jsem cítil, že to mám d lat. Ješt dnes chodím do nemocnic, kde mám známé.

Mezitím v sedmdesátých letech jsme se setkali s paterem Vladimírem Píchou, ten byl u Maltézského ádu. Páter Pícha byl v Praze u sv. Vojt cha, je to takový malý kostelík na náb eží. Oni byli spolu s Davídkem zav ení a společ n plánovali budoucnost církve. Pícha cht l zajistit ád práv pro tehdejší dobu a Davídek vybral pro ten ú el zrovna m . Takže jsem u Píchy v soukromém dom složil slavné sliby. Jenomže Pícha potom zem el a Davídek taky. Pícha mi tehdy napsal, že v té dob byl p evorem, priorem, pater (*Antonín*) Vorá ek. Pícha mi latinsky napsal dekret, že mám být Vorá kovým nástupcem, že mám ty sliby jako nástupce p evora Vorá ka. Jenže já jsem se s tím Vorá kem nikdy nesetkal, jeli jsme k n mu na návšt vu, ale on nebyl doma. Pícha potom onemocn l a zem el. ekl, že to dal n jakému kn zi v Radvanov (*v Radvanov sloužil od roku 1979 P. František Šilhan*) nebo n kam do ech, tam byly n které farnosti, které m li ti Maltézští rytí i. Tehdy jsem tam za ním jel, to bylo pár farností, co m li Maltézští rytí i, ale on mi ekl, že mu Pícha nic nedal.

Pozd ji jsem to našel u Lídy Javorové, ten dekret co mi psal ten P. Pícha, tak jsem si to nechal a už po revoluci jsem se za al kontaktovat s „maltézáky“ v Praze. Já už nevím, jak se doty ný jmenoval. On, že to není nikde zaznamenané a oni potom cht li, abych jel do íma. To už bylo v devadesátých letech a já jsem tehdy za al marodit. M l jsem t íkrát onkologické a srde ní operace. Takže se mi do íma moc necht lo, proto to zhaslo. Já jsem to pot eboval proto, že jsem psal poslední v li a nem l jsem jistotu, že m j majetek nepat í ádu. Tak jsem se snažil o tom informovat, jak to tedy je. Nakonec zjistili, že v Praze to není, že nejsem vázaný, že kdybych cht l, že by napsali do íma, jestli to tam skute n nepopsal, ale toho jsem potom nechal být. Jsem si v dom, že jsem skládal sliby, každý den se modlím ádové modlitby. I když s nimi nemám n jaký kontakt.

Když jsem nastupoval u biskupa Vojt cha (*Cikrleho*) do diecéze v Brn , v roce 1992 jsem s ním mluvil a on se ptal n koho tady z toho ádu, a oni, že mají ty fary obsazené, takže to celé padlo. Prost jsem z stal tady v diecézi, ale cítím, že pat ím do toho ádu. Denn se v nuj modlitb a mají taky na starosti nemocné, jako jsem m l já, takže to tak se mnou souvisí.

Cítím, že k tomu ádu pat ím. V ur ítém smyslu jsem m l to povolání, protože to je ád, který se stará o nemocné atd. Mn byla daná ta funkce, že jsem za totality chodil po nemocnicích. Ty lidi jsem v bec neznal a nabídl jsem svátosti atd., takže ur ítým zp sobem si myslím, že jsem to s pomocí boží naplnil.

Jak velká byla skupina t ch d v at, kterým jste se m l v novat?

To nevím. To vám ne eknu, on to m l na starosti p vodn Provazník. Pak, když nastalo to rozd lení, tak n která ta d v ata jaksi držela na toho Provazníka, tak z toho nebylo

moc nadšení, protože se na to dívala jinak, ale vím, že jsem je navštěvoval, nebo ony chodily ke mně ke svátostem atd.

Získával jste vy osobně proinnost skryté církve další osoby? Jak probíhalo kontaktování nových členů?

To probíhalo přes Davídka. V těch Kobecích se setkávali také Slováci atd. Jezdili jsme na Slovensko, kde měli kontakty, někdy i na faráře atd. Potom jsme často jezdili třeba do Ostravy. Já jsem tam s Davídkem byl taky, byla tam taky nějaká skupina, třeba jsem ani nevím, jak se jmenují. Ale že bych někoho získával osobně, to bych nemohl říct.

Jak probíhala synoda v Kobecích?

Teď jsem si nepamětl, že nás tam bylo asi padesát osob, ale to já si nevzpomínám. Víím, že předtím měli Davídek nějakou otázku a ti tři se postavili proti tomu. Jemu by nevadilo, kdyby byli proti tomu, ale oni vytvořili komunitu, nebo komplet, a snažili se formovat představy té druhé skupiny. Potom bylo hlasování, to už nevím, ale dopadlo to tak nějak napl. Na to se názory rozcházejí. Ale předtím se Davídek rozhodl, hned nějak za pár dní, to byly Vánoce sedmdesátého roku a hned 27. prosince vysvětil Ludmilu.

Jak byli svolávání účastníci synodu, byl k tomu nějaký klíč?

To já nevím, určití lidé tam svoláni byli, ale určití lidé tam svolání nebyli. To asi bylo podle Davídkova uvážení, nebo nevím, jak to bylo přesně. Měli tam být biskupové a ti někteří další. On předtím udělal tzv. grémia, kde byli Provazník atd. A potom se postavili proti tomu. Já jsem v tom grémiu nebyl, to zase byli ještě jiní. Jak toto přesně fungovalo, to nevím, koho vyvolil. Asi tam bylo dost lidí, když tam bylo těch padesát lidí.

Jak vysvětloval možnost takového rozhodnutí na synodu?

Davídek byl přesvědčen, že v dané situaci má být umožněno svícení ženy. Viděl, že lokální církve vlastně zastupuje celou církev, a protože to není nijak jinak možné, tak má určitá pravomoc.

Jak probíhala rozpad Koinotés a jaký byl jeho význam?

Davídek napsal dopis Ad tres fratres a suspendoval je. Oni si to nechtěli nechat líbit, tak jeli za (Peterem) Dubovským... Já nevím, jak to všechno dopadlo, ale vytvořili jinou skupinu bez Davídka a světili i biskupy atd. Davídek je potom nějak pozval a oni nepřišli, a odmítli se s ním setkat. Což je dnes asi škoda.

Jak probíhala setkání v Ondřejově dole?

To bylo setkání, kde probíhala hlasování znovu. Kde se hlasovalo, že se tou cestou má jít. Tam už byli asi jen ti, kteří byli pro to. To bylo asi taky někdy v sedmdesátých letech. To chtěl Davídek přesáhnout, že to zůstane v tajnosti, ale my jako biskupové jsme to nemuseli dělat. V těch Kobecích byli někteří lidé, kteří tam neměli být, které tady ta skupina (pravděpodobně Provazník, Dvořák, Pojer) prosadila, ale neměli tam být. To už je všechno pryč. Davídek věděl, co chce, a že k tomu má určitý důvod a cítí, že to má udělat.

Pak jsme byli na tři dny v Ostravě a on mi potom dával nějaké ty práce. Já bych s ním nemohl být, mně by to vadilo a deprimovalo, že bych nebyl sám sebou. Já jsem vypracoval licenciátní práci a doktorskou práci jsem potom nedokončil. To bylo srovnání Béziny a Teilharda de Chardin. Víte, že mluví společně v cíti. Tak jsem si uvědomil, že Davídek skutečně ví, co chce.

Také jsme s ním taky byli na nějaké cestě, byli jsme v ženském klášteře. Jedna sestra nám začala vykládat, že byla ve vězení, ani jsme se na to neptali. Říkala: „My jsme mluvy eucharistii, dávaly jsme si ji do vlasů atd. a nemluvy jsme v domě nějaké hříšnosti, ale potom ebovaly jsme odpuštěním.“ Právě to bylo v jistém smyslu zadostiučinění Davídkovi, kdyby tam byla nějaká sestra, která by jim ho mohla dát... Taky to někde bylo, že on v nějaké té věznicí, kde byla taky ženská věznice, a on přesvědčeně v věznicí kiel absoluci atd. Nebo v Brně, tady byla sestra cyrilometodějka Jiřinka. Ta potom byla v nemocnici, bydlela sama, protože to bylo za komunistů. Ta obrátila nějakou kolik lidí, protože když do nemocnice přijde kněz, tak přijde jak deus ex machina, ale ona s tím nemocnými byla, oni jí dávali atd. Pak to chápal tak, že polovina lidstva je zabraňována, aby naplnila kněžskou službu. Tebe vím, že některé ženy chtěly být ženatými kněžími, protože sice ten celibátník asi ví, ale ženatý má větší pochopení tady pro to. Víte, dneska církev totálně zamítá své ženy, ale nevím, jestli je to nejrozumnější. Kdo ví, co bude za 300 let? Právě Davídek říkal, že v tom sedmém, osmém století ve Španělsku byly abatyše, nebyly kněžnicemi, ale mluvy jurisdikce, jako mluví farář. Říkal, že o tom píše sv. Pavel, že byly jáhenky, Foibé, nebo Aquila Prisca, a že také uily. On říkal, nevím, odkud to mluví, že byly sakramentálně své ženy. Že mluvy taky určité nějaké poslání a potom se to ale celé nějak ztratilo. Já to nedovedu tak dobře posoudit, protože já jsem tu jednou mluvil se sestrou, a ona říkala, že si nedovede představit, že by žena byla kněžka, ale byly ženy, které toužily být kněžnicemi.

Na koncil v Koblenzích nechal Davídek vypracovat dogmatickou expertízu o své ženě. Ten, kdo to dělal (*Stanislav Krátký*), řekl, že z dogmatického hlediska není důvod, že to je historicko-sociální důvod. Pán Ježíš byl mužem, to nebylo možné jinak, tam žena nemá žádné postavení, ale už je zajímavé, že skutečně byly ty jáhenky a ženy, které uily k esanské náboženství. Davídek nějak tak cítil... Chápal to jako příslovečně skryté církve všeobecné církvi. I když mu to asi nejvíce uškodilo. Teilhard de Chardin taky za svého života nemohl publikovat, jen tak mu to zakázali a dneska je na něm II. vatikánský koncil. Nebo v dle jiných to máte také. Svätý Tomáš Akvinský nebyl za svého života uznán, protože přepal od Arabů, no a dneska... Nebo svatá Jana z Arku byla upálena biskupem. Právě proto vidím, že církev má ve struktuře toho vlaku hierarchii, ale ta lokomotiva, to jsou tykadla, která ukazují dopředu. Víte, on mluví velice smysl pro nové, pro nové situace.

Jaké bylo Vaše oficiální povolání za socialismu?

Nás bylo víc, kteří jsme mluví zájem o kněžství, tak jsme po maturitě nastoupili do První brněnské, tam nás dali do těžké kotlářny. Pak jsem dělal jeřábčíka, poté úředníka. Poté jsem šel do vodárny, kde jsem zapisoval vodoměry. To jsem dělal přes dvacet let. Byla velká výhoda, že jsem chodil do šachet a zapisoval vodoměry, protože jsem měl volnou pracovní dobu. My jsme dostali práci třeba na tři dny, já jsem ji udělal za den a měl jsem tři dny volno. Práce byla od kusu, odevzdal jsem, co jsem měl a hotovo.

Tak jsme začali studovat, bylo nás asi pět. Někdy na mně tato situace tíživě dopadala... Některí šli studovat, ale my jsme pracovali.

V dle vaší rodina o Vašem kněžském i biskupském sv. ženě?

Milý příteli, ani rodiče to nevěděli. My jsme to nesmli říct ani rodičům, protože maminka by se mohla pochlubit, že jsem kněz. Oni nevěděli, že jsem vysvěcen, oni věděli, že jedu do Německa, ale rozhodně nevěděli pro to. Taky to někdy byly doma problémy, já jsem třeba přicházel ve dvě hodiny ráno, a to se jim moc nelíbilo. Ale zase musím říct, že mi určitě způsobil soubor. Já jsem přesvědčený, že tatínek to tušil, i když jsem mu to nikdy neřekl. On byl potom nemocný, tak jsem mu nosil svatopřijímání do nemocnice, ale nikdy jsem mu to neřekl, takže uměl a nevěděl to. Maminka to potom věděla, to byla devadesátá léta, tak to se už otevřelo. Víte, to bylo známo jenom v tom společenství Koinotés, ale jinak ne.

Já jsem přijel z toho Německa, už nevím, jestli to bylo ve dne nebo v noci a oni ani netušili, že doma mají kněze. Aniž si toho byli vědomi, tak rodiče na tom měli velkou zásluhu. Dneska jim ani nejsem schopný podkovat, zvláště tatínkovi... Stedoškolský profesor, vzdělaný a stále, teď to vidím, s úzkostlivostí pevně o naši rodinu. Víte, to říkám dneska maminkám, nebo i v kostele - priorita, to je výchova dětí, i když dneska je to docela jiné, je to daleko těžší. My jsme chodili každý měsíc ke svatě zpočátku společně v Brně a pro to byla muka. Já jsem třeba dvě hodiny zpytoval svatou domácnost... Přijdu do kostela, nepřijdu do kostela... To nikoho ani ve snu nenapadlo, to bylo tak samozřejmé. Dneska, když jsem byl na rekolekci v Brně, tak tam přišli manželé, kteří dělají duchovní cvičení. Ta paní povídala: „Přijel za mnou syn 16-ti letý.“ Ze superkatolické rodiny. „A on mi řekl, mami, já už nebudu chodit do kostela.“ To za nás nebylo možné. Ovšem řekl bych, že až dostane rozum, tak se tam možná vrátí k tomu, kde mu ho rodiče vedli.

Věděli někdo na vašem pracovišti, že přebýváte ve skryté církvi?

To ne. Když jsem přišel z První brněnské do vodárny, věděli, nevím, jak se to dozvěděli, že jsem studoval teologii, ale jinak nic nevěděli. Později pro mě do vodárny přijel Mercedes StB, a že mám odevzdat pas. Já jsem ho tehdy nějak neodevzdal, oni mě naložili a dovezli mě domů. Dal jsem jim pas a oni mě odvezli zase zpátky na pracoviště. Přesvědčil jsem se dokonce i do Libanonu a Egypta, ale jak mi sebrali ten pas, tak už jsem nikde nebyl. Vodárna mi tehdy povolila zájezd do Egypta, to jsem už byl kněz. Potom jsem chtěl jet do Mongolska - zavolał si mě editel: „Prosím vás do Mongolska, kdybyste chtěl do Moskvy, ale do Mongolska...“ Davídek říkal, abych si s sebou do Mongolska vzal eucharistii, jenomže pak ten zájezd zrušili, a já nikam nejel.

Do té doby jste byl vyslán Davídkem?

Ne, to byla taková příležitost. Ale vím, že jsem o tom s Davídkem mluvil, protože mi říkal, co si mám prostudovat. Sloužil jsem tam mše svaté.

Já jsem byl v poslední době několikrát v nemocnicích, když jsem tam byl s bércovým vředem, tak jsem každý den sloužil mši v nemocnici. Potom, když jsem měl rakovinu, tak už to nešlo.

Dostal jste od Davídka za úkol v novat se nějakým v dním disciplínám?

Každý dostal od Davídka úkol studovat dávkovinu, já jsem třeba měl za úkol řečtinu. Já jsem ji studoval, ale už z toho nic nevím. Nebo staroslověňštinu. Každý měl něco dlat. Z té řečtiny si pamatuji, že nás tam bylo víc - to bylo nějak dávkovinu. A španělštinu jsem studoval, ale to už taky nevím. Co jsem studoval od začátku, od malička, tak to mi zůstalo, jako latina. Ta řečtina byla rok a španělštinu taky. řečtina pak nějak přestala. Učil nás nějaký řeč, který byl nějak dlouho v Řeně. Já si z toho velice pamatuji, že řečtina je tónový jazyk. Řečtina je

jedno slovo a má n kolik význam , podle toho, jakým tónem to řeknete. T eba [:ma:] je obilí, k , matka. Ješt jsme nepsali a m li jsme anglicko- ínské u ebnice, to si vzpomínám. Davídek cht l, aby se n co d lalo. On posílal hodn lidí taky do Ruska, aby to tam n jak poznali.

Taky jsme museli navštívit ur ité filmy. T eba i mravn závadné - bych ekl. A cht l, abychom vid li t eba (*Federica*) Felliniho, (*Piera Paola*) Pasoliniho. To všechno jsme museli absolvovat, anebo p e íst ur ité knihy.

Já jsem m l výhodu, že jsem ješt p ed Davídkem, m l z pov dníka – pátera Josefa Budiše - u Jakuba. Víte, on m l dobrou metodu, ur il mi, co mám íst. Nap íklad to byly knihy od Jana od K íže a Sv. Terezie Veliké. To víte, kolikrát jsem tomu všemu ani nerozum l. Prost posouval toho lov ka takhle dál. Protože opravdu lov k tím tením, tím seznámením opravdu roste. Takže jsem se seznámil s lidmi, kte í Krista milovali, a pro církev n co ud lali. Te jsem si zrovna koupil knihu, a je mi sympatická, Karmelitská spiritualita. Na každý den n jaká myšlenka od karmelitán - t eba od Terezie Veliké, Edith Stein a Terezie z Lisieux. Jako žáci jezuit jsme m li kontrolovat a popisovat, jak jsme prožili den. Jako by se dívali trochu víc do sebe, na rozdíl od karmelitán , kte í se nedívají tak na sebe, ale celá jejich spiritualita je zam ená k Bohu a pro Boha. To je takový m j dojem.

Taky m velice oslovil Charles Foucault, to je totáln jiná spiritualita. Ta vidí, jak církev všechny objímá. On je salesián - to je akce, domy, mládež atd. Foucaultovci, ekl bych, t žce pracují a modlí se a tak vykupují sv t. Louis Gardet, následník Foucaulta, píše, že n jaký jeho známý inženýr, který pracoval v atomové energetice, se dal k foucaultovc m a pak t žce pracoval n kde v Africe s lopatou. P íšla jeho maminka a íká: „Já jsem z n ho ud lala profesora a vy jste z n j ud lali nádeníka.“ Ale oni jí povídají: „Paní, víte, kde um el ten Kristus?“ Takže to je taková spiritualita, která se mi taky líbí.

A co myšlenky de Chardina?

Tak jist , to je taková Davídkova postava. Já jsem d lal exercicie práv z de Chardina. On má takovou tu parusiální vizi. Kristus jako vrchol celého stvo ení, které si m žeme p edstavit jako pyramidu, a že vlastn k es anská spiritualita by m la být parusiální. Denn se to modlíme. Tvou smrt zv stujeme, tvé vzk íšení vyznáváme, na tv j p íchod ekáme. Kdo eká na p íchod? První k es ané, to byla touha a po Kristu. „P ij ! Maranatha. P ij , pane Ježíši.“ Tam byla ta hore ná d tská touha - už to bude. Za t ch 2000 let ta touha vychladla. Ale Kristus nep ijde, dokud nebude o ekáván. Práv abychom probudili touhu a dovedli tu všední práci za adit jako parusiální. Jako dotvo ení sv ta. B h stvo il sv t, my ho máme dokon it. Až bude dokon en, tak Kristus p ijde.

Jak ovlivnilo p sobení ve skryté církvi Váš osobní život?

Já jsem moc p átel nem l, jsem dost samotá ský, ale tam byli p átelé. Ze za átku to byli p átele t eba z gymnázia, co jsme se tak znali. Pak teprve až v tom Koinótés, to byli lidé, kte í skute n byli takoví p átelé, kterým se lov k mohl sv ít, a už to byli muži, nebo d v ata. Davídek m l takovou koncepci, t eba n kdo by mohl být pohoršený, že jsem se s tím d v etem políbil, to bylo docela možné. Políbit nemusí být projevem vášn , ale vd nosti, úcty atd. On tyto hranice moc nem l, to bylo v tomto otev ené a mn to velice pomohlo, protože já jsem potom, až po Provazníkovi jsem m l na starost skupiny t ch d v at. Mn to velice pomohlo, vytvo it p irozený vztah bez skrupulosity k ženám a dívkám. My jsme se t eba chodili s nimi koupat, nebo jsem jezdil se dv ma sestrami na dovolenou. Jedna m la auto, tak jsme vždycky stav li stany atd. Necítil jsem, že je to n jaké p estoupení, my jsme byli slušní atd. Práv tady trošku to p íblížení, to je velká Davídkova zásluha. Já jsem t eba

musel chodit do tanečních. Davídek m tam poslal a dal mi partnerku. Já jsem na to byl „levý“. On m l takové nápady. Ješt si vzpomínám, jak jsme tan ili val ík, a u, džajv, to byl n jaký kurz, tak on m tam poslal s Lídou Javorovou.

Udržoval jste kontakty s Davídkem až do jeho smrti?

Jist , já jsem byl jeden z posledních, kte í za ním chodili. On už návšt vy moc nep íjmal, ale byli jsme t i, nebo ty i, které k sob bral. Mezi nimi jsme to byli já a Siard Klement, kn z (od roku 1973 biskup). Vždycky ve er jsem mu posloužil atd. Já jsem s ním byl ješt 15. srpna v noci, to už tedy chrlil krev a 16. srpna zem el.

Jaký je Váš názor na Davídka a jeho dílo? Jak je hodnotíte?

Davídek byl svéráz, ale skute n v d l, co chce. A sv cení ženy, to nebyla n jaká jeho chiméra, když byl ten koncil, tak to tehdy bylo aktuální téma. Páter Krátký vypracoval dogmatickou expertízu, jestli je to z dogmatického hlediska p íjatelné. Expertíza vyšla v tom, že není d vod, pro by žena nem la být vysv cena. ekl bych, že je to historicky dáno, že Pán B h taky nevolil, aby byl pán Ježíš ženou. Ani nemohl, protože žen se nep íkládal dostate ný význam. Toto postavení ale II. vatikánský koncil zm nil, d ív nemohly ministrovat ani sest i ky. Vatikánský koncil ud lal pokrok. Davídek byl toho názoru, že druhá polovina lidstva je kv li tomu ochuzena, a že toto je p ínos druhé linky všeobecné církvi. On to potom komentoval, to jsem u toho zrovna byl. Byli jsme na Slovensku n kde u ádových sester. Jedna sestra íkala, jak byla zav ená, že m ly eucharistii, dávaly si ji t eba do vlas , ale pot ebovaly vyznání. Nebyly si v domy n jakých t žkých h ích , ale toto bylo n co, co postrádaly. Takže práv tohle byl asi jeden d vod, že kdyby tam byla n jaká ta sestra, která by jako kn z mohla rozh ešit.

Davídek taky v d l, že s ním ve vedlejší v znici jsou n jaké ženské, takže k i el absoluci p es ze v znice. Davídek byl velice nabitý lov k, v d l, co chce, opravdu a pro církev nesmím ud lal. Ke konci p íšel jeden kn z, nevím, kdo to byl, Davídek ležel v t ch posledních okamžicích a on se Davídka ptal: „Co vlastn tady tak d láš?“ Davídek odpov d l: „Trpím za církev.“

Dneska ho mnozí odmítají, ale trnáct let v zení... Jist p ekro il n jaké normy, byl si v dom, že práv proto to má ud lat. V d l, že to má d lat, že to církev pot ebuje a práv proto ty normy p ekro il. Myslím si, že m l velký smysl pro nové v ci. Církev, jak Hanuš píše v té knize, má klí e a ch estí jako žalá ník, ale neotvírá.

eknu p íklad, co mi jednou ekl Davídek, a na tomto základ jsem inil. P íšla za mnou jedna paní a íká, že má známého pána, ten má rakovinu a je na tom špatn . Proto by bylo dobré, abych za ním p íšel. Tak jsem tam šel, i když jsem ho v bec neznal. Našel jsem ten pokoj, kde m l být a on šel zrovna s návšt vou ven. Takže jsem v d l, o koho šlo. Sledoval jsem je z povzdálí. On potom šel do ku árny, to bylo v záchod , a já jsem šel za ním. Ptám se, jak se mu da í. A on ekl, že je to s ním špatné. A dal jsem mu otázku, jestli se modlí. A on: „Víte, že se modlím.“ N jak jsme o tom mluvili a já mu íkám, jestli by necht l ke zpov di. Ke zpov di to ne, prost to odmítl. Ale byl ochoten vzbudit lítost, a proto jsem mu dal svátost nemocných. A ptal jsem se, že bych mu dal svátost p íjímání. Víte co mi ekl? „To nemám odvahu p íjmout.“ Pak jsem p íšel k Davídkovi a íkal jsem mu to, že necht l zpov . A on íká: „Cos ud lal?“ Já jsem mu to ekl a on ekl: „To jsi ud lal dobre.“ Protože íkal, že ti lidé, když jsou nemocní, tak ásto je jejich mysl taková posunutá, a nelp l na tom, aby všechno p esn splnili. Davídek m l smysl pro to, když ti lidé m li trošku dobré v le. íkal: „Zachy te se jeho dobré v le a doutnající knot neuhaste.“

Takže v té pastoraci byl takový lidský. P edevším jeho nejv tším cílem byla salus animarum- spása duší. Dneska je taky otázka, jestli je to nejlepší řešení - t eba rozvedení a svátosti. Konkrétní p ípad, co jsem zažil. Jedna paní napsala mojí pastora ní asistentce v Ku imi, že by chtě la k est pro dítě , ale že nemá platné manželství. Když jsem to četl, tak mi bylo jasné, že to dítě pok tím. Ona to popisovala, jak se vdala, měla církevní svatbu, a dlouho nemohli mít dítě a z toho se psychicky sesypala. Její manžel, aby ji podpo il, tak ji zatajil milenkou a opustil ji. Ona to chtě la vrátit, a proto na narozeniny pozvala toho manžela. On tam byl chvíli a šel pry . ěsám získala nějakého partnera a za p l roku měla dítě . A te kdo byl v tom viněn tím, že se rozvedli. Víte, já jsem jí nedal svátosti, ale chodila do kostela a pok til jsem jí dítě . Já jsem se na to nedíval tak netolerantně a p ísn . V pastoraci byl lov k ur itým způsobem Davídkem vedený, jeho lidskost byla p íkladem.

My jsme ze za átku sloužili t eba se lži kou a hostií. Davídek sloužil mše ve v zení, například leželi a na prsou měli lži ku s vínem a rohlík. M ěli jsme za úkol od Davídka sloužit dvě mše denn ě , a koliv byly velice krátké. To bylo jen ob toování, prom oování a p íjímání. T eba jsem p íšel z práce v deset ve er a te ě jsem měl sloužit mši, na to už nebylo pomyslení, ale sloužil jsem. Davídek byl tak zvyklý, že to děl al, jako bychom mohli i my vždycky sloužit mši.

Davídek v d ěl, kdy má um ít. On zem ěl v roce 1988 a nevím, jak by to bylo potom, kdyby nezem ěl. A m ěžu vám říct, že jeden kn ěz, biskup, dneska už zem ěl, měl kontakty se zahrani ěm, s (*Stefanem*) Wyszy Ńskim, který Davídka velice uznával a p edával mu zprávy a naopak. Davídek asi ěnil pokusy kontaktovat se s papežem, ale to nebylo nikdy p íjaté. Takže Davídek necht ěl být nějaký schizmatik, to ne. On uznával papeže a všechno, ale řekl bych, že by s ním chtě l osobn ě hovo it. On posílal zprávy, tehdy ještě do íma, ale potom už je neposílal, protože na t ěch místech byli kolikrát „estébáci“. Byly ur ité zprávy, že má p estat fungovat a tak dál, ale to on nep íjímal. Byl p esvěd ěný, že neznají tu situaci, jaká tady byla, a že neznají v ěm naši složitou situaci.

Navštívil Vás v této souvislosti vatikánský diplomat John (Ján) Bukovsky?

Já jsem se s ním nikdy neseťkal.

Udržoval jste za komunismu kontakty s p edstaviteli oficiální církve?

No, s t ěmi oficiálními jsem se setkával t eba jenom v kostele. My jsme se s nimi ani moc nem ěli kontaktovat. Nap íklad jsem zp íval chorál a Davídek mi řekl, a p estanu. To bylo ještě p ed sv ěcením. D vodem sp íš bylo, že když t ěcetiletý chodí do kostela a je sám, svobodný, tak je nápadný Státní bezpeč nosti. Takže to jsem si potom mše sloužil sám a do kostela jsem moc nechodil. Kontakt s oficiální církví moc nebyl. Ale Davídek kontakty měl. Víme, že jsme jezdili na Hostýn, tam byl nějaký páter. Myslím, že byl v Pacem in terris, ale byl v kontaktu s Davídkem. Nebo v Kobe ěcích byly ur ité kontakty, ale tak osobn ě , to ne. Já jsem žádné kontakty nem ěl.

Byl jste n kd y u výslechu StB?

Jist ě , n kolikrát jsem byl vyslýchán na „Lenince“ a v Bohunicích. V padesátých letech jsem ještě nebyl u výslechu na StB, to až pak, když jsme byli s Davídkem. Ani p í spolupráci s Krátkým, teprve až potom s Davídkem, kdy jeho ěinnost byla už dost rozší ěná. Davídek n které lidi p íznával. On to s t ěmi „estébáky“ um ěl hrát, víte. O m ě p íznal, že jsem jáhen, ne kn ěz, ale n které p íznal i jako kn ěze, a n které nep íznal v bec. ěsám bylo známo, že je biskup.

Byly výslechy StB pravidelné? Měly nějaký interval?

To ne. Víím, že jeden byl 17. dubna 1962. Tehdy byly akce náborů do dolů, zkrátka, že nás pošlou do dolů. Při výsleších mě nijak nebili, to ne, ale křivili a byli nepřívětiví, to jo. Já nevím, jestli jsem byl na výslechu třeba ikrát, třeba ikrát.

Měl jste strach?

No jistě, že jsem měl. Ale abych řekl upřímně, na to riziko, na to velice rád vzpomínám. Za takové sloužení bez souhlasu byly dva roky, my jsme prakticky jinak nesloužili. Dneska děkuji Davídkovi, každý den na něho vzpomínám, nebýt jeho, tak nevím, jestli bych byl někde zemřel. Skutečně to byl člověk, který miloval církev, za tu církev trpěl, a byl pro ni zavřený a pro církev taky něco udělal. Zachránil mnoho povolání, která by se jinak neuskutečnila. Měl jsem kamarády, kteří taky chtěli jít na někde žít, ale protože jít nechtěli do těch Litoměřic, tak se pak oženili.

Veděl jste o nějakých kolaborantech s StB z vašich řad?

Davídek s nimi byl v kontaktu, ale on si to mohl dovolit. Víím, že jednoho z nás taky kontaktovali. Že by mohl s nimi navázat kontakt, a ... Ale nechal toho, nešel do toho, protože to si nemohl každý dovolit. A tak něco nepříznal... Davídek udělal nějaké kompromisy, nepříznal některé věci, a mě nepříznal jako jáhna, i když jsem byl „oficiálně“ někde. Aby prostě zamaskoval celou situaci, Davídek měl s nimi určitý kontakt. Ale jistě ne, aby s StB kolaboval.

Jaký je váš vztah a jak hodnotíte II. Vatikánský koncil?

Podívejte se, to víím, že jsme byli právě u jednoho kamaráda, u televize, když začal. Vždycky se ukázala ta holubice z kostela a Veni sancte Spiritus. Myslím, že se to přijalo s otevřenou náručí. Jak říká Jan XXIII - otevření okna do Církve a svatě. Vííte, dneska to někde i trochu zpochybují, právě tu liturgii atd. Ona ta liturgie byla možná dle stojnější. Já jsem byl ještě normálně vysvěcen latinsky a primici jsem měl latinsky. Všecko to bylo předtím a teď potom. Kdy ještě nevyšly tedy ty dokumenty, ale dneska vidím, že to byl skutečně pokrok, protože tehdy – to znám z praxe – byla mše svatá, někde stál zády k lidu a cosi se tam potichu modlil. Lid zpíval mariánskou píseň, nebo se modlil rženec. Řekl bych, že to dostalo propojení mezi oltářem a lodí. To skutečně nastalo.

No a toto jsme už dělali v Koinótés, my jsme třeba stáli okolo stolu, a třeba i dělal evangelium atd. Davídek říkal, že jak sloužili mši svatou ve vězení. Leželi ve tmě na prýni, na prsou měli lžičku šávy z rožinek a rohlík, a tak sloužili mši svatou. To jednou mi říkal Krátký, že vytýkají, jak sloužíme mši svatou, protože jsme jí sloužili třeba v koupelně, nebo tak jenom doma. Ne ve významných nebo slavnostních podmínkách. Tehdy pater Krátký říkal, kde byla vlastně první mše svatá, to bylo místo odsouzence - kříž. To bych řekl, že jak jsme sloužili mši svatou, to bylo něco, co odpovídalo té době. Nebylo to nijak slavnostní, obrovité, ale bylo to skutečně živé společenství. Tomu se „Druhý vatikán“ nijak nepřibližuje, nebo je tam něco z tohoto, i když se říká, to já nedovedu posoudit, že zdaleka všechno není uskutečněno, co ten II. vatikánský koncil stanovil. Taky ten jeho vztah - Gaudium et spes – vztah k práci, k rodině, k těm všedním skutečnostem, ke kterým se církev vyjadřovala. Dříve to bylo jinak, ale to byla jiná doba, tato doba potřebovala takový postup.

Byl jste v období komunismu ve spojení se zahraniím?

O tom jsem já nevěděl, o tom jsem nebyl informován, do toho jsem nebyl zasvěcený. Víím, že bylo spojení s kardinálem (Stefanem) Wyszyńským, anebo že Davídek měl lidi ve spojení se zahraniím - třeba (Jana) Blahu. Taky Blahu vyslal první do zahraničí, protože Davídek nemohl ven. Blaha byl vysvěcený na kněze a potom na biskupa. Já jsem byl vysvěcen na kněze a on byl za mně na to vysvěcen na biskupa, to bylo v říjnu 1967. Blaha pak vysvětil Davídka na biskupa. Věděl jsem, že má doma mitru atd., ptal jsem se, jak je to možné a kdo přijede. To jsem se, ale nedověděl. Nevěděl jsem... A to by mě ani nenapadlo, že by Blaha byl biskupem a světil. Lída to věděla, ta je velice schopná. Vlastně se s Davídkem znali z jeho rodiště, Chřelic u Brna, s celou tou rodinou se znali. Davídek potom vysvětil taky jejího tatínka na kněze.

S tím (P. emyslem) Coufalem, který byl zavražděn Státní bezpečností... Já jsem ho znal, ale nekomunikovali jsme tak. Davídek ho nechal jít na ten východ, to víím, ale taky o tom nic nevím. Tehdy, kdo to nemusel vědět, tak to nevěděl. To je výhodné, protože, když to neví, tak to neekne při vyslýchání. Co člověk nepotřeboval, tak to nevěděl.

Jak jste vy osobně přijímal praxi svěcení ženatých mužů a žen?

Ze zátku mě svěcení ženatých mužů zarazilo. Mně o tom taky nikdo neříkal, ale najednou jsem viděl, že třeba ten Josef Javora je kněz. Jak je to možné? Potom už to bylo známo, dovedem ke svěcení bylo to, že Davídek chtěl, i když se to dneska zdá přeexponované, zabezpečit církev. Pořítalo se s tím, že duchovní pošlou na Sibiř, nebo tak nějak. Dneska se to zdá přehnané, ale to tehdy nebylo. Ženatí kněží byli zajištěni daleko víc, než my, protože o nás svobodných to přepokládali. Svobodný, katolík - jak to je možné? O ženatých to ale nepřepokládali. Takže svěcení ženatých mužů bylo jaksi zajištěné. Další doved je ten, že celibátní kněží nežijí v rodině, proto někteří ženatí chodili raději k těm ženatým kněžím ke svátosti smíření.

Ke svěcení žen. Lída sama říká, že neměla jasno, jak bude žít dál v jejím prostředí. Takže ono by se mohlo zdát, že taková praxe byla předsná. Dekret není dogma, kdoví co bude za 400 let. Skutečně by k tomu mohlo jednou dojít. Jak to říká de Chardin, jak se jedna myšlenka objeví v hlavě, už je to semínko. Proto to udělal, prostě je to čin, i když říkám, že je to odvážný čin. Já bych to třeba neudělal, ale to byl Davídek.

Jaký je Váš vztah k celibátu?

Měžu říct, že jsem s tím neměl žádné velké problémy, mně už to bylo tak nějak od mládí jasné. Davídek říkal, že jsou kněží, kteří jsou povoláni k celibátu, a kteří nemají povolání k celibátu. Ti, kteří nemají, protože jinak to nejde přijmout to svěcení, tak třeba ty poklesky nemusí být nějakou těžkou újmou. Měžu vám říct jedno. My jsme s kamarádem jeli do Tater, ten taky převodně studoval teologii a potom toho nechal. To bylo přesně nějaké známé v rodině, která měla ty dvě dcery. Jedna byla dokonce někde v ádu, jedna byla pryč, a ty dvě tam byly doma. To jsme s nimi chodili na výlety atd. Já jsem začal chodit tak víc s tou jednou a ten kamarád s tou druhou. Tak jsme se o ně nepoprali, ale já jsem si byl v domě, jaká je moje cesta. Tak jsem jí, když jsme se loučili, řekl, že chci být kněz a ona řekla, jak jsi to poznal. Na to jsem moc nedovedl odpovědět. Takže asi by byla ráda, a ti přibuzní by byli rádi, kdybychom se seznámili a přišli třeba do vztahu. Ona potom pracovala v kanceláři i v RAJi a potom jednou přijela do Brna, kde jsme taky spolu chodili jako přátelé.

Potom mi jednou napsala dopis, že je vnitřně nespokojená, že to zamstnání jí nenaplnuje, že chce udělat nějakou oběť, nějaký velký čin. Seznámila se chlapcem, který byl

hluchon mý nebo slepý, já te nevím, a napsala mi, že ho sice nemá n jak moc ráda, ale že si ho chce vzít, aby ud lala n co kladného v tom život . Jestli to má ud lat. To já jsem s P. Krátkým, nebo s kým, jednal a napsal – v žádném p ípad . Protože manželství není ústav milosrdenství. Ono to nakonec dopadlo dob e, ona si vzala n jakého námo níka, m li svatbu. M li spolu dv d ti a pak se n jak rozvedli. Já jsem potom za ní jednou byl, potom když byla rozvedená, že bych t eba ty chlapce n jak vedl. Ale ona o to neprojevila zájem, takže to potom skon ilo. Ale máme spolu hodn fotek z Tater a tak. Víte, m bylo tak n jak hned jasné, a to mi íkal Davídek: „Víš, bu chceš být kn zem, nebo... tak žádnou známost nenavazuj.“ To ale neznamená, že by se mi n jaká d v ata nelíbila. To v bec ne, ale to jsem už byl tak n jak vedený tím, takže to nebyl zas n jaký problém.

Davídek sv til i ty ženaté muže, ili bych ekl, p eklenul ten celibát ur itým zp sobem. Ale zase si byl v dom toho, že kdo slíbí celibát, tak je povinen ho taky dodržet. I když on byl pro takové voln jší vztahy, t eba jsme se s d v etem v ícím políbili, nebo jsme spali v jedné místnosti, ale necítil jsem, že by tam bylo n co, ím bychom porušili ístotu.

Jak hodnotíte Koinótés?

Jednak Davídek v té dob utvo il spole enství, které bych ekl, bylo ve vzájemném pochopení, p átelství, které je vedlo k tomu, aby p ibližovali parusii. Negativa – to byla velká škola toho rozd lení. Tam se to všechno zpomalilo atd., ale podle Davídka to asi bylo nutné. Já o tom dneska nechci rozhodovat. Zase si uv domuji, jaké by to asi bylo, kdyby se ta skrytá církev nerozd lila. To vidím taky, že by to mohlo být p ínosem, ale asi to bylo za tu cenu, že Davídek cht l prorazit práv tu myšlenku sv cení žen. A že, jak to íkal Teilhard, jestliže se objeví n jaká nová myšlenka, už ji nikdo nezni í.

Jaký byl Váš vztah k režimu?

To asi víte, jaký byl. Já jsem nikdy nevolil. Ne, že bych ekl, že nebudu volit, to jsem se neodvážil, ale vždycky, že p jdu jinam atd. Takže jsem se z toho vždycky n jak vymotal. Já jsem si byl v dom, že na tom hlasu nezáleží, ale tak n jak jsem cítil, že mu nem žu dát ten sv j hlas. Chápal jsem režim, jako n co, co je v rozporu se skute ným lidstvím, omezení této svobody. T eba Palach – to byla vražda – to nebyla sebevražda. Sebevražda je to, že se ten lov k „vykašle“ na celou spole nost, ale on cht l ukázat, aby ta spole nost byla jiná, ili motiv byl n co docela jiného.

Jak jste vnímal události roku 1968?

U n kterých bylo nadšení a n kte í tajní se i zve ejnili, ale Davídek byl zásadn proti, protože tušil, že to dopadne do starých kolejí. My jsme se nesm li zve ej ovat, nic ukazovat, nic oficiáln . Všechno to z stalo tak. On m l velký post eh do budoucna. Proto také, bych ekl, že bylo nebezpe í, že k es ané p jdou na Sibi atd. To nebylo vylou eno, proto sv til tolik biskup .

Bylo to nalad no v tom, ale pak to všechno zhaslo. Takže jsme zase pracovali tak tajn , jak to bylo d ív. Bylo veliké plus, že jsme se nezve ej ovali. Davídek velice dbal na bezpe nost. T eba v t ch Kobe ících íkal, nikam necho te, tam k lidem jako kn ží, nedá se nic d lat, to nejde. Pro jednoho by se to mohlo celé zhroutit.

Jak to probíhalo po roce 1989?

To jsem se bavil s (*Bedichem*) Provazníkem, protože i na něj dopadala tady ta oficiální církev. On říkal: „Oni nás vlastně vůbec nevzali v úvahu, oni vůbec nevzali tady tu hierarchii skryté církve, to prostě nic neznamenal. Oni s každým mluvili a každému řekl, tak budeš přesvědčen, nebo ne. Ale aby vzali strukturu skryté církve a její představené, to se nestalo.“ Když vyšly ty Normy, já nevím, jak to bylo, protože biskup (*Fridolín*) Zahradník je zpochybňoval. Nikdo říkal, že ty Normy nikdo neviděl, že to bylo jenom tak všeobecně znělo. Ale oni to potom stanovili všeobecně. Ale bylo jasné stanoveno, že kdo nepřistoupí na přesvědčení, že nebude moci sloužit veřejně v kostele.

Já jsem biskupovi odmítl podepsat ty Normy. Já jsem chtěl, aby mi je ukázali, ten originál zříká, ale oni mi ukázali Normy jenom na stroji. Nikdo na nich nebyl podepsaný, bylo tam uvedeno, že jsem byl vysvěcen na biskupa, a tak že je mám podepsat. Já jsem řekl, že je nepodepíšu, protože bych tím podle mého sv. domí podepsal, že ta Davídkova sv. cenění byla neplatná a to já nepodepíšu. Já jsem se odvolal k papeži, tak mi biskup Cikrle poslal ke (*Giovanni*) Coppovi (*nuncius*). Já jsem jel do Prahy. On byl zříká, a tak jsme nic moc nevyřešili. Že je to zříká, tak to musím podepsat. Ale pana biskupa osvětil Duch svatý a řekl mi: „Tak si to napište, jak chcete.“ Tak jsem napsal: „Z úcty ke svatému otci nebudu vykonávat žádnou funkci, která vyplývá z mého biskupského sv. cenění, ale stvrzuji, že jsem přesvědčen, že Davídkova sv. cenění byla platná.“ On to přijal. Já jsem nemusel přijmout to přesvědčení, protože jsem byl vysvěcen v oficiální církvi. Ale to jsem měl taky takové patálie z toho zájmu. Já nevím, jestli bych to přesvědčení přijal, to byl strašný rozpor. To říkal vždycky biskup (*Jan*) Blaha. To bylo přesvědčení platné sv. cenění, to v tšinou uznávali. Jak mi ži přijmout druhé platné sv. cenění, i když „sub conditione“. Mám tady ještě nějaké pojednání dogmatika Hanse Jorissena, ten se tou otázkou zabýval a on říkal, že skutečně není důvod, aby sv. cenění byla neplatná, protože Blaha byl vysvěcen biskupem - byl biskup. Davídek byl posvěcen biskupem a Davídek věděl, co dělá. Teba když světil mne, tak se ptal: „Přijímáš...“ Atd., takže věděl, co dělá. Myslím, že je to dost velká křivda na skryté církvi. A někdo to doposud nepřijal, a potom, to už je taky let. Přijel zástupce z Vatikánu, (*Tarsicio*) Bertone, sem do Prahy. Já jsem tam tehdy nebyl, bylo tam asi dvacet lidí. No a pak se to přýně jak bude řešit. Nic se nedělo... Jsou ještě lidé, kteří to přesvědčení nepřijali.

Jak probíhala vaše záležitost do oficiální pastorace?

Mě tady sv. cenění uznali, protože mě světil zahraniční biskup. Naštěstí jsem nemusel řešit, zda „sub conditione“, nevím, co bych udělal.

V roce 1992 jsem byl zařazen do pastorace za určitých podmínek, protože mě Davídek v roce 1973 vysvětil na biskupa. To už bylo po té roztržce na semináři v Koblenzích, kvůli sv. cenění žen. Potom bylo ještě setkání v Ondřejov Dole. Tam bylo odhlasováno sv. cenění pro ty ženy, protože předtím to bylo asi nerozhodné. To bylo biskupovi známo, protože jsme odevzdávali životopisy na biskupství. Biskup si mě zavolal, abych podepsal Normy, ty byly jako zříká. To jsem nepodepsal, potom přišel biskup Vojtěch, abych si to nějak napsal, to biskup přijal. Já podepsal a byl jsem zařazen do diecéze. Mezitím už v devadesátém o nás někdo kněží věděli, a tak jsme jezdili po farnostech, a to se biskupovi nelíbilo. Proto je v Hanušovské knize, že nemohli zpovídat bez jurisdikce atd.

Jaké bylo vaše působení v pastoraci po roce 1992, kdy jste byl přijat do diecéze.

Od roku 1993 jsem působil u Svaté Anny v nemocnici a v Lipovce. Potom v roce 1995 zemřel farář v Kuřimě a já jsem si říkal, že mě tam určitě budou chtít dát. A taky, že ano. Tak jsem tam šel a měl jsem ještě nějaké problémy. Později jsem zase měl jen Kuřim a Lipovku. Teď jsem tady v Lipovce (*př. i druhém rozhovoru byl otec Krpálek již ve Stelčicích u Brna*), kde mám

urité vazby. Já jsem o nic nežádal, ale pšel generální (viká), že to takhle stanovil. Ale to víte, pšel jeden farník: „Co vám to tady d lají, byl jste v Ku imi osmnáct let a te vás pesunuli na vyhnálov.“ To je ízení Boží, protože mi íkal doktor, že bych m l trochu zabrzdít. M l jsem dv d diny, t i mše, a to je hodn . Byl jsem velice rád, že jsem nakonec tady, i s ohledem na m j zdravotní stav je to dob e.

Jak se Vám dostalo titulu Monsignor?

To bylo v roce 2007. Pšel biskup s generálním a íkali: „Budete na kobere ku.“ A já jsem se zeptal generálního, jestli jim to n kdo ekl, nebo z jakého popudu m navrhli žádost o tento titul. Já si myslím, že to nebylo logicky za ízeno. On na to: „Jsem rád, že mi to tak íkáte.“

Víte, s tou hierarchií to mám dobré. Myslím, že bych v té hierarchii jim m l n co íct, nebo ud lat. Protože tehdy si nás zavolali, ne že by se nás ptali, i se mnou hovo ili. Tehdy jsme dostali Normy - pesv cení, nebo nep jdete do pastorace. M li jsme zasedání u biskupa, ješt s Krátkým, a pšel tam francouzský kn z z d lnických kn ží. Ono to tu bylo trochu podobné. Tam pracovali v továrnách dobrovoln , tady to bylo celé dané tehdejší situací. Potom se ti n kte í kn ží ve Francii dali k marxist m, to bylo takové problematické. Tady by se to takhle nestalo.

Když jsem ješt nebyl kn z, tak v té továrn , kde jsem pracoval, byli t i kn ží. Jezuita, pater (Stanislav) Richter, dominikán (Jakub Antonín) Zemek, to byl p evor, a potom tam byl jeden sv tský kn z. Otec Zemek, on tam d lal pomocného d lníka. Skute n on tam nekázal, nic. Byl velice ochotný, usm vavý, klidný. Po ád se usmíval. M lo to zkrátka n co do sebe. Kdyby byli všichni kn ží jako Zemek, žádné rukavi ky, bílé ruce, ale normální d lník... Potom se ta situace obrátila a já jsem žasl. Když jsem pšel do sakristie jako kn z, tak se všichni klan li. Prost docela jiný postoj ke mn , jako osob .

Te jsou tady polští kn ží a v Polsku je to taky jinak. Kn ží tam od osmi do dvanácti u í náboženství, pak teprve všechno ostatní. Tady v tšinou kn ží už neu í. V Polsku je daleko více práce, a taky tam kn z n kdo je.

Jak hodnotíte prom nu církve v devadesátých letech?

Asi se n co propáslo. Forma pastorace by mohla být jiná, ale není mi docela jasné, co by se dalo d lat. Jist jsou lidé, kte í nachází cestu k církvi. Já jsem t eba v Ku imi k til ty i dosp lé, to byla ty i d v ata, maminky. Byly to kamarádky, studovaly na gymnáziu, a jedna našla cestu k ví e a pak ješt i ty t i. M ly spole enství a m ly vliv jedna na druhou. To je velmi d ležité, mít spole enství. Co jsem k til dosp lé, kte í z stali sami, bez spole enství, tak ta jejich víra v tšinou padla. Je problém být sám sebou, nebýt stádem, to já jim p i p íprav taky zd raz uji. Kde to spole enství je, tak drží toho lov ka u víry.

Kristus nikdy ne íká, že církve bude v tšinová, že všichni budou v církvi. íká: „Vás budou pronásledovat.“ Církev bude možná ješt menší, i když bychom si p áli, aby byla v tší. B h je totiž veliký paradox. Kdybychom byli na míst Žid tehdy za Kristova života, asi bychom Kristu taky možná nev ili. Židé cht li mesiáše, bojovníka, v dce, který zni í ímany, ale on zem el jako zlo inec. To bylo nep edstavitelné. Nejv tší v ci se d jí v skrytu, t eba mše svatá. Ne na t ch stadionech, kde se n kte í uzdravují. To není cesta boží, ale i katolíci mají velké akce. Ne íkám, že to nemá být, ale boží cesta je v tšinou cestou skrytosti. Panna Maria šla jinými cestami, než bychom si p edstavovali.

Udržujete kontakt s kolegy ze skryté církve?

To ne, my se setkáváme nepravidelně. Ještě když žil Josef Javora, tak jsme se setkávali, ale už se to neobnovilo.

Jak hodnotíte současnou situaci?

Je to určitě zklamání. Možná, že církev zaspala tak trochu dobu, plno lidí i nevěřících se modlilo ten otčenáš na Letné po revoluci, ale potom se asi nemohlo jít jinak, to nedovedu ani posoudit, ani nechci nijak kritizovat. Mnozí to říkají, že se nevyužilo toho momentu. Dneska to člověk žasne, jak jsou lidé proti církvi tady s tou restitucí atd. Viděl jsem nějaký rozhovor do televize a tam: „Zase chcete upálit Husa... a Vatikánu peníze atd.“ Dneska vydal olomoucký arcibiskup prohlášení, že co dostane církev, to je jedna setina ze státního rozpočtu. Takže lidé o tom nemají páru a myslí si, že církev zbohatne. Církev nezbohatne, ale bude samostatná, ale jestli je to nejrozumnější řešení, to nevím, jestli to potom bude schopna obhospodařovat ty pozemky a bude z toho mít ten výdělek.

P. Dr. Ing. Eduard Krumpolc, CSc., Th.D.

- narozen 15. září 1943 v Kyjov
- jeho bratr Karel vystudoval Cyrilometod jskou bohosloveckou fakultu v Litom ících a je také katolickým kn zem
- v letech 1960 – 1965 vystudoval inženýrství elektrotechniky na Fakult elektrotechniky VUT v Brn , v letech 1969 – 1977 v deká aspirantura v oboru elektrotechniky na Ústavu elektrotechniky SAV v Praze
- v letech 1965 – 1968 pracoval jako vývojový pracovník v MEZ Brumov-Bylnice a poté až do roku 1990 pracoval ve Výzkumném ústavu elektrických stroj v Brn
- v letech 1961 – 1971 studium teologie v podzemí
- 2. kv tna 1971 vysv cen v Brn na kn ze biskupem Felixem Davidkem
- za komunismu se v noval pastoraci mládeže, zejm. chlape m, z nichž jich 8 nastoupilo do Litom íc na bohosloveckou fakultu
- v roce 1990 p esv cen „sub conditione“ na kn ze
- od roku 1991 v duchovní správ (farnosti: Krom íž, Strážnice, Hn votín)
- v letech 1990 – 1991 rehabilita ní studium teologie na Cyrilometod jské teologické fakult v Olomouci
- v letech 1991 – 1994 doktorské studium prezen ní na Lateránské univerzit v ím (ThLic.)
- v letech 1994–2001 doktorské studium distan ní na Lateránské univerzit v ím (Dr.)
- v letech 2001–2002 doktorské studium - dokon ení na CMTF UP v Olomouci (Th.D.)
- od roku 1994 vyu ujícím na Cyrilometod jské teologické fakult v Olomouci

S pam tníkem uskute nny dva rozhovory. První rozhovor prob hl 26. kv tna 2012 na fa e v Hn votín , druhý rozhovor prob hl 15. kv tna 2015 tamtéž.

Mohl byste p íblížit Vaši rodinu, rodi e, vzory, p ípadn události, které Vás, Váš život i sm ování ovlivnily?

Narodil jsem se v katolické rodin . Otec byl výprav í vlak u eskoslovenských drah a matka byla nejprve v domácnosti, teprve až jsme vyrostli, tak nastoupila do zam stnání. Pracovala, dokud jí to zdravotní stav dovoloval, jako ú etní u eskoslovenských drah. Ona byla potom dost nemocná, m la t žkou srde ní vadu, která se postupn zhoršovala, a proto zem ela v nep íliš pokro ílém v ku, ve ty iceti devíti letech, ale to už jsme byli dosp lí. Mám jednoho bratra Karla (*Krumpolce*), který je taky kn zem. S bratrem jsme byli jenom dva, protože maminka si potom už netroufala mít další d tí kv li srde ní vad . Bydleli jsme s rodi í v Kyjov v rodinném dome ku, který maminka zd ily po svých rodi ích, a tatínek se tam p íženil. Tatínek pochází z Byst ice pod Hostýnem.

V Kyjov jsem chodil i do školy. To byla ovšem škola komunistická, takže to tehdy nebylo jednoduché. N jací v ící u ítelé tam možná byli, ale nedali to na sob moc znát, takže to bylo dost problematické. V Kyjov jsem vychodil školu, tehdy jedenáctiletku, kde jsem i maturoval. Již tehdy, na st ední škole, jsem uvažoval o kn žství. P vodn jsem m l v úmyslu se p íhlásit do Litom íc, kde tehdy fungoval kn žský seminá . Ale potom jsem se asi v patnácti letech seznámil s lidmi, kte í m zasv tili do tehdejší situace, a kte í mi to za alí rozmlouvat. Poukazovali na to, že litom ícký kn žský seminá není v po ádku, že nemá církevní schválení a že biskupové, kte í tehdy ješt byli internováni pod dozorem, s tím nesouhlasí. Zkrátka, že je to problematické, že tam dokonce u í marxista n jaké spole enské

v dy atd. T mito informacemi jsem byl znejist n. Oni mi íkali, že je pot eba po kat, až se ta situace zm ní, a zatím se p ípravovat na duchovní službu v jiných strukturách.

Díky tomu jsem o litom íckém seminá i a p íprav na kn žství za al takhle uvažovat, a proto, že bude pot eba prozatím vystudovat jinou školu. Tedy pokud m na n jakou školu pustí. Já jsem se netajil svým postojem, pon vadž jsem i s bratrem ministroval v kostele, bylo to o nás známé. Do náboženství jsme chodili, dokud to šlo, a nábožensky jsme se angažovali. Na jedenáctiletce by ani nebyli moc p ekvapeni, kdybych se p íhlásil na bohosloví. Já jsem se tam ale nakonec nehlásil, místo toho jsem m l zájem o n jaký univerzitní obor. Oni mi ekli, že mi na univerzitu nedají doporu ení, že jestli chci na vysokou školu, tak jedin na n jaký technický obor. Dost m bavily jazyky, latinu a e tinu jsem studoval již na st ední škole. Dokonce m to zaujalo natolik, že bych nastoupil na klasickou filologii, ale protože mi ekli, že m na humanitní obor nedoporu í, tak jsem od toho odstoupil a šel jsem na techniku. Protože m bavila matematika, tak jsem šel na elektrotechniku, kde je víc matematiky a mén kreslení, které m nebavilo.

Studoval jsem v Brn elektrotechniku. Po absolvování vysoké školy jsem pracoval jako elektroinženýr. Mezitím jsem se za al orientovat v podzemních strukturách a za al se na n které v cí p ípravovat. Bratr se orientoval jinak, nem l tyto kontakty, a m to dost p ekvapilo, že se rozhodl pro kn žství. Já jsem s ním tehdy o t chto v cech moc nemluvil. On šel cestou litom íckého seminá e. P í studiu na elektrofakult jsem navázal kontakty s otcem Krátkým, protože mi to bylo doporu eno, abych se s ním seznámil, a abych mu ekl o svých zám rech. Proto jsem s ním za al spolupracovat už tam. Na studium do Brna jsem nastoupil v roce 1960. Bydlel jsem v Husovicích, kde bylo bývalé p sobišt Stanislava Krátkého a nedaleko odtamtud, v erných polích, v té dob bydlel. Bylo to krátce poté, co byl propušt n z v zení a pracoval jako je ábník. Krátkého maminka m la o n ho strach, a proto nebyla moc ráda, že za ním chodím.

On mi hned ekl, a se nebojím, a p íjdu a a si vezmu housle. Navázali jsme p átelství pod záminkou, že budeme spolu hrát na housle. Tak jsem k n mu chodil, jakože budeme hrát na housle, p ítom jsme si povídali o jiných v cech – duchovních atd. On mi dal r znou literaturu, kterou jsem pak studoval, a kterou jsem s ním pak konzultoval. Já jsem za ním vždycky p íšel s celou adou otázek – n co, co mi nebylo jasné. On byl velmi rád, když vid l, že mám otázky, že o tom p emýšlím. Já jsem m l vždycky napsaný takový kvestionér, jak on tomu íkal. To jsme spolu prošli, probrali a mnohé v cí, které mi nebyly jasné, jsem si ujasnil. Takže to už za alo tehdy v šedesátých letech.

M l jste n jaké kn žské a jiné životní vzory?

Ur it . Kn ze, kte í p sobili v naší farnosti. To byl pater Jan Špan l, to byl dlouholetý fará v Kyjov , kde jsem se narodil. On tam p sobil od vále ných let až do roku 1968, když zem el. To byl jeden takový vzor. On byl velice d sledný, až p ísný, ale velice pracovitý. Opravil všechny kostely, sám tam pracoval, až bych ekl, že se tam zed el. Když um el tak o n m ekli, že to byl vzor hodný obdivu, ale nikoliv následování. S tím jsem míval dost ásto rozhovory, dokonce m u il i latinu, o kterou jsem m l zájem, tak jsme spolu probírali r zné v cí.

Potom, když jsem p íšel do Brna, tam jsem zase poznal další kn ze, protože jsem v Brn studoval techniku. Hlavn jsem spolupracoval s tím otcem Stanislavem Krátkým. Ten byl zase vzorem jiného typu, kn ze, který byl nadšený pro boží v c, pro evangelium a byl ochotný v novat se mládeži. On p edtím hodn pracoval s mládeží, tak kv li tomu asi taky byl komunistickým režimem postaven mimo službu. To jsem ho ještě neznal, ale potom, když se vrátil z v zení, tak musel být samoz ejm opatrn jší, ale scházeli jsme se a pomáhal mi,

bych ekl, se orientovat v t ch v cech teologických. Studoval jsem pod jeho vedením teologii. Poznal jsem samoz ejm ještě daleko více kn ží, ale nem žu všechno vypov d t.

Jakým zp sobem jste získal kn žské povolání?

To se rýsovalo, ekl bych, postupn . To bylo už nezávisle na t chto aktivitách podzemní církve. Já jsem o to usiloval už p edtím, já jsem už od mládí... Já jsem už asi od n jakých devíti let ministroval, tak jsem pozoroval život kn ží v naší farnosti a tu situaci církve. To všechno jsem registroval a v d l jsem, že je to služba velmi vzácná, záslužná a dobrá atd., a že bych to t eba taky mohl d lat. Takže já jsem potom vícemén toužil už od svých d tských let, od takových deseti rok . Potom jsem se taky dost v noval ministrant m, to jsem m l ty ambice už p edtím. Pak byla jen otázka, jak to realizovat. To bylo obtížné v té dob , a když jsem potom znal tu situaci jaká je, tak jsem se rozhodl, tady pro tu cestu podzemní. Ta oficiální se mi nezdála dost ve shod s tím, co církev pot ebuje, a co nakonec chce i mín ní biskup atd. Tak jsem byl zkrátka p eveden na tuto linii a musel jsem nést ty obtíže s tím spojené.

Kde jste se setkal s lidmi, kte í Vás odradili od studia v Litom ících?

To byli lidé... Jak jsem k nim p išel? S t mi m seznámila zase jedna osoba, která pracovala jako zdravotnice na chmelové brigád , na kterou jsem šel, protože tehdy se chodilo povinn na chmel, po deváté t íd , myslím, nebo to bylo už po první gymnazijní. To jsem byl na tom chmelu a ona pocházela z Brna. Byla to hluboce v ící osoba a m la ty kontakty. Tak m seznámila s lidmi, kte í byli, bych ekl, informovaní o té situaci, která nastala po roce 1950, kdy byli biskupové internováni. Oni v d li, že biskupové nedoporu ili bohoslovce m, aby chodili studovat do té nov ustavené teologické fakulty a do toho seminá e v Litom ících, který jediný z stal v té eské ásti tehdejší eskoslovenské republiky. Aby tam nechodili, že to není se souhlasem biskup , a aby zkrátka zatím studovali soukrom a ekali, až se pom ry upraví natolik, že bude možné studovat i ve ejn .

Tato situace p etrvávala, ono se po ád, až do šedesátých let, nic neupravilo, takže po átkem šedesátých let, kdy já jsem p išel do Brna, v roce 1960, tak jsem do toho byl uveden. Ona m s tím už seznámila, koncem padesátých let, když jsem ještě byl v tom Kyjov . Proto jsem se vlastn p eorientoval na tuhle linii. P edtím, když jsem to neznal, tak jsem po ítal, že bych šel do t ch Litom íc, ale po této informaci, a po seznámení s t mito lidmi, jsem od toho upustil, a už jsem se po maturit nehlásil do Litom íc, ale hlásil jsem se... M l jsem více možností studia, o kterých jsem uvažoval, ale na žádnou by m nedoporu ili ze školy. Uvažoval jsem o studiu klasické filologie, studoval jsem tu latinu, potom i e tinu. Ale to bylo takové problematické, jestli bych se tím uživil. Potom jsem m l zájem taky o p írodní v dy, ale ekli mi na škole, že tam by mi na to nedali doporu ení, že to bych musel mít jiný sv tový názor atd. Že to prost nejde, že jedin na techniku. Tak jsem si z t ch fakult na technice, a to byly tehdy jenom t i, tak jsem si vybral elektrotechnickou, protože ta m la nejblíže k t m p írodním v dám a taky tam nebylo tolik kreslení, což m moc nebavilo - kreslit výkresy. Šel jsem na tu elektrotechnickou, ona byla sice nejt žší, ale zato tak n jak nejzajímav jší. Tu jsem vystudoval a mezitím jsem už studoval teologii, ale soukrom .

Jakým zp sobem jste navázal kontakt s otcem Krátkým?

P es lidi, kte í ho znali, tak m doporu ili. Seznámil jsem se s ním, byli jsme ho navštívit a domluvili jsme se, že spolu budeme hrát na housle, což byl takový náš spole ný

zájem. To byla taková krycíinnost, kdyby nic. Moc jsme teda nehráli, ale spíš jsme probírali ty věci teologické.

Kdy jste se s ním seznámil? Hned po jeho propuštění z vězení?

Hned ne. Já jsem se s ním seznámil, až když jsem do toho Brna přišel. V tom šedesátém nebo jednašedesátém roce jsem s ním navázal víc kontakt, to už bylo, myslím, dva roky po jeho návratu z vězení. On byl v Brně na koncem padesátých let a pak pracoval jako jeřábčík na výstavbě sídliště Lesná, kde si také postavil byt pro sebe, pro svou maminku. Ale v Brně stejně potom nebydlel. Takže ten byt byl prázdný. On zas chtěl, aby to někdo hlídal. Potom, když jsem přišel do Brna podruhé, to už bylo po absolvování té fakulty v roce 1968 na podzim, tak mi nabídl, že bych tam mohl bydlet. První jsem bydlel jinde, ale asi po roce jsem se přestěhoval do toho jeho bytu a bydlel tam.

Jakým způsobem probíhalo Vaše studium v Brně?

Studoval jsem elektrofakultu. Studium se postupně specializuje na slaboproud a na silnoproud. Mám přesvědčení, abych šel na ten silnoproud, že o to není takový zájem, a že s tím potom najdu spíše zaměstnání. Proto jsem se na tento obor dal, i když jsem původně chtěl jít taky na slaboproud. Když mi to bylo takto podáno, tak jsem na tom netrval. Studoval jsem na katedře elektrických strojů. Jelikož jsem měl při studiu na vysoké škole výborný prospěch, tak o mě projevil zájem jeden profesor - dokonce bych na fakultě mohl i učit. Už se mnou po Italii, ale když nás v pátém ročníku začali provokovat, zjistili, že chodím do kostela. Proto uznali, že to nepůjde. Řekli mi, že by si mě rádi nechali, ale že jim to nedovolí.

Já jsem byl nucený vzít si umístění do podniku. Tou dobou už jsem byl v nevýhodě, protože umístění už byly rozděleny. Ale protože někdo neudělal zkoušky a nemohli na umístění nastoupit, tak jsem si mohl a musel vybrat z toho, co zbylo. Mohl jsem mít místo v Brně, což by mi vyhovovalo. Měly o mě zájem dva podniky, ale tam už jsem nemohl nastoupit, protože tyto podniky už měly svoje umístění obsazeny. Já jsem musel brát z těch nabídek, co ještě nebyly obsazeny, tedy po neúspěšných studentech. Z toho jsem si vybral podnik MEZ Brumov v Brumově-Bylnici. Z těch co zbylo v nabídce, to bylo nejbližší do Kyjova, bylo to na vlárské trati. Bylo na trati z Brna přes Kyjov na Trenčianskou Teplou. Jezdil jsem z Kyjova na opačnou stranu. Bylo to trochu daleko, ale bylo to celkem slušné, bylo to dobré místo, perspektivní.

Pracoval jsem tam do roku 1968. Ukončil jsem školu v roce padesát, promoce byly v listopadu a potom od prosince jsem nastoupil. Mezitím jsem byl ještě na vojně. My jsme během studia absolvovali vojenskou katedru. Tam jsme chodili tuším dva roky, nebo jak to bylo, na vojenskou přípravu. Pak jsme měli o prázdninách měsíční vojenské soustředění, takže jsem šel jen na rok na vojnu. Tam jsem byl od léta šestašedesát do léta sedmašedesát v Berouně. Pak jsem se vrátil do Brumova. Kdybych chtěl tam zůstat, tak jsem tam mohl zůstat, ale já jsem potom usiloval o to, vrátit se do toho Brna, takže jsem tam byl jen po dobu nezbytně nutnou. Do toho přišel ten osmašedesátý rok. Po tom roce 1968 se to nějak uvolnilo, že už nebylo nutné na tom místě být pět let, tak jsem si požádal, nebo jsem si domluvil v Brně, že mě vezmou do výzkumného ústavu. Odešel jsem tam na podzim osmašedesát.

V roce 1968 tam byla situace zvláštní. Začalo se to všechno hýbat, uvolňovat. Byla otázka, jak to všechno bude. Dokonce se tehdy otevřela bohoslovecká fakulta v Olomouci, mě tam tehdy lákal rektor P. (Leopold) Dýmala, kdysi působil v Kyjově jako kaplan. Znal moji maminku, tehdy ještě jako mladou dívku, takže naši rodinu znal. On mě tam lákal, že bych tam mohl jít, i když už jsem byl vystudovaný inženýr. Bylo to na zvážení.

Já jsem se rozmýšlel, jestli té p ípravy na kn žství v té podzemní církvi nenechám. Už padly ty p ekážky, že bych se tam nedostal jako vysokoškolák.

Zase ti, se kterými jsem se znal z podzemní církve, to už jsem znal nejen otce Krátkého, ale i Davídka... Davídek byl ohromný politolog. On sledoval politickou situaci a v dob , kdy všichni byli nadšení pro dub ekovské jaro, on prohlašoval: „Nev te tomu. Za chvílku to zase spadne. P ijdou Rusáci a bude to horší, než to bylo. Možná, že n kte í lidé p jdou i na Sibi .“ Protože byl velmi chytrý a m l u nás velikou autoritu, tak my jsme byli opatrní. Sice jsme si íkali, že už se to nem že vrátit. To byla taková euforie atd. Tak jsme zaujali vy kávací taktiku. Skute n se ta jeho vize, alespo z ásti, vyplnila. Nebylo to sice tak strašné, jak to lí il Davídek. Ale zase to krachlo, zase se to vrátilo a bylo to horší než p edtím. Tak to se naplnilo. V tom m l teda pravdu, takže on nás varoval: „Nikam neodcházejte do ve ejného seminá e, protože tady nastane doba zlá a teprve se ukáže, že má význam studovat svobodn v podzemí. Takže jsem z stal v té podzemní církvi dál. Je to otázka, co by se bývalo stalo, kdybych p ešel do té oficiální. Tam byla obava, že ti co tam p ešli takhle narychlo, kte í by tam nemohli normáln být p ijatí, co s nimi bude, jestli se nebudou muset vrátit zpátky do svých zam stnání. To se nakonec nestalo, takže oni tam z stali. Takže oni tam z stali, dostudovali, ale jisté nebylo tehdy nic. Takže to nebylo tak strašné, jak to lí il on. To byla taková nejasná doba, kdy lov k nem l jasnou perspektivu.

Já jsem si kolikrát kladl otázku, zda jsem neud lal chybu, že jsem neuposlechl té nabídky. Protože bych nemusel dalších dvacet let sloužit v civilním zam stnání, ale mohl bych d lat n co v církvi, ale to je všechno t žko íct. Tehdy lov k nev d l. To uznávají všichni, se kterými jsem to probíral. I tu otec arcibiskup, že když byla situace nejasná, že je t t žké se rozhodnout, a že je to pochopitelné, že jsem si zvolil tuhle cestu. Zkrátka nemusel jsem momentáln nic m nit a vyhnul jsem se represáliím, které bych mohl absolvovat, kdybych zve ejnil, že d lám n co takového. Takto jsem byl v utajení, takže mn bezprost edn nic nehrozilo. Já jsem se už v té dob p ipravoval, studoval jsem teologii, tak jsem v tom dál pokračoval. T etí možnost byla emigrovat, to se dalo ješt i po okupaci sov tskými vojsky. I to jsem zvažoval. Znamenalo by to se na nejistou dobu rozlou it s rodinou, rodi í a s vlastí. Bylo naprosto nejisté, na jak dlouho. Cht lo to velký kus odvahy.

Já jsem zatím vid l jako nejjednodušší z stat tam, kde jsem, tak mi to bylo doporu eno. Tak jsem na ty doporu ení dal. Já jsem m l tehdy p tadvacet let, to lov k nemá ty zkušenosti, nem že v d t, jak se ta situace vyvine. Bylo t žké se rozhodnout. Všechny možnosti jsem sice m l, ale nebylo jednoduché se pustit do t ch riskantních ešení, tak jsem z stal u toho, co mi bylo doporu eno. Nám bylo doporu eno, že je lepší z stat tady, že tady nás bude pot eba. Takto se to lí ilo v Davídkovské v tvi, že situace bude t žká, že církev bude pronásledovaná, že máme z stat tady a sloužit lidem tak, jak to bude možné. Já jsem po kal, co bude. Zatím jsem pokračoval v p íprav .

Pak se to vystup ovalo. Já jsem potom p ípravu jakžtakž dokon il, nebylo to sice úpln optimální. Taky tam byl ur itý asový pres, biskup Davídek za al mít problémy s StB, myslel si, že ho zav ou. Tak na nás tla il, na ty, kte í to m li rozdlané, a už p ípravu dokon íme, že bychom m li p ijmout sv cení. Já jsem ho p ijal na ja e 1971, to už byla normalizace v plném proudu, na doporu ení otce Krátkého, s kterým jsem byl v úzkém kontaktu.

S Davídkem jsem se setkával jen ob as, on tehdy sv til. Víím, že už tam s ním potom byly ur ité problémy. Na ja e jednádesát to ješt šlo, ale pak došlo k ur itému rozkolu, to víte od jiných líp, než já. Já jsem se v tom nijak neangažoval. Pak mi bylo doporu eno Davídka nijak nevyhledávat. Já jsem ho zas tolik nepot eboval, já jsem se držel svého. Víím, že n kte í s ním p erušili kontakt, protože nesouhlasili s tím, co on potom prosazoval, to bylo sv cení žen. O jedné víím jist , že ji vysv til, ale co bylo dále, to nevím. To bylo problematické, to se mn nezdálo, ani otcí Krátkému se to nezdálo. Víím, že se od toho

distancoval, takže s ním jsem potom už n jaké kontakty nem l. Nerozešli jsme se nijak drasticky, to ne. Víím, že otec Krátký s ním n jaké kontakty m l i potom, já jsem tam už ale nefiguroval.

Jak se prom nilo Vaše teologické studium po p íchodu biskupa Davídka z v zení? A jak jste se seznámil s biskupem Davídkem?

S Davídkem jsem se až tak moc neseznámil. Když p íšel z v zení v roce 1964, to jsem se s ním ješt nezna. Ani s Krátkým, myslím, ješt taky hned moc nem l n jaké kontakty. Já jsem potom v roce 1965, kdy jsem ukon il studium techniky, tak jsem musel nastoupit na umíst nku.

Jakým zp sobem probíhalo skryté studium?

P evážn to bylo studium doma, samostudium podle literatury. Ob as byly konzultace a ob as byly takové společ né seminá e, které dával hodn Felix. Setkávání probíhalo omezen , aby to bylo dost bezpečné - my jsme se nemohli moc často a ve v tších skupinách scházet. Sice jsem zažil ob as takové soust ed ní nebo v tší setkání, kde jsme chodili. To bylo vždycky na n jakém míst , které on ur il a probíhalo to v noci. On m l takový zp sob, že v no ních hodinách byl nej ílejší, takže to probíhalo v noci. Za alo to ve er a kon ilo to až n kdy v hluboké noci, po p lnoci, kolem druhé hodiny t eba. No a lov k byl z toho potom takový... Druhý den to musel dospávat atd., ili já jsem to nevid l rád a mnozí jiní také ne, ale prost byl to jeho zp sob a muselo se to respektovat. lov k m l spoustu dojm a informací atd., potom nemohl t eba ani usnout, takže ten druhý den byl... Ono to často bylo tak, že on to d lal koncem týdne, takže byl pátek, pak byla sobota, to byl volný den, tak se to n jak srovnalo, že se za to dopoledne lov k sta il vyspat. Takže to byly ty seminá e, ty byly zajímavé. Ty no ní seminá e byly dramatické. lov k se musel p edtím vyspat, aby to vydržel. To bylo náro né – to byl jeho styl. Párkrát jsem to absolvoval, já jsem nebyl velkým návště vníkem jako n kte í jiní. Myslím, že po tom roce sedmdesát, už to p estalo.

Davídek m l p ehled o té politické situaci, to rozebíral vždycky, samoz ejm ty teologické v ci a nové pohledy na to. Mnohé v ci, co byly v církvi, i kritizoval. Víím, že se nep kn vyjad oval o encyklice Humanae vitae, že to není dobré, že to p inese roz arování atd. To byl Felix. On byl svérázný, n které jeho v ci se nám nezdály, ale v n kterých v cech to potom p ehnal - to sv ení žen na kn ze. On o tom mluvil teoreticky, že by se to m lo zavést atd. Pak to prý i zkusil, což jsme už nev d li a to mnozí neschvalovali, takže to zp sobilo takový rozkol v té podzemní církvi, bych ekl.

Já jsem si v tšinu t ch v cí nastudoval z literatury, kterou jsem dostal nebo jsem sehnal. N co jsem prokonzultoval se Stanislavem a potom taky s n kterými jinými. To bylo koncem šedesátých let, do roku sedmdesát. Nejvíc jsem nastudoval sám, to jsem konzultoval v ci, co mi nebyly jasné, nebo potom bylo orienta ní p ezkoušení.

Jak probíhalo zkoušení?

Zkoušení, to spíš... On m nikdy nezkoušel, on to sv oval svým jakoby asistent m, kte í k tomu m li pov ení, takže já jsem v této v ci spolupracoval. Zpo átku to bylo víc lidí, ale potom to z stalo na tom Krátkém, protože ti mnozí jiní, kte í po tom rozkolu, který nastal v tom roce sedmdesát jedna, se s ním rozešli a on už potom na n nem l vliv, myslím. Takže já jsem z stal potom v té v tvi, která s ním p ímo nespolečovala.

Ale ješt p edtím to bylo tak, že v tom roce jednadmdesát, na ja e, on už n jak cítil, že se na n ho n jak zam ũje bezpečnost, takže on potom se snažil n které v ci urychlit, t eba

s tím sv. cením. Dokud to ještě šlo, dokud to ještě mohl udlat. Udlat ještě předtím, než by byl pod přísnějším dohledem, nebo kdyby ho internovali, tak by to třeba už nešlo. Snažil se, lidi, kteří už byli jakžtakž připravení, vysvětlit. Připravenému mu vůbec nešlo o nějaké dodržování intervalů mezi jednotlivými stupni sv. cení, na to on nedbal. Prostě, že je vážná situace.

Jak probíhalo Vaše sv. cení?

Domluvil se to, že se to provede v bytě, za účasti pouze jediného sv. dka. On používal liturgické knihy, na to byl přísný, to všechno on použil, ale nějaké oblečení a všechny ty věci, které by měly být, to nerespektoval. Ale ritus podle těch liturgických knih respektoval, dokonce jsem ještě skládal tu antimodernistickou přísahu. Sice bylo řečeno, že bude zrušena nebo něco, ale dokud to nebylo oficiálně, tak on všechno podle starých předpisů, všechno respektoval. A protože to bylo v takové zvláštní situaci, tak on si připravené lidi, kteří napřed prověřili, jestli není sledovaný, jestli není odposlouchávaný, jestli je čistý vzduch. Ti lidé potom zůstali ve vedlejšímu pokoji, ti nebyli přímo sv. dky. Nechal u toho jenom toho pověřeného sv. dka, aby byl jeden sv. dek. Ten ten úmysl, na to on taky dbal, vzbudit úmysl, že chce připijmout to sv. cení. On doslova řekl, to si pamatuji: „Ty chceš připijmout, já chci udlat.“ Řekli on tam vzbudil úmysl i v tom kandidátovi a ho tedy na to upozornil, že je potřeba vzbudit úmysl, aby nebylo do budoucna pochyb o platnosti toho sv. cení. Když ten kandidát souhlasil, tak přistoupil ke sv. cení.

Kdy probíhalo sv. cení?

Tak to bylo večer, ve večerních hodinách. Semináře byly později, v noci.

Dostal jste nějaký doklad o sv. cení?

Ne, to se nevydávalo. Z bezpečnostních důvodů jsme neměli mít nic, jenom byla ta osobní sv. dectví.

Využil jste toto osobní sv. dectví při integraci do oficiálních struktur po roce 1989?

O tom, že jsem byl sv. cený, byli informováni ústně taky jiní, kteří už nebyli přímo sv. dky, ale informováni byli, takže to se vědělo. Takže jsem měl dost jiných sv. dků, než toho... Ten pro mě nebyl zas tak moc dostupný.

Dostal jste při sv. cení nějaké úkoly?

To si tedy nevzpomínám, že bych od něho přímo nějaký úkol dostal. On věděl, že já jsem v té linii s tím Krátkým, takže to nechával spíše na něm. Mě spíše úkoloval Krátký, když něco. To právě nebylo zrovna nejjednodušší, protože za mnou, nebo na mě nasměřoval jednu dívku, abych také řekl, která se připravovala na eholní život. On ji za mnou poslal. Ona chtěla nějaké prozkoušení z teologických znalostí, nebo něco, ona o mě věděla, že jsem kněz, ale ona měla nějaké pochybné kontakty s lidmi, kteří na ni upozornili policii. Sledovala ji StB a tím jsem se dostal do hledáčku i já. Sám jsem se ocitl v nebezpečí prozrazení.

Potom jsem byl kvůli tomu i vyslýchán. Ale ne hned, až s odstupem asi dvou let až na jaře 1974, že chtějí nějaké vysvětlení, tak jsem se tam dostavil. Ona u mě byla dvakrát nebo třikrát. Oni čekali, co z toho bude, jestli toho bude víc, ale ona potom už nepišla. Asi se to nějak zjistilo, nebo se na to přišlo, že je sledovaná, a že by to bylo nebezpečné. Takže já jsem byl vyšetřován jenom kvůli tomu jedinému případu, kdy za mnou byla, musel jsem podávat

vysvětlení, co tam dělala, co tam chtěla. Protože tehdy ji skutečně sledovali a odposlouchávali přes okno, co se tam říká.

Já jsem tam hned nešel, poprvé byla ta osoba nemocná, pak jsem tam nešel, a pak mě vyzvali znovu a už mi hrozili, že mě přivedou, tak jsem tam šel. Ptali se na tuto osobu. Já jsem jim nic nepotvrzoval, já jsem jim podle instrukcí, které jsem si vyžádal - jak se mám chovat - nic nepotvrzoval, víceméně jsem vše zatloukal. Já jsem říkal, kde to vzali takové věci, že nechápu, jak mohli na takovou věc přijít, jak si mysleli, že to mohou dělat. Oni tvrdili, že to byla eholní osoba, že po mně chtěla duchovní vedení. Já jsem říkal, že nevím, že je to eholní osoba, že se na nějaké náboženské otázky ptala to ano, ale že žádné duchovní vedení nechťala. Já jsem se ptal: „Copak nemůžu o náboženských otázkách s někým mluvit. Co na tom prosím Vás vidíte?“ Tak jsem se jim to snažil tímto způsobem rozbít, tu jejich představu, že mě na tom „utopí“. Oni vyhrožovali, že budou volat editeli. Já jsem říkal, a si klidně volají, že je mi to jedno. Oni, že bych měl jít k lopatě, a ne pracovat ve výzkumu. Já jsem říkal: „Tak si to vyberte s editelem.“ Já jsem se tím nedal zastrašit. Já jsem je nechal přitom, a si to hlásí. Mně by tehdy nevadilo jít k lopatě, byl jsem mladý, ale bylo to nepřijemné, měli takové nepřekonatelné věci.

Z toho, co oni chtěli slyšet, jsem ještě vycházel celkem dobře, ale bylo to nepřijemné. Nakonec mi dali pokoj, musel jsem jim podepsat nějaký protokol, který jsem si zkontroloval, že tam nebylo nic, co by mě kompromitovalo. To jsem jim tam podepsal. Propustili mne a už mi potom nevolali, ale záznam jsem tam měl, protože po letech, když jsem chtěl vycestovat do Jugoslávie, tak si mě volali, že tam tento záznam měli. Ale pak už mi dali pokoj.

Měl jste strach i obavy?

Jistě, samozřejmě, že mi to nebylo jedno, ale že bych zase měl obavy, že bych všeho nechal, že bych kvůli tomu nechal... To ne. Jen jsem si uvědomil, že je opravdu potřeba si dávat pozor. To opravdu byla vina té osoby, která měla podezřelé kontakty. Oni mi to potom i otec Stanislav vysvětlil, on mě před ní varoval, bohužel už pozdě. On už věděl, že se stýká s někým, který je problematický, který zase měl kontakty s StB. Bohužel to je smutná kapitola, že někteří lidé byli spolupracovníci StB, a že oni takové informace pak poskytovali, a to je smutné. To byla zkušenost pro mě, že oni měli odposlech přes okno toho bytu, kde jsme byli, že něco z naší věci zachytili a nějaké argumenty měli. Zejméno toho neměli zas tak moc, aby jim to stačilo. Zkrátka chtěli to slyšet ode mě, což se jim nepodařilo. Pro mě z toho vzniklo, že je třeba si dávat pozor, být opatrný, a že je potřeba nezavdávat jim podnět k dalšímu vyšetřování. To se našťastí podařilo, že jsem už další problémy s nimi neměl.

Udržoval jste kontakty s oficiální církví?

Ano, měl jsem. Já jsem stále dojížděl do Kyjova, měl jsem tam rodinu a přes víkend jsem byl tam. Když jsem byl v Brně, tak jsem tam byl na privátě, abych nemusel denně dojíždět, ale o víkendu jsem byl v Kyjově. Já jsem v té farnosti v Kyjově od malička žil, ministroval. Když jsem byl na výšce, tak jsem se stal vedoucím ministrantem, měl jsem taky inspiraci z Brna, kde jsem věděl, jak se tím ministrantem vnují. Měl jsem tam nějaké kontakty s lidmi, kteří to dělali, a kteří mě do toho zasvětili - u Tomáška, v Králově poli atd. Já jsem potom přenašel ty věci k nám do Kyjova.

Zpočátku z toho byly obavy těch duchovních, ale potom mě nechali vcelku volně působit. Potom tam došlo k výměně duchovního správce, ten, co tam byl před rokem 68, tak zemřel. Pak tam přišel monsignor (*Josef*) Moštek, bývalý kriminálník, který se znal i s Husákem, který přinesl euforii, že je nová doba. Jenže pak se ta doba změnila a on musel sám chudák odejít (1973).

Potom tam p išel duchovní poplatný režimu, protože byl v Pacem in terris, a to už jsem musel být opatrný. On mi to nechal d lat jen ur itou dobu a pak už to d lal sám. Možná m l n jaké obavy nebo dokonce zprávy o mn , že si má dát pozor. Pak si to vzal na starost sám a ministrant m se v noval on a necht l m k tomu poušt t. Nicmén on se v noval t m ministrant m, kte í byli ve školním v ku, už ho nezajímali ti, co vyšli ze školy. To už bylo pro n ho passé, to už pro n j ani nebyli ministranti, s t mi ned lal nic. T ch jsem si za al všímat já, protože to byli moji odchovanci. Ne všichni m li trvale zájem o tyto v ci samoz ejm , ti co m li solidn ější základ a m li zájem a cht li n co dál d lat, tak t m jsem se v noval. Za al jsem s nimi d lat sch zky, ale už mimo kostel, mimo v domí toho fará e. V d l jsem, že on má jinou orientaci a v d l jsem, že on by t eba nebyl rád, tak jsem mu to ani ne íkal. Zbyte n tyto v ci neší it, jeli jsme po soukromé linii.

Z toho se pak vyvinula práce s t mito ministranty. Já jsem jim íkal estní ministranti, protože, dokud jsem to vedl, tak jsem rozlišoval ádné a estné. ádní to byli ti školou povinní, a estní, co už m li vychozenou školu a už chodili na u ilišt a st ední školy. Ti už to nem li povinné, ale byli tam vždycky vítaní a ministrovat mohli, když jim to situace dovolovala a bylo to žádoucí. D lali lektorské služby apod., zvlášt o ned lích a o svátcích. T mto jsem se v noval mimo prost edí, které bylo pod kontrolou fará e. Scházeli jsme se po mši svaté u n koho z nich v byt , u jejich rodi , nebo i u m . My jsme to st ídali, d lali jsme sch zky, probírali jsme náboženské otázky a r zné informace o církvi, co se ješt nev d lo. Samoz ejm i jejich otázky jsem ešil apod.

Z toho se vyvinula i moje duchovenská innost, když jsem dosáhnul kn žství, tak jsem tuto rozvinul i na takové rovin duchovní. N kterým spolehlivým, vybraným... Vzal jsem je na duchovní cvi ení, že jsem jim ur ité v ci pod slibem ml enlivosti sd lil, které nesm li v d t ani jejich rodi e. Ti mi d v ovali, protože mne znali již z d ív jška, že jsem se jim v noval, takže je se mnou pustili. Potom jsem s nimi za al d lat svátosti. Slavit liturgii, zpov di apod. To bylo jenom pár skute n ml enlivých, o kterých jsem v d l, že si to m žu risknout. Musím íct, že za ty roky se vyst ídalo n kolik generací. Protože tato skupina se postupn rozši ovala. To byla r zná spole enství, která postupn dor stala. Takže to bylo n kolik desítek, možná dvacítk lidí, kte í to v d li, ale myslím, že se to nikdy neprozradilo. I když to za alo od roku 1972 a trvalo to do roku 1990, kdy jsem to zve ejnil. Do té doby si nejsem v dom, že by to n kdo z farníků v d l. Kluci to neprozradili.

S holkami jsem takto nepracoval. Ministrantky jsme tenkrát nem li. S kluky jsem pracoval a vedl jsem je. Potom jsem je taky vedl, n které, aby pokud mají n jaké duchovní povolání, aby si ho zvolili a skute n n kolik z nich to povolání m lo. Takže jich bylo celkem asi dvanáct, kte í m li nábh na povolání. Ne všechno se realizovalo, ale osm z nich se stalo kn žími. Dva si to potom rozmysleli, nebo t i, a jeden zem el. Jeden je dokonce eholním kn zem, ale to už se k tomu dostal jinou cestou. Já jsem je vedl spíš k té služb diecézního kn ze, protože jsem sám nebyl eholníkem. T mto jsem sv il své povolání, abych s nimi mohl slavit liturgii, zpovídat apod.

Zatímco s jinými, se kterými jsem pracoval v r zných spole enstvích... Já jsem si za al všímat mládeže. V roce 1973 nastala zm na duchovního správce, p išel jeden z Pacem in terris, do sedmdesátého osmého mne nechal pracovat s ministranty. Potom si to p evzal sám. To byla doba, kdy jsem se musel orientovat jenom na ty estné ministranty. P edtím jsem se v noval i ádným a zajiš oval jsem liturgii. Zkrátka jsem byl o víkendech vázaný ve farnosti. Potom, když už m nepot eboval, tak jsem se v noval jen t m estným, to mi nezabralo tolik asu. Mohl jsem se v novat ministrant m i v jiných farnostech, nejen v d kanátu, ale v celém bývalém okrese Kyjov. Celé to okolí do dvaceti kilometr okolo m sta jsem si zmapoval, ty kn ze jsem znal i z Žarošického d kanátu a n kte í by byli velmi rádi, kdybych jim ty ministranty vedl. Tak jsem vedl ministranty ve t ech dalších farnostech.

Tam jsem poznal další lidi a tím jsem se taky vnoval a taky jsem se trochu vnoval mládeži. Zadal jsem pracovat i s holkami a vytvářet v okolních farnostech skupinky mládeže. Protože jich bylo málo, tak se dávali dohromady z několika obcí a dělali schůzky. Takže já jsem se hlavně nedělní odpoledne vnoval této činnosti. V těchto společenských setkáních jsem sice neříkal, kdo jsem, co jsem, ale oni věděli, že o to mám zájem, a že jsem v tom orientován, že mám nějaké znalosti, v domosti, rady, duchovní život atd. Že se na mne mohou spolehnout a já jsem třeba i doporučil místního duchovního správce, protože na těchto vesnicích nebyli ti „pacáci“ (*lenové Pacem in terris*), tam byli normální faráři, kteří tímto nebyli zatíženi. Byli rádi, když se někdo mládeži vnoval.

To tak trvalo až do roku 1989, kdy nastaly změny, kdy jsme byli vyzváni, abychom se hlásili biskupům. Já jsem byl mezi Brnem a Kyjovem. V Brně biskup nebyl a v Olomouci byl, a dobrý biskup. Tehdy tam ještě byl arcibiskup (*František Vaňák*), takže ten, když jsem se přihlásil, tak mne s radostí přijal a umožnil mi nastoupit do duchovní správy. To jsem musel přestat s těmito aktivitami, kdy na mě nebyl zájem, byl jsem vázaný tou službou.

On hned řekl, když si vyslechl můj případ: „Dobře, já vás беру. Co nejdříve ukončíte zaměstnání a můžete hned nastoupit do duchovní správy.“ Se zaměstnavatelem jsem se dohodl, že jsem nemusel ani říkat dva měsíce, ale po měsíci, kdy jsem přidal úkoly, tak mne propustili. Oni sami nevěděli, co bude. Mohl jsem nastoupit do duchovní správy. Přechod z podzemí do oficiální církve probíhal, v mém případě, poměrně hladce, ale určitě zádrhly tam taky byly. U Vaňáka ne, ten by neměl problém, ten by mne hned přijal, ale začali do toho zasahovat lidé z říma, co přišli. „Jak to všechno bylo s přípravou, s Davidkem atd.“ To asi víte. Na Davidka potom vznikl negativní pohled a pak nás nutili do podmínek sv. cení a takových věcí. To je bolestná kapitola, o které psali jiní.

Ohledně primice, to byly nervy, kdyby do toho nezačali „vrtat“, tak to nemuselo být. Vaňák by byl klidný, ale oni ho potom taky znejistili. Nakonec jsem z toho vyklouzl líp, než ti ostatní, co museli říkat dva roky i déle a někteří to nemají vyřešeno dodnes. Takové to tvrdé jádro. Otec Krátký – já jsem se taky radil, mně to taky nebylo jedno – Krátký byl muž velkého srdce. „Když to mermomocí požadují, je to na jejich odpovědnost.“ Já jsem jim to taky řekl, že to pro sebe nutně nepotřebuju. Jestli oni to požadují, a když si to vezmou na odpovědnost, tak se tomu podrobím, a koliv mi to není jedno. Krátký: „Když chtějí, abys to slíbil znova, tak to můžeš slíbit, protože nic se z tvé strany nemění.“

Samozřejmě je to třeba brát, že je to pouze pod podmínkou, tzn., pouze jedenkrát je možné přijmout svátost. Když byla přijata poprvé platně, tak podruhé to již neplatí, ale když oni si myslí, že to poprvé nebylo platné a chtějí to a povolí to... To musel tehdy sám (*Joseph Ratzinger*) povolit. Tehdy ještě jako prefekt, nemohl si to dovolit ani Vaňák, ani (*Francesco Colasuonno*). Já jsem se poradil nejprve s Krátkým, já jsem řekl: „Dobře, když to chcete.“ Ale ten Colasuonno řekl: „To nemůžeme tak sami, to musíme žádat kardinála Ratzingera.“ Nebylo moc času a tak se skutečně telefonovalo do říma. Colasuonno to vyložil a nadiktoval i podmínky. Protože už bylo odpoledne, tak Ratzinger už nebyl v úřadu, tak to bral jeho tajemník (*Jozef Zlatánský*). Ten mu to přinesl a potom volal zpátky, co se má jak udělat, když ta situace je taková a hrozí ostuda z prodlení. Prý řekl, že další případy se musí řešit jinak, že to je mimo řádné, ale nic na tom nevyzískali ti, co museli říkat.

Jak probíhalo duchovní vedení těch dvaceti, u kterých bylo možné, že mají duchovní povolání?

V individuálních rozhovorech jsem je vedl k tomu, aby zkoumali, kam je Bůh volá a pokud mají povolání, aby se nebáli za tím jít. Samozřejmě to už byla situace jiná, než za mě v šedesátých a padesátých letech. V letech sedmdesátých a osmdesátých už byla situace jiná, už bylo jasné, že ten seminář má jakési církevní, byť problematické, schválení. Když tu byli

n jací lidé z íma, t eba (*John/Ján*) Bukovsky atd., tázání, jak se dívá ím na ten seminá . Oni odpovídali: „Non aprobatur, sed toleratur.“ Tzn., není schvalován, ale je tolerován. Z tohoto d vodu jsem ty chlapce, co jsem vedl, nesm oval do podzemí. Jít cestou podzemní církve znamenalo klást na n veliké nároky. Jednak by si museli najít zam stnání a ještě d lat tyto v cí. Proto jsem usoudil, že ta cesta je jít p ímo a v novat se tomu naplno. Stejn jsem si íkal, že to sp je k tomu, že se to asem uvolní.

Samoz ejm byly problémy s tím, že se tam nemusí dostat. Já jsem je vedl k tomu, a se nebojí, a se tam p íhlásí a zkusí to. Ovšem byl problém, že se tam nemuseli napoprvé dostat. Samoz ejm se pak cítili frustrováni a co pak s nimi. To jsem takový p ípad taky m l a nebylo lehké je udržet, aby to zkusili ještě jednou, a aby tomu z stali v rni. Tam se stalo, že jeden z t ch, co se hlásil dvakrát, tak se tam pak už nehlásil. Naopak o n j projevovala velký zájem jedna dívka, takže on se pak orientoval jiným sm rem.

Kde jste bral inspiraci pro práci s mládeží?

Potom už jsem si to sestavoval sám. Už jsem m l ur ité zkušenosti z p edchozích let, kdy jsem je vedl, ještě jako ministranty a taky jsem studoval literaturu. N které v cí jsem m l sám vyzkoušené a zažité z toho duchovního vedení, co jsem po ád m l u otce Krátkého. Možná jen n jaké složit jší otázky jsem s ním konzultoval, ale b žnou agendu jsem zvládal sám.

Kde jste shán l literaturu a vhodné podklady?

Bylo to samoz ejm složit jší. R zná samizdatová literatura tu byla a taky jsme dostávali n jakou literaturu ze zahrani í. N jaké knihy chodily z íma, co posílal otec (*Vojt ch*) Hrubý, n co jsme m li od salesián . U nás ve farnosti byl jeden salesiánský spolupracovník, se kterým jsem dost spolupracoval, ten o mn v d l, to byla jedna z výjimek. Tento lov k to o mn v d l a ještě jeden kn z na d chod , profesor (*Bohumil*) Zlámal. Já jsem mu to sice ne ekl, ale ekl mu to Stanislav, který ekl, že je dob e, aby to v d l. On to zachoval v tajnosti a m l z toho radost.

Shán lo se to r zn , n co jsem dostal darem, n co z toho íma. Na literaturu jsem si taky ob as zajel do NDR, kam byl volný p ístup a tam se dostala spousta v cí. N mecky jsem jakžtakž um l, tak jsme to tak n jak dávali dohromady, jak to šlo.

Udržoval jste za socialismu kontakty v rámci skryté církve?

Kontakty byly omezeny. Oni nám íkali: „Moc se neptat kdo je kdo, a toho co nejmí víme, a , když bude n jaký výslech, toho moc nevíme.“ Z hlediska bezpečnosti nebylo moc dobré to propojovat a mít moc širokou sí známých. Já jsem v d l, n které bych poznal, od vid ní, ale t eba jsem neznal jména. Pár lidí jsem znal, v d l jsem, že jsou kn ží mimo církev. Moc jsme se nestýkali, jen když to bylo pot eba. T eba jsem dostal za úkol poskytovat duchovní vedení n komu, zpovídat ho atd. Tak to mi t eba bylo doporu eno p ímo Krátkým: „Vezmi si to na starost!“ Co jsem vid l, že je nutné, pot eba, tak to jsem ud lal. Pár lidí jsem znal, že jsou ve skryté církvi, tak jsme se setkávali tak n jak p átelsky.

Nem l jsem ale n jak široký okruh známých, myslím, že bych to spo ítal na prstech. Ono záleží, jak v které dob , ale tak n jak jsem udržoval kontakty s pár lidmi. Znal jsem jich víc, n jakou dvacítku, o kterých jsem v d l, ale nevyhledával jsem je. Zvlášť takové, o kterých jsem v d l, že jsou vázaní na Davídka. Potom už nebylo radno se s ním stýkat. On m l kontakty s StB, on to s nimi um l, ale nebylo dobré se s ním stýkat. Bylo známo, že je

sledovaný. Pokud nebyl moc vážný d vod, tak jsme za ním nem li chodit, nebo za lidmi kolem n j. Já jsem žádný vážný d vod nem l. Byla to moudrá rada.

Udržoval jste po celou dobu socialismu kontakty s otcem Krátkým?

Já jsem za ním musel jezdit, on byl mimo Brno a já byl v Brn . Nejprve do Kunštátu, pak do Hrádku. Nemohl jsem tam jezdit moc často, ale zhruba jednou za m síc jsem tam jel. lov k si íkal, že m že být sledovaný, ale to spíš místní lidé sledovali a dávali hlášení. Takže jsem t eba nechal auto stát n kde bokem a došel jsem p šky. Nebo v Hrádku nechal Krátký otev ena vrata a pak, co jsem p ijel, se zav ela. Musím íct, že nedošlo k tomu, že by m p ímo tam n kdo konfrontoval, kde jsem byl, co jsem d lal, s kým. Že to v d li, že s ním kontakty mám, tak to asi ano, protože mne na to kdosi upozor oval. Jednou, nevím nakolik je to v rohodné, mi jeden lov k tvrdil, že m l p ístup k materiál m StB na Lenince v Brn , a že tam n jaké ty záznamy o návštěvách Krátkého byly, a že to stornoval. Nevím, jak to bylo, nikdy jsem to neprov oval. Jezdil jsem za ním až do roku 1989. Potom už ne, protože už nebyl as a už nebyl ani d vod.

Jaký je Váš postoj k de Chardinovu dílu, kdy jste se s ním setkal?

De Chardin – když to za alo, a potom v dob Davídkov . Já jsem se s ním setkal i v ím , když jsem tam byl na studiích, tak tam k tomu m li rezervovaný postoj. Myslím, že oprávn n . íkali, ono je to všechno moc p kné, ale je to p íliš optimistické. Ta jeho vize málo reflektuje pot ebu obrácení i nápravy h íchu. N která d ležitá témata v té jeho teologii nejsou dostate n zohledn na a mn p ípadlo, že ta kritika je do zna né míry oprávn na. Nechci íkat ani tak, ani tak. N kte í jsou jeho obdivovatelé a zastánci, já nejsem pro jeho u ení jednozna n nadšený. Otec Felix ten m l Omnia ad parusiam, já bych ekl, že to je tajemství, že to je otázka boží proz etelnosti. My musíme být p ípraveni tím dneškem, tou situací dneška, že když p ijde parusie, tak p ijde. Nejsem si tak jistý, jestli my to m žeme tak ovlivnit. On se snažil všechno urychlit k parusii, p ípravovat p íchod p án . Mn to p ípadá, že je to takové p ehnané. Všechno je v rukou božích a všechno má sv j as, že Pán B h nejlépe ví, kdy to p ijde a my sami osobn s tím nem žeme mnoho d lat.

Jaký je Váš názor na praxi sv cení ženatých muž a žen?

Ti ženatí kn ží, to bych bral, že to cosi do sebe má. To je ostatn otázka diskutovaná v dnešní církvi, zda by se za ur itých okolností m lo umožnit kn žské sv cení i ženatým muž m. Myslím si, že tato otázka je legitimní, že když je to možné ve východní církvi, že by to mohlo být možné i v západní. To si myslím, že všichni uznávají, že je jen otázkou asu, kdy k tomu dozraje n jaká doba.

Že to ešil otec Felix, že když vid l, že ta osoba je pro to vhodná... On to ešil jednoduše tak, když to nejde v západní, tak ud láme jednoduše redukci k východní a tam to p jde. Otázka je, nakolik to bylo p ípustné a legitimní, že d lal redukci ad ritum orientalem, ale je to cesta.

On si myslel, že si to zodpoví. To bylo na jeho odpov dnost, já jsem ten problém nem l. On a si to zodpoví, ti kte í to absolvovali, tak taky musí v d t, jak to tehdy brali. Jim to asi bylo podáno, že to jde, tak to p ijali. Nakonec se to n jak vy ešilo, že mohou v té východní církvi p sobit. Asi se jim nedává možnost p sobit v té západní, což by byl ostatn velký pr lom. Nakonec znám taky kn ze, kte í m li dovoleno p sobit v západní církvi. Záleží, který biskup si to vzal na odpov dnost a jak to p ijala ta farnost atd.

Nám to bylo prezentováno tak, že ti ženatí muži... Že by bylo dobré, kdyby se církev rozhodla přijmout i ty ženaté muže na kněžství, že dříve to tak bylo, a že oni by vlastně nebyli tak zranitelní, jako ti celibátní kněží. Ten, když se znelíbí režimu, tak mu vezmou státní souhlas nebo ho dokonce zavou atd. Kdyby byli ti ženatí muži, kteří třeba chodí do normálního zaměstnání, ale mimoto vykonávají taky kněžskou službu, že by to bylo pro církev lepší.

Pak jsme viděli, že Felix nějaké takové muže svítel, ale on je převáděn na ten východní ritus, kde to jde, tak jsme to prostě brali na v domí, ale protože já jsem byl svobodný, tak to nebyla moje cesta. Takže já jsem byl svobodný podle západního ritu. S tím, že jsem sliboval celibát předtím, než jsem to kněžství přijal.

To nebyla má cesta, a já jsem se o to až tak moc nezajímal, ale vím, že to bylo, a že se to považovalo za vhodné a pro tu situaci podzemní církve dokonce za lepší, bezpečnější. Protože pro ten režim nebyli tak podezřelí, že jsou kněží, že když mají svoje zaměstnání, svoji rodinu atd., že tím byli víceméně krytí. Kdežto my ne. U nás bylo to podezřelí, že jsem pořád svobodný, že se nežením atd., že co vlastně chci. Dneska už by to tak podezřelé nebylo, protože takových lidí je hodně.

Svobodní žen, k tomu se stavím rezervovaně, stejně jako Krátký a další, že to už zašel příliš daleko.

Vidíte o této praxi před rokem 1989?

Proslýchalo se, že se něco takového stalo i předtím. Proslýchalo se to nějak po roce sedmdesát jedna, sedmdesát dva, že něco takového udělali. Víme, že kvůli tomu došlo k rozkolu v té podzemní církvi. Myslím si, že v tšina té podzemní církve to velice neschvalovala. Že to nepřijala, a že potom Felix nějaké exkomunikoval - ty, kteří mu pomáhali. Tím došlo k rozkolu, což je velká škoda. Protože já jsem s ním už žádné kontakty neměl a s těmito lidmi jsem do styku nepřicházel. Proto jsem k tomu předtím žádné stanovisko nezaujímal, můj problém to nebyl. Ti co to udělali, tak si to zodpoví. Já s tím nemám nic společného. Je vidět, že nedošlo k žádným řešením, je vidět, že podle všech pravidel, kánonu atd., je toto svobodní neplatné a nedá se s tím nic dělat. Nakonec po vyhlášení papežského rozhodnutí *Ordinatio Sacerdotalis* to nebude možné ani do budoucna. Je potřeba se s tím smířit a o takové možnosti ani neuvažovat. Tak to beru, to je můj názor. Je to prostě tak, ten argument je dost vážný. Sice jsem byl trochu zaskočen tím, že takové nařízení vyšlo, ale když vyšlo, tak vyšlo a musí se přijmout.

Jak hodnotíte osobnost biskupa Davídka?

Já ho nemůžu moc hodnotit, já můžu říct, jaký dojem na mě udělal. To jsou jiní, kteří ho lépe znali, ale ani oni ho nemůžou hodnotit. Já bych ho ponechal, protože sám Pán Bůh to nejlépe vyhodnotí. Protože uměl dříve, než se mohly tyto věci řešit, srovnávat, tak se vymknul z hodnocení.

Na mě udělal dojem, že je to člověk velice vzdělaný, soudný, aktivní, podnikavý, iniciativní a progresivní. Dělal velice dobrý dojem, až na nějaké osobní zvláštnosti, které měl. Vci, které se mi na něm tak moc nelíbily. Já jsem dostal takový program, jak on si představoval tu naši přípravu studia. Tam bylo tolik progresivních prvků. On třeba chtěl, abychom studovali i jiné obory, sledovali vývoj vědy. Na to on kladl veliký důraz. Já jsem pod jeho vlivem začal odebírat některé odborné časopisy jako *Vesmír*, *Věda a život*. Všechno toto, aby byl člověk v kontaktu s tím, co se děje. To bylo velice progresivní.

Udělal na mě veliký dojem i při tom prvním setkání s ním, kdy jsem viděl, že mu jde o věc, že jde pevně za cílem, žádné zdržování. Že chce, aby se věci pohnuly dopředu. Člověk,

který šel pevně za svým cílem, velice cílev domý. To se mu musí nechat, velice moderní, pokrokový, myšlenky koncilu - to on přijímal atd. Ale také velmi kritický. Víím, že když vyšlo Humanae Vitae, tak to nepřijal dobře, že to je krok zpět, že to italské mozky nedomyslely, že to je brzda, a že se te dvacet rok s tím nedá nic dělat. On byl progresista každým coulem, abych tak řekl.

Mně na něm vadilo... Ne které ty jeho manýry, třeba to ponocování, ale to byla jeho zvláštnost, že on tuto metodu měl, a potom, že dost kouřil. On tuto věc taky podcenil a to mu taky podkopalo zdraví. To byla asi jeho osobní slabost, každý máme něco, co se s tím dá dělat. Ale potom, když jsem se dověděl o tom sv. cení žen... Ono se to proslýchalo, ono to nebylo nikdy potvrzené, že to udušl, ale že to chtěl udušlat, tak to se vědělo. Pak to bylo tak, že to velmi pravděpodobně udušl. To je jeho věc, to si musí zodpovědět on.

Jak jste vnímal a jaký je váš názor na II. vatikánský koncil a jeho výsledky?

To jsme tehdy prožívali velice intenzivně, vzbudilo to veliké nadšení, veliká očekávání. Byli jsme na to i hrdí, že církev se trochu odhodlala. Očekávali jsme od toho veliké změny do budoucna, ono se potom ukázalo, že to nebylo zas tak pronikavé, ty změny, a potom se taky ukázalo, nebo pronikly k nám zprávy, že na tom západě to způsobilo dosti zmatek v církvi. Že mnozí, kteří měli až přehnaná očekávání, byli zklamáni, že vystupovali z eholí nebo opouštěli kněžství atd. Ale u nás to nebylo, nenastala taková katastrofická situace, ale na tom západě to období po koncilu bylo takové bouřlivé. Je otázka, kolik to přineslo dobrého a kolik to přineslo... Ale já bych řekl, že to přineslo v podstatě dobré věci, že ty reformy byly zapotřebí, a že ti, kteří odešli z toho kněžství nebo z těch eholí, že to byli lidé jaksi pochybné, nebo takové pochybné, kvality, kteří by byli odešli, i kdyby se ten koncil nekonal. Těba by odešli později, nebo by asi stejně nevytrvali v tom svém povolání, tak si to myslím.

Měl jste za socialismu nějaké kontakty se zahraničím?

To tehdy nešlo, to jsem se nikam do zahraničí nedostal. Kontakty jsem měl jenom písemné. Tehdy se k nám... Nejací kněží, co už tam byli, co se tam dostali dříve, v nějakých šedesátých letech nebo tak, posílali k nám různé publikace, knížky. Italsky psané publikace z Víma, to jsem taky občas dostával takové zásilky, protože jsem na nějaký písemný kontakt měl, ale osobní ne. To jsme se tehdy do Víma nedostali. Sice v tom roce šedesát osm by to bylo možné a ještě šedesát devět asi taky. Já jsem tehdy uvažoval, že tam vycestuji, ale už se to potom nerealizovalo z nějakého důvodu. Já jsem potom přecházel z jednoho zaměstnání do druhého. Měl jsem jakousi nabídku, tak jsem to zvažoval, ale pak jsem to nerealizoval. To byla taky otázka, jestli tam neemigrovat.

Dostali jste ve skryté církvi nějakou instrukci k možnostem emigrace po vstupu vojsk Varšavské smlouvy?

Felix pro emigraci moc nebyl, on to chtěl ještě tady, protože emigrace znamenala prostě přejít do západního světa a nemít možnost přesobit tady. A on říkal, že tady nás budou lidé potěbovat, že kdoví, jestli nebudou nějaké přesuny, že nás budou třeba posílat na Sibi nebo na kam do pracovních táborů, a že oni tam potěbují kněze. On chtěl tyto kněze vychovávat, takže on měl velké vize, on to viděl víc černě, než to bylo třeba, než se to potom skutečně ukázalo. Nám se zdálo, že má dobré informace, nebo dobré argumenty pro to, co hlásal. Protože oni tam na kterých z těch jeho asistentů emigrovali, ale on to moc neschvaloval, protože tím byli pro nás ztraceni, tak on to bral.

Byl jste členem nějakých oficiálních organizací?

Já jsem nikdy v žádné straně nebyl a tímto oficiálním organizacím jsem se dost vyhýbal, ale v odborech jsem byl.

Udržoval jste kontakty s ostatními ze skryté církve po Vaší integraci do oficiálních struktur?

No to už jsem s nimi v kontaktu nebyl, protože já jsem v té době byl už v Německu na těch studiích. Jenom jsem tak z povzdálí slyšel, že jak to mají složité, zdlouhavé. Že nakonec se přistoupilo k tomu, že je budou integrovat, ale že musí přijmout to podmíněné přispění taky. Dokonce že budou i přezkoušeni. Tak jsem si říkal, že mu všemu jsem já unikl, že jsem využil té situace, která byla u nás v Olomoucké arcidiecézi, že byl jmenovaný arcibiskup, a že ten měl k tomu takový vstřícný postoj. Kdyby ho nepřibzdili ti Němci, tak jsem to měl úplně bez problémů. Ale ti ho přibzdili, že je potřeba to přispění, ale protože to bylo už v běhu, tak se to muselo udělat rychle a bez nějakých obstrukcí.

Já jsem z toho měl trochu obavy, z toho podmíněného přispění, jestli je to na místě. Trošku jsem to považoval za zbytečné, někteří byli proti tomu, že je to jako bychom uznávali, že to přispění nebylo v pořádku. Ale já jsem to konzultoval s Krátkým. Nikdo si nemyslel, že to bude trvat tak dlouho, a že budou muset stejně přijmout podmíněné přispění. To si myslím, že nebylo šastné. Dodneska na to někteří neradi vzpomínají a jsou někteří, kteří se nenechali přispět. Pořád čekají, že se to nějak vyjasní.

P. Jiří Maria Kvapil

- narozen 1. září 1949 v Olomouci
- pochází z osmi dětí olomouckého právníka, který za socialismu pracoval v důlnických profesích
- dědek Kvapil byl vznikl za II. světové války, celá rodina byla za komunismu pronásledovaná
- studium na elektrotechnice v Brně raději sám v roce 1969 ukončil, protože bylo zřejmé, že studium za tehdejší politické situace nedokonečí
- pracuje jako elektromontážní revizní technik
- je ženatý, má čtyři děti
- s manželkou adoptovali dívku romského původu
- koncem sedmdesátých let začal studovat teologii pod vedením Josefa Zvěřiny, po dvou letech je Zvěřina zatčen a studijní skupina se rozpadla, od roku 1980 přechází pod vedení Václava Dvořáka
- 14. 9. 1986 vysvěcen na kněze východního ritu v Brně biskupem Jiřím Krpálkem a je mu udělen biritualismus
- za komunismu se vnuje vzdělávání a výchovu mládeže a rodinným společenstvím
- po roce 1989 je iniciátorem a vyučujícím náboženské výuky na státních školách na Olomoucku
- v roce 1997 přešel zkoušen ve znalostech teologie
- v roce 1997 převzal cen „sub conditione“ na kněze východního ritu
- působí v eckokatolické farnosti v Olomouci, v Petrově, v olomouckých nemocnicích, v znicích a ve společenstvích

S paměťmi skutečně byly dva rozhovory. První rozhovor proběhl 20. května 2012 v bývalém kapucínskému klášteře v Kolíně, druhý rozhovor proběhl 30. května 2015 v rodinném domě v Továři.

Přibližte nám svou rodinu a Vaši cestu ke skryté církvi.

Můj původ je... Bylo nás osm sourozenců, tatínek byl právník a on zažil, jeho rodina i rodina maminky, takovou tu praktickou komunistickou perzekuci. Tatínek nebyl zavřený, ale dědek byl zavřený za války, za takové, dalo by se říct, delikty. Tebeba, že na něho zabíjel prase. To je v dnešní době taková banální věc. Já jsem za tím viděl takový životní postoj, že nesouhlasí se vším, co se kde děje a udělá si to tak, jak se si myslí, že to má být. Jestli tam někde lidé mají hlad, a jestli se tam někde omezují domácí zabijáci, tak oni to prostě všelijak obcházejí. Myslím si, že to bylo v těch rodinách, co jsem tak do toho viděl, vždycky.

Ti lidé měli kolikrát hodně tvrdý život. Ten tvrdý život je naučil najít si vlastní cestu. Ono to tak bylo. Babička, tatínkova maminka, vyprávěla tebeba, že jako dítě sbírala v lese jahody, dneska najdete v lese pár jahod, tehdy se nasbíralo několik sklenic. Ona to sbírala tebeba celý den. Večer si šla chvíli odpočinout a v deset hodin večer se s ostatními dětmi z vesnice vydaly přesky do Prostějova, bezmála čtyřicet kilometrů, aby tam ráno byly a ty jahody prodaly na trhu. Za těch pár šestáků, co za to dostaly, si mohly koupit nějaký „štrban“ nebo něco a to donesla domů. Babička byla, myslím, ze dvanácti dětí a měla chaloupku o jedné místnosti. V bec těch okolností... Ti lidé zhouževnateli, to jsem poznal na tom, jak byla babička houževnatá.

Děda byl z takového relativně bohatšího prostředí. Vypracoval se, uměl hospodařit, měl grunt. On prostě hospodařil tak, jak se mělo, a nějaké takové ty státní, kde by do toho stát lidem příliš mluvil, tak to nějak nepíjeli. Byli schopni se proti tomu postavit. Myslím, že to v

tom rodin jak bylo, nebo je. Z matiny strany ten odpor takový velký nebýval, ale ta houževnatost tam byla taky.

Rodi e z tatínkovy strany byli zav eni za komunist , protože do kolchozu se jim necht lo. Tatínek byl siln perzekuovaný, protože byl právník. Myslím si, že byl dobrý právník, tak jak jsem vid l tu praxi, kterou vykonával v podstat doma, i když musel pracovat v d lnické profesi.

No, a to všechno n jak dávalo dohromady naši rodinu, prost se s komunismem, s totalitou, naprosto nesouhlasilo. Rodi e nás vychovávali ve ví e k es anské, katolické. Když jsem vyrostl, tak jsem m l vlastní rodinu a te jsem zjistil, že bychom vlastn m li pomali ku... Jsou horší a horší, co se tý e nábožnosti národa. Ten neustálý tlak a neustálé naleptávání náboženského života, to se t m komunist m vlastn da ilo a bylo to horší a horší. Te myslím dobu n jakých sedmdesátých let. M l jsem d ti a ty d ti bylo pot eba vychovávat ve ví e. Cítil jsem, že jim to musím dát. Uv domoval jsem si, že v tom prost edí, aby d ti chodily do náboženství ve škole, že to vlastn nemá smysl. My jsme bydleli na malém m st v Kostelci na Hané a ty d ti ještě nechodily do školy. Ješt byly p edškolní, ale já už jsem se na to p ipravoval, a íkal jsem si: „To p ece není možné!“ To náboženství se tam vyu ovalo tak, že pan fará v kostele vyhlásil, aby se d ti p ihlásily, pak že se musí p ihlásit ve škole. Ve škole to možná ekli, ne ekli, já nevím. Ale t ch d tí se p ihlásilo pár. Lidé se báli, a protože jich bylo málo, tak to náboženství bylo jednou za m síc. V zá í nebylo, v prosinci nebylo, protože to padlo na váno ní prázdniny, pak ješt jednou n co takového a na konci roku zase nebylo... Tak ono se to sešlo, tak p tkrát, šestkrát za rok, maximáln , po p ta ty iceti minutách. Co se tam dozv d li, to nevím.

Jak jinak? Jediná možnost byla, že je za nu u it sám. No, ale u it sám jednoho klou ka, tak to taky nebude ono. To je vztah tatínek a syn, a prost jsem cítil, že to je málo. Poda ilo se mi p esv d it jiné lidi s d tmi kolem toho stejného v ku, dal jsem je dohromady a s nimi jsem si za al hrát. Ješt to byly d ti p edškolního v ku. A za al jsem s nimi mluvit o Bohu a pak byly n jaké hry - a jak to šlo. Když jsem s tím za al, tak jsem pot eboval n jaké pom cky. Tehdy nic nebylo, dneska je toho všude, že si lidé nejsou schopni vybrat, protože je toho p íliš hodn . My jsme si nemohli vybrat, protože nebylo z eho. Ale dostal jsem se tím ptáním k lidem, kte í d lali n co podobného. Najednou se n jaké pom cky objevily a k tomu jsem si za al uv domovat, že bych pot eboval n jakou literaturu - n jak sám víc v d t a nastudovat si víc.

Ono se ukázalo, že je to správná cesta, protože jsem na ní nacházel op rné body, až se stalo, že jedna, dneska už nežije, rodinná p ítelkyn , nevím kolik m la tehdy let, ekn me t icet, p tat icet, taková aktivistka, nazna ila, že bych se mohl ú astnit n jakého kurzu. Když jsem se ptal jakého kurzu, tak mi opatrn sd lila, že by se tam mluvilo o Bohu, nábožensky a teologicky. Že by mi to pomohlo rozší it obzory a tak jsem samoz ejm ekl, že ano. Po ase mi sd lila kdy, kde to bude a samoz ejm , že o tom nesmím mluvit.

Když jsem do toho kurzu, na to místo, p íšel, tak jsem tam našel list, že bych m l jet ke známé. Meztím jsme se p est hovali do Olomouce a toto se odehrávalo už v Olomouci. Hlavním aktérem toho všeho byl doktor (*Josef*) *Zv ína*. P íjel, p ednášel. Než jsem si zvykl na to, že si lov k musí d lat poznámky, zapamatovat si to a doma si to probrat, promyslet. Bylo to p i zam stnání, po ve erech, po nocích, do toho d ti, tak to bylo hodn náro né. Ale zvykl jsem si na to, za alo m to n jakým zp sobem oslovovat a pak to skon ilo.

Sdílel jsem se s tím jednomu p íteli, kn zi, a ten mi ekl: „No, ale já si myslím, že bych v d l, jak by se to dalo dál rozvinout. Nevím nic konkrétního.“ On byl skaut, já jsem skaut. „Já mám v Praze p ítele, skauta, kn ze. On bude ur it v d t.“ Tak jsme to n jak domluvili, že se s ním zkontaktuje, že mu o m ekne a domluví n jakou sobotní sch zku. Že mi pošle pozdrav, na tom bude napsáno datum a to datum znamená, že mám p íjet. To p íšlo, že mi pozdrav posílá Václav. Takže toho data jsem p íjel do Prahy. Ono se to zdá takové

strašně konspirativní, ale ono to tak muselo být, víte. Trošku dramatické, nebo já nevím, jak to na vás působí, ale ono to tak bylo, protože šlo o existenci - to určitě - a ne kdy i o život.

Přijel jsem na naučnou adresu, našel jsem ji, zazvonil jsem. Dveře otevřel nějaký pán. „Koho hledám?“ Já jsem řekl, že hledám „Tinu“, a že jsem „Ká“ (*skautské přezdívky*). „Pojď dál.“ Zavěsila dveře, podal mi levou ruku, jak se zdraví skauti. „Věkuj na tebe. Tak co potřebuješ?“ Tak jsem mu pověděl tu historku, a že bych v tom rád pokračoval. A on mi povídá: „My máme takovou skupinku a tam připravujeme kněžky na sv. ceni.“ Já jsem mu na to říkal, že jsem ženatý, a že chci učit děti a potřebuji pomoc. „No to se nevytluče, to budeš dělat samozřejmě taky, ale my tě do toho zařadíme, ty se budeš učit, ne kolik let studovat a na to máš čas, abys přemýšlel o kněžství.“ „No, ale já jsem ženatý.“ „To je v pořádku, protože my sv. tíme i ženaté muže pro východní kněžství.“ Já jsem o tom nevěděl vůbec nic. Jenom tak velmi, velmi útržkovitě mi řekl, že pro cekatolíky. Já jsem z toho byl takový překvapený. Teď mi dal nějaké pokyny, jak to bude pokračovat, a že mě předá zas konkrétním lidem a ti se mnou budou pracovat.

Trvalo to pět let, jakási formace, studium. Během toho jsem rozkrýval ten východ, zařadil jsem to oslovovat. Zároveň musím říct, že mi bylo jaksi nostalgicky líto, že bych měl opustit to západní kněžství. Z toho vyšlo najevo, že nic opouštět nemusím, že to je špatně pochopené, že budu vysvěceny ve východním ritu, pokud budu, a že ten východní ritus samozřejmě se musím naučit a uplatňovat ho, a že když bude situace taková, že bude potřeba posloužit východním kněžstvem, tak jim posloužím východním způsobem a západním kněžstvem západním způsobem. To do toho vneslo jiné světlo a já jsem touto cestou šel. Musel jsem do té formace nějakým způsobem zasvětit manželku - ta o tom vědět musela, že...

lov k po řád hledal, přemýšlel, váhal a rozhodoval se. To není o tom, že biskup na vás vloží ruce a je to vyřízené. Ne kde jsem dokonce řekl, ale to jsou naprosto nepochopené věci, nesmysly, ten vlastní akt tak probíhat mohl, to je věc jiná, ale co tomu předcházelo, tak se z toho vymazalo. To už bych o dnešních novokřesťáncích mluvil tak, že přišli do katedrály, kdosi na ně vložil ruce a zase vyšli vysvěceni. Co tomu předcházelo, každý ví.

Čím víc se čas blížil termínu sv. ceni, tak to víte, tak jsem si uvědomoval, že to není žádná legrace, že to zařadit byt vážné, a rozhodl jsem se. řekl bych, bušil jsem na nebeskou bránu. To není tak, že se lov k pomodlí a Pán Bůh odpoví. Pán Bůh má své jas. Ne kdy neodpoví vůbec, a když odpoví, tak ve chvíli, kdy to od něho nejméně očekám. Toto byl můj případ, že mi Bůh odpověděl takovým způsobem, že jsem věděl, že to můžu ve svobodě přijmout, protože to není z mé hlavy - jak jsem o tom přemýšlel. Všechno je nějakým způsobem zvláštní boží vedení. Dovolím si to porovnat: panna Maria přijde k Alžbětce a ta Alžbětka ji potvrdí. Ona ví panna Maria, že jde po cestě, ale je pro ni nejistá a setkání s Alžbětkou je pro ni potvrzením a jistotou, že Bůh je s ní, a že se vlastně nemá obávat. Já jsem zažil takový moment, že v té chvíli mi bylo jasné, že je to správná cesta, můžu jí jít a rozhodl jsem se. To jsem zažil pár dní před sv. ceni.

Kde jste žil s rodiči?

Rodiče žili v Olomouci, já jsem rodilý Olomoučan. Když jsem se oženil, tak jsme z Olomouce odešli. Žili jsme v Chocni, potom v Kostelci na Hané. Hledali jsme pořádné bydlení. Peníze nebyly. Já jsem pocházel z osmi dětí. Tatínek perzekuovaný, nesměl vykonávat to, co by mohl vykonávat. Dělal dělnické profese za pár „šup“. Maminka byla doma. Pak teda jsme se odstěhovali do Kostelce, tam jsme našli lepší bydlení, ale já jsem měl špatnou práci.

Jaké jste měl povolání a kde jste pracoval?

Mám pr myslovku - elektro. Technika m bavila. Za al jsem studovat vysokou školu v Brn , jenomže jsem tam dopadl špatn , protože... Ono se íká, že normalizace za ala až v sedmdesátém roce, ale já jsem byl vytla en, vypuzen ze školy už v roce šedesát dev t. To bylo díky t m pan m profesor m. Já jsem nebyl nijak politicky aktivní. Já jsem byl aktivní ve skautingu a jenom to jim bylo proti srsti. Cítil jsem to tam, ten tlak. Já jsem m l v indexu, myslím, jednu dvojku a jinak samé „bi e“ a v matematice m necht l pustit. Já jsem to všechno um l skoro až pozpátku. Když tady to vid l, tak se za al ptát na v ci, které tam už nepat ily. To se opakovalo n kolikrát a vždycky, když jsem se t eba nau il n co navíc, vždycky p išlo n co nového. Pak mi íkali z vyšších ro ník : „To p ece d láme my.“ Nevím.

Tam jsem to opustil, protože tudy cesta nevedla a asi to bylo tak n jak v božím plánu, že jsem nemohl na té škole z stat, protože to bylo taky o financích. Za tehdejších pom r bylo p ece jenom t ch 500 korun m sí n pro rodinný rozpo et, kdy u nás bylo t ch student , t ch d tí, které po mn dor staly, tak to n co znamenalo. Ne, že by m tatínek ekl, že nemá, nebo že nedá, ale já jsem možná až p íliš cítil zodpov dnost, proto jsem to nezkoušel žádnými jinými oklikami. Já jsem šel p ímo, a když to nešlo, tak: „Páni komunisti, tak si to nechte.“ Protože jsem m l obavy, že by to mohlo být neúsp šné i n kdy pozd ji, a ty peníze, které by do toho tatínek dal, by byly ztraceny. Nikdy jsem toho nelitoval.

Za al jsem pracovat, nejd ív jsem byl projektantem, pak technikem ve fabrice a nakonec jsem se stal revizním technikem. Na to jsem d lal zkoušky. M l jsem ob anské zam stnání jako revizní technik elektrických za ízení a zdvihadel. Když nastala v devadesátých letech možnost, že lov k mohl podnikat na vlastní noze, z ídit si živnostenský list, já jsem ani moc necht l, mn vyhovovalo víc, že budu mít zam stnání, že ráno p ijdu do práce a oni mne n kam pošlou. Já jsem se v tom celkem dob e orientoval a vyznal, takže jsem byl schopen tu práci ud lat rychle, abych byl o dv hodiny rychlejší, a abych mohl být doma a p ipravit se na odpoledne, ve er. M l jsem práci, dostal jsem peníze a tím to skon ilo. Dovedl jsem si vyšet it n jaký as na n co, co jsem pot eboval. Jenomže podnik se rozpadl a já jsem na ten živnostenský list musel jít. Musel jsem se za ít starat sám o sebe. To bylo komplikované. Pak, když p išla p íležitost, nebylo to hned, pak jsem si myslel, že p jdu do kn žské služby oficiáln . Ale to trvalo, než se to všechno rozhoupalo, prakticky do roku 1998.

Kolikáté dít jste v po adí?

Z žijících sourozenc jsem t etí, ješt byl bratr...

M l jste n jaké vzory - lidské, kn žské?

Ono jich bylo dost. Na prvním míst bych asi jmenoval lidi, kte í zavadili o m j život kluka. Tam se dá t žko íct, že to byly vzory. Na prvním míst bych jmenoval Stanislava Paláska, ten zem el, je to asi rok. Salesián, který byl taky tajn sv cený, potom v osmašedesátém roce se to legalizovalo. Myslím, že odešel do Litom íc na n jakou krátkou dobu a vrátil se coby kn z. Ten m , coby kluka, podchytil takovým salesiánským zp sobem, tou metodou. M to oslovilo, ta bezprost ednost, p átelství. M l jsem t ínact, trnáct let, tak v tu chvíli to na t ch klucích... Když n kdo umí p íjít a umí zahrát na jeho strunu, tak to dít se „chytá“. Pak jsem se s ním setkal coby dosp lý víckrát. Jednu dobu jsme i spolupracovali na n kterých skautských táborech a tak. To byl takový první vzor, nikdy se to neztratilo.

Pro m byl takovým vzorným, dobrým kn zem Josef Šoustek, to byl fará v Olomouci - Hej ín . Tam jsem chodíval hrát, tam m to ze srdce... On m kdysi u il náboženství, a to byl takový, oproti jiným katechet m... Musím íct, jako kluci, jako d ti, tak jsme v tom náboženství vyvád li a on si sjednal po ádek jako emen, v tom dobrém slova smyslu. Pak pro

nás dlel p řpravu na bi mování. Rodi e, t ch mých vrstevník , se tak domluvili mezi sebou, ani jsme všechny neznali, jenom jsme o sob v d li. Pozvali Josefa Šoustka a ten nás p řpravoval na bi mování a p itom vyplynulo, že pot eboval n jakého staršího ministranta. Já jsem m l zkušenosti, i když jsem už nechodil ministrovat, tak jsem zas za al v Hej ín . My jsme se i do jisté míry sblížili. To m oslovovalo. On byl i pro takové... Tehdy za ínala velká liturgická reforma. Skon il koncil a sem se to dostávalo dost málo. Ale p ece, co se sem poda ilo dostat, tak on dost rychle, jak jen to šlo, uvád l do života. K tomu m n jakým zp sobem pot eboval, takže já jsem za al být nejd ív ministrantem, pak lektorem a tak.

Pak jich v život byla celá ada: na vojn jsem se setkal s Václavem Divišem, skautem, Františkem Pichem, taky už nežije, Václavem Dvo ákem, to byl velice silný.... Václav Dvo ák vlastn vedl tu formaci kandidát kn žství, tam jsem se k tomu dostal a netušil jsem, že bych z toho mohl být kn zem. Karel Chytil, ten m vyložen dostal na starost, takže ten mi pomáhal a vycítil, kde je moje slabina v p řprav , v tom studiu a dovedl mi to podat jinak. To bylo obdivuhodné. On byl sociolog, on m l p ístup, že m protáhl.... Vždycky informoval mého p edstaveného Václava Dvo áka. Tam z toho spole enství nem žu vybrat nebo opomenout nikoho, to byli vynikající lidé. Už jenom to, že lov k s nimi ujde kus života, tak cítí, že to je obohacení, cítí, že to je prost dar. To jsou všechno osobnosti. Václav Dvo ák - druhý, Antonín, v era jsme se byli podívat na jeho hrob , druhý Antonín – um lec, když p ijedete do Izraele, tak tam jsou jeho mozaiky. Všechno kn ží. Jaroslav Karl, ješt žije v Klatovech, ten byl zav ený s Husákem. Když o tom vypráv l, s takovou lehkostí, jakože byl n kde na výlet a vrátil se. To bylo obdivuhodné, ti lidé tam našli svoje místo, p sobili, jak to šlo. Josef Zv ína, toho nesmím zapomenout.

Ti lidé vyšli ven z v zení, zorientovali se, že státní souhlas nedostanou, a když vid li ty podmínky, tak o to ani nestáli. Za ali jinak a tak vznikla ta skrytá církev, protože církev nepot ebovala n jaké státní souhlasy nebo n co. K es anství v bec nepot ebuje souhlas od n koho, to je dáno Kristem a ten ekl t m, kdo naslouchali, u edník m: „B žte do celého sv ta a u te.“ To ud lali. To je podstata skryté církve. Já si pamatuji, jak profesor Zv ína nám na t ch seminá ích n kolikrát ekl: „Žádná podzemní církev, to si nenechte vnutit. Podzemní církev existuje, najdete ji na h bitov .“ To bylo hezké. Skrytá, to ano, my ale nemáme co skrývat, my jsme byli jenom opatrní, abychom si to nenechali rozbít „estébáky“ pro lidi, kte í jsou pot ební všude. Tak to je ta podstata skryté církve, jak se kolem toho za alo ú edni it, tak samoz ejm našli vlásek, támhle chlup, co kdyby a jak by. To jsou takové spekulace, které byly nepochopitelné. Místo toho, aby s otev enou náru í ekli: „D kujeme.“

To si pamatuji, Jan Pavel II., když byl v devadesátém roce tady, tak v Praze ekl: „Nenavazujte na to, co bylo p ed ty iceti lety. Pokra ujte v tom, co jste žili, v em jste vyrostli a to rozvi te.“ Jako kdyby nemluvil, škoda. Ono už je to dlouho, ten odstup za íná být veliký, ale myslím, že to byla veliká škoda, a že to byla veliká chyba. Ten národ slyšel a byl žhavý po duchovním slov , ale po skute n duchovním, ne po institucích. Naopak toho m li lidé plné zuby, to je dodneška vid t, jakmile se narazí na instituci, tak se lidé stáhnou. Instituce, já to chápu, je pot ebná, ale ta má být k služb toho všeho, ne naopak. Dusí, svazuje, tu tam povolí n co, tam to opatrn zakáže, tam zpochybní, tam zvedá varovný prst, to je o n em jiném.

Kolik lidí se setkávalo v tom spole enství Václava Dvo áka?

To spole enství, do kterého já jsem byl pozván... Když se na to podívám zpátky, p e t te si evangelium o pann Marii. Ono tam toho moc není, ale svatý Lukáš má, že to uchovávala ve svém srdci, on to tam má dvakrát. A to tam zd raz uje, protože ten její život a

ta její cesta... Dneska je to hezké velebit, a sem tam nějaký zázrak, ale to už jsou oslavné věci, ale ten její život, to je život víry. To je prostě něco úžasného, žena, která je sama, která je sama se svým tajemstvím, kdy to tajemství nemůže nikomu říct. Nemůže to sdělit ani Josefovi. Na základě božího zásahu jí ten Josef přijme. Tam je, že to je muž spravedlivý, on v té svatostné nebo náboženské spravedlnosti jí správně může vydat k ukamenování a bylo by to spravedlivé. Písmo říká, že byl spravedlivý v tom božím duchu, tak se mu dostalo toho poznání v tom snu: „Neboj se přijmout svoji ženu. Neboj se.“

On pod tímhle vlivem to udělá. To jinak není možné, to lidsky prostě nejde. To člověk k němu přichází. On jí přijme, protože ta Maria mu nemůže říct nějaké vysvětlující informace. On to vnitřně chápe a já osobně to vidím tak, my to nevíme, že ta Marie odešla, v podstatě utekla, k Alžbětce a tam se jí dostane toho poznání. Alžbětce, to je ta tetička, která to ví, ale ne rozumem, že si to vymyslí, ale to je vnitřní hlas. Já si myslím, že i když to v písmu není, tak tam za ní přijde Josef. Oni jsou manželé ve své svatosti, to prostě zas nikde nenajdete, ale v té svatosti dokonale jeden druhého ctí. To je ta svatost - vyrostá boží syn, boží dítě.

Mně to nekdý přijde, ne, že bych se chtěl chvástat, ale to, co my jsme prožili nebo jak já jsem se s tím setkal, to nejde naplánovat. Vy si naplánujete studium, ale ono je to prostě jenom nějak jinak, než jste plánovali. Když člověk jde na studium, tak neví, do čeho jde. Na jednu stranu, svým způsobem, ano, jsou tady zkušenosti jiných, tak otevíráte, jak to přijde. Dneska už je cesta nějakým způsobem našlápnutá, tehdy nebylo nic, to byl jeden krok do neznáma za druhým. To je boží dílo, to mi nikdo nevymluví. Tohle to není, že bych si to já vymyslel, nebo že by si to někdo vymyslel, prostě to tak bylo. To byli lidé moudří, plní ducha, samozřejmě měli svoje slabosti. První papež Petr neměl svoje slabosti? Vždyť my víme, jaké jsou a to byl nádherný, svatý, opravdový člověk. S tím já jsem se setkal, že ten život, ta cesta - za to jsem děkoval, za dílo boží a jejich samozřejmě taky.

Já jsem se dostal do téhle skupiny na základě toho, že jsem chtěl, protože jsem se nepochybně s jakým způsobem vzdělávat, protože jsem učil náboženství. Dostal jsem se do té Zvěřinovy skupiny, ale pak se to rozpadlo.

Ta Zvěřinova skupina byla z Olomouce?

To byla skupina z Olomouce a z okolí. Josef Zvěřina to vedl, zaštiťoval. Ještě předtím jsem zažil jiný pokus, ale tady to bylo jaksi blíž. Bylo to po ruce, ale tady se to rozpadlo. V té chvíli jsem cítil újmu, mně to chybělo. Byli jsme na dovolené u toho kamaráda, co jsem ho poznal na vojnu, tak jsem se zmínil, že bych potřeboval... On mi tehdy řekl jednoduše: „V Praze je kněz, skaut, otevřený, on bude v dělnictvu.“ Konspirativní cestou mi přišel pohled, který znamenal, že mám za tím Václavem, tehdy jsem jméno nevěděl, že tam mám za ním zajet. Přišel jsem tam, pozdravili jsme se. „Co chceš?“ Žádné. „Odkud jsi? Kam jdeš?“ Žádný dotazník. To bylo na základě úžasné vnitřní důvěry, protože on věděl, že nepošlou nějakého „podrazáka“. To se mohlo kdykoliv stát. Oni ti lidé s tím po itáli, na tom dvoře stálo StB v uniformě, bez uniformy, s policajtem. To mohlo kdykoliv být.

U toho Václava jsem byl uvedený nejdříve do takového malého společenství, kde bylo asi šest lidí - a vždycky jenom křesťanská jména. „Setkáme se tehdy a tehdy, kde, to se ti dá vědět.“ Teď už nevím, jakým způsobem. Někdo mi to dali vědět. Možná mě někdo na nádraží, protože jsem se domluvil, že budu před vlakem takovým apod. To už se mi trochu prolíná. Takhle to bylo zpočátku a nepevněšilo to nikdy deset nebo dvanáct lidí. Nevěděl jsem, že funguje ještě paralelní jiná skupina. To jsem se dověděl, až to „prasklo“, až po převratu.

S Josefem Zvěřinou už jsem se neseťkával, ale potkal jsem se s ním. On mi říkal: „Proč to nepokračuje?“ Já jsem mu říkal: „Pokračuje, ale jinak a nebudu o tom mluvit.“ On to pochopil. Ta olomoucká skupina se už neseťkala, nesešla. Ale on těch aktivit měl Josef víc, ale kde byly, nevím. Protože po tom převratu jsem se s ním už neseťkal, on chudák stihnul

zemít. On prostě měl k tomu moji vztah, to byla jeho láska., když byl v Itálii, tak musel do moře, a to se mu stalo osudným.

Kdy jste měli ta setkání s Josefem Zvěřinou, a kdy jste potom přešel do „Dvořákovy“ skupiny do Prahy?

To bych musel vypočítat. To byl rok sedmdesát devět, osmdesát s tím Josefem Zvěřinou, pak jednaosmdesát jsem začal od podzimu v té skupině v Praze. Pět let to trvalo, celé studium. To jsem skončil, pak jsem byl v osmdesátém šestém v září sv. cený. Čili po pěti letech, pak jsem ještě dva roky dělával právě s tím Karlem (*Chytil*). V tom studiu nebyla dostatečná morálka, morální teologie nebyla rozpracovaná, tak jsme to dělali spolu. Já jsem to dělával jako postgraduál, nebo jak to mám říct, já jsem to popisoval, rozvíjel a snažili jsme se to uplatňovat na naše poměry a dávali jsme to dál. On to popléřádal z německy a bylo to podle (*Bernharda*) Häringa.

Měli jste s Bernhardem Häringem nějaké kontakty za socialismu?

Neměli, s ním ne, to nešlo. Ale po tom převratu ano, potom jsem se s ním setkal, ale tam bylo těch lidí víc. On právě... Ta druhá skupina lidí, kteří se k němu dostali... Nevím, jestli by jim to bylo milé, že o tom mluvím. Ty věci jsou docela dost složité a pro něho možná i trochu bolavé. Oni zorganizovali setkání, ale to šlo se to kolem asopisu *Getsemany*. Já jsem na tom setkání taky byl. Já jsem je neznal. Tady na Moravě jsem neviděl o nikom, v době o nikom, to všechno vyplávalo na povrch až po tom převratu. Ony byly skupiny v Ostravě, samozřejmě v Brně. Tam jsem poznal Javorovy - na sv. cení.

Odkud jste získával studijní materiály? Z Radíkovské tiskárny?

Odtamtud ne, já jsem byl v Praze a tam to spojení bylo navázáno na zahraničí. Oni měli kontakty do Francie, do Izraele, do Itálie. Hodně se spolupracovalo s Němci. Tam odtud jsem vozil různé knihy... I z Vídně chodily knihy vydané v češtině, i když zas ne moc.

lov k si nemohl vybírat. Dostal knihu a musel být rád. Ten základ, to byla celá kostra teologie, tím se prošlo a k tomu se šáň lo, co, kdy, kde se ještě našlo starého někde po krabicích, výjimečně novějšího. Ta kostra byla tvořená nějakými profesory a to se opisovalo.

Já právě tím, že jsem dělával revizi, tak jsem se popřitom naučil psát na psacím stroji. To jsem získal výhodu. Psal jsem, opisoval jsem nějaké věci a přišel jsem to už musel vrátit. Když jsem to psal, tak aspoň desetkrát - to byla zásada. Když už jsem to psal, tak jsem to i četl, takže jsem to znal, proto jsem si nechával poslední překlep, který už byl téměř nevitelný. Tak se to stávalo, protože kdo to psal, tak si nechal to nejhorší. Pro ostatní měl lepší a lepší překlepy. Taková byla praxe.

Kdo všechno se podílel na Vašem vzdělávání?

Já jsem se učil nejdříve u doktora Zvěřiny. Taky jsem se učil, trošku separé, morálku u doktora (Otto) Mádra. Pak jsem jí dělával ještě jednou, to už jsem byl vysvěcený, protože byla potřeba dlat morálku podle německého profesora Bernharda Häringa. To bylo v německy, čili to se muselo překládat. Jeden lov k nám to překládal, ruční překlady zapisoval. To konkrétně jsem na stroji popisoval. To bylo nejlepší, jak jsem to psal z toho rukopisu, tak jsem se to naučil. Bylo mi to velmi blízké. Häring se dobře študoval, tak to jsem byl rád. Václav Dvořák, to byl moderátor našeho spojení. On byl spíše takový organizátor, on to zajišťoval, šáň lo knihy. Sehnal nevitelné množství knih a liturgických potřeb. Já jsem potom dostal k liturgii všechno, co jsem potřeboval.

Antonín B. Lohlávek, to byl skaut, chlap jak má být, důlník. Pracoval ve slévárně a byl nesmírně vzdělaný, tam nejde jen o to vzdělání, tam jde o ten nadhled, ti lidé měli prostě nadhled. Jednou jsme se ptali Josefa Zvěřiny, on měl Karlovu univerzitu, Sorbonu: „Které vzdělání bylo pro Vás nejdůležitější, která univerzita?“ „Tahle teoretická - kriminální.“ To je zvláštní, že tihle lidé... Já chodím do věznic, já vím jaké prostředí tam je, jak to působí. Když si představím, že bych tam měl být ty dvacet hodin za katrem, nevím, co bude zítra, nevím, jakou budu mít budoucnost. Já vím, co to s těmi lidmi tam dělá. Duchovní život těch lidí, kteří se přes to přenesou... Všichni, kteří vydávali svědectví, tak říkají... Jistě, byli tam někteří, kteří naříkali nad tím a stěžovali si, protože měli nějaké ztěžující představy... Ale s těmi, se kterými jsem se setkal, a kteří potom pracovali v té skryté církvi. Fungovali, věděli, že to, co dělají, je s rizikem, že je zavou znovu, a že dostanou ne deset, ale dvacet let. Tak ti lidé věděli, co dělají a nevzali jim tu duchovní, vnitřní, svobodu, naopak oni říkali, že ji tam rozvinuli.

Jak často jste měli semináře a kde probíhaly?

Já jsem dodnes nebyl zbaven mládežnickosti, takže odpověď na Vaši otázku není jednoduchá, ale můžu říct, že jsem jezdil do Prahy každý měsíc. O prázdninách jsem si dal pauzu, protože jsem to potřeboval. Odpovídat si a uvědomit si, že jsou nějaké prázdniny, a že mám něco jako ročník za sebou, i když se žádné ročníky nepsaly.

Takže se to uskutečnilo. Často to bylo individuální. To vám můžu říct, já jsem třeba absolvoval přednášku na Václavském náměstí tak, že jsme ho třikrát obešli. Nejdříve byla taková konzultace k němu a předtím bylo ještě nějaké doplnění... „Tak co byste řekl?“ Bylo to vlastně zkoušení za pochodu, na chodníku, byli tam lidé, ale ti nás nezajímali. Když se přecházelo, tak se muselo dávat pozor na auta. To zkoušení se dělalo také v Divoké Šárce v předstředí. Šli jsme s Karlem Chytilým na procházku, nikdo o nás nevěděl. Lidé chodili, tu a tam ho pozdravili. Tak probíhala zkouška...

Ty zkoušky byly takové... Víme, že můj profesor Zvěřina někdy natahoval, poád jakoby to nemělo konce. Už jsem byl unavený, už jsem byl vyčerpaný, ono se to změnilo v jakousi diskusi. Já jsem třeba jednou nevydržel a řekl jsem mu: „Já bych potřeboval jednu věc vědět, udělal jsem tu zkoušku nebo ne?“ On se na mě podíval a říká: „Co myslíš?“ Já jsem si netroufl říct, že ano. Chtl jsem to říct, ale netroufl jsem si to říct a on potom: „Kdybych to mohl napsat do indexu, tak ti napíšu „udělal“.“

Samozřejmě, že byly i semináře. Jeden se odehrával v Praze, to bylo v sobotu. To bylo velmi náročné, protože já jsem musel z domu vyjet brzo ráno, abych tam byl na místě už na devátou hodinu. Jinak to vycházelo.

Vy jste byl svěcen u Javorů v domě?

U nich doma v bytě, od Jiřího Krpálka. To, řekl bych, byla prodloužená ruka biskupa Davídka. S Davídkem jsem se setkal. S Jiřím Krpálkem jsem se setkal, když jsem měl dvacet pět let výročí svěcení, tak jsem za ním zajel. Já jsem mu každý rok po tom převratu volal, nebo psal, kolem toho výročí. Už má přes osmdesát, byl jednou dobu dost vážně nemocný, ale nějak se z toho dostal.

Jak probíhalo Vaše svěcení?

Já jsem během formace a studia poznal, že to svěcení se odehrává v zahraničí. Někde jaká svěcení byla v Polsku, ale že hlavní směr je Německo. Tam potom, než já do toho stádia dospěl, to trvalo pět let, tak už to bylo takové, že kolem toho začaly být nějaké

problémy. Ti moji představení měli docela slušné kontakty přes N mecko do Vatikánu a ekli: „Dostali jsme upozornění, abychom využívali místní zdroje, biskupy v Československu.“ Ale to nemohli být biskupové z těch oficiálních biskupů. Nikdo. To byl přímý spolupracovník s režimem biskup Vrána, horlivec, anebo prostě byl bázlivý, tak dezorientovaný a sledovaný, jako byl pan biskup Tomášek. Tak nebylo z koho vybrat. Nezbyvalo a nemohlo to samozřejmě být u nikoho jiného, než u biskupa, který byl vysvěcený neoficiálně - pokud to mysleli vážně. Nikdo mi moji spolubratři ještě jeli do N mecka a přijali tam jáhenské svěcení a nikdo mi ještě i to kněžské, ale než došla řada na mě, tak já už jsem přijímal kněžské svěcení i jáhenské tady. V Brně světil biskup Krpálek. To bylo v roce 1986. V lednu bylo jáhenské svěcení a v září kněžské.

Jakým způsobem Vám byla vysvětlena možnost svěcení ženatých mužů a proč jste do toho šel?

Proč jsem do toho šel? Zazvonil jsem u Václava Dvořáka. „My tady děláme...“ Te mi to vysvětlil. „A když tím vším projdeš, tak budeš vysvěcený.“ „Já jsem ženatý, já nemůžu.“ Myslel jsem, že to mám, jednou pro vždycky, vyřešené. Protože bylo to rozcestí, já jsem ekli: „Pane Bože, já potřebuji rodinu.“ Už jsem se radil, třeba s tím Stanislavem (*Paláskem*). „To je tvoje věc, to je tvoje volba. Jestli tím kněz máš být, tak bys jím byl. Jestli cítíš, že tohle je tvoje povolání - je to poctivé - tak běž cestou manželství. To jsem měl osmnáct let...“ „Ale to máš zůstat otevřené, to se uvidí.“

Svatba to ukázala jednoznačně a tím to pro mě skončilo. A on mi ekne, že bych mohl být svěcený. Teď zaal, že tady je skupina křesťanů východního obvodu a tam je možnost svěcení ženatých, já jsem o tom tehdy moc nevěděl. V lednu jsem o cyrilometodějské misi a to je asi všechno. Opravdu to byly fragmenty. V té chvíli jsem se ohradil: „Ale já se cítím být západním křesťanem. Já jsem vyrostl v tom římském prostředí a mám tu ženu, děti atd. Abych si hrál na písku s někým jiným?“ A on povídal: „Ne, ne. To je, jako by jsi byl obojího ritu a to už ti nikdo nevezme. Uvidíme, možnost by tu byla. Co bude dál, se uvidí.“

Tak já jsem do toho během studia vrátil. Vrátil a poznal jsem ten východ, v tom mi udělal jasno, aniž by o tom věděl, kardinál (*Tomáš*) Špidlík, protože zřejmě se už tehdy dostávala česká literatura. Pak se to najednou rozbilo. Jen si vzpomenu na ten mezník. Před vlastním svěcením jsem byl u svátosti smíření a byl tam mladý kněz. On byl mladší než já, on tam byl nový a o těch lidech nevěděl. Protože to už byli, do určité míry, lidé, kteří se toho života církve nějakým způsobem účastnili, kromě chození do kostela ještě nějaké osobní aktivity - jedni a ti samí, vždycky to ten kněz poase poznal. Já jsem šel do zpovědnice a nevěděl jsem, že to je on. A on mi ekli, to si pamatuji dodnes, že stojím před velkým rozhodnutím a pokud vidím, že je to tunel a na druhém konci toho tunelu světlo, a se do toho nebojím vstoupit. Te mi eknete, on o tom nemohl nic vědět, tušit, od koho to slovo bylo. Já mám jednoznačnou odpověď.

Bylo už několik let po převratu. Já jsem už fungoval v diecézi. To byl tak rok devadesát osm, devadesát devět, už nevím přesně a já jsem se s ním potkal. Pozdravili jsme se. Já jsem mu ekli, že jsem tenkrát... A on ekli: „Já to vím.“ Po těch letech? Víte, to je to Alžbětino zvolání. Eknete, že jsem si to naplánoval. Vždyť to je totální nesmysl. Kdo trochu rozumí, kdo trochu má vhled, tak veškeré jeho argumenty spadnou pod stůl.

Jak na Vás zapůsobil biskup Davídek?

Davídek na mě udělal dojem. Setkal jsem se s ním v těch Chřelicích, on už byl nemocný. Žil tam v jednom pokoji u nějakých příbuzných. Můj první dojem, jsem si říkal: „U koho já jsem, kam jsem se to dostal?“ Což bylo všechno posvěcené. Nikdo tam se mnou byl, to už si bohužel nevzpomenu. Ale byl den, zatažené rolety, pak jsem se dověděl, že mu dělalo

denní světlo zle, protože strávil možná rok v kriminále v temnici, na samotce, a stohy knih kolem něho. S kým jsem tam byl, fakt nevím, ale možná, že to byl Karel Chytil.

On v díle pesn, kde má jakou knihu a nějakým způsobem s sebou, buď to byla otevřená nebo jsme si ji otevřeli, už ani nevím pesn, o čem byla řeč. Pak stejně došlo na nějakou teologii. Viděl jste nějakou knihu, kterou on četl? To byla jednoznačně pečetná kniha, samá poznámka, podtržené, vykřikovník, otazník. To bylo všechno neuvěřitelné, jak on všechno dovedl sledovat.

P sobil na vás jako lov k vyšinutý, jako blázen?

To je nesmysl. Mimořádný, to bezesporu, mimořádný. Já jsem slyšel z vyprávění, že byl taky zrušený eskamotér. Ti, kteří s ním byli v tom kriminále, byli někdy až pobaveni. On měl něco ukrytého, teka byl ten „filcunk“, a on to pořád přemisoval a ti bacha i na to nepišli. To jsou zkazky, ale stoprocentně to byl mimořádný lov k, mimořádných schopností, mimořádného vhledu, mimořádného úsudku. Na které věci si pamatuji a dávám mu stoprocentně za pravdu. Víím o dalších, tedy nevím, nemůžu soudit. Taký měl v hled do života církve, a to je podstatné.

Jak se projevilo Vaše vysvícení na Vaší innosti?

Ta praxe se v podstatě nezmenila. Já jsem se cítil pevněji v tom všem. Nevím ani, jestli jsem otekal nějakou změnu. Čekal bych, že jsem našel takový klid v duši, takový zvláštní mír, jako kdybych do té doby pracoval sám...

Měl jsem mladší a starší děti a už bychom studia jsem měl také společně. Zaměřil jsem se na manžele našeho vku. Všichni měli stejný problém, náboženská výchova malých dětí a problémy náboženského života. To jsem dělával už tehdy. V různých dobách byly tyto skupiny celkem tyčty. Chodil jsem do těchto společností souasně, scházelo se to jednou za třináct dní ve všední den. Jedno z toho to bylo u nás. Tak jsme to tak žili, četlo se písmo...

Jedno to společně pokračuje do dnešních dnů. Nikdy jsem nebyl pro to, aby tam bylo moc lidí. Tecka je nás deset, myslím, že maximálně nás bylo třináct. Na které lidi odejdou, na které jsou vytrvalejší, tak různě. V podstatě za tu dobu jsme četli dvakrát intenzivně Bibli, po částech a s výkladem. Myslím, že ten výklad se snažíme udělat jinak, protože tam jsou i lidé s teologickým vzdláním, tak se to tak nějak vyvíjí. Je to tedy zápa, když pracujete osm hodin, přijdete domů... Děti už doma nemám, už mají vlastní rodiny. Te musím zvládnout nějakou přípravu, protože když mám ve společnosti, tak se musím podívat, co jsme četli naposledy - co bude. Na jaká příprava tam vždycky je. Te tam musím zajet, vrátím se domů a je jedenáct hodin a lov k je za ten den pořád „vyšavený“. A když to máte čtyřikrát týdně.

V dleli ti lidé, se kterými jste pracoval, že jste kněz?

Zpočátku to v dlela jen moje žena, ani rodiče to nev dleli. Bydleli jsme v jednom domě, my v přízemí a oni nad námi. Ale tak nějak tušili, že něco děláme, protože bratr byl aktivní a byl nějak zapojen, já ani nevím jak, do těchto (Jan) Krumpholcových aktivit kolem té tiskárny. Jednu dobu byl dokonce zavěněný. Byly z toho u nás nějaké domovní prohlídky. Já jsem to s ním nemohl nikdy spojit.

Jednu dobu to vypadalo dost nebezpečně, protože moc nechybělo a našli by plno v cí. „Estébáci“ stáli před brankou, lov k se snažil leccos schovat. Čekal jsem, že nemám klíče, že musím pro klíče. Letěl jsem mílovými kroky, schody jsem bral po čtyřech a letěl jsem nahoru k rodičům, kde bydleli i mí mladší sourozenci. „Estébáci“ jsou tady, budeme mít domovní

prohlídku.“ Všichni se snažili uklidit a to nebylo jednou, to bylo víckrát. Byla tam s nimi jedna velice nepříjemná „estéba ka“. My jsme měli ten byt horšího stavu, ještě s námi tam byl jiný nájemník, takže jsme měli rozdělené místo a manželka dávala spávat tu nejmladší dcerku odpoledne k rodičům. Tak se zrovna stalo, že ona tam spala a pod postelí byly zrovna Bible. Někdy jsme k nim přišli. To nebylo kam dát a „estébáci“ za patami. Ta „estéba ka“ byla nepříjemná: „A tady je co?“ Otevřeli jsme do ložnice a viděli tu malou spát, tak se v ní něco ženského hnulo a nechali ji spát.

Kolik lidí v době o vašem svícení za socialismu?

To nevěděl ani spolubratr, kteří byli také svícení. Já jsem si to tehdy nějak zvodnil a řekl jsem to představenému, že bych byl nerad, aby tam manželka nebyla. Oni dost váhali. Pochopitelně měli ten argument: „Nevíš, co se může stát, oni ji zmačkou, budou ji držet v šachu a budou útočit na její city přes dít.“ Což je pravda, ale... „A nebudou jenom chtít vědět, aby věděla, kdo tam ještě byl, pak jim dá dalšího, a dalšího, a dalšího a už se to rozjede.“ Nicméně já jsem o to stál. My jsme o tom spolu mluvili a oni to povolili. Žena u toho svícení byla. Možná, že to byla v mém případě taková výjimka.

Pak to nevěděl dlouho nikdo, hodně dlouho, to byly roky. Ale po nějaké době před tím převratem... Rodiče mi dost pomáhali a stáli za mnou. Nemyslím jenom za námi dvěma, ale tak se všemi, protože nás bylo osm dětí, tak vůbec udržovat dobré kontakty. Můj bratr Tomáš, ten bohužel utrpěl mozkovou příhodu, on byl dost aktivní, ale jiným způsobem než já. On byl zavřený, coby odsouzený student. Tatínek s tím měl plné ruce práce a dost starostí, ale vždycky za ním stál. Oni dost věcí tušili a taky za námi stáli, ale nevěděl. Já jsem jednou, u představeného Václava, navrhl, že bych to rád řekl rodičům. On si to tak nemyslel: „Věkneš to jednomu, chceš to říct druhému atd. Pracuj, nikdo o tom nemusí vědět.“ Ale zase ty argumenty, nějak to pochopil, přistoupil na to, tak jsem to jim mohl říct. Sdělili jsme to svým rodičům, samozřejmě to nesmíme nikomu říct. Byli zavázáni mlčením. Tatínek na to reagoval, že je to dobře, že děkuje. On o té východní tvůrčí, o těch katekolytických věcech, věděl, on to znal, asi spíše po té právní stránce. Maminka vlastně moc ne, ta skoro vůbec ne. Oni si asi o tom popovídali, pak přišla a řekla: „Tak jsem měla šest synů. Vždycky jsem se modlila, aby aspoň jeden z nich byl kněz, ale nebyl. Dneska vím, že je, ale já to nesmím nikomu říct, to je zajímavé, jak ten Pán Bůh mě vede. To moje přání je jenom pro mě. Asi bych se s tím nesmířila, byla bych pyšná, takhle je to lepší.“

Jak jste pro svou práci získával zájemce z mládeže a manžel?

Nábor určitě nebyl, ale v podstatě jsem začal s malými kluky. To byli vrstevníci od syna, kamarádi. Postavilo se to na takovém tom kamarádství. Já jsem hrál na mandolínu. Zpívání a hry - taková skautská metoda. Jim se to líbilo a já jsem s nimi měl pravidelné schůzky. Měl jsem to jako dvouhodinovku. Jak vyrůstali jako starší...

Pak to společně manžel, za ta léta, loni jsem to popísal, bylo to předtím let, to už je přednáška. Ne, že by tam byli jedni a titíž. Mnozí zůstali, je to dodneška. Pořád se poase ukáže, že je potěšeno něčím jiným. V jednu dobu a dnes jsou ty společně dvě, jednu dobu byly dokonce tři. Takže jsem, už mě to trochu zmáhá, si to zařídil, abych měl jednou týden, abychom se scházeli jednou za čtrnáct dní. Protože ve věku už bývám unavený. Už mi není třeba.

Byl jste někdy vyslýchán StB?

Já ne. Několikrát jsem si myslel, že už to na mě padá, že už jsem tam.

M l jste strach?

Samozřejmě. Byly situace, kdy jsem měl strach. Jednak jsem jednou zažil, bylo to trochu kuriózní, ale měl jsem opravdu strach, jak to dopadne. Říkal jsem si: „Pane Bože, je to tu.“ Prostě jsem se vracel z jednoho semináře a měl jsem plno materiálů v jedné tašce, v kufříku, já už nevím. Odjížděl jsem z Prahy někdy kolem půlnoci, možná i po půlnoci. Byly to i hodiny ráno, nebo kolem půlnoci. Já jsem byl sám v kupé, tak jsem si dal věci pod hlavu a snažil jsem si odpočinout, trochu spát. Moc to nešlo, ale přece jenom jsem se ponořil do spánku. V tom spánku jsem si uvědomil, že ten vlak brzdí, zároveň jsem si uvědomil, že ještě nemám být stanice. Počítal to brzdilo, když ten vlak zpomaloval, ale pak najednou začal zrychlovat a brzda hučela. To ještě byly ty staré brzdy, ty litinové špalky. Počítal to zrychlovalo a potom to brzdilo. Už se to blížilo maximální rychlosti a počítal to brzdilo. Najednou v tom polospánku mi cvaknul ten technický typ, tady není nic v počtu. Skutečně se mi to nezdálo, počítal to brzdilo. Otevřel jsem okno a ty brzdové špalky byly žhavé, oheň od toho. Ono se to zaseklo. U elektrické lokomotivy „mašinfíra“ nic nepozná, neví, že mu to brzdí.

Nebyl vlak, tak kde sehnat průvodčí? Všechna kupé „zaryglovaná“ a všichni spali. Teď jsem nevím, za kterými šoupatky je ten průvodčí. Pak se mi nějakého podařilo najít, za těch záclonkami jsem ho zahlédl, jak tam spal. Tak jsem ho zburcoval, že ten vlak brzdí. On otevřel okno a to už začaly být žhavé kola. On okamžitě zatáhl za brzdu. Teď stojíme v polích. Pak to prohlíželi a ten „mašinfíra“ říkal, že ještě chvíli a mohlo prasknout kolo. Ten vagon by vykolejil. Takže to opatrně dotáhnul do Pardubic. Tam to začali prohlížet, cosi tam opravili. Vozmistr, si to prohlídl a prohlásil, že je to v pořádku, že se můžeme jet.

Ten průvodčí přišel, že mě dají do novin, že jsem zachránil vlak - hrdina socialistické práce. To já jsem strašně potřeboval. Všichni by si přetáhli, že jsem jel z Prahy: „A cos tam dělal?“ Takže jsem řekl: „Ne, ne, ne a ne.“ Já jsem nevím, kam mám utéci. Nakonec se to podařilo.

Jednou jsem zase šel unavený noční ulicí z nádraží, než abych čekal hodinu na nějakou tramvaj, tak jsem za těch čtyřicet minut byl doma. Vlečete jednu tašku v jedné ruce a druhou v druhé, jdete nočním směrem a teď najednou „policajti“. Teď mi to uvnitř šklo: „Ty jsi hloupý, to není pravda. V noci s dvěma taškami se směrem prochází jen zloději.“ Policajti jeli, zpomalili a pak se rozjeli a v ten moment by se ve mně krve nedořezal. Takové věci se stávaly, ale bohuďák to vždycky dobře dopadlo.

M l jste kontakty s dalšími skupinami skryté církve a s oficiální církví?

S oficiální církví normálně, jenom oficiálně. Já jsem chodil normálně do kostela s dětmi, s rodinou. Dokonce jsem ministroval nebo dělal lektora, víc ne, to se nedalo na veřejnosti.

S ostatními skupinami bylo vždycky pravidlo, že pokud máš nějaký kontakt, tak ho musíš přerušit. Pak jsem se jednou potkal s profesorem Zvěřinou a ten mi říká: „No a pro bys nepokračoval?“ Já jsem mu řekl, že ta skupina se tenkrát rozpadla a už to nedalo dohromady. „Kdybyste chtěli,“ víte, on o mě měl zájem, „tak bych vás vzal někde do něčeho jiného.“ Já jsem tušil, protože ten začátek byl trochu víc obecný, než konkrétní, hlavně, aby se mi to líbilo, protože on to měl promyšlené, tu teologii, velmi dobře. Já jsem na to hledal a říkal si a to je ono. Taky jsem nebyl jediný nebo sám, to bylo více lidí.

V d l jste o Davídkovi a o dalších skupinách?

O Davídkovi jsem věděl, že existuje, a potom, když v našem společenství zaznělo, že nás zima odkazují na místní, tak to bylo jednoznačné, že to bude někdo z okruhu tohoto biskupa.

Vedli jste o problémech a n jakém zpochybování skupiny kolem biskupa Davídka?

To se začalo proslýchat. Tak jsem si samozřejmě řekl, že chci mít jistotu. A oni samozřejmě řekli: „Ano, to je vážná věc, to musíme ověřit.“ Ověřovalo se to několika způsoby. Jedním z nich byl kontakt s Berlínem, v té východní části, s (Joachimem) Meissnerem, episkopem v Berlíně, takže měl i východ. No a ten řekl: „To je jednoduché, podíváme se do vatikánské příručky a je-li tam Davídek uveden, tak se nemáteeho bát.“ Zalistoval a Davídek tam byl.

Ještě byl jiný dotaz, zda bylo potvrzeno, že je pravomocně svcený. O něm vznikly od určité skupiny, někdy před jeho smrtí, snad v roce osmdesát osm, někde to v archivech to bude, na Radio Vaticana... To jsme poslouchali, měl o něm krásnou relaci. Žádný náznak, že je nepravý, nedovolený, nic. Biskup Davídek, Davídek biskupem, pořád dokola. Takže to bylo úplně jasné, že to je oficiální vysílání, a že to oficiální vysílání je také tím, kteří se nemohli oficiálně zeptat. Byla to informace, že jsem za tím stojí, to se nedalo jinak vysvětlit.

V noval jste se n jakým v dním disciplínám?

Morálce, ale v decky ne, to tehdy nebylo možné. Ale mám kolegy, spolubratry, kteří se potom, nebo možná pítom... Já nevím, já jsem takové možnosti neměl, já bych se tomu ani nevnoval. Já jsem chtěl dlat s mládeží a s rodinami, to mě vždycky lákalo a na to jsem nějak stavěl. Mě by třeba bavilo být mystikem, ale vda, to je něco jiného. Takže když někdo ekne, že má za sebou v deckou kariéru, třeba docent Ventura nebo Halík... S Halíkem jsem v jednom společenství, ale on se k tomu bohužel nehlásí.

Setkal jste se b hem studií s u ením de Chardina?

Setkal jsem se s tím. M de Chardin oslovil hodně, to je pravda, ale já nemžu říct... Neumím odporovat, to už jsou filosofické pohledy na celé to dání, mě víc bavila ta praktickáinnost.

Jakým zp sobem jste vykonával liturgické povinnosti za socialismu?

V prvéadě bych se vyhnul tomu slovu povinnosti, protože to není z povinnosti. Dokonce nikde není žádný předpis, že by kněz měl sloužit denně liturgii. Tam je spíše ta povinnost breviáře. Jak? Těbataady (v kuchyni), zas to někdo shodí, to byla ta vaše kuchyňská liturgie, no a co? Na druhou stranu. Zase vzorem byli lidé. Mádra jsem zapomněl, ten zrovna říkal, jak sloužili v tom kriminále. „Tady jsem si dal kapku vody s hrozkou, z chleba jsem udlal míseku, to jsem do toho přelil a měl jsem to v jednom.“ Jak dlouho trvala ta liturgie? V podstatě málokdo chtěl říct, jak dlouho to trvalo, pak jednou říkal: „Než přešli bachaři, a tou špehýrkou kontrolovali.“ „Jak často chodili?“ „No každých pět minut.“ Někdo řekl, že to je neplatné nebo něco... Když si to uvdomíte, tak samozřejmě musí tam být lítost, úkon kajícínosti, bez toho si to nelze představit, nějakou liturgii, teobtování, promování, přijímání, modlitba úvodní a závěrečná. Když je čas, tak se to má že rozvinout, všechny ty části, když není, když jste v takové tísně....

Udržujete stále kontakty s tajně svcenými osobami?

S tím lidmi udržuji kontakt dodneška. A taky jsem poznal lidi tady na Moravě. Tak s nimi přes exarchát. Víme o sobě, ale s tou skupinou, ze které jsem vzešel, kterou založil Václav Dvořák tak pravidelně. Pravidelně jezdím na setkání.

Jaký je Váš názor na svcení žen? V čem jste o něm za socialismu?

Nevím, ale já jsem to poznal.

Jak?

Víte, toto je věc, která je v církvi bolavá, kterou si církev zavinila sama - tu bolavost. Protože je velmi smutné... Církev má být na zátku, má prošlapávat cestu, má stavět tu železnici. Lokomotiva dneska je dávno vpuď, tu trať staví někdo úplně jiný. A ti, kteří tu církev řídí a mají být aspoň tím „mašinfírou“... To jsou v tomto směru poddajní... To je pro mě dost nepochopitelné, ale ať se na mě nikdo nezlobí, ale to opouzdění nejrozličnějšími představami, slavnostmi. Proti slavnostem nic nemám, ale slavnosti jsou jako kdyby nejdležitější, vyšívané hadičky, zdobené, ještě korunku nad tím. Je to potěšba? Měže to být, ale rozhodně to nesmí být jako hlavní. To mají být ti pracovníci, ti stavitelé, ti co hledají novou cestu. Ti stopaři, protože nestopujeme boží cestu, když už ty stopy tady někdo prošel. Skaut je stopař. Já jsem tím prošel hlavně po této stránce. Dneska papež František začal mluvit o rodině, o tom se nehovořilo. Teď na to všichni zírají, že se tam bude mluvit o rozpadlých manželstvích. To je přelstoleť zpoždění. Rychlík, který má přelstoleť zpoždění, kam dojede? Koho poveze? Vždyť to je zoufalé. Farnosti jsou vyliďné, kněží ubývají, čeknou: „Dneska máte auto, zajeďte si kam.“ Tak to přece není pastorec. Takže toto vidím, že to je špatně, že je to smutné, a že se něco radikálně změní.

Vy si myslíte, že panna Maria měla být apoštolkou? Je matkou a to je víc. Tak si to logicky domyslete. Já jsem to skutečně poznal, protože na mém svcení byla přítomná nejedna žena a přetím vlastním svcením, všichni přítomní kněží také vkládají ruce na ty svcencence -, že by přišla jen tak? To je vizitka.

Jaký je váš názor na povinnost celibátu pro kněze?

Nejde ho zrušit, protože to je hodnota a hodnoty se nezruší. Rozhodně pokud budu věřit a důvěřovat Duchu svatému, že povolání ke kněžství je jeho dílo, tak stejným způsobem bych měl říct, že povolání k celibátu, to charisma, že taky je to jeho dílo. To se nedá vnutit, nedá se to nařídít. To tvrzení, že jestliže je povolán ke kněžství, tak zároveň je povolán k celibátu, tak to kulhá na obě nohy, to ať se na mě nikdo nezlobí. Vím tomu, že když by západní církev dala souhlas, že by svcení mohli být ženatí muži, by tam musely být nějaké podmínky... Z vlastní zkušenosti vím, že není dobře, jak se to děje třeba na Ukrajině, že ti kluci jsou doslova vyzváni, aby jeli na prázdniny domů a ulovili si, když to přezenu, nějaké děvče. Což se nechávají které ulovit, protože zas tam to cosi znamená ten piedestal apod. Ale já s tím nesouhlasím, tady s tím způsobem.

Myslím si, že to manželství by mělo být nějakým způsobem vyzrálé, není tam podmínka, že mají, nemají, kolik dětí. To je ten samý nesmysl, ale to manželství má být už vyzrálé. A manželka by měla mít nějakou základní formaci, nikoliv deformaci ze strany církve a oni by měli, tuto službu, přijmout společně. Přímě nositelem toho služebného kněžství je samozřejmě manžel, ten muž. To manželství by mělo být deset let, možná, že by stačilo přet, já nevím. Rozhodně ne, že v era jsme měli svatbu a přetší týden máme svcení, tak to v žádném případě.

Druhá věc, která je k tomu nutná, je nikoliv písemný souhlas manželky, ale to, že oni bydlí spolu, což jsem já zažil a za to děkuji pánu Bohu i ženě. Na jednu stranu nikdy nevíte, do čeho jdete, ale vždycky do toho šla s tím... Taky ten ženský prvek. Když byly nějaké těžkosti, problémy, ale taky kázání, tak já jsem vždycky chtěl, a byl jsem vděčný, když ona řekla: „Dneska víš...“ Už jsem věděl, o čem je řeč, nemusela moc povídat. Nebo zase řekla: „Tak tohle se ti povedlo.“ Trošku to potěší, to člověk potěbuje zažít a potom vím, že to není z mé hlavy, to je z ducha svatého. Člověk potěbuje tu zprávnou vazbu a kněží ji nemají. Lidé za ním nepřejdou a nevěnují: „Víte, pane faráři, dneska...“ Když je to něco pro kněze, tak mu to nevěnují, a když je to nepovedené, tak mu to už vůbec nevěnují, to se stydí. Jakousi kritiku potěbuje každý, takže na tu otázku - celibát je nezrušitelný, ale musí být povolání a nevím, proč by nemohl zakoušet povolání ke kněžství ženatý chlap. Buďte to vědí, že to je z Ducha svatého, nebo je to jen výmysl, to jinak nejdělejte.

Jak jste vnímal a přijímal změny II. vatikánského koncilu?

O tom Druhém „vatikánu“ jsem vlastně nic nevěděl a jediné, co jsem registroval, nebo co se mě dotklo, jako mladého, tak zaslala liturgická reforma - liturgie do češtiny. Ono se to nezdá, ale to samo o sobě bylo něco mimořádného, protože před tím Druhým „vatikánem“, nevím, jestli se dělálo... Odvážnější kněží, byli takoví... O prázdninách jsme jezdili k babičce, když ne každou neděli, tak aspoň o svátcích. Ten kněz měl všechno latinsky, zády k lidu, všechno zpívané latinsky. My jsme ho neměli rádi, protože to bylo dlouhé, nerozuměli jsme tomu, i když to bylo krátké nebo dlouhé. Mše svatá probíhala, jako ministrant jsem věděl, ale já jsem tomu nerozuměl, niemu. Všechno jsem se naučil z paměti, musel jsem, to mě z toho kostelník zkoušel. No ale o čem to je, jsem nevěděl. Tenhle kněz, aspoň o svátcích, dozpíval evangelium, to se všechno zpívalo o těch slavnostech nebo nějakých svátcích, to etl ještě jednou český, což bylo pro některé lidi, takové, určitým způsobem, pohoršení. Že je to ještě o tři minuty delší. Některé lidi, mějdi, ten to kvitoval: „Aspoň, že to ten farář řekne, že tomu rozumím.“ Taková byla situace, to se mi velice líbilo, to mě oslovilo.

Ten Josef Šoustek, co šlo, tak uváděl tyto změny hned, jak to bylo možné. Mě to chytalo za srdce, oslovovalo mě to. Pak byl misálek, takový ten malý, já jsem se teprve tam naučil mši, když jsem nějakých patnáct let ministroval. Já jsem té mši vůbec nerozuměl, nejdležitější část bylo pozdvihování, protože jsem věděl, že mám cinknout a otevření svatostánku, to jsem věděl, že mám požehnání zazvonit. Když to tak vezmu, to bylo neuvěřitelné, že to mohlo být tak prázdné. Když někdo říká, že tomu rozumím, já tomu nevím. Té latině mohl rozumět profesor latiny, lékař, trochu možná právníci... Prostě vysokoškolsky vzdělaní lidé, ale jaké procento v tom kostele je takových? Takže na mě to zapůsobilo velice dobře a velice silně.

Řekl bych, že se tady od Druhého „vatikánu“ pak otevíralo mnohem víc. I ta liturgická reforma není dotažená do konce až do dnešních časů.

Když jsem studoval dokumenty Druhého „vatikánu“, tak člověk žasne, zírá. To je opravdu přelomové. Víte, některé poádhájí „Trident“, já proti „Tridentu“ na jednu stranu nic nemám, protože asi bylo potřeba nějakým způsobem některé věci vyjasnit, ale svým způsobem považuji „Trident“ za nešťastný, protože život té liturgie byl pestrý. Já jsem to poznal na východě, vůbec to nikomu nevádí. Tady to začalo vadit, tak to svázali do římského misálu, do kánonu, do toho všeho. Tam bylo i každé gesto, každý pohyb předepsaný rubrikami. Jak držet ruce, jak vysoko, prostě všechno a to ustrnulo, to muselo ustrnout. V tomto smyslu „Trident“, jak se to jeví, udělal požehnání, ale vlastně udělal škody. Dodneska se nemůže rozvinout pestrost liturgie, protože se toho řadí lidé bojí. Mnozí kněží tomu dost možná ani nerozumí. Udělat liturgii přiknou, zajímavou, to je svým způsobem dar. To ale už nemůže udělat jeden člověk, to musí společně enstvit a Druhý „vatikán“ to mělo na mysli, že to bude společně enstvit církev.

Na východ to máte poád, že jsou sešlosti, sejití. Tam se to neopustilo, i když ta liturgie je daná, hodn jednozna n Janem Zlatouústým, slouží se podle n ho. Já jsem to tam zažil, byl jsem tam. Tady byli ti ukrajinští studenti, kn ží, kte í tady si dod lávali n jaká studia, protože tam byli taky tajn sv cení. Já jsem jim íkal: „Vy to d láte jinak. Pro ? Já jsem se to nau il takhle.“ Oni íkali: „No to je prešovský zp sob, toto je košický zp sob, toto je takový...“ „Jak vy to máte vy ešené?“ „To víš, jiný popík, jiný typik.“ Ale to se liší v drobnostech. Oni na to jdou jinými slovy a nikomu to nevadí. Ty podstatné v ci jsou jednozna n dané stejn . Tak si myslím, že liturgie je p íležitost k tomu, aby se to skute n oživilo. Sem, tam to n kdo ud lá, ale toho je poád málo.

Jak probíhala Vaše integrace do oficiálních struktur církve po roce 1989?

Po tom p evratu to za alo v podstat dob e, protože m Václav Dvo ák nahlásil na pražském arcibiskupství jako vysv ceného. To bylo v devadesátém roce na ja e, kdy Václav ekl: „Pánové, jd te do církve natrvalo. Církev pot ebuje lidi, p jdete sloužit.“ My jsme íkali: „Ale jak a kdy?“ „Už jsem vás nahlásil na pražské arcibiskupství.“ Odtud mi skute n p íšel dopis, že m žádají, abych se dostavil a vydal sv dectví. Sv dectví jsem tam vydal, když jsem tam byl v té Praze, tak to zrovna trefilo poh eb doktora Zv íny. Tak jsem tam p espal a šel jsem na arcibiskupství. Sepsal to se mnou tehdy pan biskup Liška a pokyvoval hlavou na všechno, co jsem mu íkal. Pak jsem se ho ptal na budoucnost, na d vod a vysv tlení, n jaký komentá . On mi ekl: „Abychom Vás mohli za adit do pastore, protože kn ze pot ebujeme.“ On mi ekl, že tak jak to íkám, že je to totožné s jinými, že není o em pochybovat.“

Takže to vypadalo, že p íštího roku, to bylo v roce 1991, nastoupím v pražské arcidiecezi. Z toho nakonec sešlo a za aly kolem toho takové tahanice, n které až nechutné a trvalo to až do z ízení exarchátu v Praze. Tehdy to ješt nebyl exarchát, tehdy, po rozpadu republiky, to bylo d kanství, aby nebyla církev spravovaná ze zahrani í. Nakonec se z toho vytvo il exarchát a biskup Ljavinec v roce 1996 nebo 1997, ten nás tedy v lenil do toho exarchátu a od 1. 1. 1998 byla z ízena farnost v Olomouci, v níž jsem nyní.

Tehdy to m l na starosti pan biskup (*Antonín*) Liška. Já jsem íkal, že jsem z Moravy. On íkal: „To nevadí, ale jste tady a nahlásil vás Václav Dvo ák, ili jste pražská skupina. My Vás pot ebujeme všechny.“ Já jsem se ho ptal: „A co bude dál?“ On íkal, že biskup (*Ján*) Hirka v Prešov dal najevo, že vás nepot ebuje, protože má kn ží dost, a že je ochoten vás uvolnit, tak budete sloužit n kde v pražské arcidiecezi. Oni asi v bec neuvažovali o tom, že by se to eckokatolictví rozší ilo sem, do ech. „Václavovi Dvo ákovi jsem tehdy p ed lety ekl: „No jo, ale já jsem západní k es an. V tom jsem vyrostl, z toho se mi nechce odcházet.“ Ale vy jste mi to ekl opa n , no ale já jsem i východní, m to tak oslovilo, takže já se toho nechci vzdát.“ „To nevadí, budete jako biritualista.“ Což jde, je t eba Pavel Vácha. Ješt jsem se tehdy ptal, kdy to tak m že p íjít. On povídal, že než to vy ídí, že to potrvá, že p es Vatikán je to zdlouhavé. Že cht jí, aby to prošlo Vatikánem, protože pak to nem že nikdo napadnout, a že to do konce srpna to musí dod lat. „Pošlou to tam, bude zá í, to ješt mají ve Vatikánu prázdniny, pak v íjnu by to mohli za ít d lat, to hned nebude. Máte listopad, ono to p ijde na Vánoce, máte dekret, kdy od prvního nastupujete.“ S tím jsem p ijel dom , seznámil jsem s tím rodinu a tak za ali jsme uvažovat, jak to za neme ešit. Potom pozd ji jsem si uv domil, že jsem se zapomn l pana biskupa zeptat, které Vánoce má na mysli.

Jak jste p sobil v tomto „mezidobí“ mezi rokem 1989 a 1998?

Krom toho, že jsem p sobil jako za socialismu, jsem v tom devadesátém roce, to byla hektická doba, jsem za al... Vypadalo to, že brzy nastoupím do pastore, tak jsme

zorganizovali výuku náboženství. Pojmenovali jsme to k es anská výchova. Byla na všech st edních školách a u ilištích. Už nevím, kolik jich bylo, ale byly to desítky škol. Jen v Olomouci to byla dv gymnázia, jedna, druhá pr myslovka, zdravotní škola, ekonomická škola... Já už nevím, ale bylo toho dost. Ješt ve Šternberku, Litovli, Uni ov . U ilišt nepo ítám a všude se u ila k es anská výchova. Protože ona byla v základních školách a pak už nic.

Byl o to veliký zájem. Já jsem u il na dvou školách, na gymnáziu v (*Olomouci*) Hej ín a na zdravotní škole. Na té zdravotní škole, už si nepamatuji, kolik hodin to tam bylo týdn , ale hodn . U il jsem p es jednu a druhou farnost devatenáct hodin týdn a to vše p i normálním zam stnání. Já jsem to považoval za p echodnou záležitost, protože byla hektická doba a ten zájem pak upadal, protože ze strany církve o to p íliš velký zájem nebyl. Když se nepodchytí ta mládež... Dnes se to na st edních školách neu í v bec.

Do jaké míry si myslíte, že Vaše intervence u papeže p i jeho návště v v Olomouci p ísp íla k integraci ženatých kn ží?

To nebyl rozhovor, my jsme o to usilovali. To byl rok devadesát p t, ili to bylo letos dvacet let. My jsme se snažili k n mu dostat, ale to nešlo. Všechny pokusy, všechny zkoušky se nepoda ily. Až m napadlo, ve er p edtím, napsat takový jednoduchý lístek, že se tady d je takové bezpráví, že je to pot eba do ešit, a že prosíme o pomoc. My jsme nesli ob tní dary, kde byly ostatky svaté Zdislavy. Ti, kte í nesli ty ob tní dary plus vybraní, m li jít k p íjímání, které podával papež Jan Pavel II. Já jsem to m l nachystané. Te jsme šli, žena byla p ede mnou a na poslední chvíli m chytily z jedné i z druhé strany bodyguardi, a že já ne. „Ona jo, ty ne.“ Tak já jsem jí to ješt sta il dát do ruky.

Když jsem to pak sledoval, tak ona zastavila, n co mu íkala, dala mu ten lístek a on dal pokyn ceremoniá i, co stál vedle n ho. Ten si to vzal, p íjal to. Odešli. Co se s tím stalo, to je otázka, ale biskup (*Ivan*) Ljavinec íkal, že na základ toho se hnuly ledy. To mi mockrát p ipomínal, nevím, jestli se to dá íct, ale on to íkal. Takže to byl rok devadesát p t. Devadesát šest už byl z ízený exarchát a te to ješt trvalo. Byl ustanovený biskup (*Ivan*) Ljavinec, te nevím p esn kdy, v tom devadesátém šestém roce to prob hlo (18. 1. 1996). (*Ivan*) Ljavinec byl podmíně n p esv cený v ím na biskupa (30. 4. 1996). To byl první exarcha. V sedmadevadesátém nás všechny sesbírali, takzvan nás formovali. Vzali nás pod k ídla dominikáni, ti mají svoje interní studium, kde mohou vydávat doklad o absolvování toho studia. To je dostate ný doklad. Nám potom otec Dominik Duka, už nevím, jestli byl Hradeckým biskupem, nebo ne, ekl: „Dáme vám to, ale bez titulu protože v R to dominikánské studium není státn uznané. Mohlo by být, ale ono by to stálo, ty procedury, n jaké miliony. Pokud budeme mít svoje lidi, tak to budeme mít p es zahrani í, t eba z Francie atd. Pokud n kdo chcete mít p ed jménem psaný titul...“ Nikdo to necht l, ekli si, str te si to za klobouk. Potom bylo takové jakési p ezkušování, pak jsem dostal n jaký papír a na základ toho... Prob hlo to takhle, to už je jedno. T ch osm let zpožd ní tam bylo poznat. V papírech mám napsané datum, kdy jsem byl vysv cený, žádné n jaké datum p esv cení. Tak co to je komedie nebo jak.

Máte kontakty i s n kým z t ch, kte í nep íjali p esv cení?

Tak „Hradilci“ (tzv. pražská obec), ale n jaké bezprost ední kontakty už ne. Zajímavá situace je Honza Kofro , protože tam se dlouho nemluvilo... Pak byl tzv. p esv cen, je to hrozný, hrozný výraz, a jemu to ud lili jednozna n v západním ob adu a funguje jenom v západním.

Mnila se atmosféra ve společnosti?

Jak jsem do toho pomalinku pronikal, v sedmdesátých letech, tak bylo vidět, že společnost začíná víc a víc sympatizovat s církví. Ne, že by přibývalo věřících, ale přibývalo lidí, kteří vědí, proč tu víru aplikují. Brali to vážně a stávalo se to skutečně takovou jejich záležitostí, nikoliv nějakým, co je, s prominutím, jako houska na krámě. Když budu chtít, vezmu, a když nebudu chtít, nechám ležet. Oni tu housku přímě tvořili, zadělávali těsto. No a to se obávám, že se dneska, po tom devadesátém roce, vytratilo.

V tom devadesátém roce měla církev vysoký kredit a dnes ho nemá. V naší společnosti se to všechno vytratilo. Bohužel se to stalo tak... Ten poklad, který se vytvořil z utrpení pronásledovaných kněží, biskupů, duchovníků a vůbec z toho útlaku církve, se utratil, nikdo neví jak... Rozhodně je pravdou, že když tu byl v devadesátém roce papež, tak vyzval církev, aby pokračovala v tom, čím žila v době útlaku a nenavazovala na zvyklosti a praktiky před rokem čtyřicet osm. Což ale církev udělala a to je ten důvod. Byly zkušenosti, jenomže se nevyužily.

P. Mgr. et Ing. ThLic. Vojtěch Mičan

- narozen 15. 5 1942 v Brně
- 1959 maturoval na JSS v Brně, 1964 absolvoval Vysokou učební technickou v Brně, 1973 absolvoval obory sociologie-pedagogika na Filozofické fakultě Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Brně a v roce 2007 získal licenciát praktické teologie na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Olomouci
- pracoval v Tesle Rožnov, v Ústřední ekonomické knihovně v Bratislavě, ve Výzkumném ústavu hutnictví a železa v Dobrušce, v Charitě Ostrava a na Vysoké škole báňské – Technické univerzitě Ostrava
- v roce 1975 vstupuje do manželství
- 15. 4 1984 vysvěcen v Brně na kněze biskupem Jiřím Krpálkem
- od roku 1997 v duchovní správě jako eckokatolický kněz (mj. jako vikář farnosti v Karvině)

S pamětníkem uskutečnily dva zaznamenané rozhovory. První rozhovor proběhl 5. května 2012 v rodinném domě ve Frýdlantu nad Ostravicí, druhý rozhovor proběhl 16. března 2014 tamtéž.

Jaké bylo Vaše rodinné zázemí?

Narodil jsem se v Brně, v rodině ekonomického úředníka - úředníka. Narodil jsem se jako čtvrtý, pak se narodil ještě bratr, takže nás bylo celkem pět dětí. Žili jsme ve skromných podmínkách. V padesátých letech musela maminka jít do zaměstnání. I když měla obchodní školu, šla pracovat jako dleňnice do Zbrojovky v Brně, aby přivydělala, aby to vůbec stačilo. My, s o rok mladším bratrem, jsme byli taková druhá generace v naší rodině. Měli jsme tři starší sourozence, kdy sestra byla o patnáct let starší než já. Na tom je vidět, že v padesátých letech jeden výdělek už nestačil.

Nejstarší sestra se stala zdravotní sestrou a dodnes žije v Brně. Potom byl nejstarší bratr, který vystudoval farmacii v Brně a byl lékárníkem. Další bratr absolvoval chemickou prmyslovku v Brně a já techniku. Nejmladší bratr studoval gymnázium, pak se vyučil a stal se fotografem.

Jaké je Vaše vzdělání a kde jste pracoval?

Po jedenáctileté střední škole jsem studoval VUT v Brně, elektrofakultu. Vlastně jsem nechtěl jít studovat na techniku, ale pro mne žádná jiná možnost nebyla, když jsem chtěl zůstat v Brně. Já jsem nebyl zrovna zdravý v pubertě, takže jsem převážně uvažoval o chemii, ale to se mi nechtělo jít někam daleko, pryč z Brna. Šel bych klidně na jakou humanistiku, ale to jsem viděl, že je nereálné, protože záleželo na posudcích úřednických výborů a máj otec někdy kolem roku čtyřicet osm vstoupil do KS. Jakmile otec viděl, co to znamená, tak z KS vystoupil velmi rychle. Vymluvil se na nějaké zdravotní potíže a podobně. Úřednický výbor nás měl na mušce, protože také viděl, že chodíme do kostela.

Když jsem dělal pohovory na techniku, tak se mě ptali na víru a já jsem tehdy byl vyzbrojen ještě klasickými apologetickými spisy jezuitů (*P. Konráda*) Kubeše. Pustil jsem se s nimi poměrně tvrdě do souboje. Přišel jsem domů a říkal jsem si, tak to je konec s technikou. Oni zareagovali, jak jsem se později dověděl (zřejmě od svého asistenta matematiky) tímto

zp sobem - on je vynikající student, má maturitu za samé jedni ky, my ho p ed láme v duchu marxismu-leninismu. My jsme pak ten marxismus-leninismus m li zrovna na Antonínské ulici, v budov bývalého kn žského seminá e v Brn . Když byly p ednášky z marxistické filosofie, tak nás n kolik poslucha v prvním a v druhém ro níku vylezlo na k r v bývalé kapli, kde se to u ilo. D lali jsme si v podstat srandu z toho, co nám tehdy ještě n kte í nadšení marxisté-leninisté vykládali.

Když jsem byl na technice ze za átku, práv kolem roku šedesát, šedesát jedna, pro m to bylo velmi t žké - matematika, fyzika, nebo deskriptivní geometrie. Ti, co p išli z pr myslovky, byli na tom dob e. Já jsem se musel hodn u it a nem l jsem z toho zrovna velký požitek. Když jsem d lal diplomku, tak nás pár poslali na praxi do Opo ínku (kde byl výzkumný ústav analogových po íta) u Pardubic. P ítom jsem poznal Františka Mikeše, p ed tím už v Brn Jana Blahu – oba byli absolventy chemie v Pardubicích. VUT jsem absolvoval v roce 1964. Potom jsem pracoval v Tesle Rožnov, to ještě byly umíst nky pro inženýry. A tam vedoucí vzd lávání v d l, že toužím po humanitním vzd lání a v osmašedesátém mi ekl: „Letos se na dálkové studium nemusí d lat žádné kádrování.“ Takže já jsem se okamžit , v lét , p íhlásil na Filosofickou fakultu v Brn , na sociologii a pedagogiku. Absolvoval jsem ve t íasedmdesátém roce, a díky tomu jsem pak m l i otev en vstup na teologii. V roce 1999 jsem musel složit ty í státnice, co se d laj na teologii, a mohl jsem zahájit postgraduální studium na teologii. Licenciát teologie jsem získal po 8 letech studia v roce 2007. Trvalo to sice dost dlouho, musel jsem nasbírat pot ebné kredity a vypracovat licenciátní práci (téma se týkalo využití podn t z transformace farností v USA pro naši církev), ale poznal jsem tam ádu lidí a získal p edstavu o zp sobu studia.

V Tesle Rožnov jsem pracoval zhruba šest rok do prosince sedmdesát, potom jsem d lal v Bratislav asi ty í a p l roku. Tam jsem d lal systémového inženýra v Ústrednej ekonomickej knižnici. Potom jsem se vrátil tady na severní Moravu, protože jsem se oženil. Vzal jsem si svoji ženu Janu i se dv ma d tmi, vdovu po mém kamarádovi z Tesly Rožnov. Staré p íjmení (*rozený Nemeškal*) jsem zm nil, abychom ho m li všichni stejné. D ti mne p íjaly jako otce - Kate ina m la tehdy v roce 1975 osm rok , Lucie m la t í roky. Brzy jsem získal práci ve Výzkumném ústavu hutnictví a železa v Dobré, avšak na pracovišti ekonomického výzkumu v Ostrav . Tak jsem jezdil do Ostravy - Hrab vky. Potom jak „praskl“ komunismus, tak jsem toho vyst ídal víc. Pracoval jsem í v Pedagogickém centru, to bylo vzd lávání u itel , poslední „civilní“ zam stnání bylo na kated e společenských v d na Vysoké škole bá ské.

N kolik m síc jsem taky pracoval v Charit , to bylo v roce 1997. Nesedlo mi to, chyb lo mi tam v tší soucít ní, v tší schopnost týmové práce a spolupráce; byl jsem rád, že jsem odešel.

Jak jste se dostal ke k es anství a k ví e?

Ke k es anství jsem se dostal tradi n v rodin . Maminka byla velmi zbožná, byla ve t etím ádu svatého Františka, takže í za hlubokého komunismu chodívala vždycky, když m l t etí ád setkání u minorit v Brn . Obzvláš í si pamatuji, jak vážn jsem bral první svaté p íjímání. Maminka tehdy ještě nebyla zam stnaná a po mém prvním svatém p íjímání se mnou chodila í ve všední dny do kostela, ještě p ed školou. Vzala s sebou do termosky n jaké kakao, nebo jiné pití a n jaké jídlo, a ještě než jsme p išli od kostela do školy, tak jsem se n kde najedl. Maminka byla mým hlavním zdrojem k es anské víry, pak í výuka náboženství, ovšem ta byla velmi tradi ní.

V roce 1961, když jsem cht l jít k bi mování, mne m j bratr Jaromír seznámil, se svým p ítelem Václavem Nollem, aby mi d lal kmotra. Václav Noll pat il mezi bývalé bohoslovce a díky n mu jsem se seznámil s ádou dalších „bohoslovc “. On m zavedl také

k otci Krátkému. Chodil jsem k němu ke zpovědi, pojíval mi duchovní literaturu, poučoval, diskutovali jsme, nešlo však o žádné vážné studium.

Potom, když jsem se setkal s Davídkem, to byla obrovská změna. Tu já jsem prožíval tak, že jsem se kolikrát i v noci probouzel. Honila se mi hlavou ta naprostá změna paradigmatu, toho co znamená víra, když se změnil model, ve kterém člověk poznává, nebo jedná. Jako když se změnil od klasické fyziky k relativistické, k Einsteinově. Člověk se dostane z tradičního modelu do modelu úplně jiného. To znamená, že si musí v mysli a v jednání všechno přestavět. Ono to nejde tak úplně jednoduše, vyžádá si to čas změny.

Jak jste se dostal do kontaktu se skrytou církví?

Díky Václavu Nollovi a otci Stanislavu Krátkému. V době, kdy jsme se poznali, pracoval Václav v Prefektuře v Kumi. Odtud ho poslali, aby si vystudoval inženýrství. Takto se stal inženýrem, ale povolání ke kněžství stále udržoval. Přes Václava Nolla jsem se dostal i do spojení s Krátkým, ten byl zase v kontaktu se starším bratrem Václava Nolla, Ladislavem, který byl kněz.

U Krátkého jsme byli s Václavem Nollem takoví dva individualisté, kteří k němu docházeli ke zpovědi a k duchovnímu vedení. Krátký tehdy bydlel na konci strmé ulice od Lužáneckého parku. Bydlel v rohovém domě (dnes zřejmě Kunzova 2) společně s maminkou, bratrem a jeho rodinou. Já jsem tam chodil i doprovázel jeho synovce. S Krátkým jsem se stýkal v tšínou tam. Pojíval mi literaturu, ale ne ke studiu, to byla spíše duchovní péče. Pak jsem s ním párkrát n kam vyjel. On jezdil autem například do Židlochovic, kde byl zase starší pater (*Ladislav*) Noll, ke kterému, myslím, sám Krátký chodil ke zpovědi. S Václavem Nollem jsme chodili ministrovat do kostela svatého Josefa, kam chodili i Suchárovi, malý Jožinek tam s námi tehdy ministroval. To bylo od roku 1961 do poloviny roku 1964.

V roce 1964 mě Václava Nolla poslal Krátký k Davídkovi. Řekl, že našel člověka, který vyřeší naši situaci (totiž touhu stát se knězem) a poslal nás - každého samostatně - k Davídkovi na domluvený termín schůzky. Já jsem už potom příliš nestačil sledovat další osudy Václava Nolla.

Poprvé jsem se setkal s Davídkem v srpnu 1964 v Chrlících, byl jsem tehdy poslán přímě k němu. Krátký si v tom roce šedesátými nevěděl rady, proto nás poslal k Davídkovi. Jeho spojení s Davídkem a připojení se k Davídkovi zřejmě nebylo příliš prudké do doby, než spolu začali organizovat studia. Ještě v tom roce 1964 byl Krátký na vlastní bázi vcelku tradičně zbožně, do něčeho příliš nového se nepouštěl.

Když jsem poprvé přišel k Davídkovi, nejdříve se mne zeptal, zda chci být kněz, a pak ihned převzal mé duchovní vedení i starost o studium. Okamžitě jsem dostal pět nebo šest knih, na dva, na tři týdny a pak stále další. To byl jiný hukot. K podobnému úsilí a zvláště k vytváření jakési fakulty, jsem přesvědčen, že se Krátký přidal později. To nevím přesně, protože já už jsem nebyl v Brně. Dostal jsem totiž umístěnku jako inženýr v lednu 1965 do podniku Tesla Rožnov. Tím pádem jsem bezprostředně dále v Brně nemohl sledovat.

Když jsem přijel do Brna, tak jsem chodil na nějaké semináře a stýkal se s okruhem lidí, které jsem znal dříve i pak od kontaktu s Davídkem. Teba i s Jožkou Blahou nebo s Javorovými. Já jsem více poznal rodinu Blahů přes Josefa Blahu (ze sourozenců byl nejmladší), který je lékařem ortopedem v Hradci Králové. On studoval medicínu v Brně, chodil také na nějaké Davídkovy semináře...

Do skryté církve skutečně není možné poítat jen vysvěcené kněze, to spojení bylo mnohem širší. Tam chodila spousta lidí a k Davídkovi chodili lidé i z jiných církví. Například jsem poznal kolegu Jožky Blahy na lékařském studiu, který byl přívodem evangelík (zřejmě Jiří D.). Jevil zájem o duchovní věci, a aby se udržel na studiu, tak si vzal za ženu starší psycholožku. Ona už měla po prvním manželství, a on chodil za Davídkem, aby se s ním

poradil, jak o tom studiu, tak o svém životě. Davídek mi třeba okamžitě řekl, že manželství tohoto člověka se rozpadne. Ona byla starší a nějakým způsobem sobě si ho omotávala a ochraňovala. To manželství se pak skutečně rozpadlo. Takže za Davídkem chodili lidé i z obecní lidského zájmu o svůj život, jak profesionální, tak jiný.

Davídek byl taky lékař a vzdělaný v různých jiných oborech – to napomáhalo vytváření vztahů a k tomu se přidával i duchovní rozměr. Setkávání s Davídkem nikdy nebylo nudné, vždy bylo o čem diskutovat i s lidmi tzv. nevěřícími. To bylo v té době u katolíků vzácné, ale Davídek šel směrem, který nevytvořil nic.

Trnáct let v kriminálu, to je obrovský rozdíl oproti tomu, co prožil Krátký. Je to také vidět v rozdílných životopisech. Krátký byl umístěn a řekl bych, že až do konce života se snažil udržet v tom klasickém církevním prostředí. Zatímco Davídek to viděl velmi kriticky a nebál se to dávat najevo. Je známý ten jeho výrok k biskupu Skoupému po setkání s ním. Napsal mu co do smyslu: Vaše excelence, setkání s Vámi nemělo úroveň ani lidskou, ani kněžskou, ani společenskou, žádnou. Já jsem se se Skoupým taky jednou setkal, ještě s Václavem Nollelem – dnes to vnímám jako setkání s člověkem pevně církve stereotypu.

Převodně jsem měl být celibátník, tak jsme byli vedeni u Krátkého a potom i u Davídka. V srpnu 1966 jsme byli několik dní šest lidí ze skryté církve na několika denní dovolené v Beskydách. Tam jsem se zamiloval a Davídek mi potom řekl takovou větu, kterou si dodnes pamatuji. Když jsem se s ním o tom bavil, on mi řekl: „Ty máš hříšny děti a ty jsi povinen uskutečnit je.“ Já nevím, kdy se ve skryté církvi dospělo k té koncepci birtuálních kněží za využití eckokatolíků. To by bylo zajímavé, jestli se to dá někde dohledat, ale není to tak podstatné. Já vím bezpečně, že Davídek měl v tomto ohledu jasno nejen díky existenci eckokatolíků. Jestli má někdo kněžské povolání a to manželství mu v tom nepokazí, a se jím stane. Protože já jsem mu vysvětlil, že v tom necítím absolutně žádný rozpor, že by mi to něco narušovalo. Proto mi řekl, když máš děti hříšny, tak je máš uskutečnit obě.

Moje hledání trvalo dlouho, protože jsem sice měl vážnou známost, ta se ale po asi pěti letech rozpadla. Zase mi Davídek pomohl vyhodnotit tu situaci, protože já jsem z toho byl velmi skleslý. Potom jsem si vzal ženu, která byla vdova po mém nejlepším kamarádovi v Tesle Rožnov. Já jsem je znal, měli spolu dvě dcery. Ten můj přítel, Zdeněk Mičan, zemřel v 28 letech a já jsem si později vzal všechny ty tři ženy naráz a přijal jsem jejich příjmení. Přetím jsem se jmenoval Nemeškal. Takže jsem vlastně vstoupil do manželství se třemi ženami. Pak se nám narodila nejmladší dcera Daniela (dnes žije ve Francii). Teď máme od každé dcery vnučku a vnuka, takže máme šest vnoučat.

Davídek v mém případě řekl, než uplynulo osm let manželství. My jsme se brali v roce 1975, a on pokračoval do roku 1983. Pak mi řekl, co je třeba ve studiu doplnit, to jsem dělal u něho. V roce 1983 mne poslal na jáhenské sv. ceni k biskupu (*Jiřímu*) Krpálkovi a v roce 1984 mne chtěl sám vysvětlit na kněze, ale nebyl na tom zdravotně dobře, tak na sv. ceni znovu poslal Jiřího Krpálka. Dal mu k tomu na lístku napsané tři úkoly, které mi ukládal ke kněžství. Co ukládá, mi nechal před sebou. On se mnou pochtěl jako se studijním typem, a to jsem se snažil postupně naplnit.

Jako birtuální kněz u Davídka jsme měli sloužit mši předevzájem v západním ritu, protože všichni jsme měli záměrně a rodiny, ale uložil nám povinnost: „Jak to bude možné, tak si všechno doplníte.“ To se stalo po pádu starého režimu. Ale stejně to církevní hierarchii trvalo velmi dlouho, než s námi začali něco dělat. Jak jsem se potom dověděl o možnostech zařazení do pastorační, od lidí kteří v tom měli prsty - Václav Ventura nebo Jiří Kvapil. Žena Jiřího Kvapila, Zdislava, když byl papež v Olomouci, tak mu nesla písmo dary. Právě tehdy mi řekla, aby ženatí kněží ze skryté církve dostali možnost působit v církvi. To bylo o chvilu, že se to takhle vůbec vyvíjelo, že byla vytvořena možnost, aby se vytvořil exarchát a ženatí tam mohli jít. Stejně to ovšem znamenalo a znamená, že jsme byli postaveni jako outside i mimo... V tšinou. Naprosto jednoznačně to v podstatě nesplňuje to základní, co ve skryté

církvi bylo, že všechno bylo v jednotě. Když byly semináře u Davídka, tak tam byli společně i celibátníci, eholníci, eholnice, laici, ženatí, vdané. Nebylo žádné místo, které by z tohoto hlediska provolávalo lidi, které by určovalo - ty jsi takový, i makový. Žádná taková distinkce nebyla.

Felix Davídek neměl sebemenší koncept o tom, že by rozdělil jednotu církve - v žádném případě. Protože podle něho fungovala první linka, ti v oficiální církvi, co byli neustále sledovaní tajemníky, StB, donaše i a my jsme byli druhá linka. Ty linky spolu souvisely, je dokonce jasné, že i synod v roce 1970 se konal na normální faře v Kobeřicích, totéž byla i sada dalších akcí. Když byly víkendové semináře, tak byly u nějakého známého na faře, kde byly třeba dva záchody a kde se také mohlo v noci vylézt ven na dvorek. Pěče jen na farách byly jiné prostory, než jsou byty ve městech, kde nic takového nebylo.

Davídek skutečně vytvořil ze zdola nezávislou lokální církev, svobodnou druhou linku, což se po odtržení od něho biskupu Krátkému nemohlo ani zdát. Krátký dlouho pouze garantoval připravenost ke svcení - např. Pavla Váchy, který byl vysvěcen Davídkem na kněze v lednu 1971. Vácha chtěl jít do veřejné pastorace, proto brzy po listopadu šel za (Františkem) Vaňákem, olomouckým arcibiskupem. Bylo to asi krátce, kdy tam už byl dnešní svatý biskup (Jan) Graubner jako generální vikář, měl na starosti kněze a Váchu nechtěl za adit do duchovní služby. Vaňáček řekl: „Já jsem Davídka znal, já vím, že to bylo právoplatné, co děláš. Já jsem arcibiskup a mám nějaké pravomoci a vy,“ ukázal na Graubnera, „otce Váchu za adíte.“ Vácha byl zařazen do Dolních Domaslavic a pak se dostal do Ostravy. Ty první roky nebyl ani přesvěcený. Spadal tehdy pod Slovensko, pod Hirku. Nevím, zda byl vůbec přesvěcen.

My jsme měli přesvěcení v roce 1997 v Želivském klášteře, tehdy Ljavinec, který Davídka taky dobře znal, řekl: „Berte to (přesvěcení - podmínku vedení církve) jenom jako jistotu pro nás.“ Všude nám napsali datum, kdy jsme byli skutečně svcení. V mém případě to bylo v roce 1984, podle Davídkovy intuice. Zajímavé bylo, že jsem byl svcen na Květnou neděli a moje žena četla evangelium. Davídek dbal na to, aby bylo všechno v pořádku. Krpálek měl svatý latinsky, ale evangelium se četlo rusky. Protože byly Velikonoce, tak Davídek vzkázal: „Hned se pojedete, celá rodina, podívat na pravoslavnou velikonoční bohoslužbu, protože bude otevřený ikonostas a uvidíte, jak to tam chodí.“ My jsme šli i s dcerami do Opavy. V té kapli pravoslavných bylo asi sedm nebo osm lidí a nás tam přišlo navíc dalších pět. Stačí kněz, který tam sloužil, ještě asi svcený v Srbsku, říkal: „Dneska je nás tu nějak mnoho.“

Takovéto věci jsou důležité svatceví o Davídkovi, nejen to Vaňákové, ale i Ljavincovo, který byl Davídkem svcený na biskupa. Za Ljavincem jsem byl v poslední době asi dvakrát v Žernovce u Tišnova, kde dožíval v opatrování sestrami. Já jsem se dvakrát (při různých návštěvách) jasně ptal, jak viděl a vidí Davídka. On říkal, že jako Pavla, jako apoštola Pavla, ho vždycky viděl. Tak diametrálně rozdílnou a kategoricky výraznou činnost měl Davídek, proto ho viděl jako apoštola Pavla. Činnost Davídka byla pro Ljavince obrovským povzbuzením, protože eckokatolík měl nebyl schopen nikdo dělat sledně pomoci a kněmu je povzbudit. Ljavincovo svatceví vycházelo z velké úcty, zatímco rovněž Davídkem na biskupa vysvěcený Kořiš se přimknul ke slovenským kruhům, které byly vždycky proti moravské a české skryté církvi a měl i k nám - ženatým kněžím ze skryté církve až nesmyslné výhrady.

Skrytá církev měla díky Davídkovi tah dopředu, všechny ty zkušenosti, co získal v kriminálu, jeho poznání ho vedlo k tomu, že se církev musí změnit. A nebyl v tom sám. Nejradikálnější, který ho v tom podporoval, byl františkán (Jan Baptista) Bárta. K devadesátinám Otto Mádra vyšel sborník česká katolická eklesiologie, já jsem tam psal o eklesiologii Davídka, ale tento příspěvek nesměl být přenesen, protože Mádr si nepřál, aby se o Davídkovi mluvilo. Naštěstí se to ve sborníku objevilo. Davídek není sám, Urban má

taky myšlenky, že je potěšena, že nepotřebujeme zvláštní odvykláštéry atd. Vidí také, jak by mohla žít skupinka bratří v paneláku společně s lidmi a mezi nimi působit. Vidí to jako mnohem početnější a otevřenější budoucnost. Nebo Mandl, ten vůbec psal až humorně o nepoužitelné hierarchii... Psal pod pseudonymem Don Formoso, sepsal dialog *Hodinu před audiencí aneb Klerici a laici*. Napsal 32 dialogů pod pseudonymem Puntilius II, psal i jako Magister anonymus, antimonsignor Jonáš, Antonín Brus z Proseka... Mandl byl nesmírně chytrý a dělával si srandu z církevních funkcí, protože zažil komunismus a viděl, jak je směšné trpět v minulých stereotypech v porovnání se změnami realitou. A ztráčet u toho, jako by to bylo podstatné. V tom Davídek nebyl zdaleka sám. V praktické koncepci, která by skutečně něco znamenala, byl františkán Bárta Davídkovi nejbližší. Bohužel po poslední návštěvě u Davídka dostal v autu infarkt a zemřel. Davídek tedy nebyl jediný, který měl koncepci, že církev musí pracovat jinak, ale většina jich toto opustila, jakmile se dostali do normálních poměrů. Bohužel. Původní byli přesvědčeni o nutnosti změny.

Zásadní text Koinotés, je ten, který je špatně označen v knize *Skrytá církev*, jako „Teologie parusie“ (od strany 248). Právě to je ustavující dokument společnosti Koinotés. Tento text asi v polovině roku 1965 nechal Davídek podepsat Ludmile Javorové a jednomu knězi. Potom ho zřejmě opravil a 26. 12. 1965 to nechal podepsat Ludmile Javorové a mně, jako zakládající text společnosti. Měl to napsané rukou, tuší a my jsme to s Ludmilou podpisovali v Chrlčích. To je vlastně Magna Charta, celá idea společnosti Koinotés, kde to vede k následování pohybu lidí jako Teilhard de Chardin, Jan XXIII. aj. Tak brzy měl Davídek vypracovanou vizi, jak se má tvořit církev a místní církve. Jenomže potom došlo, poměrně rychle, k tomu, že se na něho začalo nabalovat hodně lidí i s otcem Krátkým a jeho svými a k Davídkovu biskupskému sv. cení došlo za necelé dva roky, takže nemohl všechny ty věci, co dal do tohoto dokumentu, sledovat. Stejně jako jeho myšlenky o řízení církve, to byly krásné představy, ale vlastně řídicí centrum nikdy nejakou delší dobu nefungovalo a potom se koncem roku sedmdesát začalo rozpadat a již úplně neobnovilo.

Ve skryté církvi na Moravě, jsem z pozdějších biskupů znal osobně Jana Blahu, Stanislava Krátkého, Jiřího Krpálka, Bedřicha Provazníka, Jiřího Pojera, později Siarda Ivana Klementa, který byl po Davídkově smrti nejvýznamnějším adeptem na jeho nástupce. Jenže on byl Premonstrát, takže jak praskl starý režim, odešel do exilu a poměrně brzy zemřel. On byl velmi vzácný laik, který neměl formální vysokou školu, ale na Davídkovo přání sepsal životopis otce Bohuslava Buriana, který jsem četl, a který je v podstatě diplomní prací. Siard se s námi po převratu určitou dobu scházel. Biskupa Fridolína Zahradníka a biskupa Špinera jsem poznal až po pádu komunismu – na Špinerovi se mi nelíbilo oblékání fialových biskupských distinkcí, to jsem u jiných biskupů skryté církve nikdy neviděl. Na Slovensku jsou v církvi lidé, kteří nemají strach, u nás jsou kněží v tšinou bázlivi s pár výjimkami, ale zatím se nevytvořila žádná skupina, která by byla ochotná narušit elitu. Konzervativci si mohou dovolit cokoli a nic se nestane. Z duchovních kněží jsem znal například Petřína Vladimíra Juliána Veškrnu a Vladimíra Vítka.

Šik musel být zřejmě spolužák Ing. Václava Nolla, protože byl v semináři na Antonínské v Brně, stejně jako on. U těchto lidí byla určitá potíž s Davídkem, protože oni měli svůj stereotyp ze semináře, staré učebnice atd. Když tu, co napsal Šik, jedno interview – tam dobře řekl, že vůbec nerozuměl tomu, co Davídek hlásal o Teilhardovi de Chardin. Proto docela obdivuji, že on tyto věci Davídkovy bral. Věc se nedivím tomu nepochopení, protože buďto laik vezme celé a začne to studovat a pustí se do toho, anebo vezme staré učebnice, podle kterých byl Teilhard de Chardin heretik. Potom je těžko diskutovat o vztazích mezi vědou a vírou, když nemáme nic nového.

Grémií před Kobeickým synodem ani synodu samotného jsem se neúčastnil, já jsem byl zrovna v době hledání partnerky pro manželství. Možná je to i dobře, že jsem se tam nedostal do nějakých šarvátek, protože jak to prasklo, tak se ke mně velmi pěkně choval

Bedich Provazník, pamatoval si mi i jeho bratr František. Já jsem se potom dozvídal, co se tam stalo. Existují jen magnetofonové záznamy, leccos je v literatuře a potom jsem se n co dovíd od Jiřího Krpálka, ale on si dohromady už moc nepamatoval. Vynikající památ má Ludmila Javorová.

Davídek n kterým kn žím ur oval, ím mají být. František Slaví ek studoval medicínu v Brn a byl o n kolik rok mladší než já. Byl vysv cen na kn ze dosti mladý a potom m l být misioná em. P vodn m li být dva, dva léka i, ale jeden se oženil, i když byl celibátník a odešel... František d lal za komunismu v nemocnici „srdce“, spolupracoval s „fokolaríny“ a dokonce byl po pádu komunismu blízkým spolupracovníkem Chiary Lubichové. Potom zcela nechal lékařství a d lál misioná e n kde v Africe. Davídka a jeho spole enství si stále váží.

Na tom je vid t, že Davídkova idea se v n kterých lidech uskute nila. Lidé jsou r zní, d lí se na „ten to dokáže“ a „ten to nedokáže“. Vytvá í se r zné skupiny. Já m žu íct, že t eba i mezi ženatými kn žími v eckokatolické církvi i mimo ni, b ží ur itá d licí ára. Ti tradi ní jsou sice ženatí kn ží, ale v bec si nedovolí uvažovat o tom, že jejich žena by se m la na n em podílet. To je podobné, jako to bylo na Slovensku v eckokatolické církvi. Toto u nás není v bec p ekonáno. V tšina t ch kn ží p vodem od biskup Krátkého, Provazníka i Zahradníka žije naprosto tradi ní model. Jakmile je e o ženách, tak jsem i slyšel: „Na to pozor, dobe že tam ženu nepustili.“ Já jim nic ne íkám, protože to nemá cenu. To chce ur itý vývoj. Bu jsou na to ti lidé zralí a cítí to, nebo ne. Jak byli p ipravováni, tak se to projevuje i ve vztahu k žen , d tem a lidem v bec. Z t ch pražských jsem se bavil s Janem Kofro em, který dostal právo p sobit jako ímskokatolický kn z, a koliv je ženatý. Kofro se od biskupa Konzala a spol. odd lil proto, že jim ekl, že jsou uzav ená skupina, která nic ned lál, ale že on má lidi, kterým chce jako kn z sloužit a dotáhl to do konce. Kdo tam v té skupin z stává: (Pavel) Hradílek, (Miroslav) Klípa, (Jan) Konzal – oni se skrytou církvi na Morav navázali spojení až po listopadu 1989 a Koinótés je pro n „špan lskou vesnicí“. Jejich myšlenková, duchovní i pastora ní nápl p es všechna vn jší zdání z stává tradi ní jší.

Zkoumání chování lidí v nep átelském režimu ukázalo zvlášt výrazn mj., jak r zné jsou p edstavy lidí o církvi. Nap . (Jind ich) Pešek si už za komunismu musel ušít biskupský od v (aby se tím biskupem skute n cítil?) a nechal se v n m i vyfotit. Co tím dokázal? Davídek nem l biskupský od v, jednou v n m byl oble ený, když byl v Polsku na n jaké pouti, tak si to jedinkrát v život vyzkoušel a to proto, že mu ho tam dali.

Za komunismu na Davídka nechal ud lat brn nský kapitulní viká Ludvík Horký psychologický posudek, bez n j – Davídek výrazn protestoval. Po pádu komunismu obdobný posudek nechal ud lat znova biskup Vojt ch Cikrle. Po Davídkov smrti, to je proti veškerému právu sv tskému i církevnímu. Je smutné, že se v církvi p i objevu n eho nového používaly a dodnes používají ne isté zásahy. P itom „staré struktury“ d lají lumpárny nejrn jšího druhu a církevní p edstavené to p íliš nevzrušuje.

Jindy se v katolické církvi naopak vehementn trvá na právu a nekontrolují se d sledky. Davídek ukazoval ten paradox, že kn z m že formáln dodržet celibát, ale p itom ho na fa e drží „baba“, která je farní hospodyn , nepustí k n mu lidi a úpln ho izoluje od lidí. Toto není celibát ke svobod v jednání, ten kn z je otrokem. To, co je smyslem celibátu, aby tu byl pro lidi, se ned je. Je na tom h , než kdyby byl dvakrát ženatý. lov k musí dosp t do strategie lidského chování.

Jakým zp sobem probíhalo studium u Davídka?

Tím, že jsem poznal Davídka velmi brzy, tak jsem ze za átku d lal hlavn s ním. V podstat od roku šedesát ty i do roku šedesát sedm, než byl vysv cen na biskupa. Já jsem toho s ním prod lal osobn hodn – studoval jsem hlavn z literatury, kterou jsem od n ho

dostával, a potom jsme o tom významnějším diskutovali. Jakmile on toho začal mít víc, tak jsem duchovní, na duchovní vedení, svěřil Josefu Javorovi. Studijně třeba na dogmatiku jsem chodil k Bedřichu Provazníkovi. Nakolik jsem mohl, účastnil jsem se i Davídkových seminářů – o tom je napsáno dostatek v knize *Skrytá církev* – viz i moje svědectví např. na straně 64. Já jsem potom, jak jsem zjistil, že nebudu celibátní, tak jsem začal hledat ženu, studovat jsem neprestal, ale nebylo na něj tolik času.

V letech 1968 – 1973 jsem navíc dálkově studoval na filosofické fakultě v Brně – a Davídek toto studium velmi schvaloval. Když jsem pak dělal diplomku, inicioval Davídek téma práce. Doporučil, možná mi i dal v polštině knihu – *Psychologie inovací* od Pietrasińskiho³, polského psychologa. Já jsem dělal diplomní práci na pedagogice na univerzitě v Brně, téma mé práce bylo „Pedagogika inovací“.

Pietrasiński definoval inovace jako pozitivní změny; čím vyšší je úroveň inovací, tím náročnější je jejich uskutečnění a tím větší překážky se proti nim staví. On tam měl těch úrovní inovací asi osm. Úplně nejjednodušší, že třeba lovci neumí jezdit na kole, tak se to naučí – základní. Totéž s plaváním, to jde možná těž. Jakmile se začne sahát do změny paradigmatu, je nutná silná změna v myšlení. Víme třeba, jak to bylo ve fyzice, jak i největší autority nebyly schopny překročit rámec vlastního navykého myšlení. Davídek toto všechno velmi studoval, tohle byla oblast jeho zájmu; což se děs jakoukoliv změnou, s jakoukoliv inovací v lidstvu. Ještě náročnější je změna v biologii a v dějích o lidském chování. Když se jde do spirituální oblasti, tak tam je to nejzávažnější, protože tam hraje roli celkové nastavení lovce a to je háklivé.

Davídek měl spoustu literatury z polštiny a ruštiny. Měl, co mohl tehdy získat. Poláci překládali hodně meckého biologa, který se v podstatě zabýval duchovním vývojem lovce – Hoimar von Ditfurth. Já budu ještě mít nějakou jeho práci doma a možná i s Davídkovým zatrháváním. On knihy překládal a zpracovával. Zajímal se zvl. o autory, kteří měli komplexnější myšlení a zkušenosti – mohu uvést např. Stanislaw Lema (dodnes mám jeho *Summu technologiae*) nebo Teodora Parnického. Davídek nestudoval pro teoretické poznání, ale pro praxi. V dělení, umění i duchovní život – vše vcházelo do jeho kněžské a biskupské innosti.

V letech 1971-75 jsem pracoval v Bratislavě. Zde mne Davídek asi dvakrát, i několikrát navštívil, protože on tam docházel na Vysokou školu ekonomickou na postgraduální studium. Dělal práci na homeostatické řízení, demonstroval v oblasti ekonomického řízení za komunismu to, co chtěl uplatnit v Koinótés. Řídící princip je všude stejný. On byl první mi známý kněz, který věděl něco o kybernetice a funkci informace atd. Jak to začal (*Norbert*) Wiener formulací kybernetiky jako vědy o řízení ve strojích, lidech, v živých organismech i ve společnosti. Princip je stále týž. Někde se musí sbírat, zpracovávat informace a na základě toho řídit. Toto je aktuální dodneška.

Potom jsem se podle možností vzdělával sám. Před svěcením na jáhna si mě ještě zavolal Davídek a uložil mi ve dvou, nebo ve třech předmětech, co mám dostudovat a pak si to sám zkontrolovat, před kněžským svěcením. Já tím, že jsem byl zaměstnan mimo Brno, tak jsem měl možnost Davídkových seminářů navštívit snad dvacet, ale ono jich bylo mnohem víc. Těeba na výuku Hebrejštiny jsem se vůbec nedostal. To bylo v týdnu v Brně a já jsem pracoval v Tesle Rožnov. Tehdy, ze začátku, ještě byly pracovní soboty. Takže to si lovci nemohl dovolit. Tehdy bylo normální spojení osobákem z Rožnova do Brna, to trvalo přibližně šest hodin. Někdy jsem doháněl tím, že jsem dostal zápisy z těch seminářů, jichž jsem se nemohl zúčastnit.

Davídek měl zajímavou zkušenost, s níž se mi svěřil. Ráno silný ráj, třeba ruský a k tomu jenom obyčejný suchý rohlík. To nabudí mozek. Pak až za hodinu a pak si dát nějaké

³ Jedná se o publikaci: *Ogólne i psychologiczne zagadnienia innowacji*. Warszawa 1971, Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

jídlo, které je kaloricky vydatnější. On to znal z kriminálu a ze své praxe. V pátém prikázání zdrazoval, jak využíváš svůj mozek. To je diametrální rozdíl od toho, pokud se i dnes v pastorační práci zdrazuje jen péče o zdraví, zda si člověk neublíží apod. Je třeba ptát se především po tom, jak využíváš své schopnosti, svůj mozek; kdo z nás má být schopen lidem v tom poradit.

Jaký byl Váš vztah k Teilhardovi de Chardin a k evoluci?

Já bych řekl, jak je to teď, protože to vyžívá. Teilhard de Chardin to je cílová vize. Evoluci a parusii skutečně nevidím tak, jak to Davídek napsal do toho zakládajícího textu Koinotés: Stvoření se vyvíjí, stvoření se pohybuje k cíli a smysl toho pohybu, filosoficky, je dokonalost, celost, naplnění. Čili po filosofické stránce to spíše je k celosti, k naplnění lidí, lidstva. Po té teologické stránce, cílem je parusie, že to všechno dovrší Kristus. To je krásná vize, na druhé straně Davídek viděl, že musí dlatit ty klasické disciplíny. Vždycky říkal, že základem pro jaký pohyb lidský i toho působení nadpřirozeného bude vždycky biblistika. V biblistice se musí vytvořit základy. Lepším pochopením, co nám v podstatě říkají tyto prameny, se odpícháme k tomu, co máme dlatit. To dodnes dlatím, studuji to mj. z Hanse Künga, který spolupracuje s vynikajícími biblisty. Například v knize *Krédo – Apoštolské vyznání víry dnes?* znovu prozkoumává tradiční vyznání víry a ptá se, jak ho v současném rozvinutém poznání máme chápat dnes. Nejen on, ale i jiní začínají u židovské tradice i starozákonní a svým způsobem přes uží to, co probíhalo příliš primitivně. Přebírání modelu ecké filosofie, a už to byl třeba platonismus nebo aristotelismus, ale v podstatě ta vyznání víry byla dlatána na ecké bázi. A ono to tak nemusí být, protože jakmile se k esanství skutečně inkulturuje, dostane se do různých kultur, proto by tam mohl vstoupit jen na bázi ecké filosofie, nebo na bázi scholastiky?

Davídek nebyl mimo se svou vizí evoluce lidstva završené parusí, protože se souasně tvrdil držel na zemi. O evoluci dneska není pochyb – stačí poslouchat přednášky otce Marka Váchy. I spirituálně jsme se dostali do fáze dynamické. Lidstvo se nezastaví, už se nevrátí k nějakému statickému filosofickému modelu. Teilhard de Chardin sám prožil zhruba už od doby První světové války, že role Krista se neustále rozšiřuje, i když Ježíš prožil svůj lidský život v kultuře Svaté země a ve své tehdejší době. Teilhard de Chardin pochopil, že jestliže chceme dnešnímu lidstvu a dnešním lidem ukázat roli Krista na jejich úrovni, tak nemůžeme zůstat v dimenzích středověka, kde Ježíš žil ve svém pozemském životě. Ty dimenze musíme rozšířovat a Kristus musí růst do kosmického rozměru, a to je právě to, co o něm krásně píše Gustave Martelet v knize *Prorok Krista vždy v tšicho*.⁴ Ty nové dimenze Krista musí růst a musí být schopny postihnout všechno, do něho se pouští lidstvo i případně jiní inteligentní tvorové ve vesmíru.

Gustave Martelet uvedl, že jezuité, zvláště mladí, si mezi sebou rozšiřovali samizdaty Teilhardova „Božského prostředí“ a sám svíděl, že to pro něho byla tak obrovská změna, že ho to uvedlo do úplně jiného světa. Potom se s Teilhardem několikrát setkal. Krásně vysvětluje, jak ze všech těchto spisů, korespondence i svědectví lidí vyplývá jednota celého Teilhardova života. Jeho život stálého hledání v tšicho pravdy o Kristu a lidstvu je prorockým. Kdybychom zůstali jen u klasického esanství, tak se za chvíli se současným lidstvem naprosto rozejdeme. To je to, co Davídek taky plně chápal a říkal, že se stále musí jít do nového.

Šik třeba, na rozdíl od Václava Nolla, tady toto u Davídka zachytil a považoval za důležité, že člověk musí neustále studovat nové věci. „Dodatovávat se“, jak bychom to dneska nazvali. Zkuste zanedbat pět let, co se kolem vás děje, a myslet si, že se po čase i a se vším to

⁴ Martelet, Gustave: *Teilhard de Chardin, prorok Krista vždy v tšicho: primát Krista a transcendence člověka*. Olomouc, Roma, 2012.

bude jako před pti lety. To znamená, že se lov k octne kdesi v minulosti. P estane žít v aktuálním život .

Oslaveno bylo padesáté výro í úmrtí Teilharda, ili kone n se mu dostalo rehabilitace. Ta výše uvedená Marteletova kniha - publikace k padesátému výro í Teilhardova úmrtí, to byla veliká sláva, u toho byli kardinálové atd. Kniha nezakrývá ani slabosti Teilharda de Chardin. Jeden lov k samoz ejm nemohl všechno dopracovat a dod lat. Autor vysv tluje, jak obrovské to bylo dílo a samoz ejm tam z stávají mezery. Z stávají mezery a prostor pro práci dalších lidí, tak jako v každé jiné v d .

Když d lal (*Raniero*) Cantalamessa p ednášku o Kristu, pro papežský „ansámbl“, p ipomn l, že Teilhard de Chardin stál názorov na ramenou východních církevních otc , dvou eho - Naziánského a Nyssenského. A jejich christologie navazovala na Ireneje z Lyonu a na svatého Pavla, ale samoz ejm , jak jim, tak i jemu, se nepoda ilo všechno dát do souladu. Nicmén Cantalamessa ekl, že filosof – mu edník - Justin vytvo il christologii - Christos jako logos - která byla statická. Teilhard vytvo il první dynamickou - ne už jen - christologii, jako nauku, ale christogenezi. Desítky let se snažil zd raz ovat roli Krista v neustále se pohybujícím a rozvíjejícím se stvo ení, které odn kud n kam sp je. Dosud se k es anství spokojovalo se statickým pojetím role Kristovy; zm na tohoto pojetí je stále naléhav jší.

Jaké úkoly Vám Davídek p i sv cení dal?

Dostal jsem t i úkoly. Za nu od toho posledního. Zabývat se nerelativistickou etikou, nerelativistickou morálkou. On mi k tomu cht l dát n jaký text, který zrovna m l, který zrovna studoval, ale bohužel k tomu nedošlo. Já jsem ten text nikdy nedostal, ale t ch úvah na toto téma je dost. tu teologické texty a jinou literaturu, tak se s pojetím morálky setkávám, ale ekl bych, že to dneska p estalo být závažným problémem. Jist že relativismus je po ád velkým problémem. Ale ta otázka relativismu nestojí na bázi morálky. Myslet si, že studiem morálky, zabráním relativismu - to takhle už není.

Papež František nikde nehlásá morálku, naopak zd raz uje: „Dejme si pozor na to, co je nejpodstatn jší.“ Za n me od t ch v cí nejpodstatn jších a t mi není morálka. Tím je naše praxe a náš vztah k lidem. Toto v podstat Davídek taky hlásal. Protože Davídek m l jednu takovou zásadu, že pokud jde o budoucnost lidstva a práci církve, že se to má zam ovat na více v cí, ale nejd ležit jší je se zam it na lov ka. Je to riskantní, ale je to jediné spolehlivé, co vede k cíli. Proto taky t eba na obraze, který má Ludmila Javorová v obýváku (nevím, kdo tam Felixe namaloval), drží v ruce knihu s titulem *L'Avenir de l'homme*, **budoucnost lov ka**. Na m to p sobí jako klí . V podstat i Teilhard m l stejnou v d í ideu, která v n m byla. Že musím vniknout do lov ka, vniknout do dnešního lov ka. Co je dnešní lov k, jaký je a kam se pohybuje. Potom teprve je možné ú inn evangelizovat.

Myslet si, že dnešního lov ka dám na druhou kolej a nap ed ud lám dogmata, naše pravdy víry a to na n ho bude proudit jako děš ze shora, to je neú inné. Zde je ta nutná zm na paradigmatu. Myslím si, že Davídek, který byl sou asn praktický léka a znalý dalších obor , m l komplexní pohled na lov ka. Jakmile se pustil do kn žské praxe ve Št pánov , tak d lal i léka skou praxi. D lal n co podobného, jak to d lají jezuité, t eba i otec Jan Palacký jezuita, který je v Brn (slouží i ve východním ritu). Ten byl dlouho v Jižní Americe a tam p sobil mezi domorodci. On m l taky ud lanou medicínu a d tské léka ství; lé il d ti a lidé k n mu celý den s nimi chodili, on se s nimi poznal a potom ve er p išli na mši. Davídk v model byl podobný, ale komplexn jší - zvlášt o praxi v t žkých podmínkách kriminálu. Poznat lov ka d kladn a v d t, jací lidé jsou.

Prvním kněžským úkolem pro mne byla východní dogmatika - on to takto nazval. To neznamenal doslova jakousi východní dogmatiku, to znamenalo Teilhardovu nauku o víře a na tom pracuji stále. Taky se tě snažím, mám tady knihu Tomáše Špidlíka - *Spiritualita k esanského východu*. Když se podívám na to, co on tady říká, tak toho nejzávažnějšího si východní církve nebo naše eckokatolická církev absolutně vůbec nevšímá. To Špidlík jako jezuita šel do souvislostí a hledal. Dostal jsem se ke kapitole Apokatastáze nebo pojetí Bible. Tady má Špidlík fantastickou věc, která není ovšem rozpracovaná. Theofil, biskup z Antiochie ve druhém století, zahajuje jinou tradici, kterou převezmou Irenej, Klement Alexandrijský, Tertulián, Metod j z Olympu. Metod j nám líčí prvního člověka jako nárt budoucí dokonalosti. Zatímco západní teologie primitivně uílá, že prvotní člověk byl dokonalý a s prvotním hříchem na něho přišla smrt a z toho se pak odvíjí vykupitelské dílo Kristovo. V dávných dobách ještě neměl člověk dokonalost, byl sice stvořen k obrazu Božímu, ale měl ještě zapotřebí dojít podobnosti, ráj byl naplněn cestami mezi světem a nebem. Stejně pro Ireneje není dokonalost na počátku, nýbrž na konci. Člověk je jako dítě. Tady to je něco, co sahá tak daleko až do druhého století a vlastně úplně celá k esanská tradice stará dva tisíce let to nechala plavat a šla úplně slepým směrem, klidně ještě i ve dvacátém století.

Teilhard de Chardin byl prohlašován za heretika a to neprávem. Já samozřejmě nejsem školený (jako například Václav Ventura) v těchto prvních k esanských stoletích. Ono to je nakonec taky zbytečné. Důležitější jsou ty argumenty, že k esanství mělo od počátku myslitele, kteří věřili, že to má být úplně jinak. Jestliže dneska máme Teilharda de Chardin a další, kteří v tom pokračují, tak jsou na správné cestě a ty slepé vývojové větve musíme opustit. Nic jiného nezůstává.

Potom jsem dostal za úkol ekumenismus; s tím nemám potíže, ale bohužel jsem se k němu jaké hlubší spolupráci nedostal. Když jsem ještě učil na univerzitě v Ostravě, tak jsem třeba byl kamarád s biblistou Tomášem Novotným; on byl převodně adventista a skončil jako duchovní v eskobraterské církvi a je docent na univerzitě - učí biblistiku. Zrovna tak jsem byl v kontaktu s Mgr. Šilerem, on byl převodně husitský duchovní, manžel biskupky Šilerové, pak se rozvedli. Další husita učil na Ostravské univerzitě biblistiku pro děti, ale pak odešel. V oblasti biblistiky jsme také spolupracovali v K esanském institutu Ostrava s evangelíky, navštěvovali také stále přednášky odborníků z jiných církví a diskutují pak s nimi.

Člověk z toho, co dostal jako směrnicí, naplní to, co je aktuální a co je možné. Ale ten první úkol, ten pořád cítím jako nejdůležitější. Zjistil jsem, že někteří mladí kněží v exarchátu mají potíže s římskokatolíckými, jsou bráni jako druhou adí. Neexistují zásadní věrovné momenty, které jsou mnohem důležitější než vnější praxe, jako třeba se liší východní liturgie od západní.

Kdo všechno v dělení za socialismu o Vašem kněžství?

Samozřejmě manželka, protože to je přirozený základ. To nesmí být děláno bez ženy, pokud je to ženatý kněz, přirozeně předkládá tady tu první vazbu - jak jsem sám zjistil. Devět let jsem hledal ženu, která by byla schopna tyto podmínky splnit. Žena to věděla, dostal jsem povolení od Felixe Davidka, že mě může v neděli sloužit mši pro rodinu, takže i děti to věděly a to bylo všechno.

Mohl byste nám jak Vaše strategie, životní praxe?

Jak se modifikovala životní praxe, tak se modifikovaly strategie. Měl jsem povinnosti dost, dojížděl jsem do práce, stálo předem mnou doplnění studia, dcery měly v době mého kněžského sv. cení 17, 12 a 7 let... V těchto možnostech nastaly po pádu komunismu, inicioval jsem založení obanského sdružení K esanský institut v Ostravě, několik let jsem v něm

pracoval a souasn i u il náboženství, od roku 1996 začal fungovat eckokatolický exarchát v R a spolu s dalšími ženatými kn žími jsme zahájili p ípravu na začlen ní do této struktury; prakticky k tomu došlo po duchovních cvi eních (vedených o. Tomášem Špidlíkem, SJ) v říjnu 1997. V roce 1999 jsem pak zahájil postgraduální studium na TF UP Olomouc.

M nilo se fungování spole enství kolem Davídka i v souvislosti s Kobe ickým synodem?

Jasn že se zm nilo; v knize *Skrytá církev* je pom rn podrobn popsáno, co se na synodu událo, i že se celá struktura rozd lila. Dnes už je v podstat jasné, jak k tomu došlo. Jeden z biskup , který ještě den p ed synodem gratuloval Ludmile Javorové, pak velmi rychle zm nil názor... To je vysv tlitelné tak, že do toho zasáhl n kdo další, kdo byl v dané situaci v tší autoritou. Mohl to být s nejtší pravd podobností biskup Krátký, s menší biskup Provazník, mohla to být i malá vlivná skupinka. Obavy, strach z ejm p ed synodem ší ilo více lidí, ovšem spirituální a lidský krach postihl hlavn t i biskupy (Provazníka, Pojera, Dvo áka), kte í porušili tém vše, co se dalo. Byli o všem informováni, o všem v d li a nic na p edcházejících grémiích ne ekli, porušili také p ísahu... Viditelný lidský propad začal rozvrácením jednání synodu. Pokud by sami za sebe nesouhlasili, k tomu m li ádnou možnost, ale místo toho skandalizovali jednání (v tomto smyslu se vyjád il i biskup Stanislav Krátký v knize *K plnosti*). Dopis *Ad tres fratres*, který jim Davídek potom napsal, se m že zdát p íliš ostrý... Biskup Ji í Krpálek ho nepodepsal, asi si pln neuv domoval závažnost rozpadu. Ten dopis *Ad tres fratres* je dopis prorocký a pro budoucnost. Jak se bude snažit zlý duch jakékoliv zásadní zm ny v církvi naprosto zablokovat strachem, co se stane, co by se stalo, když uvolníme lidskou svobodu.

K emu tedy skute n na synodu došlo? Ke st etu t ch, kte í nejen nebyli schopni p íjmout zásadn jší zm nu v církvi, ale kte í ani nebyli schopni o ní uvažovat a necht li to ani dop át ostatním. Rozd lení se provalilo a Davídkovy další kroky nebyly druhou stranou p íjaty, propad lidský i spirituální a církevní pokračoval. Na to Davídek jako zodpov dný biskup musel postupn reagovat – a lidsky a spirituáln a církevn ho následovali ti, kte í mu d v ovali a cítili pot ebu zm n.

Jaký byl faktický dopad rozpadu spole enství Koinótés?

Fakticita se projevila - ono to vypadalo sice p edtím jako celek, ale ono to jako celek fungovalo jen do jisté míry. Lidé ovlivn ní zatvrdilými autoritami (neschopní zm ny) prost z stali po synodu ve starém modelu a Davídek ekl: „Bude se to ešit absencí.“ Jinak - od nás nedostanou žádné informace. Byli ponecháni ve vlastním od íznutí; to od íznutí bylo už kdesi p edtím, bylo latentní. Tam to fungovalo v jiném modelu, a jakmile p íšla jakási kauza, která by jen sm ũje k pot ebné vážné zm n , tak to prasklo.

Ti, kte í se odtrhli, ud lali další v tev skryté církve, která byla p í ítána k Davídkovi naprosto chybn . Paradox - jeden z „nejpravov rn jších“ - biskup Bed ich Provazník vysv til na biskupa ženatého kn ze Fridolína Zahradníka a sv cení ženatých biskup pokračoval dál. To by Davídek nikdy neud lal. Jestliže Davídek pozd ji vysv til na biskupa jediného starého Karla Chytila, který už m l t žce nemocnou manželku, tak ten musel podepsat, že už manželství nekonzumuje, a že to p íjímá jen pro p ípad, že by bylo pot eba n koho vysv tit.

Lidský propad dále pokračoval: Ji í Pojer po dev taosmdesátém v d l, že jakékoliv p ekážky svobody zmizely. Jestliže m l jiný názor, jak to bylo v t ch Kobe icích atd., pro nep íjel a ne ekl, jak to bylo. Pro to nepublikoval? Až v roce 2005, rok p ed svou smrtí Georg Pojer n co popíše. A nám to sem musí sd lit náhodný Švýcar, který absolutn nem že v d t o co šlo (viz *Zradené prorocstvo* - Koller, Küng, Križan Prešov 2011, s. 170 a dál). A ten potom sepíše, že na synodu byl výsledek jiný o p t hlas , a že tam byly n jaké pochybné

mrtvé duše a tak. Aby to bylo d v ryhodné, bylo to t eba ud lat zav asu a v konfrontaci s druhou stranou. Já jsem si to u Ludmily Javorové ov il, že Pojer u žádného s ítání hlas v bec nebyl. Podobn to vypadá v té naší biskupské konferenci. Oni sbírají o Davídkovi dodate n r zné pab rky, v etn informací z druhé, z t etí ruky, a hledají na n ho záminky. Tak se d lalo psychologické vyšet ení bez n ho. Dovedete si to p edstavit, že byste vydával n jaký posudek, bez toho aniž byste toho lov ka v bec m l p ed sebou? N jak byste ze své pam ti n co lovil a na to dal štempl a to považoval za n jaký posudek. N co podobného bohužel stále pokrač uje jen s mírnými obm nami – viz p ípad arcibiskupa Bezáka a jiné.

Lidský propad postihl i další dva nesmi itelné protivníky svobodného jednání synodu: biskupa Bed icha Provazníka a biskupa Josefa Dvo áka. K tomu si sta í dohledat nezávislé zdroje z literatury nebo reálná fakta. Dodnes snad n jakým zp sobem skrývají své pravdy i další protivníci jednání synodu – kéž by nás byli informovali, jak to bylo!

N kte í mi sd lili, že žádný rozkol nepocítli, nap . otec Šik.

Otec Šik je vzácný lov k, z ejm se soust edil na svoji práci, na svoje p sobení, a tím pádem ani nevcházel do takových spor . On za komunismu m l jednozna né p esv d ení: „Já rad ji nechci nikoho znát jménem. Kdyby m jednoho dne „estébáci“ dostali do kleští, nem žu nic íct, když nic neznám. M žou m trápit, jak cht jí, ale z ni eho nem že nic vylet t.“ On to svým zp sobem dodržoval i dál. On fungoval v tom, v em jako kn z funguje a nenarážel nikdy.

Já jsem taky rád, že jsem v t ch Kobe ících nebyl, protože já jsem lov k dosti emocionální, já bych se tam do nich pustil. Po pádu komunismu se Bé a Provazník p i jedné p íležitosti ke mn radostn hlásil, jenomže skute ný vztah i k dalším p átel m nadále p íliš nectil... Ani pozd ji si narušovatelé necht li p iznat, že jednali špatn . Jestliže proti n emu jsem a s n ím nesouhlasím, tak to ale neznamená, že se budu snažit zatlouct a zabít veškeré jednání. To je op t v podstat to, ím zlo vstupuje do starého zatvrdlého modelu. Po ád budou udržovat za každou cenu ten status quo a cokoliv nového budou chápat jako t žké narušení. Jsou ochotni tam, kde by sta ilo použít flintí ku, tam jsou schopni nasadit d lo. D lali tam takový binec, že tam nebylo možné vlastn se navzájem v bec slyšet a násilím p emlouvali lidi. Jak to Davídek vyjád il v tom *dopise Ad tres fratres* - ší ili strach. Místo toho, aby ší ili svobodu k rozhodování a nechali odeznít. Vy máte tyto argumenty, my máme tyto - aby se lidé mohli rozhodnout. Stejn je obdivuhodné, že p es jejich doslova teroristické p sobení, protože Davídek tam byl na biskupské úrovni sám (snad podporován ješt Janem Blahou), oni byli t i a n jak už museli obíhat ty lidi p edtím, tak to p esto po ád dopadlo padesát na padesát – to je obdivuhodné.

Na základ mých zkušeností má Ludmila (*Javorová*) takovou úrove spirituální a praktickou, jakou nem l ani Davídek. Davídek mi to potvrdil už brzy poté, jak jsem k n mu p íšel v roce 1964. On mi ekl: „Ludmila je svatá.“ Ono to stále platí, moje žena ji velmi dob e zná, stále se s ní stýkáme. A je až neuv íitelné, co všechno vytrp la a co všechno zvládne - není možné, aby toto bylo falešné. Ukazuje se, by v jediném lov ku, prorocky budoucnost. Protože to, co ud laly ty ženy na Dunaji (*p íjaly v roce 2002 kn žské sv cení*),⁵ to nebylo p íliš košér. Nedá se íct, že by to nem lo v bec žádný význam. Ale podstoupilo to dostate ný vývoj? Reaguje to na ur itou situaci, n co se v tom hýbe. Oni t eba cht li, aby je Ludmila n jakým zp sobem podporovala. Ona o tom informace má, ale ona do toho nebude sahat. Další vývoj ukáže, jakou to má hodnot - co to dává lidsky i duchovn – o jak významné zm ny, resp. inovace, jde.

⁵ *Sporné sv cení žen.* <http://www.getsemany.cz/node/435> staženo dne 15.9. 2016.

Výše jsem uvedl aspoň dotekem, jak se studovalo u Davídka. On sám každé poznání získával pro užití v praxi. V něm, umění i duchovní život – vše vcházelo do jeho kněžské a biskupské činnosti. V tomto komplexu byly zásadní jiné pracovní podložení; to nebylo tak, že si on vymyslel - vysvětlil ženu. Taky to nechtěl udělat sám. U papeže Františka známe krásný praktický přístup: „Než vám požehnám, tak vy se za mě pomodlete...“ Proč? Protože já do toho chci vtáhnout celou církev. Chci do toho vtáhnout ten celek, kterému já mohu sloužit. Já tomu nejsem nadřazený, já jsem ten, který tomu mám sloužit, a já tu musím být s Vámi. Biskup Felix před desítkami let chtěl, aby synod Božího lidu v Kobičicích reprezentoval celek Božího lidu a měl tam zastoupeny všechny složky. Je třeba říci, že tam byly i eholnice, které byly jednoznačně pro svatou ženu. To se všechno zamluje, o tom se nikde nemá mluvit. Určitě ne pro blahobyt Vojtychy Hasmadové... Ta tam byla taky. Ta to cítila moc dobře, protože chtěla u svých sester po druhém Vatikánu prosadit závazky koncilu. Taky je prosazovala mnohem víc, než se to prosazovalo v diecézích. Ženy bývají dalekší než muži a opravdovší, jdou do větší hloubky. To je taky antropologicky závažné, co se děje, když v církvi a v duchovním vývoji chybí lidská celost a ona opravdu stále velmi chybí. Po nástupu papeže Františka se mluvilo také o ženách ve funkcích v církvi. Zatím se nic moc nestalo. I kdyby se dostaly do funkcí, do kongregací atd., přesto jakmile nemají poslání duchovního pastýře, chybí v duchovním naplňování jedna polovina celost, neroste celost.

Proč má žena zpovídat muže? Ten tomu v tšinou nerozumí. Podobné je to s porozuměním složitosti problémů vyvstávajících v manželstvích a rodinách. Nakolik jsou skutečně schopni se s nimi potýkat celibátní kněží? Třeba i jiných otázek je plno a ony se neřešily (v tšinou dodnes). Davídek se je skutečně snažil ve své místní církvi řešit a diskutovat. Pokud jde o přebízení žen v církvi, v Kobičicích se o tom mělo obsáhle a s důkladnou přípravou jednat. Mělo se zjistit, jaký názor na to budou mít reprezentanti celku Božího lidu. Druhá věc bylo, co se z toho uskuteční. To bylo bráno jako zcela samostatné. Tím, že se proti samotnému jednání postavil až takový odpor (lze to vysvětlit lidsky?), tak to právě Felixe přimělo, že se rozhodl velmi rychle. Vzal na sebe to riziko. Mohlo to probíhat normálním vývojem. Nicméně je třeba říci, že snad nikdo na celém světě neměl takovou situaci jako on. Byl v zemi, kde byla církev naprosto utlačena „šroubem“ a ohrožená na život, kde ale také nemohly fungovat ty její byrokratické cenzurní a jiné struktury. On se dostal do zcela mimořádné situace a po dlouhé přípravě (její součástí bylo i 14 let trvajícího vyznání) slyšel a následoval vnuknutí a vedení Ducha svatého (tak mi odpověděl na můj dotaz, když jsem se ho ptal, co ho k tak závažnému rozhodnutí vedlo).

V jedné z teologických textů tohoto roku píše rumunský pastor, luterán, který prošel těžkým kriminálem a těžké vyšetřování rumunské Securitatis, že byl na pokraji smrti. Jolana Poláková, nebo kdo to rediguje, tam zveřejnila názor na to, jak mají křesťané reagovat ve státní situaci tímto světem, který se odklání, i s lidmi, kteří se od Boha vzdalují. On tam vyjadřuje něco takového, že nad tím zůstává rozum stát. Vzájemně a ti, kteří byli nejtvrdějším způsobem postihováni, pohybovali se na hranici smrti, ale když zemřel Stalin, tak se za ním modlili. Obdobně to bylo ve vztahu k Hitlerovi a jiným. Lidé, kteří prožili to nejhorší, tak začali chápat teprve ty dimenze duchovního boje. Že to bude ještě na úplně jiné rovině, než je naše obvyklá lidská představa. To je potěšující.

Vytvořila se kolem Vás nějaká skupina, které jste se vnovali?

Já jsem musel řešit manželství. To mi trvalo devět let, než jsem našel ženu, se kterou jsem mohl uskutečňovat i hříšnou kněžství. Vychovávali jsme starší dvě dcery, pak se narodila třetí. Měli jsme pěkný byt, tak jsme stavěli tento dům. Prakticky nejméně do konce komunismu jsem byl vytížený rodinou a to byly věci, se kterými Davídek počítal. Říkal, že jsou etapy v životě, kdy se člověk má nasazovat pro různé věci. Když udělal kněžství

ženatému, tak po ítal s tím, že se musí stabilizovat manželství, je pot ebná zvýšená pé e. V mém p ípad došlo ke sv cení po devíti letech manželství a ur il mi, abych se v noval studiu dogmatiky, ekumenismu a nerelativistické morálce. Zase jsem to nemohl uskute nit hned. Já jsem nem l kolem sebe skupinu lidí, já jsem p sobil jen tady v okolí, jak jsem mohl.

Po listopadu 89 jsme se scházeli, ta v tev, která reprezentovala Koinótés, nap . bratr Ludmily Javorové - Josef (*Javora*) – vynikající lov k (od n ho jsem dostával hodn podn t) a ada dalších (z našeho okolí zvlášt Jan Ullmann). Josef zem el v roce 2002 neš astným zp sobem na nesprávnou diagnózu. M l trombózu v noze a doktorka to hodnotila jako ostruhu a on zem el p i operaci. Když ho pochovával biskup Ljavinec v Brn - Židenicích, tak ekl: „Josef byl skute n prepodobný.“ Prepodobný, to je krásný východní termín, který vyjad uje podobnost Ježíšovi. Ljavinec to p i poh bu ekl, protože Josefa znal od konce šedesátých let.

Po pádu komunismu se nás scházelo asi 20, byla krátká p ednáška, modlitba, vým na zkušeností, diskuse. Byli mezi námi kn ží ženatí i celibátní v etn ehovník (dokud nebyli za azeni) a také ženy.

N kolikrát jsem musel m nit zam stnání a také absolvovat vstup do služby v exarchátu. Pak jsem osm rok jezdil do Olomouce na studium. Taky jsem p ednášel v Ostrav na kated e společenských v d VŠB TU, díky tomu, že jsem si ješt po roce 1968 ud lal sociologii s pedagogikou. Oficiáln jsme byli vzati do exarchátu až koncem roku 1997 a tam jsem sloužil jako kn z na r zných místech (Olomouc, Krom íž, Velehrad, Opava, Místek.). Te jezdím do Ostravy, když Ukrajinec z Ostravy odešel sloužit do Brna. Ono to všechno má své dimenze. To platí i pro celibátní, svobodné (*kn ze*) - p íkladem je František Slavík ek, který je o p t, o sedm let mladší než já. Jemu taky léta trvalo, než se dostal k misioná ství. On se hned po revoluci nep íhlásil ke kn žství, nebyl si jistý, co má d lat. M l zna né sympatie k fokolarin m, byl s nimi ve společnství ješt za komunismu v Bratislav , kde pracoval jako léka - internista. Pak se rozhodl, že se ke kn žství p íhlásí. Postupn se dostal do misíí v Africe. Cítí dodnes vd nost k Davídkovi, kdyby ho nebylo, tak by dnes nebyl kn zem.

Napl uje se jeden z názor Davídkových, že pro sou asnou dobu a budoucnost církve, je t eba po ítat s tím, že v církvi angažovaní k es ané budou pracovat svobodn v r zných situacích, v r zných životních fázích, podle svých podmínek, i ženatí a vdané. Podle toho jak jsou schopni, jaké mají svoje dary. Rozhodující nebude p ehnan byrokratický p ístup. Ten spíše vedl také k tomu, že se sebev tší ostudy ne ešily - p ípady, kdy se celibátní kn ží tahali s ženskými, „rozfofrovali“ peníze, zneužívali d ti, nemluv o pití aj. V t chto závažných p ípadech ned lala mnohá biskupství nic, zodpov dní si hráli na mrtvé brouky. Toto byl správný po ádek? To bylo podle církevního práva? Skute nosti nasv d ují tomu, že to bude muset fungovat jiným zp sobem. Setkal jsem se s adou sv dectví, zejména to byli zkušené jezuité – (*Ludvík*) Armbruster a jiní upozor ují na to, že se to bude muset od základ zm nit. Dokladem m že být p íklad profesora Josefa Svobody, který cht l být p vodn kn zem. Byl zav ený od komunist , pak se oženil a emigroval, ale žena se s ním rozvedla, protože nebyla ochotna s ním žít v Kanad a vrátila se sem. On byl mezi domorodci na severu Kanady, s otci ehovníky, kte í p sobili u Inuit . Tam se snažili získat u Eskymák místní kn ze, kte í by byli ženatí, ale hierarchie se postavila proti a proto místní misie vymírá. Naproti tomu anglikánská církev nemá problém s celibátem a svou misíí piln rozvíjí (jde o realitu popsanou v knize Josef Svoboda: *T i inkarnace*). Armbruster íká, že by se rád dožil skute né inkulturace, aby v ící mohli žít své k es anství podle své kultury, aby jim nebylo diktováno jediné pojetí z Vatikánu, což je nefunk ní a neefektivní (prakticky to zná z Japonska).

Z stal jste za socialismu v kontaktu s oficiální církví?

To jsem zůstal. Z hlediska bezpečnosti jsem chodil méně do kostela. To Davídek řekl jasně. Zejména, když jsem se dostal na umístění do Tesly Rožnov, tam jsem prakticky do kostela nechodil. Když jsem při studiu na technice chodil po brněnských kostelech, tak Brno je velké a my jsme i výuku měli roztroušenou na několik místech. Elektrofakulta ještě neměla svoje dostatečné prostory, takže v Brně jsem se pohyboval jako ta jehla v kupce sena. Jenže když jsem se potom ocitl v Rožnově, tak tam je jediný kostel. Jakmile bych tam začal chodit do kostela, okamžitě bych byl v hledáčku StB a „bezpečná“ v Tesle Rožnov. V Rožnově jsem se stýkal s jedním inženýrem, adeptem kněžství (byl u salesiánů) a chodil jsem k jednomu knězi, který neměl státní souhlas; stýkal jsem se také s několika věřícími kamarády, normálně jsme komunikovali i o víře, ale nesměl jsem dávat najevo, že chodím do kostela, nebo něco hlubšího. Já jsem už byl u Davídka a ta bezpečnost tam platila. Každý, kdo byl připravován ke kněžství, musel dávat bacha. Dokud jsme nebyli kněží, tak jsme dostávali nejsvětější svátost s sebou - mohl jsem denně přijímat Pána. V podstatě musel jsem se omezit chození po náboženských akcích. Nijak to nevadilo, abych byl normálně s lidmi.

Zmínil jste setkání s biskupem Skoupým, jak to proběhlo?

To bylo ještě za hlubokého komunismu. Já mám dojem, že byl tehdy v Žernovce u sester. Václav (Noll) ho znal ze semináře jako biskupa, u kterého měl být kněz a mohl tam pozvat, abych ho poznal. My jsme tam s ním seděli na jaké párky a pár slovíček promluvili. Skoupého postoje jsem si všiml z jedné drobnosti, která je až srandovní, ale ona to úplně legrace není. On se úplně zarazil, že před tím, než jsme ty párky seděli, že se nepomodlil. Pan biskup se zapomněl pomodlit před jídlem, tak to je to důležité. Já jako kněz, když te lidem naslouchám ve svátosti smíření, tak bych u nich roztržitost v modlitbě je stále jeden z hlavních problémů. Náš mozek má kapacitu desetkrát, ne-li stokrát větší, než jsou ty běžné problémy, které řešíme, ani po úvaze se v něm nic pohybuje. Proto musím počítat s tím, že nikdy nebudu absolutně soustředěný, ale to snad není hlavní problém – ukazuje to spíše na dosavadní nereálné pastorační vedení. Papež František zdůrazňuje, abychom rozlišovali podstatné od nepodstatných věcí. Strukturujme, co je zásadnější ve víře a co je méně zásadní. Jinak se nepohneme ani o kousek dál, protože pokud to budeme počítat míchat do tohohle „galimatyáše“, ve kterém u věřících katolíků počítá rozhoduje, jestli je roztržitý v modlitbě nebo ne... Především klíčové máli v podstatě jako modlitbu i pozdrav – *Pane, pane!* To byla dvě slovíčka, podobná jsou i v Otčenáši – *pane, pane, království tvé* – v podstatě to měl Davídek jako heslo v textu ustavujícím Koinotés. Ježíš se v Getsemanské zahradě modlil v podstatě jedinou prosbou Otčenáše. Jak dlouho mu trvalo, aby tu vložil Otcovu přijal jako lov k... Je potěšující, že lidé modlit se skutkem, vinně, plněním povinností, studiem a radou zpodobí, nejen dlouhými modlitbami. Nic proti tomu, když je někdo, komu to dává dobře (a nic tím nezanedbává) – ostatně Korunka k Božímu milosrdenství je už značně kratší než klasický řehňec a i Benedikt XVI. upozoroval na velkou rozdílnost lidí ve vztahu k délce modlitby.

Jakým způsobem Davídek oslovoval nové lidi?

Davídek dokázal překonávat rozdíly tím, že byl všestranně rozvinutou osobností v každém oboru. On byl lov k, který stále studoval a rozvíjel se a to v době komunismu, kdy literaturu šáhl přes Sovětskou knihu, z Polska a já nevím jak. Přes Sovětskou knihu se např. dal sehnat Teilhard de Chardin. Rusové ho vydávali dříve, než vyšel u nás. Rusy to zajímalo, i minimálně jejich inteligence to nějak prosadila. Davídek sám chtěl být misionářem, proto si dával medicínu, proto se rozešel se Skoupým, který něco takového nechtěl, a nebyl sám. Tam byla celá řada mladých kněží, kteří chtěli dělat něco podobného, jako třeba P. (Bohuslav)

Burian. Ti si uv domovali, že trend biskup nevede do budoucna, tak za ali bez souhlasu biskup studovat na univerzit a vytvá et si širší základnu, aby se k lidem dostali.

A proto m l Davídek tu možnost, že když k n mu kdokoliv s ímkoliv došel, tak on byl skute n schopen se tomu lov ku pln v novat, a to byl kdokoliv. Cht l bych vid t, jak by dneska kardinál Duka p íjal nejprostšího lov ka a v noval se mu opravdov . Nedávno byl na pastora ní návšt v v jedné komunit a podle jeho p ání m l p ipraven ob d zvláš sám se svým pobo níkem. Zkušenosti jsou r zné; Duka byl taky n jakou dobu v kriminále, ale jak vid t, tak si vytvo il jiný zp sob života, ale Davídek ne, on si skute n vážil i zdánliv nejoby ejn jšího lov ka – a podle toho ho p íjmal.

Davídek net ídil lidi, v jakém jsou postavení. Pocházel z Chrlic, z vesnice a další jeho obor, už od d tství, byla etnografie. Vlastn si všímal všeho, co lov k vytvá í a k emu má lov k vztah, a to vid l jako závažnou v c. Když jsem studoval (1999-2007) na teologické fakult , tak jsem vid l, že ta fakulta s ostatními fakultami prakticky nesouvisí. Jaké je to chápání univerzity? Ti co mají mezi lidem p sobit, ti co ho mají spirituáln ovlivnit, tak ti by m li být nejuniverzáln jší, ale oni nejsou, oni jsou naopak vedeni do jakéhosi ghetta. Podívejte se na internetu na témata licenciátních a doktorských prací. Myslím si, že transformace teologických fakult je stále aktuáln jší.

Jak vid l Davídek farnosti? Jako pekulární farnosti – pár let poté, co se dostal z kriminálu. Davídek se ve své lokální církvi snažil vytvo it okruhy pekulárních, ili personálních farností, které odpovídají sférám inností místní, lokální církve ve dvaceti sedmi navrhovaných celcích. On dal každému na výb r. „Uplat uj se tam, kde cítíš, a jsi kn z, nebo nekn z, ale chceš p sobit v naší místní církvi.“ Existoval ídící okruh: Pojer, Špiner, kte í spolupracovali s Davídkem a jezdili do ciziny, okruh pastora ce hierarchie, služba kn žím. Dále okruh v nující se odpadlým i vyho elým kn žím... Koho dnes zajímají odpadlí, i ženatí kn ží? Dál anonymní k es ané. Dále umírající... Ji í Krpálek m l mimo ádný dar pastora ce umírajících lidí... Dále rodiny jako celek, dnes se tím kn ží nezabývají, i když máme rodinná centra na biskupstvích. I proto cht l Davídek ženaté kn ze, protože íkal, že žádný kn z nebo biskup nem že vstoupit do rodiny p ímo. Kdo mu m že dodat informace o tom, jak rodina funguje a co se tam d je? Dodnes se n co takového nevnímá a v eckokatolické církvi se stále uplat uje p edevším historický model a ur itá odd lenost od ímskokatolické církve (!) a je problematické, zda zkušenosti ženatých kn ží v bec mohou n jak p esáhnout do pastora ní praxe. Dál vysokoškolská mládež. Také armáda, policie. Dále bojovní ateisté. To, co je mu vytykáno, je, že hrál ur itou hru s StB, pro ? On v d l, že i v StB jsou skupiny, on vyhodnocoval situaci, a se kterými se dalo n co d lat, tak s t mi hrál n jakou hru. On v d l, že to není monolitický celek, že tam jsou n kte í, se kterými se dá n co d lat. N kte í, kte í byli slušn jší, tak se s nimi dalo ur itým zp sobem p ežit. Dál, kdo se dnes zabývá pastora cí v dc ? Je t eba p iznat, že školství a pedagog m se i dnes ur itá pozornost v nuje (bohužel nedostate ná). Doškolování kléru Davídek považoval za trvalý a zásadní úkol. Ob as se i dnes na biskupství pro kn ze koná p ednáška, ale frekvence akcí a návšt vnost je malá. Chodím na d kanské porady, na této úrovni nic takového neexistuje. Jeden mladý kn z, m j kamarád, co ud lal licenciát, íká: „Dneska se zdravotní sestry stále vzd lávají, ale kn ží nic.“ To se jednou za m síc sejdeme na d kanské porad , tam se proberou více mén administrativní záležitosti, pak si dáme ob d a tím to kon í. Dále Davídek prosazoval pastora ci rozvedených, ekumenismus vnit ní a vn jší, pastora ci eholí a kongregací. Vyzýval i k pastora ci v z a k misiím... On m l dvacet sedm okruh personálních farností. Bylo by zajímavé zjistit v našich diecézích na kolik a jaké okruhy pastora ce se dnes (desítky let po Davídkovi) zam ují.

Jaký je Váš názor na Davídka?

Bylo o něm už řečeno dost a je třeba říci další. Byl to člověk plně kulturní, s komplexními zájmy. Dotvářelo ho utrpení: nemoci v dětství a pak tíha kriminálu. Rozhodl se pro kněžství a to zásadně; stále usiloval naplnit jako Abrahám to, k čemu ho Bůh volá, stále se vydával na cestu. Snad mu chyběl spontánnější pocit lásky ze strany rodičů – jakoby to stále v životě hledal.

Neexistuje člověk, který se nedopustil chyb. On to moc dobře věděl a taky to jednoznačně říkal: „A budu dělat cokoli, udělám chyby, ale chyby je třeba přijmout a opravit.“ On dělal chyby, protože byl stále v akci, v pohybu. Kdo nic nedělá, nic nekazí – kazí všechno. Dost tvrdý byl na porušování pravidel bezpochybnosti, ale to byla nezbytnost. Více mi vadila určitá tvrdost vůči ostatním třeba v obřestvování na cestách – sám byl zvyklý na tuhý režim, který druhým nesvědilo. Vím také o případech, kdy podcenil praktické zkušenosti a rady druhých. Ale čím dál víc zjišťuji, že v celkovém hodnocení mělo to, co je nejdůležitější - vektor komplexního aktuálního pohybu a přítomně směřoval do budoucna, předstihl dobu. Žádoucí pohyb církve předstihl více než o padesát let, takže je pořád v našich podmínkách nechápan. Je to srovnatelné třeba s pohybem, který chce v církvi vyvolat papež František. Ten vychází z něčeho jiného, ze zkušeností z řádu, z jezuitské spirituality a z pastorační praxe v těžce postižené společnosti latinskoamerické. On má opravdu lásku k lidem a tato u Davídka dosahovala mimořádných rozměrů. Felixe hodnotím skutečně jako nesmírně přínosného člověka i pro sebe osobně a to natolik, že je stále pro mě problém vrátit se třeba k těm nárokům, které mělo na život kněze. To znamená žádné pasivní zpovídi - nehodnotit že jednou za měsíc zajdu ke svátosti smíření, ale především řídit, kontrolovat to, co dělám, jak bojuji s hlavní chybou, jak žiji s lidstvem, jaký mám vztah k lidskému vývoji a k tomu parusiálnímu - láska k Bohu, k lidem nebo spíše naopak – počinaje k lidem a konče k Bohu.

Zaráží, když dodnes občas říkám, že nejvážším hříchem je sebeláska, to je zavádějící. Nejvážším hříchem je sobectví, ale přece lásku nemůžu obracet v něco negativního. Sebeláska u Davídka byla opravdová láska k sobě, to znamená, že jsem k sobě náročnější, že pracuji se svými hříchy, hlavně se svým mozkiem. Těbou u pátého prikázání zjistit nejen co děláš s tělem, ale co děláš s mozkiem. Jak jsi využil ty svoje hříchy, tu svoji kapacitu, jestli jsi to nenechal někde ležet ladem a nebyl pohodlný atd. Získaná sebeláska je opravdová náročnost na sebe a využití toho, co děláš mám. To, k čemu nás Davídek vedl, jsou pořád nároky, kterým není schopna dostát většina z duchovních...

Jedu zrovna zítra na Velehrad, je tam setkání kněží a jáhnů. Těbou první přednášku bude mít syn Josefa Javory – otec Marcel Javora. Vybírají se různá témata, ale celému programu chybí zásadní strategie. Já tam jedu kvůli tomu, abych se s kolegy kněžími a jáhny setkal, ve kterých si povykládal, ale jinak je to pořád bez výrazného směřování do budoucna. Jsou připravena témata: Předávání víry a charisma víry, duchovní správce nebo otec, situace rodiny, dopad první světové války (to bude mít například doc. Balík z Brna) a jiné. Snažili se naplnit vše, ale to nejpodstatnější pro kněze - to mi tam chybí. Postihuje to právě principiální výraz Davídkovy - *vektor pohybu*. Vektor pohybu demonstruje směr pohybu v mnohorozměrném prostoru. My už ani nejsme schopni ho znázornit, my jsme ho schopni znázornit maximálně v třírozměrném prostoru. Stále zjišťuji v církvi hojně spokojování se pouze se skalárem pohybu (bez určení směru), nepojetím s více dimenzemi a neřízeným až taktickým pohybem s převahou zastaralého, omezeného chápání kněžství. Davídek se často ptal po tom, co přispívá do světové dimenze; vyhodnocuje a aplikuje naše církve to, co ten světový rozměr opravdu má a co by nás uvádělo do opravdového pohybu?

Jaký je Váš názor na sv. cenní žen?

Podobný jako vyslovil Richard Rohr. Ten byl před x lety v Praze i u evangelík (já mám ten text schovaný, v jednom evangelickém časopise, teď nevím, jak se jmenuje). Naši

evangelíci mu položili otázku, kdy bude žena knzem v katolické církvi. Richard Rohr se zasmál a řekl: „Bude to, ale bude to trvat asi sto let.“ V této problematice totiž skutečně, tak jak to v té své expertize udělal biskup (*Stanislav*) Krátký, tam žádná biblická ani teologická předekážka není. To jsou uměle vytvořené předekážky. Co to znamená představovat u oltáře Krista? Kristus předšel vykoupit jen muže? Samozřejmě se nemohl narodit jako hermafrodit, ale co je dále ležet jší, ve své psychice a ve své celosti měl plně obsažený model muže i ženy. Po všech stránkách on byl naprosto docelený člověk. Měli argumentovat tím, že to, na co se dívám, není v případě ženy totéž, jako bych se díval na Krista, je opravdu nebiblický zkrat. To je zkrat, jako kdyby fyzik nebo matematik tápali v úplně zásadních věcech. Lidský vývoj pokračuje a stále více je vidět, že ženy v obecně za muži nezaostávají – spíše naopak. Otázka, jestli k tomu dojde dříve, než za sto let (Rohr o tom mluvil v devadesátých letech, tak to už bude dvacet let), takže bychom očekali ještě osmdesát let. Možná to bude o trochu dříve. Nebrat tento propad církve vážně znamená nebrat vážně celkový a zvláště spirituální vývoj lidstva.

Mimochodem stačí sledovat aspoň trochu, co se děje v Rakousku. Kněží (i eholníci) z Faráské iniciativy (je jich několik stovek) mají jednoznačně v programu několik bodů, včetně toho, že kněz může být jak člověk svobodný, tak i ženatý, také jenom na určitou dobu. To přesně chápal Davídek, ten už toto říkal, že člověk může být vybavený jenom na určitou dobu, což asi biblické doby a podmínky klesly a ztratily se - a že žena to může vykonávat taky. V podstatě už se to objevilo kolem II. vatikánského koncilu a bylo to zabrzděno. Mimochodem víme dobře, že i (*Josef*) Zvěřina na přednáškách hovořil o kněžství ženy. Jakmile zjistil, že to jaksi není žádoucí navenek, tak to utnul a nechtěl už o tom dále mluvit. Je správné, že to co jsem cítil jako závažné, tak jakmile zjistím, že z věškeru to jaksi není úplně to pravé o echové, tak s tím přestanu? Těch, kteří nepřestali je méně, ale ti táhnou vývoj v lidstvu i v církvi.

Davídek, když četl tu knihu *Skrytá církev*, tak objevíte, že se rozhodl, že tím chlapem v těch vatikánských strukturách i v těch národních, v kuriích atd., jim to bude trvat tak šíleně dlouho, že oni se k tomu nebudou moci žádným způsobem dostat. Proto se rozhodl, proto vzal na sebe (ale po nerozhodném hlasování lidu Božího za „nejtější kanonády“ odporce) toto velké riziko. V podstatě to udělal za pět minut dvanáct, jak říkal, protože to bylo ještě pár roků po II. vatikánském koncilu, kdy diskuse ještě běžely. Někdy v té době nám Davídek na jednom semináři řekl, že Pavel VI. už je naprosto ovládnut technokraty, kteří jsou kolem něho. Protože to je jasné, to je sociologická záležitost. I když daný člověk je nevím jak svatý, tak ho to okolí zvládne. Jan XXIII. bude prohlášen za svatého. V dvoudílném filmu o něm za ním předšel nějaký kamarád, představený řádu a cosi potřeboval. Jan XXIII jen spráskl ruce a řekl mu: „Já jsem jenom papež.“ Řekl to velmi správně. Papež nestačí na tu léty (i staletími!) přebujelou mašinerii, která ho obklopuje. Mimochodem otázkou je, jak dopadne úsilí papeže Františka o změnu, protože odpor se zvedá stále a stále větší. I u nás v řadách kněží jsou takoví, kteří ho prohlašují za heretika a normálně to hlásají a nic se neděje, nereaguje se na to. To jsou zajímavá pravidla. Pravidla pro ty zpátečníky, ti si mohou dovolovat cokoli a člověk, který to chce táhnout dopředu, tak toho se „kvůli předku“ klepne po hlavě. Takže to jsme se dostali velmi daleko od prvotního klesání, protože Pavel mohl klidně Petrovi říct: „Ty nejednáš správně, ty nic hlásáš, a ve skutečnosti jednáš úplně jinak.“ A Petr to vzal a musel to vzít a dokonce se Pavel prosadil před konzervátory židovských předpisů. Je to sice v opačném gardu, ale tím spíše by se mělo poctivě argumentovat a podle toho rozhodovat a jednat na všech úrovních.

Byl jste někdy sledován, vyslýchán, konfrontován StB?

Já jsem nebyl v hledáčku StB. Tu hlavní dobu, kdy se to nejvíce rozjíždělo, tak to už jsem byl mimo Brno. Když jsem navštívoval semináře atd., tak jsem dojížděl vlakem nebo

autobusem. Jednou jsem byl v Chrlicích autem, ale zaparkoval jsem ho daleko od bydliště Davídkova. Když jsem odcházel, tak jsem si všiml, že mě někdo sleduje. Šel jsem rychle a potom odjel několik set metrů bez světel a tak mne asi nestačí zaznamenat. S tajnou policií jsem se dostal do styku jedině tehdy, když jsem pracoval v Bratislavě a dostal jsem se na cestu do Německa. Tam jsem se přes známého setkal s chlapem, který mě něco společného se slovenskou opozicí, nebo s tím. Pak za mnou přišli do zaměstnání tajně a asi dvakrát jsem se s nimi bavil, to ale vůbec nebylo v souvislosti se skrytou církví.

Měl jste za minulého režimu strach?

Nebezpečí jsem cítil, ale strach jsem příliš neměl. Davídek mne ze začátku několik let vedl. Pak když se společně rozšířilo, tak mne navrhl Josefu Javorovi. On mi tehdy řekl krásnou větu: „Josef Javora sice nemá vystudovanou žádnou vysokou školu, ale klidně se mu svěř, protože on má univerzitu praxe.“ První věc byla u Davídka vždycky bezpečnost. První věc, na kterou se ptal, když jsme se setkali: „Co je v tvém okolí nového? Nejistil jsi, že se někdo dotazuje, sleduje? Není někdo nebezpečného v tvém okolí?“ To bylo vždy na prvním místě, nevím, kdo druhý to dokázal tak dobře sledovat. Některé lidi si to osvojili a někteří ne a pak to podle toho dopadlo. Viz u těch odtržených třeba v Bratislavě – Coufal. On když se dostal do ciziny, tak si hrál na opata nebo klidně mluvil ve Vatikánu atd. Davídek dávno věděl, že ve Vatikánu jsou agenti, že se tam nebude nic posílat. Vždy se manipulace v církevních kruzích ukazuje jako kritické dodnes. Lidé jsou rozdílní, někteří bezpečnost dodržují někteří ne. Nebyl to zdaleka jen Coufal, synovec od Tomáše Špidlíka byl zavražděn taky po návštěvě ciziny...

Měl jste nějaké kontakty v zahraničí v době komunismu?

Já jsem se tam dostal až po roce šedesát osm. To vlastně tehdy byly takové výjezdy na „stodolarovku“, kdo dostal devizový příslib, tak mohl vyjet. Já jsem vyjel do Vídně, spojil jsem se s Petrem Blahou, který byl ve Švýcarsku - bratr Honzy Blahy, a velký spolupracovník Franty Mikeše. Zajel jsem za ním do Švýcarska, ale zjistil jsem, že odloučenost dělá svoje... Už tehdy jak jsem tam byl v roce šedesát devět, tak se zabýval nějakou transcendentální meditací a kdoví čím. Techtěl v Ředlatě nějakou přednášku, ale zjistil, že tady není dostatek zájmu, tak od toho úplně ustoupil. Pár lidí, kteří jsme mu naslouchali, jsme se shodli, že se dostal do naprosté izolace. Ukazuje to, že ti lidé, co se dostanou do emigrace, pokud nemají nějaké společné, tak se naprosto „vypaří“. To mi ozřejmuje i raději blíže nekomentovaný propad Jiřího Pojera, že nejen bývalý biskup Pojer takhle dopadl, ale i kněz Petr Blaha, kterému nikdo v něm nepokážel, a který si dělal všechno podle svého. Který nebyl žádným „zrazeným poslem“, ale taky vyšuměl a vyhořel. Kromě něčeho jsem v době komunismu neměl v zahraničí jiné kontakty.

Jak často jste se s Davídkem setkával?

Ty první roky ze začátku zhruba jednou měsíčně. Dostal jsem několik knih a někdy jsem to za ten měsíc nestačil nastudovat. Nejvíce mě udivovalo, že mi dával takové věci... Lovík by řekl nějaké teologické učebnice, ale on mi dal třeba vznik islámu. Od odborníka na islám sepsané knihy - jak vznikl, jak se to formovalo. Čili jaký měl Davídek zájem na tom, aby Lovík pronikl do historických, kulturních a náboženských souvislostí a orientoval se v nich. Já jsem si říkal, pro já, jako budoucí kněz, mám toto studovat? Těžko jsem to překousával. Totéž knihy z kulturního okruhu, to nebyla jen teologická literatura. On se tím snažil o široké pojetí celkové kultury a lidstva, stejně jako i jeho vzor Teilhard de Chardin. Na

semináře jsem jezdil, jak jsem mohl. Zúčastnil jsem se spíše dvou než tí desítek seminářů. Teba i semináře v Kobeicích, ale na tom synodu jsem nebyl. V Brně se často semináře konaly v rodinném domě, kde bydlely i sestry. V tšinou to bylo v prvním poschodí u Javorů, někdy u Hořáků ve druhém poschodí, někdy v bytě dole. Teba se sedělo v místnosti podél zdi, plná místnost lidí, Davídek přednášel a po hodině se zhaslo, vyvětralo se, aby se dalo dýchat. Během vtrání muselo být ticho. Po skonění se odcházelo po jednom, ale to je všechno popsáno. Na seminářích v bytě nás bylo kolem dvaceti, na seminářích v Kobeicích bylo třeba pět až čtyřicet lidí.

Zmínil jste se, že jste znal ostatní aktéry ze skryté církve, setkávali jste se?

Ze začátku ano, když jsem byl v Brně a dokonce jsem školou, pak jsem tam byl ještě před rokem v roce 1966 na katedře Vojenské akademie /VAAZ/ na vojnu. Tehdy jsem tam s lidmi dost udržoval kontakty, s Jožkou Blahou, Maenkou Javorovou, Lidkou Adámkovou, Janou a Jožou Hořákovými. I pak, když jsem hledal partnerku a navštívovali jsme manželské páry ze skryté církve. Pšli jsme k nim na návštěvu a přátelsky si vykládali a snažili se dobrat řešení naší situace. Jásem už to takové nebylo, protože jsem pracoval napřed v Rožnově a pak v Bratislavě (i tam mne někdy navštívil Davídek – viz výše).

Po svatbě a předest hování se do Frýdlantu nad Ostravicí jsme i s ženou měli zhruba od poloviny osmdesátých let kontakt s rodinami kněží Jana Ullmanna a Antonína Hořáka.

Jak vnímáte proces přijetí skryté církve a její roli v dnešním světě?

Okolnosti nejsou stejné, ale pokud jde o tu vizi toho, kam by se měla církev ubírat, tak se toho mnoho nového neudálo. Spíš bych řekl, že velmi málo a u nás prakticky nic. Naši hierarchové reagují na situaci ve Vatikánu zajímavě – mají rádi poklid; pokud je tam pohyb a změna, tak reagují velmi zdrženlivě. Davídek říkal, že ta kurie je tak zatvrdlý systém, zbyrokratizovaný, že by papež po nástupu musel do dvou, tříměsíčně kompletně všechny vyměnit, jinak se dostane do vleku starého systému a bude jím převalčován. On měl taky perfektně vyhodnocenou dobu, kdy byl Pavel VI. ovládnut technokraty ze svého okolí. Proto také říkal: „Odmítám poslouchat technokraty, kteří chtějí zlikvidovat moji lokální církev.“

Církvi jsme byli přítomni, řekl bych, možná náhodou - i ti ženatí kněží. Zdislava - manželka od Jirky Kvapila - promluvila s papežem před návštěvou v Olomouci snad pár slov, jak nesla dary k papežské mši. Když s námi Graubner, už jako arcibiskup, se těmi kněžími (Karel Pražák, Jan Ullmann a já) v roce 1992 tři hodiny mluvil, tak se to týkalo zabránění pojetí kněžství (jestli se modlíme breviář atd.) a našich dotazů, jak budeme zařazeni do církve. Ani tehdy, ani nikdy poté ho vůbec nezajímalo, jak fungovala skrytá církev. Co se tam dělo, k tomu jsme nepřipraveni, a co mluvíme dál. Naše hierarchie to nezajímalo a dosud nezajímá, protože oni mají svoji představu. Položíme-li si otázky, jak je přijímán kurz papeže Františka v naší církvi, tak myslím, že velmi kladně ho přijímá jen pár procent těch, kteří určují kurs. Ili u nás přetrvává až sebevražedná setrvanost typu „jen ať se nám nic moc nezmení“.

Samozřejmě naše biskupská konference formálně vzala Honzu Blahu jako biskupa, nevím, ale zda se vůbec zúčastnil jejich sezení. Na jeho pohřbu biskup (Vojtěch) Církle říkal, jak Janu Blahovi předleželo na srdci to společenství skryté církve. Není to tak, pravda je jiná. S Honzou jsem hovořil ke konci roku 2006 na začátku adventu, kdy byl úplně v pořádku, zdravý. Sloužil jako pomocný kněz v Brně na Křenové, a když jsem od něho chtěl zjistit, jaký měl Davídek názor na církev atd., odpověděl, že tím se on nezabýval a nezabývá.

lov k si potom udělává svůj názor, složí si tu mozaiku. Musel jsem se bohužel až usmívat tomu, co na pohřbu biskupa Blahy řekl pan biskup Církle - vždy to muselo být úplně jinak. Jestli se s ním Blaha o něm bavil, tak to bylo naprosto povrchní a něeho se to nemohlo

dotýkat (Blahu zajímaly především vlastní fantastické představy o prelaturě, stále něco čekal od papeže). Ili oni nikde nešli do hloubky a nikde nechtěli zjišťovat fakta. To je jasné. Oni to chtěli odříznout, a se nám tu do církve nic nového netlačí, a se nám nic nového neděje, a jsme hezky v klidu. Ale společenství Božího lidu - církve je na cestě, má orientovat pohyb lidstva a ne za ním zaostávat.

Jedinou v této roli skryté církve v dnešním světě: To, co bylo prožito, to je v rukou Božích a navazuje se na to v současnosti zvl. v Rakousku, Německu i jinde. Potřebujeme nového v církvi (třebas i ve skryté podobě) s vývojem světa stále poroste.

Jak hodnotíte vývoj po roce 1989?

Někdy jsem přemýšlel nad tím, jak by se na to díval Davídek. Protože on se sem, tam zmínil o politice kolem roku osmašedesátého, kdy se doela dostal Smrkovský; toho a jiné Davídek neuznával. Neuznával ty jakoby zmíněné, a že by to bylo skutečně nějaký formát. Oni to byli především lidé, kteří sice prošli kriminály, ale Davídek dával hodnověrnou politologii a hodnotil by tvrdě. Doela se dostal (Václav) Havel jako naprostý politologický amatér, z tohoto hlediska neschopný člověk. Což se bohužel více odhaluje až ex post. Těžko překousávám, jak i Václav Malý poádává, jaký to byl hodný a dobrý člověk. Dobře, tak když jsem hodný a dobrý, tak se tlačím tam, kde vím, že na to staším. Ne tam, kde na to nestaším. Olga Havlová jako realista byla taky proti tomu, protože dobře věděla, že on na to nemá a tím pádem to dopadlo tak, že prezident, který měl x poradců a měl x možností se vlastně nedokázal postavit proti tomu modelu privatizace, který byl naprosto bezprávní.

Naprosto bezprávní, stačil malý příklad. Byl jsem v představenstvu jednoho fondu, který byl rozkraden. Bavil jsem se s kriminalisty v Tinci, byl jsem vyšetřován. Oni mi řekli, jak byly rozkradeny Tinecké železárny, jak byl rozkraden náš fond, který byl tzv. korespondenční. Rozkradeny správcem, který to měl jak na táce... Po všech soudech vyšel beztrestně, protože přece jednal „podle zákona“. Cokoliv se dělo ve fondu, muselo to podepisovat představenstvo, minimálně dva z představenstva, ale on mohl, jako správce fondu předat docela volně správcování tomu, který to rozkradl, a k tomu nebyli třeba žádní dva, kteří by se pod to podepsali, nic. My jsme museli mít notářské ověření, razítka, toto bylo naprosto normální, správce mohl dělat sám, co chtěl. Vyšetřovatel se chystal za hlavu (určit bývalý komunista), když mi ukazoval doklady. Manželka s manželem si předávali milionové částky - peníze i akcií. Samozřejmě všechny soudy vyšuměly do ztracena. Až se přece jen našel jeden člověk, na kterého to všechno spadlo. Ten potom asi dva, tři roky seděl v kriminále a tiskel milionů jiný. Ten, co vyšel z kriminálu, už má všechno v pořádku. Formálně má plat deset nebo patnáct tisíc korun, takže může splácet z toho, co mu uložil soud, necelou tisícovku měsíčně a ani to nesplácí. Navíc si v kriminále vystudoval práva a tlačí se do advokacie... Takhle to vypadá dnes, co si budeme vykládat o klausovské amnestii a jiném. Kam to všechno šlo... To byl naprosto chaotický vývoj, který nikam nespěl a bohužel církev na tom má svůj podíl taky, protože se nikdy k němu výrazně nevyjádřila. V podstatě to všechno spěje k rozvratu státu.

I ten dokument „Pokoj a dobro“ - výzva, kterou dali dohromady prof. Mlouch (kterého si osobně známe a vážím) a jiní, k tomu, jak by to u nás mělo sociálně vypadat a co by církev měla dělat, to přišlo hrozně pozdě, až po roce 2000. V podstatě žádné realizaci přes farnosti, přes diecéze nedošlo. My jsme se taky zmínili o Charitě. Podle mě, aby fungovala Charita jenom jako organizace na úrovni diecéze nebo na úrovni děkanátu, v okresních městech, to je příliš málo. Mělo by se žádat, aby to bylo v každé farnosti, aby to byla naprostá součást života každého křesťana. Což v podstatě má být v prohlášení k postní době papež František. Já jsem z toho základní teze v rámci píliturgie říkal, protože se snažím následovat Krista v vztahu k potřebným lidem, lidem v chudobě apod. Jestliže se do toho sám takhle neangažuji, tak

v podstatě žádné vnější prostředky nevedou k nápravě. Církev od toho ustoupila. Ona stojí vedle, jakoby nic nezavinila, nic neudělala. Já nic, já muzikant.

Svého času měl lidovec profesor (Milana) Zeleného, který od toho taky odtáhl ruce. Obávám se, že politika lidovců za Luxe (kvitovaná kardinálem Vlčkem) nebyla správná politika. Jenom abychom byli ve vládě, ale kde nic co kritického udělali, kde se k tomu vyjádřili, za co se postavili, kde nasadili svůj krk, když šli, takhle to nejde a nepůjde. Samozřejmě nebyl jsem v tom přímo, nejsem politolog, ani se tím soustavně nezabývám, ale toto je má individuální reflexe, že jsme vstoupili nebo byli vstoupeni (s nedostatečnou vlastní aktivitou) do bezprávního systému a kam jsme se to dostali. To je vidět. Našití ne tak daleko jako Ukrajina.

V rozhovoru s jednou Ukrajinkou jsem byl ujištěn, že u nich je to tak rozkradené, zblázněné, že to je ještě naprosto neporovnatelné s námi. Ale tady to pokračuje taky hodně špatně, takže v těchto dezorientovaných lidí nakonec nevdá ani Klaus ani oligarcha Babiš, ani Zeman.

Pochopit toto, co se dělo, jak probíhala privatizace bez zákonů, jak byly potom ještě rozkrádány fondy, banky atd., to je až neuvěřitelné. On sem, tam někdo upustí nějakou informaci, upustí to lidé, kteří u toho byli a v důsledku toho tušili, že to je hrůza, že to nemá žádné zákonné zabezpečení. Vždyť Havel měl (nebo mohl mít) k dispozici odborníky. To, že po několik letech šel, že to tady nefunguje, že je tady blbá nálada... To je hrozná pozdávka. Davidkův názor byl ten, že inteligence, i když je v nějakém tom procentu, v jakém promile ve společnosti, tak její funkce je taková, že má dodat informaci, kterou potom začnou přebírat druzí, a která začne fungovat. Toto bohužel nebylo (dostatečné).

Celý text jsem zredigoval, ale snažil se nedoplnovat zkušenostmi z doby po rozhovorech uskutečněných 5. 5. 2012 a 16. 3. 2014. V tomto nezaznamenaném asi hodinovém rozhovoru 12. 5. 2016 jsem upozoroval autora práce zvláště na potřebu brát mé úvahy o tom, čeho jsem se sám neúčastnil s patřičnou opatrností, byť jsem se snažil přiblížit se co nejvíce skutečnosti vyhodnocováním všech mi dostupných informací včetně konzultací s účastníky. Přínosem pro jeho práci by mohl být každý i menší příspěvek pravdivosti toho, co se skutečně událo – ujistil jsem se totiž také, že autor má více zdrojů od různých osob i solidní metodu, jak vyhodnocovat....

Ve Frýdlantu n. O. 13.5.2016

o. ThLic. Vojtěch Mičan

P. Václav Netuka

- narozen 2. října 1929 v Rychnov nad Kněžnou jako nejmladší z pět bratrů
- 1948 nastoupil do kněžského semináře v Hradci Králové
- odmítl nastoupit do komunisty kontrolovaného jednotného semináře
- 1950 až 1953 vykonal základní vojenskou službu u pomocných technických praporů
- pracoval ve skladu továrny na výrobu kuchyňských strojů ve Skuhrově nad Bělou, v roce 1971 nastoupil do Okresního podniku služeb v Rychnově
- 21. července 1968 v Brně vysvěcen biskupem Davidkem na kněze
- srpen 1983 v Trnavě zatčen a následující čtyři roky držen ve vyšetřovací vazbě a byl zástupněm obviněn z rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví, poté propuštěn
- od konce roku 1989 v duchovní správě
- papežem vysvěcen „sub conditione“ 8. 3. 1991

S pamětníkem uskutečnily dva rozhovory. První rozhovor proběhl 3. července 2015 na faře v Lovčicích, druhý rozhovor proběhl 17. července 2015 tamtéž.

Přibližte nám svou rodinu, dětství, mládí.

Narodil jsem se v Rychnově nad Kněžnou v dobré katolické rodině. Já jsem byl nejmladší z pěti bratrů. Mládí jsem prožil doma u rodičů. Ve těch letech jsem měl zápal plic. To byla tehdy pro děti často smrtelná nemoc, ale z toho jsem se dostal. Ještě si pamatuji, že mě balili do takových studených prostěradel, protože léky tehdy nebyly takové, jako jsou dnes. Potom jsem začal chodit k sestřičkám do mateřské školky, ta byla tehdy samozřejmě katolická. U sestřiček to bylo moc hezké, myslím, že jsem tam byl dva roky před školní docházkou. Sestřičky mě dovedly velice pěkně zaopatřit. Dostávali jsme tam nějakou svačinu, to byl hrníček mléka s rohlíkem. Ony také s dětmi nacvičovaly každý rok divadlo, já jsem byl jeden rok v nějaké pohádce, hrál jsem nějakého loupežníka. Z toho se pamatuji, že když to skončilo a šel jsem se uklonit před obecnostvo, tak jsem to vzal i s parukou, tak to se všichni smáli, jaký jsem byl kurážný.

Potom po téhle docházce jsem začal chodit do obecné školy v Rychnově. Rychnov, jako okresní město, měl všechny školy, tak jsem nemusel nikam dojíždět. Neměl jsem to daleko do školy. Dostali jsme dva učitele. Josefa Fialu, on už byl skoro před penzí, tak už byl takový nervózní, tak on byl na ty kluky, no to víte, to je taková „cházka“. Měli jsme ho až do páté třídy, ale pro nemoc už nemohl dál učít, tak jsme dostali asi na první roku pana učitele Waltera. To byl skvělý člověk, na toho nemůžu nikdy zapomenout, a to jsme ho měli posledního půl roku, ale to byl učitel velice příjemný a milý. Taky nás uměl hodně naučit. Uměl zažertovat, ale také ten jeho výklad byl velice pěkný. Potom jsem přešel do gymnázia, to jsme měli taky v Rychnově. Já jsem nebyl nějaký zvlášť nadaný student, ale prošel jsem s odněmí zády. Nepropadl jsem, i tu maturitu jsem udlal, takže jsem dostal maturitní vysvědčení. V roce čtyřicet osm jsem maturoval, to už tady nastoupil komunistický totalitní režim a dva roky se chystal na pád církve. Tak jsem byl akorát ty dva roky v semináři v Hradci Králové.

Naše rodina, nedá se říct, že by byla chudá, ale taky ne bohatá, taková střední. Neměli jsme u nás nikdy hlad a nedostatek, ale taky ne nadbytek. To víte, pět kluků, to nebylo jen tak, to uživit, sice byl otec výborný řemeslník. On byl sedlář a alouník. On se vyučil v Broumově ještě za Rakouska. Opravdu, otec byl umělec na tyhle řemesla. Když udlal sedlářovi postroje,

tehdy se jezdilo s ko mi, a posázel to t mi mosaznými puklicemi, to byl steh jako steh, jako kdyby to šil stroj, tak krásné to bylo. On to um l. Taky d lal opravy emenic, tehdy ještě byly ty pohony u r zných emeslník . Skute n od n j bylo všechno krásné. On dostával t eba z nemocnice zakázky, a toho bylo dost. To bylo všechno žín né, ty výpln , to se muselo rozpárat a vyndat z t ch polštá , vyprat, zas to usušit a dát to do nových obal . Taky to m l jako by to šil stroj. Lidé ho m li rádi, že d lal r zné zakázky, které si od n ho vyjednali. Ješt m l jednoho velkého zákazníka a to byl místní pan hrab , on ve velkém zámku postupn opravoval, dával do po ádku jednotlivé komnaty. Vždycky na zimu otcí dal n jakou takovouhle zakázku, aby on mu potáhl nábytek novými látkami. A koliv tam u nás v Rychnov byli t i, nebo ty i alouníci, pan hrab to nedal nikomu jinému, než mému otcí.

M j d de ek byl zem d lským d lníkem v H ivnách u astolovic. Potom se kdosi st hoval z Rychnova do Ameriky, tak se uvolnil dome ek v Rychnov a d de ek ho koupil s moc malým hospodá stvím - kousek pole u toho bylo. Oni m li asi t ináct d tí. Asi t i d ti zem ely jako malé. Ostatní se za adili do toho života, jak jeden po druhém odcházal. N kte í se oženili, nebo šli na vojnu (*I. sv tová válka*) - n kte í se z ní nevrátili. Jeden z nich, Ferdinand se jmenoval, padl n kde v Hali i, tam byl taky poh ben. Tatínek, ten na to šel, ekl bych, s takovou chytristikou, on si vám nechal vytrhat všechny zuby a na vojnu nešel a do války nešel. Celý život, až do 97 let, žil bez zub , nedal si ud lat protézy. Takhle na to vyžrál. Ješt jeden tatínek v bratr, ten ale nepadl ve válce, tam jak byl odvedený, jak byl na vojn , tak tam spadl z bradel, když tam cvi ili, zranil se a zem el na to. Je pochován na pouchov v Hradci.

Jako malý chlapec si pamatuji, že se m li rádi, a když n kdo p ijel na návštěvu, tak ho hezky vítali. Hezký pom r byl mezi nimi, nebylo tam hádek. D de ek potom brzo um el, on pak d lal povozníka, vozil zeleninu do Hradce Králové. Tam si dával kon do jedné stáje, na jedno místo a kdosi mu dal na to místo cizího kon . Ten k se po n m ohnal, když k n mu p išel d de ek, jako cizí lov k, a prokopl mu prsa a on tam um el. Už se nevrátil, tak tam odpo ívá na pouchov v Hradci Králové. Babi ka pak byla sama, tak se musela postarat o zbytek rodiny. To byli samí kluci - tak oni museli samoz ejm taky pomáhat. Všichni se potom v život dob e uplatnili.

Maminka nepocházela z Rychnova, pocházela ze Semil. Tatínek v bratr Pavel byl malí pokoj a rychnovští malí i dostali zakázku vymalovat školu v Semilech. Strý ek Pavel se tam zdržoval, dokud se ta práce neskon ila. M j otec je tam chodil navšt vovat, on tam bydlel u jedné vdovy u n jakých Fiedlerových. Babi ka m la dv dcery. Strý ek si namluvil tu starší Annu a tatínek si namluvil tu druhou. Tím celá rodina odešla do Rychnova, protože babi ka by tam z stala sama, protože ten d de ek taky zahynul neš astn . V lét skládal uhlí, a jak byl u ícený, tak se napil studeného mléka, nachladil se, dostal zápal plic, a zem el. Takže babi ka byla už v té dob vdova. Babi ka pak žila s námi v naší rodin .

Maminka byla taková velice hodná žena, my jsme ji m li všichni rádi. Tatínek, ten nikdy nestonal, já si nepamatuji, že by n kdy m l n jakou nemoc, zato maminka, ta, jsem vždycky íkal, že odstónala všechny nemoci za nás všechny. Akorát jeden z t ch našich brat í byl nemocný na nervy, sice školy prošel všechny, m š anku až do t etí - nepropadl, prošel. Ale nebyl nijak zvláš nadaný. Ta jeho nemoc se potom zhoršila, tak jsme ho dali do ústavu, kde byly eholní sestry. Já si pamatuji, že to byly Ohniš any u Ji ína.

O tom, že jsme byli dobrá rodina, katolická rodina, sv d í i to, že otec byl krom toho i kostelníkem u zámeckého kostela. To byla menší starost, tam byla mše svatá jen v ned li, na velikono ní svátky, a když byl pot eba v tší prostor.

M l jste n jaký životní vzor?

Já jsem byl ministrantem od osmi let. V Rychnov bydlel jeden penzista - pan farář Tušek. On byl farářem v Javornici a v Rychnov, měl tam nachystaný do penze domeček. Tak on tam žil jako duchodce a sloužil mši svatou každý den. Ten můj prostřední bratr mu chodil ministrovat každý den, potom, když odešel do Prahy ke strýčkovi, učil se tam kuchářem, tak jsem to tam převzal já. Šest let jsem chodil každý den ministrovat panu farářovi a Tuškovi. To byl moc hodný pán, na Vánoce jsme dostali takovou vánočku a na Velikonoce takový mazanec a stříbrnou dvacetikorunu. Tehdy byly ještě stříbrné, než to Němci stáhli. Potom už nikdy nebyly stříbrné, za žádného režimu. Za první republiky byly dvacet, deseti a pětikoruny stříbrné.

Co jste dělali po zrušení hradeckého semináře?

Protože v tom padesátém roce začal útok na církev, tak jsem se nepohlásil do toho státního semináře v Litoměřicích. Kdo se nepohlásil, tak ho uklidili do pracovních vojenských oddílů, do PTP - Pomocný technický prapor. Já jsem se dostal do takového stavebního oddílu, tam nebyl ten režim tak zlý, tam byl takový mírný režim. Byl tam velitelem nějaký bývalý duchovní z československé armády, no tak my jsme se tam měli poměrně dobře. Ale někteří se dostali do dolů, a tam tedy měl režim tvrdý. Ti tam zkusili. Jednak museli plnit úkoly, denně hlásili závazky, že splnili na tolik a tolik procent. Takhle ty lidi nutili do velkých výkonů, samozřejmě někteří na to doplatili zdravím. Kdo neměl tak pevné zdraví. Ti spolužáci, kteří dostali nějakého velitele zarytého komunistu, ti zkusili. Někteří byli nasazení v Borech na těžkých pracích.

Chodili jsme po těchto českých vlastech a opravovali nebo stavěli vojenské objekty. První jsme byli v Plzni, tam jsme opravovali stěchu vojenské nemocnice. To byla taková práce... Tašky se sundávaly ze stěchy. Tam byla taková jedna historka. Jednomu mistrovi se zdálo, že to málo odbíhá, tak říkal: „Já vám ukážu, jak se to dělá.“ Jen tam tu ruku dal, tak hned ho to kleplo přes prsty a už byl klid. Pak naše rota, češi a Slováci, přešla do Prahy, tam se stavělo letiště. Já jsem tam potom zůstal téměř až do konce. Komunistická taktika byla - udržovat v nejistotě. My jsme měli jít po dvou letech domů, oni potom těsně před koncem řekl, že se to prodlužuje o rok a tak jaksi naznačovali, že to nemusí skončit. Takhle lovili nervy vyerpali a znejistili. Potom zemřel Stalin v roce 1953, brzo na jaře, a asi za tři měsíce po něm Gottwald. Tak se ten tvrdý komunistický režim trochu uvolnil, takže nás pustili domů koncem roku 1953.

Od té doby jsem byl civilně zaměstnaný. Byl jsem ve Skuhrově nad Bělou, kde byl podnik na výrobu kuchyňských strojů. To se odlévalo ve vlastní slévárně a potom se to cínovalo. To byly dobré strojky. Odlévali ještě pianové rámy pro podnik v Hradci Králové. Odjinud tyhle rámy nechtěli pro dobré zvukové vlastnosti. V jedné místnosti továrny byly ještě těžké míchací stroje. Vyráběli tam taky kuchyňské elektrické roboty, to byl jejich hlavní výrobek. Já jsem tam byl zaměstnaný ve skladě materiálu, byl jsem tam asi osmnáct let.

Když nás koncem roku padesátitě pustili. Za útkem padesátého čtvrtého jsem šel do toho podniku, kde jsem byl ve skladu na převzetí materiálu, na technické kontrole. Mezitím už jsme zjistili, že se koná tajné studium v Brně, tak jsem se tam přihlásil, a potom ještě někteří spolupracovníci. Když jsem začal jezdit do toho Brna, už v těchto padesátých letech (*pravděpodobně spíše v šedesátých*), jezdil jsem tam nejdříve sám, po dvou týdnech k Javorovým. V Brně tam to vyučování vedl pan biskup Felix Davídek a potom Stanislav Krátký, který byl po převratu proboštem v Mikulově. Potom ještě někteří jiní kněží, ale ti dva byli hlavní postavy, kteří to všechno vedli a organizovali.

Kolem roku 1972 jsme založili v Rychnově žesťové studio pro komunálních službách tesařů a pokrývačů. To jsme potom dělali hodně dlouho, než nás komunisti zase objevili a taky nás zlikvidovali. To byla skupina kolem Fridolína - Milan Beran a potom ještě

nkte i jiní. Nevím, jestli ještě někdo z nich žije. Jak Fridolín Zahradník založil to st edisko p i komunálních službách, tak jsem se s ním dostal do úzkého styku. Já jsem se s ním znal od mládí, protože on byl taky mezi tmi ministranty. Když vzniklo tohle st edisko, tak jsem se s ním stýkal denně.

My jsme měli jakýsi volný pohyb po republice, my jsme všude, kde jsme mohli, a všude, kde jsme zjistili, že je kněz, který s námi bude souhlasit, tak jsme se projevíli jako kněz. Mezi námi byli i civilní zaměstnanci, to byli dobří mládenci, to bylo jisté, že neprozradí nic. Vybírali jsme si takové lidi, aby to nebyli nějakí udavači nebo něco takového. Doma jsme pítom...

Pokrývali jsme kostelní stěchy, prováděli nátěry v zídla a opravy. Kostelní stěchy jsme pokrývali hliníkovými tabulkami, buď metr na p l metru, nebo jsme si sami vyráběli šablony, jako u eternitu. Měli jsme na to lis. Ze začátku jenom ruční, to jsem se tam napracoval u toho lisu. To se muselo, na celé ty velké stěchy, těch šablon nalísovat. Právě v Rychnov nad Kněžnou, ten zámecký kostel je tím pokrytý.

Já jsem musel chystat materiál, třeba ty šablony se lísovaly, nebo se tam stíhaly na ty tvrděky. Byla tam raznice, kde se vyrazila drážka, aby to... Bylo to něco jako eternit. Tím jsme potom kryli ty kostely anebo ty tabulkami p l metru na metr. Ale pod tuhle krytinu se muselo vždycky dlat bednění, protože to byl hliníkový plech, nebyl tak silný, aby mohl být jen na latích, takže muselo být bednění. Na bednění se dávala lepenka a na to teprve šablony. Krovky jsme nevyměňovali, když to bylo trochu prohnílé, tak se na bok píbilo nové prkno a do toho se píbilo to bednění, aby to drželo.

Dělali jsme taky samizdaty, rozmnožovali jsme. Lidé, dobrovolníci, psali na blány, opisovali některé věci, které jsme dostali ze zahraničí nějakými cestami. Ty blány se schovávaly, aby se mohly použít, kdyby byly potřeba. To muselo projet na tom stroji (*na cyklostylu*), který tehdy byl k dispozici. Toto jsme taky dělali. I nějaké knihy z íma, které se sem dostaly... část z toho šla přes nás, my jsme to zas rozváželi po republice. Tam, kde jsme v dli, že ten kněz nic neprozradí, kde jsme měli s jistotou zjistit, že nesouhlasí s režimem, v dli, že jsme kněz, tak tam jsme tyhle věci, které jsme vytiskli sami, nebo jsme je dostali ze zahraničí... To myslím, že boží prozřetelnost začídila, že tady byly tyhle věci, že byl studijní materiál zas pro ty nové leny, aby se mohli zeho uít.

Asi v roce 1983 začali komunisti proti nám takový tah. Obvinili mě, že jsem zapomněl u auta tašku, a v ní byly nějaké bohoslužebné potřeby. Tím zjistili, že jsem kněz a potom... Já jsem nebyl tak obratný v těch letech komunistických a nedovedl jsem se v těch fíglech tak orientovat, nebyl jsem tak obratný p i tom vyšetřování, tak se do toho dostali Beran a Zahradník. To bylo v osmdesátém letím, vzali nás do vyšetřovací vazby a potom nás p eváželi z místa na místo. Ta obžaloba zněla nejen na duchovenskou činnost, ale taky na rozkrádání. Co si vymysleli, to rozkrádání, protože za to mohli dát vysoké tresty. Já si přesně nepamatuji, ve kterých věznicích jsem byl. Oni nás vždycky tak rok nechali a pak p evezli. Taky uplatňovali tu metodu nervového vyerpání, že p stovali, udržovali tu nejistotu, kdy se odtamtud dostaneme. U toho rozkrádání hrozily tresty nad deset let.

Beran a Zahradník měli některé výsledky dost tvrdé, co potom říkali. To bití tam u nich bylo, u mě to nebylo. Potom v těch osmdesátých letech, koncem, už se ten režim hroutil, no tak už prostě k tomuhle jejich úmyslu už nedošlo. V roce 1987 byl ještě soud v komunistickém režimu, který nás všech těchto obžalob zbavil, a pustili nás domů a Zahradníka asi o rok později. Nechali mu na „triku“ nějaké to rozkrádání.

Potom jsem ještě byl dva roky s nimi, pracovali jsme spolu. Já jakmile rozhlas ohlásil, že komunistický režim padl, tak jsem sebral svoje věci a jel jsem sem do Lovic. Tady byl duchovním správcem pater Václav Nývlt, který byl v letech 1948 – 1958 administrátorem v Rychnově. Potom byl kvůli nějaké práci s mládeží přesunut tady sem do Lovic a tady byl až do smrti. My jsme tady za ním jezdili docela často, měli jsme ho rádi. Nejdříve jsem byl

n co p es rok u n j tady na fa e, a po tom roce m pan biskup Ot enášek dal sousední farnost Žiželice a ještě dv sousední. Tam jsem potom byl asi 15 let administrátorem. Potom m vzala sem (*do Lov ic*) rodina pana jáhna Be a, když jsem ještě projevila ochotu n jaké služby.

Já jsem šel do d chodu 2. 10. 1989 a zhroutení režimu bylo v listopadu, v kalendá i máme sedmnáctého, ale ještě to trvalo n jakou chvíli, než se to zkonsolidovalo. Tady (*Lov ice*) jsem výpomocný duchovní, pan Be o je jenom jáhen, nem že sloužit mše svaté a zpovídat, tak to ještě d lám. On d lá materiální správu farnosti.

Co Vás p ivedlo ke kn žství?

To tak Pán B h vedl. Já jsem se narodil v katolické rodin , v p edškolním v ku jsem byl v Rychnov v mate ské školce u školských sester, tak to bylo taky takové vedení k tomu. Potom, když už jsem byl v obecné škole, tak od osmi let jsem začal ministrovat, to bylo v t icátém pátém. To už jsem byl ve spole enství ministrant , my jsme spolu vyšli. A potom od t icátého devátého jsem p evzal ministrantskou službu po bratrovi pro pana fará e Tu ka, pak jsem šest let chodil mu denn ministrovat.

Jak probíhalo studium bohosloví v diecézním seminá i v Hradci p ed jeho zrušením?

Do seminá e jsem p išel na začátku totality. Ve ty icátém osmém jsem maturoval v Rychnov a šel jsem do seminá e do Hradce. Byl jsem tam jenom ty dva roky, protože potom to komunisti... Prost se pustili do boje proti církvi. Biskupové vydali sm rnice, že tam (*do jednotného seminá e*) nemáme nastupovat, takže tam do t ch Litom ic nastoupilo ze všech seminá velice málo seminarist , p esn po et nevím. Myslím, že od nás nešel hned nikdo.

Nastoupil do komunisty ovládaného seminá e n kdo z vašich spolužák ?

Myslím, že také n kolik. Kdo cht l toho kn žství dosáhnout d ív, tak tam šel, že by byl n jakým pomaha em komunist , to tedy ne, ale aby dosáhl kn žství.

Kdy jste se setkal s Schönstattským hnutím?

No, to už nám nastoupil pan biskup Ot enášek, on taky byl tajn posv cený. Pan biskup Pýcha tomuhle hnutí moc nep ál (*Schönstatt*), íkal, že to je z N mecka, takže stál proti tomu. Z toho hnutí byli nejlepší kn ží v diecézi.

Udržoval jste kontakty s bývalými kolegy ze seminá e?

Potom (*po roce 1950*) jsme stále udržovali s kolegy styky. P es paní profesorku Kolá ovou, možná jste o ní slyšel. Tam u ní n jaký as t i kolegové bydleli a já jsem tam do Pardubic taky n jaký as dojížd l, tak jsme se tam takhle setkávali. Teba Josef Švec z Dolního Újezdu tam u ní bydlel. U ní jsme se shromaž ovali, abychom o sob v d li, žili spolu a p ipravovali se na další studium. Nevím p esn kolik let, ale ten domácí režim se jim nelíbil, tak odešli potom dom . Já jsem za t mi svými spolužáky ze seminá e dojížd l, tehdy jsem musel, ještě jsem nem l auto. Až jsme potom začali pracovat jako „v ža i“, tak jsme m li víc pen z, tak jsem si takové už jednodušší auto koupil. Pak už jsem cestoval autem.

Myslím, že n kte í z nich také dojížd li do Brna, ale ti už nežijí. Nap íklad Václav Janá ek, Václav Odvárka, nevím, jestli pater (*František*) Šotola, ten ještě žije a p sobí na Slavo ov . Ten mám dojem, že tam mezi nás chodil, a pak šel do toho seminá e státního a šel

pak hned do duchovní správy. Šel do toho státního semináře a ne kvůli tomu, aby spolupracoval, ale kvůli tomu, aby byl knězem, dobrým knězem.

Když jste sloužil v PTP, byl jste tam s ostatními duchovními?

To jsme byli, většina z nás, bohoslovci nebo kněží. Oni to potom... To ještě souviselo s říhoštěm. To už jsem byl druhým rokem v bohosloví, a z říhoště tam byl jeden bohoslovec. Jak se jmenoval - Jan Zmrhal. V říhošti se stal zázrak s tím křížem. Pan farář stál na kazatelně, ke kříži byl zády, lidé viděli pohyb toho kříže, takhle se naklonil napravo, pak nalevo, pak zůstal stát nakloněný. Tak ten spolužák nám to první vypravoval, tuhle věc, která se tam stala. A z toho komunisti potom začali dělat ohromné akce proti církvi. Pater Toufar to zaplatil životem a od května, od té takzvané křížové noci, se vrhli na církve, na kláštery. Všechny eholníky, kdo z nich se nechtěl obléct do civilu a odejít pryč z kláštera, tak mladé brali do toho PTP. Tak nás tam bylo ze všech možných seminářů, klášterů. Oni to pomíchali, byli tam s námi Slováci.

Do konce padesátého roku trval ten hradecký seminář, potom, během prázdnin, začali odvádět mnichy a bohoslovce, kteří se nepřihlásili do státního semináře. Všechny přidělili do těchto pracovních jednotek.

Účastnili jste se v PTP bohoslužeb ve vějních nebo byly slouženy přímo v areálu tábora?

Měli jsme možnost v tom Petrově, my jsme bydleli ve vesnici u Petrova, Bocho se to jmenovalo. Měli jsme tam takové ty dřevěné baráky. Chodili jsme jako jednotka každou neděli na mši svatou do města, to bylo, já nevím, asi tři kilometry. Já jsem tam tedy byl celou tu dobu. Měl jsem tam dobrého kamaráda ze Slovenska a my jsme se, nebo on se uchytil u toho stavbyvedoucího. Takže jsme se pohybovali kolem výměňování. Oni tam měli záměny, které to výměňování – kanalizaci, ty bloky a všechno to zařízení, co k letišti bylo potřeba. Já jsem byl s tímhle kamarádem u jednoho inženýra, který to měl na starosti. Chodili jsme s ním, měli jsme a pak jsme to chodili přes vykolíkovat, aby ta kanalizace a různé zařízení byly správně umístěny.

Oni potom už tohle ve vějné docházení zakázali, ale my jsme měli volno v neděli, tak jsme chodili sami, nebo tam byli kněží a sloužili mši svatou na baráku. To už byly nějaké zvláštní směrnice z říma, že kněží, když se dostanou do takového poměru, že mohli mši svatou sloužit na tom místě, kde byli. Když byli na svatnici nějakí kněží, no tak sloužili mši svatou pravděpodobně i ve všední dny. Myslím, že byl povolený i nějaký zkrácený ritus, že tam byly důležité části mše svaté, aby to netrvalo dlouho. Takovým způsobem to dělali i kněží ve vějní. Víno do vějní nemohli dostat, tak si kupovali hrozinky, namořili je do vody a vymačkali z toho několik kapek vína, pak tam byla nějaká houska, tak takhle se to dělalo v táboře. V Brně jsme končili. Tam nás potom, když zemřeli ti potentáci, tak oni to měli koztlumili... Ale stejně byly tyhle procesy. Na nikoho nehleděli biskup, nebiskup, opat, neopat, zacházeli s nimi jak se psy. To byla jejich nenávisť kvůli náboženství.

Jak jste se dověděl o možnosti vzdělávání v Brně?

To Vám přesně neřeknu. Tady v Rychnově byl farářem... Už nevím, s ním jsme neměli velké styky... Mezi lidem se to prostě vědělo. Tam nějaká podzemní činnost se rozvíjela, to už se vědělo, že u těchto Javorových v Brně.

Kde jste získával studijní materiály?

V tšinou to bylo písemn . Mám to tady, ještě ty poznámky, asi osm nebo deset t ch karis blok . Potom, když bylo to áste né uvoln ní v tom osmašedesátém, tak pan biskup Davídek si nebyl jistý, jak bude ten následující komunistický režim proti církvi vystupovat. My jsme byli p ipravení nebo skoro p ipravení, tak nás posv til toho roku 1968. Od té doby jsem kn zem.

Vzpomínáte si na první setkání s biskupem Davídkem?

Na datum ne, já p esn nevím, kdy jsem tam za al jezdit. Jak jsem se zmínil o tom míst v Pardubicích u paní profesorky Kolá ové, tam jsme se to asi dov d li.

Co si myslíte o biskupovi Davídkovi?

To byl velice energický lov k, nebál se rizika, zato spoléhal na boží pomoc a ochranu. Biskup Davídek se už nedožil svobody, protože v osmdesátém osmém zem el.

Kdo všechno Vás vyu oval krom biskupa Davídka a otce Stanislava?

Jména Vám už nepovím, pravd podobn nás ještě n kdo u il, ale jména už nepovím. Tihle dva, to byly jakési sloupy toho studia. Máme taky od pana probošta Krátkého písemné potvrzení, že pan biskup Davídek byl ádn vysv cený, jak na kn ze, tak i na biskupa. On (*Stanislav Krátký*) byl na Morav uznávaná autorita. To byl výborný lov k, to byla jedna z t ch hybných pák tajné církve, a pak pan biskup Davídek.

P i vzd lávání jste se ur it setkal s de Chardinem, jak moc Vás ovlivnil, i Vás ovliv uje dodnes?

Nauka toho patera Chardina, ta byla myslím trošku odlišná od toho pravov rného u ení církve, co jsem se n kde dov d l, jak jsem etl. Byl to vynikající teolog, sv toznámý, ale byl v n jaké v ci... Jeho u ení se neshodovalo s církevním... Byl vliv zas t ch zahrani ních hnutí, t ch...

Jak vidíte parusii, druhý p íchod Krista?

Myslím, že nijak extrémn . Vždy nakonec je to rok nebo dva, co se rozší ila pov st, že bude konec sv ta. Tak já jsem íkal, že o tom dni neví nikdo, než nebeský otec. Tak a se neplaší.

Zmínil jste seminá e v Brn u Javor , kolik osob se t chto seminá ú astnilo?

To už jsme se tam, jak jsem jezdil do t ch Pardubic, tak jsme se dov d li, že tajné studium tam v Brn existuje. Tak jsme tam jezdívali tady odtud od nás z Rychnova, ale jména už si nepamatují. Myslím jeden nebo dva z t ch koleg , kte í nešli do toho státního seminá e. Z toho civilního zam stnání jsem dojel vlakem do Brna, potom jsem tam k t m Javorovým dojel tramvají. V tom Brn jsme tehdy byli jenom bohoslovci, ti, co cht li dosáhnout kn žství mimo komunistickou moc. Bylo nás tak dvacet.

Jezdíl jste na seminá e i mimo Brno?

Tehdy jenom do Brna.

Jaká byla frekvence t chto seminá ?

Do toho osmašedesátého roku, myslím, že to bylo m sí n . Potom, když jsme m li to v ža ské st edisko, tak to už jsem tam jezdil autem. Bylo to organizované tak, že auta se musela nechat p ed n jakým domem, jeden tam, druhý tam, t etí tam. Takhle se to organizovalo. Do toho osmašedesátého roku jsem tam jezdil. To byl ten p epad socialistických armád, které obsadily eskoslovensko, a bylo potom uvoln ní. Tak pan biskup Davídek, který to tam v Brn m l na starost, posv til ty bohoslovce, kte í už byli celkem p ipraveni. Tak kolik nás mohlo být posv ceno v tom osmašedesátém, nevím, tak maximáln patnáct, víc ne.

Jak a kde prob hlo Vaše kn žské sv cení?

Tím panem biskupem Davídkem, tam v byt . Nevím, kolik nás tehdy sv til. Myslím tak osm, maximáln deset. Pak jsem se vrátil dom už jako kn z, a o tom se nesm lo hovo it. Já jsem mši svatou sloužíval doma, ale otec ani bratr, který s námi ještě bydlel, o tom nev d li, že jsem kn zem.

Dal Vám biskup Davídek p í sv cení n jaké úkoly?

My jsme pokračovali dál v tom studiu v Brn a potom, když jsme založili to st edisko opravá ské v Rychnov , potom už jsem se tam nedostal.

Jezdil jste za biskupem Davídkem i po roce 1968?

Jenom asi ty 4 roky, protože potom už jsme m li to st edisko. Zahradník, já a potom ještě p í byl Beran.

Slyšel jste o Kobe ickém synodu?

To už se taky nepamatuji.

V d l jste o rozep ích mezi biskupem Davídkem a biskupem Krátkým?

Rozhodn ne.

V d l jste o kn žském a biskupském sv cení Fridolína Zahradníka?

To jsem potom v d l, jak jsem tam nastoupil, a byli jsme stále spolu a jezdili jsme po té eské a Slovenské republice. On se dov d l, že tam taky jezdím do Brna, a on taky toužil být kn zem, tak jsem ho tam vzal s sebou, tak jsme tam potom jezdívali spolu. On byl na biskupa vysv cený v tom osmašedesátém, ne pozd ji, no prost jezdili jsme tam dál. M l styk s biskupem Davídkem. Davídek n kolik z t ch kn ží vysv til na biskupy, aby tady byla zajišt na služba bohoslužeb a kn žská služba.

V té dob už byl ženatý, oni byli potom sv cení, jako Beran, pro eckokatolickou církev. Tam ten celibát není, tak on byl posv cený... Bylo to potom, n kdy v sedmdesátých letech, protože jsme tam dojížd li spolu stále dál. Potom už se to rozjížd lo i tady, m li jsme menší spole ná setkání. Modlili jsme se spolu a snažili jsme se n jak pokračovat v tom vzd lání.

V d l jste o tom, že biskup Zahradník p ipravuje a sv tí kn ze?

No to práv už probíhalo áste n i u nás, v Rychnov . Já jsem do všech t chhle v cí nezasahoval. Potom on m l n jaké styky, jak s tím panem biskupem Davídkem, tak tam u nás s lidmi. Ur it n jaké lidi vysv til na kn ze.

V d l jste o konfliktu mezi biskupem Zahradníkem a biskupem Davídkem?

To už jsem do toho nezasahoval.

Slyšel jste za komunismu o zpochyb ování Davídkových aktivit?

To jsme tak všeobecn v d li. Zahradník s Beranem toho v d li víc, ale já zase tak moc ne. Nem l jsem zájem o takovéhle v ci.

V d l jste za socialismu o sv cení ženatých muž a o sv cení žen?

Muž ano, ale žen ne. Nepamatuji se, že by v téhle naší oblasti byly n jak sv ceny ženy.

Jaké byly aktivity „Zahradníková“ družstva?

M li jsme vzájemné styky s jinými skupinami. Já, protože jsem nebyl tak n jak energický, tak já se n jak nevzpomínám, že bych... D lali jsme ty samizdaty, scházeli jsme se, vlastn jsme byli spolu po ád - v té práci na opravách kostel .

Jezdil jste na chalupu v Rosi ce?

Spíš, myslím, tady na horách, na Orlických, tam jsme m li n jakou... Tam jsme taky m li ty kostely – tady, hned jak se jede na Liberk - ten Neratovský, tam jsme taky ze za átku pomáhali, když padl režim, tak si to p evzali jiní.

V d l jste o seminá ích u D dy?

To byl Ji í Škoda. Pokud vím, tak to je on. Ten s námi n jaké roky pracoval.

Slyšel jsem od pam tníka z Kunštátu, že jste fungovali, jako takový pojízdný seminá , že jste opravovali a p ítom p ipravovali kandidáty kn žství. Je to pravda?

To ur it bylo. Tam se to pr b žn d lalo, kde to bylo možné. Podle toho, kdo tam byl na té farnosti.

Sloužil jste za socialismu každý den mši svatou?

Skoro každý den. Doma, na to byly fakulty z íma. Krom období toho v zení. Ve v zení ne, tam já jsem... Sice byli takoví kn ží, kte í si to dovedli za ídit, takovým nejjednodušším zp sobem, na to byli taky n jaké fakulty z íma. Doma, to potom už jsem m l... M li jsme takové styky, že jsem m l víno a hostie - normáln jsme sloužili.

Kdo všechno za socialismu v d l, že jste kn z?

Z p íbuzných to nev d l nikdo, až potom po p evratu. Z kn ží jenom ti, ke kterým jsme m li d v ru. Ti v d li, že tadyhle taková innost, že se tady d lá takto. Bylo jich taky dost, jist .

M l jste za komunismu kontakty se zahrani ím?

Já p ímo ne. Až potom, po p evratu, já pat ím k tomu Schönstattskému hnutí, to má styky stále s tím st ediskem v N mecku, kde to vzniklo. To je takové dobré obrodné hnutí. To založil v N mecku pater Kentenich tam kdesi, myslím, poblíž Koblenze. Je to n co podobného, tou duchovní náplní, jako u Dona Bosca. To se potom rozší ilo i k nám, u nás je práv ta Rokolská kapli ka, to je takové naše st edisko. Jezdívám tam na pou a na duchovní cvi ení.

Udržoval jste kontakty s oficiální církví nebo s dalšími skupinami skryté církve?

Já osobn ne, ale Beran a Zahradník, ti asi ano.

Poci oval jste strach?

Já jsem nic takového nepoci oval, spíš to bylo ízení boží. Prost až k tomu došlo... Že u m zjistili n jakou tu innost, a že se to rozší ilo i na tyhle dva spolubratry (*na Fridolína Zahradníka a Milana Berana*).

Byl jste vyslýchán StB i p ed rokem 1983?

No, tak já jsem n kolikrát byl, ale potom to prost p ešlo. Ne, že bych cht l udávat Berana a Zahradníka, ale n jaká ta jména se tam objevila. Oni zas pátrali a šmátrali dál, tak potom sebrali i je. Oni se soust edili na to st edisko tady, snažili se odhalit co nejvíc z toho hnutí, co se tady konalo za církev.

Já jsem m l i v tom v zení takový mírný pobyt. My jsme byli jenom ve vazb , my jsme nebyli odsouzeni. Ve vazb se nepracuje, tak jsme se tam tak všelijak bavili, odebíral se n jaký ten tisk, tak jsem si d lal výpisky z t ch událostí, co byly v t ch novinách.

Kde probíhaly výslechy StB?

V Hradci na Krajském ú ad . Byli jsme tam ve v zení, když pot ebovali n jaký ten výslech, tak si nás prost pozvali.

S kým jste byl na cele?

To už nás míchali, to už jsme nebyli spolu. Na vojn to bylo prost jinak, tam jsme byli pomíchaní, ale kn ží a bohoslovci, jiný mezi námi nebyl. Potom teprve tam za ali p ídávat n jaké ty... Ale nepamatuji se, že by tam byl n jaký udava , že by nás tam n kdo prozradil. Beran se Zahradníkem se tam n jak dostali, jak se tam ta jména objevila. Já jsem nebyl mockrát na tom výslechu. Ale oni potom prošli t mi tvrdšími výslechy, že je i tloukli.

Kdy jste byl p esv cen?

Osmého března 1991, vlastně hned po převratu. Pan biskup Otčenášek to převzal cení žádal. Některí spolupracovníci nechali dlat nic jiného, než tu kněžskou činnost, tak ti...

Jak probíhala Vaše integrace do oficiálních struktur po roce 1989?

To byl biskup Otčenášek. Měl nějaké výhrady proti biskupu Davídkovi, a tak žádal o převzal cení. Kdo to převzal přijal, šel do duchovní správy, kdo nepřijal, tak nešel. To Vám asi Beran říkal. Teď měl ještě nějaké narovnání s novým panem biskupem, to bylo v čera. On to tedy nepřijal, ale měl nějakou ústní dohodu s těmi biskupy po převratu. On dával takovou tu náhradní službu, když některé kněží nebyli, neměli třeba náhradu a měli třeba dovolenou, tak on to zaskakoval. To dává dodnes. Teď právě se musím zeptat, jak to dopadlo, v čerjší rozhovor s panem biskupem. Já myslím, že nic proticírkevního nedával, jenom to byla nějaká taková kázeňská věc. My jinak udržujeme styky bez přestání.

Jste v kontaktu s lidmi ze skryté církve v Brně ?

To už ne. Já jsem tam pak převzal jezdit, to už jsem měl na starosti farnosti taky, tak to už se nedalo. Pravděpodobně jsme měli s těmi kněžími, zvláště s profesorem Krátkým, kontakty, protože tam za ním jezdili za totalitu, a do Mikulova to z Brna to není daleko, tak jsme měli styky - myslím si.

Udržoval jste kontakty po roce 1989 s někým ze skryté církve?

Pořád jsme spolu kamarádi, dodnes, a to bylo i s těmi zesnulými. Teď s paterem Šotolou, kdykoliv tam jedu okolo, nebo teď tam jedu na duchovní cvičení... On to tam má jako duchovní správce - je farářem v tom Slavově. Z jiných už asi nikdo nežije, nevzpomínám si, že by někdo žil.

Byl jste zapojen do Emauzského hnutí?

Já jsem při pádu režimu odjel k pateru Nývltovi sem do Lovčic. On byl v Rychnově asi deset let, protože v osmaťicátém zemřel pan děkan Macháček a oni ho tam nechali. On tam byl tehdy zrovna jako kaplan. Deset let tam byl, spravoval tu farnost. Měl nějaké styky s mládeží, tak ho odsunuli sem do Lovčic, až na kraj diecéze. Potom se nějak neexponoval v té... Někdo také pracoval s námi jako brigádník, tak si vydělával nějaké peníze a ty své kostely se snažil zvelebit. Opravdu jsou přikně, třeba tady to on ty opravy všechny zařídil, tak tímto způsobem pracoval potom.

Ivan Synek

- narozen 1946 v Olešnici na Moravě
- pochází ze 13 sourozenců
- vyučen provozním zámečnickem, poté vystudoval střední školu s maturitou
- v říjnu 1968 vstupuje do manželství
- 9. října 1976 vysvěcen biskupem Jindřichem Peškem
- v říjnu 1990 se stává členem komunity Emanuel, kde byl poté se svojí ženou formován pro službu manželům
- jaro 1994 úspěšně zkoušen ve znalostech teologie na teologické fakultě v Praze
- 25. 6. 1994 byl "sub conditione" povýšen na jáhna biskupem Vojtěchem Cirklem a byl pověřen jáhenskou službou ve farnosti sv. Tomáše v Brně, v komunitě Emanuel a na Biskupském gymnáziu v Brně

S paměťkou uskutečnil dvě rozhovory. První rozhovor proběhl 25. června 2015 v sakristii kostela sv. Tomáše v Brně, druhý rozhovor proběhl 28. července 2015 tamtéž.

Přibližte nám Vaši rodinu a rodinné zázemí, ze kterého pocházíte. Stručně svůj životní příběh.

Pocházím z Vysočiny, tam, kde Vysočina teprve nabírá dech - Olešnice na Moravě. Je to okres Blansko, kousek od Kunštátu. Nádherná příroda, drsná Vysočina. Moje rodina, jen ta základní, je dvanáct sourozenců. V pořadí jsem jedenáctý odshora. Mám tatínka, narozený 1895, syn tkalce, tkalcovského mistra, ale on sám se vyučil stolářem. Strašně ho to bavilo, až úplně do smrti ho to bavilo. Moje maminka byla vyučená švadlenou, ale protože nás bylo dvanáct, tak už se k tomu nedostala, protože byla zaměstnána tími dny.

Ještě taková perlička. Když byla krizová léta po vzniku republiky, tak u nás nebyla žádná práce. Tatínek v bratřích Vincenc, se odhodlal jet do Francie a zavolať mi, jakým způsobem mu dá v dle. „Ty, tady práce je, přijď.“ Takže on jel do Francie. „Zkusím to,“ řekl si a tam dostal okamžitě práci jako stolář. Dva, tři roky tam, myslím, pobyl a pak se vrátil pro maminku. Vzal si ji, jí bylo sedmnáct a musela mít povolení. Tatínkovi bylo o deset víc, no přesto přece všechno se sebrali a jeli do Francie.

Tam se jim narodily první děti. Můj bratr se narodil v roce 1925 už ve Francii. Jenomže po tom devět let jsem se už schylovalo k tomu, že Hitler bude vytlačovat z Evropy Židy a on tam byl zaměstnaný u Žida. Žid tam měl svoji firmu, dobře prosperující stolářství, nábytek. A říká tatínkovi: „Já musím jet do Ameriky, tady mne pálí práce pod nohama. Nechceš si to převzít?“ Což by byla perspektivní práce, ale maminka si tam nezvykla. Nezvykla a tak dlouho ho přemlouvala, až ho přemluvila a vrátili se zpátky do republiky a tady měli další děti atd. Krušná léta zažívali, protože uživit tolik lidí, samozřejmě to nebylo pohromadě, to bylo jeden po druhém. Můj nejstarší bratr je narozen 1925 a já jsem až 1946, byli to byli veliký v kovový rozdíl a za mnou jsou ještě dvě sestry. Uživit pořád přicházející další děti nebyla žádná legrace, ale co se týče prostředí, duchovního klimatu, to bych nemohl. Když jsme opravdu měli bídu s nouzí, tak tuto rodinu, toto klima, bych v životě nevydal za jinou. Tam jsem dostal tak nádherné základy toho, co je to společenství, co je to rodina, co je to jeden myslet na druhého atd., atd.

Chodil jsem tam na základku (*Olešnice na Moravě*), a když přišla devátá třída a já se měl rozhodnout, co a jak dál, tak za mnou přišel místní tajemník Národního výboru a povídá: „Ivane, víš, já ti to řeknu narovinu. Chodíte jako rodina do kostela, chodíš do náboženství.“

Poslouchej! Ale já ti nechci kazit budoucnost. Jestli chceš opravdu studovat, ty na to máš, tak já tady do toho papíru napíšu, že jsi všechno dlal z p inucení rodi a tím je to vy ešené, máš otev enou cestu.“ Já nevím, kde se to ve mn vzalo, poprvé jsem jasn cítil pomoc ducha svatého, protože já jsem od p irozenosti bázlivý kluk a tam jsem se poprvé vzep el autorit . Nejvyšší autorit v d din a ekl: „Ne. Naši m do ni eho nenutili, já jsem tam chodil svobodn a svobodn budu chodit dál a vy si tam napište, co chcete.“ Taky tam napsal a tím pádem jsem m l uzav enou cestu ke studiu.

ízením m jsem se dostal do Brna k Pozemním stavbám jako provozní záme ník. Já jsem k záme ni in moc vztah nem l, protože jsem spíš inklinoval k d evu po tatínkovi. Ale nevadí, šel jsem tam. Ale zase ízení, v tom u ení jsem se dostal do prost edí, do dílen, kde pracoval n jaký Antonín Hladký, salesián. Ten si m vytipoval, asi protože jsem chodil každý den ráno p ed praxí na šestou na mši svatou a on tam chodil taky. Uvid l m tam a íká: „Poslouchej, ty jsi n jaký divný, že chodíš každý den na mši svatou a nemusíš. Pro tam chodíš?“ Já íkám: „Já nevím, n co m tam táhne.“ No nic, za al si m všímat, za al o m pe ovat a starat se. On to byl, kdo m p evedl p es ty nejhoup jší léta, v uvozovkách, v dospívání, kdy lov k neví, nerozumí sám sob . Opravdu perfektn se o m staral, vedl m , dával mn punkta, radil mi, byl to takový m j starší kamarád.

Pak p išla vojna. Já jsem se ještě p ed vojnou seznámil v kostele, v postní dob , u zpov dnice se svojí budoucí. Já jsem byl u jedné zpov dnice, ona u druhé a tak jsme se po sob za ali dívat. Tak jsme se do sebe zakoukali a známost. Dodneška jsme spolu a máme se rádi. Po vojn jsme se vzali, založili jsme si rodinu, za ali jsme žít jako rodina.

Když ta nejmladší mohla mít rok, mám ty i d ti, syna a t i dcery, najednou m j bratr Aleš, on bydlel v Moravanech, povídá: „Náš pan fará pot ebuje n co pomoci na fa e. M žeš?“ Já íkám: „Ano.“ Tak jsme tam za ali s bratrem dojížd t. To bylo v Mod icích a za ali jsme se stodolou a s jeho bydlením. Strávili jsme tam docela dost asu. Jednoho krásného dne si nás ten otec Karel Havlí ek (*krycí jméno pro kn ze Karla Pavlí ka*) zavolal k sob a povídá: „Brat i to je hezké, že d láte n co pro církev manuálního, ale ještě by to cht lo n co víc.“ Tak jsem si íkal, co ještě po nás bude chtít. „Necht li byste studovat?“ „A co studovat?“ „No, teologii.“ Tak to byla pro nás sprcha, ne ekli jsme si ne. Tak to zkusíme, jestli na to máme, jestli máme as atd., atd.

No a ono to šlo, ono to šlapalo. Jenže ono to bylo studium utajené. To nebylo na žádné fakult . My jsme jezdili po všech možných vesni kách, kde byli rozstrkaní bývalí profesoi, kte í nesm li vyu ovat nebo mohli vyu ovat, ale všechno bylo potají. My jsme tam p ijeli, on nám dal punkta, vysv tlil. My jsme p ijeli za trnáct dní, za t i týdny, složili jsme zkoušku a tak jsme dál studovali a studovali. Zase jednou si nás ten Karel Pavlí ek zavolal a íká: „Brat i doba je vážná, nebudu Vám to tady všecko vysv tlovat, víte dob e, jak to u nás vychází. Je pot eba, aby zde fungovalo za ízení pro p ípad, kdyby to zdejší režim opravdu za ídil, že by absolutn byla zakázána jakákoliv innost kn ží. Takže my chceme vytvo it organizaci, která by se v t chto krizových situacích ujala té role pastý .“ „No, co chceš po nás, my jsme ženatí.“ „To je všecko ošet ené, nebojte.“ „Kam, jak ošet ené?“ „Až do íma, to nemusíte mít strach, to není Vaše starost. Vaše starost je, jestli chcete do toho vstoupit. Není to bez rizika, nebude to procházka r žovým sadem, bude to náro né, protože si uv domte, že máte rodinu, a ono se to pokaždé nepoda í utajit do té míry, aby ten dopad se nedotkl i té rodiny.“

Dob e, tak jsme se rozhodli po týdenním duchovním cvi ení, že do toho projektu p jdeme, a tak jsme pokračovali ve studiu dál a jednoho dne on zase p išel a íká: „Situace se ještě p iost ila, je ještě horší, pan biskup, který Vás má na starosti rozhodl, že budete okamžit vysv ceni a pak budete pokračovat ve studiu. Vy budete vysv ceni pro p ípad, kdyby se opravdu n co stalo, budete p ipraveni.“ Krásný, nádherný podzimní den 9. íjna 1976⁶ nás

⁶ Mons. Karel Pavlí ek p sobil v Mod icích od roku 1974.

naložili do nějakého auta, lov k, kterého jsme v život neviděli. Já, můj bratr Aleš, jeho žena, moje žena a vezli nás na Vysočinu do takového kraje uprostřed lesů, utajená chata, tam na nás čekal pan biskup, kterého jsme v život neviděli, neznali, a ten nás nejprve vysvětlil na jáhny a v zápatí na kněze.

Zkrátka jsme podstoupili tvrdou realitu praktického života kněze. Totiž ten pan biskup, otec Blahník, který měl místo ve Výskytné u Jihlavy, nás vždycky zavolał třeba v postní dobu nebo na adventní dobu, a my jsme jezdili zpovídat, sloužit mši svatou, zkrátka dlat tu pastoraci, jak jim dle kněze. Ti farníci nevěděli, kdo to je. Bylo ohlášeno, že přijede vypomáhat nějaký kněz, tak oni se neptali. My jsme sloužili, zpovídali atd., atd. A až se to všecko... ta postní doba pominula, tak jsme se vrátili zpátky do Brna a pokračovala naše formace, studium. To pokračovalo až do té doby, kdy poslední z těchto profesorů řekl: „Ano, já myslím, že Vaše v domosti stačí k tomu, abyste funkci, roli kněze, mohli vykonávat. Předávám vás biskupovi a teka.“

Jakmile jsme studovali, byli jsme provedeni pod duchovní vedení patera Marka Mayera, kapucína. On byl tehdy ustanoven duchovním správcem v Pravlově nedaleko od Brna. Ten nás duchovně formoval, to bylo něco k nezaplacení. To byl zaprvé zlatý lov k, za druhé to byl vynikající odborník na biblistiku a za třetí byl vynikající lov k, co se týká duchovního života. Od něho dostat duchovní týdenní cvičení, no to bylo něco. Jenom tak pro ilustraci, když jsem se jednou vrátil z toho duchovního cvičení domů, to bylo vždycky o svatém týdnu, otevřel dveře doma v mém bytě, celá rodina se ke mně seběhla, skočili na mě a řekli: „Tati, ty bys tam měl jezdit častěji. Ty když se vrátíš, ty jsi svatý lov k.“ Nebyl jsem přílišný. „Ty jsi hodný, ty nám všecko odpustíš. Ty jsi, tak hodný.“ Tím chci demonstrovat, že ten pater Majer, to byl opravdu svatec. On nám neodpustil nic, ale on to dokázal takovým způsobem, že nešlo odolat, že nešlo odolat té jeho výzvě. Tak to je na takové doplnění, kdo nás formoval, kdo nás vedl.

Pak jsem šel převert a dlouho se nic nedělo, až jsem šel „befel“, papír, a tam bylo napsáno, že na zápatí, tuším to bylo zápatí, pojedeme všichni do semináře v Praze a tam složíme oficiální zkoušky. To, co jsme dělali potajmu, tam bude veřejně, aby to mohlo být s razítkem. Žasl jsem, kolik tam bylo lidí. Žasl jsem, kdo všechno tam byl. Já jsem se s nimi třeba denně setkával, a přitom jsem nevěděl, že Petr nebo Pavel nebo Lojza jsou to samé, co jsem já nebo můj bratr Aleš. Tak tam jsme složili ty zkoušky oficiálně. Pak si nás každého zvlášť zavolał pan biskup.

Mně pan biskup Vojtěch povídá: „Jak ses rozhodl? Co tedy hodláš... Máš tu i možnost, buď zstaneš laik, nebo budeš jáhen v západním ritu, anebo, třetí možnost, vystoupíš z katolické církve a vstoupíš keckokatolíkem. Tam můžeš být vysvěcen jako kněz.“ Tak to bylo pro mě dilema, protože ten náš tajný pan biskup nám říkal: „Hoši, až bude situace normalizovaná, tak budete sloužit v katolické církvi v obou ritech, v západním i východním.“ Což lze. Najednou nás postavili před takovéto dilema, což pro mě byla studená sprcha, protože jsem nechtěl v žádném případě vystoupit z katolické církve. Zase na druhé straně jsem si byl vědom toho, že v okamžiku kdy zstanu jako katolík, tak už nebudu moci dál sloužit jako kněz mši svatou atd. To bylo pro mě opravdu těžké rozhodnutí. Nakonec, po poradě s manželkou a po poradě s tím mým duchovním vědcem, jsem se nakonec rozhodl pro jáhenskou službu, abych zstal v katolické církvi. Došlo k tomu, že 25. června 1994 jsme byli „sub conditione“ přešviceni na jáhny.

Vraťme se ještě k Vaší profesní kariéře.

Využil jsem se provozním zámečnickem a ještě před vojnou jsem právě ten Toník Hladký, salesián, přinutil, abych začal studovat, abych si udržel maturitu. Já jsem nevěděl, proč mě do toho tlačí, ale on už věděl, že bez té maturity nic nedokážu, že nemůžu jít dál a

tajn doufal, že budu studovat bohosloví. Jenže já už jsem v té době měl svoji známost, když jsem mu to řekl, ten byl nesmírně smutný. Nicméně škola probíhala, udělal jsem si maturitu a po válce, když už jsme se potom vzali, tak jsem nešel k Pozemním stavbám, ale našel jsem si zaměstnání, abych uživil rodinu. Šel jsem k Dopravnímu podniku města Brna, což byl podnik, který mi nabídl celkem slušný výdělek na to, abych tu rodinu mohl živit. U toho podniku jsem vydržel šestnáct let. To byla práce dobrá, mě bavila. Vypracoval jsem se do funkce ředitele, vedoucího směny. Jenomže to byla práce náročná v tom smyslu, že se pracovalo na směny, 12 hodin den, 12 hodin noc a potom dva dny volna. Což bylo vynikající, já jsem si mohl v tom volna přivydělávat jako řidič autobusu, protože žena byla doma, ale bylo to náročné na únavu. Představte si, po noční, po dvanácti hodinové šichtě, jsem ještě v poledne vstal a šel jsem třeba jezdit ještě do práce s autobusem. To bylo hodně vyerpávající.

Tak jsem využil příležitosti. Po těch šestnácti letech za mnou přišel soused a povídá: „Já pracuji ve Výzkumném ústavu ekologie a biologie a potřebuji tam chemika, specialistu, nešel bys to dělat? Já jsem to domlouval s ženou a ona říkala: „Vždyť to je řízení, tak ty to vyerpává, tam budeš mít jenom na den a plat budeš mít stejný.“ Tak jsem to vzal. Šel jsem tam pracovat, bylo to na Přírodovědecké fakultě. Zase ten Pán Bůh to tak perfektně režíruje v šest hodin ráno mše svatá, ve čtvrt na sedm v práci a mohl jsem začít pracovat, perfektně.

Jenomže to trvalo do revoluce. Když přišla revoluce, došlo k tomu, že se začaly rapidně snižovat stavy, zvláště ve výzkumných ústavech. A mně hrozilo, že mě taky propustí, protože k tomu tam potřebují nějakého chemika. Ale už se začalo rozvíjet biskupské gymnázium a Petr Hruška, ředitel biskupského gymnázia, mě jednou potkal a povídá: „Poslouchej, já budu potřeba správce budov. Takového šéfa potřebuji údržbu, nechal bys to?“ „Ty, mě se to hodí, tam to vypadá všelijak.“ Tak jsem šel pracovat na BiGy. Tam jsem vydržel 21 let, prakticky do odchodu. Tam jsem nastoupil v roce 1991 a v roce 1994 jsem byl přehodnocen, čímž jsem oficiálně mohl působit jako duchovní osoba, čímž jsem tam působil i jako jáhen.

Jak probíhala Vaše vojenská služba?

V šestašedesátém jsem nastoupil, v osmašedesátém jsem končil, právě v době, kdy bylo přepadení naší republiky spojeneckými armádami. Já jsem v osmašedesátém měl končit, měl jsem doma připravenou svatbu. Končilo se koncem září, a já na 12. října měl v Brně nachystanou svatbu. Jenomže nám řekli: „Milí vojáci, nevíme, jestli vás vůbec pustíme, protože situace je tak vážná, že vůbec nevíme, jak dopadne.“ Nechybělo moc a byli jsme na válku dál, kdyby se tenkrát něco zvrátilo. Byl jsem na válce ve Vysokém Mýtu, sloužil jsem u protiletadlového dělostřelectva, kanón 85, to už dneska vůbec není. To je dneska zastaralá zbraň. Třeba to byla válka, dělá to byla, ale já jsem si nestěžoval, protože zase to byla škola života. Jak člověk nemusí mít v životě všechno, jak se obejde bez mnoha věcí a jak naopak se naučí klást hodnoty - že jsou v cíli ležet jší a mírně ležité. To mě naučila válka.

Měl jste nějaké duchovní vedení, duchovní rozvoj, během vojenské služby?

Měl jsem duchovní vedení. V tom místě, ve Vysokém Mýtu, je kostel sv. Vavřince, když jsem mohl na mši svatou, tak jsem tam chodil. Ale tam to bylo úžasně minimalizované, protože oni schválně nedávali vycházky v neděli dopoledne. Mše svatá byla v neděli dopoledne, ale nedostal jsem vycházku, až odpoledne, a to už mše svatá nebyla. Ale mně to nevadilo, protože jsem byl ve spojení s Antonínem Hladkým. Já jsem s ním byl v úzkém kontaktu, všechno jsme si psali a byli jsme propojeni v modlitbách atd. Po té stránce duchovní, to jsem nestrádal.

Kdo byli Vaši školitelé v tajném studiu?

Byla to řada profesorů. Zásadně jsme se nesmli dozvědět jména, protože nám bylo vědomo, že kdybychom, tak bychom se mohli dostat do problémů, upadli do drápy, tak by to z nás vymlátili. Jména jsme se absolutně nikdy nedozvěděli, akorát nám dali adresu. „Pojedeš tam a tam, tehdy a tehdy, v tolik a v tolik. Nechááš auto před dínou. Projedeš tam. Tam už na tebe bude někdo čekat a on se tě ujme.“ A tak jsme jezdili. Jeden profesor měl dogmatiku, druhý profesor písmo, třetí liturgiku, pastorálku. Vše jsme nevěděli, jak se ti lidé jmenují. Dali nám punkta, pak nás přezkoušeli, pak s námi probrali, co nám není jasné. Postupně, pomalinku až nám jednou řekli: „Tak a za měsíc bude zkouška.“ Udělali jsme zkoušku. Oni to nikam nahlásili, nikomu.

Jednoho krásného dne nám řekl náš biskup Blahník: „Bratři, tak Pán Bůh zaplať, máte to za sebou.“ Ale největší formací, právě co se týče biblistiky, jsme dostali od otce Majera. Ten se nám věnoval nejenom tu biblistiku, ale i duchovní život, pastorační. Opravdu od něho jsme hodně získali. Přitom to byl kapucín a byl ostře sledovaný. My jsme tam bydleli u něho na farě, nebo jsme tam dojížděli na faru a on se nebál, nebál se nám dále věnovat. Až jsem žasl, jak z naší strany to bylo kolikrát neférové, protože jsme ho mohli uvést do úžasně nepříjemné situace. On přesto přese všechno nepolevil a věnoval se nám až do konce.

Poznal jste později, kdo byli ti učitelé

Ne. Ani jsem po tom nepátral, protože mi bylo vědomo, nechť to být. Protože dodneška je situace těchto lidí z podzemí v církvi nevyřešena. Není, tady v tom, není jednota. Je jeden tábor, který říká, ano bylo to správné, bylo to dobré, bylo to navázané, a je druhý tábor duchovenstva, který je úplně diametrálně proti tomu. Já do toho nerýpu. Dělám to, co dělám, co mi pan biskup říká, tak to dělám a jsem v pohodě. Jsem v pokoji. Když Pán Bůh rozhodne, že to nebudu dělat, tak to dělat nebudu.

Kde jste získávali studijní literaturu?

Měl jsem velkou výhodu, protože ten Karel Pavlíček měl veškerá skriptá schovaná z doby, kdy studoval teologii. Říkal: „Mně už je to k ničemu, tady to máte.“ No a co bylo, to jsme si rozmnožili, nebo jsme si sehnali nějaké další... Otec Mayer nám poskytl hromadu literatury. Literatura nebyl problém, studijní materiály nebyl problém.

Cítil jste duchovní povolání před rokem 1974, uvažoval jste o kněžství?

Dostal jsem se do zvláštní rodinné situace - to bylo velké pádání mé maminky. Náš byl doma tihle, devět kluků. Já jsem nejmladší z kluků, a ona se celý život modlila za to, aby alespoň jeden z těchto jejích synů byl kněz. Nepokrytě to na ní bylo vidět, že o to bojuje, že to je její vnitřní srdečná záležitost. Došlo to tak daleko... Nejprve jsem byl v úmrtí, protože jsem se nedostal tam, kam jsem se chtěl dostat. Zase režie. Využil jsem se a už se mě ujmal ten Tonda Hladký a říká: „Poslouchej, ty máš ještě dva roky do vojny, udělej si střední školu.“ Já říkám: „K ničemu mi to bude dobré?“ „To ti nebude nikdy ke škodě.“ Tak jsem se přihlásil, zaal jsem dělat ve střední škole pro pracující. Skončil jsem ji, a v okamžiku, kdy jsem ji skončil, přišel jsem domů a říkám: „Mami, já mám maturitu.“ Jen tak mezi sebou, já jsem se s tím nechlubil a dneska vidím její vizáž tváře, jak se na ní odehrálo, ještě ten den si vzala na pomoc mého staršího bratra. On byl jak můj táta, on byl ročník 30 a já 46, takže to byl v kovový rozdíl 16 let. On byl úžasně moudrý, chytrý, spravedlivý, ale přímý. Já jsem ho

neml rád, protože byl tak p ísný. Tak si ho vzala na pomoc, sedli si takhle naproti m a opatrn za al: „Co máš te v úmyslu d lat? Jestli chceš, my ti zafinancujeme vysokoškolské vzd lání.“ A maminka už cht la otev ít pusu a cht la íct: „a nemohlo by to...“ A Pavel ji takhle chytl a íkal: „Ml , to musí být z n ho, ne z nás.“ Tak já jim ekl, že zatím neuvažuju o žádném vysokoškolském studiu z jednoho prostého d vodu. Já jsem totiž už v té dob chodil s Janou, mojí budoucí ženou, a p iznám se, byli jsme do sebe hluboce zamilovaní. Otázka n jakého kn žství v té dané chvíli v bec nep ipadala v úvahu. To bych nestrávil, nechat milující osobu a vrhnout se...Ne, to by nešlo. V tomto smyslu jsem to tam také nazna il a na té mamince jsem vid l, jak je z toho zklamaná.

Šel jsem na vojnu, po vojn byla svatba. Celou tu dobu to maminka prožívala v hluboké bolesti, že poslední syn, poslední šance, která mohla být prom n na v kn žství, se neuskute nila. Já jsem to na ní vid l. Vyložem jsem to z ní sál. Nicmén p i tom okamžiku, kdy nám dávala požehnání, kdy jsme žádali o požehnání, jsem cítil, že to tak bere, že ji to bolí, ale že to tak bere.

No a ještě jedna v c, která k tomu pat í. My jsme byli na dovolené v Rohli u Šumperka a najednou p íb hla ta domácí a povídá: „Ivane, máš telefon.“ M j strýc v Olešnici, kde jsme bydleli. „Tvoje maminka je na tom špatn , honem se seber, a jestliže ji chceš vid t ještě žívou, honem p íje dom .“ To se mnou ot áslo, co se stalo. Sedl jsem do auta i se svou ženou a jeli jsme rychle zpátky do Olešnice. Tam jsme se dov d li, že maminka ten den m la mozkovou mrtvici, a že je v nemocnici. Tak já za Pavlem Pavlí kem , Karlem Pavlí kem, víte o kom je e . On byl na duchovním cvi ení na Vranov a já mu íkal: „Karle, prosím t , nejel bys za maminkou ji zaopat ít? Dát jí svátost nemocných.“ „To ud lej ty.“ „Já, vždy já ještě nemám ve ejnou jurisdikci.“ „V tomto p ípad ti ji dávám. Je a ud l jí svátost nemocných.“ Tak já jsem vzal svou ženu a jeli jsme do té nemocnice, tam jsem si vyžádal od sest íky, jestli bych nemohl být chvíli ku s maminkou sám. Ješt tam byla moje sestra a tu jsem musel pod n jakou záminkou poslat pry . Tam jsem jí ud lil svátost nemocných. To bylo zajímavé. Jak jsem ji držel takhle za ruku, tak povídám: „Mami, já ti te n co musím íct. Já a m j bratr Aleš jsme tajn vysv cení na kn ze pro p ípad, kdyby u nás nastala taková situace a bylo nedostatek kn ží a já ti te z pov ení mého p edstaveného biskupa ud lím svátost nemocných.“ Te mi v tu chvíli zmá kla ruku na znamení, že to vnímá, že ví, o em je e . I když nemohla mluvit, vnímala, co tam zazn lo. Nevím, jestli to bylo v souvislosti s ud lením svátosti, nebo jestli to bylo v souvislosti s nemocí, za aly jí kanout slzy z o í. Já dodneška v ím tomu, že tam ta maminka, na smrtelné posteli, nakonec zjistila, že ta její modlitba za dar kn žství pro svoje d ti nebyla nadarmo, a s touto – v uvozovkách – radostí odcházela na v nost. Jak je to propojené. Celý život se ta žena za n co modlí a íká: „Pane, tak kde jsou ty moje prosby.“ „Neboj, já je slyším. A ud lám z kamene živého lov ka.“ Najednou já „žená “, ty i d ti, jí eknu, že jsem kn z. No to bylo pro maminku, která byla vychovávána v úpln jiné dob . To by si nedokázala srovnat, že by „žená “ mohl být zárove kn z. Asi jí to trvalo, než si to p ebrala, že to teda je možné, ale dneska, na v nosti, už tomu rozumí a už to chápe. Já siln cítím, jak mi v tom pomáhá, opravdu, a nejen ona.

Jak prob hlo Vaše sv cení, byl jste p eveden k eckokatolické církvi?

Takhle p ed vysv cením nám náš pan biskup Blahník ekl: „Brat í budete vysv cení pro oba rity, východní a západní. Co bude potom, až se situace znormalizuje, vám nedokážu odpov d t. To už je v c biskupa, který se bude o vás starat, pod jehož jurisdikci budete spadat.“ Takže my jsme byli vysv cení pro oba rity.

V ty iadevadesátém došlo k tomu, že si nás zavolali do Prahy a tam jsme d lali ty zkoušky. Na záv r t ch zkoušek jsme p íšli za n jakou paní sekretá kou, já nevím, co to bylo.

Veliký papír. „Jméno. Vy jste římskokatolík, vy jste ženatý, tak co hodláte...“ Jak jsem říkal, měli jsme tu možnost: převezt do laického stavu, nebo zůstat jáhen v západním ritu a tu možnost byla ta, že bychom přestoupili ke ckekokatolíkům a získali východní ritus. Na což já jsem se zarazil. „Ale já mám informaci od mého pana biskupa, který mi sdělil, jinou. Mně bylo nabídnuto, že mohu sloužit v obou ritech.“ Je to překvapilo. Také to bylo moje přání být v obou ritech. Proč vystupovat z církve a vstupovat do jiné. Proč, věku to te škařed, hodit za hlavu kněžství. To jsou, to byly pro mě nepochopitelné věci, to jsem nedokázal strávit. Tak jsem tam zůstal třeba před tou paní, která říkala: „Tak se rozhodněte.“ To bylo úplně, jak jsem na krk. Já jsem řekl: „Já nehodlám přestoupit k jiné církvi. Také nehodlám vzdát se té duchovní služby, no co mi zbývá, jáhenství.“ Napsala jáhenství a bylo hotovo. Ex post jsem se dozvěděl, že jsou dodneška výjimky, kdy mají oba dva rity a jsou ženatí, tak to jsem si položil otázku, proč když Petr, tak ne Pavel? To je věc, které ještě dnes nerozumím a nechápu, ale přijímám to jako vůli Boží, protože to ani nemusím chápat.

Dostal jste nějaké úkoly pro vysvěcení?

V prvé řadě pořídit dostudovat, protože jsem ještě nebyl dostudovaný. To byl náš prioritní úkol. Pak nám řekl: „Tak hoši, už jste kněží, tak jste povinni se ráno a večer modlit breviář. Jako kněží byste měli chodit minimálně jednou za měsíc ke svátosti smíření. Musíte chodit minimálně jednou za rok na duchovní cvičení. Teď, abyste si nemysleli, že se u toho budete „flákat“, tak dostanete, každý z Vás, za úkol zajistit určitou skupinu lidí, která se na Vás bude obracet. Oni nebudou vědět, co jste za, ale přijdou za Vámi s cílenou věcí a Vy musíte být připraveni jim posloužit.“ Byly to vyloženy otázky z katechismu, ale speciální otázky z katechismu na jejich situaci, kterou prožívali. Jak to mají řešit, co je správné, co je špatné atd. Tak to jsme dostali za úkol. To byla skrytá pastore. On nám posílal ty konkrétní lidi, oni si nás vyhledali. My jsme se neptali, odkud jdou. Oni řekli: „Posílá mě Josef.“ To bylo krycí jméno. „Poté bych s Vámi mluvit.“ Tak jsem si ho vzal domů, tam jsem uvařil kávu nebo čaj, a tam jsem si s ním třeba tři hodiny povídal. Také to byla naše pastore.

V těch farnostech na Vysočině to probíhalo v době, kdy ten farář vyhlásil svátost smíření, předně. Takže před Velikonocemi, před poutí, před Vánocemi, já nevím předně. Měli nějaký doprovod ke zpovědi, tak nás vždycky pozval, dal nám soupis vesniček. Ráno za neš a v poledne skončí a jedeš. Takhle jsme objížděli ty vesničky a tam jsme posluhovali svátostí smíření.

Setkal jste se ještě někdy s Vaším světitel, biskupem Peškem?

V životě. Tam poprvé a naposled. To je zajímavé, přitom už z toho prvního setkání s ním byl úžasný dojem - pokorný, vstřícný, takový táto. Opravdu biskup, jak bych si představoval, biskupa s velkým B. Žádné mazání medu kolem pusy, ale byla na něm vidět úžasná dobrota a trpělivost s tím, koho bude vysvěcovat, protože málo naplat, my jsme byli svým způsobem nedotažení, nedokonalí, ne úplně tak připraveni, abychom se mohli z fleku ujmout role pastýře. Naprosto, já to přiznám, to nám chybělo, protože jsme to dělali sporadicky, tajně a jenom úsečně a bez možnosti konfrontace, jestli to je, nebo není, správné. Nicméně ten pastýř, biskup Jindřich Pešek, na mě přenesl dojem, že takového bych já chtěl biskupa.

Udržoval jste kontakt s biskupem Blahníkem?

Pravidelně. Zval nás pravidelně, třeba v té době postní, velikonoční, adventní, k sobě do farnosti. Velmi riskoval, protože on byl pod drobnohledem. Dokonce on šel tak daleko, že

když jsme přijeli: „Tady sedneš do auta. Tady máš seznam vesnic, které mám na starosti, tam budeš zpovídat a budeš tam mít mši svatou.“ Vyjeli jsme a sloužili. To byla škola života, to byla opravdu škola života v tom smyslu, že jsem byl, když to eknu po svém, že jsem byl hozen do vody a plaval. Tam jsem pocítil, že m B h k tomu povolal, k této roli toho kn ze, pastý e. Ned lám já, já sem jenom loutka, prodloužená ruka. T eba ty svátosti smí ení, to bylo n co fantastického, nebo potom ta mše svatá, p edstavte si vystoupit na ve ejnosti p ed lidi, kte í vás vnímají a p ijímají jako kn ze a já jim tam zprost edkuji nejsv t jší p ijímání. To bylo n co, to si dovolil Josef Blahník. To bylo pro n ho úžasn riskantní, strašn riskantní, ale on to riskoval.

M li jste za socialismu n jaká specifika pro liturgii slouženou doma?

Já jsem použil zásadn misálek, který jsem k tomu dostal a je fakt ten, že jsem se tam hodn u il ty neprom nné ásti latinsky, už z toho d vodu, že jsem nemohl vylou it, že m n kdo z d tí poslouchá. Což se potom potvrdilo. „Tati co jsi to tam „mlel“, já jsem tomu nerozum la.“ „Jak to, že jsi m poslouchala, už jsi m la dávno spát.“ Takže to jsem se u il latinsky a jinak jsme používali všechno - tení, evangelium - v eštin .

Kolik lidí bylo zapojeno ve Vašich aktivitách a jaké byly?

Ze za átku se to vždycky motalo tady kolem tohoto kostela (sv. Tomáše v Brn). Jakmile se dov d li, protože byli úžasn la ní po n jaké duchovní potrav , že je n jaký seminá , že jsou n jaké duchovní obnovy, jakmile se dov d li, že existují n jaká spole enství lidí, kte í se schází po bytech, po tom byl veliký hlad, tak veliký hlad, že jsme museli n kolikrát íct: „Ne, už nem žeme, jsme plní.“ Nás se t eba doma v byt sešlo dvanáct a lidí nebyli hloupí. Sousedí: „Co tam d láte, pro se tam scházíte, a pro se scházíte pravideln , atd.“ Samoz ejm to nešlo ututlat do té míry, že jsme si t eba nezapívali. Takže ze za átku byl po t chto v cech veliký hlad a nás úžasn fascinovalo, že ten hlad byl mezi mladými a mezi manžely. To bylo strašn d ležitě, protože rodina, v té dob , když kon il komunismus, byla zdevastovaná a nejistá.

Já vím, že když jsme vychovávali naše d ti, tak nebylo žádné náboženství, zvláš ve m st . „Jo, ty chceš dát dít do náboženství, tak my ti to dáme pocítit.“ Tak jsme to nelámali p es h l, že bychom se „šprajcli“ a za každou cenu si to náboženství cht li prosadit, ale ud lali jsme to jinak. My jsme se p kn setkali doma, pozvali jsme tam p ehršel d tí od našich známých, pozvali jsme si odborníka na náboženství, tak se naše d ti vzd lávaly v náboženské výchov . Odsud byli ti lidé, kte í si potom vzájemn sd lovali. „Ty, tam m žeš ud lat toto.“ „Tam je spole enství pro manžele, tam je to pro mladé, tam je to pro snoubence...“ Takhle se to dostávalo do podv domí lidí a vzájemn jsme si tímto zp sobem sloužili. Až potom jsme si prošli tou charismatickou obnovou, to byl seminá . Tak jsme se orientovali na ten druh služby, který nám sed l, to už jsem byl v komunit . Tam už jsem se v noval manžel m.

Jaké byly Vaše aktivity p ed vysv cením na kn ze?

P ed tím rokem 1976 to bylo poznamenáno tím, že jsme se scházeli na farách. Fará , který se nebál, který nebyl pod Pacem in terris, tak on byl sice sledovaný, ale on to dokázal tak ud lat, že jsme se tam mohli scházet, a scházeli jsme se tam. To byl ten fará , který nás svým zp sobem formoval.

M žete jmenovat n jaké kn ze?

To byli r zní otcové, m žu jmenovat: Karel Pavlí ek, ten byl tady v Mod icích a Moravanech, Lojza (Alois) Perni ka, který potom pozd ji byl v Tel í a Josef... te p sobil tady u Minorit , František Koutný. To byli kn ží, kte í se opravdu nebáli, nebáli v tom smyslu, že když za nimi n kdo p išel a cht l po nich n co mimo rámeček jeho služby, tak od toho neutekli.

Jak se prom nily Vaše aktivity po vysv cení?

Až jsem byl vysv cený, tak jsem dostal od mého nad ízeného pana biskupa ur ité direkce, abych se neprozradil. To znamená, že jsem to musel d lat ve vší tajnosti, a musel jsem to d lat po ád jako táta, laik. Nemohl jsem se ani sl vkem zmínit o tom, že mám n jaké sv cení. To nešlo, protože... A k tomu dokonce jednou došlo... S Bédou, tady ti tátové, jsme si dali sch zku, n kde kousí ek od Rychnova nad Kn žnou v takové chat , chalup uprost ed les . Tam za námi p ijel pan doktor Zv ína. Jeden z t ch našich brat í byl tak pe livý, že si napsal do svého dení ku adresy všech t ch zú astn ých tát . Co se nestalo. Za dva, za t i dny jednoho z t ch našich brat í v Praze zatkli. Odvezli ho n kam a tam z n ho všechno dostali a dostali z n ho i ten seznam.

Oni tam m li všechno napsané, tak si nás jednoho po druhém... P kn pro nás p ijeli do práce. To vidím jak te , byl jsem ješt u Dopravního podniku, špinavé modráky. Najednou se otev ely dve e od dílny, n kdo cizí, neznámý: „Kde je tady pan Synek... Jste pan Synek, tak p jdete s námi.“ „A kam?“ „To se dozvíte.“ Te stál jeden p ede mnou, jeden za mnou, tak m dovedli až k autu, kde m posadili a zavezli m do Bohunic, do v znice. Tam už na m ekal n jaký kapitán z Prahy, n jaký vyšet ovatel, a ten m tam p kn celé odpoledne dusil, ale opravdu natvrdo. Na za átku mi mazal med kolem pusy. „Podívejte se, to je formalitka, když nám všechno eknete, tak je to v pohod , tak nemáme dál co ešit.“ Tak jsem zbyst il a nic ze m nedostali. Pak zavolali bráchu a pak si zavolali ješt jednoho. Nic z nás nedostali. Ale tentokrát jsem se ocitl opravdu tvá í v tvá n komu, kdo nás nemá rád a kdo ud lá všechno pro to, aby nám mohl ublížit. To bylo takové nep íjemné, ale zajímavé, že to ve mn nikdy nezanechalo stopu n jaké nenávisti, n jaké agrese, nebo n eho, že bych se mu cht l mstít. Ne, naopak, když jsem to potom doma filtroval se ženou, tak ona povídá: „ Víš co, dáme to do modlitby.“ A to odplavalo, to je vlastn postižený bratr, který je momentáln ve služb zla a on za to vícemén nem že. Takže takto jsem to p kn ze sebe dostával ven.

Jak jste se dovídali o takovém seminá í, který jste práv uvedl?

Jestliže m lo dojít k takové akci, tak se poslala písemná pozvánka a tam se napsalo, *budeme trhat t ešn tam a tam, tehdy a tehdy, p ije te*. To už jsme v d li, že to nejsou t ešn a v d li jsme, že tam p ijede n kdo, kdo nás bude vzd lávat. Tenkrát tam p ijel pater Zv ína, takže takhle to fungovalo. Svolával to, pravd podobn , to já nevím, ale ten bratr, který tam m l chaloupku. Jeho jsme jmenovali krycím jménem D da. Já nevím, jak se jmenoval ve skute nosti. Ten si to všechno obvolal. On v d l, že ten je kn z, ten je kn z, to on v d l. Jak to v d l, to nevím.

Nebyl do t chto aktivit zapojen biskup Zahradník?

To já opravdu nevím. My jsme mu íkali D da. To musel být n kdo, kdo to podhoubí všechno znal.

Probíhaly tyto akce kontinuáln v sedmdesátých a osmdesátých letech?

Já jsem na takových setkáních byl se svým bratrem aspoň desetkrát. Ale že by tam byla nějaká kontinuita, že by to bylo nějaký začátek a konec, tak to ne. My jsme vždycky někde kam přijeli, tam byl kantor, ten nám dal určitá punkta... Bylo to na různých místech. Samozřejmě to nemohlo být na jednom místě, to by se „prolétlo“.

Kolik Vás na tyto semináře jezdilo?

Tam (u Rychnova nad Kněžnou) nás tenkrát bylo dobrých dvacet. Možná víc, jenže ubytujete dvacet lidí, to není sranda. Pamatuji se, jak už byl večer a už se mělo jít spát a ten pater Zvěřina říkal: „Já jsem revmatický, já jsem zimomřivý.“ Tak si lehl vesele pod duchnu, my všichni ve spacácích a on si vzal duchnu.

Setkali jste se s doktorem Zvěřinou během Vašeho studia?

Na zkoušky jsem k němu nechodil, ale chodil jsem k němu několikrát na jeho punkta. Ta punkta nebyla zaměřená přímo na to, že bych byl student teologie, ale byla to punkta, která byla spíše na duchovní život. Pro mě úžasně obohacující. To bylo něco, co jsem vnímal a poslouchal s otevřenou pusou. Dodneska z toho mám to, že kněžství, potažmo jáhenství, je v první řadě služba radosti. To jsem si od něho odnesl. Teď už ten můj další učitel, školitel, profesor Marek Mayer, to bylo něco úplně opačného. Ano, on byl také plný radosti, ale on byl tak svázaný touto rolí, že je kněz, že mě to až... Tak to já v životě nemůžu dosáhnout. Takové výšky. Kdežto ten Bedřich (*Provazník*) i ten otec Zvěřina, oni v tom byli tak ponořeni do té radosti, že je to neblokovalo v žádném druhém úhlu a o to mně tady šlo. Nevytvorit si pro sebe nějakou bariéru, že jsem něco a tím mít zamezený přístup k tomu druhému. Naopak, být tak prostý, tak obyčejný, tak radostný, že toho druhého přijmeme a neodtáhneme. To mě naučil otec Zvěřina, tady toto.

Jak jste se s doktorem Zvěřinou seznámil?

Bylo společné setkání tatínků. Do toho společného setkání jsme byli, já už nevím kým, pozváni, abychom prožili společně celý víkend. To první setkání, nebo několikáté, bylo u toho Dedy u toho Rychnova. Byli tam Jiří Kaplan z Prahy a všelijací další, to jsem taky zíral a najednou tam přijel otec Zvěřina. Teď tam s námi prožil dva dny, dva dny nám tam vyprávěl, co je role táty a co je role duchovní. Říkal: „Tak bratři, zkusme nalézt společného jmenovatele. Jde to skloubit? Ze začátku. „Otec, je to náročné, ale jde to.“ Říkal: „Co je náročné? V první řadě jste pastýři ve svých rodinách, teprve potom můžete být pastýři ještě k tomu stádu, ke kterému Vás pošle biskup, ale v žádném případě nesmíte zanedbávat svoji rodinu, protože to by bylo postavené na hlavu.“ Naopak ukázal nám cestu, že lze obojí skloubit. To bylo fantastické, že to lze. „Je to náročné, protože sami víte, jak je náročné postarat se o rodinu, ne po té stránce finanční, ale vůbec o rodinu, aby ta rodina šla k Bohu a teď vedle toho postavte ještě službu někomu jinému, v roli toho kněze atd.“ A on nám to krásným způsobem vysvětlil, že to lze, ale že je to náročné.

To společné setkání tatínků bylo složeno z vysvěcených kněží?

O tom se tak vůbec nemluvilo. Dobře, že se o tom nemluvilo, protože se objevil deník u jednoho z nich a „policajti“ mě lišerně na bílém, kdo tam byl. My jsme se úzkostlivě vyhýbali, co se týká kněžství, mluvit o tom, kdo jsme, co jsme. To tam nezaznělo, jenom z té přednášky. On tam mluvil o kněžství, pro koho to vlastně byla přednáška? Pro táty,

nebo pro n jaké duchovní osoby. To by mohlo zmást, ale v ím tomu, že ta p ednáška se nedostala komunist m do ruky, protože to by bylo n co.

S doktorem Zv ínou jste se setkal až po sv ení?

Ano, p esn tak.

Mezi Vašimi aktivitami byla i spole enství, vystupoval jste tam jako kn z?

Ne, to se nesm lo, až do revoluce. Krom ženy a t ch pár kn ží, toto o m nikdo nev d l. Je zajímavé, že už v té dob hluboké totality, Josef Blahník, náš biskup, ekl: „Budete chodit na duchovní pomoc do jedné vesni ky na jižní Morav . Tam je fará em Vojt ch Cirkle.“ Jak to bylo prorocké, protože Vojt ch Cirkle, náš sou asný pan biskup, už tenkrát o nás v d l, že jsme tajn vysv ení kn ží. Už jsme tam k n mu jezdili, t eba ke zпов di atd. Když už se schylovalo k revoluci, tak nám biskup Blahník ekl: „Brat i, za chvílku to pukne a až to praskne, tak se oficieln p ihlásíte každý u svého biskupa a on už o Vás bude v d t.“ U nás to bylo jednoduché, protože on o nás v d l.

Ale nezapomenu na tu kv tnou ned li t sn po p evratu, už sbalený, už se lou ím se svojí ženou, najednou telefon. „Tady je Vojt ch. Kampak jedeš.“ „Na duchovní cvi ení za otcem Pot kem.“ To bylo krycí jméno pro patera Mayera a on o tom v d l. „Tak prosím t , od tohoto okamžiku nevystupuj už nikdy jako kn z.“ „A pro ?“ „Já ti to potom vysv tlím, te ti to nebudu vysv tlovat, protože budete muset jít na p esv ení „sub condicione“. To bylo na ízení asi z íma. Nevím, jak to bylo. To byla pro m pecka, že od tohoto okamžiku nemohu sloužit mši svatou. S tím jsme p ijeli za tím otcem Majerem Pot kem, a íkáme mu to, a íká brat i poslušnost je nejkrásn jší, nejd ležit jší ctnost, tak jsme to akceptovali.

Kdo všechno v d l, že jste kn zem za socialismu?

Za prvé o tom v d la pouze moje žena, m j bratr a jeho žena, kte í byli u toho sv ení a pak taky ješt jeden sv dek, Josef Smola z Jihlavy, plus sv titel. Karel Pavlí ek, který m na to sv ení vyslal a Josef Blahník, m j biskup pro tu dobu. Tito lidé o mn v d li. Dlouho, dlouho ten okruh se nezv tšoval. Z jednoho prostého d vodu, kv li utajení. My jsme si nemohli dovolit poušt t si pusu na „špacír“, aby kv li nám nemohl být n kdo nespravedliv uv zn ý a to by byl, že ano. Tak jsme to opravdu striktn tajili dlouhá, dlouhá léta.

Až se to potom ta situace za ala uvol ovat, až se to za alo tak n jak v d t, že to asi nevydrží, tady ten režim u nás, tak se to potom za alo, pomalinku, mezi ty nejd v rn jší p átele, o nichž jsme v d li, že nebudou nikam utíkat, že to nebudou dál šeptat, tak jsme si dovolili n jakou tu poznámku. Nicmén zajímavé bylo, že ti lidé v našem okolí n co tušili, oni to na nás n jakým zp sobem poznali. Nepojmenovávali to, neoslovovali, nebyli zvědaví, ale ex post jsme se dozvídali. „To já jsem o tob dávno v d l.“ Já íkám: „Jak? To bylo vid t?“ Jak to v d li, my jsme to zkrátka nevytrubovali.

Setkal jste se s biskupem Davídkem, v d l jste o n m?

To jsem sice v d l, ale já jsem se s ním nikdy nesetkal. On už m l vysv enou adu biskup , následovník , a já jsem byl práv až v té druhé ad , m vysv til Ji í Pešek. Blahník m formoval, p ipravoval, ale on byl tak sledovaný, že on necht l podstoupit to riziko, aby neuvedl do koloto e té mašinerie ješt další, tak pov il Ji ího Peška, který nebyl tak sledovaný.

Byl jste v kontaktu s nějakou jinou skupinou skryté církve?

Ne. Totiž vtip byl v tom... My jsme byli neustále nabádáni k tomu, o čem nemluvit. A když se muselo mluvit, tak nejmenovat, a když se muselo jmenovat, tak opravdu jenom s největší opatrností. Tak se nám taky stalo, že jsme rodině Kaplanové z Prahy – 12. dítě – Jiří Kaplan, Marie Kaplanová. Protože měli hromadu dětí, tak jsme si vzájemně pomáhali. „Brácho, pojď, naložíme plné auto merunk, tady toho máme, že nevíme, co s tím, a zavezeme to Kaplanům do Prahy.“ Tak jsme naložili auto a o půlnoci, abychom nebyli viděni a slyšeni, jsme jeli do Prahy. Zajímavá věc. Půjeli jsme k té vile a ona byla prázdná, nikdo tam nebyl. Dveře otevřené, branka otevřená, volám telefonem: „Jirko.“ „Jo, dejte to tam, neboj.“ „Ale tady je to otevřené.“ „My nezamykáme.“ Tak jsme tam poskládali pár bedýnek merunk. Sedli jsme do auta a jedeme zpátky. No, nesbalili ho druhý den? Kdyby to bylo o den posunutě, tak nás tam taky „na apali“. To je zajímavé, jak to ten anděl strážný všechno chrání. Takže my jsme takové kontakty měli, ale vůbec jsme o sobě nevěděli, že máme nějaké teologické vzdělání, nebo že jsme vysvěcení. To se opravdu tutlalo. Bylo to dobré, že se to tutlalo, protože se tím uvádějí do nebezpečí takoví lidé, kteří byli potom tvrdě postihováni – biskupové.

V noval jste se nějakým v dním disciplínám?

No abych byl upřímný, ono vyplynulo z mé praxe, když jsem do toho skočil, po tom převratu. Oficiálně jsem byl ustanovený tady u Tomáška (*kostel sv. Tomáše v Brně*), tak je úplně rozdílný, když přijdete na vesnici pro úplně jinou generaci, a když vystoupíte tady, kde je plný kostel intelektuálů. To je úplně o něčem jiném. Jednoho krásného dne mi řekl pan farář: „Tak zítra k tísí.“ Já jsem se rozklepal, plný kostel lidí. „A budeš k tísí při mši svaté.“ Já jsem se na to nepřivrhoval, chystal. Najednou po prvním, po druhém, po třetím k tomu jsem zjistil, že to je nádhera. To je takové pole působnosti, takové pole neorané. Když o tom malém člověku můžete povídat, co je to za zázrak od pána Boha, jakou odpovědnost mají, jakou důvěru ten Bůh do nich vkládá, no to je něco nádherného. Takže jsem objevil, že můj Bůh volá k tísí. Tak povídám, no to je dobré, tady je k tomu hromada.

Za nic na světě jsem nechtěl pohřbívát. Já jsem úžasně emocionální, a když se mi tam někdo rozbrečí, já bych brečel s ním. Do chvíle, až mi jednou Petr řekl: „Ty, já dneska nemám čas, budeš pohřbívát.“ Já na to: „Petře, neblbni, já jsem to ještě nedělal.“ „Přijdeš jednou se mnou, já ti to ukážu a pak už budeš chodit sám.“ Jé, to bylo těžké, to bylo náročné a opravdu plná aula krematoria. Plno lidí, usazená rodina a najednou jsem zjistil, jak tam je ještě poslední šance jim říct, že na něj Bůh čeká. A že ten nebožtík, který je tady v té rakvi, že oni všichni jsou svatkové toho, ne prokurátoři, že on byl dobrý, jinak by tam nebyli. Oni jsou tu proto, aby poskytli poslední službu lásky. Jinými slovy vnímají, že mu něco dluží. Co mu dluží? Lásku, protože on lásku rozdával, nemusí se bát setkat se s Ježíšem. Najednou jsem zjistil, že se tam dá ty lidi povzbudit ve věce. Dneska se už vůbec nebojím „krematoria“. Mám jich třeba 60 za rok.

Znáte dílo de Chardina, jak ho hodnotíte?

Jenom jsem od něj četl některou knížku, ale že bych ho studoval nějak víc a do hloubky, tak to ne. Ale zaujal mě, ale zase na druhé straně jsem slyšel hromadu kritiky na něj. Takže jsem po něm jak moc nepátral, ale jeho myšlenky mě oslovily.

Jaký je váš vztah k evoluci?

Nemám s tím problém, p ikláním se k názoru, jako má Marek „Orko“ Vácha a íkám si, že kdyby toto bylo po ádn lidem vysv tleno, ale po ádn , a netutlalo se to, tak už je v tom daleko víc pokoje a klidu. Protože toto lidi jenom rozd luje a nerozd luje je to, co by o tom slyšeli, ale to, že tomu nerozumí. Neví, o co jde. N kolikrát tady „Orko“ byl, a m l tady v tomto kostele p ednášku (*kostel sv. Tomáše*), a lidé ho potom zaplavovali otázkami. „Toto kdybychom v d li, tak se na to díváme úpln ějinak.“ Toto lidem chybí.

Jakým zp sobem jste získával ú astníky Vašich aktivit?

My jsme prod lali charismatickou obnovu a ú astníci té obnovy na konci dostali za úkol, aby to nezabalili, ale pokračovali dál, t eba tím, že si vytvo í modlitební spole enství a v tom pokračují dál. To byla jedna v c. To se tak rozmnožilo, že jsme museli lidi od íkávat. „My bychom cht li s Vámi do „spol a“.“ „Nezlobte se, vytvo te si svoje. Nás už je tady hromada.“ Takové modlení, když tam p ijde dvanáct lidí, to si nikdo ani neškrtně. To je jedna v c.

Druhá v c, když už jsme byli v komunit Emmanuel a prezentovali jsme lásku a pravdu pro manžele, tak jsme to d lali takovým zp sobem, že jsme jeli do farnosti, promluvili jsme si s fará em a jemu jsme to nabídli. Když jsme získali fará e, tak jsme m li vyhrané. Protože fará hned po mši svaté p ivolal lidi a íkal: „Te vám manželé ti a ti n co eknou.“ Když jsme skon ili, tak on íkal: „Doporu uji, znám to.“ Ješt lepší pecka byla, když ten fará byl s námi u toho, co jsme tam nabízeli. Když ten program prožíval s námi. Dolní Bojkovice – inka – vždycky strašn moc lidí. To záleží na tom fará i, jestli je tomu naklon ěný, jestli ho to zaujme, jestli vnímá pot ebu dát t m farník m n co nového, nejen co si myslí, že je od n ho správné. Tak to šlape, tak to funguje, takže my jsme jeli do farnosti, tam jsme jim to nabídli a už jsme jeli. Ne íkám, že jsme všude byli p ijati s otev enou náru í, t eba jsme se v Bíteši setkali s tím, že chlap vystoupil uprost ed toho našeho povídání a za al do nás rýt. Dost škared , provokativn . Nebylo to pokaždé, že by nám fandili všude. Našli se provokaté i, ale nás to neodradilo. Tak co, máš sv j názor, tak máš sv j názor. Nechceš to slyšet, tak b ž dom a s pánem Bohem, hotovo.

Znal jste se s biskupem Bed ichem Provazníkem?

Jist , Béda Provazník byl ělen naší komunity Emmanuel. Byl také biskup a také on to byl, kdo m tenkrát uvedl do klidu. Když já jsem byl trochu roz ílený, nejistý s tím uplatn ěním. Když se ta situace zpravila, tak mi vadilo, doslova mi vadilo, že tak trochu nepo ítají s námi, v tom kn žském ú ad . Tak jsem s tím problémem šel za Bed ichem a Bed ich povídá: „Podívej, Ivane, vždy to je úpln jedno, jsi služebník, a je jedno, jestli sloužíš na post kn ze nebo na post jáhna. Já jsem také biskup a v bec mi nevadí sloužit na post kn ze. To není d ležitě. D ležitě je, jak k tomu p istupuješ, jak to vnímáš. Nota bene, tady je strašn d ležitě p ijmout v li biskupa, to on nese zodpov dnost, ne ty. Tvoje zodpov dnost je p ijmout to, co on ti ekne.“ Od toho okamžiku jsem m l klid. Už jsem nezehral, už mi to p estalo vadit, už jsem byl v pokoji. Také to m lo hlubší dopad na moji službu, já jsem najednou nebyl rozpolcený, a skute n celou svou bytostí, mohutností, já nevím ím, jsem se upnul na tu službu jáhenskou. Zjistil jsem, pane to je tvá v le, tak co bych se tady otá el po n ěm. Jo, kdybys m l jiné zám ry, jsem p ipravený, ale ty chceš po m toto. Beru to a už se neotá ím po n ěm jiném, protože to není dobré.

Jsou p ípady, znal jsem p ípady, které se zatvrdily, zasekly, když nem žu d lat kn ze, tak si to budu d lat soukrom . Což jsem tedy pokládal za velmi, velmi špatné, protože tady musí být hlava biskupa, pastý e. Tady si nem že každý d lat, co chce. Od té doby jsem m l pokoj, úpln klid, i když ne íkám, že ve skrytu srdce bych rád sloužil. Také, když jsem na mši

svaté, říkám konsekrační slova. Říkám je s tím, že promůj, jestli to je proti němu, to nevím, ale já v tu chvíli mám pokoj. Já to říkám z titulu mého sv. cení a ne říkám to na veřejnosti. To je můj postoj při mši svaté, ne říkám to nahlas, říkám si to v srdci.

S biskupem Provazníkem jste se seznámil při jaké příležitosti?

S Bedřichem Provazníkem jsme se seznámili ještě v době totality, protože už tenkrát probíhal seminář charismatické obnovy, jehož on byl součástí. Byl jeden z mnoha služebníků, kteří potom touto obnovou procházeli, doprovázeli ji modlitbou. My jsme jednou byly určení do jeho skupiny, tam jsem byl v prvním kontaktu s ním. Včec jsem nevěděl, že je nějaký tajný sv. cený. To jsem včec nevěděl, ale tam už mě oslovil svým duchovním šarmem. Najednou nadešel den D, hodina H a oba dva jsme se ocitli v komunitě. To bylo v jednadevadesátém. Tam už přisobil on jako kněz, to je zajímavé... Ze začátku ještě ne, ale on musel projít taký tím přezkoušením. Na tom přezkoušení byl a to přezkoušení bylo v devadesátém čtvrtém roce, dříve do té doby asi nemohl veřejně přisobit jako duchovní osoba, až po tomhle přezkoušení, protože teprve tam jsem se to o něm všechno dozvěděl.

Do té doby jste nevěděl, že je tajný vysvěceným knězem a biskupem?

Nevěděl. To tenkrát ani nebylo zdravé, protože by se to dostalo do povědomí mnoha lidí. To bylo opravdu nebezpečné, a i když... „Jo, já to znám, ty jsi spolehlivý.“ Byli jsme všichni opatrní.

Jaký je Váš názor na sv. cení ženatých mužů a žen ve skryté církvi?

Co se týče žen, tam jsem zásadně proti, protože nevnímám až tak velkou potřebu tuto situaci řešit - k ženám. Žena má svoje specifické místo, v církvi má nezastupitelné místo a nemyslím si, že by byla potřeba, aby ona byla tou, která bude vykonávat svátostné kněžství.

Co se týče ženatých mužů, jsou situace, kdy bych se tomu nebránil. Když je situace normální a všechno jde, jak má být, pro sv. tit. ženaté muže, ale jsou situace, konkrétně třeba u nás ta situace byla a dodneška je. Není lepší, vezmete si, že letos se přihlásili dva kluci do semináře. Z toho je vždycky padesát procent odpad. Dobře, dneska už se sluují farnosti. Sluují farnosti, a když se zeptáte kněze, on má tyto mše svaté za neděle. No co to musí být za mši svatou, ta třetí, čtvrtá mše. To už tenlov k absolutně neví, co tam dělá.

Já jsem si to vyzkoušel, když jsem jel támhle do Bohutic na bohoslužbu slova. Kněz tam má tyto mše svaté. Říká: „Prosím tě, já už blázním, pomj mi tady pomoci.“ Když chcete jet naplno, tu liturgii s nimi prožít a dát tam do toho celého lovka, tak to jste „vyšavený“ do slova a do písmene. Teď si představte tyto liturgie. To je vrchol, to je obadnictví, to není pastorační. Takže tady bych se opravdu klonil k tomu, aby ti vybraní chlapci, kteří mají povolání, aby ho mohli dělat, ale jestliže je praxe v západní církvi taková, tak Pán Bůh ví, pro to tak dělá. Já to dělám ze svého pohledu...

Měl jste za minulého režimu strach?

Měl jsem strach, měl jsem opravdu strach, protože jsem měl rodinu a nevěděl jsem, co měká. Oni měli takovou moc, že mohli zavítat a co rodina? To je nezajímalo, že žena nedělá, že je doma a stará se o děti, to je nezajímalo. Takže to jsem měl opravdu strach.

Měl jste někdy pocit, že Vás sledují?

No, že bych to přímo viděl, to ne. Ale tenkrát mý pater Mayer i pater Pavlík upozornili. „Ivane, dávej si pozor, jsi sledovaný, ani nevíš, kolik lidí na Tebe dává pozor.“ Na to jsem řekl: „Prosím tě, jak jsi na to přišel? Z čeho to vyplynulo, tady ta starost a péče?“ „Dostali jsme signály, že si občas pouštíš pusku na špacír, tak si na to dávej pozor.“ Tak jsem si na to opravdu dával pozor, protože za několik dní si mě zavolal šéf v práci a povídal: „Prosím tě, vem ty vlastní jsi?“ Já říkám: „O co ti jde?“ „Tady se začínají lidi o tebe zajímat, dej si na sebe pozor.“

Tak jsem zbystrčil a opravdu jsem si od té doby dával pozor, protože to nešlo utulnat. To stačilo říct někomu, že jsem se prozradil. Dítě ve své bezelstnosti se prozradí u kamarádky a to nevíte, co jsou to za kamarádky. Ta to řekne doma a už jsou lidi našpicovaní a už si dávají pozor. Tak jsme to trošičku začali filtrovat a bylo to opravdu těžké. Protože v té době, já jsem byl vysvícen na kněze a denně jsem doma sloužil mši svatou a to se nesmělo dozvědět žádné dítě, a s námi žila v domácnosti ještě babička - maminka mé ženy. Ta se to taky neměla dozvědět. To si nedovedete představit, jak takový veer vypadal. Já jsem se musel zavít do ložnice nebo do obývacího pokoje, a protože v tom obývacím pokoji byla ještě postýlka, kde usínalo jedno z našich dětí, tak jsem vzal deku, přehodil jsem to přes tu postýlku, odsloužil jsem mši svatou, máje za to, že to mám přikrytý. Po půlnoci, až to dítě vyrostlo, tak mi povídá: „Tati, já jsem dobře v dělničce, co tam děláš. Já jsem si vždycky oddělala deku a pozorovala jsem tě. Tys tam dělal jako pan farář v kostele, že?“ Nevěděla, o co jde. Tak takové riziko jsme podstupovali, protože kdyby přišlo na věc, a ti „estébáci“ by přišli k nám, tak pro nás nebyl problém, aby to z těch dětí dostali.

Takže takhle na hraně jsme riskovali a nešlo jen o nás a naši rodinu, ale tady bylo v nebezpečí daleko víc lidí, protože by se určitě dostali ke všem zdrojům. Ke všem těm lidem a všichni by určitě pozavírali. Takže to byla úžasně riskantní věc, tady toto. Díky Bohu, že přišla revoluce, a že se to úplně změnilo. Ale v té době, od toho šestasedmdesátého až do té revoluce, šlo o „kejhák“. Zajímavé je, že mně to nevadilo. Já jsem si uvědomoval to nebezpečí, ale já jsem z toho neměl strach. Tenkrát v těch Bohunicích, u výslechu, tam jsem měl strach. To byl tak „fikaný“ lov k, ten vyšetřovatel, on dával takové rafinované otázky, že jsem opravdu z něho cítil, jak mně nemá rád a vůbec to podhoubí náboženské, že nemá rád.

Jak jste přijímal závěry II. vatikánského koncilu?

Úžasně pozitivně, protože já jsem si uvědomoval na život církve, jak je tlačena poád do kouta a čím dál víc... Přitom, když to srovnám se situací, ve které jsem vyrůstal, když si vezmete, že nás ve třídě bylo 28, a 26 i 25 žáků šlo k prvnímu svatému přijímání, to bylo něco. V deváté, v osmé třídě to byly trosky, to bylo pár školáků, kteří vydrželi do toho konce, a tak to vypadalo v celé církvi. Církev byla strašně tlačena do kouta. Byla jen otázka času, kdy do toho kouta bude zatlačena úplně. Vezmete si, co udělali v padesátých letech s kněžími. Takže tady byla úplně nachystaná situace na to, aby se u nás něco stalo, a do toho přišel II. vatikánský koncil, který řekl, no otevřete dveře, otevřete okna do církve, otevřete. Čeho se bojíte, vždyť církev je tady pro lidi, ne pro sebe samotnou.

To mně teda úžasně oslovilo, proto jsem se taky nebál, když mně Karel Havlíček oslovil: „Ty, pojď! Ne pomáhat dávat do pořádku faru, ale pojď něco udělat pro to, kdyby se tu opravdu něco stalo. Tak aby byli připraveni lidé, kteří můžou pokračovat dál. My tady nemusíme být v něčem. Nás zavou a co dál? Co ostatní, pro to musí být nachystaní lidé, kteří se toho ujmou a budou pokračovat dál.“ A v tom jsem cítil ten závan vanutí ducha svatého, v tom II. vatikánském koncilu, který se nebál konečně otevřít svetu. Te se církev obrátila k prostému lidu. To bylo něco, co dříve nebylo. Dodneška jsou tady kněží, které nazvu v uvozovkách – „velkomožný panko“. „Já jsem někdo, a kdo jsi ty?“ To právě lidi odrazovalo. Já jsem vnímal, že ten II. vatikánský koncil konečně v tom udělal průlom, že nebude na jedné

stran n kdo nad námi vysoko a pak budou lidé oby ejní, kte í poslušn ud lají to, co jim duhovenstvo nadiktuje. Ne, všichni jsme královské kn žstvo, brat i a sestry. Ano, ty máš ú ad, ale to máš daleko v tší zodpov dnost. Pán B h po tob bude daleko víc chtít, ale i ten laik má svoji specifikou a má sv j úkol na zemi. Druhý vatikánský koncil se nebál o tom ve ejn hovo it, i když to šlo strašn pomalu, a zvláš v našich podmínkách. Pro ? Protože to nám zase podávali kn ží, kterým to nevon lo. Kte í v tom nebyli s námi zajedno, kte í by byli rad ji z stali v tom d ív jším modelu. Já jsem n kdo, já jsem pan fará . Já jsem atd., atd.

A ten Karel Pavlí ek v t ch Mod icích, no to byl náš lov k, to byla naše krevní skupina. On si na nic nehrál. Já jsem dlaždi , to že dneska d lám funkci kn ze, to není moje zásluha. To já d lám, protože m sem Pán B h poslal, ale já jsem jako ty, o nic víc nejsem. To m strašn nadchlo, to m oslovovalo a nev dom toto bylo n co, co lidé brali. Co lidi p itahovalo. Najednou je laik zapojen do života konkrétního života církve. Laik, který tam byl léta udušený v lavici a poslouchal, co se mu tam eklo. Najednou se po laikovi cht lo, aby se ujal moderování ur ité skupiny, aby se ujal moderování vyu ování d tí. No to bylo n co nového, n co revolu ního, a to už v nás za al pož uchovat II. vatikánský koncil. Dlouho to trvalo, dlouho...

Jak jste získával informace o II. vatikánském koncilu?

Strašn málo, strašn miziv . Po kousí kách a s bázní, kn ží nem li odvalu... Já si vzpomínám na našeho pana fará e (v Olešnici na Morav), patera Františka Kšicu, který tím byl úžasn zapálený, ale on to podával svým zp sobem a my jsme mu nerozum li. Kolik rok mu trvalo, než odstranil m ížku. Po ád jsme chodili k m ížce pro svaté p íjímání. Kolik rok mu trvalo, než vst ebal, že ob tní st l má být obrácen sm rem k lidu. Pro se mu mám po ád dívat na záda, že on si tam n co šepotá a my jsme co? My jsme beránci, kte í do toho nejsou vtaženi. Také lid, tak pro to ot e nesloužíte s námi spole n ? P itom do toho byl strašn zapálený, ale ur ité v ci nedokázal strávit a to je ten rozdíl. To je to zraní, že to nem žeme po lidech chtít hned te . Tady máš n co, je to nové, je to dobré, poj , chop se toho. Ne, musí tí lidé projít ur itým asovým úsekem, aby to strávili, zkousli, p ežvýkali a hlavn , aby pochopili v celé té ší i, že to je dobrá v c.

M l jste kontakt na samizdat?

Jist Vám n co íká jméno Josef Adámek. Tak to byl lov k, který byl t lem a duší. Protože on se zapálil pro rozmnožování literatury. Založil tady v Brn družstvo Logos - na nám stí Míru v Masarykov tvrti. No co, ale on nás do toho vtáhl. On nás do toho vtáhl a on p ijel k nám se štosem papír s jakousi mašinou a te jsme to tam u nás doma cyklostylovali, skládali podle stránek, vázali, secvakávali a on to n kam expedoval. Co se jednou nestalo. M li jsme jet odvézt plné auto této literatury tady n kam k Olomouci, už nevím kam. Tak jsem si nachystal auto, naskládal plný kufr až po vrch a najednou mi manželka íká: „Podívej se z okna!“ Já jsem se podíval z t etího patra a u našeho auta dva chlapi. Jeden svítil baterkou do auta, po ád chodil okolo auta. Tak já zvedám telefon, volám bráchovi, Alešovi. „Brácho, není to dobré, okolo našeho auta n kdo „ocmrnduje“. Víš co, odložíme to.“ Do toho auta jsem v bec nešel a druhý den v noci hláška, že celý ten okruh lidí zatkli. Pana Adámka... A ještě i tam, kam jsme m li jet. Všechny pozatýkali a pozavírali. Kdybych byl do toho auta vstoupil, tak už jsem tam byl taky. Jak ten duch svatý, jak ten and l strážný ekne: „Tak pozor!“ Takže s t mito v cmi jsme se dostali do styku.

M l jste kontakty do ciziny?

Ne. Do ciziny ne. Protože neumím řešit, takže mě to nelákalo, ale je fakt ten, že mému tátovi nedali pokoj, protože jeho bratr tam (ve Francii) zůstal. On se nevrátil zpátky a pochopitelně tam měl rodinu a ta rodina měla rodiny. Tam je velká rozvíjená rodina mého strýce. Pořád, jestli nemáme styky a jestli náhodou nám nepošílají nějakou literaturu a jestli... Tak jeho ano, ale nás už se to netýkalo.

Dovděl jste se o zpochybnění legitimacy skryté církve ze strany říma?

Ano dozdělal, ale až později. A nejen jak to mnou nezatřásl, protože já jsem to vždycky konzultoval buď s Karlem (Pavlíkem), nebo s panem biskupem Blahníkem, ale spíš s tím Karlem. Později jsem to konzultoval s, krycím jménem Potěpek, otcem Mayerem. A tím všichni ubezpečili: „Nenech se tím znepokojovat, to není tvůj problém. To je problém někoho jiného. Ty jsi přijal určitou službu, byl jsi k tomu vybaven, povolen, posvěcen. Dlejte to, co se po tobě chce, nenech se znepokojovat, jestli to je, anebo bude do budoucna někdy zpochybněné. To není tvůj problém.“ A fakt. Teba dodneška, když o tom hovořím s otcem Josefem Šikem, tak si říkáme, že jsme si to představovali jinak, opravdu jsme si představovali, že to bude jinak. Nicméně je-li to režie Boží, je-li to vůle Boží, abychom takto sloužili, přijímáme a neohráváme.

Odkud se podle Vás bere zpochybnění legitimacy skryté církve?

No za prvé to bylo veliké vzrušení, co se týká sv. církve. Tam si myslím, že je ohnisko tady toho zpochybnění. Kam až došla pravomoc otce Davídka, kam až došla pravomoc těch ostatních, když docházelo, nebo došlo, třeba použijí termín, který se k tomu možná ani nehodí, k excesu, že se sv. církve ženy. Potom to hodili na celou tu dobrou věc. Bylo to vůbec správné, když docházelo tady k tomuto, bylo to vůbec nutné? Bylo to zapotřebí? Já jsem přesvědčen, že ano, že to byla režie Boží. Jo, že tam došlo k tomu sv. církve, to bych vysvětloval tím, že otec biskup Davídek byl už hodně přepracován, unaven a myslím, že byl dokonce i psychicky nemocný. Že mu už určité věci unikaly a svým způsobem je nezvládal. Proto udělal to, co udělal, já ho nechci soudit, to v žádném případě. Určitě byl sám přesvědčen, že to co dělá, dělá dobře. Ale navenek to vyznělo úplně jinak, kontraproduktivně a vyvolalo to takovou nevoli, že se kladly otázky - bylo to vůbec platné, bylo to vůbec zapotřebí?... Jsem rád, že se mi dostalo od těch dobrých bratří odpovědi: „Nenech se tím znepokojovat.“

Odkud jste dostával informace zpochybnující legitimitu skryté církve?

Je zajímavé, že jsem měl několikrát diskusi s panem biskupem Vojtěchem, já poznávám, my jsme k sobě měli hodně blízko. My jsme byli spolužáci, my jsme byli přátelé. Já jsem si ho hluboce vážil a dodneška si ho hluboce vážím. Mas od nás jsme si dali schůzku a tam jsme tyto věci probírali. A já jsem se ho zeptal natvrdo: „Vojtěchu, co se mnou zamýšlíš?“ Tam došlo právě k tomu odhalení, jak to ve skutečnosti vypadá, že to není lehké, že se stále čeká na vyjádření říma, že musíme být trpěliví, až jak se to „vykvasí“. Takže první zdroj těchto informací byl otec biskup Vojtěch.

Za socialismu jste o něm jakém zpochybnění nevěděli?

To jsem nevěděli, že se to zpochybní, a nejen co takového. Potom mi přišla do ruky ta knížka (Petr Fiala, Jiří Hanuš: *Koinotés: Felix M. Davídek a skrytá církev. Brno, CDK, 1994*), kde to je podrobně popisované, to byla druhá informace. Pochopitelně, když jsem se

potom setkával s těmi svými, kteří mě doprovázeli duchovně a vedli, tak ti o tom taky věděli. Konkrétně třeba Karel Pavlíček, ten byl o tom úžasně informován, a on mi položil otázku: „Kdyby došlo k této vyhrocené situaci a tys byl postaven před rozhodnutí, máš ty co nabídnout?“ Což mě zarazilo. „Prosím tě, vždy jsem byl formován, připravován, prodáván jsem studium, pro tuto otázku?“ Ex post mi to došlo. Tato otázka, máš ty co nabídnout? Máš svoji pozici tak pevnou, že bys ji obhájil před tímto světem? To, co chceš dělat a v tom pokračovat? Jsi v tom tak pevný? Tak to se mnou začalo. Aha, tak já jsem doposavad vždycky za sebou měl nějakou autoritu, která by mě podpořila, která by za mnou stála, která by řekla ano, on je schopen tímto a tímto způsobem souběhem sloužit. Najednou se po mě chtělo, abych já sám obhájil tu svoji roli a potažmo to nabídl církvi jako službu. To už byla otázka na tebe.

Nicméně jsem si řekl, že jsem připraven, protože mám v tom vynikající zázemí v mé rodině. Víím, že by žena s touto věcí, do toho šla se mnou, že by mně řekla: „Tak to teda ne.“ Kolikrát se to u nás muselo řešit, hlubokou diskusí, protože já jsem skutečně byl na dvou židlích. Já jsem byl ve dvou světech, na jedné straně jsem striktně musel tajit všechno, co dělám, doslova a do písmene hluboce tajit a na druhé straně to nešlo donekonečna schovávat. Já jsem se třeba modlil breviář. Já jsem se hodinu zavěšel do pokoje. Já jsem na dva, tři dny odjížděl kam. Prodávám jsem týdenní duchovní cvičení každý rok ve svatém týdnu nebo jsem pravidelně chodil skládat zkoušky. „Kam jedeš, tati? Proč nejedeš s námi?“ Museli jsme vymýšlet něco pro ty děti a ty děti nebyly hloupé. Ze začátku to ještě šlo, ale už když jim bylo dvanáct, třináct, tak to nešlo jim vymýšlet donekonečna nějaké báchorky. Čili to byly dva světy, opravdu to byly dva světy. Já jsem byl připravený, vyzbrojený na to, že se postavím před lidem a budu jim sloužit. Samozřejmě třeba ne kdekoliv, ale ta služba končí, že má tolik poloh, variací. Například u sestřiček, u nemocných, v domovech chodících, kde lidé už umírají, pro určitě malé společenství pro nějakou komunitu. Tyto variace je tolik, kde můžeme najít uplatnění a nemusí to být konze, který je vystaven tomuto světu. Když to někomu vadí, že je ženatý, tak dobře, tak ten svět nebudeme dráždit, mají na to plné právo, byli tak vychovaní. Tak tu jeho konze službu použijeme tam kde, kde to lidi dráždit nebude.

Seznámil jste se po roce 1989 s dalšími aktéry skryté církve?

Veliký šok jsme zažili, když si nás pozvali na to předzkoušení do Prahy. Tam jsem našel, kolik lidí, známých, kamarádů, se tam najednou objevilo. Ty jsi tady taky? Ty tady, taky... To jsme úplně našli, jak zajímavé to bylo skryté. My jsme o sobě nevěděli, to bylo vymakané. Martin Holík, otec Tišek... To jsou lidé, kteří jsou dneska v pastoraci. Oni byli celibátní, tak mohli do pastorace. Na druhou stranu byli mezi námi tací, kteří, když potom došlo k tomu rozhodnutí, tak řekli: „Já ne, já zůstanu laikem.“ Už necítili tu potřebu být v této věci aktivní, protože věděli, že už dostanou šanci jiní a nemusí to skrývat. Protože než aby to skrývali a riskovali - třeba doktoři, ti tam fungovali.

Znal jste Javorovy?

Byl jsem tam jednou, prožil jsem tam krásný večer. Mimo jiné ten Josef Javora, ten se mnou pracoval od mého učení až do vojny u Pozemních staveb v Heršpicích na Pražákově. Já jsem se tam učil, tam jsem se s ním taky setkával. Pak najednou jsem zjistil, že on je... Pěkně jako hrom, tak tam jsme byli jeden večer. Probíhalo to strašně hezky, byla tam i paní Javorová. Pak už jsme tam nebyli. Ale je zajímavé, to bylo ještě za „totáče“, že nikdo z nás neřekl, že je konze, a přitom jsme to všichni věděli. Nikdo mi to neřekl, ale já jsem to v tom vycítil, že jsme tam všichni konze. Přitom tam nepadlo slovo.

Setkal jste se s biskupem Blahou?

Setkal. N kolikrát, dokonce jsem byl pozván k n mu do bytu, ještě na Starém Brn . Tam jsme spolu m li dlouhý rozhovor, to už bylo krátce p ed tím sv cením „sub conditione“. Tam mi ekl zajímavou v c, že bychom se nem li nechat p esv tit, že to je tak závažná, a v ím tomu, platná v c, že by se to nem lo zpochyb ovat novým p esv cením. Nicmén já jsem byl pam tliv toho, co mi ekl m j sv titel a ten mi ekl, že až se situace znormalizuje, mám jít za svým otcem biskupem a že ho mám poslouchat. On mi ekl p esv tit, pro m to nebyl problém vst ebat, p íjmout, tak jsem mu ekl: „Ot e, nezlobte se, ale já od svého pana biskupa jiné instrukce.“ On za al n co, co bych tu nerad tlumo il, n co ve smyslu, že ve všech v cech se nemusí poslouchat pan biskup. To mi neud lalo dob e, s tím jsem v srdci nesouhlasil. To bylo jedno setkání a potom bylo jedno setkání, když p sobil na K enové. Tam se ke mn nepokryt hlásil jako ke kn zi, ale další návště vy jsme tipli/zrušili? Protože tam z obou stran bylo dáno najevo, že naše p edstavy jsou jiné, tak už jsme v tom dál nepokra ovali.

Vy jste se p edtím p esv cením dov d l, že biskup Blaha je tím, ke kterému byste se m l hlásit?

Ne, ne, ne. Já jsem se nem l hlásit k n mu, ta návště va u n ho byla na jeho pozvání, nevím, jak on k tomu došel - práv ke mn . Pozval m , že si se mnou chce promluvit. Patrn ekal, že budu za jedno v tom jeho názoru na p esv cování a to já jsem nebyl, tak od toho okamžiku už m nevyhledával.

Udržoval jste po roce 1989 kontakty s lidmi ze skryté církve?

Jist , do dneška udržuji. Do dneška jsou mezi námi tací, kte í slouží, slouží dob e, slouží ve ejn , ale o ekávají zm nu. O ekávají dotažení toho, s ím jsme do toho sv cení šli. A znovu a znovu se podávají návrhy do íma a eká se, jak se k tomu postaví.

To znamená, že jste v kontaktu zejména s p esv cenými?

Ano, ale jsou mezi nimi i další, kte í... Ne, jsem v kontaktu jenom s t mi, kte í se nechali p esv tit, protože ti, kte í se nenechali, t ch jsem moc neznal. Já jsem znal prakticky dva, jeden z nich požádal o laicizaci a druhý um el. Ten druhý, o kterém je e , byl vysv cen Janem Blahou. On m l od n ho nakázané se nenechat p esv tit. Takže on si sloužil mši svatou doma dál, pokrač oval v tom utajeném postoji až do své smrti. Doma dál celebroid atd.

Znáte n jaké další trvalé jáhny?

Ano, spousty. T eba Petr Šplouchal, je trvalým jáhnem a p ítom mu bylo slíbeno, že bude kn z. D lá správce ve farnosti Ob any. Ten to m l ještě jiné, ten to m l dokonce po revoluci natolik slíbené od n jakého biskupa, že už bude moci vykonávat kn žskou službu. Dodnes ji nevykonává. Oni v tom mají takový problém - já to nechápu. Ludvík Zelinka, Mírek Bartoš...

Na Velehrad už léta, 4. ervence, v p edve er svátku Cyrila a Metod je probíhají koncerty Dobré v le. Naše komunita tam má od osmi hodin ve er do jedenácti v noci takový sv j program. Mimo jiné tam jsou jáhni, já mezi nimi, kte í tam lidem nabízejí speciální požehnání. A jsou tam tací, kte í tady tím prošli a byli „tajní“. Takže tam byste je mohl také zahlédnout. Tam jsou fronty, ti lidé vycítili, já nevím co... Tam jsou takové fronty na požehnání. To není požehnání, že by ke mn p íšli a já jim jen dal požehnání, ne. Ten lov k

se mi svítí, co má za problém, já to vložím do žehnací modlitby a koním požehnání. A oni přijdou za rok, za dva, za tři a eknou: „To funguje, ono se to změnilo, je to jiné.“ To mám z toho takovou velikou radost, že ta má profese není nadarmo.

Kolik kněží bylo p esv cen s Vámi?

P esný počet vám neeknu, ale bylo jich tam hodně, na tom přezkoušení. Totiž k tomu p esv cení nedošlo hromadně. To byla věc každého biskupa, kdy si zvolil jednotlivé termíny. U někoho to bylo soukromě, u někoho to bylo veřejně. U mě třeba konkrétně došlo k tomu, že mě zapojil do skupiny jáhnů, kteří ten rok byli sv. cení jako absolventi, tak mě k nim přivedl a já jsem byl spolu s nimi p esv cen na jáhna.

ekl tehdy biskup ve veřejně, že ve Vašem případě dochází „pouze“ k p esv cení?

Ne, to neekl. To si mě zavolał, biskup Vojtěch, a ekl mi: „U tebe je to takhle a takhle, budeš p esv cen „sub conditione“ na jáhna, abys mohl veřejně vystupovat jako jáhen.“

Kolik Vás bylo přitom „dovzdávání“ v Praze?

Přitom vzdávání nás bylo mraky, to nás bylo tak 60.

Byli jste dohromady s celibátníky?

Jistě. Zíral jsem, kdo tam všechno je, třeba Jiří Florián, otec Šik... Já jsem si říkal, co tady všichni ti lidi dělají, to všechno byla podzemní církev?

Jak hodnotíte integraci do „veřejné“ církve?

Hodnotím to jako někdy pochopitelnou, někdy nepochopitelnou, opatrnost církve, která si dává načas, než něco rozhodne. Ono to je někdy dobré pokračovat, ono se to někdy vykrystalizuje samo, ale někdy to může také ublížit a v tom já se nevyznám. Už jsem se bít trpělivý - už jsem. Protože to je taky režie Boží, kdyby Bůh chtěl, abychom dělali toto, tak to udělá, tak to začne. Tak co já se budu „šprajcovat“ proti pánu Bohu. On ví, co po mně chce a já jsem schopen, abych tam neškodil, neubližoval.

Kdy jste začal veřejně působit ve farnosti sv. Tomáše?

Když jsem byl p esv cen a dostávali jsme dekrety, tak ten dekret zněl, že jsem ustanoven ve farnosti sv. Tomáše pro jáhenskou službu. Kdy bych měl vykonávat hlavní svatební obřady, kdy a kdy - no ale pro u Tomáška, když jsem pracoval na Bigy. Protože já jsem členem komunity Emmanuel. Komunita Emmanuel byla biskupem určena, aby byla přitom farnosti sv. Tomáše. Čili to bylo víceméně proto. „Jsi v Emmanuelu, Emmanuel je u sv. Tomáše, budeš u sv. Tomáše.“ Zároveň jsem pastorem působil na Bigy. Takže jsem působil na těchto místech. Ono i v tom Emmanuelu je hromada duchovní práce, opravdu. Teď tady u Tomáška, před chvílí jsem přišel z kremace a ještě zítra mám kremaci. Dneska mám službu tady v kostele a večer mám práci v Emmanuelu.

Jak jste se s komunitou Emmanuel setkal?

V komunitě Emmanuel jsem od revoluce. Jak jsem se k ní dostal? Asi šest rok před revolucí jsme se už scházeli po rodinách a různých společenských a modlili se. Prodával jsem seminář obnovy v duchu svatém a ten v tehdejší době vedl Ludvík Kolek. „Ludvíku, prosím tě, udělal bys ten seminář pro naše společnosti?“ On se ptal, kolik nás je. „Dvanáct.“ „Dobře, nemusíte chodit nikam, já budu chodit k vám domů.“ A on celou tu obnovu v duchu svatém, jen pro to naše společnosti, udělal. A tím celé to společnosti po tom oslovení duchem svatým požádalo o vstup do komunity. To je zajímavé, komunita Emmanuel byla jediná v Česku, do které jsem nechtěl. To byla jediná v Česku, které jsem se bránil zuby, nehty. Na rozdíl od mé ženy, která tam cítila svoje povolání na plné pecky. Já povídám: „Mamko, uvaž, já jáhen, te máme společnosti, máme rodinu, máme také nějaký volný čas. Teď si představ, že ještě budeme chodit do komunity, vždycky my nebudeme mít vůbec žádný čas. Je to moudré?“ Ona se nechce nechat zlomit a říká: „Pán Bůh se postará.“ To bylo poprvé v životě, kdy jsem vstupoval do nějaké duchovní aktivity a nebyl jsem přesvědčený, že to je moje místo a má pravdu ona. Čas ukázal, že to je naše parketa, že to je možné.

Jakmile jsme se tam objevili, tak začala formace. Náš manžel vybral k tomu, abychom se začali starat o druhé manžele. Co udělali? Poslali nás na školení do Francie, tam už to bylo zabíhání, tam už to „francouzsky“ dávno. Tam jsme začali nasávat, co to znamená, to má odborný název, Lásky a pravdy, tak se jmenuje sekce pro manžele. Tam jsme poznali, kolik v cíti se dá manželům sdílet, aby manželství fungovalo, nebo aby bylo lepší, nebo aby bylo na poctivých základech, nebo aby se neotáčelo po tomto světě, ale vzešlo z jiných zdrojů. S tímto projektem jsme potom šli do Česka a začali jsme sloužit po mnoha farnostech. Ta služba se skládá ze tří víkendů, vždycky jeden víkend v měsíci, jsou tam přednášky, je tam svatěctví, je tam agape, je tam sdílení a je tam osobní volno. A přitom se staráme o děti. Děti ti rodiče mohou „vylétnout“ a nemusí mít strach o svoje děti. Opravdu jsou z toho nádherné výsledky. V tomto jsem zakotvil, ve službě manželům v komunitě.

Jak se k nám došlo tato komunita dostala?

Když se tady ta situace trochu uvolnila, mohlo se jezdit za hranice, tak jeden z našich bratrů se nechal pozvat na pouť do Compostely ke svatému Jakobovi ve Španělsku. A tam se setkal s komunitou Emmanuel, která už fungovala v Paříži kolik roků. Ona se tam prezentovala navenek. Jeho to úžasně nadchlo a začal se vyptávat těch bratrů. Oni se zeptali: „A odkud ty jsi?“ „Z československa.“ „Jo, ty jsi za železnou oponou.“ To bylo těsně před revolucí. „Ty se nebojíš.“ A tak slovo dalo slovo. „Víš co, až se situace u vás obrátí, pojedeme k vám.“ Za pár měsíců byla revoluce, situace se obrátila a milí bratři a sestry se připomenuli. Přijeli k nám do Brna a začali tady tu svoji myšlenku nějak prezentovat. To bylo právě v době, kdy my jsme hledali svoje jméno, uplatnění, protože nás bylo mnoho, co jsme se spolu scházeli po té obnově k duchu svatému. Pořád jsme hledali svoje uplatnění v církvi, jako laici, protože jsme věděli, že fungování církve nemůže být výhradně jen postaveno na duchovních. To nelze, kdepak. Tady tu roli musí převzít laici. Oni nás tak nadchli tím, že komunita Emmanuel je komunita všech stavů. Duchovní, zasvěcené osoby, laici, kněží, mladí, staří. To nás tak nadchlo, tak jsme jim řekli, aby nám o tom něco řekli a oni přijeli se spoustou lidí - manželé, duchovní a svobodní a začali nám o tom vyprávět. My jsme se nadchli do té míry, že jsme se začali modlit a nakonec jsme zjistili, že to je naše parketa. Tak u nás vznikla komunita Emmanuel.

Mons. Josef Šik

- narozen 8. ledna 1929 v Chrlicích
- po maturitě na reálném gymnáziu v Brně, Poté, nastoupil do bohosloveckého učitelského ústavu v Brně
- odmítl nastoupit do komunisty kontrolovaného jednotného semináře v Praze
- od září 1950 vykonal základní vojenskou službu u pomocných technických praporů, po dvou letech mu sice byl ze zdravotních důvodů propuštěn
- pracoval jako pomocný dělník v elektromontážních závodech, v Drukárně a v Chemoplastu, po dálkovém studiu pro myslivé školy strojnické nastoupil v roce 1964 jako konstruktér v Přírodovědné mechanice, která se později změnila ve Výzkumný ústav zdravotnické techniky
- 13. dubna 1968 vysvěcen na kněze biskupem Felixem Davidkem
- v září 1992 přeškolen ve znalostech teologie na teologické fakultě v Praze
- 25. srpna 1992 byl "sub conditione" přešvícen biskupem Vojtěchem Círklem
- 1. září 1992 byl ustanoven farním vikářem u sv. Tomáše v Brně
- 5. dubna 2000 jmenován Janem Pavlem II. kaplanem Jeho Svatosti
- 1. ledna 2008 ustanoven spirituálem zasvěcených panen v brněnské diecézi

S pamětníkem uskutečnily dva rozhovory. První rozhovor proběhl 1. září 2012 v bytě v Brně - Lesné, druhý rozhovor proběhl 27. října 2013 tamtéž.

Přibližte nám Vaše rodinné zázemí

Pocházím z vesnické rodiny, oba rodiče byli vesničtí. Otec byl krejčí v Chrlicích, měl tam živnost a tím nám vydělával peníze. Matka byla v domácnosti. My jsme byli tři kluci, takže ona ani neměla možnost pracovat. Otec zemřel v padesátém čtvrtém roce. S tím se nedalo nic dělat, dostal rakovinu - šlo to velmi rychle.

Měl jsem dva bratry. Mladší studoval gymnázium, jako já, a pak šel na pedagogickou fakultu. Poté co si ji našel, dostal místo jako učitel v Třebaněch, okres Břeclav, kousek od Brna. V roce 1958 byla akce vystupování učitelů z církve. Na tom okrese dali podmínku, že kdo nevystoupí, musí odejít ze školství. Tím lidé na celém okrese to nepodepsali a bratr byl jeden z nich. Potom nebyl schopen najít místo. Nakonec sehnal práci jako dokumentátor na filosofické fakultě. To dělal téměř let až do roku 1989, kdy se mu podařilo vyhrát konkurz na ředitele školského úřadu, což dělal nějakou dobu a pak zemřel, je to asi tři nebo čtyři roky. V rámci té akce v roce 1958 vyhodili tři lidi z toho okresu, druhým byl Vojta Haluza, který byl z Telnice. Taky on nemohl sehnat místo, nakonec se mu to podařilo na stavbě těchto domů v Lesné (místní část Brna), upevňoval panely, které kladly jeřáby, chodil po lešeních apod. Zdálo se mu to velmi nebezpečné, a tak si našel místo v brněnské teplárně. Při výbuchu v té teplárně (28. 2. 1975)⁷ uhořel.

Těmi vyhozenými ze školství byl Leo Daviděk, bratr patera Felixe. Ten pracoval ve Škodovce na Dornychu, ale nejak mu ta práce nevyhovovala, proto se snažil dostat k mému bratrovi na fakultu - taky jako dokumentátor. Když se budovalo zázemí továren mezi Chrlicemi a Tuřany, vedli tam vodovod. Bagr vyrýval rýhu, která byla asi metr široká a na různých místech různě hluboká, místy poměrně dost hluboká, podle toho, jak byl zvládnutý povrch. Leo Daviděk zjistil, že na jednom místě je v hloubce několik metrů něco, co vypadá

⁷ http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_udalosti&load=1196 – staženo 11.6.2013

jako nějaký archeologický nález. Proto v neděli dopoledne, ještě s jedním hochem, který už měl prakticky vystudovanou strojařinu, šli na průzkum. Vlezli do té rýhy a snažili se nález vydolovat. Jenže se utrhla stěna a zasypala je. V tu chvíli tam nikdo nikde nebyl. Jak šli lidé z kostela, všimli si ležících šatů a sesuté hlíny. Domluvili se a vyhrabali je. Oba dva, ale zemřeli. Zahynuli tragickým způsobem.

Druhý bratr je projektant, elektrikář, prakticky celý život pracoval v Elektromontážních závodech. V těchto závodech se vyučil. Protože jsme byli nábožensky založená rodina, tak nemohl jít studovat. Později si přiznal práci na myslovku a pak tam pracoval až do odchodu jako projektant. Po roce 1989 si ten podnik nějak rozkouskovali a on tam zůstal, ale už se to nejmenovalo Elektromontážní závody. Bratr dodnes žije v Chrlicích.

Když jste byl mladý, angažoval jste se v těchto aktivitách, které tehdy v Brně probíhaly?

Já jsem byl v Chrlicích, to je dědina a tehdy to byla samostatná dědina, tehdy to ještě nepatřilo k Brnu. K Brnu to bylo připojeno až někdy v devadesátých letech, když jsme byla samostatná dědina. Kostel jsme neměli v obci a není tam dodnes, když jsme museli chodit do Tuřan. Takže tam byly v té době skauti a orli a sokoli.

Byl jsem skautem i orlem, tam to bylo běžné. Ty organizace proti sobě nebrojily a samozřejmě tam, jako na každé dědině, byli hasiči a ti měli svoje děti, svoje kluky a děvčata a prováděly se všelijaké soutěže...

Měl jste nějaké životní vzory?

Jistě, u nás byl katecheta pater Veveřelka, který tam nastoupil hned po vysvěcení ve čtyřicátém roce. Ten se v obci stal klukem a děvčátkem, kteří chodili do náboženství, jezdil s nimi na výlety a pořádal pro ně všechny možné věci: takové soutěže, výstavy apod. Tehdy byla výstava betlém, kde si každý vyrobil nějaký betlém a byla z toho společná výstava. Ti lidé, kteří tam chodili, dávali těm betlémům, které byly ovládnuté, svůj hlas.

Jakým způsobem jste se seznámil s Felixem Davidkem?

S Davidkem jsem se znal již od dětství, poněvadž byl taky z Chrlic. On byl sice o něco kolik let starší, ale už v době, kdy byl v semináři tady v Brně, tak jsme se spolu stýkali. On mi půjčoval literaturu apod. a já jsem za ním jezdil do semináře. Seminář byl v té době, ke konci války, na Petrově. Tehdy jsme už přemýšleli o možnosti připravovat kluky, kteří za války neměli možnost vystudovat gymnázium nebo střední školu, aby si mohli dodělat maturitu a pak mohli studovat teologii. Začali jsme na tomto pracovat, a když byl Felix po vysvěcení v roce 1945 ustanovený na Horním Štěpánově, tak se tato aktivita přesunula tam. Ti kluci a nějaká děvčata se soustředili do Štěpánova. Bydleli tam u různých lidí a my jsme tam dojížděli učit a připravovat je na maturitu.

Podařilo se to, všichni, kteří se připravovali, uměli a u maturity prošli. Ti, kteří chtěli jít na teologii, tak šli do Litoměřic k biskupu (Štěpánu) Trochtovi. Ten je velmi ochotně bral, protože měl veliký nedostatek kněží.

Jakým způsobem probíhala příprava u biskupa Trochty?

Zájemci u nás normálně nastoupili do semináře, jako běžní posluchači, protože měli normální maturitu na střední škole. Přihlásili se ke studiu a byli přijati.

Jak jste se seznámil s otcem Stanislavem?

Tehdy, ke konci druhé světové války, byl seminář na Petrov. Já jsem tam jezdil za Felixem a tam jsem se seznámil se Stanislavem, protože Stanislav byl o rok níž, než Felix. Oni tam byli v semináři a já jsem tam jezdil za Felixem a seznámil jsem se s dalšími jeho kolegy. Tam byl součástí eba (Václav) Razik jeden z těch biskupů, které Felix vysvětlil apod.

Myslíte, že orientace brněnského semináře na cyrilometodickou tradici a osobnost Františka Sušila měla vliv na orientaci Koinotés?

No, na tu cyrilometodickou tradici byl kladen důraz velmi silný, protože v semináři byly skupiny lidí, které v tom pracovaly velmi intenzivně. To byla ta Růžka Sušilova a různé tady tyto věci, ale kromě toho tam byl také misijní spolek, který byl zaměřený na misie a všechno, co se týkalo misí. To, že by to mělo vliv na Koinotés - moc pochybuji. Tehdy tam tato myšlenka nikdy nepadla, alespoň já jsem o ní nikdy neslyšel. Koinotés se objevilo až v druhé polovině šedesátých let a ten seminář byl do padesátého roku.

Kdy jste nastoupil do semináře?

V roce 1948.

Víte, jaký byl osud těch bývalých studentů z Horního Štábova po roce 1950?

Jistě, my jsme se setkali v PTP (*Pomocné technické prapory*). Táhlí to s námi, protože tehdy jsme se dostali do PTP všichni, kteří jsme studovali teologii z celé republiky – tedy, Morava i Slovensko. V tšinou jsme nastoupili do Mimonu u české Lípy. Myslím, že nás tam bylo kolem 1 500. Všichni bohoslovci a eholníci, kteří buď začínali noviciát, nebo studovali teologii. PTP to byl normální internační tábor s poměrně tvrdým režimem.

Do práce jsme chodili v útvaru, v podobě vojáka se samopalem a po bocích také. Takto nás přivedli na pracoviště, kde nám místně rozdělili práci a těch osm, deset hodin se pracovalo. Teprve poté se přišlo na ubikace, kde byl nějaký oběd, a potom následovalo cvičení na cvičišti. To bylo jen honění z jednoho místa na druhé. Pořád jsme sebou tloukli o zem a podobně. Pak byla večeře a po večeři politické školení. Po skonění školení, „epobití“ se tomu říkalo, se chodilo po silnici před barákem dvacet metrů dopředu a zpátky, a přitom se muselo zpívat. Poté se šlo spát. V noci bývaly dost často poplachy. Lovci museli sbalit všechny věci, co měli, a nastoupit. Nevěděli jsme, jestli se ještě vrátíme, nebo jestli nebudeme přesunuti jinam.

Byla tam naprostá nejistota, protože když jsme odsloužili 24 měsíců, tak byl normální nástup a při nástupu nám říkali, že vojna se nám prodlužuje na neurčito, nejméně o jeden rok. Zase jsme sloužili 12 měsíců a večer byl zase nástup a totéž. Vojna se nám prodlužuje na neurčito, nejméně o další rok. Byli jsme tam 41 měsíců, pak tu byla nějaká akce, na níž tu byl i Chruščov. Díky tomu byl tlak zvenku, a proto PTP museli zrušit. Vyšli jsme ven a mohli jsme pracovat jen v dole, ve stavebnictví, těžkém průmyslu a těžkém strojírenství. Žádné jiné možnosti nebyly.

Jak jste žili v PTP, udržovali jste nějaký duchovní život?

Tam jsme se snažili žít velmi intenzivně. Snažili jsme se využít ten čas, co nejvíce to šlo, abychom neztráceli. Byli jsme přesvědčení, že to bude trvat krátkou dobu, a že se budeme

moci vrátit a dostudovat. První m sice jsme byli pohromad s kn žími, kteří byli vysv cení v dubnu 1950. Tito novokn ží m li být vysv cení 5. ervence, ale protože to už bylo divoké, tak je biskup Skoupý tajn vysv til už v dubnu. Oni ovšem nedostali státní souhlas a šli s námi do PTP. Díky tomu, že žili s námi, tak jsme m li mše svaté, m li jsme možnost zpov di, svatého p íjímání a možnost skute n žít. Velitelé dosp li velmi brzy k názoru, že tím, že jsme pohromad spolu s nimi, tak s námi není možné nic ud lat nebo nás p eškolit. Proto je odlou ili do samostatné skupiny. Mezi nás dali takové lidi... skute n kriminální živly - cikány a podobn . Takto se to snažili narušit.

Naopak my jsme si vždycky odn kud sehnali n jakého kn ze, který na nás v dob naší vycházky po kal v kostele a dal nám eucharistii. Tu jsme p ijali na ubikacích, kde jsme bydleli. Já jsem se staral jeden as, v jednom míst , o zásobování eucharistií. To znamenalo ujít v dob vycházky po ob d jedenáct kilometr p šky do Mimon , jít do kostela a íci kn zi o eucharistii a pak se vrátit p šky nazpátek, protože tam žádné spojení nebylo. Takže celá vycházka padla na tento úkol.

Jakým zp sobem probíhaly mše svaté v tábo e PTP?

Mše probíhaly tajn na pokoji. N kdo hlídal, aby nikdo nemohl nepozorovan p íjít. Samoz ejm jsme nem li v bec nic. Kn ží m li n jakou skleni ku, nebo n co takového a hostie se vždycky sehnaly od n jakého kn ze z okolí. Víno se sehnalo podobným zp sobem taky, ale kalich nemohl být, protože jsme šli do zam stnání, a když jsme se vrátili, tak všechny v ci ze všech sk ín k bývaly na hromad , takže to nebylo možné, aby to vydrželo bez prozrazení.

ím jste se zabýval v mezidobí mezi službou u PTP a p íchodem Davídka v roce 1964?

V té dob jsme se stýkali jen my sami (*bývalí bohoslovci a kolegové z PTP*). Krátkého jsem znal jen ze seminá e na Petrov z konce války. Mezi lety 1954-1964 jsem pracoval manuáln , nejprve ve Škodových závodech. Pak zem el m j otec, a protože tam platili pom rn málo, tak jsem hledal jiné místo, kde by to bylo lepší. Nastoupil jsem do Drukova, pak do Ikarie a poté do Chemoplatu. Po celou dobu jsem pracoval manuáln . M l jsem na starosti kontrolu výrobk , pak je p esn napo ítat do expedi ních obal , zabalit, a když toho bylo mén , tak zboží dopravit na vlakové nádraží v Králov poli nebo na Hlavní vlakové nádraží. Když toho bylo hodn , p ijelo auto, do n hož jsem musel naložit bedny se zbožím. Auto p ejelo na nádraží a tam jsem to naskládal do vagónu. Tahle práce byla úkolová.

Kontroloval jsem sou ástky z plastických hmot. T eba jsem kontroloval uzáv ry na šampony nebo uzáv ry na zubní pasty. Kontroloval jsem, balil a expedoval, nap . 100 kus za 50 halé . Když jsem m l m sí n hrubého 1200 korun, tak si dovedete p edstavit to množství kus , které jsem musel zkontrolovat, napo ítat a vyexpedovat. Jednotlivé kusy opracovávaly ženy a já jsem nemohl íci, že n jaká z t ch žen m la t eba o p t kus mén . Muselo to být napo ítáno p esn . Pokud bylo kus mén , tak jsem musel prokázat, že se spletla ona. Jiné kousky byly náro n jší a tam jsem m l t eba 80 halé na 100 kus , u n kterých i 1,50 korun. Za ten m síc to byly statisíce kus , které jsem musel dát dohromady.

V té dob v tom podniku nebyl sklad a já musel d lat venku na dvo e za každého po así. Do beden mi t eba přšelo, a proto jsem je musel zakrývat, aby mi nezmoklo zboží. Zboží jsem musel zabalit tak, aby na dešti nepromoklo. Bedny jsme v tšinou posílali do Severo eských tukových závod ve vagónech. Taková bedna, ve které bylo veliké množství kus , vážila i 60 kilogram . S bednou jsem musel manipulovat sám, protože jsem nem l nikoho k ruce. Pracoval jsem na dešti, v mrazu, v horku - za každého po así - to bylo skute n t žké. Proto jsem m l ke konci padesátých let snahu ud lat si n jakou školu, abych se od

tohoto dostal pry . Vedoucí, který byl rozumný, nechal hlasovat závodní výbor, že pot ebuje lov ka, který by mu d lal technickou práci, a z tohoto d vodu, aby mi povolili ve erní nástavbu. Díky tomu jsem si ud lal nástavbu na pr myslovku.

Potom se v tom podniku uvolnilo místo v konstrukci, to už byl Chemoplast, kam jsem p ešel a rok jsem tam byl. D lali jsme pro r zné firmy, národní podniky, tak jsem navázal r zné kontakty a jeden lov k mi nabídl místo v Chiran . To byla Presná mechanika slovenská, kde se d laly p esné v ci: kalibry, plynom ry a podobn . Slováci byli velkorysejší, takže jsem se tam dostal do vznikající skupiny, která se m la zam ít na plast, protože jsem sedm let d lal u plastických hmot a m l jsem jisté zkušenosti. Byl jsem tam od samého za átku. Po patnácti letech jsem znal všechno, co se toho týkalo.

Udržovali jste mezi sebou kontakt s lidmi z PTP po propušt ní?

Naprostu pravideln jsme udržovali kontakt, ale to se samoz ejm jistým zp sobem asem prozradilo. Nebo oni p edpokládali, že takovým zp sobem budeme žít, proto jsme chodili na výslechy. Nap ed nás vyslychali v (Brn) Bohunicích v nové v znici a potom na Lenince v budov , kde je SNB dodnes (*dnes Kaunicova ulice*). Já jsem chodil p evážn na tyto dv místa.

Stýkali jsme se i p ed vznikem Koinótés, to nás bylo osm až deset, ale n kte í se b hem asu oženili. N kte í m li t eba lepší možnosti, než jsem m l já. Nap íklad jeden lov k si ud lal nap ed pr myslovku spole n se mnou, a potom m l možnost ud lat si vysokou školu. Stal se d ležitým lov kem v podniku, a tak si ho našlo n jaké d v e. Z t ch deseti, co jsme se stýkali po návratu z PTP, nás z stalo asi šest, kte í jsme byli tajn sv cení.

My jsme se po ád drželi pohromad . Jeden z nás (*Karel Pavlí ek*) v roce 1968, když nastalo uvoln ní, odešel studovat do Olomouce. On se pak stal fará em, my jsme se nem lí kde scházet, a tak jsme se scházeli u n j. On byl nap ed v Mod icích, pak v Ivan icích a nakonec v d chodu byl v Pozo icích. K n mu jsme jezdili až do konce jeho života. To byl jeden z nás. Jak jsme se drželi pohromad , tak jsme nakonec všichni skon ili u Davídka, bez toho, abych to n jak organizoval a p estože jsem byl blízko Davídkovi. Oni se k n mu dostali jinou cestou. Ze za átku jsme o sob nev d li, a koliv jsme d lali spoustu v cí spole n : vym ovali jsme si literaturu, obstarávali nejrn jší v ci z této oblasti, ale nev d li jsme, že jedeme v Davídkov skupin . N jak se to neprozradilo. Až potom, když byli ty seminá e ast jší, tak jsme se na jednom seminá í potkali a bylo všechno jasné.

Já jsem byl zam staný s lov kem, celých 25 rok , v tom výzkumném ústavu zdravotnické techniky, což vzniklo z Chirany, a po ad rok mi ten lov k - František Frá a - nazna il, že je kn z. Já jsem do té doby netušil, že se zná s Davídkem, a že by mohl studovat v n jaké jiné skupin Koinótés. Bylo dobré, že se to neprozrazovalo. Nás v tom podniku byla ada. Postupn jsme o sob t i v d li, že pat íme k Davídkovi. Ješt tam docházel Bed ich Provazník, takže jsme byli celkem ty i. V d li jsme to o sob , ale nijak jsme se nestýkali. V d li jsme, že jsme sledovaní, a že kdybychom na sebe upozornili, tak by to mohlo špatn dopadnout. Potom tam v tom podniku byl Josef Gašparyk, Josef Kolá ek, Jan (*Zemánek*) provinciál redemptorist , letos um el. Ten provinciál s námi dost pracoval. Nevím, zda byl napojen na Davídka. Znal jsem ho jen jako kn ze, který je u nás, a který má zájem nám v této v ci pomáhat.

Zaujala mne pasáž s výslechy, kdy Vás za ala StB vyslychat?

Výslechy byly po ád. Poprvé jsem byl na výslechu krátce po návratu z PTP a poslední jsem m l na konci osmdesátých let. Oni vždycky p ijeli do podniku, zavolali si m na bránu,

že se mám uvolnit, a že musím jet s nimi. Já jsem si vzal volno a jel jsem s nimi, až mě pustili, tak jsem se vrátil do podniku.

Vždycky byli nejméně dva, bylo to v místnosti o něco delší, než je tato (cca 4,5 m). Postavili mě do rohu a svítily na mě reflektory. Oni seděli u stolu na druhém konci místnosti. Já jsem je neviděl, poněvadž jsem byl oslněn a oni dávali otázky. U výsledku nebyli stále stejní lidé. Stáli se, to jsem poznal, že je tam zase někdo jiný. Celý výsledek, všechno se to natáelo.

Zaznamenal jste nějaké změny ve stylu a práci u výsledků od těchto padesátých let až do konce komunismu?

Výsledky byly stejné, to se vůbec neměnilo. Když člověk šel na výsledek, tak nikdy nevěděl, jestli se vrátí. Jestli ho po skončení toho výsledku pustí, anebo tam zůstane. To byl skutečně hodně velký nápor na nervy. Stejně tak jako v PTP – nejistota – jestli jste tam na neurčito. To působilo hodně depresivně. Ti velitelé nám stále říkali, že mají příkaz, že v případě, že by se něco stalo, tak nás všechny postřílí. Tímto způsobem sobem navozovali psychiku nejistoty. Každý pociťoval obavy a strach. Nikdo nevěděl, jak to bude skutečně, co se z toho všeho vyvine. Naši představitelé byli přesvědčeni v roce 1948/1949, že je to otázka měsíc nebo dvou, tímto rokem všechno se obrátí. Nakonec nic nevyšlo.

Poznal jste z výsledků, že by StB měla nějaké hlubší, i v rámci nějaké informace o aktivitách skryté církve?

Těžko říct, to nikdo nedovedl odhadnout, protože všechna v cí vyjadřovala, jakoby měla dokonalé informace. Hráli to tak, že jsou o všem dokonale informováni, ale jestli to byla pravda, to nevím. Určitě v cí bezpečně věděli.

Ke konci osmdesátých let jednoznačně věděli, že jsem kněz, protože při jednom výsledku po mě chtěli, abych podepsal spolupráci. Já jsem byl od podniku poslán do Německa na konferenci. Byla to mezinárodní konference a oni chtěli informace. Chtěli, abych se zavázal, že jim z toho něco řeknu, ale to bylo jen pracovní. Když jsem se vrátil z Německa, tak na mě najeli s tím, že když mě pustili do toho Německa, tak že s nimi musím začít spolupracovat, že to musím podepsat. Když jsem odmítl, tak mi řekli, že ví, že jsem kněz, a že když nepodepíšu, tak že uvidím, jakým způsobem oni se mnou zatočí. Tak se nakonec stalo. Znamenalo to změnu zacházení z jejich strany a jiný přístup ke mně. Já jsem do té doby, než věděli, že jsem kněz, tak jsem tam v podniku měl skutečně dobré postavení. Jezdil jsem na všechny možné akce. Vždycky jel předsedou strany a já jsem jel s ním. My jsme tvořili dvojici. Probíhalo to takovým způsobem... Teď jsme jeli na světovou výstavu do Moskvy. Jelo nás dvacet a byli jsme rozděleni do skupin. Každá skupina měla určitou náplň, co musela získat za informace z té výstavy. Já jsem byl ve skupině předsedou strany, takže když jsme tam přijeli, on už měl zaplacený doprovodný program. To znamenalo, že druhý den nasedl na loď a jel několik dní po oce na výlet. Pak se vrátil. Přijeli jsme do podniku, já jsem napsal zprávu a on ji podepsal. Vyšlo to jako taková příručka pro zaměstnance podniku, kde byly informace ze všech oborů, které se tam sledovaly.

Sice jsem se ven dostal, ale vždycky s někým a měl jsem tam práci, kdežto ten druhý jel na výlet - nezajímalo ho to. Já jsem měl na starosti součásti z plastických hmot ve zdravotnictví, třeba injekční stříkačky na jedno použití, které dneska máte v každé nemocnici. To tehdy vůbec nebylo, byla to novinka, kterou jsme tam viděli, a kterou jsme nakopírovali. Museli jsme to okopírovat takovým způsobem, aby nebyly narušeny žádné zahraniční patenty... byl to nejlepší výrobek roku. V té době to bylo cosi s obrovským přínosem pro

podnik. Tyto možnosti jsem měl, dokud nezjistili, že jsem kněz. Pak jsem byl přeřazen na jiné místo a to mělo jinou náplň. Všechny věci se změnily.

Měl jste někdy pocit, že je Váš život v ohrožení?

Právo. Když pro mě přijeli a zavezli mě na kraj lesa. Byli dva, já jsem byl sám. Bylo to v listopadu, škaredé počasí, přšelo. Ti dva říkali: „Podepiš nám to a pustíme tě. Když nepodepíšeš, nemusíš se vracet...“ To bylo kolikrát o nervy. Já jsem si v takových momentech říkal, když je to prohrané, tak je to prohrané.

Zmínil jste spolupráci s redemptoristou Janem, byla spolupráce s touto kongregací nějak hlubší?

Od redemptoristů byl jeden kolega, který byl zavřený. On měl soud, kde byli někteří lidé z podniku jako svatci. Dostal poměrně vysoký trest. On se předitím, než ho zavřeli, dostal v novaltém bohoslovcem, kteří se z PTP vrátili do Brna a žili v Brně, i když pocházeli třeba z jiné části Moravy. Ten (Jan) Zemánek se jím v noval.

Angažovali se pro úslužníci kongregací a rád v Koinótés? Například Jan Zemánek?

To nevím. Nikdy jsem neslyšel, že by se dostal do styku s námi v době, kdy se rozjelo tady to studium v šedesátém pátém roce, nikdy jsem ho tam neviděl a nikdy jsem se tam s ním nesešel.

Popište formování a vznik společnosti Koinótés.

Davídek přišel s vizí Koinótés z vize. Těchto února, tědny po jeho propuštění, jsem byl u Davídka s bratrem na návštěvu. On už měl plán v hrubých rysech promyšlený. Jeho první otázka byla: „Kolik vás je? Co studujete? A v čem pokračujete?“ Máte lidi, kteří organizují, kteří to dávají dohromady, kteří se o vás starají. Co jsem ze zkušenosti viděl, tak jsem mu řekl. On se hned ujal příležitosti a začal v tom pracovat a dávat Koinótés dohromady. Dostal místo jako dezinfektor v dětské nemocnici. Zařídil si to tak, že s ním v zaměstnání byl jeden bývalý bohoslovec, který byl s námi v semináři. Byl s námi i v PTP a pak jsme byli v kontaktu. Společně dělali desinfekci. Prakticky to vypadalo tak, že práci vykonával tento člověk a Davídek studoval a dělával tyto věci.

Jaké jste měli podmínky pro angažování se pro církev?

Já jsem se stýkal s řadou lidí, kteří byli skutečně vynikající kněží, jako byl u nás pater Večeřa, který zemřel před mnoha lety. Večeřa k nám do Chrlic přišel jako mladý katecheta, učil ve škole a celebroidal v kapli v ústavu slepců. Byla to ve stejná kaple, kde měl dvě mše, takže za tu neděli tam přišlo asi 400 lidí. Byl vynikající kněz a v noval se nám - klukem - velmi intenzivně. Další lidé, kteří nás ovlivnili, a kteří od nás pocházeli, byli třeba pater Škrolík. Já se s ním znám od dětství. Pak tam byli bratři Rychtrovi, oba dva kněží a jezuiti. Stanislav je na Moravci, je 24. ročník, je mu 89 let. Vladimír je v Innsbrucku, 25. ročník, byl rektorem jezuitské univerzity v Innsbrucku. Celý život je jezuita. Já jsem se s ním stýkal velmi intenzivně od doby války.

Toto všechno jsou lidi, kteří nám připomínají, a o kterých jsem věděl, že jdou touto cestou. Proto jsem se už na gymnáziu jednoznačně rozhodl, že budu dělat kněze. U tohoto rozhodnutí jsem vydržel.

Neuvažoval jste o pokračování studia bohosloví v Litoměřicích?

Ano, jenomže nám biskup Skoupý jednoznačně řekl, že i kdybychom od něj dostali dopis, abychom něco udělali, že tomu nesmíme uvěřit, že to nesmíme splnit, že on to dobrovolně neudělá. To bylo nějak po Velikonocích, když jsme na bohosloveckém učilišti v Brně končili, kvůli jeho uzavření. Když ke konci června zrušili teologické fakulty, dostal jsem v úterý dopis, abych nastoupil na fakultu v Praze. Když jsem zjišťoval mezi ostatními, zjistil jsem, že tento dopis nedostali všichni. Dopis dostali jen ti, které někdo vybral. Měl jsem po ruce na paměti to, co řekl biskup – ne, za žádnou cenu to nesmíte udělat. Přitom podle sv. domy jsem byl přesvědčený, že bych nastoupit mohl, protože bylo mnoho lidí kolem mě, kteří mi říkali, pro to nedělám, pro tam nejdu.

Jak hodnotíte svoje rozhodnutí nenastoupit do Prahy/Litoměřic zpět?

Kladně, protože, kdybych o tom začal pochybovat, že jsem se tehdy nerozhodl dobře, tak bych si zboural celý život. Já jsem pevně přesvědčen o tom, že kdyby se doba vrátila, a kdybych věděl, jakým způsobem se bude můj život vyvíjet, tak bych se rozhodl stejně. Já bych tyto věci skutečně neměl. Samozřejmě neměl bych jiné věci, co jsem dělal, a jak jsem je dělal.

Těba bych měl způsob studia, protože my jsme měli málo zkušeností. Měli jsme jen čtyři semestry teologie. Ke konci, když se už vědělo, že učiliště bylo zrušeno, ještě jsem udělal jednu věc. Když studium běželo normálně, neměli jsme přístup do normální knihovny. Ale když to všechno bylo zrušeno a vědělo se, že tam půjdou správčové, tak jsem si mohl vybrat a vzít celou teologii. Vzal jsem si a vybral jsem si podle toho, co jsem potřeboval a o čem jsem věděl, že to budu potřebovat.

Celé ty roky jsem se držel prameny, které jsem získal v semináři. Studoval jsem teologii tak, jak jsem byl přesvědčen, že ji studovat mám. Ale když se na to dívám zpět, dělal bych to jinak. Nešel bych tak moc do šířky, šel bych užší cestou, ale o to více do hloubky. Byl to hrozně široký zábrat a hrozně široké pole a času moc nebylo. Pracoval jsem venku, v létě, v zimě, za každého počasí. V práci jsem začínal v šest hodin ráno a končil jsem po druhé hodině odpoledne. Pak jsem přijel vlakem do Chrlic společně s (Stanislavem) Richterem, přímou z nádraží jsme šli do kaple. On mi bylo povoleno, že mi zde soukromě celebrovat při zamčených dveřích. Já jsem to nachystal, on celebroid. Potom jsme zamkli a šli domů. Přicházel jsem domů k páté hodině, po celém dnu jsem měl záležitost studovat, takže jsem u toho usínal. Měl jsem tolik literatury a tolik možností. Jeli jsme po ruce do šířky, dneska bych to dělal jinak. Nestudoval bych takovým způsobem.

Směřoval Vás FMD k nějakým vnitřním disciplínám?

Nebyl to můj případ, protože on chtěl, abych se vnoval spíše tady tím praktickým v čem, které se týkaly péči o ty lidi, kteří neměli možnost získat maturitu a chtěli se stát kněžími. Pomoci jim získat maturitu a potom jim umožnit vstup do semináře. V tom byl smysl pobytu na Štěpánově. Tamada těch lidí touto cestou šla a tohoto cíle dosáhla. Někdo říká, když přišel ten padesátý rok a rozprchlo se to, třeba oženili, ale zase už měli maturitu. Vystudovali třeba techniku, nebo filosofii, nebo nějaký pedagogický směr, nebo jiný obor a uplatnili se. I když se nedosáhlo toho prvotního cíle, kterého jsme dosáhnout chtěli, využili

maturitu. Bylo to znemožněno režimem, tím událostmi, které v tyčtém osmém roku nastaly, no tak využili toho jinak, jak bylo možné.

Jak hodnotíte innost FMD?

Podívejte se, já jsem vám říkal hned na začátku, jaká byla ta p vodní myšlenka, to znamená získávat lidi, kteří neměli maturitu a umožnit jim ji získat a umožnit jim vstup na vysokou školu. Pevně to byli lidé, kteří měli výrazný zájem o teologii, ale když nastali tady ty poměry v padesátém roku, tak přešli na jiné věci. No a tady ta myšlenka byla podle mého názoru velmi dobrá, protože bylo krátce po válce, kdy za Německa Němci nepodporovali velké množství lidí na středních školách, nebo stále zdrazovali výrobu a vyrábění pro zbrojní průmysl. Proto tady ti lidé neměli tu možnost, a když se jim naskytla jakákoliv příležitost, tak byli ochotni této možnosti využít. Proto bylo zájemcem poměrně velké množství a to byl p vodní zájem Felixe.

Ale pozdě se to rozšířilo stále víc, že už to nebylo zájemem jenom tak úzce na tyto lidi. A protože v tom padesátém roku skončil v kriminále, tak tam myšlenkově, teoreticky, pracoval na přípravě nějakého tohoto systému. Vrátil se až v šedesátém čtvrtém roce, v únoru, a pak hned začal. A protože začal třináct let tady byla skupina bohoslovců, kteří museli opustit fakulty a semináře, a kteří se připravovali, tak on se zaměřil na to, aby pomohl těmto lidem dostudovat, a aby jim sehnal svítitele, který by je vysvětlil. To byla jeho druhá fáze celé této innosti. Tato druhá fáze se mu dařila a vycházela celkem velmi dobře, jenomže on to potom začal příliš rozšiřovat, jak do šířky, tak do hloubky, no a tam to skončilo. Do té doby, když jel jenom tímto směrem, tak měl velikou podporu lidí z té oficiální části církve, ale když přešel na jiný způsob myšlení a jiné tendence, tak se mnoho lidí od něj odtáhlo.

Byl jste na Konečnickém synodu? Jak probíhal rozkol?

Probíhalo to tím, že tam se skupina těch lidí, kteří nesouhlasili s tím závěrem, který byl předem připravený, postavila proti tomu, a odmítli to odhlasovat. On to pokládal za vzpouru, zradu a všechno možné. On tady tyto lidi exkomunikoval. Oni měli vysoké postavení, byli to v tšinou biskupové a on je suspendoval, exkomunikoval.

Vy jste zmínil, že jste se i poté setkával s Bedřichem Provazníkem.

Jistě, já jsem se setkával s nimi se všemi.

Pro vás to nebyla překážka, že biskup Davídek se s Provazníkem rozešel?

Pro mě ne. Protože to byla jeho věc a my jsme pracovali se ženami, které nám byly přiděleny. Oba společně, každý měl jinou skupinu, a jiným způsobem to dělali. Byly to ženy, které chtěly jít do klášterů, měly v tšinou akademické vzdělání, nebo pracovaly ve zdravotnictví a těmto ženám jsme se vnovali. Čili my jsme potřebovali se spolu setkávat.

Byl jste v kontaktu s biskupem Davídkem i s biskupem Krátkým po celou dobu komunistického režimu?

Ano.

A v dleli o tom?

Jist , v d li o tom. Oba o mn v d li od roku 1943, kdy jsem se za al s ob ma stýkat. Když jsem t eba šel na Petrov za Felixem, a potkal jsem náhodou Stanislava, tak on mi ho sehnal. Já jsem se s nimi po ád stýkal i po roce 1970 a oba o tom v d li, že jsem s ob ma ve styku. My jsme toho o sob moc nev d li. Já jsem mohl v d t r zné v ci, ale necht l jsem. Hodn jsem se znal s Frá ou nebo Martinem Holíkem, ale necht l jsem nic v d t o jejich aktivitách.

Jak hodnotíte sv cení žen? V d l jste o této praxi za socialismu?

V té dob jsme to nev d li, aspo já jsem to nev d l. To se všechno dostávalo na povrch až v závislosti na ase. Já jsem n co slyšel, že jsou sv ceny n jaké ženy a ptal jsem se oficiáln t ch nejvyšších p edstavených a oni mi tvrdili: „Není to pravda, jsou to jenom e i, kterými se nás pokoušejí znevážit.“ Toto se mi tvrdilo v ur itou dobu, za n jakou dobu to tito lidé, kte í to tvrdili, oficieln p iznali, že se sv tily ženy. Toto byl d vod, pro jsem se od toho odtáhl úpln . Jestliže se vydal tady tímto zp sobem a nem žete jim v ít, tak t žko s tím n co d lat, í se v tom angažovat. Já jsem potom z stal práv u t ch starých a nemocných lidí, t ch sester a nic dalšího jsem ned lal.

Setkával jste se po tomto zjišt ní s biskupem Davídkem?

Málo, už jenom málo.

Jak to hodnotíte sv cení ženatých muž ?

Já jsem byl vždycky proti. Ale on to vysv tloval tím zp sobem, že má fakultu na to, aby mohl tady tyto muže sv tit, a že on je p edtím, než je sv tí, p evádí do eckokatolické církve. Když si toto mohl dovolit, a m l na to n jaké povolení, tak je to jeho v c.

A sv cení žen?

Jednozna n ne.

Co si myslíte o údajné spolupráci biskupa Davídka s StB? P ípadn jaké m l motivy?

Já jsem o tom kolikrát p emýšlel a podle mého názoru to možné je. Mnoho v cí je taky pravd podobných. Já jsem se až v nedávné dob dov d l, že Davídek byl na cest v Japonsku. Kdo se v té dob dostal do Japonska? Dostal se tam podle n jakých materiál s lov kem, kterého vysv til, a který tyto v ci organizoval. Druhá v c. Bydlel na Staré osad v byt , který pat il Líd Javorové. Podle dokument z Archivu bezpe nostních složek to byl prop j ený byt Státní bezpe nosti. Já jsem u ní kolikrát byl, projednával jsem r zné v ci a myslel jsem si, jak je to bezpe né. Jestliže to byl byt Státní bezpe nosti, tak bylo všechno odposlouchávané a nahrávané. Hlavn tady tyto dv v ci m hodn zaráží. Já nevím co je na tom pravdy. Když jsem se toto do etl, byl jsem p ekvapen. Nap . Jan Zemánek byl u nás v podniku zat ený, m l ve ejný soud v n jakém sále, kam museli n kte í zam stnanci. Oni Zemánka tehdy nesoudili, protože pracoval s námi, ale dávali mu n jakou velezradu.

Jak jste vnímali a p íjímali záv ry II. vatikánského koncilu?

My jsme byli vychovaní tím zp sobem, že co se nám ekne, je svaté, o tom se nepochybuje a nediskutuje - to se žije. Proto jsem s t mito v cmi nem l ani nejmenší potíže.

Já jsem se dovedl přizpůsobit tomu, co se změnilo a co se žádalo. I když jsem si třeba myslel, že není rozumné, že na tu fakultu do Prahy nejdeme, že by to bylo lepší (*kdybychom tam šli*). Když jsme byli v PTP, byli jsme tam pohromadě. Když jsme se večer sešli, když jsme pracovali v lese a káceli obrovské plochy lesa a byla zima, tak jsme si dělali oheň a opékali jsme si, co jsme dostali. A přitom jsme se bavili a probírali jsme tyto otázky. Byly tam názory lidí, kteří říkali, že bychom měli jít do Litoměřic. Vždycky se ale našel někdo, kdo řekl, že je to jednoznačná směrnice, nemůžeme to porušit.

Jak jste vnímal rok 1968?

My jsme byli hodně ovlivněni názory Felixe, který to viděl jako začátek období, které bude pro církve velmi těžké. On předpokládal možné deportace někde na Sibiř a takové věci. Tím taky zvedl otázku, proč svítí to množství biskupů a těch ženatých kněží. Chci, aby bylo nachystané dostatečné množství lidí, kteří budou ochotni se do toho, do těch deportačních skupin, třeba za adit, aniž by tam museli.

Přibližte Váš vztah ke komunistům a k exkomunistům. Stýkali jste se? Zapojovali se do života církve?

Ty případy neznám. Jenom to, že byli lidé, kteří byli třeba velmi zásadoví komunisté, ale kteří, když viděli, že někdo potěbuje, tak se nedívali na jeho názory, na nějakou politickou nebo náboženskou příslušnost, a byli ochotni skutečně pro toho člověka něco udělat, i když to bylo třeba spojeno s nějakými obtížemi. Takových lidí jsem znal skutečně dost, kteří se nedívali, je takový, nebo jinaký, pochází z té rodiny, z jiné...

Jaký byl Váš vztah a pohled na tehdejší oficiální církev?

To bylo individuální, viděli jsme, komu se může a komu se nemůže věřit. Lidé, kterým se nemohlo věřit, tak se brzy projeví. Ony byly všelijaké podpisové akce, kde museli slíbit věrnost a podobně. Podle toho, jak se k těmto akcím dotýkali kněží z stavů, tak jsme viděli, zda se mu může věřit.

Měl jste kontakt na brněnské biskupství po návratu biskupa Skoupého, i poté na generálního vikáře Horkého?

Neměl, i když... Já jsem studoval gymnázium na Poříčí a tam byl profesorem náboženství pater (*František*) Falkenauer. On bydlel v Chrlčích a já jsem mu denně ministroval. On měl mši na šestou a pak jsme šli do školy. Znal jsem se s ním velmi úzce. Když v roce 1962 zrušili kaple, tzn. i tu kapli v Chrlčích v ústavu slepců, zrušili souasně výuku náboženství na středních školách. Říká on přišel o místo, ale stal se kanovníkem na Petrov. Druhý člověk na Petrov byl náš farář, děkan (*Viktor*) Jordán, který se tam, nevím jak, dostal, a náhle se stal kanovníkem. Stejně tak nevím, jak se stal kanovníkem Falkenauer. Nevím jestli Falkenauer našeho děkana dostal na Petrov, to nevím. Jednoduše na Petrov byli dva lidé z naší farnosti. V té době jsem už byl moc opatrný. To už byly všelijaké akce a tak jsem se již s nikým moc nestýkal. Měl jsem samozřejmě rád kněží, se kterými člověk mohl otevřeně mluvit, ale byli taky lidé, u kterých bylo třeba být opatrný.

Projevovala se vaše angažovanost v církvi ve věc?

Od Felixe jsem dostal za úkol v novat se ženám, které chtěly jít do kláštera, ale jít do kláštera nemohly. Já jsem jim v novat velké množství času. Teba jsme se sešli v nějakém bytě, tam jsem měl například jakou přednášku, zpovídání, mše svaté. Takto se trávily soboty a neděle. Když ty ženy měly někoho, kdo byl těžce nemocný a nemohl už chodit ven apod., tak bylo potřeba k tomu člověku jít. Ke těmto lidem jsem chodil, zpovídal jsem je a měl jsem i mši svatou. Toto jsem dělal, ale nijak veřejně. Taky jsem kolikrát šel na nějakou takovou návštěvu, kterou mi někdo domluvil. Když jsem tam šel poprvé, šel jsem se strachem. Nevěděl jsem, jestli to nesklapne, jestli odtamtud odejdu. Mám na mysli konkrétní návštěvu nemocné nepohyblivé ženy. Poslal mi tam jeden člověk, o jehož otci jsem věděl, že se mu dá věřit, ale jeho jsem neznal. Dodneška jsem se s ním nesetkal, ale naprosto přesně si pamatuji jméno. On se potom oženil, má dobrou rodinu a pracuje v církvi. Tehdy jsem nemohl vědět, že to je naprosto bezpečné. Když jsem tam šel poprvé, musel jsem věřit, že to dobře dopadne.

Spojovalo něco tyto ženy?

Já jsem měl na starosti okolo patnácti žen. V téšinou to byly ženy, které pracovaly ve zdravotnictví. Buď jako lékařky, nebo jako zdravotní sestry, těch, které v tom oboru nepracovaly, bylo méně. Ty pracovaly ve stavebnictví a různých dalších profesích.

Jaká byla role otce Stanislava v práci s těmito ženami?

Měli jsme je na starosti společně a velmi úzce jsme spolupracovali. Například byla jedna akce, kterou měl Stanislav Krátký, a na které jsem měl účast i já. Ty ženy, které jsem měl na starosti, znal i Stanislav a znal je i Bedřich Provazník. Nevím, že by je znal někdo další. Felix je pravděpodobně neznal. On jen něco nahodil a potom ty detaily dávali dohromady jiní lidé. Já jsem dostal na starosti již konkrétní lidi. Bylo mi vědomo, že je to bezpečné, že tam můžu s klidem chodit, a že se jim mám v novat. Nevím, jak se ty ženy daly dohromady. Myslím, že se nemohly znát, protože pracovaly v různých místech a nebyly jen z Brna. Ony se odněkud sjížděly po jedné, po dvou, na sobotu a neděle. Postupně se dostávaly do bytu a pak ve večer opět po jedné, po dvou, odcházely.

Jak jste si předával informace s těmito ženami?

Jednak jsme si vše potřebné řekli, když jsme se rozcházeli. Když některá chtěla zpovídat nebo něco podobného, tak mi zavolala do zaměstnání. Měl jsem v zaměstnání poměrně hodně hovorů, takže jeden hovor se v tom množství ztratil. Žádná z nich nevedla nějaké děje - jen, že by něco potřebovala, a jestli mám čas. Takto jsme se domluvili, neřkali jsme si místo, věděl jsem, kde se setkáváme. Já jsem hodně zpovídal venku. Teba jsme šli na procházku a tam jsem to vyřídil.

Jaký je osud těch žen dnes, jste s nimi v kontaktu?

Ty, které ještě žijí, s těmi v kontaktu jsem. Byly to v téšinou ženy, které byly starší, než jsem byl já, které byly mladší. Ty, které byly starší, už umřely a ty, které byly mladší, tak ještě některé žijí. Samozřejmě je jim dneska už přes těch 80 let, jako mne, takže jejich život odpovídá tomu věku a tomu v jakém jsou zdravotním stavu. V téšinou, i když jsou tady v tomto věku, tak stále se snaží žít a dělat to, čemu se tehdy zavázaly. Samozřejmě zase už jich není moc, už jsou to jenom hrstky. Zatím se za mnou v tom kostele zastavují a snaží se udržovat kontakty.

Nesnažily se tyto ženy integrovat do nějakého řádu?

Ano, které ano, když se to v tom osmdesátém devátém roku změnilo, tak se zapojily do oficiálních struktur. Přesly do nich a žijí tam dobře, vedou si dobře. A jsem přesvědčený, že plní to, k čemu se zavázaly, žijí tím způsobem života, kterým chtěly žít v těch šedesátých letech, a to máte skoro padesát let.

Skládaly tyto ženy nějaké sliby?

Ano skládaly, na to byly formuláře. Já myslím, že to byly formuláře, které byly přejeté, nebo tak něco, z nějakého řádu, protože to vždycky donesl biskup, který ty sliby přijímal. Podle té knihy se ty sliby uskutečnily.

Kromě pastorační služby žen jste se v novali i jiné skupiny?

Starým a nemocným lidem.

Spolupracovali jste při této práci s biskupem Krpálkem?

S Krpálkem ani ne. Mladý tímto povolil Felix a on mi dal kontakty na lidi, kterým jsem mohl vyjít, a kteří mi ty lidi dodávali.

Při této práci jste chodil po nemocnicích nebo po bytech?

V tšinou po bytech.

Jak probíhala pastorační služba nemocných?

Vyzpovídal jsem ty lidi, měl jsem mši, podal jsem jim svaté přijímání a udělal svátost nemocných, protože to byli v tšinou lidé, kde bylo nebezpečí, že mohou zemřít a třeba nebyla možnost, aby tam normální kněz přišel, no tak se udělalo všechno tak, aby už nikdo nemusel přijít. Olej jsem si samozřejmě získal a ostatní věci taky.

Získával jste pro vaši činnost ve skrytosti nějaké lidi?

To jsem nezískával, protože těch lidí bylo tolik, že jsme neměli možnost přibírat další lidi. Ta možnost nebyla, aspoň já jsem neměl kapacitu, abych to rozšířil ještě dál, protože já jsem byl zaměstnaný normálně na plný pracovní úvazek. Byla to práce manuální, čili hodiny vyerpávající, spočívalo to v tšinou v nakládání a vykládání vagónů, doprava atd. Jsem k tomu za těch osm hodin měl dost, byl rád, že stál na ty věci, které musel. Takže já jsem tady tímto způsobem nezískával další lidi.

Víte, jakým způsobem získával lidi biskup Davídek?

Ti lidé se v tšinou hlásili sami - projevíli zájem. Jakmile projevíli zájem, on se jim v novali.

Byla Vám nápomocna Vaše rodina?

Nikdo o ni měm nevěděl.

Vy jste jim to nikdy ne řekl, až do roku 1989?

Ne, ani jsem se nezmínil.

To muselo být těžké.

Bylo, protože byly různé věci, které si oni potom vysvětlovali zcela jinak, než byly ve skutečnosti, takže jsem nemohl nic vysvětlovat a musel jsem jenom mlčet. No a trvalo to prakticky čtyřicet let. Protože ten náš život byl takový divný, ani tak, ani tak. Pořád jsme si dělali jenom svoje věci apod.

Máte nějakou představu, kolik lidí, se do Vaší činnosti za komunismu zapojovalo a jaké dopady tato činnost měla?

Ml jsem jenom ty ženy a ty staré a nemocné lidi, tak to byly jen desítky lidí, žádné stovky, nebo tisíce. Když nějaký umřel, umíralo jich pořád dost, tak se pořád objevovali další, ale pořád to bylo v těch desítkách. Nebyly to žádné masové akce, nebo podobné. Když jsme měli třeba duchovní obnovy pro ty sestry, a to jsem měl jednou za měsíc, tak tam se těch sester sešlo osm. Víc nebylo možné, protože to bylo tady v bytě v paneláku na Lesné, tu se nemohlo sejít mnoho lidí, to by si to ti sousedi uv domili, a kromě toho by se tam nemohlo mluvit apod. Tady v tom paneláku je všechno slyšet, takže to byly jenom desítky lidí, to nebyly žádné velké poty.

Měl jste nějaké spojení se zahraničím? Měl jste přístup k zahraniční literatuře?

Ne. Dostával jsem literaturu jako všichni.

Jakým způsobem se k Vám dostávala, přes kontaktní osoby?

Byly tu kontaktní osoby, věděl jsem, že se třeba objevila určitá knížka, a že ten kdo má kontakt na venek, tu knížku má a je ochoten ji dát. No tak jsem neváhal a požádal jsem o jeden výtisk.

Jak jste se o těchto kontaktech dověděl?

Mezi našimi lidmi. Někdo mi řekl, podívej se, sehnal jsem tady tu a tu knížku, mám ji od toho člověka, skoč za ním, on ti ji dá. Jakým způsobem jsem ji dostal on, to nevím, ale měl jsem jich hodně. Nebo někdo přišel, tomu je dával.

Fungovalo to takto bez rozkrytí tajnou policií po celou dobu komunismu?

To nevím, ale já jsem nikdy neměl tady v této věci žádné vyšetřování a potíže. Já jsem taky měl soukromý zdroj literatury z Innsbrucku, kde jsem měl velmi dobrého známého, který mi přišel z Prahy, i v těch posledních letech totality, něco přivezl. Jezdil třeba služebně do Polska, protože měl diplomatický pas, a když se vracel, tak se stavoval tady v Brně. Já jsem mu řekl, co bych asi potřeboval a on za mnou přišel, až zase někdy kam jel, tak mi to donesl.

Nebo tak jsem získal třeba dogmatiku, morálku, kodex církevního práva, latinský breviář a takové věci. To všechno jsem získal přímo od něj. On vždycky s sebou měl literaturu pro svoji potřebu, na tenkrát ve vlaku a pak mi to nechal. A zase nikdy s tím nebyly žádné obtíže.

Setkal se s Vámi p i své vizitaci v echách Msgr. John Bukowsky?

Ne, se mnou ne.

Mluvil s Vámi n kdo o pochybnostech ohledn innosti a osobnosti Felixe M. Davídka?

Samoz ejm . Tyto informace se objevily n kdy v polovin 70. let, ale to se objevilo mezi námi a odkud to šlo, to nevím. Druhý zdroj, který jsem m l já, byl od kn ží, kte í chodili na kn žské rekolekce. Tam se probíraly i v ci, které se týkaly Davídka a vznikly tam r zné názory, které pochybovaly o r zných v cech. Já jsem se tyto informace dov d l a m l jsem maximální snahu p esv d it se o tom, co je pravda. Moc jsem se ale nedov d l, i když jsem se o to snažil.

Jaký je Váš vztah k u ení Theilarda de Chardin?

To byly záležitosti, které byly sou ástí všech t ch seminá . Bývaly v bytech, v tšinou se konaly v noci z pátku na sobotu. Já jsem ale pracoval od šesti ráno do dvou odpoledne, pak jsem m l ještě svoje povinnosti. Když jsem p išel na n jaké takové setkání, které oni vyhlásili, a které bylo po desáté hodin , tak jsem toho už m l za celý týden plné zuby. Felix se rozjel kolem jedné hodiny a od té doby potom naplno jel. I když jsem se toho všeho ú astnil, tak to už pro m bylo mimo, na to už jsem nesta il. A proto jsem tomu nerozum l. Kdyby to bylo n jak jinak, kdyby se látka podávala n jak jinak....

Já si pamatuji, jak mi Felix zadal n jakou práci z de Chardinovy filozofie. Dal mi tam n jaké body, které jsem m l zpracovat. Namáhal jsem se a snažil se to ud lat. On se na to podíval a potom mi ekl, že ta práce nemá žádnou cenu, že v ní není nic nového, jen v ci, které íká on, že to nemá cenu, že je to odposlouchané, že jsem do té práce nedal nic nového nebo svého... Tím jsem s de Chardinem skon il.

Jaký je Váš vztah k evoluci?

Podívejte se, zásada princip, na kterém bych to stav l je, že existuje stvo itel. Jestliže se sv t má v ur ité fázi dál vyvíjet - je to možné. Nem že nikdo tvrdit, že všechno bylo stvo eno v této fázi, v jaké to známe my. Máte všelijaké ty archeologické výzkumy apod. a tam vidíte ur itý vývoj. íli je to možné, ale na po átku je stvo itel.

Jak probíhala Vaše integrace do oficiální církve?

Když za aly události 17. listopadu 1989, tak jsme se 20. listopadu sešli. Kdo byl organizátor nevím. Felix byl po smrti, Krátký byl v Hrádku a nemohl p ijet. Sešli jsme se tam, kde jsme m li ty seminá e. Bylo nás snad t icet a v tu chvíli se dávalo dohromady ešení, co by se asi m lo d lat a co by se m lo organizovat. Takto se napsalo n kolik společ ných dopis adresovaných Tomáškovi a Liškovi. Liškovi proto, že byl s námi v PTP, ístý pétépák, jako my. íli jsme si mysleli, že se na n j m žeme obrátit. Sou asn se poslal dopis na brn ňské biskupství, kde jsme vylí ilí situaci. A výsledek? Nic, nula.

To byl listopad 1989, t i dny po 17. listopadu. Od té doby jsem se snažil tyto v ci dát n jakým zp sobem dohromady. Cht li po m potvrzení, že jsem kn zem, že jsem vysv cený. Ale já jsem nic nem l. Tak jsem se sebral a jel jsem na Hrádek za Stanislavem. Vysv tlil jsem mu situaci a on mi dal místop ísežné prohlášení, že jsem kn zem. To všechno jsem dal dohromady a potom dal na Petrov. Trvalo t i roky, než se n co pohnulo. Ty t i roky byly pro

m nejt žší roky mého života. Ned lalo mi potíže, co se d lo v roce 1950, v padesátých letech, v sedmdesátých, ale sebralo m to, co se d lo v roce 1989 a v devadesátých letech. Projevilo se to tím, že m potkala mozková p íhoda.

Byl jsem hrozn sebraný, protože jsem se nebyl schopen s tímto p ístupem vyrovnat. Kdyby tak jednali komunisti, bylo by mi to jasné. Nedotklo by se m to. Jsou to komunisti, mají to v programu. Vždycky jsem v d l, co od nich mohu ekat, tak jsem se toho do kal. Te se mi to stalo ve svobod . Nebyl jsem to jenom já... všichni jsme na tom byli ... nakonec vyšly Normy. Publikovali to v kostelích p i kázáních, abychom se p íhlásili biskup m. Zase jsem to všechno sepsal, odevzdal na biskupství a zase nic.

Trvalo to od listopadu 1989 do 24. srpna 1992, kdy m biskup p esv coval. Zase ta otázka, bu jsem vysv cený, nebo nejsem. Ale s tímto jsem se potom vyrovnal. Víte, byla to zkouška trp livosti a pokory - to jsem musel zvládnout. Takže jsem se tehdy nechal p esv tit. Jeden den bylo jáhenství a druhý den kn žství.

Jak jste se dali tak rychle po 17. listopadu dohromady?

My jsme všichni byli po ád v p ímém kontaktu, jenom to vedení pokulhávalo, ale my ostatní jsme byli po ád pohromad . A když potom byly ty události toho 17. listopadu - nevím p esn to datum, ale n jakého p tadvacátého, t iadvacátého listopadu jsme se sešli a společně jsme se p íhlásili na Petrov a napsali jsme dopisy: Tomáškoví, Liškoví a takovým lidem. íli my jsme se po ád spolu stýkali a stále jsme drželi pohromad . Jenomže Felix um el v osmdesátém osmém roce, takže to už bylo po jeho smrti, ale ta celá skupina se pom rn ve velkém množství sešla. Bylo to v ned li odpoledne (*pravd podobn 26. listopadu 1989*), to se živ pamatuji. Mohlo nás tam být 40, 50.

Sešli jste se tady n kde v Brn ?

V Brn . My jsme se stále scházeli v Brn , v t ch Kobe ících jsem byl asi maximáln dvakrát. Mn to nesešlo, tady tyto v ci, ty no ní seminá e. Já jsem pracoval ve fabrice, m l jsem za sebou osm hodin práce, ale skute n práce a te jsem se vrátil dom ke tvrté hodin a m l jsem od sedmi hodin za ít bdít do t í hodin znovu jet a druhý den ráno jsem v šest musel být na míst na pracovišti. To jsem byl vy ízený, odmítal jsem, vyhýbal jsem se všem t mto styk m.

Po nástupu do farnosti ke sv. Tomáši, jak se zm nila Vaše innost?

Jist stal jsem se normáln kaplanem u toho kostela, to znamená, že jsem m l svoje povinnosti po celý den, takže jsem se t eba t m ženám v noval už jen, když p íšly a zastavily se v kostele. K t m nemocným lidem jsem chodit mohl, protože jsem chodil k ostatním z farnosti po celém Brn , íli jsem chodil i tady k nim. Ty svoje p vodní jsem za adil mezi ty, které jsem dostal u Tomáška. To funguje po ád, ale samoz ejm í lidi jsou v tšinou pry , zem elí. Já jsem tu 22 let, když jim tehdy bylo kolem sedmdesáti, tak ti jsou všichni pry .

V noval jste se i mládeži?

Víte, já jsem se tam té mládeži nikdy nijak moc neval. Na to jsou ti mladí kn ží, ti k nim mají jiný vztah, než mám já, lov k, kterému je víc než 85 let. Já mám okolo sebe hodn mladých lidí, a jsou okolo patnácti, sedmnácti nebo do t ch 40 rok . Ale n jak specieln se jim nevuji, jenom pokud p íjdou. Víte to je kostel, kde je takových 70 ministrant a systém organizace, která je zab hnutá takových šedesát let. To je všecko

propracované a oni ti vedoucí začínají jako malí kluci, až jim je takových sedmnáct, osmnáct rok , tak dají vedoucí těch malých. To, co se naučili za celý život, předávají těm malým, protože to je všechno zabíhnuté a není potřeba do toho nějak vrtat.

Zstal jste v kontaktu s lidmi ze skryté církve?

Jistě. Jenomže my vymíráme. V té skupině, co jsem Vám říkal, těch osmi, už všichni zemřeli. Eda Sedlický, František Škola, (Václav) Noll, (Karel) Pavlíček, všechno už je pryč.

Jak hodnotíte smrti církve v Československu po roce 1989?

Tady bylo obrovské množství lidí, kteří, když se přišlo s těmi Normami a s tím přesvědčováním, tak odmítli. Ti lidé žijí tak, jak žijí. Jak se projevují, nevím. Ale na které z nich pozoruju, snaží se žít, jak umí....

P. Ivan Vitula

- narozen 10. srpna 1942 v Brně
- otec byl dentista v Židlochovicích
- 1964 dokončil studium chemie v Bratislavě
- za komunismu pracoval ve Výzkumném ústavu zemědělském v Hrušovanech, v krajské laboratoři odpadních vod v Brně – Modřicích, poté pracoval jako kantor na základní škole a na gymnáziu v Židlochovicích
- s manželkou má dva syny
- po ústupu osmdesátých let začal studovat teologii
- patří do společnosti kolem vizionářky Boženy Cibulkové
- 13. 3. 1987 vysvěcen v Brně biskupem Jiřím Krpálkem na biskupského kněze
- nepřijal papežské uznání „sub conditione“
- po roce 1989 absolvoval katechetický kurz a vyučoval se také výuce náboženství
- zemřel 9. března 2012

S pamětníkem uskutečnil jeden rozhovor, který proběhl 19. listopadu 2011 v rodinném domě ve Vojkovicích.

Tady taky platí, že cokoliv řeknete, může být použito proti vám. Já vím, co vím, protože já přicházím z Bohem... Některým lidem dojde, že se ještě s oficiální církví mohou domluvit a nechť jí to naruší tím, že by řekli něco, co by se oficiálně nelíbilo a podobně. Já vám říkám, jak jsem to prožil a jak to bylo.

Mohl byste nám popřiblížit svůj život v době toho, jakým způsobem jste se dostal ke Koinótés.

Narodil jsem se 10. 8. 1942 za Heydrichiády poblíž Kounicových kolejí v Brně u Šilhan. Maminka tam celou noc poslouchala střílnu. Otec byl zubař, dentista. Materiální poměry jsme měli velmi dobré. Mám bratra, je mu sedmdesát sedm let, je o osm let starší než já. Když jsem byl ateista, tak on byl věřící, a když já jsem byl věřící, tak on byl ateista. Bratr byl před sedmadvaceti lety operován v Brně na Žlutém kopci a od té doby má vývod a konvertoval. Šel tam jako nevěřící a vrátil se jako věřící. Moji rodiče byli nábožensky velmi vlažní. V době, kdy jsem byl „zažraný“ ateista, tak jsem se je snažil přesvědčit, že žádný Bůh není a maminka mi říkala: „Víš co, já si nechám svoje pro sebe.“ Ona nebyla taková, že by mi jak chodila do kostela nebo tak.

V Brně jsem se narodil a rodiče bydleli v Židlochovicích. Otec tam měl ordinaci, tam jsem prožil celou tu dobu až do té doby, kdy jsme dostali tady tento domek ve Vojkovicích. Oba moji synové bydlí v Židlochovicích.

Náboženství jsme měli povinné až do páté třídy. Já jsem v roce 1948 začal chodit do školy, ale na vysvědčení ještě nějakou dobu bylo předepsáno náboženství. Jim to chvilku trvalo, než to začali potlačovat. V náboženství jsem moc nezáležel, to nám vždycky říkal nejprve jáhen, potom farář a nakonec děkan tady v Židlochovicích. Ten kontroloval, kdo chodil do kostela a říkal: „No jo, Ivane, komu zástá cesta do kostela, tomu zástá cesta do nebe.“ Tak mi vždycky napomínal. Naopak chválil ty, co chodili do kostela, například dnešního předsedu místní KS M.

V Židlochovicích jsem odchodil základní školu a pak jsem chodil na gymnázium do Brna. Tenkrát se to jmenovalo jedenáctiletá státní škola. Potom jsem šel na chemii, na

chemickou techniku do Bratislavy. Po p ti letech jsem tam kon il, tj. v roce 1964, jako inženýr chemie a šel jsem na vojnu. Od toho gymnázia, od druhého ro níku, až do za átku vojny jsem byl zarputilý ateista. P ímo zavitý ateista. Potom, když jsem p íšel na vojnu, lov k vypadl z vysokoškolského prost edí a m l víc ásu na p emýšlení, víc než p i studiu. Nebylo tolik pot eba stále se u it, dalo se o tom p emýšlet. Tak jsem p emýšlel, že kdyby byl B h, tak jak bych ho asi mohl poznat. Srovnal jsem si to a p edstavil jsem si t eba, kdyby vedle nás žila n jaká vysp lá vesmírná civilizace. íkal jsem si, jak bychom je mohli poznat. Zalet t k nim? íli jedin bychom je mohli požádat, aby se nám dali poznat. Oni by to podle míry našich schopností mohli ud lat. Museli by být dob í, protože kdyby nebyli dob í, tak by se navzájem už dávno zni ili. Takhle n jak jsem uvažoval. Položil jsem první modlitbu: „Bože nev ím v tebe, neznám t , ale jestli jsi, tak t chci poznat.“ Tak se i stalo. Neumím íct jak, neumím íct p esn ten okamžik, cca plus mínus dva m síce. Prost jako by m n kdo naložil a p evezl na jiný b eh a lov k vid l život z jiné strany. Musím íct, že tím se podstatn zm nil celý život.

Z vojny jsem si dovezl manželku, uv il jsem v Boha a vrátil jsem se k tomu, co jsem kdysi jako dít opustil. Jako dít jsem byl katolík a vrátil jsem se k tomu. Zašel jsem ke zpov di k panu fará i. Takže jsem byl v ící, ale ještě dost dlouho trvalo, asi dva roky, než jsem poznal boha jako Ježíše Krista. To byla zásadní zm na. Protože tím se ten B h, jako tv rce všehomíra, stane lov ku blízký, p edstavitelný. Je mu n kým, kdo je. On se p íblíží lov ku ve form , kterou jsme schopni pochopit. To jsem byl po ád pod vedením našeho pana fará e. Já jsem za ním hodn chodíval na faru a vedli jsme teologické disputace, hovory apod. Sle na na fa e mi vrazila do ruky, tenkrát se to ší ilo samizdatem, nověnu devíti sobot. Tak jsem si to p e etl a ekl si, že to zkusím, když už za to nic nedám. Tak jsem za al d lat první sobotu.

My jsme tenkrát bydleli u rodi v takové malé mansard dva krát p t metr , taková k lni ka. Mn to tenkrát nevadilo, ale manželce asi ano, to jsem si uv domil až pozd ji. Jednou tam moje máma s mojí tchýní v ned li sed ly a trochu si m podaly, že jestli budu chodit do kostela, tak mi komunisti dají „houbelec“. Nedají byt, d ti jsme nem li, takže to nebyla v bec nad je. Když chodím do toho kostela, tak a mi fará sežene byt. Tam v té novén , je jeden p ípad, kdy chudí dostanou chléb a byt. My jsme byli tenkrát naprosto chudí, já jsem vyd lával 1 400 K s a manželka 900 K s, z toho 900 K s jsme dávali rodi m na bydlení a na stravu, a ze zbytku jsme žili. Nem li jsme žádné peníze, žádné úspory. P t set jsem dostal od tchýn jako v no.

Tu ned li, co si m ženské podávaly, tak jsem ve er poprvé poprosil o to, že bych pot eboval vlastní byt, že když ty ženské mi to budou takto dávat, tak abych je mohl vyhodit. V pátek jsme m li klí e od domku, ve kterém dodnes bydlíme, a další st edu jsme se p est hovali. Tady bydlel n jaký d doušek, který to cht l odkázat panu fará ovi, cht l to odkázat kostelu, ale církev tenkrát nem la nic, takže on to cht l odkázat páteru (*Josefu*) Valouškovi. Valoušek v d l, že se o to snažilo n kolik lidí, dokonce n jaký plukovník StB, tak rychle sáhnul po nás. V d l, že pot ebujeme. Já jsem byl v kostele, on za mnou p íšel a zeptal se: „Chceš domek?“ A já, že chci. „Poj .“ Dovezl nás sem, tady tomu d douškovi nás p edstavil a ten p edtím všechny vyhazoval a nás bez debaty p íjal. Tak jsme se sem nast hovali a on asi šest týdn poté, co jsme se nast hovali, zem el. On už byl ležák a dostal zápal plic a odešel. Až se nám narodili dva kluci, tak jsme to dávali na „štok“. P vodn to byl jen ten spodek.

To se mnou docela zat epalo, to nebyla malá v c - bydlení, to je zásadní v c. Potom takový další zlom, to když tady nastoupil jako kaplan doktor, on to byl léka , (*Otto*) Opálka. To byl takový další zlom v mém život , protože jsem poprvé potkal lov ka, který dokázal o lásce k nep átel m nejen mluvit, ale který to dokázal žít. Každý k es an íká, musíme milovat své nep átele, ale ono to nejde. Celou tu dobu, co tady byl, tak jsme se stýkali, chodil jsem

kn mu ke zpovídi, všechno. On byl zavřený za to, že pacient mšedepisoval drahé léky a tím poškozoval naše socialistické zřízení. Dostal za to dvanáct let a osm si z toho odkroutil. A jednou jsem se ho ptal: „Ote, vy jste pítom výslechu... Oni vás zbavili chrupu, tak jste jim to dovedl odpustit?“ On řekl: „Ivane, když jsem si uvědomil, že jsou to v tšichudáci, než jsem já, vždy to nebylo nic těžkého.“ To byl taky takový šouchanec. Když si tolov k vezme, tak je to pravda. Když vidíme n koho zlého, tak je to vlastnělov k nemocný na duši. Pěce nebudeme mít n koho rádi, protože je slepý nebo bez nohou, ale ten slepý je taky nemocný. To byl takový druhý zlom. On se potom odsud odsthoval na místo, kde sloužil až do smrti. Když ho potom pustili v roce 1968 z kriminálu, tak ještě chvílku d lal v nemocnici, vklouzl na seminář a po ty ech letech ho vysv tili. Oni mu n co uznali, a potom sloužil až do smrti u Znojma. Tak to byl takový další stupe v život .

Potom jsem narazil na Felixe Davídka, ale ne osobně. P ijel sem jeden jeho kn z a ten nám říkal, že Felix Davídek má dojem, že ho v brzké době asi zavou, a že by cht l ještě vysv tit n které, by ženaté, muže na kn ze. Te najednou p ekvapení, tady tuhle variantu jsme ani neznali. A jestli bychom to byli ochotni p ijmout. V t ch Židlochovicích byli asi t i kandidáti a já jsem byl pro to. Ten jeden kamarád ho vyhodil, že s tím nechce nic mít. Ten další kamarád, že si to musí ov it. Tak jsme objížd li všechny možné známé kn ze, dobře informované. Zkoušeli jsme najít patera (*Stanislava*) Krátkého, zkoušeli jsme najít celou adu dalších známých kn ží, kteří by nám k tomu n co ekli, ale nikoho jsme nenašli. Já jsem byl rozhodnutý, já jsem to bral jako kladnou odpově .

Ten kamarád to ale nevydržel a šel za jedním kaplanem a tomu to vyzvonil. Ten se chytil za hlavu, že je to strašné a svatokrádežné, a že je to provokace StB, a že všechny, které vysv til, hned udají StB. Rychle pry od toho, když mi tohle všechno vložil. Ješt , že jsme mu do toho nevlet li, ješt bychom si to polepili, a jestli je to provokace, tak jsme považovali za svou povinnost... Tak jsme šli a oznámili jsme to tady našemu panu fará ovi. Pan farář šel a ekli to na kapitule kapitulnímu viká i. Za n jakou dobu za mnou do práce došli dva pánové, jestli bychom si mohli pohovo it. Psací stroje, a jak to tedy bylo. M to naštvalo, že to „estébáci“ dostali do ruky, abych tomu Felixovi nep itížil. Tak jsem ho p ed nimi pomlouval. „Podívejte se toto jednání. Já mám pocit, že to škodí církvi a já si myslím, že byste tomu m li u init p ítrž.“ Oni se usmívali, rozlou ilili se a odešli. Potom jsme šli za naším panem farářem, že se to dostalo n kam úplně jinam, než jsme si mysleli, že se to dostane. Já jsem se potom dostal do jedné skupiny kolem jedné paní, která m la obrovský dar a jsem p esv d en, že ho m la na vysoké úrovni. Jmenovala se Božena Cibulková. Ona m la vytvo ené takové modlitební spole enství a napsala spoustu literatury. To jsou takové knihy, které jsme stali vydat samizdatem a po revoluci. Celkem to d lá asi deset tisíc stránek. Já jsem m l takový dojem, že to je právě o echové. Jednou jsme m li takové setkání v Praze u Marie Kaplanové, oni byli v disentu církevním i všeobecn . Tak je navštívili dva biskupové, jak jsem se pozd ji dozv d l, byl to Felix Davídek a Jenda Blaha. Felix to pro etl a shledal v tom znaky pravosti, ne že by ve všem. To *Sv tlo Kristovo* má sedm díl , ty ty i p ijal a ekli: „To je pokračování Evangelia.“ To ostatní se mu t eba nezdálo, on nebyl takový, že by na všechno nalet l, ale cht l s námi jako se spole enstvím... Tak jsme se dostali, tyto dv spole enství, do kontaktu. N kolikrát nás navštívili: Lída Javorová, Jenda Blaha a n kteří další, jména jsem už zapomn l. Tam jsme se seznámili. S Jendou Blahou jsme se znali i z odborné... Protože on je chemik, takže my jsme se setkali i mimo. Tam jsme se seznámili blíže, p es tu Lídu.

Felix m l zájem na tom, abychom ty spole enství n jakým zp sobem propojili. On pot eboval tu modlitební innost, takže cht l s námi získat n jaký kontakt, ale všichni se mu k tomu nehodili, takže vybral mezi nimi m jako takového sty něho d stojníka. Lída mi s ním domluvila sch zku, sešli jsme se v Chrlčích u Lídiny mámy. V tom domku tam dost dlouho bydlel, potom dožil u své sestry tamtéž. Tam jsme se seznámili s Felixem osobně, on mne potom vzal do tajného studia teologie. Ale musím říct, že už v té době na tom byl zdravotn

dost špatn . My jsme se znali delší dobu p edtím, ale to jsem u n j nestudoval, to byl plný energie, ale pak už to byl v podstat ležák. N kam spadl, m l úraz a od té doby prakticky ležel.

On byl malé drobné postavy, m l velikánskou postel a ta postel byla celá kolem dokola obskládaná knihami. Pro m to byla taková no ní sova, on chodil spávat ve ty i, v p t hodin ráno a vstával n kdy i odpoledne. Potom, když jsem za al studovat, tak jsem za al d lat v istírn odpadních vod v Mod icích, což je t i kilometry od Chrlic. Takže jsem tam za ním jednou za týden jezdil na konzultace, popovídat a tak co pot eboval, když pot eboval, tak jsem mu n co koupil a tak. Tak to trvalo až do jeho odchodu, on odešel v osmdesátém osmém a rok p edtím v sedmaosmdesátém m sv til. Vzal si k tomu Jirku Krpálka, takže ti dva m p ímo sv tili, on mne z té postele vysv tili na kn ze, takže to je asi ten m j p íb h s ním.

On byl opravdu genius v pravém slova smyslu. Genius se od normálních lidí liší a tu jeho genialitu n kte í považovali za to, že se zbláznil. Nedovedli ho pochopit. On mluvil krátce, úse n a zadržával. On mi t eba ekl n jakou v tu a já jsem to pochopil t eba až za dva roky. T eba jsem mu odporoval a on když vid l, že toho nejsem schopen, tak mávnul rukou a šli jsme k n emu jinému a po ase mi to došlo. Pokud já vím, tak Felix byl doktor medicíny a teologie a ješt m l n jaké další vzd lání. On cht l jít n kde do Afriky na misie, takže se zam íl spíš na tropickou medicínu. V dob , kdy to ješt šlo, jel do Hamburku, kde ho zkoušeli ameri tí dokto i, a m l americký titul MBA. Všechny jeho papíry p íšly pry , takže je to t žko dohledatelné.

Chodil jsem taky k Líd . Jednou jsem tam p íšel a oni tenkrát po prov rkách vyhazovali z vysokých škol u itele a profesory a taky jejich díla. Oni ty knihy vozili do antikvariátu a Davídek si je nechal navézt tam. M la hromadu knih, jeden a p l metru a výška tak metr - knihy a vysokoškolské u ebnice. Oni: „Pro to kupujete?“ On si to koupil, protože to byla výhodná koup . „To stihnete p e íst?“ A ona povídala: „To má tak na týden.“ „To si stihne n co pamatovat?“ „On ti ekne, co na které stránce je.“ O tom jeho tení knih jsem se jednou p esv d il, když jsem si od syná ka shán l n jakou duchovní knihu, která tady vyšla. To bylo celkem krátce p ed revolucí, ješt chodil na gymnázium. Syná ek p j il tu knihu v knihovn a mn se to zalíbilo, tak jsem to dal Felixovi. Když jsem tam p íšel a on mi vrátil tu knížku, otev el jsem ji a polila mne hr za, co mi ekne syná ek. Ta knížka byla r zn barevn po máraná, r znými šipkami, dotazy, poznámkami – odp edu, dozadu. Na všech volných stránkách poznámky. Tak jsem to donesl dom a povídám: „Honzo, on ten Felix to popsal.“ Syn na to, že to je hrozné – dnešní kvestor Masarykovy univerzity v Brn . Za chvilku p íšel: „To je tak geniáln podtrhané a dopln éné, sta í sledovat tohle a lov k pochopí podstatu, je to perfektn ud lané.“ On asi takhle etl, on m l všechny knížky takhle po márané. Každá knížka se vrátila po máraná. Tak jsme spolu vegetovali. Ješt týden p ed jeho odchodem jsem za ním byl a to jsem na n m nepoznal, že se chystá na odchod. Pak jsem dostal oznámení, že odešel.

Nechal si zavolat Jendu Blahu, nechal se zaopat it a nechal se odvést na operaci a operaci už nep ežil. On byl velice slabý, jen kost a k ži ka. Takže asi rok p ed revolucí odešel.

Po revoluci za alo takové to dohadování s oficiální církví. B hem totality jsme se navenek moc nehádali, ale poté revoluci nev d li, co s námi. Lída Javorová sepsala seznam kn ží, kte í byli vysv cení tajnými biskupy. Prost celou tu hierarchii podzemní církve dala církvi k dispozici. Te oni nev d li, co s námi, tak si to p ehazovali jak „horký brambor“. Potom si nás napoprvé, myslím v jedenadevadesátém roce, zavolal brn nský biskup, Vojt ch Cikrle. Volal si nás jednoho po druhém a s každým m l osobní rozhovor tady na toto téma: že mše svaté jsou ilegální, a že svatý otec to bere na sebe, a že další mše svaté už sloužit nesmíme. Povídám: „Ot e biskupe, kdyby vám n kdo zakázal sloužit mši svatou, bral byste to jako t žkou újmu?“ „Samoz ejm .“ Ale íkal, že pro nás mají takový návrh, pro ty ženaté kn ze, že bychom mohli být p esv cení „sub conditione“ na jáhny. Já íkám: „Ot e a pro ne p ek tít a p ebi movat?“ On íkal: „Pro p ek tít a p ebi movat?“ Já: „A pro p esv tit? Já

naprosto nepochybuji o tom, že jsem byl sv cený právoplatn .“ Tak se potom hledaly n jaké další ešení. Nakonec se domluvilo to ešení „sub conditione“ s tím, že ti kn ží byli vysv ceni, když o to m li zájem, jako kn ží eckokatolické církve.

N kte í postupn dostali ve ejn právo biritualismu. To nám Felix ud loval automaticky. Takže to „sub conditione“ hodn lidí p ijalo, ale pár nás z stalo „nep esv titelných“. Ty „nep esv titelné“ si povolal, když tady byl v Praze, papežský nuncius Bertone. Ten si s námi p ijel pohovo it, ale byl tam Giovanni Coppa, velice milý pán. Tak se nás tam sešlo zhruba t icet a Jenda Blah . On nám prvn „vy istil žaludek“, že svatý otec nám vychází vst íc se sv cením „sub conditione“ a my to odmítáme a znevažujeme dobrou v li svatého otce. Já jsem ekl ten p íb h s naším biskupem a Coppa se tomu smál a ekl: „To je záke ná otázka.“ Potom Jenda Blah vykládal celý ten proces, že byl venku a p ijal biskupské sv cení, jak Felixe sv til - do detail - , že byly dodrženy veškeré náležitosti, ritus a tak. Mám dojem, že Bertone to omrkl a vid l, že v tšina t ch lidí jsou starší lidé, takže rozhodl, že problém se asem vy eší sám.

Jenda Blah po ád bojuje za oficiální uznání, protože podle jeho názoru je sv cení „sub conditione“ svatokrádežná záležitost, je to ukázka církve pochybující. Jak m že církvev pochybovat o tom, že vkládáním rukou jejího biskupa se svátost p enáší? P itom se snažili hledat jakékoliv omezli ky, jako že Davídek byl asi cvok. Což lidé, kte í ho znali, jednozna n ví, že nebyl. On m l, když nás sv til, svobodnou v li nás vysv tit a my jsme m li svobodnou v li to sv cení p ijmout. ili tam není žádný d vod nechávat se p esv tit „sub conditione“, leda bych nev íl tomu, že vkládáním rukou biskupa se ud luje svátost, nebo o tom m l vážné pochybnosti. Jsme zpátky u Husa: co když se p edtím vyspal t eba s kucha kou? Takže tahle situace z stává dodneška.

Já jsem si po revoluci ud lal katechetický kurz, protože jsem do té doby d lal v laborato i. Po revoluci jsem za al u it chemii na základce, pak na gymplu a ud lal jsem si katechetický kurz. Tehdy jsem se už na to ptal kolegy Jendy Blahy, protože to je u m nástupce v hierarchii. Ptal jsem se, jestli to m žu, jestli nesnížím, jestli nep ipustím, že to kn žství má n jakou nižší úrove . Tak jsem ud lal katechetický kurz a od té doby jsem pak u il náboženství na základní škole a na gymnáziu, a to u ím dodneška.

Jenda Blah se snaží o uznání, má dobré vztahy s Dominikem Dukou, a že by nás t eba mohl sou asný papež uznat. Tak jak to je? Já se osobn domnívám, že pokud papež n koho uzná, tak to bude z druhého k ídla. On te uznal ty zpáte níky lefebvristy, kdežto my jsme byli pokrokový proud v církvi. Takže si myslím, že na nás už ada nedojde, nedostane se. Sou asný papež byl tím, který o nás rozhodoval, sed l na Bertoneho míst . Bertone byl jeho pod ízený. Myslím si, že tohle má velmi malou nad ji.

My jsme byli pokrokový sm r v církvi, protože Felix d lal experimenty, které církvev neschválila, ale tím, že on m l fakulty pro mimo ádné situace, tak se d laly experimenty - v etn vysv cení Lídy Javorové. Vždycky jsme zachovali v most ímu, ne že bychom ze všeho byli nadšení a se vším souhlasili, ale nikdy jsme žádnou roztržku nevyvolali, co d lali lefebvristé. Nikdy jsme nic neud lali, co by k té roztržce mohlo vést. Nikdy jsme se nestav li proti rozhodnutí íma. Zachovávali jsme v most ímu. V tšina kn ží, kte í se nechali p esv tit „sub conditione“ slouží, a slouží bez problém . Oni je ze za átku i p ezkušovali, t eba v Olomouci, zda mají p íslušné v domosti - ve chvíli, kdy mohli rovnou p ednášet. Protože v tšinou se Felixovi poda ilo z t ch lidí ud lat takovou intelektuální elitu v církvi. Ta situace dneska z stává taková, jak jsem ji vylí il a ostatn se asi ani nezm ní. Ale pokud by v církvi došlo k n jaké zm n , tak by si mohla, aspo z toho, co Koinótés ud lalo, vzít pou ení. Nap . vadí ženatému kn zi, že je ženatý? Nebo s Lídou Javorovou: „Vadilo vám, že jste žena?“ Z toho, z celé té práce podzemní církve, by celá církvev obecná mohla na erpat spoustu pou ení, protože...

V sedmdesátých letech jsem etl proroctví posílané samizdatem. Je zajímavé, že proroci často velmi dobře postihnou, co se stane, ale málokdy v časové souslednosti. Ta časová dimenze je jim málo přístupná, protože oni věknu, co se stane během t í let a ono se to stane během t iceti. A tam byly takové „povídá ky“, co se stane vbrzku: vpád Arabů do Evropy a to bylo po šestidenní válce, to jsem viděl, jak Židé hnali Araby a te už se tomu nesm ju. Tam bylo pronásledování k es anů po celém sv t . Te po revoluci padl komunismus, tak jsem si říkal, kdo by te pronásledoval církev a te už se tomu nesm ju. Takže jsou v ci, ze kterých by si církev, z t ch našich zkušeností, mohla vybrat, a protože jsou místa, kde je církev pronásledovaná ještě drsněji, než u nás za komunismu a m la by z toho vyvodit nějaké intelektuální záv ry. Teba pro ty zem , kde jsou k es ané v menšin a a v ohrožení. Myslím si, že studium Koinótés nabízí velký potenciál pro církev a te záleží na tom, jak s tím naloží.

Je Vaše manželka v ící?

Já bych si p ed ní nedovolil zasahovat do jejich soukromých v cí. Ona je v ící a asi bude možná víc v ící než já - pokud se to pozná podle skutk , ale není tzv. praktikující. Když tady s d tmi sloužíme mši svatou, tak ona hlídá ty malé. Ona je takové gravita ní centrum rodiny. Já mluvím a ona vydává lásku. To, že jsem si ji tam na té vojn našel, to byla taky souhra r zných v cí. To jsem byl v Bratislav , m l jsem obavy, že m dají daleko od mého bydlišt , protože jsem byl dost fixovaný na mé bydlišt . Tak jsem cht l jít bu do Rajhradu, nebo do Poholic. Tam byly technické prapory a nastupovalo se tam l. l. Tak jsem se tam šel zeptat, jestli by m nemohli dát do t ch Poholic nebo do Rajhradu. „Ano, beze všeho.“ Oni by mne tam n kde dali, vybrali, hodili by mne do kastlíku. Prvního zá í všichni moji kamarádi z Bratislavy zmizeli, odešli na vojnu a já nic. Tak říkám, tak to je dobré, to mne dají sem. P ijel jsem dom a máti mi povídá: „Máš tu na poštu povolávací rozkaz.“ Šel jsem tam a tam Domašín u Vlašimi. Povídám, kde to je? Tak jsem to hledal na map . Nástup 23. 9. Pak jsem se dov d l, že ten, co tam m l jít, onemocn l a tak jsem se dostal tam. Odsud jsem si dovezl svoji manželku, to jsou takové náhody, které už mi jako náhody nep ipadají.

Jaké bylo Vaše zam stnání za socialismu?

Jsem inženýr chemie a krom n jakých pár m síc , kdy jsem byl v n jakých Chemoplastech, tak jsem byl dvanáct let ve Výzkumném ústavu zem d lském, tady v Hrušovanech. Potom jsem byl v krajské laborato i odpadních vod v Brn -Modicích, taky asi dvanáct let. Potom byla revoluce, oni ty laborato e rušili, slu ovali atd. Protože se rozpadl ten krajský podnik, tak jsem odešel a dostal jsem místo u itele v Židlochovicích. Asi dva nebo t i roky jsem u il na základní škole, potom se tu založilo gymnázium, a tak jsem p ešel na gympl.

Kdy jste začal studovat teologii?

To vám ne věknu p esn . My jsme se seznámili s Felixem, to byl sedmasedmdesátý, osmasedmdesátý rok, takže já bych ekl... On se m ptal, že by vzal n kolik lidí do studia, a jestli nevím o n kom, kdo by pro to byl vhodný. Já jsem mu navrhol Huberta Fadruse z Brna, docenta, chemika. On říkal: „Ne, ne, ten pat í ke Krátkému.“ Oni si nelezli do zelí. Krátkého sv til 21. 8. 1968, to si ho zavolal, protože ekal, že by mohly nastat n jaké transporty duchovních, zatýkání apod. Tak ho vysv til na biskupa a on byl taky podávat výklad, byl u toho Bertone, o celém pr b hu svého sv cení, pro to p ijal a tak. Já jsem u Felixe studoval sám. Ten začátek byl n kdy kolem roku 1980.

Jak probíhalo studium bohosloví?

Felix mi vždycky uložil nějakou část. „Seže si (Rudolfa) Cola - Nový zákon,⁸ te tam vezmeš Markovo evangelium a poznámky, co k tomu jsou.“ Což je dobré, což považují za jeden z nejlepších Nových zákonů, které u nás jsou. O tom jsme potom diskutovali. Nechtěl, abychom se šprtali, ale abychom o tom přemýšleli, proto se o tom diskutovalo. Ty diskuse... Na které v cí jsem třeba pochopil později. Na kde jsme se třeba neshodli. S ním bylo možné hovořit naprosto o všem.

Když byl zavřený, tak tam dával „felára“. On byl na Mírově, a když ho dali brousit olovnaté sklo, tak dostal alergii, opuchl. Dali ho na marodku, až splaskl, tak ho tam zase dali, pak zase otek. Aby ho nějak uplatnili, tak ho dali na felarínu. Mohl být puštěný o rok dříve, ale on to odmítl podepsat, nějakou žádost... Za ten rok to bylo politicky neúnosné, tak ho z toho kriminálu vyhodili. Jak ho vyhazovali z kriminálu, to mi povídal, tam nastoupila komise, která převala rozhodnutí soudu, že ho propouští. Během toho, co se to stalo, tak se do toho nesmělo vstupovat, ale oni šli na koho jiného. Došli a on povídá: „Ale to nejsem já.“ Ale nešli to znova. Dali mu kufr a vyhodili ho před bránu a najednou u něj ho zastavila motorka s velitelem v zbrojce, který ho odvezl na nádraží. Koupil mu lístek do Brna a dohlédl, aby do něj nastoupil a odjel.

Léta v tom kriminálu, říkal, že byly jedny z nejlepších let. On vůbec netrpěl strachem, neměl potřebu pohodlí. Když ho dávali na samotku za trest, tak si z toho nic nedával, takže toho pak nechali. Prvně se ho snažili zlomit, ale to se jim nepodařilo. To byla asi jeho porucha, že trpěl naprostým nedostatkem strachu, ale pozor, nebyla to opatrnost. Strach neměl, ale ve vztahu k bezpečnosti nás instruoval: kdyby nás vyslyšeli, o čem mluvit smíme, a o čem se mluvit nesmí. Takže se mu podařilo do revoluce zakrýt Jendou Blahu jako svého svatého. Pořád se to svádělo na koho jiného. Vysílání Vatikánského rozhlasu k tomu zná jen přispíválo, protože ti vysílali, že to, co on tvrdí, ve skutečnosti nemůže být pravda. Ještě mu podráždili nohy. Podařilo se mu obratnou politikou docílit, že z našeho kruhu nebyl nikdo zavřený. To u jiných se nepodařilo. Například Zahradník byl zavřený, ale tady u Felixe nikdo z nás zavřený nebyl. Občas jsme měli návštěvy, to ano. Pánové si přišli popovídat u piva, ale já jsem... Opravdu celou tu pravdu znal jen on, a každý z těch lidí znal z té bezpečnostní stránky jen to, co měl a musel. Podařilo se mu to společně provést bez úhony a bez úrazu mnoha lety totality. Podařilo se mu opravit přes stovku knih, které se velmi osvědčily. Mnozí se velmi osvědčili.

Dostával jste od Davídka nějaké studijní materiály?

Ne. Literaturu mi nějakou půjčil, ale že by jeho vlastní studijní materiály, ne. Akorát mi pomáhal misálek, protože oni v těch stísněných podmínkách vybrali ze mše svaté úplné minimum, aby ta mše svatá byla platná. To už se naučili v tom kriminále, kde to muselo být rychle. Tam mi zaškrtnal, co je povinné, takže celá ta mše svatá měla být trvanlivá jakých pět, šest minut. To bylo jediné přídomek od něj. Tady mi udělal parafu. To je jedna z mála, kde on něco napsal. On nikomu nedával nic. V Koinótés taky o mém svatém nikdo nepochyboval a Lída Javorová měla v seznamu.

Jak probíhala Vaše svatba?

⁸ Prof. Rudolf Col (29. října 1902 Vsetín – 21. srpna 1964 Olomouc) byl katolický kněz, bibliista, profesor teologické fakulty v Olomouci a překladač Nového zákona.

Ne. Sv cení prob hlo na dvakrát, prvn nižší sv cení a za týden bylo vyšší sv cení. Byli u toho Jirka Krpálek a Felix. Vkládali na mne ruce oba s Felixovou p edností. První mši svatou jsme odsloužili a dostal jsem pokyny, co mohu, a tím to skon ilo.

V noval jste se n jakým v dním disciplínám? Dal Vám biskup Davídek n jaké úkoly?

Ze sv tských v d jsem byl chemik. On m cht l p ipravovat, protože já jsem se ještě za totality dokázal setkávat se všemi možnými náboženskými skupinami. I se Sv dky Jehovovými i Adventisty apod. Felix, bych ekl, že mne p ipravoval na mezináboženský dialog. Tím jeho odchodem to skon ilo.

Udržoval jste kontakty s dalšími tajn sv cenými?

Já jsem byl v tom duchovním spole enství Boženky Cibulkové, které bylo p evážn katolické, bylo ekumenicky otev ené, ale naprostá v tšina byli katolíci. Tam jsem byl duchovn zakotvený. U Felixe jsem tohle studoval, jinak ne. Po revoluci ne.

Jak získával biskup Davídek lidi pro své aktivity?

Nevím. Já vím, jak jsem se k n mu dostal sám, ale jak to d lal s jinými, to nevím.

Vyvíjel jste za socialismu n jaké aktivity?

Práv u té Boženky. Co jsem se dov d l u Felixe, tak jsem p enášel tam. To bylo spíš takové jednostranné. On si to p e etl, on to t ídil. N které v ci se zdály, n které ne, u té Boženky.

M l jste p ístup k samizdatu?

Já jsem m l dokonce vy azený elektrický psací stroj doma, který manželka sehnala, a když se to dalo, použil se letecký pr klepák, to byl ten nejjemn jší pr klepák, takže jsem m l až trnáct pr klep , které byly jakžtakž ítelné. Já jsem opisoval v tšinou tu Boženku. To jsou ještě ty samizdatové v ci a toto už je po revoluci, když už jsme za ali tisknout. Psali jsme toho spoustu, ale já jsem byl zam ený na v ci Boženky Cibulkové.

M l jste p ístup k jinému samizdatu i literatu e?

Ano, to ob as takhle chodilo nebo kamarádi posílali. N kdy to došlo a nebylo to ani podepsané. Já jsem dostával nábožensky zam ený samizdat. Tam byly r zné v ci, se kterými lov k mohl a nemusel souhlasit. Já jsem si v tšinu zakládal, ale ne se vším jsem souhlasil. N kdy tam byly p kné zmatky.

M l jste n jaké kontakty se zahrani ím?

Ne.

Jaký je Váš vztah k evoluci?

Já jsem, nevím, jak bych to p esn dfinoval, vnímám evoluci jako metodu tv r í práce. Tomu se íká, myslím, inteligentní design. Prost B h netvo í sám. Nestvo il nes íslné

množství živých bytostí proto, aby sedli v amfiteátru a on tam tahal králíky z klobouku. Onu í tvo it. I lov k má tv r í schopnosti a tv r í sílu a je za svou tvorbu odpov dný. B h má nes ísln bytostí, které pov uje tvorbou, a oni za ni nesou taky odpov dnost. Mají v té tvorb odsud potud volné ruce, aby si mohli zkoušet r zné experimenty.

Ten náš vesmír se b hem mého života zv ťšil neskute n . Já jsem sledoval kosmologii už od svého mládí, byl jsem nadšený, když mohl za ít vycházet (*Ji í*) Grygar ve Vesmíru. Vesmír se neskute n zv ťšil, naše galaxie má asi sto miliard hv zd a odhadovalo se, že m že být jedna miliarda galaxií. Dneska má naše galaxie ty i sta miliard hv zd a Hubble v teleskop nám ukazuje sto miliard galaxií a z ejm to tak p jde dál. Náš vesmír se zv ťšil do t i plus jedna dimenze: délka, ší ka, výška a as. Superstrunná teorie, která by mohla dát dohromady kvantovou mechaniku a teorii relativity, ty rovnice vychází deset plus jedna dimenze, takže nad námi m že být ještě dalších sedm dimenzí. My si je samoz ejm neumíme p edstavit. Te když máte dvojrozm rný p edm t, tak do té t etí se jich m že naskládat nekone né množství. Ta nekone nost vesmíru a nekone nost boží. Galilea soudili vlastn proto, že se p edstavy Boha, t ch jeho soudc , nevešly do toho zv ťšujícího se vesmíru. Oni m li elegantní malý „vesmírek“, v kterém to m li všechno p ehledn . Najednou m li ud lat st ed ve slunci, to pro n bylo nep estavitelné. Dneska jsme na to tak zvyklí, že nám ten vesmír roste p ed o ima. Nás to nijak neleká.

Jak vidíte parusii?

ekl bych, že je zcela z ejmé, že sou asný vývoj civilizace nem že jít takhle dál. Rozhodn to není záležitost na staletí. Neslyšel jste o (*Donelle*) Meadowsové, která napsala knihu *Meze r stu*, ona tam popisuje meze ekonomického r stu na Zemi, vyšlo to u nás v sedmdesátém druhém roce. Tenkrát do tehdejších po íta napsali všechny možné údaje, všechny ty k ivky se lámaly, n co mezi lety 2000 a 2020, že tam musí dojít k n jakému civiliza nímu zlomu, k n jaké zm n , protože jinak se to sesype.

Potom v roce 1999, ona už zem ela, její žáci vydali knihu s moderními údaji a po íta i *P ekro ení meze r stu* a po ád jsou toho názoru. íli z v deckého hlediska to vypadá tak, když se mluví o zásobách ropy, není to na staletí, ale na desetiletí, plyn na tom není o moc lépe. Když se vymýšlí n jaké zp soby, jak získat energii, tak se vymyslí ty nejhoup jší. Jediné, co by mohlo dlouhodob zásobovat lidstvo energií je jádro, ty ostatní fosilní zdroje m ly z stat jako chemická surovina. Jenže ti státníci, se zdá, že sahají k ím dál hloup jším ešením.

To se mi jeví, jako takový v decký pohled, nehodlám n jak íkat, bude konec sv ta a tak. Konkrétní údaje, rok 2000 apod. Tím si nejsem nijak jistý. Boženka, ta se vyhýbala takovým asovým ur ením. Jasno m la, že d íve než uplyne 2000 let od utrpení Krista, bude ukon ena golgotská etapa lidstva. Bez konkrétností, takhle to tam napsala. D je, které probíhají ve sv t , m p esv d ují o tom, že n jaké ešení problém lidstva, které už není v jeho moci, je nutné. Lidstvo už nedokáže ešit svoje problémy cestou, kterou dosud m lo k dispozici. V patnáctém století se dala osídlit Amerika, dala se osídlit Austrálie, lidí bylo pár. Kdežto dneska k ivka letí nahoru. Ty negativní jevy...

Vzd lan jší ást lidstva, která táhne ten zbytek v decky a technicky, ta se rozhodla pro sebevraždu a vymírá. My, Evropa, p vodní obyvatelé Evropy, vymíráme. Když sem p ijdou p ist hovalci z jiných zemí, oni techniku, když tady nebudou Evropané, nebudou obsluhovat. Když tady nebude technika, tak se zhroutl zásobování potravinami, energií a vším. íli to je tak, jako se to stává v Africe, kdy polovina lidí je v armád a nastane hladomor. Doktor (*Albert*) Schweitzer ekl, že dnešní trend se mu jeví jako závod mezi vzd laností a katastrofou, a mn se dneska jeví, že to je ta katastrofa. Ale Boženka nám íkala, že nemáme ekat parusii jako katastrofu, že ji máme ekat s nad jí, že problémy lidstva budou vy ešeny boží láskou.

Rejstřík osob – dosud neuvedených kontaktů narátorů⁹

Adámek Josef (1914-2002) byl tiskařem a českým aktivistou s kontakty na skrytou církev. Vydal samizdatem na 1,5 mil. kusů knih, za což byl v roce 1981 odsouzen. (Zprávy z domova a z domov 1989, T 2009, premiéra 13.11.2009, archiv T)

Baldínský Pavel (1948) byl jedním z aktérů pražské v tve „moravské“ skryté církve, který od roku 1991 misijně a humanitárně pomáhá v Africe. (<http://www.katyd.cz/clanky/kazdy-clovek-je-zvlastni-svet.html> staženo 8.11.2016.)

Bartoš Mirek bývalý birituální kněz z okruhu „moravské“ v tve, který pokračoval v esv ceně na trvalého jáhna.

Blahník Josef (1918-23. 11. 1989) byl vysvěcen v roce 1942 a poté působil v hradecké diecézi. V letech 1953 až 1960 byl v znevolnění. Po návratu pracoval v dlnických profesích. Od roku 1968 byl opět v pastorační službě. Na biskupa ho tajně vysvětil Felix Maria Davídek 28. 9.1970 v Brně. (<http://www.cirkevnihistorie.estranky.cz/clanky/dieceze-v-ceske-republice/kardinal-spidualik--tajni-biskupove--kapituly--pokyny-k-pouziti-symbolu.html> staženo 22.10.2015.)

Blažek František byl v letech 1982 až 1990 a 1992 až 1999 duchovním správcem české farnosti v Torontu. (<http://www.katolik.ca/index.php?menuID=0&submenuID=1> staženo 8.11.2016.)

Bouše Bonaventura Zdeněk, OFM (16. 5. 1918-16. 4. 2002) byl v roce 1942 vysvěcen na kněze. V rámci akce K byl internován. Po dobu komunismu měl státní souhlas k výkonu kněžské služby pouze v letech 1968-1972. Podílel se na překladech liturgie po změnách Druhého vatikánského koncilu. Byl signatářem Charty 77. (https://cs.wikipedia.org/wiki/Zden%C4%9Bk_Bonaventura_Bou%C5%A1e staženo 8.11.2016.)

Budiš Josef, ThDr. (27. 3. 1924-26. 8. 1967) byl vysvěcen na kněze 16. 4. 1950. Působil v Brně. (<http://www.farnostdubnany.cz/zivot-ve-farnosti/historie-mesta> staženo 7.11.2016.)

Cibulková Božena (1914-1995) byla katolická vizionářka žijící velkou část života v Mohelnici. Vedla rozsáhlé společenství v ících. (<http://bozena-cibulkova.sweb.cz/texty/zivotopis.htm> staženo 9.11.2016.)

Upr Josef, SJ (30. 1. 1934) absolvoval stavební fakultu VUT. Protože neměl perspektivu naplnění duchovního povolání uprchl v roce 1967 do íma. Na kněze byl vysvěcen v roce 1972, kdy rovněž vstoupil k jezuitům. V letech 1974-1991 pracoval jako redaktor sekce Radia Vaticana. (<http://www.jesuit.cz/clen.php?id=29> staženo 7.11.2016)

⁹ V rejstříku je uveden výběr osob uvedených v rozhovorech, s nimiž byli narátoři v kontaktu, a lze předpokládat, že tyto kontakty probíhaly ještě před rokem 1989. Uvedeny jsou pouze osoby, ke kterým se autorovi podařilo získat bližší informace. Zdrojem informací jsou kromě uvedených zdrojů rovněž samotné rozhovory, informace uvedené v textu práce a seznam tajně vysvěcených kněží, který je uložen v archivu Stanislava Krátkého v Hrádku u Znojma. Smyslem rejstříku je poukázat na provázanost značné části katolických aktivit v bývalém Československu.

Dvořák Václav spolupracovník Oto Mádra – odsouzen v roce 1985 v procesu Fučík Kuželová a spol. (<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1102/73-87.pdf> staženo 8.11.2016.)

Dvořák Václav, Mons. (28. 12. 1921-30. 7. 2008) byl v roce 1948 vysvěcen na kněze. V roce 1951 narukoval k Pomocným technickým praporem. V letech 1953-1960 byl v zranění. Po propuštění pracoval v důlnických profesích. V letech 1968-1989 se podílel na teologické přípravě bohoslovců. V roce 1982 získal státní souhlas a působil v duchovní správě. V roce 1990 se stal generálním vikářem eskobudovické diecéze. (<http://www.ustrcr.cz/cs/vaclav-dvorak> staženo 8.11.2016.)

Dýmál Leopold, Mons. ThDr. (13. 11. 1914-5. 7. 1939) byl vysvěcen na kněze v roce 1939. V padesátých letech opakovaně ztratil státní souhlas a pracoval jako důlník. Od roku 1958 působil až do své smrti v olomouckých farnostech. (<http://www.benov.cz/index.php?nid=1242&lid=cs&oid=818620> staženo 3.8.2016)

Fadrus Hubert, doc. RNDr., CSc. - vdec a vysokoškolský pedagog. Byl členem „moravské“ skryté církve.

Falkenauer František, ThDr. et PhDr. (1911-1968) byl vysvěcen na kněze v roce 1935. Působil v Chřelicích u Brna jako katecheta i duchovní správce slepeckého ústavu. Od roku 1938 byl profesorem náboženství na brněnských gymnáziích. Pracoval v četných spolcích a založil i důlnický spolek, stal se kanovníkem Královské stolice kapituly sv. Petra a Pavla v Brně. Na jeho působení a těsné pováženosti se občas odvolával tajný biskup Felix M. Davídek. (Jiří Hanuš: Z temna doby komunistické III. <http://www.getsemany.cz/node/177> staženo 8.11.2016.)

Fanfrdl Karel, OSA (1. 1. 1893-21. 5. 1973) byl vysvěcen na kněze v roce 1918 a poté působil v klášteře na Starém Brně a v kostele u sv. Augustina v Brně. Byl aktivním politikem SL. Od roku 1939 až do konce války byl nacisty v zranění, mj. v Dachau. V letech 1949-1951 v zranění pro údajnou zpronevěru. V roce 1961 musel opustit brněnskou farnost u sv. Augustina a poté působil ve farnosti v Kobylicích.

Fiala Petr, prof. PhDr., Ph.D., LL.M. (1. 9. 1964) je vysokoškolský profesor a předseda ODS. (<http://www.pfiala.cz/zivotopis.php> staženo 7.11.2016.)

Fišer Václav, Mons. (9. 8. 1923-22. 7. 2015) byl vysvěcen na kněze v roce 1950. Po vojenské službě působil až do smrti v brněnské diecézi. V letech 1979-2015 působil v Hustopečích u Brna. (Úmrtní parte Mons. Václava Fišera, archiv autora.)

Fučík Vladimír, RNDr. spolupracovník Oto Mádra – odsouzen v roce 1985 v procesu Fučík Kuželová a spol. (<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1102/73-87.pdf> staženo 8.11.2016.)

Gabriel Josef (OSA?) byl kněz působící pravděpodobně do roku 1959 i 1961 ve farnosti u sv. Augustina v Brně.

Hejdánek Ladislav, Prof. PhDr., dr. h. c. (10. 5. 1927) je český filosof, kritický žák Emanuela Rádky, Josefa Lukla Hromádky a Jana Patočky, jeden z mluvčích Charty 77 a emeritní profesor ETF UK. (<http://www.hejdanek.eu/hejdanek.php> staženo 8.11.2016.)

Hermach Josef, Mons. ThDr. (29. 5. 1924-25. 12. 2002) byl český katolický kněz, vysokoškolský pedagog, teolog, filosof, pastoralista a bibliista. (http://cs.dbpedia.org/page/Josef_Hermach staženo 8.11.2016.)

Hladký Antonín, SDB (2. 11. 1926-1. 11. 2005) v roce 1946 vstoupil k salesiánům. Po akci K v roce 1950 nastoupil vojenskou službu u Pomocných technických praporů. V letech 1953 až 1957 pracoval v důlnických profesích. Poté byl do roku 1959 v zahraničí. Po propuštění opět pracoval v důlnických profesích. Dne 21. 6. 1963 přijal tajně jáhenské a kněžské svěcení od Štěpána Trochty. Od roku 1969 působil ve veřejné pastoraci. (<http://www.sdb.cz/novinkysdb/archiv-clanku/zemrel-p-antonin-hladky-sdb/> staženo 20.10.2015.)

Hrubý Vojtěch, SDB (23. 4. 1924-3. 2. 2010) v roce 1945 nastoupil k salesiánům, po zrušení kláštera v roce 1952 emigroval do Itálie, kde byl v roce 1956 vysvěcen na kněze. V emigraci se vnoval do eskoslovenské komunity emigrantů a poutníků. Podílel se na distribuci literatury do komunistického Československa. (<http://www.sdb.cz/novinkysdb/archiv-clanku/zemrel-p-adalbertus-vojtech-hruby/> staženo 8.11.2016.)
http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=24136

Chovanec Petr, Ing., SDB (1959-2016) byl kněz a student tajného teologického vzdělávání, mj. i u Josefa Zvěřiny. Za komunismus se podílel na distribuci a výrobě audiovizuálního samizdatu. Poté mj. pracoval v TV Noe. (Úmrtní parte P. Petra Chovance, SDB, archiv autora.)

Janáček Václav (14. 9. 1928-14. 9. 2010) byl vysvěcen na kněze 18. 2. 1968, po roce 1989 a po přesvědčení „sub conditione“ působil v hradecké diecézi. (<http://www.farnostchotebor.cz/attachments/article/68/B%C5%99ezen%202014.pdf> staženo 8.11.2016.)

Jordán Viktor (zem. 1986) byl vysvěcen na kněze v roce 1935. Poté působil v pastoraci, mj. v poutních brněnských Tanech. Byl kanovníkem Královské stolice kapituly sv. Petra a Pavla v Brně. (http://www.hlohovec.cz/e_download.php?file=data/messages/obsah25_1.pdf&original=nasadedina_4.05.pdf staženo 9.11.2016) a https://cs.wikipedia.org/wiki/Kr%C3%A1lovsk%C3%A1_stolica_kapitul_a_sv._Petra_a_Pavla_v_Brn%C4%9B staženo 9.11.2016.)

Juránek Stanislav (24. 1. 1956) byl aktivním členem skupiny Františka Fráni. Po maturitě pracoval jako dělník, mistr a později i stavbyvedoucí v podniku Jihomoravské státní lesy. Vystudoval Lesnickou fakultu Mendelovy univerzity v Brně. Dnes je aktivním politikem KDU-ČSL. (<http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/364-stanislav-juranek#sthash.w8BhBHku.dpuf> staženo 7.11.2016) a <http://www.nasipolitici.cz/cs/politik/364-stanislav-juranek> staženo 7.11.2016.)

Kaplan Jiří (1925-2011) byl katolický aktivista, manžel Marie Kaplanové, který se podílel na aktivitách skryté církve v Praze. (<http://vzpominky.nezavirejteoci.cz/jiri-kaplan-2011/> staženo 9.11.2016.)

Kaplanová Marie (1928-2014) byla česká aktivistka, politička a matka deseti dětí. Manželka známého aktivisty Jiřího Kaplana. Společně se podíleli na aktivitách skryté církve v Praze. (https://cs.wikipedia.org/wiki/Marie_Kaplanov%C3%A1 staženo 9.11.2016.)

Karl Jaroslav (1929) nastoupil v roce 1948 na bohoslovecké učiliště v českých Budjovicích do jeho zrušení roku 1950. V letech 1951 až 1952 vykonal vojenskou službu u Pomocných technických praporů. V roce 1952 byl zatčen a odsouzen za aktivity ve skautské odbojové skupině „erný lev“. V roce 1960 propuštěn a v letech 1961 až 1965 znovu v zmn. Ve vzení byl tajně vysvěcen na kněze biskupem Korcem. Po propuštění se zapojil do aktivit skryté církve, připravoval bohoslovce svěřené Joachimem Meissnerem v Berlíně. (<http://www.pametnaroda.cz/story/karl-jaroslav-1929-1312> staženo 8.11.2016.)

Kejdana Antonín Pavel, OFM (1932) je kněz, který aktuálně působí v Liberci.

Kolář Bohumil, Mons. (7. 1. 1924-5. 11. 2015) byl v roce 1948 vysvěcen na kněze. Za tení pastýřského listu V hodin těžké zkoušky byl odsouzen a následujícího roku 1949 amnestován. Poté byl znovu v zmn v letech 1952 až 1960. Po propuštění pracoval jako dělník a od roku 1968 působil v pastoraaci. (<http://www.apha.cz/zemrel-mons-bohumil-kolar> staženo 8.11.2016.)

Komárek Václav, SDB (12. 10. 1929-22. 5. 1994) byl od roku 1944 u salesiánů, v roce 1947 složil sliby. Po zrušení kláštera v roce 1950 pracoval jako dělník, laborant a poté i pracovník Biofyzikálního ústavu FVŠ UK. V roce 1968 byl biskupem Schaffranem vysvěcen ve Zhoelci na kněze. V letech 1969-1973 působil v pražských farnostech, kde také díky němu byly uvedeny tzv. beatoté mše. Poté pracoval v dělnických profesích. (https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1clav_Kom%C3%A1rek staženo 8.11.2016.)

Kopecký Jaroslav, SDB (1924-2014) byl tajně vysvěcen na kněze Štěpánem Trochtem v roce 1961. (<http://www.sdb.cz/novinkyfdb/novinky-2014/zemrel-p-jaroslav-kopecky-jarousek/> staženo 8.11.2016 a <http://www.bihk.cz/repository/files/katalog/parte/2014/20140821-Kopecky-Jaroslav.pdf> staženo 8.11.2016.)

Kopecký Pavel byl kněz, který po átkem šedesátých let působil jako farář v Deštně v Orlických horách. (<http://www.destne.info/historie/kronika/> staženo 7.11.2016.)

Koutný František (12. 8. 1950) absolvoval v letech 1968 až 1973 olomouckou pobočkou litoměřické bohoslovecké fakulty. V roce 1973 byl vysvěcen na kněze. Od té doby působí v brněnské diecézi. (https://cs.wikipedia.org/wiki/Franti%C5%A1ek_Koutn%C3%BD staženo 9.11.2016.)

Krumpolc Karel je katolický kněz, bratr tajného kněze z „moravské“ skryté církve Eduarda Krumpolce.

Kšica František (21. 8. 1922-1996) byl vysvěcen na kněze 5. 7. 1946. Poté nastoupil jako kněz do Olešnice na Moravě, kde poté dlouhá léta působil. (http://olesnice.katolik.cz/casopis/1997/1997_04.PDF staženo 7.11.2016.)

Kubeček Jaroslav byl známý olomoucký sochař zejména náboženských soch. (<http://www.svatykopecek.cz/FixPage.asp?ID=122#mid> staženo 7.11.2016.)

Kuželová Kvotoslava spolupracovnice Oto Mádra – odsouzena v roce 1985 v procesu Fučík Kuželová a spol. (<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/pamet-dejiny/pad1102/73-87.pdf> staženo 8.11.2016.)

Löbl Eugen (14. 5. 1907-1987) byl komunistický ekonom židovského původu, odsouzený v procesu s Rudolfem Slánským, který v roce 1968 emigroval do USA. (<http://www.nbs.sk/sk/publikacie/archiv-nbs/osobnosti-penaznictva-na-slovensku/lobl-eugen> staženo 7.11.2016)

Marek Vojtech Čech, OFM (1924-2012) byl vysvěcen na kněze v roce 1949. V rámci akce K byl internován, poté nastoupil vojenskou službu a následně byl v zahraničí. Po propuštění pracoval v Brně jako fotograf. Od roku 1969 působil v duchovní správě v Praze. (Úmrtní listy P. Vojtech Čech a Marek Čech, OFM, archiv autora.)

Máša Miloslav, ThLic. (18. 12. 1928-14. 9. 1986) byl katolický kněz, předkladatel liturgických textů, učitel liturgiky ve skryté církvi. Od roku 1982 do své smrti vedl Pokoncilní knihovnu. (https://cs.wikipedia.org/wiki/Miloslav_M%C3%A1%C5%A1a staženo 8.11.2016.)

Matějka Vladimír (1921-1990) byl kněz z hradecké diecéze, mj. působil v letech 1976 až 1987 ve Rtyni v podkrkonoší. (<http://farnost.rtyne.sweb.cz/Historie%20II.htm> staženo 8.11.2016 a http://www.farnostliciborice.wz.cz/Knezi_v_Liciboricich.html staženo 8.11.2016.)

Mayer Jakub Marek, ThDr., OFM Cap. (1913-1997) byl kněz a poslední administrátor, žijící na pravlovské faře v letech 1974 až 1987, poté byl spirituálem na teologické fakultě v Litoměřicích následně dožil v klášteře na Hradanech. (http://www.pravlov.cz/pamatky/farni_kostel_navstiveni_pany_marie_pravlov.pdf staženo 8.11.2016)

Moštík Josef, Msgre. ThDr. (28. 2. 1913-14. 1. 1986) byl vysvěcen na kněze v roce 1937. v letech 1940-1949 ceremoniálem a sekretářem olomouckých arcibiskupů Mons. ThDr. Leopolda Prešana a Mons. ThDr. PhDr. Josefa Karla Matochy. V letech 1949 až 1959 byl v zahraničí. Po propuštění byl do roku 1965 mimo duchovní službu a pracoval v různých profesích. Poté působil v různých farnostech olomoucké diecéze, mj. v letech 1968-1973 v Kyjově. Zemřel na následky srážky s osobním autem. (http://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Mo%C5%A1%C4%9Bk staženo 5.7.2016 a <http://www.nase-rodina.cz/article.php?clanek=1597> staženo 5.7.2016.)

Nedoma Antonín (zemřel . 1982) kněz působil prakticky celý život ve farnosti u sv. Tomáše v Brně. (http://www.svtomas.net/tomasek/rocnik20/tom_03_XX_tisk.pdf staženo 7.11.2016.)

Nesrovnal. Ferdinand, SJ (16. 8. 1896-30. 5. 1952) byl kněz a známý brněnský exercitátor, který měl údajně spáchat zpočívající sebevraždu na cele krátce po zatčení. (<http://www.ustrcr.cz/cs/ferdinand-nesrovnal> staženo 7.11.2016.)

Noll Ladislav byl farářem v Židlochovicích a bratrem tajně vysvěceného Václava Nolla

Novák Vladimír, Mons. ThDr. (1. 10. 1918-6. 1. 1999) byl vysvěcen v roce 1942 v Itálii. Od roku 1944 byl československým vojákem v zahraničí. Po válce krátce působil v duchovní správě

správ a poté byl do roku 1960 v zn n. V letech 1960-1967 pracoval jako d lník a od roku 1967 byl op t v duchovní správ , od roku 1971 byl probošt m mikulovské kapituly. (http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=13490 staženo 7.11.2016)

Nývlt Václav (2. 10. 1922- 17. 5. 2013) byl kn zem p sobícím v Ryhnov nad Kn žnou a v Lov icích. Udržoval intenzivní kontakt s Fridolínem Zahradníkem a Václavem Netukou. (www.bihk.cz/dieceze/diecezni-katalog/zesnuli-duhovni staženo 26.10.2015)

Odvárka Václav (23. 5. 1929-27.4.2005) studoval bohoslovecké u ilišt v Hradci Králové, koncem šedesátých let byl vysv cen v okruhu „moravské“ skryté církve. Dne 8.3.1991 p ijal sv cení „sub conditione“ a poté p sobil v pastoraci. (<http://www.bihk.cz/dieceze/diecezni-katalog/zesnuli-duhovni> staženo 26.10.2015.)

Opálka Otto, MUDr. (19. 8. 1915-30. 10. 1988) v roce 1945 absolvoval medicínu. V letech 1960 až 1968 v zn n) Po návratu nastoupil na bohoslovecké u ilišt v Olomouci a a v roce 1972 byl vysv cen na kn ze. Poté p sobil v brn nské diecézi. (http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=10612 staženo 9.11.2016.)

Palásek Stanislav Maria, SDB (1930-2013) v roce 1947 vstoupil k salesián m. V letech 1957 až 1959 byl v zn n. Poté p sobil v d lnických profesích. V roce 1968 byl tajn vysv cen biskupem Schaffranem. V letech 1969-1971 byl v kn žském seminá i v Litom icích. Od roku 1971 p sobil v olomoucké diecézi. (<http://www.ado.cz/clanek/zemrel-salesian-p-stanislav-palasek> staženo 8.11.2016.)

Pavlí ek Karel, Mons. (26. 5. 1929-17. 5. 2010), v roce 1948 nastoupil na brn nské bohoslovecké u ilišt , po jeho uzav ení nastoupil vojenskou službu u Pomocných technických prapor . Od roku 1953 pracoval v d lnických profesích. V letech 1968 až 1971 studoval bohosloveckou fakultu v Litom icích. V roce 1970 byl vysv cen na kn ze a od roku 1971 p sobil v brn nské diecézi a byl aktivním lenem hnutí focolare. Podílel se na p íprav tajn sv cených kn ží v okruhu „moravské“ skryté církve. (<http://tisk.cirkev.cz/lide-a-udalosti/zemrel-mons-karel-pavlicek/> staženo 18.10.2015.)

Pavlík Jan Evangelista, SJ (23. 10. 1920-28. 11. 2008) byl vysv cen na kn ze v roce 1943 a v roce 1945 vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova. V letech 1950-1953 vykonal vojenskou službu u Pomocných technických prapor . Poté pracoval jako d lník v Brn . V letech 1955 až 1960 byl uv zn n za velezradu. Po propušt ní pracoval až do d chodu v d lnických profesích. V letech 1971-1991 provinciál eské provincie Tovaryšstva Ježíšova. V letech 1991-1998 byl spirituálem bohoslovc a poté sloužil na Velehrad . (<http://www.jesuit.cz/vzpominka.php?id=203> staženo 17.11.2016.)

Pekárek Josef, SDB (1930-2009) byl politický v ze , který byl tajn vysv cen Št pánem Trochou v roce 1965. Od roku 1968 byl za azen do pastorace. Byl dlouholetým fará em ve Slušovicích. Podílel se na výrob a ší ení audiovizuálního samizdatu. (Úmrtní parte P. Josefa Pekárka, SDB, archiv autora.)

Perní ka Alois je kn zem brn nské diecéze, který mj. p sobil v letech 1979-1990 v Mod icích. (<http://www.farnost-modrice.cz/ohlasky/Akce2013.pdf> staženo 9.11.2016.)

Pešek Jindřich (22. 4. 1908- se nejprve vyučil krejčí a v roce 1927 vstoupil k salesiánům. Od roku 1935 působil v misiích v Ecuadoru. V roce 1942 byl vysvěcen na kněze a přesouvá se do Španělska. Po válce se vrací do Československa a stává se editorem oratorie Otech a Hodořovic. V letech 1949 až 1955 byl v zahraničí. Po propuštění pracuje jako dělník. V duchovním působení od roku 1968 jako výpomocný duchovní. V roce 1971 byl Felixem Davídkem vysvěcen na biskupa. (<http://www.obec-kamenicky.cz/clanek.php?cid=p-jindrich-pesek&kid=30&lg=cz> staženo 9.11.2016.)

Pich František (17. 11. 1934-4. 9. 2014) byl tajně vysvěcen na kněze Peterem Dubovským v roce 1968. Po absolvování filosofické fakulty pracoval v duchovních povoláních, později jako učitel a předkladatel. Dlouhá léta spolupracoval s Janem Komoncem. Od roku 1990 působil v eskobudovické diecézi jako kněz. (Úmrtní parte P. Františka Picha, archiv autora.)

Pícha Vladimír, SMOM (1913-1980) byl vysvěcen na kněze v roce 1938. Za Druhé světové války byl správce kostela Pražského Jezulátka. V roce 1946 založil charitativní organizaci Bratrstvo sv. Jana. V roce 1949 byl zatčen a odsouzen na 20 let vězení na Mírově. Po propuštění pracoval jako topič a výpomocný duchovní. (<http://provenio.net/authorities/38070;jsessionid=0CCBFC151E1F6FB14BF9D50A5D1AC9EE> staženo 8.11.2016.)

Pícha Petr, prof. PhDr., CSc. (26. 3. 1938) je český katolický kněz, bohemista a lingvista. Na kněze byl tajně vysvěcen v roce 1969 v Nizozemí. V letech 1992–1994 zastával post ministra školství. (<http://www.databazeknih.cz/zivotopis/petr-pitha-32038> staženo 8.11.2016.)

Pospíšil Josef byl knězem působícím v letech 1946 až 1972 ve Šternberku. (<http://farasternberk.sweb.cz/history/index.htm> staženo 8.11.2016.)

Reinsberg Jiří (30. 3. 1918-6. 1. 2004) byl skautem vysvěceným na kněze v říjnu v roce 1942. Zúčastnil se bojů na západní frontě jako člen československé obranné brigády. V letech 1946-2003 působil v Týnském chrámu. (https://cs.wikipedia.org/wiki/Jiří_C5%99%C3%AD_Reinsberg staženo 8.11.2016.)

Richter Stanislav, SJ (10. 11. 1923-31. 10. 2016) byl vysvěcen na kněze v roce 1947. V roce 1949 vstoupil do jezuitského řádu. V letech 1950-1953 vykonával vojenskou službu u Pomocných technických praporů, poté byl odsouzen a od poloviny padesátých let pracoval v duchovních profesích a bydlel v rodných Chrlících. Od roku 1969 byl opět v duchovní správě. (<http://www.jesuit.cz/clanek.php?id=1258> staženo 7.11.2016.)

Richter Vladimír, prof., Dr., SJ (14. 7. 1925-24. 2. 2013) byl rodák z Chrlíc, bratr kněze Stanislava Richtera. V roce 1949 absolvoval matematiku a fyziku na Přírodovědecké fakultě. Po akci K se rozhodl emigrovat, což se mu ještě v roce 1950 podařilo a vstoupil do jezuitského noviciátu. V roce 1955 byl v říjnu vysvěcen na kněze byzantského ritu. Po celý život působil na různých univerzitách v Rakousku a Itálii. (<http://www.biskupstvi.cz/storage/akt/8670.pdf> staženo 9.11.2016.)

Rottenschlager Karl (2. 12. 1946) je rakouský sociální pracovník, zakladatel emauzských domů v St. Pölten, a publicista. (https://de.wikipedia.org/wiki/Karl_Rottenschlager staženo 7.11.2016.)

Sedlický Eduard (18. 6. 1929-8. 12. 2005) v roce 1948 nastoupil na brněnské teologické učitelské ústředí. Po jeho uzavření nastoupil vojenskou službu u Pomocných vojenských praporů a poté pracoval jako dělník. Po celou dobu tajně studoval teologii a v roce 1968 byl okruhu „moravské“ skryté církve vysvěcen na kněze. Po padesátce let v roce 1992 pobořil ve farnosti ve Sněžné. (http://zpravy.idnes.cz/perzekvovane-knezi-mrzi-pomale-soudy-d8b-domaci.aspx?c=A010910_101736_jihl_zpravy_max staženo 20.10.2015 a <http://www.biskupstvi.cz/2005-12-08-zemrel-p-eduard-sedlicky> staženo 20.10.2015.)

Srholec Anton, Dr. h.c., SDB (12. 6. 1929) byl papežem Pavlem VI. v roce 1970 vysvěcen na kněze. Pobořil jako spisovatel a charitativní pracovník. Je zakladatelem a editel re-socializačního centra Resotel. (<http://www.osobnosti.sk/osobnost/anton-srholec-12067.11.2016>.)

Stádník Karel (24. 8. 1924-12. 1. 2011) byl český sochař a restaurátor, který zároveň pobořil v oficiální i podzemní římskokatolické církvi jako jáhen. (<http://www.prostor-ad.cz/pruvodce/praha/sporilov/stadnik.htm> staženo 18.8.2016)

Svoboda Bronislav Josef, OPraem (20. 4. 1916-5. 12. 1969) byl kněz, překladatel, hudebník, varhaník, zpěvák a vzešel z komunistů. (<http://www.kmol.cz/Clavius/ger/l.dll?hal~1000125320> staženo 8.11.2016.)

Šamárek Norbert, OFM (8. 5. 1924 - 12. 5. 2001) byl řeholním knězem. Po internaci nastoupil vojenskou službu u Pomocných technických praporů, kde byl v roce 1952 zatčen a poté odsouzen. Po propuštění pracoval v dělnických profesích. Do pastorace nastoupil v roce 1968 do farnosti u Panny Marie Sněžné v Praze, kde poté pobořil třicet let. (<http://pms.ofm.cz/norbert.html> staženo 8.11.2016.)

Šindler Jiří (25. 5. 1922-5. 6. 2015) byl ilustrátor, grafik, znalec písma, profesor na Střední škole umleckých řemesel a na Fakultě výtvarných umění VUT v Brně (http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=6664 staženo 7.11.2016)

Škoda Jiří (22. 7. 1931-15. 1. 2010) byl tajně vysvěcený kněz, spolupracovník okruhu Fridolína Zahradníka. Od roku 1990 pobořil v hradecké diecézi. (Úmrtní parte P. Jiřího Škody, archiv autora.)

Škola František (3. 8. 1927-4. 7. 2002) v roce 1948 nastoupil na brněnské teologické učitelské ústředí. Po jeho uzavření pracoval jako dělník. Po celou dobu tajně studoval teologii. Dne 24. 2. 1969 byl biskupem Felixem Davidkem vysvěcen na jáhna a o den později na kněze. Po padesátce let byl 1. 10. 1992 zařazen do pastorace v brněnské diecézi. (SIARD, Zpravodaj k es an z Juliánova, Vinohrad a Židenic. čís. 9, ro. 14., 9. 9. 2007.)

Škrdlík Norbert OFM Conv. byl řeholním knězem, který využíval svůj zdánlivě vstřícný postoj v komunistickém režimu a Mírovému hnutí katolického duchovenstva, kde byl vrcholným představitel, pro utajenou práci v církvi. Za tyto aktivity byl v letech 1961-1962 v zranění. Od roku 1968 byl provinciálem minoritů. VA OVA, Benedikta, Martina: *Kongregácia Milosrdných sestier III. rádu sv. Františka pod ochranou Svätej Rodiny od nástupu totality do Pražskej jari*. CMTF Olomouc 2012. Diplomová práce na katedře církevních dějin a dějin k es anského umění, pozn. 287.

Šotola František (12. 10. 1928) studoval hradecké bohoslovecké u ilišť , po jeho uzav ení nastoupil vojenskou službu u Pomocných technických prapor . Po propuštění pracoval v d lnických profesích. V roce 1967 nastoupil do semináře v Litom ících a v roce 1971 byl vysv cen na kn ze. Poté p sobil v pastoraci. ([http://www.pametnaroda.cz/story/sotola-frantisek-1928-2093-stazeno 9.11.2016.](http://www.pametnaroda.cz/story/sotola-frantisek-1928-2093-stazeno-9.11.2016))

Šoustek Josef (zem. 1968) byl kn z a skaut, který zavád l rytmičké mše v Olomouci. Zem el p i autonehod v roce 1968. (VENKRBCOVÁ, Drahomíra: *Duchovní klima v m st Olomouci*. CMTF UP 2014. Diplomová práce na kated e pastorální a spirituální teologie, s. 54.)

Špan l Jan (1910-20. 4. 1968) byl oblíbený katolický kn z olomoucké diecéze. Jeho poh eb 24. dubna 1968 se stal katolickou manifestací. (http://www.mestokyjov.cz/html/files/historie/kronika_pt1/svazek05/68_08.html staženo 3.8.2016.)

Špidlík Josef Tomáš, prof. ThDr., kardinál, SJ (17. 12. 1919-16. 4. 2010) v roce 1940 vstoupil do jezuitského ádu a v roce 1949 p ijal kn žské sv cení. Od roku 1950 žil a p sobil v ím . (<http://www.jesuit.cz/osobnost.php?id=8> staženo 8.11.2016.)

Šplíchal Josef, RNDr. SDB je kn z pražské diecéze, který se podílel na teologických studiích pro laiky po roce 1970. (<http://web.sdb.cz/kobylysy/historie.html> staženo 8.11.2016.)

Šplouchal Petr bývalý birituální kn z z okruhu „moravské“ v tve, který p ijal p esv cení na trvalého jáhna.

Švanda Pavel (6. 6. 1959-? 10. 1981) byl k es anský aktivista, prasynovec kardinála Tomáše Špidlíka, který fungoval jako spojka skryté církve, za jeho údajnou sebevraždou pravd podobn stojí Státní bezpe nost. http://www.rozhlas.cz/plus/portrety/_zprava/pavel-svanda-nasel-smrt-na-dne-macochy-pravdepodobne-ho-tam-shodila-stb--1431861 staženo 7.11.2016 a <http://pavelsvanda.wz.cz/> staženo 7.11.2016.)

Švec Josef (10. 5. 1926-9. 3. 2009) studoval hradecké bohoslovecké u ilišť . Po jeho uzav ení pokračoval v p íprav na kn ze. Tajn vysv cen na birituálního kn ze v okruhu „moravské“ skryté církve. Dne 4. 7. 1992 p ijal jáhenské sv cení „sub conditione“. Poté p sobil v pastoraci. ([http://www.bihk.cz/dieceze/diecezni-katalog/zesnuli-duchovni 26.10.2015](http://www.bihk.cz/dieceze/diecezni-katalog/zesnuli-duchovni-26.10.2015) staženo 8.11.2016.)

Valoušek Josef (6. 1. 1921-19. 7. 2007) byl na kn ze vysv cen v roce 1945. (Náhrobní kámen, h bitov Židlochovice.)

Vorá ek Antonín, SMOM (20. 6. 1889 - 16. 4. 1978) byl kn z, p evor maltézského ádu, strakonický d kan, profesor strakonického gymnázia a v ze komunismu. (<http://www.strakonice.eu/en/content/fra-antonin-voracek-o-melit-0> staženo 8.11.2016.)

Vývoda Jan, SDB (1924) v roce 1949 vstoupil k salesián m. V roce 1950 narukoval k Pomocným technickým prapor m. Po propuštění pracoval v d lnických profesích. V roce 1967 byl vysv cen Št pánem Trochtou na kn ze. Od roku 1969 p sobil v kobylišké farnosti. (<http://www.seniorum.cz/nase-vzpominky/hlasy-hrdinu/6373-jan-vyvoda-281924-29> staženo 8.11.2016.)

Zelinka Ludvík bývalý birituální kněz z okruhu „moravské“ v tve, který přijal p esv cení na trvalého jáhna.

Zeman Josef, PhDr., CSc. (24. 1. 1943) je psycholog, editel Národního centra pro rodinu p i BK s kontakty na „moravskou“ skrytou církev. (<http://www.biskupstvi.cz/2006-05-14-udeleni-medaile-cbk-phdr-josefu-zemanovi> staženo 8.11.2016.)

Zemánek Jan, CSsR (23. 1. 1925-8. 6. 2012) byl v roce 1949 vysv cen na kn ze. Po likvidaci klášter byl internován a následn absolvoval vojenskou službu u Pomocných technických prapor . Po návratu pracoval jako d lník a podílel se na tajném teologickém vzd lávání. Poté byl v letech 1961-1965 v zn n za velezradu. Do pastorače nastoupil v roce 1969. V letech 1990–1996 a 1999-2002 byl provinciálem eské provincie redemptorist . (<http://www.kna.cz/ctenarsky-koutek/p-jan-zemaneckcssr.html> staženo 7.11.2016)

Okruhy dotaz p i rozhovorech

Obecné charakteristiky respondenta:

Pohlaví, v k, rodina (ženatý, d ti), vzd lání, zam stnání, region, cesta ke k es anství (ke katolické církvi).

Otázky specifické:

Jak dlouho se v nujete/jste se v noval aktivitám v církvi? (aktivitám zam eným na práci s mládeží, pastoraci atd.) P ed rokem 1989 jste byl sou ástí pouze oficiální i neoficiální církve/ p ípadn jste se podílel na aktivitách v obou v tvích?

Co Vás p im lo k zapojení do aktivit církve? Co je podle Vás smyslem kn žství?
Cesta do „moravské“ skryté církve a k duchovnímu povolání. Jak fungovala „moravská“ v tev za komunismu?

Jak probíhalo Vaše vzd lávání, kdo Vás u il? Jak probíhalo zkoušení?

Jak prob hlo Vaše sv cení, kolik osob v d lo za minulého režimu o tom, že jste kn z? Jak a kde probíhala vaše liturgie za komunismu?

V em spo ívaly Vaše aktivity za komunismu a poté? Jak jste získával osoby podílející se na vašich aktivitách? Kolik osob se zapojuje/ zapojovalo do Vašich aktivit, a jak se po et prom oval v ase?

Udržoval jste kontakty s jinými neoficiálními i oficiálními strukturami církve? Se kterými a pro ?

Jaký byl/je Váš vztah k lidem okolo „moravské“ v tve skryté církve? Váš názor na Felixe Davídka?

M l jste obavy? Byl jste perzekuován za komunismu – uv zn n, vyslýchán Státní bezpečností apod.?

Jaký je Váš vztah k druhému p íchodu Krista - parusii? K evoluci? K dílu Teilharda de Chardin? K Druhému vatikánskému koncilu a jeho záv r m?

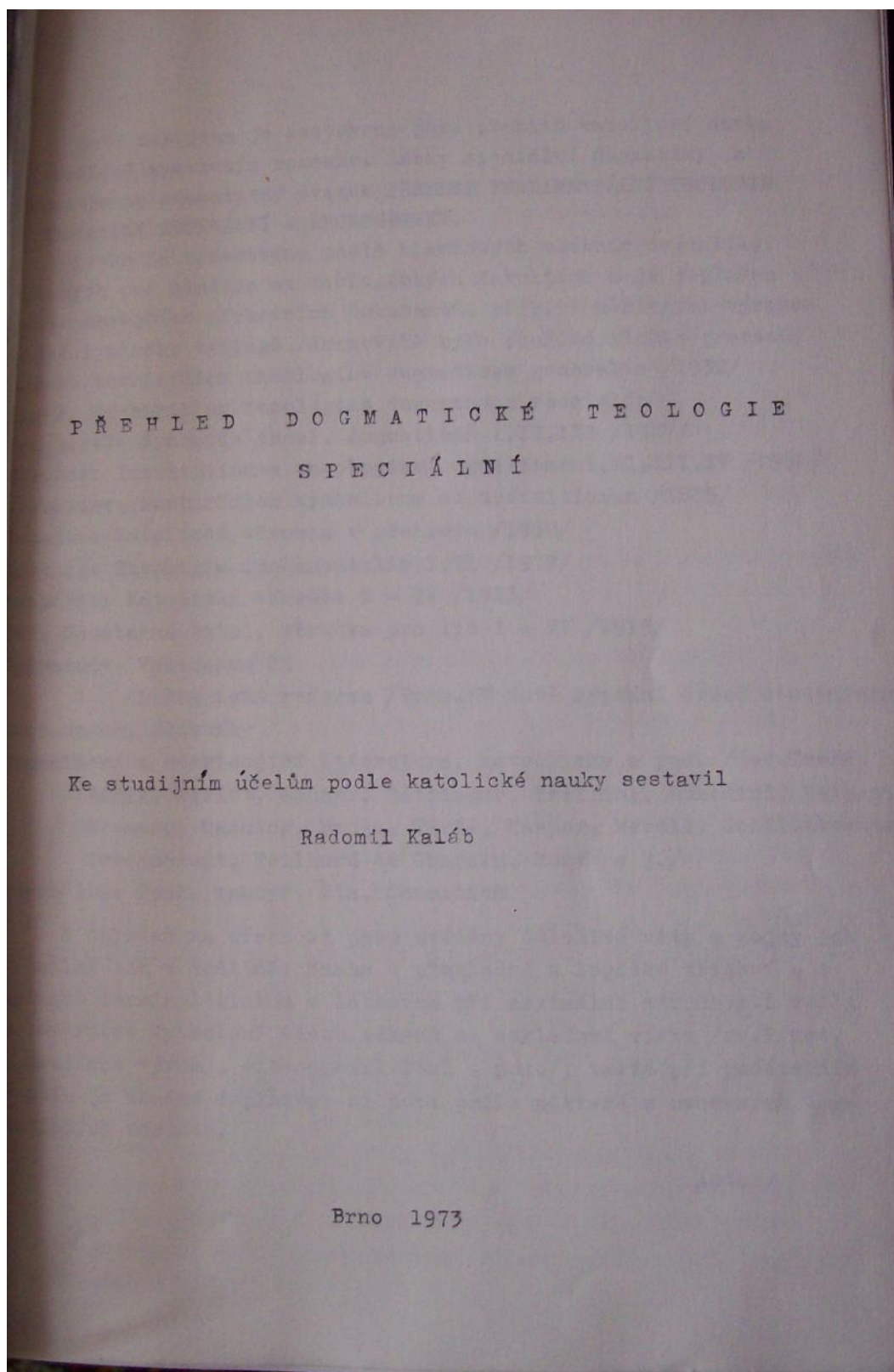
Dal Vám sv titel/Davídek n jaké úkoly? V noval jste se n jakým v dním disciplinám, jakým?

Váš názor na sv cení ženatých kn ží a žen v Koinótés? Co podle Vás vedlo k této praxi? V d l jste o ní? Jak Vám byla zd vodn na?

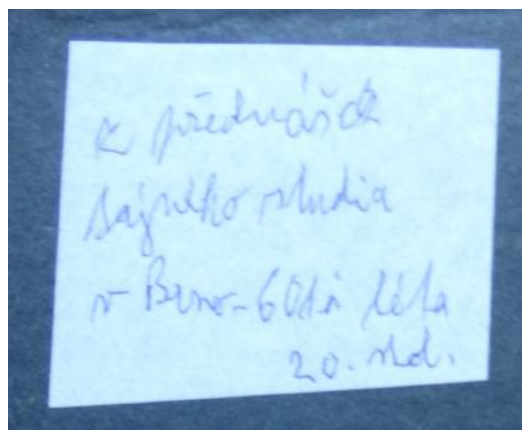
Byl jste ve spojení s n jakou zahrani ní skupinou? M l jste kontakty v zahrani í?

Jak hodnotíte integra ní proces „moravské“ v tve skryté církve, jak prob hl ve Vašem p ípad ? Jak hodnotíte vývoj v církvi a spole nosti po roce 1989?

Obrazová příloha

Titulní list skript dogmatické teologie sepsané Radomilem Kalábem pro potřeby studia v rámci „moravské“ skryté církve, foto archiv autora.

Zápisy ze semináře „moravské“ skryté církve od Václava Netuky, foto archiv autora

7.

9. Marii, plni radostné naděje a jisti vítězstvím,
do nejnovější doby.

A.

1.) Kdybychom tuto větu provedli serijsně, museli bychom se obávat, že nás mnozí špatně pochopí a odmítnou nás.

2.) Encyklika Pia X.: „Kdo nenahleží, že nejvyšším a nejmudřejším prostředkem, ^{žít} všichy sjednotit v Kristu a skrze Nho získat dokonalé dílo, abychom jím Bohem byli blaženi a nevinni, je síla mariánská?“ (jubíl. encykl. „Ad diem illum“ z 2.2.1904.)

Co říká Grigorián z Montfortu o mariánských apoštoloch posledních dob, je také uskutečneno v životě Josefa Englinga. Patří k těm „velkým mužům, kteří přijdou, které Maria na rozech nejvyššího vzhovu a vyzbrojí, aby rozšířili jeho říši nad říši bezbožníků, modlářů a mohamedánů.“ Jsou to „muži, kteří jako hořící ohni všude proeniti ohni božské lásky“. Jsou to „muži, kteří jsou jako obří stěby v ruce Marie, kteří rekaleru a vytríbenu ohněm, a co nejvyšší spojení s Bohem, usou se svých srdcích klade lásky, ve svém duchu kadidlo modlitby a na svém těle myšlenku smatování! Pro malá a sobě jsou všude smatování

Tábor Radost pod vedením Františka „Tiška“ Fráni po átkem sedmdesátých let, foto archiv autora.

Tábor Radost pod vedením Františka „Tiška“ Fráni v roce 1974, foto archiv autora.

Tábor Radost pod vedením Františka „Tiška“ Fráni v roce 1983, foto archiv autora.

Tábor Radost pod vedením Františka „Tiška“ Fráni v roce 1993, foto archiv autora.